TH 144/1

Digitized by Google

Digitized by Google

Joa. Gerso. Tract. De erroribus circa artem Magicam in
fine. part. 1. narrat quod fides bona potest destruere
opera diaboli et probat exemplo dicens. Ita egit Philippus quo-
dam Rusticorum de Imagine quadam cerea quam dicebat
baptizatam et execratam taliter nomine suo: quod ea destruc-
ta ipse Rusticus moreretur. Et videbimus inquit plus Rustice
fide plenus, si potentior erit daemon ad perdendum eum
quam deus ad saluandum. Et sic dicens ceram proiecit in ignem.
Idem ibidem. Quando dicit inquit obstrepimus deo, ubi respon-
dit, comminamur, prosecutionibus fatigamus, multos et
processus, ut attendit, sic murmur resonat, sic quasi
moneamus quasi quae fecerit iustitiam, et quasi populus
qui non amouerit fecerit a deo suo, sic verba reuincit deum
suis petitionibus volens ipse obnoxium esse sit expellit de qui-
bus Christus Math. 15. populus hic labiis me honorat, utinam
et cor non innocentur, nec bonus dicentur. Sic blasphemat.
Contra istud hic diabolica obstinatio, frequens et talis contra
diuinam prouidentiam, qui potius patienter expectamus, ut
praefigentes terminum diuinae misericordiae iuxta consilium
contra Judith. cap. 8. Nos qui totis deliquimus in deum iuste in
omnem creaturam, nec non tolerabimus flagella pro peccatis.
Nos filii quam non debemus per impatientiam contra stimu-
lum dei calcitrare.

Terra Vana vrbs Morinorum antiquissima, capta fuit
ab exercitu Caroli. 5. die 20. Junii. 1553. et funditus deleta.
Rusticorum secta. 1525. originem cepit in Germania ex Luthe-
ranis qui cum in maximo numero in predicta patria
creuissent, tum in diuersis terminis malignare ceperunt contra
principes, Religiosos et Monachos, diruentes castra et Mo-
nasteria, ecclesias spoliantes, vasa sacra et alia et vestes sa-
cras male tractantes: nulla reuerentia venerabili sacra-
mento exhibentes, abusi virginibus desacratis: Missalia et
libros Ecclesiasticos lacerantes, non sine vltione diuina. Nam
ab Illustrissimo Duce Lotharingiae Anthonio, principibus et populis
in diuersis locis mactati sunt.

Digitized by Google

DOM. S. ALOYS. + JERSEIENSIS + S.J.

Digitized by Google

TH 144/1

FLAGELLVM HÆRETICORVM FASCINARIORVM, AVTORE

F. NICOLAO IAQVERIO, ORDINIS fr. Prædicatorum, & olim Hæreticæ prauitatis Inquiſitore.

† 1472

HIS RECENS ACCESSERVNT

D. LAMBERTI DANAEI de Veneficis, quos vulgo Sortiarios vocant, DIALOGI.

D. IOACHIMI CAMERARII Pabebergenſis, in Plutarchi de Oraculorum defectu, EPISTOLA.

D. MARTINI DE ARLES S. Theologiæ profeſſoris, Canonici, &c de Superſtitionibus TRACTATVS.

IOANNIS TRITHEMII de Reprobis atq; Maleficis QVAESTIONES III. ad Maximil. I. Imp. Rom.

Item

D. THOMAE ERASTI de Strigibus LIBER.

Summo ſtudio & induſtria F. Ioan. Myntzenbergij ordinis Carmelitarum edita.

Quæ præterea in hoc libro tradantur INDEX copioſus docebit.

Carmeli [illegible]



Cum Gratia & Priuileg. Cæſar. Maieſt. ad decennium.

FRANCOFVRTI AD MOENVM, M. D. LXXXI.

Digitized by Google

DOM. S. ALOYS. ✠ JERSEIENS. ✠ S. J. ✠
IHS

Digitized by Google

REVERENDO, PIETATE, ERVDITIONE AC MORVM INTEGRITATE eximio viro, Domino VVernero VVintero, inſignis Monaſterii ac Abbatiæ Arnſpurgenſis Burſario vigilantiſsimo, F. Ioan. Myntzenburgius Carmelita S. P. D.

CVM PLERAQVE MAGNOrum artificum opera egregia hoc habeant peculiare, vt ſuos nō ſolùm autores, quorum opera, ingenioq; ortus ſui auſpicia ferunt accepta, verùm etiam, omnes quicunq; vel in corruptis priſtinæ integritati reſtituendis, vel obſitis ſitu expoliendis, aliquam induſtriæ ſuæ portionē contulere, quibúsve dicata fuere, famæ celebritate nobilitent: tùm verò ex his monumentis, quæ vitæ mortalium inſignē aliquam adferunt vtilitatem, vera illuſtribus ſolet contingere artificibus gloria, nominisq; celebritas. Quantacunq; enim illa ſint egregiorum artificum opera, vel ad opum & magnificentiæ, vel ad ingenij oſtentationem comparata, ea tamen omnia de ſtatu & dignitate ſua tandem deturbata, vetuſtas ita conſumit, vt præter rei memoriam, ne rudera quidem ſuperſint. Mauſoleum celeberrimum illud Cariæ Regis ſepulchrum, tantaq; operis magnifi-

centia, vt inter ſeptem mundi miracula vulgò referretur, extructum, pijsq́; mariti manibus & memoriæ à dilectiſsima coniuge Artemiſia conſecratum, quàm ſeſe abs temporis, omnia exedentis, iniuria vindicare non potuerit, manifeſtum eſt. Reginæ ſaltem Pietas, operisq́; præſtantia & amplitudo, nec non artificum ſolertia, ingenijq́; acumen, nominis ad poſteros, literarum beneficio, conſeruationem meretur ſempiternam. Hi enim cum opere inchoato, nec dum abſoluto, Regina Artemiſia obiret, ab inſtituto tamen, quoad extremã manum imponerent, non deſtiterunt, id nimirum gloriæ ſuæ, artisq́; monumentum fore iudicantes: neq; eos omninò ſpes fefellit. Non minori cum admiratione paſsim apud Hiſtoriarum ſcriptores, celebrantur Pyramidum Aegyptiarum ſtructuræ, mole magnitudinis propemodum infinitæ: quæ (vt Plinij verbis vtar) præter ocioſam & ſtultam pecuniæ Regum oſtentationem nihil habent. Cauſa enim faciendi eas, à pleriſq; traditur, ne ſucceſſoribus, aut æmulis inſidiantibus, pecuniam facerent reliquam, aut ne plebs eſſet ocioſa. Vt maximè autem operis præſtantia, ſumtuumq́; ac impenſarum magnitudine miracula ſint: trium ſiquidem celeberrimarum, quæ inter Memphim & Delta oppidum fuerunt, alteram & quidem ampliſsimam, ex Arabicis conſtantem lapicidinis, trecenta ſexaginta hominum millia annis viginti conſtruxiſſe produntur. Inter plurimos tamen, qui de ijs ſcripſerunt, à quibus factæ ſint, non conſtat: iuſtiſsimo caſu oblitteratis, tantæ vanitatis autoribus. Hæc igitur & ſimilia monumenta, in quibus exædificandis,

candis, ornandis, amplificandisq́; ſuperſtitioſa, nullis pepercit ſumtibus antiquitas, etſi delectant quidem artis & ingenij miraculo, nullo tamen iuuant vſu, famamq́; verius, quàm gloriam ſuis pariunt autoribus. Plus autem veræ laudis promeruerunt, qui extructis pontibus, thermis & aquæductibus, vtilitatem cum operum magnificentia, coniunxerunt. Inter hos autem omnes palma, & quidem meritò debetur his, qui vel ipſi eruditionis, ingenijq́; præclara quædam Reipub. litterariæ profutura, reliquerunt monumenta: vel in bonorum Autorum ſcriptis ad poſteros conſeruandis vtilem nauarunt operam. Quis enim C. Iulij Cæſaris, maximi illius Monarchæ, totiusq́; ferè orbis Domitoris potentiſſimi, non miretur prudentiam ſingularem, grataq́; animi memoria ſummis ſemper laudibus, inſignem celebret munificentiam, qua in anni ratione, ad Solem accõmodata, quam etiamnum vſurpamus, opera Soſigenis Mathematici conſtituenda vſus eſt? Regum ſanè ſuorum profuſiones immodicas, immenſamq́; Pyramidum altitudinem laudibus in cœlum ferant Aegyptij: Horum tamen famam, longo poſt ſe relinquet interuallo hæc C. Cæſaris, non dico rerum abſe præclarè geſtarum gloria, ſed quam ex hac anni ad certam plenitudinem deſcriptione, dierum, Menſiumq́; diſtinctione, punctorum tropicorum ad propriam ſedem reductione parauit. In pactis enim, in Iudicijs, ac operis tàm ruſticis, quàm œconomicis, ſtudiorum deniq́; continuatione, alijsq́; actionibus omnibus, temporum diſtinctione carere nullo modo poſſumus. Imò ampliſſimo hoc bene-

ficio, vniuerſum ſe terrarum orbem Cæſaris deuinctum ſemper cineribus, fateri neceſſe eſt. Immenſis ſumtuoſiſsimum Regis ſui ſepulchrum laudibus iactitent Cares: Celebretur etiam hac in re, non minus Artemiſiæ ſynceri erga coniugem amoris ſignificatio, maiorem tamen merebitur laudem Augusti Cæſaris erga vniuerſam poſteritatem pietas, quod diuinum Virgilij Maronis opus, ex Autoris Teſtamento igni cremandum, autoritate Imperatoria interpoſita, cum inſigni ac verè digna Imperatore voce: Viuat in æternum diuini Muſa Maronis, ad poſteros tranſmiſit. At verò inter alios, quibus doctrinæ ſcientia nominis cõtigit celebritas, non immeritò à viris eruditis recenſetur hic noſter Iaquerius. Eius nunc opus, cui titulum fecit: Flagellum Hæreticorum faſcinariorum, viuum ac ſpirans ingenij ſui excellentis monumentum, vltra centum annos in Bibliotheca noſtra reſeruatum hactenus, typis committere, publicumq́ facere, propter mirum, quod præ ſe fert eruditionis ſpecimen, vſumq́ in vita communi, atq́ Eccleſia Dei ampliſsimum, non dubitaui. Cùm enim, vt verè
Iob. 7 Hiob inquit, Militia ſit hominis vita ſuper terram, in qua ſingulis momentis pij, cum propria carnis infirmitate, cum mundi illecebris ac terriculamentis, tandem verò omnium maximè cum hoſte Dei, hominumq́, Diabolo, atq́ organis ipſius conflictantur, oportet, vt cum ſinguli pij armis ad conflictum, neceſſarijs inſtructi, tùm vel maximè ſpeculatores Iſraël, quibus cura Eccleſiæ diuinitùs commendata eſt, prudentia, rerumq́ vſu ſint confirmati, vt ſubditos ſibi ciues, ab inſultibus

hoſtis

Digitized by Google

hoſtis illius violentiſsimis, tutos præſtare poſsint. Et vt boni Imperatoris, reiq́ militaris periti eſt, non tantùm de commeatu ſolicitum eſſe, caſtris locum deligere conuenientem, ad pugnam milites cohortari, animumq́ timidis addere: ſed omnium maximè, ne quid detrimenti, quantum quidem eius fieri poteſt, exercitus capiat, pugnaq́ minimo cum periculo committatur, operam dare: ita hic noſter Iaquerius, diu multumq́, non in hac militari, ſed illa ſpirituali palæſtra exercitatus, boni Imperatoris officio fungens, in hoc libello, præcipuis ipſius Diaboli & organorum ipſius maleficorum patefactis inſidijs, præſtigijsq́, patrum exemplis, quo pacto vel ictus hoſtis cauendi, vel ſi vitare non poſsis, excipiendi ſint: modum item ac rationem coërcendi, maleficos hæreticos, demonſtrat. Perierat nobis hoc munus, niſi fato quodam, vel potius diuina prouidentia conſeruatum, & à tinearum, temporisq́ iniuria vindicatum ſuo exemplo, re, atq́ euentu comprobaſſet, verè in verſu dictum:

Vt viuat Genium debet habere liber.

Dubium igitur non eſt, diuinitùs vtiliſsimi huius libelli vſuram nobis conceſſam. Et ne ingrati erga Numinis maieſtatem videamur, oblatam hanc occaſionem, arripiendam, libellum ipſum è tenebris erutum, luce donandum, & vt ex ruinis penè deploratis, orbi quaſi renaſceretur, faciendum putauimus.

Adiunximus autem propter argumenti ſimilitudinem, & alia quædam lectu non minùs iucunda, quàm cognitu neceſſaria, ſcituq́ vtilia ſcripta,

ex optimis quibuſq; noſtræ & ſuperioris ætatis Autoribus collecta, vt & huius Autoris lectio, aliorum collatione, fieret illuſtrior, nec non opuſculorum varietate gratior, ac tandem, vt etiam plus inde vtilitatis, atq; emolumenti Reipub. litterariæ accederet. Primum autem vtiliſsimos D. Lamberti Danæi de Veneficis, quos vulgo Sortiarios vocant, Dialogos: Clariſsimi item Ocelli illius Germaniæ D. Ioachimi Camerarij Senioris, in elegantiſsimam Plutarchi, de Oraculorum defectu diſputationem Proëmium. Præterea Reuerendi viri D. Martini de Arles S. Theologiæ Profeſſoris, Canonici & Archidiaconi Eccleſiæ vallis de Aybar, in Regno Nauarræ Tractatum de Superſtitionibus ſubiungi curauimus. Vnà cum Ioannis Trithemij, Abbatis Spanheimenſis celeberrimi, de Reprobis atq; Maleficis diſcertatione, tres ex octo ad Diuum Maximilianum I. Imp. Rom. quæſtiones continente. Poſtremum tandem aſsignauimus locum Dn. D. Thomæ Eraſti de Strigibus libello præſtantiſsimo. Cùm autem ſingulorum ea ſit præſtantia, vt eruditionémne, atq; artificium in ijs, an verò inſignem vtilitatem magis mirari quis debeat, in dubio ſit, coniunctam eorum, cum noſtro Iaquerio lectionem eò gratiorem atq; vtiliorem fore ſperauimus. Cæterùm vt in picturis quibuſdam, artis exquiſitæ, ſemper oculis contemplantium, offert ſeſe noui quippiam, quod admirentur: ita in enucleando Iaquerio verſantibus, nunquã defuturum eſt, quod ſarciendum ſit. Feſtiuiter quidem dictum eſt à Plauto: Negotij ſibi qui volet vim comparare, nauim & mulierem, hæc duo comparato: Nam

nullæ

nullæ res magis duæ plus negotij habent. Idem ſeriò vereq́; dici poteſt, nunquam ei defuturum negotium, qui in Iaquerio reſtituendo, velit operam ſumere. Vt enim nil aliud, librariorum certè quorundam incuria facit, vt in probatiſsimis quibuſq; ſcriptoribus, ſemper eruditis viris retexenda ſit, vt ita dicam, tela Penelopes, quandoquidem ijdem Typographi quotidie plus deprauant ſua ſocordia, quàm eruditorum diligentia poſsit reponi. Nonnullorum operum ea fuit diuinitas, vt omnium artificum manus, inimitabili quadam artis eminentia deterrerent, vel à ſupplendo quod erat inchoatum, vel à ſarciendo quod erat deprauatum. Inter Apellis opera, duæ potiſsimùm Veneres celebrantur à ſcriptoribus, altera emergens è mari, altera quam Cois inchoauit, illam etiam ſuperaturus, niſi mors inuidiſſet operi naſcenti. Prioris inferiorem partem corruptam, nullus inuentus eſt, qui poſſet reficere, poſteriorem imperfectam nemo potuit ad præſcripta lineamenta perficere. Hæc artificum quò magis probanda modeſtia, hoc grauius deteſtanda eſt illorum negligentia, qui Iaquerij opus, omnibus omnium ſculptorum ſtatuis, pictorumq́; tabulis, anteponendum, ſic deſcribendo corruperunt, vt deuotis in tam eximij autoris exitium animis conſpiraſſe, quaſi videri queant. Atq; id malum, ne longius paulatim ſerperet, hominum doctorum oportuit eſſe curam, cùm vix vllus ſit liber dignior, qui ſtudioſorum manibus teratur, quod non ex alio citius hauriatur rerum multarum cognitio. Quid autem magis decet homines doctos, quàm cæteris, vt pietate, ita pru-

dentia antecellere? Prudentia verò, quæ rerum longo vſu colligitur, non ſolùm miſera eſt, quemadmodum verè ſcripſit ille, propterea quod magno multorum malo paratur, verumetiam diſpendioſa, vt plerunq; ſerò contingat. At iſtas moras nihilo magis fert Reſpublic. quàm nauis in mari periclitans, nauclerum imperitum, donec proficiat: præſens enim periculum artificem iam promtum requirit. Itaq; non vacat vllam vitæ portionem amittere, nec pueros eſſe licet, animi canicies adſit oportet, ea non aliunde rectius colligitur, quàm ex hoc opere. Verùm, vt quo cœpi, pergam, quo deteſtabilior eſt deprauatorum temeritas, hoc eruditos omnes, pro ſua quenq; virili maiore religione admouere manum oportet operi reſtituendo. Superſtitio quidem eſt, nihil hîc audere, cùm tàm multis hic auſus feliciſſimè ceſſerit. Temeritas eſt, ex quauis leui coniectura expuncta vetere ſcriptura, nouam reponere. Candoris tamen eſt, ſeorſim annotare, ſi quid probabilibus argumentis deprehenſum erit, & eruditis ad vlteriora perueſtiganda, veluti gradum iacere. Atq; vtinam in hoc pulcherrimum negotium conſpirarent omnes rei litterariæ Proceres, vt quiſq; quod deprehendit, in medium conferat, donec ſtudia litterarum haberemus abſoluta. Non leue præmium oſtenditur, vel vnus locus reſtitutus, honeſtam apud ſtudioſos nominis merebitur memoriam.

In hoc opere verò ita inuigilatum eſt, vt meo periculo, non dubitem polliceri, nunquam hactenus viſum Iaquerium felicius tractatum. Quod reliquum

eſt,

eſt, exopto, vt æquus mihi rerum æſtimator contingat, qui ſtudium magis, fidem atque voluntatem noſtram expendat, quàm, ſi quid humani admiſſum fortè fuerit, calumniam nectat, & in peſsimam partem dicta factaq; omnia rapiat. Capiant de nobis exemplum, quicunque rei litterariæ benè cupiunt, benigneq; in publicum conſulendo, honeſtiſsimum rebusq; humanis perquam neceſſarium ſtudij genus adiuuent, qua re non ſolùm à me, ſed etiam bonis omnibus immortalem inibunt gratiam.

Tibi verò vir Reuerende, hanc noſtram Iaquerij editionem offerre, tuóque nomini conſecrare placuit, vt te Patrono, in lucem nunc primùm prodiens, contra virulentos Sycophantarum morſus, in Tuæ Reuerentiæ authoritate, tutus eſſe poſsit. Cùm enim ea ſit Reuerendæ tuæ dignitatis religioſa pietas, ea diuinarum & humanarum rerum ſcientia, eaq; in rebus gerendis, fides atque prudentia, denique erga quoſuis Iuſtitia beneuolentiæ coniuncta ſingulari, vt vnanimi totius conuentus veſtri delectu vnitis omnium ſuffragijs, maximóque bonorum omnium applauſu, non ſine diuini Numinis auſpicio ærarij Præfectus ſis conſtitutus: Erga me verò atque adeò vniuerſum Ordinem noſtrum, tot tantáque tua extent & officia & ornamenta, vt vel infima percenſere infinitum foret, æquum fuit, vt ad gratitudinem meam viciſsim declarandam, Tuæ Reuerentiæ ex omnibus vni omnium virtutum genere maximè conſpicuæ, horum tractatuum præſenti libro comprehenſorum editionem,

vt ſub

vt ſub æquo iudicij tui arbitrio, eiuſdemq́; ſingulari patrocinio ſarta, tectaq́; haberetur, cum primis nuncuparem. Tibi igitur Iaquerius noſter, quod ex tenebris & ſquallore priſtino tandem eluctatus, luce nunc fruatur clariſsima, feret acceptum, tibi ſi quid hac in re, quod bonis probetur, præſtitum erit, debetur. Complecteris igitur, vt nihil quicquam dubito, nos noſtrumq́; hac in parte ſtudium, tuoq́; fauore ſcripta hæc dignaberis, noſtræq́; defenſionis actus benignè ſuſcipies. Quod ſi feceris, pro more quidem priſtinæ tuæ humanitatis & beneuolentiæ facis; verùm hanc tuorum erga me, vniuerſamq́; poſteritatem meritorum memoriam nulla vnquam delebit obliuio. Hoc & eo nomine mihi erit gratius, quòd talem conſequor Iudicem, qui non modò ſolidioris doctrinæ, & prudentiæ haud vulgaris, modeſtiæq́; inſignis teſtimonio multis prælucet alijs, verùm etiam, quem variarum rerum vſu pollere, ampliſsimum illud Arnſpurgenſe teſtatur Monaſterium, cuius adminiſtratione aliquot annis multa cum laude feliciter es perfunctus, ac etiamnum perfungeris. Hos igitur Tractatus, ſi ea fronte & animi hilaritate acceperis, qua tibi à me offeruntur: non ſolùm laboris atq; operæ magnum me fructum percepiſſe putabo: verùm etiam efficies, vt aliquando, volente Deo, alia quoq; præclara, quo magis ſtudium noſtrum quotidiè reddatur auctius, atq; ab omnibus DEI & Seruatoris noſtri benignitas prædicetur, in publicum proferam. Te verò Eximie ac Reuerende vir, tuam ſalutem, ſtudia deniq; vniuerſa, atq; adeò Conuentus veſtri fratres omnes, ac ſingulos paternæ

diuini

diuini Numinis curæ ac protectioni commendo, eundemq́; Deum toto pectore ardentibus votis oro, vt felix noui huius Anni auſpicium curſum tranquillum, exitumq́; lætum ac ſalutarem vobis largiatur. Francofurti è Carmelo noſtro. Anno ab orbe redempto M. D. LXXXI. Calend. Ianuarij.

FLAGELLVM *HAERETICORVM* *FASCINARIORVM, AVTORE FRATRE*

Nicolao Iaquerio, Ordinis fratrum Prædicatorum, & olim Inquiſitore Hæreticæ prauitatis, &c.

FLAGELLVM FASCINARIORVM, ſcilicet Hæreticorum, coactus impedimentis officio Inquiſitionis frequenter occurrentibus, ego frater Nicolaus Iaqueri, Ordinis fratrum Prædicatorum puſillus, plano ſtylo facere duxi de diuinis ſcripturis & ſanctorum doctrinis, per quod flagellum de templo Dei, quod eſt Eccleſia fidelium, eijciantur quædam peruerſa dogmata ac ſtolidæ aſſertiones, quibus malè ſuffulti pleriq;, inordinatos fauores & coleratas defenſiones percipiuntur hæreticis faſcinarijs præſtare, in grauem fidei Catholicæ iacturam, fideliumq́ue puſillorum grande præiudicium ac periculoſum ſcandalum. Quemadmodum namque dæmones huius abominabilis ſectæ inſtitutores ſubuertunt homines, & ad ipſam ſectam & cæterarum hæreſum peſsimam conuertunt, vt per eos colan-

colantur. Aſſerunt igitur pleriq;, faſcinarios prædictos operatione Dæmonis intantum in ſomnis eſſe fantaſticis illuſionibus deceptos, vt poſtmodum vigilantes credant ſe nocturno tempore in quibuſdam locis inuicem & cum Dæmonibus cõueniſſe, & ibidem velut in quadam Dæmonum ſynagoga adoraſſe, & oblationibus Dæmones ipſos coluiſſe, & ad eorundem Dæmonum ſuggeſtionem, DEVM & fidem catholicam abnegaſſe, & plura obſequia ibidem Dæmonibus præbuiſſe, & ab ipſis præmiſſa ſuffragia acceptaſſe, quãuis, vt prædicti aſſertores prætendũt, præmiſſa faſcinarijs vigilantibus non contingunt in rei veritate, ſed ſolùm interiori dormientium illuſione.

Ad fulcimentum autem huius ſuæ aſſertionis, quia per ſimile allegant narrationem de quibuſdã mulieribus dudum ſic Dæmonum operatione illuſis, vt crederent cum Diana & Herodiade nocturno tempore ſe longa terrarum ſpacia peragrare, vt recitatur in libro, qui vocatur Decretorum liber, in quodam cap. quod incipit: Epiſcopi. 26. quæſtione 5. Cui capitulo prædicti Aſſertores vehementer innituntur, tanquam infallibili fulcimento. Addunt prætereà & dicunt, non eſſe credendum,

dendum, Dæmones habere, nec etiã tantam eis fuiſſe conceſſam poteſtatem ad tot & tanta maleficia perpetranda ad inuocationem ſuorum cultorum faſcinariorum, quot & quanta ipſi faſcinarij confitentur fieri ipſorum Dęmonum, quos colunt patrocinio. Mirum enim videtur pleriſque, vt aſſerunt, & ideò eis incredibile ſumme, bonum & omnipotentem Deum dare aut permittere Dæmonibus hominum inimicis, ab ipſo Deo reprobatis, tantam poteſtatem, ſuper homines fragiles, vt eos tantis, & tam grauibus maleficijs moleſtent non ſolùm in perſonis, immittendo infirmitates, languores, furias, mortes, & innumeras penè vexationes, verùm etiam in deuaſtatione bonorũ exteriorum humanis vſibus conceſſorum. Deindè putant magnum aliquid intonuiſſe, cùm adiungunt; quòd ſi Dæmones tàm magnam haberent ſuper homines & eorum exteriora bona poteſtatem, ipſi celeriter cunctos homines exterminarent, & bona conſumerent, cùm ſint hominum implacabiles inimici: Quod, quia non faciunt & non deſit ipſis dæmonibus peruerſa voluntas, concludere nituntur, quod non eſt in eis ad hoc poteſtas. Fabulãtur vlterius, quod eſto, ita faſcinarij conuenirent cum alijs faſci-

faſcinarijs cõplicibus & Dæmonibus apparentibus in eorum ſynagogis, cùm Dæmones ſint fallaces, ipſi poſſent facere falſas aliquorum fidelium repræſentationes, vt qui verè faſcinarij ſunt, falſis tamen decepti repræſentationibus, & poſtmodum deprehenſi affirment, ſeu aſſerant, eos, quorum fictas & falſas viderunt repræſentationes fuiſſe ſibi complices & conſocios in hæreſis & ſectæ eorum ſcelere, quatenus & ſic à ſeductis Dæmonum fallacia innocentes infamentur & moleſtantur.

Aſſerunt igitur non eſſe ſtandum teſtimonio & aſſertioni hæreticorum faſcinariorum in accuſatione ſeu nominatione aliquorum ſuorum in ſua hæreſi & ſecta ſibi complicum, licèt Ius canonicum diſponat, hæreticorum teſtimonio ſtandum, in nominatione ſeu accuſatione ſuorum cõplicum ſiue participum in hæreſis crimine: Et etiam licèt lex Ciuilis dicat, quòd Hæreticus hæreticum accuſat. Nituntur quoque ſuſtinere, quòd in expeditione & punitione faſcinariorũ ſuper crimine hæreſis huiuſmodi deprehenſorum non debeat diſcerni inter alios hęreticos, qui per aliquam opinionem ſiue aſſertionem erroneam duntaxat deprehenduntur à fide deuiaſſe, & hæreticos faſcinarios hæreti-

corum omnium peſsimos, qui ſunt pariter Idolatræ viliſsimi Dæmonum cultores perfidi. In quorum veneratione ſummum & verum DEVM cum verbis blaſphemis expreſsè abnegant, & eius ſuſceptam prius fidem ab eadem apoſtando, qui prætereà ſunt ſacræ Cruci Domini noſtri IESV Chriſti, & aliorum diuinorum miniſteriorum impudentes prophanatores & conculcatores, & crudeles maleficiorum perpetrationes ac ſcandalizationes ac perturbatores fidelium cæterorum. Has & his ſimiles adinuentiones quotidiè proferunt plurimi in fomentum hæreſis & ſectæ faſcinariorum ac impedimentum extirpationis eius. Quapropter cupiens pro modulo operam dare negotio ſacræ fidei nimium per hanc hæreſim & ſectarũ peſſimam perturbatam, confidens in adiutorio Altiſsimi, hoc Opuſculum aggreſſus ſum: quod per quaſdã particulas, quaſi per quædam Capitula diſtinguere curaui, ex quibus velut quibuſdam funiculis factum & compoſitum reſultet flagellum faſcinariorum.

Caput I. *QVID ſit illudere, & quomodo multipliciter accipitur.*

De

De faſsis repræſentationibus quas Dæmones quandoq; procurant hominibus dormientibus, illudendo eis per interiora phantaſmata. II.

De apparitionibus, per quas quandoq; etiam hominibus bonis ſe præſentes exhibent Dæmones ſecundum experientiam realem ſenſuum exteriorum, ſcilicet: Viſus, auditus, tactus, & cæterorum per multa exempla. III.

Quòd Dæmones deceperunt multos homines, apparendo eis ad ſenſus exteriores. IIII.

De tribus modis quibus Dæmones ſolent ſe exhibere præſentes, exterioribus hominum ſenſibus. V.

Quòd corpora à Dæmonibus formata & aſſumpta non ſunt viua, licèt ſint ſenſibus exterioribus perceptibilia. VI.

De differentia inter ſectam & hæreſim faſcinariorum modernorum & illuſionem mulierum, de quibus loquitur c. Epiſcopi. VII.

Quòd Dæmones ſpecialiter tria genera oblationum exquirunt à ſuis cultoribus, ſi ad hoc percipiant ipſos poſſe inducere. VIII.

De conſideratione cautè habenda circa illud c. Epi. IX.

Quòd magna ſit Dæmonum poteſtas, licèt ſint à Deo reprobati. X.

De exercitio & effectu poteſtatis Dæmonum circa homines, temptando de peccatis. XI.

De exercitio & effectu poteſtatis Dæmonum ad inferendas, infirmitates, dolores, languores, vexationes & impedimenta vſus membrorum & mortem interius duntaxat operando. XII.

** a De

XIII. De exercitio & effectu poteſtatis Dæmonum inferendo, infirmitates, dolores, languores, & cætera nocumenta, & mortem corporibus ab exteriori.

XIIII. Quòd homines multipliciter per diuinam prouidentiam præſeruantur & proteguntur aduerſus Dæmones.

XV. Quòd Dæmones & eorum cultores malefici mutuo iuuant in maleficiorum perpetratione.

XVI. Quòd Dæmones non ſemper indigent miniſterio ſuorum cultorum, ſiue inuocatorum ad maleficiorum perpetrationem.

XVII. De exercitio & effectu poteſtatis Dæmonum circa elementa & res corporales inferiores.

XVIII. Quòd Deus iuſtè permittit faſcinarios decipi & peruerti à malignis ſpiritibus.

XIX. Quòd non eſt mirandum ſuper hoc, quòd Deus quamuis ſummè bonus & omnipotens permittit in populo ſuo grauia & multa maleficia perpetrari per maleficos ſeu faſcinarios Hæreticos, Dæmonum operatione & patrocinio.

XX. Quòd Deo ſalubriter permittente Dæmones ſuam poteſtatem exercent circa homines ad eorum probationem ſalutarem.

XXI. Quòd Deus quandoq; permittit Dæmones ſuam poteſtatem exercere circa homines peccatores, ad eorum correctionem.

XXII. Quòd Deus prouidè quandoq; permittit operatione Dæmonum homines in corporibus vel bonis temporalibus flagellari, propter præſeruandas eorum animas à peccatis imminentibus & perditione.

Quòd

Quòd Deus iuſtè quandoq; permittit Dæmones ef- fectum ſuæ poteſtatis exercere ſuper homines impios, propter eorum peccata vindicanda. XXIII.

Quòd diuina ſapientia permittit Dæmones, & eorum cultores maleficos faſcinarios multa maleficia perpetrare circa homines, ad eruditionem fidelium, quamuis valdè diſpliceant Deo, tàm malefici, quàm maleficia. XXIIII.

Quòd Dæmones nullam operationem poſſunt ſua naturali poteſtate exercere circa homines, niſi ſpecialiter ad quamlibet operationem acceperint à Deo permiſsionem, quæ etiam permiſsio quandoq; vocatur poteſtas. XXV.

Quòd accuſato à complicibus ſuper hæreſi & ſecta faſcinariorum alleganti Dæmonem feciſſe falſam de ſe repræſentationem non eſt credendum. XXVI.

Quòd Hæretici faſcinarij iudicialiter deprehenſi, ſuper crimen hæreſis & vſu maleficorum non ſunt ita admittendi ad conſortium fidelium, ſicut admittuntur hæretici cæteri facta abiuratione hæreticæ prauitatis. XXVII.

Quòd ſuppoſito quòd faſcinarij dormiendo illuderentur à Dæmonibus ſicut mulieres de quibus loquitur c. Epiſcopi. Nullatenus tamen excuſantur ab hæretica prauitate. XXVIII.

INDEX RERVM AC VERBORVM.

A.

ABACVC tranſlatus ab angelo ex Iudæa in Chaldæam ad Danielem in lacum leonum. 64
Accuſato à cõplicibus ſuper hæreſi & ſecta faſcinariorum, alleganti Dæmonem feciſſe falſam de ipſo repræſentationem, non eſſe credendum. 171
Achab deceptus ſpiritu mendacij. 153
Actus quidam ſuperſtitioſi ſingulares, qui peraguntur in die ſancti Ioannis Baptiſtæ, & beatorum Petri & Pauli. 360
de Aegyptio quodã hiſtoria. 106
Agnetis hiſtoria. 91
de Andrea Fundanæ ciuitatis Epiſcopo, hiſtoria. 97
Angelos ſingulis à Deo datos eſſe cuſtodes. 110
Angelorum miniſteriũ. 108.109
Anima quæ peccauerit moriatur. 136
Animæ facultates. 31. partes. 76.77
Animorum duo præcipua diſcrimina. 347. in hoc genere peccata cõmunia ferè deſignantur. ibid.
Antonij Aegyptij lucta cum Dæmonibus. 10.141
M. Antonius à quodam vaticinatore admonitus, caueret ſibi ab Octauiano Cæſare. 304
Anthidius martyr. 10
Anus plurimas iunioribus quibuſdam vehementius prurire. 593
Aquæ luſtralis vis & efficacia in depellendis Dæmonibus. 103. 105
Arioli inter maleficos peſſimi. 118
Ariſtophanes. 508
Ariſtoteles nomine φαρμακείας vtitur ꝓ incãtatione. 507

Armatu-

Armatura ſpiritualis. 94.95
Aſtra non imponunt neceßitatem in his, quæ concernunt arbitrij libertatem. 368
Athalarici regis Gotthorum dictum. 590
Athenienſes Mineruam ſibi in Deam elegerunt, derelicto Neptuno. 122

B.

BARTHOLOMAEVS iuſſu Aſtragis regis occiſus. 155
Balaam. 118
Baro quidam magus in Gallijs conſcripſit librum de ſanguine 20. puerorum. 116

C.

CAP. Epiſcopi, accurata examinatio. 61
Carmen quid ſit. 421
Cauſæ deſertionis Sagarũ. 526
Chriſtus à Diabolo in deſerto tentatus. 5
an Chriſtus & Apoſtoli Sagarum cauſa ægrotantem ſanarint. 569
Chriſtiano homine vtrùm liceat Sortiariorũ opera & auxilio in morbo, alijsq; rebus vti. 283
Chriſtianos decet lenitas verbo Dei præfinita. 589
Chryſtalli vſus. 323.324
Cleonices anima necromantici opera ab inferis euocata, Pauſaniæ conſpectui ſeſe obtulit. 314
Concubitus impotentia quot modis efficiatur. 89. *ſi per maleficium contigerit, non ad necromãticos, ſed ad Deum eſſe currendum pro remedio impetrando.* 418
Confuſionis artium magicarũ cauſa. 530
Coniugia infauſta & infelicia ſunt, quæ ſuſcipiuntur explendæ libidinis cauſa. 154
Corpus aſſumptũ quatenus ſit præſtigioſum. 560
Corpora à Dæmonibus formata & aſſumpta non ſunt viua, licèt ſint ſenſibus exterioribus perceptibilia. 30. 71
Cypriani martyris conuerſio. 100

D.

DAEMONES frequenter homines dormientes per interiora phantaſmata deludunt. 3. quandoq; non impijs tantùm, verùm etiam pijs ſecundum ſenſus exteriores apparent. 6. decipiunt multos. 11. tria à ſuis cultoribus requirunt. 51. 52. 53. duobus modis homines affligũt. 90. quandoq; aërem inficiunt & corrumpunt. 92. non ſemper indigent miniſterio ſuorum cultorũ, ſiue inuocatorum ad maleficia perpetranda. 117. vnde futura interdũ ſciant, & vnde ipſis tanta vis & efficacia. 407. nõ poſſunt res naturales producere. 533. quomodo morbos inferant. 413. 435. 442. 534. rogati agunt, quæ aliàs acturi non fuerunt. 591

Dæmonum principalis intentio. 112. vſus & effectus circa elementa & res corporales inferiores. 119. poteſtas q̃ ſit in efficientia miraculorum. 532

Dæmonum magnã poteſtatem eſſe, licèt à Deo ſint reprobati. 72. ſtudium, quo ſecuros peccatis inuoluentes tandem in extremũ exitium pertrahere conãtur. 75. eorum eſſe ſemper fallere. 114

Dæmonibus & eorũ cultoribus maleficis eundem actum eſſe in maleficijs perpetrãdis. 110 cum Dæmonibus paciſcẽtes tacitè vel expreſſè, ſunt idololatræ, hæretici, & alieni à fide catholica. 376. 417

Dæmonium propriè quid ſit. 305.

Dauid aſtu vxoris ſuæ Michol effugit inſidias Saulis. 1. inſtinctu Diaboli numerauit populum regni ſui. 79

Deus præcepit Sagas interfici. 537. cum Diabolo commercium habentes per artes vetitas, interfici vult oẽs. 540. quæ ſcelera capitalia eſſe iuſſit, nunc etiã pro talibus habenda. 554

Deum iuſtè permittere, vt præſtigiatores decipiãtur & peruertantur à malis ſpiritibus. 124.

124. permittere, vt etiam in cœtu Chriſtianorum multa grauia maleficia per maleficos & præſtigiatores, Dæmonum operatione & patrocinio, perpetrentur. 131

Dæmonũ & præſtigiatorũ opera vti, ad fidelium ſalutẽ promouendã, quamuis Deo tàm malefici, quàm ipſorum maleficia diſpliceant. 157

Diabolus beato Martino in ſpecie humana apparuit. 6. 7. 8. ſe Chriſtum eſſe perhibuit. 7. ſanctæ Margarethæ inſidiatus. 8. 9. varijs modis beatum Anthonium aggreſſus eſt. 9. 10. in ſpecie Moyſis viſus, Iudæos multos perdidit. 16. militi cuidam 14. annos inſidiatus eſt, vt tandẽ eum ſtrangularet. 17. Epiſcopum quendam mirabilter tentauit. 19. omnia illa creare poteſt, quæ ex motu locali corporum inferiorum prouenire poſſunt, niſi virtute Dei reprimatur. 78. cur cũ Strigib. coëat. 549

Diaboli poteſtas in Iob. 91. proprium eſt mentiri. 162

contra Diaboli ludibria Auguſtini adhortatio. 83

Diabolo tanta vis & efficacia, vt etiam Deo permittente, omnis generis morbos aliasq; calamitates hominibus immittat. 85

Diabolum ingenij ſui acumine abſtruſiſsima quæq; nouiſſe. 69. nemini nocere poſſe, niſi ei à Deo permittatur. 167

cum Diabolo ſocietatẽ contrahere, non eſt impoſsibile. 581

Diabolos etiã ſæpè noſtram ſalutẽ promouere. 138. 142. 145

cum Diabolis paciſcendi nõ vna eſt ratio. 553

Diabolicæ artes cur capitales. 543

Dies atri. 305

Diei ſancti Vincentij, & conuerſionis ſancti Pauli, obſeruatores, vanos & ſuperſtitioſos cum ſuis verſibus eſſe. 381

Dierum certorũ obſeruatio, eſt contra rationem naturalem aſtrologicam & theologicã. 367

contra huiuſmodi Dierum obſeruationem Concluſiones Theologicæ. 369

omnes Dies anni boni ſunt, & omni anno, & omni die, & omni hora diei bonũ & laudabile eſt opera quælibet ſancta, licita & honeſta inchoare. 370

Dies & annos obſeruãtes, quicquid mali euenit, imputant malitiæ diei & anni. 377

Differentia inter ſectam & hæreſin faſcinariorum modernorum, & illuſionem mulierum. 36

Diuinatio quàm graue peccatum. 409

Diuinatores vnde dicantur. 409

Diuinis verbis licitum eſſe arcere lupos, ſerpentes, locuſtas, & alia huiuſmodi, & quomodo hoc licitè fiat, quomodo item illicitè. 392

E.

ἐγγαστρίμυθοι. 327

Error contra fidem non eſt, ſi imagines de ære, plumbo, vel cera alba vel rubea, vel alia materia baptizentur, exorcizentur, imò potius exſecrentur per artes magicas, quodq́; ſub diebus certis habeant virtutes ſingulares, quæ in libris talium artium recitantur. 373

ὀνειδαίμονες vnde dicti. 304

EZechielis viſio. 64

F.

FALSAE rerum apparitiones vel repræſentationes dormientibus vnde accidãt. fol. 3.4

Fidem veram imagines aſſumere ad diuinum cultum in Eccleſia, non vt eis cultus latriæ exhibeatur, excepta imaginis Chriſti, ſed ad quandam ſignificationem. 424

ante Fœdus contractum facta non ſunt imaginaria. 580

Fœminæ cur ſuperſtitioſiores viris. 446

non Fœminæ ſolæ, nec ſolæ anus artem magicã exercent. 524

Fulguris

Fulguris generatio. 123

G.

ſanctus Germanus inuidia Dæmonum penè ſubmerſus. 122

C. Graccho T. frater in ſomnijs apparuit. 316

Græci omnes nomine φαρμακῶ pro incantamento vtuntur. 573

Grandinis generatio. 122.123

M. Guilhelmus Adelme, ſe totũ Diabolo mancipauit. 27

H.

HAERETICI faſcinarij iudicialiter deprehenſi in crimine hæreſeos & vſu maleficiorum, non ſunt ita admittendi ad conſortium fidelium, ſicut admittuntur hæretici cæteri, facta abiuratione hæreticæ prauitatis. 175

Herbis, lapidibus & alijs huiuſmodi per ſe nullam maleficij vim ineſſe, ſed vti his maleficum, tanquam ſignis pacti initi cum Dæmone. 416

Hiſtoriæ aliquot, ad oſtendendũ, verſari in terris, & hominũ rebus negotijsq́; immiſceri, quaſdam naturas potiores & robuſtiores. 320.321

Homicida omnis ſuaſorem habet Diabolum. 565

Homicidæ pœna tenetur etiam is, qui aliquo ſuaſore hominem interficit. 564

Homines diuina ꝓuidentia præſeruantur, & proteguntur, aduerſus Dæmones. 93

Hominum duo genera, qui Dæmonibus licitè imperare poſſunt. 456. duo item, qui illicitè imperare cupiunt. ibid.

Honoratus, veneficij accuſatus, Lutetiæ capitis ſupplicio affectus eſt. 185

Hoſtiæ conculcatæ pedibus mulierum. 56

I.

IDOLOLATRIA grauiſſimè punienda. 179

Illuſio quot modis accipiatur. 1

Imaginem nõ reuerens, non reueretur etiam eum quem imago repræſentat. 425

Impij

Impij iuſtè quandoq; à Dæmonibus vexantur & flagellantur, quod ſit vt peccata corũ puniantur. 148
Incantationes vſitatæ quæ ſint. 516
Incantationum genera. 517
de Incubis & Succubis. 592
Infantes præſtigijs Diaboli generati, num filij ipſius dici poßint. 35. 36
Inſitæ rerum vires ſemper inſunt. 531
Ioach. Camerarij prooemium in libellum Plutarchi De defectu oraculorum. 300
Ioannis Trithemij Tractatus de reprobis atq; maleficis. 452
Ioſephus non eſt ἀναμάρτητος. 577
Itinerario D. Petri quantum fidei ſit tribuendum. 597
Iudas Diabolo ſuggerente prodidit Ieſum. 81
Iudæus quidam petens ſibi lac muliebre dari, à duabus mulierculis turpiter eluſus. 337
de Iuſtina virgine variè tentata, hiſtoria. 101
diuinæ Iuſtitiæ multa luculenta teſtimonia. 156
Iuſto Dei iudicio fieri, vt augures & ſuperſtitioſi decipiantur, & in laqueum ſuæ vanæ incredulitatis incidãt. 380

K.

Κακοδαίμονες *vnde dicti.* 304

L.

LAMIVM ſeu Strigium diſputatio. 500
de Lanio quodã per nemus quoddam iter faciente, hiſtoria. 330. 331
Lex peculiaris de Strigibus cur lata ſit. 544
Lex de Sagis & cum bruto rem habentib. contiguæ ſunt. 594
Leges Dei præſentibus & futuris congruunt. 567
Libellus quidam coniuratorius, qui in aliquibus Eccleſijs reperitur, damnandus & igni tradendus eſt, propter verba ſuſpecta & manifeſta mendacia, quæ in eo continentur. 394

Libertas

Libertas Euangelij non iubet parcere ſceleroſis. 554

M.

MAGVS quid. 558

Magi Perſarum non fuerunt Dæmonũ cultores. 509. Dæmonis opera vtuntur. 510. vtrùm verè aliqđ faciant. 511

Magorum ſpecies ſeu modi plures. 556

Magæ non propterea ſunt, quia inſtigatore Diabolo peccant. 563

Magia diuinis & ciuilibus legibus damnatur. 113. 120

Magiæ ſpecies. 512

Malefici ſiue necromantici cur potius virgines, mares vel fœminas ad ſua maleficia recipiant q̃ corruptos. 447

Maleficos, magos, incantatores, diuinatores, pythones, & necromanticos pro eodem communiter accipi. 412. Dæmone operante poſſe ſuis maleficijs & incantationibus verè homines lædere, agros & fructus eorum deuaſtare, & per hos, Dæmones poſſe, Deo permittente, homines ſpecialiter lædere. 413. 435. 442

Maleficarum poteſtas. 463

Maleficiati qui nominentur. 89

Maleficatus à Dæmone impeditur ab actu coniugali ſecundum petitionẽ ſortilegæ mulieris & maleficæ. 415

de D. Marcello conante magnũ Iouis templum demoliri, hiſtoria. 105

Martha, natione Syra, artis diuinatricis perita. 329

M. Martialis Auribelli de Auinione Prouincialis ordinis Prædicatorum. 58

Matiſconenſis comes corã multis baronibus à Diabolo viuus abreptus. 17

Medicamentum, quo vulnus quamuis longè abſentis ſanatur. 323

Melancholici duo nunquam idẽ imaginari videntur. 600

Miſſam Pontificiã multum conferre ad Dæmonum inſultus eludendos. 106

Modi tres, quibus Dæmones ſe præſentes exterioribus hominum

num ſenſibus exhibent. 27
Modi & loci præcipui tres rei alicuius probandæ. 206
Moloch idolum Ammonitarum. 53
Monachus quidam nimium ſuam ſanctimoniam extollens, à Diabolo in ſpecie muliercule cuiuſdam deceptus, tandem deſperans ſemetipſum omni impudicitiæ & impietati dedidit. 15
Monialis quædam à Diabolo tentata, à S. Aequicio liberatur. 103
Morbi multi contagioſi. 93
cur tot Morbis, peſtilentijs, tempeſtatibus, ſterilitate frugũ, & interitu pecorum & iumentorũ hodierno die à Deo affligamur. 438
Mortis Chriſti vis & efficacia quibus proſit. 149
Moſis præceptum nõ agit de veneficis propriè vocatis. 538
Mulier quædam tres liberos ſuos Dæmoni obtulit. 40
Mulierem quandam de cultello in parietem infixo lac copioſum emulſiſſe. 527
Mulieres quædam ſceleratæ Dæmonum illuſionibus ſeductæ credunt ſe ſuper quibuſdam beſtijs equitare, aut ſimile quippiam agere. 5
Mulieres ſortilegas & maleficas non transferri localiter ad loca, in quibus ſe de nocte fuiſſe dicunt, ſed mentaliter & phantaſticè tantùm. 362.
etiam probas improbè pati concubitum à Dæmone Incubo. 363

N.

NECROMANTICI cur plerunq; horribiles viſu ſint. 447
Necromãticos, pythones & præſtigiatores eſſe, quos vulgus conſulit, vt futura agnoſcat, aut perdita ſibi reſtituãtur. 405. 410. 420
Nicodemi cum Chriſto colloquium. 132
Nihil fit ſine cauſa. 137

O.

OCCVLTA flagitioſa tandem deteguntur. 581

PACI-

P.

PACISCI poteſt homo cum ſpirituali ſubſtantia. 560
Patrum teſtimonia de veneficio & veneficis. 495
Pauli raptus. 65
Paulo datus ſtimulus carnis, id eſt, angelus Sathanæ, qui ipſum colaphizet, ne magnitudine reuelationum extollatur. 86
Peccata peccatis cumulari, quādo & quoties fiat. 126.127
Peccatores & impij, Deo quandoq; permittente, à Dæmonibus affligūtur, idq; fit vt corrigantur. 142.148
de Permiſsione diuina. 477
D. Petri negatio differt à negatione Sagarum. 578
φαρμακεύειν ſignificat incantare. 508
Philtri duo genera. 505
Pij etiam ſæpè à Dæmonibus corripiuntur & tentantur, idq; in eorum ſalutem cedit. 138. 145
Plato duo facit genera malorū pharmacorum. 506
Pœnæ ſceleroſis cur infligantur. 551
Prædictionis Sathanicæ octo ſpecies. 197
Præſtigiatores & malefici nullo modo excuſantur ab hæretica prauitate, licèt prætendant ſe à Dæmonibus ſicut & mulieres in ſomno deluſos eſſe. 182
Præſtigiatrices etiam dicuntur Sagæ. 421
Primogenita omnia Aegyptiorū vna nocte ſimul interficiuntur. 152
Principes quidam, prælati, & quidam nefandi ſacerdotes, hodie plerunq; cæteris ſuperſtitioſiores ſunt. 439
Propter obiecta mouētia ſenſus, Diabolus vehementius & frequētius homines ſolicitat. 83
diuina Prouidentia cuncta gubernantur. 137
Pudenda quomodo dicātur auferri. 598
Pueros poſſe faſcinari, hoc eſt, à malo oculo infici, & quale remedium ſit adhibendum. 385

Pulſationem ſignorum ſiue campanarum in nocte ſanctæ Agathæ, nō ad euitandum has ſortilegas & maleficas fieri, ſed alias ob cauſas. 366

Pythiæ puellæ de Paulo & Barnaba teſtimonium. 28.113

à Pythia fœmina Samuel an verè excitatus. 48

R.

REFVTATIO *eorum, quæ ex Clemente falsò citantur.* 596

Rei vnius notitia vulgò vocatur ars. 548

Res geſtæ & conuenticula nocturna Dæmonum cum faſcinarijs aut maleficis, vera ſunt, non phantaſticæ illuſiones. 39.40

Res multæ quas condidit Deus, poſſunt immutari per actiones & virtutes, quas alijs rebus ipſe Deus conceſſit. 68. *amiſſæ vel ablatæ ſi in ſpeculis, phialis, ſiue vnguibus necromanticorum conſpiciantur, vnde accidat.* 447

Regula generalis ad cognoſcendum, quis ſit actus illicitus vel ſuperſtitioſus. 359

ſub Religionis prætextu plurima mala cōmittuntur. 353

Reo incumbit probatio. 173

S.

SACERDOS *Niuernenſis inſtinctu Diaboli hoſtiam pedibus conculcauit.* 56

Sacrilegium quid ſit. 422

Sacrilegorū triplex pœna. 426

Sagæ inter Magos cōputari debent. 512. *cur vocētur Lamiæ.* 513. *cur Striges. ibid. cur veneficæ.* 514. *cur incantatrices. ibid. vnde dictæ.* 518. *quid ſint.* 519. 558. *an carminibus vtantur.* 520. *abiurant Deū.* 523. *à Magis differunt.* 527. *nihil ſupra naturā poſſunt.* 534. *iniuſtè videntur capitali pœna puniri.* 535. *ex Dei voluntate occidi poſſunt.* 536. *ſunt homicidæ.* 543. *miſcent corpus cum Diabolis.* 549. *nō quia perfecerint mirabilia, occiduntur, ſed quia opera Diaboli talia facere tentarunt.* 552. *vincunt improbitate*

tate Magos. 558. vtrùm Moſis & Chriſti temporibus fuerint. 566. nō ſunt obſeſſæ. 601
Sagarum & Diaboli pactū non eſt præſtigium. 359
Sagarum nomina multa & varia. 503. ars eſt antiquiſſima. 568
Sagarum & mulieris illius magæ in Endor comparatio. 585
Samuel an verè à Pythia fœmina excitatus. 48
Sanitas qua in re conſiſtat. 85
Saul conſulit mulierem Pythonicam. 11. 48. 316. 419. à Dæmone exagitatus. 86. 153
Scelerati nō ſubterfugiunt pœnam, quoties eos facti pœnitet. 553
Schedulæ quædam ſine nomine nuncupatæ, ſuperſtitioſæ, ſuſpectæ, & ſcandaloſæ ſunt, datæ quibuſdam ſuperſtitioſis, quarum forma ponitur. 401
Scripturæ diuinæ de veneficio & veneficis. 495
Septuaginta interpretes rectè vſitatéque Magos vocarunt Græcè φαρμακοὺς. 576
Serpentes quandoq; loco medullæ in quibuſdam lignis putrefactis inueniuntur. 69
Signi crucis magnam vim eſſe in fugandis Dæmonibus. 96. 97
Sirenum cantus. 516
de Sortiarijs dialogus. 184
vocis Sortiarius origo & notio. 193
inter Sortiarium & Sortilegū diſcrimen. 201
Sortiarij an ſint. 206. in qua rerum gensra venena ſua ſpargere poſſint, vt noceant. 224. qua ratione quibusq; modis intoxicent. 238. qua pœna digni ſint. 281
à Sortiariorū artib. & maleficijs qua ratione nobis cauere poſſimus. 292
Sortilegia & maleficia vnde ſuum ſortiātur effectum. 434
Spiritus mutus vel ſurdus vnde dicatur. 87
Sterilitatem frugum, animalium interitum, & quæ ſunt ſimilia, non accidere à diſpo-

ſitione quorudã dierum, ſed à diſpoſitione naturæ, & potius à voluntate diuina effectiuè & permiſſiuè. 382
τερνομάντεις. 327
Striges cur vocatæ ſint pharmaceutriæ. 504. cur vocẽtur magæ. 509. continentur ſub magis. 537. ſunt idololatrarum omnium peſſimæ. 541. alios ſeducũt. 542. exercent artem capitalem. 546. aliquando ſine tormentis faten tur crimen. 586. ſunt libidinoſæ. 592
Submerſio imaginum, quamuis cum hymnis & canticis aga tur, pertinet ad iniuriã ſanctorum, & eſt actus ſuperſtitioſus. 358. eſt ſacrilegiũ. 422
Submerſores imaginum & reliquiarum tentare Deũ. 427 ſcandalum committere, & ſtultè agere. 432
Superſtitio quid ſit. 354. opponitur religioni. 355. grauius pec catũ eſt, quàm tentare Deũ. 431. tanto peior eſt, quanto in tali actu plura miſcentur bona. 441
Superſtitiones quædã, per quas innumeræ aliæ intelligũtur. 387
Superſtitionũ quædam ſpecies. 404
Superſtitioſos eſſe, qui credunt, quoſdã dies Sanctorum aliquorum eſſe infortunatos & periculoſos, ſimiliter quoſdã dies eſſe Aegyptiacos, infauſtos & periculoſos. 366
Superſtitioſæ ſunt illæ mulierculæ, affigentes humeris par uulorum ſpecula vel fruſtula corij vulpis vel melotæ, ne inficiantur ab oculis vetularum. 385. affigentes itẽ ſchedulas contra febres. 389

T.

TAMERLANO mortuo, audita ſunt totis noctib. lamenta miſerabilia ad ſepulchrum ipſius. 315
Templum pollutum concubitu ſacerdotis & mulieris. 58
Tentationum duo modi. 134
Tentare Deum quid ſit. 427

Theophilus quidam, auxilio & ope Diaboli, Epiſcopatum aſſecutus eſt. 12.129.160

V.

VATEM aut Magum conſulens capitaliter peccat. 547
Veneficium propriè dictum eſt ſpecies homicidij. 573
de Veneficio & veneficis ſcriptura diuinæ, & quorundã Patrum teſtimonia. 495
Verba ſancta & reliquias poſſe de collo ſuſpẽdi, quibus ægroti vel iumenta ſanentur, ſeruatis quinque conditionibus. 390
Vigilantes ineunt fœdus cum Diabolo. 526
Victoria belli non diei, ſed ſoli Deo attribuenda. 383
Virga Moyſis conuerſa in ſerpentem. 69.123
Viſiones & apparitiones rerum poſſe fieri ſpiritu ſolo, vel etiã corpore videntis ſe verè ad loca quædam transferri. 65
Vnde fiat, quòd multi mundẽ conuerſationem fugiant, & heremos ac alia loca à populis remota ſibi deligant. 83

Z.

ZOROASTES magus & aſtrologus iudiciarius primus omnium mortaliũ veneficij genus exercuit. 213.

FINIS.

QVID SIT ILLVDERE ET QVOmodo multipliciter accipitur.

CAP. PRIMVM.

QVONIAM igitur de illuſionibus loqui oportet, opus eſt primò videre, quid ſit illuſio. Vndè conſiderandũ eſt, quòd in ſacris ſcripturis, Illuſio quandoque ſignificat deriſionem, quæ eſt peccatum, quo proximus iniuſtè contemnitur, ſicut fecit Herodes de Chriſto, vt ſcribitur Lucæ cap. 23. vbi dicitur: Spreuit autem illum Herodes cum exercitu ſuo, & illuſit, indutumq́ue veſte alba remiſit ad Pilatum. Alio autem modo illuſio accipitur pro ſtudioſa repræſentatione, qua quis vult intentum ſuum velando celare. Huiuſmodi autem illuſio quandoq; fit ad bonum finem, & ſine detrimento illius, qui illuditur. Sic enim Michol filia regis Saulis & vxor Dauid illuſit patri ſuo, volenti interficere Dauid virum ſuum. Ipſa enim depoſuit Dauid per quandam feneſtram de

eius domo, & in lecto vbi iacuerat Dauid ipſa compoſuit quandam ſtatuā, vt videretur Dauid ibi eſſe, vnde Saul illuſus & fraudatus malè ſuæ voluntatis deſiderio redarguit ipſam Michol, dicens ei: Quare illuſiſtis mihi. 1. Regum, cap. 19. Quandoq; autem illuſio fit peruerſa intentione, quando ſcilicet illudens intendit per falſas rerum vel verborum repræſentationes malum inferre & procurare illi cui illudere ſatagit: Sicut faciunt falſi Prophetæ, qui ſub velamento ſimulatę ſanctitatis, vel applicatione diuinæ ſcripturæ decipiunt ſimplices. Vndè Chriſtus dominus noſter & pius prouiſor dicit: Attendite à falſis Prophetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ouium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces. Matth. capit. 6. Beatus quoq; Petrus Apoſtolus ſcribit dicens: Venient in nouiſsimis diebus in deceptionem illuſores. 2. Petr. capit. 3. Hoc igitur modo illudunt Dęmones frequenter hominibus falſis repræſentationibus rerum vel verborum ad decipiendum. Sic enim Diabolus per ſerpentem verbis falſis decepit Euam dicens: Nequaquam moriemini; Quæ tandem aſſeruit ſe deceptam dicens: Serpens decepit me & commedi.

DE

DE FALSIS REPRÆSENtationibus quas Dæmones quandoque procurant hominibus dormientibus illudendo eis per interiora fantaſmata.

CAP. SECVNDVM.

FRequenter contigit hominibus dormientibus interius fieri repræſentationes quarundam rerum, quas tunc ita exiſtimant ſe facere, quas tamen realiter non faciunt, vel habere quas non habent, ſed hoc duntaxat ſomniant: Et hoc etiam ſacra ſcriptura teſtatur inducendo deceptionem ſomniantium ad quoddam propoſitum declarandum, per ſimilitudinem ſomniantis dicens: Sicut ſomniat eſuriens & commedit, cùm autem fuerit expergefactus vacua eſt anima eius: Et ſicut ſomniat ſitiens & bibit, & cùm fuerit expergefactus laſſus adhuc ſitit, & vacua eſt anima eius, ſic erit multitudo omnium gentium, qui dimicauerũt contra montem Sion. Iſaię cap. 29. Huiuſmodi autem apparitiones in dormientib. fiunt per deſcenſum abundantis ſanguinis ad principium ſenſitiuum, & cum ipſo ſanguine ſpiritibus vitalib. ſimul deſcendunt, & ſimilitudines aliquarum rerum præſens

acceptæ & reſeruatæ interius vigilando. Et tunc ligatis & ſopitis ſenſibus exterioribus propter dormitionẽ, ſomnians recipit ſimilitudines rerũ ſibi tũc præſentatas, pro ipſis rebus quas res tũc exiſtimat prę-ſentes, & per hunc modum decipitur dormiens quandoq; dormiendo. Et hoc modo Dæmones frequenter illudunt hominibus dormientibus per interiorem operationem mouẽdo ſanguinem & ſpiritum ad principium ſiue potentiam ſenſitiuam. Vndè contingit per hanc operationem viris dormientibus aliquãdo fieri quaſdam mulierum repræſentationes, & ſimiliter fœminis accidit fieri in ſomno repræſentationes virorum, & deindè ſequi nõnunquam illuſionibus mediantibus carnales immunditias. Et ideò aduerſus huiuſmodi Dæmonum illuſiones ſolent deuotæ perſonæ benè regulatæ, ante lecti ingreſſum ad dormiẽdum deuotis orationibus prouidè ſe præmunire. Vndè ad hoc Beatus Gregorius in quodam Hymno, quem inſtituit dici in Completorio officij Canonici fecit ſpecialem orationem aduerſus huiuſmodi nocturnas Dæmonum illuſiones. In ipſo enim Hymno qui incipit: Te lucis ante terminum, dicitur in ſecundo verſu: Procul recedant ſomnia, & noctium

fantaſma-

ſantaſmata, hoſtemq́ue noſtrum comprime, ne polluantur corpora. Secundum itaque hunc modum refert c. Epiſcopi, quaſdam ſceleratas mulieres Dæmonum illuſionibus & fantaſmatibus ſeductas, credere ſe ſuper quaſdam beſtias equitare, cum Diana Dea Paganorum, vel cum Herodiade, & ei velut Dominæ obedire, & multa terrarum ſpatia pertranſire, vt in eodem c. recitatur, hoc prædictis mulieribus ſceleratis non contingit in rei veritate, ſed duntaxat in ſola interiori fantaſtica apparitione, procurata Dæmonum illuſione ipſis mulieribus dormientibus.

DE APPARITIONIBVS PER quas quandoq; hominibus non ſolùm malis, ſed etiam bonis ſe præſentes exhibent Dæmones, ſecundum experientiam realem ſenſuum exteriorum, ſcilicet: Viſus, Auditus, Tactus, & cæterorum permulta exempla.

CAP. TERTIVM.

SACRA Euangeliſtarum recitat hiſtoria Diabolum in deſerto acceſsiſſe ad Chriſtũ tentandum, & eidem multipliciter locutum fuiſſe dicen

do: Si filius Dei es, dic vt lapides iſti panes fiant. Et iterum: Si filius Dei es, mitte te deorſum. Scriptum eſt enim: Angelis ſuis mandauit de te, & in manibus tollent te, ne fortè ad lapidem offendas pedē tuum. Et rurſus. Poſtquā oſtendiſſet Chriſto oīa regna mundi, & gloriam eorum, dixit ei: Hęc omnia tibi dabo, ſi cadens adoraueris me, vt habetur Matth. 4. & Luc. 4. vbi gloſſa dicit: Hæc omnia corporeis ſenſibus ſunt cōpleta. Apparuit itaq; Diabolus Chriſto perceptibiliter, non ſolùm ſecundum ſenſum viſus, ſed etiam ad ſenſum auditus, loquendo eidem verba prędicta. Similiter ēt ad ſenſum tactus, quia aſſumpſit eum in montem excelſum valdè, oſtendens ei oīa regna mūdi & gloriam eorum. Hoc etiam modo frequentiſsimè legitur, Dæmones apparuiſſe pluribus ſanctis perçeptibiliter ſecundum ſenſus exteriores, tàm in ſpecie ſeu effigie humana, quàm diuerſarum beſtiarum. Legitur enim ſic de beato Martino, Diabolo in humana ſpecie ſibi apparenti & dicenti: Quocunq; ieris Diabolus tibi aduerſabitur. Reſpondit: Dominus mihi adiutor non timebo, quid faciat mihi homo, ſtatimque ille euanuit. Item legitur de eodem beato libro Speculi hiſtorialis 18. cap. 18. quòd quadam die Diabolus,

lus, luce purpurea circumtectus, indutus veſte regia, Diademate ex gemmis auroq; redimitis, calceis auro illitis, ſereno ore, facie læta, oranti Martino in cella aſtitit, qui cùm primò ad aſpectum fuiſſet hebetatus, diu multumq; ambo ſilentiũ tenuerunt. Tunc prior Diabolus: Agnoſce (inquit) Martine quem cernis, Chriſtus ego ſum deſcenſurus ad terras, prius me manifeſtare tibi volui. Ad hęc cùm Martinus taceret, nec quicquam reſponſi ferret, iterare auſus Diabolus profeſsionis audaciam, Martine, quid dubitas credere cũ videas? Chriſtus ego ſum. Tunc ille reuelante ſibi ſpiritu, vt intelligeret Diabolum eſſe non Deum. Nõ ſe (inquit) dominus Ieſus purpuratum & diademate renitentem vénturum eſſe prędixit. Ego Chriſtum, niſi in eo habitu formaq; qua paſſus eſt in cruce ſtigmata præferentem videre veniſſe nõ credam. Ad hanc vocem ille ſtatim vt fumus euanuit, & cellulam tãto fœtore compleuit, vt indubia inditio relinqueret Diabolum ſe fuiſſe. In eodem quoq; lib. ca. 17. ita ſcribitur: Frequenter autẽ Diabolus, dum mille nocẽdi artibus viſibilem ſe ei formis diuerſimodis ingerebat aduerſus quẽ ſemper interritus ſigno crucis & orationis auxilio ſe protegebat. Teſtabantur etiam ali-

qui de fratribus audiuiſſe Dęmonem proteruis Martinum vocibus increpãtem, cuĩ intra Monaſterium aliquos ex fratrib., qui cum baptiſmi gratiam diuerſis erroribus perdidiſſent, conuerſos poſteà recepiſſet exponentẽ crimina ſingulorũ, Martinum Diabolo repugnantẽ reſpondiſſe conſtanter. Antiqua delicta melioris vitæ conuerſatione purgati & miſericordiã Dei abſoluendos eſſe peccatis peccare qui deſierũt. Contradicente Diabolo, non pertinere ad veniã criminoſos & ſemel lapſis, nullã pręſtari à Domino clementiam. Tunc in hanc vocem frequenter exclamaſſe Martinum. Si tu miſerabilis ipſe, ab hominum inſectatione deſiſteres, & te factorum tuorum cum dies iudicij in proximo eſt pœniteret, ego verè tibi, cõfiſus in domino Chriſti miſericordiam pollicerer. Conſequenter etiam in legenda beatę Margaretæ virginis legitur ſic: Antiquus hoſtis in ſpecie Draconis quaſi deuoraturus eam aggreditur, ſed ſigno crucis oppoſito euaneſcit. Deindè in forma hominis carcerem ingreditur, ſed virgo per ſpiritum intelligẽs Dæmonem apprehendens deiecit in terram, pede ſancto caput impium conculcans. Tunc Dæmon eiulans, permitte, ait, Margareta me abſcedere non vltra tibi ap-

propin-

propinquaturum, virgo dixit, fatere prius ad quid veniſti. At ille: Veneram vt quaſi conſulens ſaluti tuæ perſuaderem tibi parere Præſidis voluntati. Iam nunc iube vt abeam, quia de me ſatis luſiſti. Tunc virgo pedem leuans, fuge inquit miſer. At ille velut fumus euanuit. De beato Anthonio etiam refert Vincentius in Speculo hiſtoriali libr. 12. cap. 86. quòd cùm in deſerto deambulans, quereret beatum Paulum primum hæremitam, apparuit Diabolus primò in forma Centauri hominis equo mixti, quem cùm beatus Anthonius conſtanter alloqueretur, ille barbarum neſcio quid infrendens, & frangens potius quàm loquens, euanuit. Deindè apparuit in forma grandis hominis fronte cornibus apparata, cuius extrema pars corporis, in caprarum pedes deſinebat. Cum quo etiam beatus Anthonius habuit colloquium. Conſequenter libr. 24. capit. 12. dicitur de ipſo beato Anthonio, quòd Diabolus eidem apparuit in forma pueri nigri, qui proſtratus ante beatum Anthonium ſe victum confeſſus fuit, eò quòd Anthonius ſpiritum fornicationis virtute fidei & abſtinentiæ ſuperaſſet. Poſtmodum verò in quodam tumulo, latentem Anthonium multitudo Dæmonum, ita cæde varia la-

ceráuerunt,quòd miniſter eius de villa veniens, eum quaſi mortuum proprijs humeris ad vile hoſpitium deportauit. Quo audito cõuenerunt vicini,&cùm poſt planctum funeris media nocte iam dormirẽt, Anthonius ſubitò reuiuiſcens vocato miniſtro, fecit ſe in ſilentio ad tumulum reportari, ibiq́ue ex priori vulnerum dolore proſtratus,cum animi virtute ad conflictũ Dęmones prouocaſſet, & ſtatim illis in varias formas mutatis, ab eorum dentibus, cornibus,vnguibus laceratus fuiſſet, ſubitò radius quidam lucis affuit & tenebras effugauit, ſtatimq́; ſanatus Chriſtũ adeſſe intelligẽs dixit: Vbi eras bone Ieſu,quare à principio non affuiſti, vt curares vulnera mea? Et vox ad eum: Anthoni, inquit, hîc eram, ſed expectabam videre certamen tuum. Nunc autem quia viriliter dimicaſti,in toto orbe faciam te nominari. In geſtis quoque S. Anthidij martyris,vt refert Vincentius in Speculo hiſtoriali libr.20. cap.3.legitur ſic. Porrò ſanctus Anthidius eadem tempeſtate martyrium ſubijt, qui aliquãdo in tertia feria poſt Palmas,tranſiens pontem Dubij, vidit agmen Dæmonum geſta ſua principi ſuo referentium,& inter eos Aethiopem in manu ſandalium præferentem ad iudiciũ, quòd Romanum Præſulem

S. Anthidius a Dæmone Romã breuj latus.

Præſulem per ſeptem annos impugnatum tandem ad lapſum pertraxerit, qui vocans ad ſe Aethiopē & virtute Dei & ſanctę crucis præcepit, vt eum Romæ ſub manu Domini eadem velocitate qua venerat ſanum & incolumem perferret, itaque Dæmoni ſuperpoſitus illum ſępè verſiculum iterās: Deus in adiutorium meum intēde, &c. eo vectante Romam venit feria quinta hora celebrādi officij. Et Dæmone pro foribus expectāte Papæ rem retulit, negantem per ſandalium ad pœnitentiam mouit, & Miſſa vice eius celebrata, & partem Criſmatis à ſe confecti aſſumpta, Dęmone renectante ad Eccleſiam ſuam rediit Sabbatho ſancto hora celebrandi officij.

QVOD DÆMONES DECIPIunt multos homines apparendo eis ad ſenſus exteriores.

CAP. QVARTVM.

SICVT aliqui diuino munere præſeruati fuerunt, ne per Dæmonum apparitiones deciperentur. Ita nonnulli Deo permittente fuerūt decepti. Refert ſcriptura ſacra libri Regum Saulem Regem Iſraël, die quadam recurriſſe ad mulierem quandam Pythoniſſam, ſiue

ſiue Maleficam, & ad eius inuocationem Dæmonem in Samuelis Prophetæ forma apparuiſſe, & ipſi Sauli ad eius deceptionē locutum fuiſſe, & in craſtino prædictū regē ſeipſum, deſperādo interfeciſſe. De qua apparitione habetur in decretis 26. q. videlicet. Nec mirum, eſt & ſumptum de libro beati Auguſtini de ciuitate Dei. Legitur quoq; de quodam Theophilus dictus eſt, qui multo tempore fuerat moribus & vita præcipuus, qui etiam Epiſcopatus dignitate, ad quam electus fuerat renuit ex humilitate ſuſcipere. Videns autem Metropolitanus eius nimiam in renitendo conſtantiam, dimiſit eum, & alium in loco eius ad Epiſcopatus promouit officium. Porrò ordinato Epiſcopo, cùm ad propriam remeaſſet ciuitatem, quidam de clero inſtigauerunt Epiſcopum, vt amoto illo aliū Eccleſię ordinaret vicedominum. Quo facto callidus hoſtis & inuidus, immittens ei vicedominatus zelum, & ambitionis emulationem, intantum eúm ſeduxit, vt etiam maleficorum poſtularet auxilium. Itaque acceſsit ad quendam Iudęum maleficum, cuius genibus prouolutus ait: Quæſo adiuua me, quoniam Epiſcopus meus me ad opprobrium adduxit. Reſpondit ille: Proxima nocte veni ad me, & ducam

cam te ad Patronum meum, qui ſubueniet tibi, quomodo volueris. Quo facto duxit eum ad circum ciuitatis, & ait: Quidcunque videris, vel quencunq; ſonum audieris, non terrearis, ſignum crucis quoque nullo modo tibi imponas. Illo hoc itaque ſpondente, ſubitò oſtendit albos clamidarios cum multitudine candelarum, clamantes, & in medio principem ſedentem, erat enim Diabolus, & miniſtri eius. Tenens autem Iudæus Theophili manum, duxit illum ad illud flagitioſum cõſilium. Et ait ei Diabolus: Vt quid nobis hunc hominem adduxiſti? Reſpondit: Ab Epiſcopo ſuo præiudicatum, & veſtrum auxilium poſtulantem. Cui Diabolus: Quale adiutorium dabo homini ſeruiẽti de ſuo? Tamen ſi famulus meus eſſe cupit, ego illi ſubuenio, ita vt plus facere poſsit, quàm prius, & imperare omnibus, etiam Epiſcopo. Audiens Theophilus ſpopondit ſe facturum omnia, quæ diceret, cepitque oſculari pedes eius, & rogare eum. Qui ait ad Iudæum: Abneget filium Mariæ & ipſam, quia mihi odio ſunt. Et firmet ſcripto ſe per omnia vtcunque abnegare, & poſt hæc quæcunq; voluerit à me impetrabit. Tunc reſpõdit Theophilus: Abnego Chriſtum, & matrem eius, faciensq; chirographum

impoſita

impoſita cæra ſignauit annulo proprio, & abſceſſerunt cum nimio perditionis gaudio. In craſtinum Epiſcopus remoto vicedomino, quem turpiter promouerat, hunc cum omni honore reuocauit, & duplo quàm ante fuerat denuò ſublimauit, ita vt peccaſſe ſe clamaret, quòd tàm idoneam perſonam aliorum delationib., eieciſſet, & illum inutilem promouiſſet. Reſtitutus itaq; Theophilus, ſuper oēs eleuatus eſt, omnibus ſibi obedientibus, cū metu & tremore. Hæc autem quæ dicta ſunt, refert Vincentius libr. 22. cap. *69*. allegans Sigibertum Hiſtoriographū. Conſequenter ibi cap. 70. recitatur qūo pœnituit, & beatam virginem deuotè inuocauit, quæ ſibi apparēs, & veniam obtinuit, & chirographum quem Diabolo fecerat reſtituit. Quæ ad laudem beatæ virginis publicè intra Miſſarum ſolennia, corā Epiſcopo, clero, & populo deuotè Theophilus recitauit, & chirographum oſtendens legi fecit coram omnibus. Idem quoq; Vincentius lib. 18. cap. *6*. recitat deceptionē cuiuſdam præſumptuoſi factā à Dæmone, quæ de vitis patrū ſumpta eſt in hunc modum. Erat quidā Monachus in ſpelunca, ſum̄æ abſtinentiæ, cunctis animi florens virtutibus. Cumq; in profectibus ſuis confidens, non

totum Deo,ſed ſibiipſi tribueret,hãc præſumptionẽ intuẽs tentator quodã veſpere fingit ſe in ſpeciem mulieris oberrãtis per heremũ,q̃ vt feſſa ad hoſtiũ ſpelũcę laſsitudinẽ ſimulans,intus ſeipſam ꝓiecit, & obuoluta genib.eius, vt ſui miſereatur, exorat.Nox inqt me cõprehẽdit,iube me quieſcere in angulo cellulæ tuæ, ne fortè efficiar beſtijs præda.At ille primo miſerationis obtẽtu recepit eã in ſpeluncã,quærens cãm errandi eam per eremum. At illa cãm fingit accuratè, & interim venena blandimentorũ,per textũ narrationis,interſerit, nunc ſe miſerandã, nunc ſe defenſione dignam oſtendens, elegãtia & ſuauitate ſermonis,affectũ hominis illecebroſo amore deflectit.Hinc iã blãdiora colloquia,ioci, riſusq́; miſcẽtur, manus ẽt procax ad mentum,barbãq́; quaſi venerando ſpeciẽ protendit. Tũc verò palpare ceruicẽ mollius, collũq́; leuigare. Quid multa? ad vltimum captiuũ ducit militẽ Chriſti. Continuò.n. libidinis fluctib.æſtuãs,ẽt laborum pręteritorũ, ac profeſsionis oblitus, obſcœnus iã conabatur inire amplexus.Illa verò vlulatum teterrimũ emittẽs, vt vmbra tenuis per manus amplectantis elabitur,ipſumq́; dedecoris motibus, inanes aures ſectantem fœdiſsima cũ deriſione deſeruit. Tũc

multitudo

multitudo Dæmonũ in aëre ad hoc ipſum ſpectaculum congregata, ingenti clamore inquit: O qui te vſq; ad cœlum extollebas, quomodo demerſus es in infernum. Diſce ergò, quia qui ſe extollit humiliatur. Tunc ille velut amens effectus & deceptionis ſuæ non ferens pudorem, grauius à ſeipſo, quàm fuerat à Dæmonibus deceptus eſt. Cùm enim ſe reparare, & certamen renouare deberet, deſperans ſemetipſum tradidit omni impudicitiæ & impietati. Legitur quoq; in hiſtoria ſolennitatis ſancti Petri ad Vincula, quòd Diabolus in ſpecie Moyſis Iudæis apparens, dum eos per mare pede ſicco ad terram promiſsionis ſe perducere promittit, innumeros necauit. Petrus etiã Abbas Cluniacen. magnus Hiſtoriographus, refert in libro Miraculorum de Comite Matiſconenſi, vt etiam Vincentius recitat libr. 30. cap. 120. quòd cum quadam die ſolenni, ille Matiſcone in proprio palatio reſideret, multis militibus cõſtipatus, repentè ignotus homo equo reſidẽs, per oſtium palatij ingreſſus, cunctis videntibus & admirantibus, vſq; ad ipſum peruenit dicẽs, ſe velle illi colloqui, imperans ei, vt ſurgeret, & ſe ſequeretur: Qui inuiſibili potentiæ non valens reſiſtere, ſurrexit, & vſque

ad ho-

ad hoſtium domus proceſsit, vbi paratum equum inuenit, quem iuſſus ſtatim aſcendit, cuius habenas ille arripiens, qui propter illum venit, velociſsimo curſu, per aëra, cunctis videntibus ferre cœpit. Ille autem miſerabiliter clamans, ſuccurrite ciues, ſuccurrite, totam ciuitatem commouit. Omnes autẽ currentem per aëra conſpexerunt, quamdiu naturali oculorum acie potuerunt. Sicq; tandem ſubtractus viſibus hominum, factus eſt æternus ſocius Dæmonum. In legenda etiam aſſumptionis beatæ Mariæ virginis inter cætera miracula refertur, quòd iuxta quandam viam, quidam miles habens caſtrum, omnes tranſeuntes ſine aliqua miſeratione ſpoliabat, virginem tamen, Dei matrem quotidiè ſalutabat, nec pro aliquo impedimento emergenti, ab ipſa ſalutatione aliqua die ceſſare volebat. Accidit autem, vt quidam religioſus ſanctus, indè tranſitum faceret, & ipſum prędictus miles continuò ſpoliari iuberet. Vir autem ſanctus rogauit Prædones, vt ipſum ad Dominum ſuum deducant, quia ad ipſum habebat ſecreta quæ perferret. Adductus ergò rogauit, vt omnes de ſua familia & caſtro coram ſe congregare faceret, & conuenerũt omnes, pręter vnum, qui Camerarius erat

militis. Tunc dixit ſanctus vir non omnes adeſſe, vnus autem dixit, Camerarium prædictum non veniſſe, pro eo ergò citò mittitur & in medium deducitur. Cùm autem virum Dei vidiſſet, reuolutis terribiliter oculis, caput inſtar inſani agitabat, nec propius accedere audebat. Vir autem ſanctus dixit ei: Adiuro te per nomen domini noſtri Ieſu Chriſti, vt quis ſis nobis diſſeras, & quam ob cauſam huc veniſti palàm pandas. Cui ille reſpondit: Heu adiuratus prodere cogor inuitus. Ego enim non ſum homo, ſed Dæmon, qui formam hominis accepi, & quatuordecim annis cum hoc milite ſic permanſi. Nam Princeps noſter huc me miſit, vt die qua hic ſalutationem ſuæ Mariæ non diceret, diligentius obſeruarem, vt in eum poteſtate accepta, ipſum continuò ſtrangularem, & ſic in malis operibus vitam finiens, noſter eſſet. Quacunque enim die illam ſalutationem dicebat, in ipſum poteſtatem habere non poteram. Ecce autem de die in diem diligentius obſeruaui, & nullum diem prætermiſit, quin eam ſalutauerit. Hęc miles audiens vehementer obſtupuit, & ad pedes viri Dei ſe proiecit, veniam poſtulauit, & in melius deinceps vitam finiuit. Vir autem Dei, dixit Dæmoni: Præci-

pio

pio tibi Dæmõ in nomine IESV CHRISTI, vt hinc ſtatim abſcedas, & talem vt hactenus locum non poſsideas, nec inuocantibus Dei genitricem Mariam nocere præſumas. Hæc vbi iuſſa dedit, Dæmon abſcedens euanuit. Hoc autem miraculum recitatur in lib. qui dicitur vulgariter Legenda aurea. Similiter quoque legitur in vita beati Andreæ Apoſtoli de quodam Dęmone volente decipere quendam Epiſcopum beato Andreæ deuotum, cuius hiſtoriam hîc inſerere duxi, quia continet maximam & ſubtiliſsimam, & penè inperceptibilem fraudis Diabolicæ deceptionem. Epiſcopus enim quidem religioſam vitam agens, beatum Andream inter cæteros ſanctos in veneratione habebat, ita quòd in cunctis ſuis operibus hunc ſemper titulum pręponebat: Ad honorem Dei & ſancti Andreæ. Inuidens igitur viro ſancto hoſtis antiquus ad eum decipiendum tota calliditate ſe contulit, ſeque in formam mulieris pulcherrimè transformauit. Iuit ergò ad palatium Epiſcopi, aſſerens ſe velle confiteri eidem, mandat Epiſcopus vt confiteatur ſuo Pœnitentiario, cui plenitudinem contulerat poteſtatis. Renunciat illa, quòd nulli homini, niſi ſibi ſecreta ſuæ conſcientiæ

reuelabit. Sicque victus Epiſcopus eam adeſſe pręcepit. Cui illa: Obſecro Domine miſerere mei. Ego enim in annis puellaribus vt cernitis, conſtituta, & à pueritia delicatè nutrita, nec non & regia ſtirpe progenita, huc in peregrino habitu, ſola veni. Nam pater meus Rex vtique potens, cuidam magno principi me volebat in coniugium ſociare. Cui reſpondi, quòd omnem thorum abominarer maritalem, quia virginitatem meam Chriſto in perpetuum conſecraui, & ideò nunquam poſſem in carnalem copulam aſſentire, deniquę ſic arctata, quòd oportebat me aut eius voluntati obedire, aut certè diuerſa ſubire ſupplicia, latenter fugam inij, magis eligens exulare, quàm ſponſo meo fidem infringere. Audiens verò veſtræ ſanctitatis præconium, ſub alas veſtræ protectionis confugi, ſperans apud vos locum inuenire quietis, vbi poſſem contemplationis carpere ſecreta ſilentia, præſentisq; vitæ naufragia & perturbationes mundi fugere perſtrepentis. Admirans in ea Epiſcopus nobilitatem generis, pulchritudinem corporis, immenſum feruorem, & tantæ eloquentiæ venuſtatem, placida & benigna voce reſpondit. Eſto ſecura filia, ne formides, quia ille ob cuius amorem te & tuos

& tua

& tua viriliter contempſiſti, tibi ob hoc & in præſenti culmen gratię, & in futuro plenitudinem gloriæ largietur. Sed ego ſeruus eius me & mea tibi offero. Eligas vbi tibi placuerit manſionem. Volo autem vt hodiè mecum prandere debeas. Cui illa: Nolite vtique pater me de hac re rogare, ne fortè ex hoc aliquà mala ſuſpitio proueniret, & nitor famæ noſtræ denigrationem aliquam patiatur. Ad quam Epiſcopus dixit: Plures erimus & non ſoli, & ideò nullum malę ſuſpicionis ſcrupulum poterit in aliquo generari. Venientes itaque ad menſam, Epiſcopus & illa ex oppoſito con ſederunt, cæteris reſidentibus hinc indè. Intendit in eam Epiſcopus crebrò, eiuſq; faciem non deſinit intueri, & de pulchritudine admirari, ſicq́ue dum oculos figit, animus ſauciatur, & dum eius faciem non deſinit intueri, antiquus hoſtis cor eius graui iaculo vulnerauit. Perpendit hæc Diabolus, & pulchritudinem ſuam magis ac magis cœpit augere. Iamq́ue Epiſcopus proximus erat conſenſui, vt eam de illicito opere attentaret, quando opportunitas ſe offerret. Tunc ſubitò quidam peregrinus venit ad hoſtiū crebris ictibus & magnis clamoribus ſibi poſtulans aperiri. Cumq́ue ſibi aperire nollent, & ille cla-

moribus & ictibus nimis fieret importunus. Interrogat Epiſcopus mulierem, ſi ingreſſum hominis illius peregrini acceptaret? Cui illa dixit: Proponatur ſibi aliqua quæſtio ſatis grauis, quam ſi enodare ſciuerit, admittatur, ſi autem neſciat, tanquam inſcius & indignus Epiſcopi præſentia repellatur. Fauent omnes eius ſapientiæ & ſententiæ, & quis eſſet ſufficiens, qui hanc quæſtionem proponat, ſciſcitantur? Cumque nullus ſufficiens inueniretur, Epiſcopus dixit: Quis enim noſtrûm ad hoc tam ſufficiens eſt, quàm vos domina, quæ cæteros nos eloquentia prçceditis, & ſapientia nobis omnibus plus rutilatis. Vos igitur hanc proponite quæſtionem. Tunc illa dixit ad peregrinum: Quod eſt maius miraculum, quod Deus vnquam fecit in parua re? Interrogatus peregrinus per nuncium de hoc, dixit: Diuerſitas & excellentia facierum humanarum. Inter tot enim homines, qui fuerunt ab initio mundi, & vſque in finem futuri duo reperiri non poſſent, quorum facies per omnia ſimiles eſſent. In ipſa quoque tam minima facie, Deus omnes ſenſus corporis collocauit. Audientes autem omnes eius reſponſionem admirantes dixerunt: Vera & optima eſt quæſtionis ſolutio.

lutio. Tunc mulier ait: Proponatur ſibi ſecunda quæſtio grauior, in qua melius poſſumus eius ſapientiam experiri. Quæratur ab eo, vbi terra ſit altior omni cœlo? Percunctatus de hoc peregrinus, reſpondit: In cœlo Empireo, vbi Chriſti corpus reſidet. Corpus enim Chriſti, quod eſt altius omni cœlo, eſt de noſtra carne formatum. Porrò caro noſtra quædam ſubſtantia terrea eſt, Cùm igitur Chriſti corpus ſuper omnes cœlos ſit, & de noſtra carne originem duxerit, caro autem noſtra de terra ſit condita, conſtat, quòd vbi corpus Chriſti reſidet, ibi proculdubiò à terra cœlo altior manet. Refert nuncius quæ reſponderat peregrinus, & ecce omnes reſponſionem approbant, & magnam ſapientiam eius laudant. Tunc iterum illa dixit: Fiat ei tertia quæſtio grauiſsima & occulta, ad ſoluendum difficilis & obſcura, vt ſic eius ſapientia tertiò approbetur, & dignus ſit, vt ad menſam Epiſcopi admittatur. Quæratur ergò, quantum ſpatium ſit à terra vſque in cœlum? Requiſitus de hoc peregrinus nuncio dixit: Vade ad eam, quæ te miſit ad me, & de hoc eam diligentius percunctare. Ipſa enim melius nouit, & ideò melius

tibi de hoc reſpondebit. Nã illa, illud ſpatium menſurauit, quando de cœlo in abyſſum cecidit. Ego autem nunquam de cœlo cecidi, & ideò illud ſpatium nunquam taliter menſuraui. Non enim eſt mulier, ſed Diabolus, qui ſe poſuit in ſimilitudinem mulieris. Audiens hæc nuncius vehementer expauit, & ea quæ audierat corã omnibus recitauit. Mirantibus itaque omnibus & ſtupentibus, antiquus hoſtis de medio eorum euanuit. Epiſcopus autem rediens ad ſeipſum, de perpetrata culpa veniam lamentabiliter precabatur. Miſitque nuncium, vt peregrinus introduceretur, ſed nequaquam amplius inuenitur. Tũc Epiſcopus populum congregauit, & ei euidenter expoſuit ordinem geſtæ rei, præcepitque vt omnes ieiunijs & orationibus inſiſterẽt, ſi fortè dominus alicui reuelare dignaretur, quis nam peregrinus ille fuerit, qui eum à tanto periculo liberauit. Reuelatum eſt autẽ ea nocte, quòd beatus Andreas fuerit, qui pro liberatione Epiſcopi ſe poſuit in habitu peregrini. Cepit igitur Epiſcopus in deuotione beati Andreę creſcere, ac eum exindè in reuerẽtia plus habere. Supradictæ autem narrationes diuerſarum apparitionum, quæ per Dæmones factæ ſunt, ad ſenſum exteriorem, diuerſis

uerſis hominibus, tàm iuſtis, quàm peruerſis, imò & ipſi domino Ieſu Chriſto, idcircò hîc aliquantulum diffusè introductæ ſunt, vt euidentius appareat, imò & error manifeſtus & periculoſus illorum, qui nimis attendentes ad ea, quæ de illuſionibus interioribus hominum dicuntur illo cap. Epiſcopi. ſupraalligato. Putant autem, malè aſſerunt, quòd Dæmones non apparent hominibus ad ſenſus exteriores, quin potius, omnia huiuſmodi Dæmonũ facta circa homines, aſſerunt eſſe illuſoria, velut quædam ſomnia. Sicut enim pauca conſiderantes de facili in ſuis iudicijs decipiuntur. Ita prædicti fortè ſolùm attendentes ad ea quæ in prædicto cap. Epiſcopi dicuntur, & ignorantes vel non conſiderantes ea, quę diffuſius in ſacris ſcripturis, & doctrina ſanctorum traduntur, de operibus & poteſtate Dæmonum, manifeſtè decipiuntur & in errorem labuntur, vt verbi gratia: Si quis legens quòd Diabolus Euam decepit per ſerpentem, indè crederet quòd Diabolus nunquam tentaret, vel tentare poſſet, ac decipere quenquam, niſi per ſerpentem, valdè eſſet inſipiens, Ita qui nimis arreſcant circa prædictum cap. Epiſcopi. faciliter errant & turpiter decipiuntur, credentes, quòd Dæmones aliter

non poſſint decipere vel apparere circa homines, niſi per interiores illuſiones & fantaſticas apparitiones, de quibus fit mentio in ipſo capit. Epiſcopi. Quemadmodum ſiquidem maligni ſpiritus, inimici ſalutis humanæ & fidei catholicæ, adinueniunt ſectas & hæreſes contra fidem & ſalutem hominum, ita procurant media ad aſſeruandum hæreſes & ſectas, & ſuſcitant callidè impedimenta ijs, qui conantur huiuſmodi ſectas & hæreſes extirpare. Vndè non immeritò creditur, quòd Dæmones, qui prædictam hæreſin & ſectam abominabilem faſcinariorum erexerunt, induxerunt prædictos aſſertores ad credendum, & pertinaciter aſſeuerandum, quòd ea quæ per maleficos faſcinarios fiunt in cultu Dæmonum non ſunt, niſi illuſiones dormientium. Hoc autem luce clarius patet, ex proceſſu facto cuidam Magiſtro in Theologia, ſuper huiuſmodi hæreſi & ſecta deprehenſo, qui ſpontè confeſſus fuit, & detexit, quomodo in cultu Dæmonis ipſe cum pluribus alijs complicibus realiter & pluries conuenit, quem Dæmonem inter eos vidit & coluit apparentem, quandoque in forma hominis, quandoque in forma hirci, vbi abnegauit Deum & fidem catholicam, beatamque

quevirginem,& crucem. Prædictus autem Magiſter vocatus Magiſter Guilhelmus Adelme, Anno domini M. CCCC. LIII. die 12. menſis Septembris, in Capella Epiſcopali Ebroicenſi iudicialiter coram iudicibus fidei, cum lachrymis in terram proſtratus, exhibuit quandam ſchedulam, continentem ſua commiſſa, contra fidem in dicta hæreſi & ſecta, offerendo prædictis iudicibus abiurationem. Ipſa autem ſchedula continebat inter cætera, quòd quando ipſe fuit introductus ad dictam ſectam, Diabolus aſſerebat, quòd ipſe Magiſter Guilhelmus benè poſſet ſi vellet, augmentare eiuſdem Dęmonis dominium, præcipiendo eidem Magiſtro Guilhelmo prædicare, quòd huiuſmodi ſecta non erat niſi illuſio, & quòd hoc prædicaret, ad contendandum populum patriæ, vbi tunc morabatur ipſe Magiſter Guilhelmus. Hunc Magiſtrum Guilhelmum, ego qui hęc ſcribo, noui & frequentiſsimè vidi, antequam eſſet de hoc crimine ſuſpectus.

DE TRIBVS MODIS QVIBVS *Dæmones ſolent ſe exhibere præſentes exterioribus hominum ſenſibus.*

CAP. QVINTVM.

TRibus

TRibus aũt modis ſolent Dæmones ſe exhibere præſentes ſenſibus hominum exterioribus. Vno quidem modo, per aliquam rem, à Deo vel natura productam, quam rem Dæmones permittente Deo aſſumunt, vt eius medio aliquid agant, vel loquantur circa homines. Et hoc modo Diabolus per ſerpentem à Deo productum locutus fuit Euæ, & eam decepit, inducens ad tranſgreſsionem diuini mandati, in comeſtione fructus prohibiti. Gen. cap. 3. Hoc etiam modo Diabolus per quandam puellam loquebatur hominibus diuinando, quæ per hoc magnum dominis ſuis quæſtũ præſtabat, per quam puellã ipſe Diabolus laudabat Paulum Apoſtolum, Sillam, & Lucam in ipſorum præſentia, quem Diabolum Paulus in nomine Chriſti ab ipſa puella eiecit, vt habetur Actor. cap. 16. vbi dicitur ſic: Factum eſt autem nobis euntibus ad orationem, quandam puellam habẽtem ſpiritum pythonem obuiare nobis, quæ quæſtum magnum præſtabat dominis ſuis diuinando, hęc ſubſecuta Paulum, & nos clamabat dicens: Iſti homines ſerui Dei excelſi ſunt, qui annunciant vobis viã ſalutis. Per hunc etiam modum Dæmones frequenter locuti

cuti ſunt Chriſto per homines Dæmoniacos, vt patet ex decurſu Euangelicorum. Secundo autem modo Dæmones quandoque ſe exhibent quibuſdam hominibus præſentes ad exteriores ſenſus, per aliquas res artificio hominum factas, ad cultum & inuocationem ipſorum Dæmonum, ſicut per Idola ad obſequium Dęmonum fabricata. In quibus quandoque Dæmones habitantes, dant reſponſa ſuis cultoribus, vt patet in legendis Sanctorum, Bartholomæi, Simonis & Iudæ, & quã plurimorum aliorum ſanctorum. Hoc etiam modo Nigromantici, & cultores artium Magicarum fabricant imagines & annulos, & alia huiuſmodi cum ſuperſtitioſis obſeruantijs à Dæmonibus ſubtiliter adinuentis ad hominum deceptionem & ipſorum Dæmonum cultum, qui per tales fingunt ſe includi, & dant quandoque reſponſa artium magicarum cultoribus, quæ ab omni vero Chriſtiano ſunt abhorrenda, quoniam ſinceritati fidei catholicæ ſunt aduerſa. In cuius fidei ſuſceptione quilibet baptizatus abrenunciat Diabolo, operibuſque & pompis eius. Et cùm ſecundum veritatem Euangelicam nemo poſsit duobus dominis ſeruire, patet quòd Chriſtianus colens artem magicam nõ colit Chri-

ſtum

ſtum veraciter, nec eſt Catholicus, quicquid aliundè faciat aut facere videatur circa cultum ritumque Chriſtianæ religionis. Tertio præterea modo ſe exhibent hominum ſenſibus exterioribus, Dæmones præſentes, per aliquas res, non quidem à natura, vel hominum artificio factas, ſed per ipſoſmet Dæmones, qui poſſunt faciliter formare ſiue facere ſua naturali poteſtate, quando Deus permittit de materia elementali, ſubtiliter & faciliter aliqua corpora in diuerſis figuris, tàm hominum quàm beſtiarum, vel aliarum rerum, vt per hæc eorum præſentia hominibus innoteſcat, vel vt ſic conuenientius operentur vel loquantur circa homines, ad temptandum atq; decipiendum, prout diffusè in ſuperius narratis geſtis & exemplis liquidò apparere poteſt, & adhuc inferius cap.14.dicetur.

QVOD CORPORA A DÆMOnibus formata & aſſumpta non ſint viua, licèt ſint ſenſibus exterioribus perceptibilia.

CAP. SEXTVM.

COnſide-

Conſiderãdum tamen, quòd quamuis corpora à Dæmonibus formata & aſſumpta ſint hominum ſenſibus exterioribus perceptibilia, nõ tamen ſunt corpora viua. Anima ſiquidem duo facit in proprio corpore, Nam primò viuificat ipſum, & ideò anima dicitur forma corporis, quia dat ei vitam. Secundò anima mouet corpus & eius membra. Non ſic eſt autem de anima reſpectu indumenti, quo corpus induitur, quia licèt anima moueat indumentum, non tamen dat vitam veſtimento, ſed ſolummodò mouet ipſum, ſicut & nauta mouet nauem, non tamen viuificat eam. Dæmones itaque vtuntur corporibus formatis per eos & ipſa mouent, & per ea operantur circa homines, & in eis formant voces, & verba intelligibilia, faciuntque per ea operationes ſimiles operibus vitæ, quamuis huiuſmodi corpora non viuant, vnde ſtatim poſtquam Dæmones ea dimittunt, reſoluuntur & euaneſcunt in ſuam, vnde facta ſunt materiam priſtinam. Nec mirum ſi dicatur, quòd corpora formata & aſſumpta per Dæmones non ſunt viuentia, nec per ea exercent opera vitæ, ſed ſunt duntaxat opera,

opera, quæ videntur ſimilia operibus vitæ, quia etiam corpora aſſumpta & formata à ſanctis Angelis, quando hominibus apparent ad ipſorum ædificationem non ſunt viuentia, nec per ea Angeli ſancti exercent opera vitæ, ſicut patet de ſancto Angelo Raphaële, qui in forma hominis aliquandiu fuit cum Thobia iuniore, & conduxit eum per longam viam, & per plures dies conſeruando cum ipſo continuè. Qui tandem manifeſtās ſe eſſe Angelum, inter cætera dixit ipſi Thobiæ, & alijs eius domeſticis hæc verba: Etenim cùm eſſem vobiſcum, per voluntatem Dei videbar quidem vobiſcum manducare & bibere, ſed ego cibo inuiſibili, & potu qui ab hominibus videri non poteſt, vtor. Thob. 12. Ex quibus verbis elicitur, quòd quamuis ſanctus Raphaël videretur in corpore per ipſum aſſumpto manducare & bibere, non tamen realiter manducabat & bibebat. Nec tamen fuit in hoc falſitas, aut deceptio, quia hoc faciebat ad ædificationem & inſtructionem Thobiæ, oſtendēdo, quòd, quandiu ſumus in hac mortali vita, tanquam viatores, debemus cum moderamine ad ſubleuamen naturæ vti rebus à Deo nobis datis cum gratiarum actione, & Dei benedictione, ſicut Raphaël ſuo exemplo oſten

debat

debat Thobiæ, quãdo videbatur comme-
dere, & bibere. Dęmones autem in ſuis ap-
paritionibus per aſſumpta corpora, ſem-
per intendunt decipere, & ad malum ho-
mines, quibus apparent, inducere, & per-
ditionem finalem. Quamuis autem vt di-
ctum eſt huiuſmodi corpora non ſunt rea-
liter viua, ſunt tamen ſenſu perceptibilia,
viſibilia, & palpabilia, ab his quibus Dæ-
mones per ipſa corpora ſe exhibent præ-
ſentes. Et ideò ſunt ſemper eorum facta fi-
cta & fallacia. Circa dictas itaque Dæmo-
num exterioribus hominum ſenſibus ap-
paritiones, aliquid eſt illuſoriũ & aliquid
reale. Eſt enim illuſorium, quia huiuſmodi
corpora his quibus apparent, vidẽtur eſſe
viua, & tamen non viuunt. Eſt etiam in hoc
illuſio, quantum ad finem, quem Dæmon
intendit, quia eius peruerſa intentio eſt il-
ludere, id eſt, decipere homines, quibus
apparent, ad hoc vt peccent, & Deũ offen-
dent, & tandem damnentur. Et ad hunc fi-
nem Dæmon apparendo quandoq; pro-
mittit, temporalia, vt auferat ſpiritualia &
impediat cœleſtia. Sic enim Chriſto pro-
mittebat dare omnia regna mundi & glo-
riam eorum, ſi adoraret ipſum, vt ſcribitur
Matth. 4. capit. Aliquando etiam Dæmon
aliqua confert his quibus apparet, vel pro

eis aliquid facit,quod eis placet, vt vindictas inimicorum, ſicut dixit Lex. Multi.capit. de Math.& ma. Sic enim reſtituit Theophilum, vt ſuperius recitatum fuit. Eſt autem reale in huiuſmodi apparitionibus, hoc quod non fiunt per ſomnia, ſed per realem ſenſibus exterioribus apparitionem,& realiter per huiuſmodi apparitiones Dæmones in corporibus aſſumptis, quoniam circa homines quibus apparent & loquuntur & operantur. Vndè & beatus Auguſtinus lib. 15. cap. 21.de ciuit. Dei, refert quoſdã Dæmones mulieribus eſſe improbos,circa actus venereos,ita dicens: Creberrima fama eſt, multiq; ſe expertos,vel ab eis qui experti eſſent, de quorum fide dubitandum non eſſet, audiuiſſe confirmãt Siluanos & Phannes, quos vulgò Incubos vocãt,improbos ſæpè extitiſſe mulieribus,&eorum appetiſſe concubitũ, & quoſdam Dęmones,quos Druſios Galli nuncupant, aſsiduè hanc immunditiam tentare & efficere plures,taleſq; aſſeuerãt, vt negare impudentis videatur. Nonnulli prætereà Doctores & Gloſſæ tractantes materiam de generatione Gigantum, de qua loquitur ſacra ſcriptura Geneſis cap. 6.opinantur,quòd Gigantes generati ſunt opere Dæmonum, de quo beatus Thom.

prima parte,quæſt.art.3.ſic dicit:Si ex coitu Dęmonum aliqui interdum naſcantur, hoc non eſt per ſemen ab eis deciſum, aut à corporibus aſſumptis, ſed per ſemen alicuius hominis ad hoc acceptum, vtpotè, quòd idem Dæmon, qui eſt Succubus ad virum fiat, Incubus ad mulierem, ſicut & aliarum rerum ſemina aſſumunt, ad aliquarum rerum generationem, vt Auguſtin. 3. lib.de ciuitat.Dei dicit,vt ſic ille qui naſcitur non ſit filius Dęmonis,ſed illius hominis,cuius eſt ſemen acceptum. Ex his itaque patet,quòd Dæmones quandoq; formant & aſſumunt ſibi vera corpora, non tamen ſunt viua nec humana,ſed humanis corporibus ſimilia, vel etiam ſimilia corporibus beſtiarum. Poteſt igitur Dæmon in forma corporis muliebris ſe ſupponere viro lubrico, qui credit eſſe veraciter mulierem, & tunc Dæmon receptum ſemen viri illius aliquandiu in ſuo vigore aſſeruare poteſt, & poſt hoc poteſt Dæmon ipſe formare & aſſumere corpus in forma corporis virilis, & ſic aliquam mulierem lubricam aptam cõceptui ſibi ſupponere, quæ putat illũ eſſe realiter virum, & permittit ſe ab eo ſupponi, & tunc Dæmon acceptum & conſeruatum ſemen à viro infundit corpori mulieris ſuppoſitæ,

& fit conceptio & generatio hominis, Infans tamen ſic generatus nō eſt filius Diaboli, qui fuit mediator generationis illius viri, à quo fuit ſemen deciſum, vt dicit S. Thom. Quoniam plures etiam cultores ſectæ & hæreſis, faſcinariorum vtriuſq; ſexus ſpontè confitentur, quòd in congregatione ipſorum quam vocāt Synagogam vel concilium in præſentia & apparitione Dæmonum non ſolùm inuicem, ſed etiam cum Dæmonibus voluptantur carnaliter, adeò vehementer, quòd aliqui ex eis aſſerunt ſe poſtmodum vno vel duobus diebus valdè corporaliter fatigatos & feſſos ex ipſa voluptatis nimia vehementia.

DE DIFFERENTIA INTER ſectam & hæreſin faſcinariorum modernorum, & illuſionem mulierum de quibus loquitur c. Epiſcopi.

CAP. SEPTIMVM.

EX dictis & ſtatim dicendis facilè deprehēdi poterit, quàm grandis ſit differentia, inter ſectam & hæreſin maleficorum faſcinariorum, in qua Dæmones ſenſu exteriori perceptibiliter apparentes coluntur à faſcinarijs, & illam de qua

de qua narratur in capit. Epiſcopi. quòd mulieres quædam illuſæ dormiendo, putabant ſe transferri in obſequium Dianæ vel Herodiadis. Primò quidem, quia experientia manifeſtè docet, quòd operationes Venereæ & paſsiones carnalis voluptatis perfici ſiue conſumari non poſſunt à dormientibus, etiam ſi per illuſiones aut turpes fantaſias inchoentur dormiendo. Cùm itaque ferè omnes hæreſes & ſectæ maleficorum ſiue faſcinariorum cultores, quorum plures ex eis, vtriuſque ſexus, hoc ſpontè, & cum ſignis erubeſcentiæ fateantur, aſſerant, quòd in congregatione ſua, quam faciunt ad cultum Dæmonum, ipſi cum Dæmonibus apparentibus, quandoque ad inuicem inordinatè carnaliter voluptantur, adeò vehemẽter, vt prætactum eſt, quòd plures ex eis indè poſteà per aliquot dies manent afflicti & debilitati. Manifeſtum eſt, quòd huiuſmodi apparitiones fiunt realiter, non à ſomniantibus, ſed à vigilantibus. Hoc etiam compertum eſt quandoque à domeſticis eorum, qui poſt proceſſus & cõfeſsiones reipſa manifeſtata retulerũt prædictos faſcinarios ſibi domeſticos certis diebus veneris manere in lecto afflictos, & cùm cauſam prius ignorarent, poſtmodum facta & audita confeſ-

ſione faſcinariorum, qui diebus Iouis nocte frequentant dictam congregationem, ſiue Diabolicam Synagogã, cognouerunt eos in regreſſu, vno vel diebus plurib. male vexatos & afflictos, quamuis ipſi ſic afflicti, non redderent aliquam rationabilem cauſam ſuæ afflictionis, quæ ſemper eodem tempore contingebat. Conuentio igitur prædictorum peruerſorum faſcinariorum non eſt fantaſtica illuſio, ſed realis & corporalis ſiue perſonalis exercitatio, in cultu & præſentia Dæmonum. Prætereà hoc idem patet ex hoc, quòd pleriq; faſcinariorum ipſorum ſtudioſiſsimè elaborant inducere ad ipſam ſectam Diabolicã, perſonas quas ad hoc percipiunt aliquibus coniecturis eſſe inclinabiles, & aliquo modo diſpoſitas, vtpotè, vel quia ſunt leues moribus, vel curioſè ad velle videre noua vel inſolita, vel quia ſunt in tribulatione, vel quia habent aliquas inordinatas affectiones, ad voluptates, aut ad vindicationes aut huiuſmodi. Tunc enim prędicti ſeductores faſcinarij callidè, talibus perſonis aperiunt & offerunt modum ad complendũ ſua deſideria, & ad ſatisfaciendum ſuis affectionibus per medium & cultum ipſius hæreſis & ſectę. Quibus conſentientibus, ducunt huiuſmodi perſonas ad locũ

conuen-

conuentionis faſcinariorum certo & ſtatuto tempore, & Dæmonibus ibidem prę-ſentant, inſtruẽdo eos, ne quouis modo in ipſa congregatione ſignũ crucis faciant, vel de Deo loquantur, niſi vituperando, ſc. ipſum abnegando. Et poſtq̃ ibidem prędictas perſonas colligauerunt cum Dæmone, indè reducant eas, & aſſociant, tàm eundo, q̃ redeundo. Compertumq́; eſt, ꝙ huiuſmodi ſeductores multis diebus, & importuna ſollicitudine, operã dederunt ad hoc, vt quaſdã perſonas ad dictam ſectam & Diabolicam Synagogam deduxerunt. Contigit ẽt quandoq;, ꝙ hi, qui ad locum Synagogæ Diabolicæ fuerũt ducti ad præſentiam Dæmonum, cautè propter priſtinam cõſuetudinem fecerunt ſignum crucis, vndè Dęmones abſcedebant & euaneſcebant, & diſsipabatur Synagoga, & indè à ſuis ſeductoribus fuerunt grauiter reprehenſi, ſuper hoc, quòd ſignum crucis fecerunt, & impediuerunt perfectionẽ cultus, vel celebrationẽ Synagogę Diabolicæ. Ex quo manifeſtè patet, quòd hæc fiunt corporaliter, vigilando. Vndè differt hæc ſecta ab illa, de qua fit mentio in prædicto capit. Epiſcopi. vbi nil tale contigit. Hoc autem anno ſcilicet M. CCCC. LVIII. quidã iudicialiter ſpontè confeſſus fuit, ꝙ

 cùm

cùm olim ipſe eſſet iuuenis, ſcilicet quinq; vel ſex annorum, mater eius ipſum cum quodam fratre eius paruulo, quem inter brachia portabat, & cum quadam eius ſorore, duxit ad Synagogam faſcinariorum, & ipſos tres liberos Dæmoni obtulit, apparenti in effigie cuiuſdam hirci, inſtruendo eos, quòd ille eſſet eorum dominus & magiſter, qui eis multa bona facturus eſſet, & fecit ipſa mater dictos liberos tangere prædictum Dæmonem manu ſuper caput effigiei prædictæ, & ipſe Dæmõ quem vocabant Tonyon omnes tres prædictos anteriori pede tetigit in eorum coxis, & eis ſignum impreſsit indelebile, quod ſignum prædictus ipſe, qui hoc confitebatur, deferebat, apparens ad quantitatem vnius fabæ, qui & pluribus annis poſt prędictam introductionem perſeuerauit in prædicto cultu ſectæ, cum fratre & ſorore ſupradictis: erat enim circiter ſexaginta annorum, quando ſupradicta confitebatur ſpontè vt dictũ eſt. Geſta igitur & conuentiones huius hæreſis & ſectæ faſcinariorum, non ſunt fantaſticæ illuſiones, ſed peruerſæ & perfidæ vigilantium reales & corporales actiones, damnabileſque volentium & conſentientium operationes, in obſequium malignorum ſpirituum exhibitæ.

hibitæ. Secundò, hoc idem patet ex parte Dæmonum huius ſectæ actorum & operationum indè prouenientium. In ea enim fantaſtica apparitione, ſiue illuſoria congregatione, de qua fit mentio in ſępedicto cap. Epiſcopi, nil aliud habetur, niſi quòd quædam mulieres illuſæ, putabant ſe ire in obſequium Dianæ vel Herodiadis, quæ ſunt fabuloſæ quædam & Poëticæ fictiones. In hac autem faſcinariorum ſecta ſiue Synagoga, conueniunt non ſolùm mulieres, ſed viri, & quod deterius eſt, etiam Eccleſiaſtici & Religioſi, qui ſtant & loquuntur cum Dæmonibus perceptibiliter, inter eos apparentibus varijs formis, & à quibus Dæmones faciunt ſe nominari proprijs nominibus, quos ipſi faſcinarij, genibus flexis & oſculis exhibitis adorant, & colunt, recipiendo eos in Dominos & Magiſtros, abnegando Deum & fidem catholicam, & fidei myſteria, quibus Dęmones ipſi promittunt patrocinia & auxilia, cùm ab eis inuocantur, quibus etiam ipſi Dęmones poſtmodum ab eis inuocati apparent quandoque de die, & in alijs locis, quandoque in Synagoga, & eis ſuffragantur frequenter ad nutum, quibus etiam ipſi Dæmones dant, veneficia & materias, ad maleficia perpetranda. Quæ quidem

materiæ veneficæ, frequenter ſunt ab alijs repertæ & viſæ. Nihil autem horum contigit in illa fantaſtica congregatione & illuſoria Dianæ aſſociatione, vnde fit mentio in capit. Epiſcopi. Patet igitur longam eſſe differentiam inter hanc faſcinariorum ſectam, realemq; ipſorum cum Dæmonibus communicationem, & illam fantaſticam mulierum dormientium illuſionem. Cùm enim, vt ait dominus & ſaluator noſter, ex fructu cognoſcatur arbor, quia mala arbor, malas facit fructus. Mat. ca. 7. Eſt manifeſtum ex perpetratione innumerabilium maleficiorũ, quæ faſcinarij perpetrant Dæmonum patrocinio, quòd ipſi realem communicationem pactionemque & confœderationem habent cum Dæmonibus. Hi namq; malefici faſcinarij conſcij & quodammodo certi de Dæmonũ promiſſo patrocinio, frequẽter his, quibus indignantur, inferunt cõminationes, de nocumentis inferendis, quandoq; p̃figentes terminum futurorum nocumentorum, & quandoq; exprimentes qualitatẽ nocumentorũ, infra terminum p̃fixum. Quandoq; verò ab ipſis contingentib. nocumẽtis ipſi malefici faſcinarij liberãt patientes nocumẽta, inducti precib., vel coacti terrorib. & quãdoq; verberibus. Nec apparet

aliquis

aliquis modus naturalis vel artificialis prę dicta maleficia ſiue nocumenta inferendi vel auferendi. Conſtat aũt de p̃cedentibus cõminationibus & ſubſequentibus nocumentis, & quandoq; deliberationibus per ꝓceſſus factos aduerſus maleficos, quorũ plures quandoque conuicti, ſine violentia confitentur, tàm ꝑ eos illata maleficia, ſiuę nocumenta, q̃ liberationes eorũ. Nonnulli ẽt alij, non conuicti, ſed ſtatim ad primam interrogationẽ p̃dicta confitentur ſe perpetraſſe, medio & patrocinio Dæmonum, quos in ſecta & hæreſi prædicta colunt. Ex proceſsibus prædictis, eorundemq́; faſcinariorum confeſsionibus & factis, euidenter patet, eos inferre ſiue procurare infirmitates, languores, furias, impedimenta circa coniugia, mortes tàm hominum, q̃ pecorum, aborſus conceptiuam, & impedimenta conceptionum, & frugum & plurium rerum temporalium vaſtationes. Cùm igitur prædicta maleficia Dæmonũ inuocatione & patrocinio contingentia ſint reales, & mali fructus maleficorũ faſcinariorũ cultorũ & ſectæ & hæreſis prædictæ. Clarum eſt, quòd realiter & non fantaſticè p̃dicti hæretici faſcinarij confœderati ſunt cum Dæmonibus & eos colũt, obſequunturq́;, eorumq́; Synagogas frequentant, in

quibus Dæmones cum eis perceptibiliter aſsiſtunt. Cùm enim cæteræ ſectæ & hæreſes ad ſuggeſtionem Dæmonum adinuentæ fuerint, medio tamen quorundam hominum in fide corruptorum, per quorum peruerſam doctrinam traditæ fuerunt, & prædicate his, qui eoſdem homines hæreſiarchas ſecuti ſunt, & per eos ſeducti, ſicut patet de Manichæo, Arrio, Pelagio, & cæteris quorum ſectatores & diſcipuli, dicti ſunt Manichæi, Arriani, Pelagiani, & huiuſmodi. Hæc peſsima ſectarum & hæreſum nefandiſsima, traditur per ipſoſmet Dæmones propter ſuperabundantiam nimiam Chriſtianorum peccatorum, domino Deo irritato & contempto iuſtè permittente. Nam iuxta ſaluatoris prenunciatam infallibilem veritatē, mundo ad conſummationem propinquante abundabit iniquitas, & refrigeſcet charitas. Et iuxta Prophetiam beati Ioan. Euangel. ſoluetur Satanas, qui per Chriſtum fuerat ligatus. Apoc. cap. 20. Soluitur autem quando permittitur plus ſolito præualere ſuper homines ad decipiendum & flagellãdum. Fuerat ſiquidem per Chriſtum eiectus Satanas à principatu, quem vſurpauerat in mundo, vt dicit Chriſtus: Nunc princeps mundi huius eijcietur foras. Ioh. capit. 12.
Cùm

Cùm aũt ſolutus fuerit, tunc iterato vſurpabit ablatum ſibi principatum ampliorem, ſuper volentes ſibi ſubijci, propter ſuas peruerſas voluntates ab ipſo adimplendas. Et tunc non per hæreſiarchas ſeducet, ſed per ſemetipſum, velut princeps, & ſuos ſubiectos & coapoſtaticos peruerſos Angelos, ſeducet & faciet homines à vero Deo & eius fide apoſtatare, & ſe coli & adorari iterum principatu reuſurpato. Hanc autem veritatem propheticè prænunciauit Apoſtolus Paulus, diuina fretus reuelatione: Spiritus (inquit) manifeſtè dixit, quòd in nouiſsimis temporibus diſcedent quidam à fide, attendentes ſpiritibus erroris & doctrinis Dæmoniorum. 1. Timo. cap. 4. Ipſe autem Apoſtolus in pleriſq; paſsibus ſuæ doctrinæ aſſerit hæreſes & ſeductiones à fide inuentas & traditas, per Pſeudoapoſtolos & perfidos homines, ſeductores fidelium. Quibus velut verbis Apoſtolicis attendentes fideles, fuerunt ſeducti à vera fide. Hîc autem aſſerit, quòd homines nouiſsimis diebus diſcedent à fide & attendent, nõ quidem doctrinis hominum, ſed doctrinis Dęmoniorum & ſpiritibus erroris. Cùm autem, vt tradũt ſancti Doctores, ſacrarum prophetiarum expoſitores, facta, quæ temporibus ſtatutis contin-

contingunt,quandoque faciunt declarationes prophetiarum, & adimpletionis earum, ſicut patuit in factis & geſtis circa Chriſti aduentum,& Eccleſiæ fideiq; dilatatione & progreſſu. Ita ex conſideratione geſtorum & deteſtabilium factorum huiuſmodi horribilis ſectæ & hæreſis faſcinariorum,in qua eius cultores, attendunt & obediunt doctrinis Dæmoniorum, & ſpiritibus erroris, qui perceptibiliter eis vigilantibus, & conſentientibus apparent, patet impleri in eis prophetiã beati Pauli præmemoratam. Sicut autem Chriſto prædicante,& opera magna & mira faciente, multi excæcati, non fuerunt digni credere. Ita nũc plures qui etiam manifeſta maleficorum faſcinariorum maleficia & confeſsiones etiam ſpontaneas eorum percipiunt, non ſolùm intelligere hanc peſtiferam ſectam recuſant, ſed etiam perturbãt & impediunt eos, qui nituntur ſuccurrere & prouidere. Hoc autem Diabolo fit ſuggerẽte, ad impediendum extirpationem, vel ſaltem repreſsionem ſuæ perfidiæ, qua & ſuos cultores, à fide catholica abalienatos damnare ſtudent, & fideles innumeris maleficijs & moleſtationibus, inuocati à ſuis cultoribus conturbent. Illæ autem mulieres, vt ſæpè dictum eſt illuſæ, de quibus

bus ſit mentio in dicto cap. Epiſcopi. nulla indè perpetrabant maleficia, neq; ad hæc perpetranda ſuſcipiebant aut reportabant vlla media. Tertiò apparet differentia inter illam fantaſticam mulierum illuſionem, de quo loquitur cap. Epiſcopi. ſæpedictum, & hanc maleficorum ſeu faſcinariorum ſectam & hæreſin, in qua realiter & corporaliter conueniunt prædicti hæretici, cum Dæmonibus viſibiliter apparentibus & loquentibus. Nam fide dignæ perſonæ, cum iuramento examinatæ, retulerunt ſe de nocte ambulando pro ſuis negotijs per aliquas vias cautè, vidiſſe & percepiſſe, DEO volente, congregationem ſiue Synagogam dictorum faſcinariorum, apparente inter eos aliqua luce, qua ſatis deprehendi poterant, atque ſe aliquas perſonas ibidem cognouiſſe, in quarum præſentia poſteà, me qui hæc ſcribo præſente, & iuramentum recipiente iudicialiter aſſeuerauerunt ipſæ perſonæ fide dignæ ſe vidiſſe dictas perſonas faſcinarias in dicta Synagoga exprimendo circumſtantias eorum, quæ ibidem gerebant. Vnde prædictæ fide dignæ perſonæ ex hora qua huiuſmodi Synagogam viderant, fuerant perterritæ, & aliquandiu poſtmodum

corpora-

corporaliter grauatæ. Aliquę etiam ex huiuſmodi perſonis faſcinarijs de ipſa hæreſi deprehenſæ ſponte aſſeruerunt, ſe vidiſſe, cùm eſſent in ſua Synagoga & cognouiſſe prædictas perſonas fide dignas caſu tranſeuntes, iuxta locum ſuę Synagogę, & propter hoc fuiſſe vexatas operatione Dęmonum præſentium. Non eſt autem mirandum, ſi prædictæ perſonæ fide dignæ non viderunt Dæmones cū faſcinarijs exiſtentes, quia ſic in corpore aſſumpto, Dæmon poteſt alicui apparere, quod non apparet alteri perſonæ etiam præſenti. Sicut legitur, quòd mulier Pythonica videbat Diabolum in ſpecie Samuelis, quam tamen Saul Rex præſens non videbat, ſed ſolùm audiebat, ſicut ſcribitur 1. Regum, cap. 28. Facilè eſt autem Diabolo creare lumen de nocte ad decipiendum. Nam, vt beatus Auguſt. narrat 21. lib. de ciuit. Dei. loquēs de quadam lucerna inextinguibili exiſtente in quodam Phano ſeu templo Idolorū, dicit, quòd Dæmon potuit ſua virtute facere huiuſmodi lucernam, quæ nec vento, nec pluuia extinguebatur. Multò magis poſſunt Dęmones in ſuis & faſcinariorum ſuorum Synagogis, aliquod lumen, quo ſe mutuò videant, creare: non ſunt igitur illuſiones dormiētium geſta huius nefandæ

ſectæ,

ſectæ,ſed realiter corporales actiones ſunt vigilantium. Quartò quoque hoc patet per conſiderationem earum rerum, quas pręparatas faſcinarij,ad Diabolicas Synagogas deferunt. Dæmones ſiquidem vt offenſam & iniuriam diuinæ maieſtatis promoueant, vtq; homines grauioribus peccatis illaqueent,& vt ſuæ propriæ ſuperbię ſatisfaciant,homines, quos cultores obtinent,inducunt ad oblationes ſibi faciendas,quæ ſunt quędam proteſtationes ſubjectionis ſuæ obedientiæ & fidelitatis ſibi à ſuis cultoribus promiſſæ & exhibitæ, ſicut ſacrificia Deo facta & oblationes exhibitæ,ſunt quædam proteſtationes veræ fidei, ſiue deuotè ſeruientium, & obedientiæ eum ſincerè colentium, vt habetur Deuteron.cap. 26.vbi Moyſes dixit populo Dei:Cùm intraueris terram, quam Dominus Deus tuus daturus eſt poſsidendã, & obtinueris eam,atque habitaueris in ea, tolles de cunctis fructibus tuis primitias & pones in Cartallo,pergesq́ue ad locum, quem Dominus Deus elegerit, vt ibi inuocetur nomen eius. Accedesq́; ad ſacerdotem, qui fuerit in diebus illis, & dices ad eum:Profiteor hodiè,coram domino Deo tuo,quòd ingreſſus ſum terram, pro qua iurauit patribus noſtris, vt daret eam nobis,&c.

bis,&c. Et infrà. Dominum elegiſti hodiè, vt ſit tibi Deus, & ambules in vijs eius,& cuſtodias ceremonias illius, & obedias illius imperio. Sic etiam peruerſi Dæmones in cultu hæreſis & ſectæ faſcinariorum volunt ſibi oblationes fieri à ſuis cultoribus in proteſtationem perfidię & infidelitatis, quam faciunt & proferunt in obſequium ipſorum. Faciunt enim omnes faſcinarij Dæmonibus profeſsionē omninò contrariam profeſsioni, quam in ingreſſu Chriſtianæ religionis fecerāt Deo, Baptiſmum ſuſcipiēdo, qui eſt ingreſſus & ianua Chriſtianæ religionis. Doctrina ſiquidē & vniuerſalis ritus Eccleſiæ catholicæ, obſeruat vbiq; quòd venientes ad baptiſmū abrenuncient Diabolo operibusq; & pompis eius,& conſequenter ſe offerunt & aſſerūt ſe credere in Deum. Hęc enim eſt profeſsio Chriſtianæ religionis, & fidei catholicæ. Quotquot aūt intrāt ſectam & hæreſin faſcinariorum, Diabolo qui viſibiliter apparet eis ſuggerente abrenūciant Deo & cultui eius, & venerationi ſacrorum Eccleſiæ miniſteriorum, puta crucis, aquæ benedictæ, & cæterorum huiuſmodi cum verbis blaſphemis,& quandoq; iniurioſis ſacrorū profanationib., & conſequenter perfidam Diabolo offerunt & proferūt fidelitatem,

adora-

adorationemq́;,& cultum genua flectẽdo & oſcula præbendo turpia. Et ad proteſtationem huiuſmodi apoſtaticę perfidię ipſi oblationes ſibi parant, quas ſecũ ad locum Diabolicæ Synagogę deferunt, & offerunt Dæmonibus ſuis, & ibidẽ relinquunt, puta de domeſticis volatilibus, pecoribus, granis vel alijs rebus, quas ipſi faſcinarij penes ſe habent, ſecundum ſuas facultates. Nullas autem huiuſmodi oblationum præparationes faciebant mulieres illuſæ in ſomnijs, de quibus loquitur c. Epiſcopi.

QVOD DÆMONES SPECIALIter tria genera oblationum exquirunt à ſuis cultoribus, ſi ad hoc percipiant ipſos poſſe inducere.

CAP. OCTAVVM.

QVia verò de ſacrificijs & oblationibus Dæmonum verbum factum eſt, conſiderandum eſt, ꝙ ſecundũ ſcripturam ſanctam, Dęmones inducunt ſuos cultores, ad tria deteſtabiliora in ſui venerationem perpetranda. Primum eſt prophanatio ſacrorum, ſicut legitur factũ de prophanatione, ſeu contaminatione, tẽpli Dei ędificati per Salomonem, qđ Diabolo inſtigante contaminauerunt per Idolatriã cultores Idolorũ in Ieruſalẽ, ponentes

& colentes Idola in ipſo, in obſequiũ Dæmonum tempore Ezechielis Prophetæ. Cui dominus ſuper hoc nimium offenſus, oſtendit in templo prædicto cultum Idolatriæ eorum, prædicens propter hoc implacabilem vindictam diuinam ſuper eos dicẽs ipſi Ezechieli, poſt prædictam offenſionem: Nunquid leuè eſt hoc domui Iuda, vt facerent abominationes iſtas, quas fecerunt hîc, quia replentes terram iniquitate, conuerſi ſunt ad irritãdum me. Ergò & ego faciam in furore. Nõ parcet oculus meus nec miſerebor, & clamauerunt ad aures meas voce magna, & non exaudiam eos. Ezech. capit. 8. Non enim ſufficiebat prædictis Idolatris committere iniquitates ſuæ Idolatriæ in alijs locis, ſed vt magis placerent ſuis Dæmonibus, ipſi cultum Idolorum faciebant in templo Dei, quo nil ſanctius erat in antiqua lege. Secũdum circa quod plurimùm inſtãt Dæmones ſuis cultoribus, eſt crudelis innocentum oppreſsio in eorum Dæmonum obſequiũ, quod feciſſe filios Iſraël ſacra ſcriptura recitat, & punitionem diuinitùs additam dicens: Immolauerunt filios ſuos, & filias ſuas Dæmonijs, & effuderunt ſanguinem innocentem, ſanguinem filiorum ſuorum & filiarum, quas ſacrificauerunt

ſculptilibus Canaan. Et interfecta eſt terra in ſanguinibus, & contaminata eſt in operibus eorum, & iratus eſt furore Dominus in populum ſuum, & abominatus eſt hęreditatem ſuam, & tradidit eos in manu gentium, & dominati eorum qui oderunt eos. Pſal. 105. Tertium non ad ꝙ Dæmones inducunt ſuos cultores, eſt humani ſeminis vel ſanguinis oblatio. De ſeminis humani oblatione in obſequium Dęmonis, prohibitionem fecit Dominus populo ſuo per Moyſen dicens: Si quis dederit de ſemine ſuo Idolo Moloth, morte moriatur, & populus terræ lapidabit eum. Et ego ponam faciem meam contra eum, ſuccindamque eum de medio populi ſui, eò quòd dederit de ſemine ſuo Moloth & cōtaminauit ſanctuarium meum, & polluerit nomen ſanctum meum. Quòd ſi negligens populus terræ, & quaſi paruipendens imperiū meum, dimiſerit hominem, qui dederit de ſemine ſuo Moloth, nec voluerit eum occidere, ponam faciem meā ſuper hominem illum, & cognationem eius, ſuccidamque eum & oēs, qui conſenſerint ei, vt fornicaretur cum Idolo Moloth de medio populi ſui. Leu. cap. 20. Non feciſſet dominus hác prohibitionē populo, niſi iam per aliquos Idolatras fieret huiuſmodi ſeminis ob-

latio. Hoc autẽ intelligitur & de filiorum immolatione, & humani ſeminis emiſsione. Nam & legitur quoſdam Idolatras quandam obſeruãtiam voluptuoſam erexiſſe, quam vocabant ſacra Priapi.3.Reg. 15.De ſanguinis autem humani oblatione in obſequium Dæmonis refert ſacra ſcriptura, quòd quadam die in monte Carmeli præſentibus Achab rege,& Helia vero Propheta Dei coram vniuerſo populo quadringenti Prophetæ Baal, & quadringẽti quinquaginta lucorum cultores Idolorum,in obſequium Dęmonis,quem colebant, de corporibus fundebant propriũ ſanguinem, vt ſic prouocarent ipſum Dæmonem, ad faciendum ſignum mirabilẽ coram populo.Sed oratione Heliæ, & Dei virtute impediente, nihil Dæmon potuit facere, ad inuocationem dictorum falſorum Prophetarum. Helias verò impetrauit à Domino magnum ibi miraculum fieri,ſcilicet ignem diuinitùs accendi, ad ſacrificium inflammandum, quod erat multa aqua perfuſum. Dicit igitur ſcriptura ſic, de prædictis falſis Prophetis, Dæmonumq́ue cultoribus: Clamabant voce magna, & incidebant ſe, iuxta ritum ſuum cultris & lanceolis, donec perfunderentur ſanguine. 4. Reg. 18. De his autem vt ibidem

dem ſubditur, præcepit populo dicens: Apprehendite Prophetas Baal, nec vnus quidem effugiat ex ipſis. Quos cùm apprehendiſſent, duxit eos Helias ad torrentem Ciſon,& interfecit eos ibi. Tũc iuſtitia debita de ipſis Idolatris ſic completa, Deus eadem die pluuiam dedit abundãter, quia non pluerat tres annos & menſes ſex, ſcilicet vſq; ad prædictam diem, propter peccatum Idolatriæ, de quo peccato facta iuſtitia, Deus placatus, largitus eſt abundanter pluuiam, & ceſſauit afflictio ſiccitatis. Si itaq; ſecundùm infallibilem veritatem diuinarum ſcripturarum, quibus impoſſibile eſt falſum cõtineri, Dæmones inducebant eos, à quibus in Idolis colebantur, ſupradicta tria ſcelera exercere in ſuo cultu. Quid mirum, ſi ipſi eadem exigunt, ſibi fieri ab his faſcinarijs, qui Dæmones ipſos colunt, non inuiſibiliter habitantes Idola fabricata, ſed perceptibiliter apparẽtes in formis ſiue effigieb. formatis ab ipſiſmet Dæmonibus. Quo. n. attinet ad ſacrarum prophanationem quis ſufficeret enarrare vituperia, quæ in veneratione Dæmonum faſcinarij pfidiſsimi faciunt ſalutifero crucis ſigno, ſputis & pedũ conculcatione. Et quod horribile eſt auditu, ſacroſanctũ corporis domini, & ſaluatoris Sacramentum,

cùm furari poſſunt, aut miniſtratum reſeruare, pede ſacrilego, cum verbis perfidis conculcant. Nam & quandoque per inquiſitionem diligentem conuicti ſunt, illud in Paſcha acceptum & miniſtratum ſibi retraxiſſe manu propria ex ore. Et poſtmodum confeſsi ſunt, ſe hoc ad mandatũ Dęmonis feciſſe, & tandem pede cõculcaſſe, in ipſius venerationem & obſequium. Hoc anno ſcilicet 1458. quædam mulier huius ſectę, confeſſa fuit ſpontè ac iudicialiter, & poſtmodum in publico ſermone ſe pluribus diebus Paſchæ ſacram hoſtiam à ſacerdote ſibi miniſtratam ex ore clãdeſtinè retraxiſſe manu, & indè eandem vſq; ad ſubſecutam diẽ Iouis cuſtodiuiſſe, qua die ad Synagogam faſcinariorum ipſam hoſtiam portauit, & in cõſpectu Dæmonis, ſui Magiſtri pede ſacrilego conculcauit. Anno præterito, ſcilicet 1457. Alia quædam mulier, de hac hæreſi deprehenſa, ſpontè ac cũ gemitu iudicialiter, & conſequenter coram multitudine copioſa populi in publica prædicatione confeſſa fuit, ſimiliter ſacram hoſtiam triginta annis ſingulis diebus Paſchæ ſuſceptam reſeruaſſe, clandeſtineq; retractam ex ore, eandẽ pede conculcaſſe. Nunc circiter præterierũt viginti anni, quidam Sacerdos in ciuitate Niuernenſi,

nenſi, de hac hæreſi & ſecta deprehenſus, & degradatus, cùm duceretur ad locũ ſupplicij, aſtante domino Comite Niuernenſi moderno tranſitum faciendo per quendã locum ſiue terminum, petens ibidem aliquandiu ſiſti, & genibus flexis rogauit prędictum Comitem, quatenus ob reuerentiam Dei, vellet facere erigi vnam crucẽ in ipſo loco, aſsignans cauſam ſuę petitionis, quia, ſcilicet, quadam vice in ipſo loco in conſpectu & veneratione Dæmonis, quem coluerat ipſe, quandã hoſtiam, ab ipſomet conſecratam & illuc apportatã pede conculcauit. De morte verò innocentum infantium, tàm ſine baptiſmo, quàm poſt baptiſmum perpetrata, per faſcinarios in obſequium Dæmonis, magis opus eſt lamentatione, quàm narratione. Quædam enim mulieres dictæ ſectæ vſq; ad mortem publicè & cũ gemitu conſtanter aſſeruerunt, cùm eſſent obſtetrices, multos iugulaſſe infantes, ſine baptiſmo, inductiõe & obediẽtia Dæmonis, quarum vna tradita brachio ſeculari, aſſeruit, ſe diuerſis locis 23. infantes perimiſſe ſine baptiſmo. Sed de humani ſeminis oblatione non eſt opus vlterius declarare, cùm omnes huiuſmodi ſectæ cultores, quando in Diabolicis Synagogis eorum congregãtur ad inuicem,

& cum Dęmonibus brutaliter, inordinatè ac turpiter impudiciſsimeq́; voluptentur in cultu Dæmonum, vt ſuperius ſatis dictũ eſt. Et quod horribile eſt auditu, à paucis annis citra, quidam ſacerdos & mulier in Eccleſia clàm carnaliter concubuerunt, vt ſemen eorum cum ſacramẽto Criſmate commiſceretur. Et hoc retulit Inquiſitor, qui nũc eſt generalis Magiſter ordinis Prædicatorum, & vocatur Magiſter Martialis Auribelli de Auinione, qui mihi hęc ſcribenti narrauit & aſſeruit eſſe verum. Hæc ſiquidem ſunt Idolatrarum & Dæmones colentium ſtudia, & opera quæ ab initio Idolatriæ Dæmones docuerunt ſuos Idolatras, & cultores ab eo tempore, quo in Idolis colebantur, prout clarius ſacra ſcriptura commemorat dicẽs: Aut inquit, filios ſuos ſacrificantes, aut obſcura ſacrificia facientes, aut inſanię plenas vigilias habentes, neq; vitam neque nuptias iam cuſtodiũt. Sed & alius alium per inuidiam occidit, aut adulterãs contriſtat, & omnia commixta ſunt, ſanguis, homicidium, furtum, & fictio, corruptio, infidelitas, turbatio & periurium, tumultus, bonorum Dei immemoratio, animarum inquinatio, natiuitatis immutatio, nuptiarũ inconſtantia, inordinatio mœchiæ & impudẽtię. Infandorum

ſandorum enim Idolorum cultura, omnis mali cauſa eſt & initium & finis. Sap. ca. 14. Non eſt itaque mirum, ſi Dæmones ab antiquis temporibus tot & tanta ſcelera fieri per ſuos cultores procurauerunt in cultu Idolorum, in quibus Dæmones ipſi habitabãt, ſi modernis temporibus eadem, vel deteriora fieri procurent, ab ijs faſcinarijs, qui Dæmones ipſos colunt, apparẽtes viſibiliter, & cum eis familiariter communicantes. Sunt autem moderni Idolatræ faſcinarij deteriores & deteſtabiliores his Idolatris, de quibus fit mentio in ſupraallegata ſcriptura, propter tres cauſas. Prima quidem, propter dignitatem naturæ humanæ, quæ per incarnationem filij Dei eſt vnita diuinitati in vnitate diuinæ perſonæ, vndè tota natura humana accepit nõ modicam dignitatem, & exultationem, & de diabolica ſeruitute fuit liberata, & in libertate conſtituta, vt ſcribit Apoſtolus dicens, de Chriſto & fidelibus: Communicauerunt inquit pueri, carni & ſanguini, & ipſe ſimiliter participauit eiſdem, vt per mortem deſtrueret eum, qui habebat mortis imperium, id eſt, Diabolum, & liberaret eos, qui timore mortis per totam vitam obnoxij erant ſeruituti, Nuſquam enim Angelos apprehendit, ſed

ſemen

ſemen Abrahæ apprehendit. Hebr. cap. 2. Quantò ergò natura humana dignior eſt effecta beneficio incarnationis, tantò maior iniuria fit Deo, & maior ingratitudo illorum eſt, qui ipſam naturam viliſsimis & immundis ſpiritibus rurſus ſubijciunt, & in eorum viliſsimam redigunt ſeruitutem. Secunda ratio ſeu cauſa eſt, propter ſuſceptam fidem, & agnitionem de Deo à Chriſtianis, qui illum ſpontè, fidem & Deum abnegant, vt Diabolum colant. Quantò enim à Deo beneficia potiora ſunt, & amplior de ipſo conceſſa cognitio, tantò maior ingratitudo, & grauior culpa, ſi offendatur poſteà eius maieſtas. Hinc ſcribit beatus Petrus dicens: Si enim refugientes coinquinationes mūdi in cognitione domini noſtri & ſaluatoris Ieſu Chriſti his rurſus implicati ſuperantur, facta ſunt eis poſteriora, deteriora prioribus. Melius. n. erat illis non cognoſcere viam iuſtitiæ, quàm poſt agnitionem retrorſum cōuerti ab eo, quod illis traditum eſt ſancto mandato. 2. Pet. ca. 2. Ipſe etiam ſaluator de hoc pariter dixit ſic: Ille qui cognouit voluntatem domini ſui, & nō ſe præparauit, & non fecit ſecundum voluntatem eius, plagis vapulabit multis. Lucæ cap. 12. Non inuenitur autem, quòd illi, de quibus dicitur

in ſu-

in ſupraallegata ſcriptura, circa Idolorum culturam, tanta flagitia perpetrauerunt, habuerunt tantam de Deo cognitionē aut fidem, nec quòd Deum expreſsè, aut eius fidem abnegauerunt, ſicut faciunt Chriſtiani, quando efficiuntur hæretici faſcinarij. Vndè cōſtat eos eſſe cunctis alijs Idolatris & infidelibus deteriores & deteſtabiliores. Tertia cā eſt, quia alij præcedētes Idolatræ, non habuerunt collata ſibi tot & tanta myſteria diuina. Et ſacrā quæ habent Chriſtiani diuinitùs ſibi conceſſa. Et ideò Idolatræ præcedentes nō prophanauerunt ſancta, quæ non habuerunt, quæ tamen impij faſcinarij, quando opportunitas adeſt, ſtudēt prophanare & polluere in obſequium Dęmonum, quos colunt, vt ſuperius dictum eſt. Sunt igitur hæretici faſcinarij cunctis infidelibus Idolatris & hæreticis peiores & execrabiliores.

DE CONSIDERATIONE CAVtè habenda circa illud c. Epiſcopi.

CAP. NONVM.

QVoniam autem frequenter verbum ſuperius factum eſt, de ca. quod incipit: Epiſcopi. quod Gratianus inter cætera inſeruit in ſuo libr. 26. q. 5. Ad quod

quod quidem c. Epiſcopi. quidam incautè & periculosè attēdentes, obſtaculum non modicum præſtant extirpationi ſectæ & hæreſis faſcinariorum, vndè ipſa fauorem accipit & incrementum. Idcircò aliquid dicendum videtur, tàm circa autoritatem ipſius c. Epiſcopi, quàm circa ipſius tenorem. Circa verò eius autoritatem occurrit à quo dictum cap. Epiſcopi fuerat factū. Nam Gratianus aſſerit eſſe ſumptum, ex concilio Acquirenſi. Illud autem concilium Acquirenſe non fuit de generalib., vel vniuerſalib. concilijs, ſed fuit quoddam particulare concilium aliquorum Eccleſiaſticorum, quapropter non eſt illius autoritatis, ſicut generalia vel vniuerſalia concilia, vel ſicut ſunt ſtatuta vel doctrinę ſummorum Pōtificum, vel ſanctorum Doctorum. Proindè ſiquidem Gratianus ſtuduit, ſingulis capitulis ſui libri, qui dicitur Decretorum, præponere ipſorū capitulorum autores, vt ſciat prudens lector diſcernere & iudicare, ſiue etiam ponderare autoritatem ſingulorum capitulorum, quia non omnia dicta, ſiue capitula contenta in eodem libro, ſunt paris ponderis ſiue autoritatis, Quia aliquod pondus autoritatis à ſuis autoribus allegatis, ab ipſo Gratiano in principio cuiuſlibet capituli, vndè etiam

iam quædam capita in eodem libro contenta, dicuntur paleę, quia non fulciuntur grauitate ſufficientis autoritatis. Non eſt igitur prædictum c. Epiſcopi. tantæ reputationis, ſicut pleraque alia eiuſdem libri capitula, quoniam etiam ex ipſius tenore patet fuiſſe ſatis indigeſtè & leuiter, atque groſsè factum, quod patet ex ſequentibus. Ad probandum namque, quòd illa repręſentatio facta quibuſdam mulieribus, de quibus ipſum c. loquitur, fuerit facta duntaxat in ſpiritu earum, ſcilicet in ſola interiore fantaſia, & non exteriorum ſenſuum corporali experientia, inducit duo exempla ſcripturę ſacrę, ſcilicet Ezechielis Prophetæ & Pauli Apoſtoli dicens: Quis verò tàm ſtultus & hebes ſit, qui hæc omnia, quæ in ſolo ſpiritu fiunt, etiam in corpore accidere arbitretur, cùm Ezechiel Propheta viſiones, quæ Domini ſunt in ſpiritu, non in corpore viderit & audierit, ſicut ipſe dicit: Statim, inquit, fui in ſpiritu. Et Apoſtolus Paulus non audet ſe dicere in corpore, ſed dicit: Siue in ſpiritu, ſiue extra corpus, neſcio, Deus ſcit. Quicqd aũt fit de illuſione facta mulierib. in ſolo ſpiritu, de quo loquitur prædictũ c. Epi. hoc tamen efficaciter non probatur ex exẽplo inducto de Ezechiele,

qui

qui dicit ſe fuiſſe in Ieruſalem in ſpiritu in viſionibus. Si enim Ezechiel, ita fuit ſolùm in ſpiritu in viſionibus in Ieruſalem, quòd non potuit ibidem eſſe in corpore, nec illud corporaliter trāsferri de Chaldęa, vbi corporaliter tunc erat, vera eſſet probatio, quam dictum cap. Epiſcopi. intendit facere, ſcilicet quòd prædictæ mulieres ſolùm in ſpiritu & non in corpore fuerunt in ſuis viſionibus, & quòd illuſæ fuerint in ſomnijs. Sed ideò prædicta probatio eſt ineffi-cax, quia licèt Ezechiel fuerit corpore in Chaldęa, quando ſpiritu fuit in Ieruſalem, in viſionibus Dei. Potuit etiam faciliter fieri incorporaliter, vt non ſolùm fuiſſet in Ieruſalem in ſpiritu, ſed etiam in corpore præſens illuc portatus & tranſlatus. Sicut legitur de Abacuc Propheta, qui angelica virtute fuit tranſlatus corpore de Iudæa in Chaldæam ad Danielem in lacum Leonum, & iterum indè reſtitutus in Iudæa, Daniel. capit. 14. vbi ſic dicitur: Erat autem Abacuc Propheta in Iudæa, & ipſe coxerat pulmentum, & intriuerat panes in alueolo, & ibat in campū vt ferret meſſoribus. Dixitque Angelus ad Abacuc: Fer prandium quod habes in Babylone Danieli, qui eſt in lacu Leonum. Et dixit Abacuc: Domine Babylonem nō vidi, & lacum

neſcio.

neſcio. Et apprehendit eum Angelus Domini in vertice eius, & portauit eum capillo capitis ſui, poſuitque eum in Babylone ſuper lacum in impetu ſpiritus ſui. Et poſt pauca ſequitur. Porrò Angelus Domini reſtituit Abacuc cōfeſtim in locum ſuum. Similiter etiam legitur beatū Philippum, poſtquam in quadam via baptizauit quendam virum Eunuchum Candacis reginæ, à loco vbi eum baptizauit fuiſſe perſonaliter raptum à ſpiritu Domini, & poſitum in Azoto ciuitate, de quo ſic dicit ſcriptura: Cùm autem aſcendiſſent de aqua, ſpiritus Domini rapuit Philippum, & amplius non vidit eum Eunuchus. Ibat. n. per viam ſuam gaudens. Philippus autem inuentus eſt in Azoto. Act. cap. 8. Poſſunt itaque viſiones & apparitiones rerum fieri & ſpiritu ſolo, vel etiam corpore vidētis ad rerum præſentiam realiter translato. Vnde patet quòd exemplum de viſione Ezechielis in ſpiritu eſt inefficax ad intentum ſupradictum cap. Epiſcopi. Ad hoc etiam minus ſeruit allegatio inducta de raptu Pauli ſuperius recitata. Beatus enim Paulus non ignorauit ſe non fuiſſe corporaliter raptū in cœlum, quia tribus diebus, quibus eius raptus durauit ipſe corpore erat perceptibiliter in Damaſco in vico qui dicitur re-

ctus, in domo Iudæ, vbi tribus diebus prædictis in corpore ſtetit, non manducans neq; bibens, nec etiam videns. Et hoc notorium erat illi Iudæ & eius domeſticis, & Ananiæ illuc miſſo à Domino, qui poſt triduũ prædictum ibidem Paulũ baptizauit, vt ſcribitur Act. c. 9. Nec hoc ignorauit Paulus. Sed eo tẽpore, quo prædictũ ſuum raptum & cæleſtem viſionem recitauit, ſcilicet quatuordecim annis elapſis à tempore ipſius raptus ſuæ viſionis. Ipſe neſciebat, vtrùm in Chriſto raptu ſeu viſione, anima eius fuerit à corpore extracta, & ad cœlos ducta, vel vtrùm anima manente, tunc in corpore fuerit ſibi facta prędicta viſio, quę dicitur raptus. In quo raptu ſiue viſione, vt communiter ſancti Doctores aſſerũt, beatus Paulus vidit facie ad faciem beatã Trinitatem. Vidit enim clarè diuinam eſſentiam quam ſancti in cœlo vident, quam viſionem ipſe Paulus appellat raptum eius vſq; ad tertium cœlum. Potuit aũt hæc viſio fieri vtroq; modo, ſ. anima trãſlata realiter ad cœlum, vbi ſunt animæ beatorum. Potuit ẽt fieri anima eius manente cũ corpore. Neſciuit itaq; Paulus narrãdo ſuum raptum ſiue viſionem, vtrùm anima fuerit tranſlata ad cœlum, vel an manſerit in corpore, ſed nõ ignorat ſe non tranſlatũ corpore

pore in cœlum. Ex hoc faciliter pōt deprehendi, quàm inefficaciter, & impertinēter hæc Pauli recitatio fuerit inſerta dicto ca. Epi. ad probandum ꝙ mulieres, quarum fit mentio in dicto ca. non fuerant corporaliter cū Diana. Quamuis. n. hoc ita contingeret, tamen ad hoc probandum, nihil facit allegatio raptus B. Pauli, qui non fuit corporalis. Conſequēter in eodem c. Epi. poſitis duobus exemplis prædictis de Ezechiele & Paulo, ad probandū mulieres de quibus fit mētio in ipſo capite, ſolo ſpiritu illuſas, interius ſubiungitur immediatè, quibus ita publicè annunciandū eſt, ꝙ qui talia credit & his ſimilia perdit. Hęc. n. verba ſatis ambiguè & cōfusè poſita ſunt. Qui n. credit ꝙ Diana ſit aliqua res, cui inſit virtus diuina, vel aliquid, vndè debeat ſibi cultus diuinus aut reuerentia, ſiue obſequiū, ꝓut illæ mulieres credebant, ille fidē ꝑdit. Sed ꝗ credit Dęmones poſſe ſenſib. corporeis ęxterius apparere; ad tentandū, vel ꝗ credit, ꝙ Dæmones poſſunt corporaliter, quandoq; aliq̄s hoīes, vel mulieres de loco ad locū trāsferre, Ille ꝓpter hoc nō perdit fidē, ꝗn potius in hoc habet rectā fidē & catholicā. Apparuit. n. Diabolus ſenſibiliter Chriſto, quē ſtatuit ſupra pinnaculū tēpli, & rurſus in montē excelsū valdè, vt referūt

ſancti Euang. Deindè dicitur circa finem eiuſdem c. Epiſcopi. Quiſquis igitur credit poſſe fieri aliquam creaturam, aut in melius aut deterius immutari, aut transformari in aliquam ſpeciem, niſi ab ipſo creatore & Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui omnia fecit, & per quem omnia facta ſunt, proculdubiò infidelis eſt, & Pagano deterior. Sunt quippè prædicta verba periculosè ſatis & generaliter cumulata, eſt & opus circa ea ſanè diſcernere & clarius reſoluere. Quamuis itaq; vt ſcribitur Eccleſ. cap. 1. Vnus ſit creator omnipotens, qui ſingula in proprijs naturis conſtituit, & proprias virtutes ſingulis rebus indidit, & dedit quas condidit, & omnia conſtituit in modo, ſpecie & ordine, vt dicit Auguſt. in lib. de natu. bon. Qui etiam ſolus poteſt ſecundum beneplacitum ſuum quæcunq; vult facere præter ordinem, quem in ſuis creaturis ſtatuit, vt mortuos ſuſcitare, cæcos illuminare, & ſubitò infirmitates ſanare. Nihilominus ẽt multę res quas cõdidit poſſunt immutari per actiones & virtutes, quas alijs rebus ipſe Deus cõceſsit. Poſuit enim Deus ipſe in rebus ſuis ſecundum diſponentem ſuæ incomprehenſibilis ſapientiæ diuerſi modi, virtutes actiuas atque paſsiuas, quas B. Augu. vocat rerũ ſemina, ſeu

ſeu ſeminales rationes, ex quarum virtute & applicatione ad inuicem ordine debito ſiue per natiuam ſiue per artem ſequitur rerum immutatio & noua generatio. Hoc ſiquidem modo, cùm in cõſpectu Pharaonis de mandato Dei proieciſſet virgam ſuam in terram, & miraculosè conuerſa fuiſſet in ſerpentem, malefici Aegyptij ab ipſo Pharaone vocati, ſuas virgas ſinguli proiecerunt in terram coram Moyſe, & ſimiliter conuerſæ ſunt in ſerpentes, non quidem diuina virtute, miraculosè operante, ſicut fecerat in conuerſione virgarum Moyſi, ſed Dæmone cooperante, applicando ſubtiliter & imperceptibiliter quaſdam res, virgis, quarum virtute ſciebat naturaliter ex virgis generari poſſe ſerpentes. Nam & quandoque ex quibuſdam lignis, & in ipſis lignis naturaliter generantur vermes, & in quibuſdam lignis putrefactis loco medullæ quandoque ſerpẽs inuenitur. Sciunt enim Dæmones præ omnibus Philoſophis, rerum naturas & virtutes actiuas & paſsiuas & qualitates. Sciunt vbi ipſæ res ſunt & reſident, ſunt enim natura agillimi. Sunt etiam potentes vltra omnes res corporales, & idcircò multa faciliter poſſunt per applicationem ſupradictam realiter facere mira, quæ ignoran-

tibus cauſas rerum factarum putãtur miracula, vel fortè fantaſmata. Vndè beatus Auguſtinus tractans materiam de conuerſione virgarum in ſerpentes per Magos, vt habetur in gloſſ. ſuper Exod. ca. 7. dicit: Inſunt enim omnibus rebus corporeis per omnia elementa mundi quædam occultæ rationes, quibus data cùm fuerit opportunitas temporalis, prorumpunt in ſpecies debitas ſuis modis & finibus. Ibidem etiã alia gloſ. eiuſdẽ dicit: Dæmones quamuis mali naturam ſuam non amiſerunt, ideò dum per incantationem eorũ malefici aliquid efficere conãtur, diſcurrunt per mũdum, & ſubitò ſemina eorum, de quib. hoc agitur afferunt, ſic, quòd ex illis, permittente Deo nouas rerum ſpecies producũt. Patet itaq; quòd Dæmonũ miniſterio virgæ factæ ſunt ſerpentes, & eodem modo fecerunt de aqua ſanguinem & ranas. Dicũtur autem malefici talia feciſſe, quia inuocauerunt clàm Dæmones, quos colebãt ad hoc faciendũ, ſed Dæmones modo prętacto hæc fecerunt. De hoc ſiquidem ſcribitur Exod. cap. 7. Vocauit autem Pharao ſapientes & maleficos, & fecerunt etiam ipſi, per incantationes Aegyptias, & arcana quædam ſimiliter, proieceruntq́ue ſinguli virgas, quę verſę ſunt in Dracones. Item in eodem

eodem cap. Poſtquam ad tactum aquę, per virgam Moyſi aquæ fuiſſent conuerſæ in ſanguinem, dicitur ſic: Fecerūtq́; ſimiliter malefici Aegyptiorum incantationib. ſuis. Rurſum cap. ſequenti, poſt conuerſionem aquæ in ranas Dei virtute dicitur ſic: Feceruntq́; malefici per incantationes ſuas ſimiliter, eduxeruntq́ue ranas ſuper terram Aegypti. Et licèt conuerſiones factæ ad ſermonem Moyſi fuerunt miraculoſæ, nō tamen illæ qui miniſterio Dæmonum factæ ſunt, vt patet ex ſupradictis. Pręthereà ſecūdum doctrinam B. Augu. & aliorum ſanctorū DD. Dęmones ſua naturali virtute, modo ſuperiùs declarato, poſſunt de aëre, & elemētali materia formare aliqua corpora, in quibus apparēt hominibus in diuerſis formis. Et licèt huiuſmodi corpora vera ſint corpora, ſenſu perceptibilia, vtpotè, viſibilia, palpabilia & odorabilia, ſicut fecit Dæmon corpus viſibile, quādo apparuit Chriſto ad tentandū, vt dicitur Matth. cap. 4. Non tamen ſunt huiuſmodi corpora viuētia, vt ſuprà dictum fuit. De hoc autem ipſe beatus Auguſt. 3. lib. de Trinitate capit. 11. dicit ſic: Facile eſt enim ſpiritibus nequiſsimis per aëra corpora facere multa, quæ mirantur animę terrenis corporib. aggrauatæ. Qui igitur credit, quòd modo

prædicto miniſterio Dæmonum, res aliquæ poſsint de nouo immutari, aut etiam de nouo aliqua corpora formari, hic fidem non perdit, quin potius rectam & catholicam fidem tenet, quicquid dicatur in ſępè dicto allegato c. Epiſcopi. Secundum itaque prædictam Dæmonum operationem formãtur ab ipſis corpora varijs modis, quibus apparent & communicãt cum hæreticis faſcinarijs in ſuis conuenticulis & Synagogis execrabilibus, vt patebit infrà in cap. 14.

QVOD MAGNA SIT DÆMOnum poteſtas licèt ſint à Deo reprobati.

CAP. DECIMVM.

SEcundum doctrinam beati Dionyſij, quãuis Dæmonum ſiue malignorum ſpirituum voluntas ſit deprauata, & à Deo per proprias eorum iniquitates auerſa & peruerſa, natura tamen Angelica, in qua à Deo creati ſunt & poteſtas naturalis remanſerũt integrè in ipſis. Vnde ſicut Diabolus naturæ perfectione excellit omnes creaturas corporeas, ita etiam poteſtatis vigore excedit eas. Quapropter

propter de eo dicit ſcriptura ſacra: Nõ eſt, inquit, ſuper terram poteſtas quæ comparetur ei, qui factus eſt vt nullum timeret. Omne ſublime videt, ipſe eſt rex ſuper omnes filios ſuperbiæ. Iob. cap. 41. Dominus etiam Ieſus Chriſtus ſe comparat Diabolo, ſicut forti fortiorem. Cùm enim quoddam Dæmonium ab homine muto Chriſtus eieciſſet, vnde turbæ percipiẽtes mutum loqui, mirarentur ſuper poteſtate Chriſti. Peruerſi autem ac inuidi Phariſæi dicerent, quòd in Beelzebub principi Dęmoniorum Chriſtus eijceret Dæmonia, quaſi dicerent, quòd ipſe non propria virtute, ſed per inuocationem Beelzebub magno Dæmoniorum principe eijciebat, minora Dæmonia & ſubiecta. Chriſtus volens aſſerere, quòd Dæmonia eijciebat ſua virtute, quę nimirum fortior eſt ad expellendum Dęmonia, quàm eorum virtus ad inuadendum ac obſidendum ſiue poſſidendum homines, dixit, loquens de ſe reſpectu Dæmonis: Cùm fortis armatus cuſtodit atrium ſuum, in pace ſunt omnia quæ poſſidet: ſi autem fortior ſuperueniens, vicerit eum, vniuerſa eius arma aufert, in quibus habebat fiduciam. Luc. ca. 11. Hoc autem loco Chriſtus atrium intelligit hominem à Dæmone poſſeſſum vio-

lentia fortitudinis Dæmonis, ſed Chriſtus fortior vicit & ſuperauit Dæmonem eijciendo ab homine obſeſſo. Beatus quoque Paulus Apoſtolus conſiderans & ſalubriter declarans magnam Dæmonum aduerſariorum noſtrorum poteſtatem, reſpectu noſtræ fragilitatis & debilitatis humanæ dicit: Non eſt nobis, inquit, colluctatio aduerſus carnem & ſanguinem, ſed aduerſus Principes & poteſtates, aduerſus mundi rectores tenebrarum harum, contra ſpiritualia nequitiæ tela in cœleſtibus. Epheſ. capit. 6. Propter hanc ſiquidem magnam Diaboli poteſtatem ſacra ſcriptura comparat ipſum rebus terribilibus. Chriſtus enim eum comparauit fulguri, dicens: Videbam Satanam ſicut fulgur de cœlo cadentem. Luc. cap. 10. Petrus verò Apoſtolus ipſum comparat Leoni, dicens: Vigilate, quia aduerſarius veſter Diabolus tanquam Leo rugiens circuit, quærens quem deuoret, cui reſiſtite fortes in fide. 1. Petri cap. 5. Sed beatus Ioannes ipſum comparat Draconi, dicens de Chriſto ſub nomine Angeli: Ipſe apprehendit Draconem ſerpentem antiquum, qui eſt Diabolus & Satanas, ligauit eum, &c. Apoc. 20.

DE

DE EXERCITIO POTESTATIS Dæmonum circa homines tentando de peccatis.

CAP. XI.

ASſidua neceſſariaq; meditatione dignum profectò verbum paulòante ſcriptũ beati Petri Apoſtoli, cunctis in huius mundi periculoſa peregrinatione degentibus, quo dicitur: Sobrij eſtote, &c. Quotquot enim tentando inducit Diabolus ad conſenſum peccati mortalis, tot deuorat, & ſibi incorporat, ac membra corporis iniquitatis facit, cuius caput ipſe eſt. Niſi enim cum peruerſa voluntate poteſtatem haberet ad tẽtandum, beatus Petrus fruſtrà dixiſſet ei reſiſtẽdum eſſe in fortitudine fidei. Et quia fragilis ac debilis eſt humanæ naturæ conditio, ideò inter neceſſarias petitiones Deo porrigendas dicitur in oratione Dominica: Et ne nos inducas, id eſt, induci permittas in tentationem, id eſt, in conſenſum tentationis imminentis. Sunt enim Dæmones aduerſarij callidiſsimi & fortiſsimi, vt patet per hoc, quòd Apoſtolus dixit, vt prętactum eſt: Non eſt nobis colluctatio, &c. Ad videndum itaq; ſaltem perfunctoriè qũo

Diabolus

Diabolus poteſt homines tentare, cõſiderandum videtur, quòd quamuis anima humana, ſecundum ſuam eſſentiam & ſubſtantiam ſit indiuiſibilis, ipſa tamen ſecundum potentiam & operationem diſtinguitur in partem ſuperiorẽ & inferiorem. Pars autẽ ſuperior, continet cognitionem intellectualem, quæ quandoque dicitur ratio, & etiam comprehendit voluntatem liberam, quæ quandoque vocatur appetitus intellectiuus. Hęc autem ſuperior pars humanæ animæ vocatur à verbo antiquo animus, quando dicit Dæmones, non credimus per operationem ſubſtantialiter illabi animis, in libro de Eccleſiaſticis dogmatibus, cap. 51. Aliquando autem vocatur ab eodem mens humana, in qua ſolus Deus habet immediatè poteſtatem, vt ipſe Auguſtin. dicit in eodem lib. ſcilicet, quòd ſolus Deus illabitur mẽtibus humanis. Et ideò dicitur Prouerb. 21. Cor hominis in manu Dei ad quodcunque voluerit vertet illud. Vnde in hanc partem animæ humanæ nec Diabolus nec alius habet poteſtatem directè, nec poteſt cogi ad aliquid conſentiendum, niſi à ſolo Deo, cùm merè ſit libera. Et propter hoc omne peccatum, malus ſiue inordinatus conſenſus voluntatis, eſt voluntarium. Hinc beatus Augu-

ſtinus

ſtinus in libr. de libero arbitrio: Nulla, inquit, alia re fit mens hominis ſerua libidini, niſi propria voluntate. Ibi autem vocat libidinem, omnem iniquitatem, quia pro voluntatis libito committitur. Secundum itaque hanc animæ partem ſuperiorem: Diabolus directè tentare non poteſt homines, quia nec immutare nec cogere poteſt hominum voluntates directè operando, ſiue applicando ſuam poteſtatem in ipſas voluntates. Alia verò pars animę, quę eſt inferior, dicitur ſenſitiua ſiue ſenſualitas, in qua homines communicant cum beſtijs ſiue brutis. Animæ enim brutorum propter ſuam imperfectionem, ſunt totaliter immerſæ, ſuis corporibus, ſiue materiæ corporali, & ideò nullam habent operationem, niſi cum corpore. Sed animæ humanæ, propter ſuam perfectionem, nō ſunt totaliter immerſæ materiæ, ſiue corporibus ſuis, & idcircò habent ſuperiorem partem intellectiuā, de qua parte dictum eſt, cuius operationes exercentur omnes, ſine quocunque organo ſiue inſtrumento corporeo; quamuis ſenſitiua pars animæ, ſicut & cæterorum animalium, nō niſi per corpus & cum corpore, habeat ſuas actiones & paſsiones, vt dictum eſt. Hæc autem pars inferior continet fantaſiam & appetitum

titum ſenſitiuum. Omnis igitur operatio ad tentandum, quam interius Dæmon facit hominibus, fieri videtur operando, vel circa fantaſiam procurando, ſiue proponendo repræſentationes quaſdã. Vel circa appetitum ſenſitiuum incitando & mouendo ad aliquid, vndè inclinetur voluntas ad malum & conſenſum inordinatum. Dęmõ itaq; non põt hoĩes inducere ab intra ad peccatum, quod cõmittitur à voluntate, niſi per viam inclinationis & perſuaſionis. Secundum autem doctrinam ſanctorum, Diabolus operatur circa res iſtas inferiores, per motum localem, vnde beatus Thomas dicit, quòd Diabolus omnia illa poteſt creare, quæ ex motu locali corporum inferiorum prouenire poſſunt, niſi virtute Dei reprimatur. prima ſecundæ q. 80. articulo 2. Et quia repræſentationes quandoque fiunt in fantaſia naturaliter, ſicut dicit Philoſophus in libro de ſomno & vigilia, vt ſuperiùs dictum fuit: ideò Diabolus, per commotionem humorum & ſpirituum ſiue dormiendo ſiue vigilando poteſt in fantaſia hominum plures repræſentationes cauſare. Appetitus etiam ſenſitiuus excitatur ad aliquas paſsiones naturaliter, ſecundum aliquem determinatum motum cordis & ſpirituum, quem

quidem motum Diabolus cauſare poteſt, vndè fit vt ſimul Diabolus & repræſentationes aliquarum rerum in fantaſia procuret, & ad eas appetitum ſenſitiuum fortiter ac vehementer excitet ad id quod in fantaſia repræſentatur. Indeque contingit frequenter, quòd homo vehemēti paſsione incitatus iudicet & pariter conſentiat illud proſequendum, & ſic fit conſenſus in operatione & tentatione Diaboli, ſiue in præſentia obiecti, ſicut videndo rem delectabilem, ſiue etiam in eius abſentia. Et hoc modo Diabolus tentauit Dauid de ſuperbia, quando fecit numerare populum regni ſui, ad vanā gloriam, vt appareret, quòd homines ad arma & bella aptos poſſet colligere, ſi vellet. Fuerat enim Dauid antea in magnis tribulationibus & periculis, & aliquando à regno ferè deiectus, & habuit multa bella, fuit tamen diuinis auxilijs liberatus, & tandem DEVS dedit ſibi vndique pacem, & dilatauit regnum eius, & ſubiecit ſibi inimicos, & Diabolus volens perturbare ipſum & regnum ſuum, ſcilicet regnum Iſraël, tentauit eum de ſuperbia & inani gloria, quam Deus non diu ſine punitione toleraret. Et de hac tentatione dicit ſcriptura: Conſurrexit autem

autem Satan contra Iſraël, & concitauit Dauid vt numeraret Iſraël. 1. Paralip. cap. 21. Reduxit enim ad memoriam & fantaſiam ipſius Dauid victorias quas habuerat, quamuis quandoq; habuiſſet multos inimicos, tunc autem habebat regnum tantum ſubiectũ, & inde cogitare cepit quantam copiam robuſtorum poſſet colligere regno ſuo pacifico & dilatato, & incitauit vehementer, ad ſciendum numerum ſuorum, quem extenuabat maximum. Nam cùm in regno Iſraël eſſent duodecim tribus, inuenti ſunt in vna ſola tribu, ſcilicet tribu Iuda, trecenta & octuaginta millia bellatorum, & in ſeptem alijs tribubus mille millia & centum millia. Duæ enim tribus non fuerunt numeratę, quia numerator deputatus, ſcilicet, Ioab, inuitus hoc faciebat, ſciens, quòd in hac inani gloria offendebatur Deus, & ſine graui punitione nõ cederet, ſicut nec ceſsit. Secuta enim fuit grauiſsima punitio, vt ibidem recitatur, Deo valdè offenſo, per huiuſmodi peccatum ſuperbiæ & inanis gloriæ. Dæmon ſic tentauit Theophilum, de quo dictum fuit ſuprà, de indignatione ſuæ deiectionis, & de elatione & ambitione dignitatis amiſſæ, propter quod ad Diaboli ſubſidiũ recurrit, qui Diabolus Epiſcopum ad affe-

ctionem

ctionem Theophili excitauit & inclinauit. Sic etiam Diabolus tentauit Iudam de auaritia, frequenter reducens in eius fantaſiam repræſentationem pecuniæ, quã portabat, de his quæ Chriſto dabantur. Et inuitabat Diabolus eius affectum & appetitum ad amorem pecuniæ, & ideò libenter retinebat & non libenter diſtribuebat, & quia quandoque oportebat, quòd aliquid indè diſtribueret, Chriſto iubente, ideò partem indè furabatur ad ſatisfaciendum appetitui ſuo, delectato in pecunijs, & deindè reduxit ei ad fantaſiam memoriam Diabolus, odium Iudæorum, aduerſus Ieſum, & voluntatem firmatam ad ipſum capiendum, ſi modum opportunum inuenirēt. Indè Iudas auaritia corruptus, Diabolo ſuggerente, imaginatus fuit, quòd Iudæi darent libenter pecuniam illi, qui opportunè traderet illis Ieſum, & conſenſit ſuggeſtioni, & accedēs ad Iudęos Chriſtum precio vendidit, à Diabolo inſtigatus. Lucæ cap. 22. Textus enim dicit: Intrauit autem Satanas in Iudam, qui cognominabatur Scharioth, vnum de duodecim, & abijt & locutus eſt cum principibus ſacerdotum, &c. & Matthæi 26. dicitur, quòd ipſe dixit eis: Quid vultis mihi dare, & ego eum vobis tradam? Iſte autem

introitus, de quo refert Lucas, eſt illa operatio, quam Diabolus indè fecit interius, mouendo ſubtiliter eius fantaſiam & appetitum ſenſitiuum. Et hoc modo intelligitur illud quod Auguſt. lib. de diuinatione Dæmonum, loquens de Dæmonibus: Suadent (inquit) miris & ineffabilib. modis, per illam ſubtilitatem corpora hominum non ſentientium penetrãdo ſeq́; cogitationib. eorum per quędam imaginaria viſa immiſcendo, ſiue dormientiũ ſiue vigilantium. Notanter autem dicit imaginaria viſa, quia Dæmones non habent poteſtatem in voluntatem humanã, quę pertinet ad aïæ partem ſuperiorem, ſed duntaxat ſuper inferiorẽ, ad quã pertinet imaginatiua & fantaſia, vt dictum eſt. Prędicto etiam modo tentauit Satanas Ananiam & Zaphiram cõiugem ſuam, fraudem facere volentes coram Apoſtolis de precio cuiuſdam agri venditi, & ſuper hoc mentiri ex auaritia. Vndè Apoſtolus Petrus dixit Ananiæ: Anania cur tẽtauit Satanas cor tuũ mentiri te Spiritui ſancto & fraudare de precio agri. Acto. cap. 5. Sic etiam tentauit aliquos de iracundia, ad eorum fantaſiam reducendo repræſentationem illorũ, quibus indignantur, deindè mouendo fel, & etiam ſanguinem circa cor, incitat ad vindictam,

dictam, propter quod dicit Pſalmiſta: Iraſcimini & nolite peccare, ſol non occidat ſuper iracundiam veſtram, nolite locum dare Diabolo. Ephe. ca. 4. Per hunc ēt modū tentat de alijs vitijs, tantò periculoſius, quantò inperceptibilius, quia inuiſibiliter & inperceptibiliter, vt ſuprà dictū eſt à beato Auguſtin. corpora hominum non ſentientium penetrat. Nec aduertunt plurimi hominum Diaboli præſentiam, qui non agit, niſi vbi ipſe præſens eſt. Eſt autem efficatio Dæmonis, operatio ad concitandum aut commouendum humores & ſpiritus, ad paſsiones ſiue affectiones peccatorum in præſentia obiectorum exteriorum, quam in eorum abſentia, ſicut virum in præſentia fœminæ, & econtrà. Et ideò multi cautè fugerunt mundi conuerſatio nem, & habitauerunt in heremis, & locis à populo remotis, & adhuc plurimi intrant religiones ſolitudinis & clauſtra, vbi obſeruatur vita regularis, quia, vt ſcribitur 1. Iohā. 5. totus mundus in maligno poſitus eſt, & hoc eſt propter præſentiam & frequentem occurſum obiectorum, ad peccata attrahentium, quibus mediantibus Diabolus vehemētius & frequentius tentat. Vndè Augu. li. 83. queſt. 12. dicit: Agite, inquit, ô miſeri mortales, agite, ne vnquā

polluant hoc domicilium maligni ſpiritus, ne ſenſibus inceſtet, id eſt, violet animæ ſanctitatem, lucemq; mentis obnubilet. Serpit hoc malum per omnes aditus ſenſuales, dat ſe figuris, accommodat coloribus, adhæret ſomnis, latet in ira, in fallacia ſermonis, odoribus ſe ſubijcit, infundit ſaporibus, ac turbidi motus illuuie tenebroſis affectionibus obtenebrat: ſenſus quibuſdam nebulis implet, omnes meatus intelligentiæ, per quos expandere lumen rationis radius mentis ſolet, &c. Modus itaque quo Dæmon interius homines tentat, eſt per commotionem humorum & ſpirituum, ſiue ad repræſentationes in fantaſia faciendas, ſiue concitando appetitum ſenſitiuum, ad aliquas paſsiones, vndè hominis voluntas inclinatur & allicitur, ad proſequendum paſsionem, & ad præbendum cōſenſum proſecutioni eius.

DE EXERCITIO POTESTATIS Dæmonum ad inferendum infirmitates, dolores, languores, vexationes & impedimenta vſus membrorum hominibus ab interius duntaxat operando.

CAP. XII.

ATtento

ATtento operationis diabolicæ modo prædicto, quo ſubtiliter & imperceptibiliter penetrando hominũ corpora, mouet Diabolus hominis inferiora, faciliter poteſt deprehẽdi, quomodo poteſt ſuam poteſtatẽ, ſi Deus permiſerit, infirmitates, dolores, languores, & etiam freneticas paſsiones & alienationes ſenſuum cauſare per interiorem commotionem, etiam abſque alicuius exterioris rei appoſitione ſiue applicatione, ſed ſola interiori operatione, corpus penetrando, & commotiones interius excitando, vbi tamen Deus ſecundum ordinem ſuæ incomprehenſibilis prouidentiæ permittit iuſtiſsimis iudicijs, quamuis nobis incomprehenſibilibus & incognitis, niſi quatenus nobis dignatus eſt reuelare. Cùm enim ſanitas conſiſtat in adęquatione ſiue proportione & conuenienti diſpoſitione humorum, & valetudine membrorum, Diabolus, ſi à Deo permittatur, ſua poteſtate corpus penetrando humores & ſpiritus mouere poteſt, vt dictum eſt, & interiora etiam membra attingere manifeſtè apparet, quòd ipſe poteſt facere in corpore, inordinatas commotiones, vndè ſtatim ſequitur indiſpoſitio & perturba-

tio ſanitatis & trãquillitatis membrorum interiorum. Indè quãdoq; ſequitur dolor & lãguor, vel infirmitas aut corporalis vexatio grauiſsima. Sicut habetur de hoc clarè exẽplum in ſcriptura de Saulo Rege, exagitato & vexato à Diabolo, ſicut dicitur 1. Reg. 16. quòd ſpiritus nequam exagitabat eum. Exagitatio autem eſt quædã violenta ſiue vehemens commotio. Non autem exagitabatur continuè, ſed aliquotiens. Beatus etiã Paulus dixit de ſeipſo: Ne magnitudo, inquit, reuelationum extollat me, datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ, Angelus Satanæ, qui me colaphiſet. 2. Corinth. 12. Super quo verbo, dicit gloſſa, quę ſumpta eſt de beato Auguſtino, vbi dicit: Vt me colaphizet, incutiendo tribulationes & dolores. Nam dolore capitis quodã traditur vehementer exagitatus. Dolores autem corporum plerunq; immittuntur ab Angelis Satanæ, ſed hoc nõ poſſunt niſi permiſsi. Præmittitur huic gloſſ. alia gloſſa ſumpta de libro contra Fauſtum, eiuſdem Auguſt. in qua ſic dicitur: Adeò traditus erat iuſtus colaphizãdus Angelis Satanæ, quæ per eum tradebatur iniuſtos ipſi Satanæ. Ad hoc idem confirmandum facit hiſtoria Euangelica, quam ſanctus recitat Lucas cap. decimo tertio. Ad cuius intel-

intellectum opus eſt præmittere, quòd ſpiritus malignus quandoque accipit nominationem à ſuo effectu, vndè quandoque vocatur ſpiritus mutus, vel etiam ſurdus, quando ſcilicet aliquam perſonam, quam poſsidet, mutam vel ſurdam facit. Sicut patet Marci capit. 9. Vbi Chriſtus expellendo quendam malignum ſpiritum à quodam obſeſſo, dixit: Surde & mute ſpiritus, ego præcipio tibi, exi ab eo. Similiter etiam Diabolus ſpiritus infirmitatis, quando cauſat infirmitatem. Hoc itaque ſuppoſito, recitanda eſt hiſtoria Euangelica præmemorata. Refert enim, quòd in quadam Synagoga, vbi erat Ieſus docens Sabbato. Erat ibidem mulier, habens ſpiritum infirmitatis, octodecim annis, & erat inclinata, nec poterat omninò ſurſum reſpicere, quam Ieſus imponendo manus perfectè ſanauit. Vndè Archiſynagogus indignatus fuit, quia hāc ſanauerat die Sabbati, in quo non licebat operari. Cui reſpondit Chriſtus: Hypocritæ, vnuſquiſque veſtrum Sabbato non ſoluit bouem ſuum aut aſinum à præſepio & ducit ad aquam, Hanc autem filiam Abrahæ, quam alligauit Satanas, ecce octodecim annis non oportuit ſolui

 à vinculo

à vinculo die Sabbati. Ex verbis Chriſti patet, quòd infirmitas & inclinatio ſeu corporalis incuruatio huius mulieris, erant cauſatæ poteſtate Dæmonis, qui ita eam vinculis infirmitatis, & violentę inclinationis alligauerat. Ipſe etiam Euangeliſta aſſerit eam habuiſſe ſpiritum infirmitatis. Qui ergò aſſerunt, Dæmones non poſſe cauſare corporales infirmitatęs, manifeſtè deuiant à veritate Euangelica & doctrina Chriſti. Nec ſolùm infirmitates cauſantur Dæmones, ſed etiam ſenſuum abalienationes & furias, quod cuilibet intelligenti & frequentanti audientiam Miſſarum eſt notiſsimum ex Euangeliorum quamplurium pronunciatione. Idcircò circa huius rei declarationem nõ eſt opus vlterius immori. Poſſunt & eadem ratione Dæmones ab intra accelerare infirmitates in corporibus, in quibus præeſt aliqua diſpoſitio ad ipſas. De impedimento autem vſus membrorum, iam paulò antè dictum eſt, quòd Dæmon, quem Chriſtus eiecit à quodam obſeſſo, faciebat ipſum mutum & ſurdum, quia impediebat linguam & loquelam & aures ab auditu, & pari modo poteſt facere circa viſum oculorum, & vſum aliorum membrorum, ſicut habetur in legenda ſancti Iacobi Apoſtoli,

ſtoli, qui Dæmones immobilitauerunt Philetum,&impediuerunt vſum tibiarum & pedum eius, ſic quòd nullo modo poterat ambulare: quem beatus Iacobus ab huiuſmodi impedimento liberauit. Non fruſtrà ſunt condita Iura de frigidis & maleficiatis. Dicuntur autem maleficiati, qui diabolica operatione malefica, impediuntur à copula carnali, quamuis à natura ſint ad hoc apti. Compertum eſt autem hoc impedimentum maleficij cótingere duobus modis: vno quidem modo per ſubſtructionem vel nimiam debilitationem poteſtatis exercendi actum carnalem, manente tamen affectione impediti ad alterū coniugum. Vndè frequenter contingit, quòd manēte amore partium ad inuicem, nihilominus corporalis copula inter eos fieri non poteſt. Sicut enim Dæmon commotione pōt excitare appetitum, & membra ad actum Venereum, ita etiam poteſt retrahere, vel retinere ſpiritus, & cætera pertinentia ad actum carnalem, ne perueniant vel fluant huic paſsioni deſeruiētia. Alio autem modo grauiori contigit maleficium, vt frequenter, qui hæc ſcribo vidi, quia ſcilicet, perſona maleficata nó poteſt tollerare præſentiam vel ſocietatem alterius partis, quia quotiés perſonæ ma-

leficatæ appropinquat altera pars, etſi non videatur à patiĉte, maleficium ſtatim tamen torquetur, & toto corpore interius vexatur, & cogitur ex vehementia vexationis fugere, quandoq; cum validis clamoribus. Huiuſmodi autem vexatio fit operatione & commotione Dęmonis ſæpè dicto. Quoniam verò infirmitates, dolores & lãguores, aliæq; vexationes paſsionum, ſunt quædam viæ & diſpoſitiones ad mortem. Frequẽter mors hominum ex huiuſmodi ſupradictis oppoſitionibus Dæmonum ſequitur. Non eſt dubium Dæmones ita & eodem modo poſſe operationẽ prædictam circa pecora & bruta exercere, inferendo infirmitates, languores, dolores, & mortem, ſicut perſonis humanis.

DE EXERCITIO ET EFFECtu poteſtatis Dæmonum inferendo infirmitates, languores, dolores, & cætera nocumenta in hominibus ab exteriori.

CAP. XIII.

DVobus modis Dæmones poſſunt affligere homines ab exteriori. Vno quidem modo manifeſta violentia, ſicut legitur in paſsione ſanctorum,

Coſmæ

Coſmæ & Damiani, quòd Liſias Præfectus eos vocauit maleficos, & ſtatim ſubditur: Et hoc dicto, ſtatim duo Dæmones affuerunt, & eum in facie grauiſsimè ceciderunt. In legenda quoque beatæ Agnetis dicitur, quòd cùm Præfecti filius ipſam tentaret irruere, priuſquam eam manu contingeret, cecidit in faciem ſuam, & ſuffocatus à Diabolo, expirauit. Sacra etiam ſcriptura, de Sara virgine deuota ſic refert: Quoniam tradita fuerat ſeptem viris, & Dæmonium nomine Aſmodeus occiderat eos, cùm ingreſsi fuiſſent ad eam. Thob. ſecundo capit. Cauſam autem huius Angelus Raphaël aſsignauit fuiſſe eorum corruptam & libidinoſam intentionem, vt ibi dicitur capit. duodecimo. Nec ſolùm ſuper peccatores homines, ſed etiam ſuper iuſtos legitur Diabolum exercuiſſe ſuam poteſtatem ab exteriori, Deo tamen non ſine cauſa permittente, quemadmodum ſuperiùs recitatum fuit, de flagellatione beati Anthonij, facta per Dæmones perceptibiliter. De iuſto etiam Iob ſcribitur: Egreſſus itaq; Satan à Domino, percuſsit Iob vlcere peſsimo, à plãta pedis vſq; ad verticẽ, qui teſta ſaniẽ radebat, ſedẽs in ſterquilinio. Iob. 2. c. Alio aũt modo Diabolus ſuã ab exteriori, circa homines, affligendo

affligendo exercet poteſtatẽ, non quidem apertè ſed occultè, & imperceptibiliter, vtpotè apponendo ſibi venenata, ſicut homines venefici ſubtiliter intoxicant homines, ſine cibis vel potibus, ſiue intoxicãdo aliqua quæ homines tangunt, puta veſtimenta, vel ſedilia, ſicut à quibuſdam narratur, quòd Auerrois intoxicauit Auicennam, ponendo toxicum ſuper folia libri, quem Auicenna ſolitus erat contrectare. Poteſt prætereà Diabolus faciliter aërem homines circumſtantem, diuerſimodè & ad diuerſos & peruerſos effectus infirmitatum vel languorum aut dolorum, ſiue vexationum ſeu etiam mortis inficere. Ex quo ſic infecto, homines reſpirantes, facillimè corrumpi, vel infirmari, aut affligi vel etiam mori poſſunt. Hinc beatus Auguſt. in lib. de diuinatione Dæmonum, capit. 6. dicit: Accipiunt plerunque poteſtatem, morbos immittere, & aërem ipſum viciando morbidum reddere. Vbi igitur Dæmon diuino iudicio permittitur circa aliquam perſonam, maleficium facere, & ſua vti poteſtate, poteſt circa huiuſmodi perſonam die vel nocte aërem circumſtãtem, vt dictũ eſt inficere & corrumpere, ex quo aëre infecto neceſſe eſt huiuſmodi reſpirando interius attrahere, vndè incurrit in-
firmitatem

firmitatem vel aliquod corporis detrimentum. Conſtat enim naturaliter, quòd ſunt quædam infirmitates contagioſæ. Vndè per aſpirationem corrũpitur aër circumſtans perſonas patientes huiuſmodi infirmitates, ex quo infecto aliæ perſonæ præſentes inficiuntur, ſicut patet de lepra & peſte, quæ vulgariter nuncupatur Epidimia ſiue Peſtilentia. Itaque prædicto modo infirmitates plures, & quandoq; mortem, domino Deo iuſtè permittente, poſſunt cauſare Dæmones. Vndè valdè ſtultè ſe iactant nonnulli ignari, aſſerẽtes, ſe non timere Dæmones vel maleficos; nec eorũ maleficia, niſi malefici ipſi appropinquantes perſonaliter huiuſmodi ſe iactantibus aliquam rem venenatam eis miniſtrauerint, in potu vel cibo, vndè lædi poſsint. Poſſunt enim Dæmones hoc inuiſibiliter facere per ſeipſos.

QVOD HOMINES MVLTIpliciter per diuinam prouidentiam præſeruantur & proteguntur aduerſus Dæmones.

CAP. XIIII.

DIuina

DIuina prouidentia diſponente, quæ nouit humanam fragilitatem & imbecillitatẽ, & Dæmonũ malitiam, fit, quòd quamuis Dęmonum grandis ſit poteſtas, non tamen poſſunt tot & tanta mala facere, vt volunt & cupiunt. Eſt enim eorum legata poteſtas per diuinam prouidentiam, qua tamen poteſtate permittuntur quandoque vti, ab ipſa diuina prouidentia, quæ etiam, quamuis ſolo nutu poſsit Dæmones coërcere & reprimere, ſecundum ordinem tamen incomprehenſibilis ſapientiæ conſtituit tàm miniſterio Angelorum, quàm exercitio hominum, circa ſpiritualia & diuina myſteria, impedire Dæmones hominum crudeles aduerſarios, & aduerſus eos præmunire & eis reſiſtere, tanquam indutos ſpiritualibus armis à Deo conceſsis hominum fragilitati. Hinc beatus Paulus fideles admonens ſuper ſollicitudine Dæmonum ad nocendum, dicit: Induite vos armaturam Dei, vt poſsitis aduerſus inſidias Diaboli reſiſtere, quia nõ eſt nobis colluctatio aduerſus carnem & ſanguinem, ſed aduerſus principes & poteſtates, aduerſus mũdi rectores tenebrarum harũ, contra ſpiritualia nequitiæ tela in cœleſtibus, propterea accipite

accipite armaturã Dei, vt poſsitis reſiſtere in die malo. Ephe. cap. 6. Præter aũt diuerſarum armaturas ſpiritualium virtutum, quas ibidem ſubiungit Apoſtolus, ſunt & aliæ armaturæ fidelibus diuino munere datæ, contra nequitiam Diaboli. Quarum vna eſt deuotus recurſus, ad diuinum auxilium, qui recurſus fit per diuerſam orationem, ſiue vocalem ſiue mentalem. Multæ ſiquidem, vt dicit Dauid, miſericordiæ omnibus Deum inuocantibus, Pſalm. octuageſimo. Ideò in oratione Dominica dicitur, libera nos à malo, quod non immeritò intelligitur de malitia etiam Diaboli. Non ſolùm opus eſt fideles orare DEVM, ſed etiam requirere orationes ſanctorum porrigi apud DEVM, & præſertim beatiſsimæ virginis Mariæ, cuius virtus & patrocinium efficaciter & ſingulariter valet, ad conterendum virtutẽ inimici. Vndè in eius Hymno dicitur: Maria mater gratiæ, mater miſericordiæ, tu nos ab hoſte protege. Item frequenter dicitur in eius officio: Dignare me laudare te, virgo ſacrata, da mihi virtutem contra hoſtes tuos. Sunt enim Dæmones hoſtes genitricis Dei, per quam humanum genus eſt liberatum de eorũ ſeruitute, quod per Euam fuerat eorum ſeruituti obnoxium

factum.

Armatura. 1.
Oratio.

factum. Secunda armatura contra Dæmonum inſultus eſt deuotè & frequēter præmunire ſiue ſignàre ſe ſigno ſanctæ crucis, per quod Chriſtus Dæmones debellando eos deuincit, vt dicit Apoſtolus Epheſ. ca. 2. Ideò Diabolus multùm timet ſignum ſanctæ crucis, deuotè aſſumptum, quia Chriſtus in ea affixus virtutem ei conceſſit, contra Dæmones, iuſto iudicio, quia procurauerunt eū in ea affigi. Vndè in eius laudibus dicitur: Ecce crucem Domini, fugite partes aduerſæ. Hinc eſt quod cùm faſcinarij, quando introducuntur ad ſectam & Synagogam, prohibentur facere ſignum crucis. Pleriq; etiam eorum ſpontè cōfeſsi ſunt, quòd cùm primitus introierunt ad Synagogam, videntes rem inſolitam ſubitò & impræmeditatè, propter priſtinam ſe ſignandi conſuetudinem, tūc ſe ſignauerunt, quo facto ſtatim Dęmones euanuerunt, & Synagoga eorum diſsipata fuit, quod valdè cedit ad firmitatem fidei catholicę, virtutemque eius & dignitatem commēdandam, & ad honorem paſsionis domini noſtri Ieſu Chriſti, quam in cruce conſummauit, & ad ſanctæ crucis gloriam ac venerationem & deuotionem, fiduciamque catholicorum fidelium excitandam. Si enim his, qui peruerſi ſunt à fide,

vtpotè,

vtpotè, corde & conſenſu, & eundo ad locum, vbi ſuam perfidiam facto & verbis perficere ſatagunt cum Dæmonibus, ſignum crucis fortuitu factum, tantam habet efficaciam aduerſus Dæmones, quanta credenda eſt ipſius crucis virtus & defenſio in his, & pro his, qui deuotè & fideliter ſuper ſe faciunt eam. Huius rei gratiâ exempla ſequētia pauca, de multis hîc inſerere duxi de libris Eccleſiaſticis & Catholicis. Refert beatus Gregor. in lib. Dialogorũ quandam hiſtoriam in hunc modum: Ad memoriam venit, quid erga Andream Fundanæ ciuitatis Epiſcopum diuina miſericordia fecerit, hic namque vir, cùm vitam plenam multis virtutibus duceret, ſeq; in continentiæ arce cuſtodiret, quandam ſanctimonialem, quam ſecum prius habuerat, noluit ab Epiſcopij ſui cura repellere, ſed certus à ſua, eiusq; continentia ſecũ hanc permiſit habitare. Ex qua re actũ eſt, vt antiquus hoſtis, apud eius animum aditum tētationis exquireret. Nam cœpit ſpeciem eius oculis mentis illius imprimere, vt illectus nefanda cogitaret. Quadam verò die quidam Iudęus ex Campaniæ partibus Romam veniens Capuæ iter carpebat, Qui ad Fundanum cliuum perueniens, cùm die iam adueſperaſcente

G cerneret,

cerneret, & quo declinare poſſet, minimè reperiret, iuxta Apollinis templum fuit, ibiq́ue ad ſe manendum contulit. Qui impium loci illius ſacrilegium pertimeſcens, quamuis fidem minimè haberet, tamen crucis ſigno ſe munire curauit. Nocte autem media ipſe ſollicitudinis pauore turbatus peruigil iacebat. Et repentè conſpiciens, vidit malignorum ſpirituum turbam, quaſi in obſequium cuiuſdam poteſtatis præire. Eũ verò qui præ cæteris præerat in eius gremio loci cõſediſſe. Qui cœpit ſingulorum ſpirituum obſequentium ſibi cauſa & actus diſcutere, quatenus vnuſquiſque, quantum nequitię egiſſet annumeret. Cumq́ue ſinguli ſpiritus ad inquiſitionem eius exponerent, quid operati cõtra bonos egiſſent, vel fuiſſent, vnus in medium proſiluit, qui in Andreæ Epiſcopi animum, ſpeciem ſanctimonialis fœminæ, quæ in Epiſcopio eius habitabat, quantam tentationem carnis commouiſſet, aperuit. Cùm verò malignus, qui præerat ſpiritus inhianter audiret, & tantò ſibi facto lucro crederet, quantò ſanctioris viri animum ad lapſum perditionis inclinaret, Ille ſpiritus, qui hæc eadem fatebatur adiunxit, quia ad hoc quoq; die præterito veſpertina hora eius mentem traxerit

vt in

vt in terga alapam eiuſdem ſanctimonialis fœminæ blandiens daret. Tunc malignus ſpiritus & humani generis antiquus hoſtis exhortatus hunc blandè eſt, vt perficeret quod cœperat, quatenus ruinæ illius ſingularem inter cæteros palmam teneret. Cumque Iudæus qui aderat, hæc vigilans cerneret, & magnæ formidinis anxietate palpitaret, ab eodem ſpiritu, qui cunctis illis obſequentibus præerat miſſum eſt, vt requirerent, quiſnam eſſet ille, qui iacere in templo eodem præſumpſiſſet. Qui maligni ſpiritus pergentes ſubtilius intuentes crucis myſterio ſignatum, viderunt & mirantes dixerunt: Væ, væ, vas vacuum, ſed ſignatum. Quibus hoc renunciantibus cuncta illorum malignorum ſpirituum turba diſparuit. Iudæus verò qui hæc audierat illicò ſurrexit, & ad prædictum Epiſcopum cum feſtinatione peruenit. Quem in Eccleſia ſua reperiens, ſeorſum tulit, & qua tentatione vrgeretur, inquiſiuit. Cui confiteri Epiſcopus tentationem ſuam verecundatus noluit.

Cùm verò ille diceret, ꝙ in illa die tali, famula praui amoris oculos inieciſſet, & adhuc Epiſcopus negaret, adiunxit dicẽs: Quare negas quod inquireris, qui ad hoc

veſpere heſterno es perductus, vt poſterio ra eius ferires. Ad quæ nimirum verba deprehenſum ſe Epiſcopus intuens, humiliter eſt confeſſus, quod prius pertinaciter negauit. Cuius ruinæ & verecundiæ idem Iudæus conſulens, qualiter hoc cognouiſſet, vel ea quæ in conuentu malignorum ſpirituũ de eo audiuiſſet indicauit. Quod ille cognoſcens, ſeſe in terram protinus in orationem dedit, moxq́; de ſuo habitaculo non ſolùm eandem Dei famulam, ſed & omnem quoq; fœminam, quæ in eius illic obſequijs habitabat, expulit. In verò templo Apollinis beati Andreæ Apoſtoli repentè oratorium fecit, & omni illa tentatione carnis caruit. Iudæum verò cuius viſione & increpatione ſaluatus eſt, ad æternam ſalutem traxit. Legitur quoq; in conuerſione S. Cypriani martyris, qui à pueritia fuerat in arte Magica & Dæmonum cultura edoctus, & exercitatus, de quo refertur in Speculo hiſto. libr. 13. cap. 122. Hic Cyprianus in quo Dei miſericordia ſic relucet, vt cùm ſpurciſsimus & nefandiſsimus eſſet peccator, qualis nullus vnquam fuiſſe legitur, Sic tandem conuerſus eſt, vt etiam pro Chriſto martyrium ſuſtineret. Nam cùm ſeptem eſſet annorum à parentibus Diabolo conſecratus, modis omnib.

Diabolo

Diabolo ſeruiẽs, & in libris Magicis, imagines cum officijs trecentorum ſexaginta quinq; Dæmonum pictas habens, multos pueros, virgines, matronas & peregrinos Dæmonibus immolauit, latro cum latronibus theſauros hominum rapiebat, & in omni cœno luxuriæ volutatus, oẽs Chriſtianos conuicijs, detractionibus, & diuerſis iniurijs infeſtabat. Deniq; cùm omnia faceret, vt Diabolo placeret, & ipſos quoq; Dæmones in impietatibus ſuperaret, precibus & promiſsis Iuſtinam virginem per dies 80. tentauit. De occiſione etiã & modo tentationis dicitur in eodem lib. ca. 19. Quòd quidam Acladius nomine concupiuit dictam Iuſtinam habere in vxorem, ſed illa quæ virgo propter Deum permanere ſtatuerat, coniugium recuſauit. Ipſe verò acceſsit ad Cyprianum maleficum, vt arte Magica eã inclinaret, promittens duo auri Talenta & argenti. Ob hoc Cyprianus pluribus vicibus diuerſos Dæmones inuocatos ad eam miſit. Sed beata Iuſtina ſigno ſanctæ crucis fideliter oppoſito, cunctis tentationis Dæmones fugauit. Tandem Cyprianus Dæmonium ſibi familiarem principem inuocatum miſit, qui in ſpecie puellæ, ad Iuſtinam accedens, & ſedens ſuper eius lectum, dixit: Hodiè miſſa

ſum à Chriſto ad te viuere in caſtitate, multùm autem te video vexatam abſtinentia. Sancta virgo dixit: Merces autem multa, labor verò modicus. Dixit Diabolus: Deus in Paradyſo benedixit Adam & Euam, dicens: Creſcite & multiplicamini. Puto ergò ſi in virginitate permanſerimus, in iudicium incidimus, quia verbum Dei contemnimus. Tunc virgo turbata & per ſpiritum ſenſit, quis eſſet qui ei loquebatur, & ſigno crucis ſe ſignans Diabolum exſufflauit. Legitur quoque de ea in aurea legenda, quòd etiam ipſe Dæmon in ſpecie iuuenis viri, ad ipſam Iuſtinam intrauit ſuper eius lectum ſatagens & eam oſculari, & ad libidinis conſenſum inclinare, ſed ipſa ſignum crucis opponente, ille euanuit. Tandem Cyprianus inquirens à Dęmone cauſam tantę repulſionis eius & impedimenti: Reſpondit, quòd propter ſignum crucis, quod eſt ſignum Chriſtianorum, quo Iuſtina ſe muniebat. Ipſe cum tota ſua virtute non poterat in ipſam præualere. Vndè Cyprianus meritò & inſtructione beatæ Iuſtinæ conuerſus & baptizatus, conſequẽter factus Epiſcopus, meruit pro fidei Chriſti confeſsione, martyrio coronari. Non eſt mirandum, ſi Dæmones quandoque dicunt veritatem, circa

diuina

diuina myſteria, quia ſecundum ordinem diuinæ prouidentiæ aliquando ad hoc per bonos Angelos coguntur, ad honorem fidei, quam odiunt, & ad eorum confuſionem, iuſtitia diuina in hoc eos debitè premente. Narrat prætereà beatus Gregorius in Dialogorum libr. quòd ſanctimonialis quædam, ingreſſa hortum, videns lactuçam, guſtauit, & mox à Diabolo arrepta grauiter vexata fuit, quam ſanctus Aequicius liberauit, hanc autem inuaſionem beatus Gregorius aſcribit, quia Monialis ſignum crucis oblita fuit facere. Non igitur ſine cauſa inoleuit inter Chriſtianos, laudabilis, imò & ſalutaris conſuetudo, vt nihil guſtetur, niſi præmiſſa benedictione, cum conſignatione ſigno ſanctæ crucis, quæ tamen conſuetudo apud populares ferè nunc obliuione ſepelitur. Tertiò prætereà multum obeſt malitiæ & poteſtati Dæmonum aſperſio aquæ benedictæ, cum inuocatione diuini nominis, quia aquæ benedictio eſt inter cætera ſpecialiter inſtituta, contra Dæmones, & eorum cunctas malignas operationes, vt patet in tenore formæ benedictionis eius. In exorciſmo enim ſalis, quod aquæ miſcetur, dicitur ſic: Diſcedat ab eo loco, quo aſperſum fueris,

Aqua benedicta

omnis fantaſia & nequitia Diabolicę fraudis, omniſque ſpiritus immundus adiuratus. Item in eiuſdem ſalis benedictione ſic dicitur: Quicquid ex eo tactum vel reſperſum fuerit, careat omni immunditia, liberetur à noxa, omniq; impugnatione ſpiritalis nequitiæ. Item in exorciſmo aquæ dicitur ſic: Fias aqua exorciſata, ad effugandam omnem poteſtatem inimici, & ipſum inimicum eradiare & explantare valeas, cum Angelis ſuis apoſtaticis. Item in eodem loco: Ad abijciendos Dæmones, morboſque pellendos, diuinæ gratiæ ſumat effectum. Et infrà: Quicquid in domibus vel in locis fidelium hæc vnda reſperſerit, careat omni immunditia, liberetur à noxa, non illic reſideat ſpiritus peſtilens, non aura corrumpens, diſcedant omnes inſidiæ latentis inimici. Item in fine benedictionis aquæ dicitur ſic: Implorando diuinam clementiam, vt vbicunque fuerit aſperſa, per inuocationem tui ſancti nominis omnis infeſtatio immundi ſpiritus abijciatur, terrorq; venenoſi ſerpentis procul pellatur. Quòd verò in quodam benedictionis loco dicitur, morboſq; pellendos, intelligendum eſt, præcipuè de morbis, quæ maleficio cótingere poſſunt opere Dæmonis. Cùm autẽ Eccleſiæ myſteria

ſint

int à Spiritu ſancto introducta, patet aquam benedictam contra Dęmonum malignitatem, magnam habere virtutem, & pro fidelibus magnam tutelam. De virtute autem huius ſacratæ aquæ, patet per hiſtoriam, quæ narratur in Spec. libr. 18. cap. 56. vbi dicitur: quod ſanctus Marcellus aggreſſus eſt deſtructiōe magni templi Iouis, in quo erant columnæ ingentes, & altitudinem templo habentes æqualem. Singulorum verò circulus columnarum erāt ſexdecim cubitorū. Porrò natura petræ fortiſsima, quæ non facilè quibuſlibet ferramentorū generibus rumperetur, Has verò per circuitum ſuffodiens, & ſub earū baſibus fortia ligna ſupponens, immiſit ignem, quo facto non poterat ligna naturaliter ignis accendere. Dæmon etenim quidam deterrimus apparuit, qui flammā vires ſuas prohibebat operari. Cumq́ue frequenter hoc faceret, & molitionem ſuam explere non poſſet, nunciauerūt Pontifici meridie dormienti. At ille repentè ad Eccleſiam concurrens, & aquam in vaſculo portari præcepit, & quendam Diaconū ſuum ſumere iuſsit aquam, & velociter currere cœpit, & confidēter ſpargere, ignemq́; ſupponere. Quod dum fuiſſet factum fugit Dæmon, nō ferens aquæ virtutem illius. Hac aūt de

cauſa ſalubriter, in pleriſq; fidelium locis ſtatutum eſt, & practicatur, quòd in ſingulis domibus, in vaſculis mūdis iugiter habent aquam benedictam, quam ſingulis diebus dominicis de Eccleſia afferunt, & euntes ad lectum, ipſum & ſingulas ferè partes camerarum in quibus pauſant & ſemetipſos aſpergunt, & cunas vbi infantes poſiti ſunt. Quartò contra Dæmonum inſultus & poteſtatem, plurimùm confert ſanctorum locorum, & miniſteriorum diuinorum dum celebrantur, vt eſt audientia Miſſæ & cæterorum huiuſmodi frequētatio. Hoc etiam patet ex quodam exemplo, quod tempore beati Macharij contigit, vt recitatur 18. li. c. 70. hiſtorialis Speculi. Cùm enim quidam vir Aegyptius vehementer arderet in amorem alienæ coniugis, nec ad effectum concupiſcentiæ ſuæ peruenire poſſet, eò, quòd ipſa nimis amaret virum ſuæ virginitatis. Ipſe Aegyptius acceſsit ad quendam maleficum, cum pecunijs, rogans quatenus eam ad eius amorem inclinaret, aut ſaltem à viro ſuo repudiari faceret. Maleficus igitur ſua arte & inuocatione fecit eandem apparere oculis viri ſui & ſuorum vicinorum tanquam iumentum ſiue equam. Vir autem valdè turbatus, quia vxor non dabat reſponſum,

ſum,& videbatur iumentum, alligans eam more iumenti,& adduxit eam ad ſanctum Macharium in heremo habitantem. Sanctus autem Macharius diuina reuelatione ſuper hoc illuſtratus, aqua benedicta infuſa,& oratione deſtruxit figmentum & operationem diabolicam factam circa eandem mulierem, & apparuit ſicut verè erat mulier, quæ tamen triduo non comederat. Eam igitur refici iuſsit, & cum viro ſuo reuerti fecit, dicens hæc verba: Nunquam à communione ſanctorum myſteriorum, nec ab Eccleſiæ oratione diſcedat. Hæc enim idcircò perpeſſa eſt, quia per quinque ſeptimanas diuina myſteria non attigerat. Igitur Eccleſiæ, quæ locus ſanctus eſt, & Dei & ſanctorum Angelorum habitaculum & ſanctorum myſteriorum ſacrarium, ſuffragiorum ſalutarium apotheca deuota & aſsidua frequentatio & Dæmonibus reſiſtit,& fidelibus nõ modicum contra Dæmones proficit. Potuit aũt Dæmon faciliter ſua virtute, Deo tamẽ permittente, facere formam ſeu effigiem iumenti circa mulierem prędictã, in quam habuit poteſtatem, propter defectum ſpiritualis armaturæ. Dicit nempè B. Thom. prima parte. q. 114. c. 4. loquens de ſeductione, qua Dæmon homines quandoque

per

per mira ſeducit. Cùm enim ipſe poſsit formare corpus ex aëre cuiuſcunq; formæ & figuræ, vt illud aſſumens in eo viſibiliter appareat, poteſt eadem ratione circumponere cuicunque rei corporeæ, quamcunque corpoream figuram, vt in eius ſpecie videatur. Secundum itaque hanc conſiderationem Dæmon circa corpus prędictæ mulieris formauit & circumpoſuit formam & figuram iumenti, vt videretur mulier eſſe facta iumentum. Quintò præpediuntur operationes Dæmonum circa homines miniſterio & cuſtodia bonorum Angelorum. Mittuntur enim à Deo ſancti Angeli ad homines, non ſolùm ad miniſtrandum ipſis ea quæ ad eorum ſalutem pertinent, ſed etiam ad eorum cuſtodiam, contra Dæmonum malignitatem. De miniſterio ſiquidem eorum dicit Apoſtolus: Nonnè, inquit, omnes ſunt adminiſtratorij ſpiritus, in miniſterium miſsi, propter eos qui hæreditatem capiunt ſalutis. Heb. cap. 1. Hinc beatus Auguſtin. loquens Deo: Diligunt (inquit) Angeli ciues ſuos, per quos ſuæ ruinæ ſciſſuras inſtaurari expectant. Ideoque magna cura & vigilanti ſtudio aſſunt nobis, omnibus horis & locis ſuccurrētes, & neceſsitatibus noſtris prouidentes, & ſollicitè diſcurrentes inter

Angelorũ bonorum cuſtodia.

nos,

nos, & ad te Domine gemitus noſtros & ſuſpiria referentes ad te, vt impetrent nobis facilem tuæ benignitatis propiciationem, & referant ad nos deſideratam tuæ gratiæ benedictionem. Ambulant nobiſcum in omnibus vijs noſtris, intrant & exeunt nobiſcum attentè conſiderantes, quam piè, quam honeſtè, in medio prauæ nationis conuerſamur, quantoque deſiderio quæramus regnum tuum & iuſtitiam eius, quantoque tremore & timore ſeruiamus tibi, & exultemus in lętitia cordis. Adiuuant laborantes, protegunt dormientes, & quieſcentes, hortantur pugnantes, coronant vincentes, congaudentes nobis gaudentibus, compatiuntur nobis patientibus, pro te, inquam, patientibus, grandis enim eſt cura eis de nobis & manus dilectionis erga nos, & hoc totum propter honorem tuę inexiſtimabilis charitatis, qua dilexiſti nos, diligunt quos tu diligis, cuſtodiunt quos tu cuſtodis, odiunt quos tu oderis. lib. Soliloquiorum id dicitur, cap. 29. De cuſtodia autem Angelorum dicit ſcriptura diuina populo Dei: Angelis ſuis mandauit de te, vt cuſtodiant te in omnibus vijs tuis. Pſ. 70. In hac enim mortali vita, & via periculoſa, & vbi innumerabiles & hominibus fortiores ſunt

hominum inimici maligni ſpiritus, deputat diuina prouidentia ſingulis hominibus, hunc mundum intrantibus ſingulos Angelos ad cuſtodiã. Vndè ſuper illo verbo Euangelico, Angeli eorum ſemper vident faciem patris mei, qui in cœlis eſt. Matth. cap. 18. Beatus Hieronymus dicit: Magna (inquit) eſt dignitas animarum, vt vnaquęque habeat ab ortu natiuitatis ſuę, Angelum à Deo ſibi ad cuſtodiam delegatum. Non permittunt itaq; ſancti Angeli hominum cuſtodes, quòd eis Dæmones, quantum volunt, noceant, neque quouis modo eos perturbent, niſi quantum & quando ipſi Angeli Deo eis familiariter reuelante Deum ipſum velle permittere cognoſcunt, tunc duntaxat & tantùm permittunt. Sic enim per Angelum Domini fuit impeditus Balaam, ne per inuocationem Dæmonum noceret filijs Iſraël, vt ſcribitur, Numer. cap. 22.

QVOD DÆMONES ET EOrum cultores malefici ſe mutuò iuuant in maleficiorum perpetratione.

CAP. XV.

DVplici

DVplici de cauſa in ſuis operationibus circa homines vtuntur miniſterio ſuorum cultorum Dæmones. Prima quidē eſt, quia vt ex præcedentibus patet, Dæmones multipliciter & frequenter impediuntur in exercitio ſuæ poteſtatis, & prohibentur ſiue arcentur ab hominibus, vel Angelorum miniſterio, vel alijs diuinis armaturis ſupradictis, & quandoque quod per ſeipſos non poſſunt facere hoc, faciunt per ſuorum cultorum maleficorum miniſterium, qui hominibus ſine difficultate propinquare, & ad eos facilius accedere poſſunt, quib. maleficis Dæmones quandoq; tradunt venenata clàm propinãda hominibus maleficiandis. Omnes enim malefici communiter, prȩſertim hȩretici faſcinarij ſunt proditores & fictionibus aſſueti in maleficiorum perpetratiõe, ne vel impediãtur, vel ne deprehẽdantur, & cùm hoc etiam ſunt maximi tàm verbis quàm factis vtplurimùm Hypocritæ. Secũda cauſa, propter quam Dȩmones vtuntur miniſterio & maleficorum eſt, vt per hoc attrahant ad ſuum cultum, & in eo conſeruent homines, quibus ſic vtuntur, & ſic ſubtrahendo cultum debitum applicare faciant ſuæ ſuperbiæ, in offenſam

Dei,

Dei, & grauiùs faciant peccare & damnari eos, qui ſibi obtemperant. Propter quam etiam cauſam multa promittunt & dare & facere in ipſorum hominum fauorem, vt per hoc alliciãt ad ſuum cultũ. Sicut patet in tentatione Chriſti, cui Diabolus promiſit dare omnia regna mundi & gloriam eorum, ſi cadens adoraret eum, vt referunt Matth. & Luc. cap. 4. Hæc eſt enim principalis Dæmonum intentio auertere homines à Dei cultu, & ſibi diuinum cultum applicare, in perditionem animarum. Ideoque frequenter multa faciunt, quæ hominibus placent, ſecundum carnem vel circa commoda tẽporalia, vel ad impletionem ſuorum prauorum deſideriorum, vt damnificent & perdant animas. Nam quandoque quarundam mulierum animos inclinant ad voluptatem & libidinem maleficorum, vel virorum ad maleficos recurrentium, aut animos virorum ad maleficas mulieres, ſeu etiam ad alias eis recurrentes, prout dicit lex Ciuilis: Eorum, inquit, ſcientia eſt punienda, & ſeueriſsimis legibus vindicanda, qui magicis artibus agniti contra hominum ſalutem moliuntur, aut animos pudicos in libidinem reflexiſſe deprehenduntur. C. de math. & Manich. l. eorum. Quandoque etiam promittunt,

tunt, & faciunt vindictam de inimicis in perſonis vel bonis. Vndè lex alia dicit, quod multi magicis artibus vſi, audent ventilare, & ſuos quiſq; malis artibus conficiant inimicos. C. eod. tit. l. Multi. Quandoque etiam reuelant ſuis cultoribus quædam ſecreta quaſi diuinando. Vndè beatus Auguſtinus dicit, quòd Dæmones plerunque ea, quæ ipſi ſunt acturi, reuelant hominibus, de quorum moribus certi ſunt, quòd ſint eis ſuadentibus conſenſuri. Aliqui autem non quæ faciunt, ſed quæ naturalibus ſignis futura prænoſcunt, quæ ſigna in hominum ſenſus venire non poſſunt, antè prædicunt. lib. de diuinatione Dæmonũ, cap. 6. Scribitur Actor. cap. 16. quòd quædam puella erat Philippis, habẽs ſpiritum Pythonicum, quæ magnum quæſtum præſtabat ſuis dominis diuinãdo, de qua Paulus eiecit ſpiritum malignum, & perijt ſpes & quæſtus eorum. Propter hanc etiam curioſitatem, ſciendi occulta & ſecreta, vel etiam futura, multi inclinantur ad artes magicas addiſcendas, quæ nil aliud ſunt, niſi quidam ſubtilis cultus Dæmonum & animarum perditio, quia vt dicit beatus Auguſt. lib. 3. de Trinitate, cap. 7. quòd per Dæmones, magicę artes poſſunt quicquid poſſunt. Et idcircò meritò legibus diuinis

 & ciui-

& ciuilibus reprobantur & damnantur cum ſuis actoribus & ſectatoribus, tãquam Deo & fidei orthodoxæ aduerſantes. Vndè Aug. libr. de ciuit. Dei: Hæc vanitas Magicarum artium, ex traditione malorum Angelorum, in toto orbe terrarum, plurimis ſeculis inualùit, per quandam ſcientiam, &c. Vt igitur Dęmonum cultores prędicta ſubſidia, aut eorum aliqua aut his ſimilia conſequantur Dæmonum patrocinio, Dæmones ipſi inducunt eos ad frequentem inuocationem, & volunt & efficiunt ipſos inuocatores eſſe quodammodo cooperatores maleficiorum diuerſimodè, vel offerendo eis ſacrificia, aut preces, vel ſuſcipiendo ab eis venenata, aut quaſdam res congruas cooperationi Dæmonum. Et in applicatione, ſeu vſu harum rerum & venenatorum, malefici, ſeu Dæmonum cultores, ſunt quodammodo miniſtri maleficiorum, & coadiutores Dæmonum. Et per hos Dæmones manutenẽt & firmant eos in ſua perfidia, & frequẽtiùs peccant, & grauius damnãtur. Sicut enim miniſtri diuinorum & homines catholici, ex frequentia orationum apud Deum, & oblationum, & ſuſceptionis diuinorũ miniſteriorum & ſanctorũ operum efficiuntur Deo deuotiores, & firmiores in eius fidę,

& plura

& plura merita & abundãtiorem gloriam conſequuntur. Ita ex continuatione recurſus ad Dæmonũ præſidia, ſiue per inuocationẽ, ſiue per oblationem, ſiue per cooperationem in obſequium Dæmonum, eorũ cultores efficiuntur obſtinatiores in perfidia ſua, & grauiora atq; plura cõmittunt ſcelera, & ampliorẽ acquirunt damnationem. Valdè aũt conſiderandum eſt, ꝙ Dæmones, vt ait Aug. ſunt fallaces & decipiũt aĩo decipiendi, & idcircò quandoq; fingũt ſe poſſe includi in aliquibus rebus, puta annulis, vel imaginibus aut vaſculis artificiosè, cum nonnullis ceremonijs & prauis obſeruantijs, à cultoribus artis magicæ adinuentis, ad obſequendum eis, dando reſpõſa, & inſtructiones curioſas, vt per ipſas obſeruãtias, & cęrimonias ſubtiliter attrahant eos, & occupare faciant circa cultum huiuſmodi artium, quod ſine perfidia diuinæ maieſtatis & iactura fidei catholicæ à quocunq; Chriſtiano fieri non põt, cùm in ſuſceptione fidei abrenuncient Satanæ, omnibusq́; operib. & põpis eius. Et vt cautiùs & ſubtiliùs decipiant, dicũt ſe eſſe ſpiritus benignos, cũ abſq; dubio ſint ſpiritus maligni. Cùm enim ſecundum veritatem fidei catholicæ, nulli ſint ſpiritus, niſi ſpiritus boni, vel ſpiritus maligni. Boni

H 2 autem

autem dicuntur Angeli ſancti, Spiritus verò maligni dicuntur Dæmones. Sanctos autem Dei Angelos conſtet nõ includi, ab huiuſmodi peruerſis hominibus, conſtat ſi aliqui ſpiritus includi videantur modo prædicto, ſunt Dæmones maligni, & fallaces ſeductores, & dãnati & aduerſarij humanæ ſalutis. Quandoq; prætereà fingunt ipſi Dæmones quędam maleficia, nõ poſſe fieri, niſi cum adminiculo, quarundam rerum, vel ſine perpetratione quorundam operum, quæ mala ſunt, vt per hoc inducãt ſuos cultores ad perpetrationem huiuſmodi operum malorum, quatenus, medio huiuſmodi malæ perpetrationis perueniant ad optata & petita maleficia. Et vt huiuſmodi perpetratione amplius placeant ſuis Dæmonibus, & eos reddant eis amplius propitios & fauorabiliores. Vndè frequenter contingit deteriores eorum cultores quandoq; furari Sacramentum Euchariſtiæ, & alia ſancta diuinaq; myſteria, & eadẽ prophanare & vituperare procurant, & quandoq; mortem innocẽtium & infantium. Vndè compertũ eſt à viginti annis citra, quendam Magum Baronem in Gallijs clam iugulaſſe circiter viginti pueros, vt de eorum ſanguine quendã librum ſcriberet in obſequium Dæmonum. Qui

ſuper

ſuper hoc deprehenſus, publicè punitus fuit. Quòd autem huiuſmodi crudelitates & prophanationes & vituperationes Dæmones exigant à ſuis cultoribus ſatis conſtat, non ſolùm experientia, ſed etiam autoritate ſcripturæ ſacræ ſuperiùs alligatæ cap. 7. huius operis, quæ autoritas ſic incipit: Aut filios ſacrificãtes, &c. quæ ſumpta eſt de lib. Sapien. ca. 14. Certum eſt autem maleficos ſine patrocinio Dęmonum nulla poſſe maleficia. Alioquin opera eorum non eſſent maleficia.

QVOMODO DÆMONES NON *ſemper indigent miniſterio ſuorum cultorum, ſiue inuocatorum, ad maleficiorum perpetrationem.*

CAP. XVI.

ET quamuis Dæmones quandoque vtãtur auxilio vel miniſterio ſuorum cultorum ad maleficia perpetranda, vel ſuas quaſdam operationes exercendas, hoc tamen nõ eſt propter defectum poteſtatis eorum, quia ſine auxilio cultorum ſuorum poſſent ea facere, niſi deſuper diuina prouidentia impediretur. Quia modis ſuperiùs dictis cap. 13. arcẽtur quandoq; ab hominum inuaſione & mo-

 leſtatione.

leſtatione. Poſſunt enim Dæmones ſui naturali poteſtate, per ſe etiam, ab interiori multa circa homines operari. Vndè ſequũtur in ipſis hominibus varia incommoda, vt ex ſupradictis multipliciter patet, niſi fuerint impediti deſuper. Hoc autem deduci poteſt ex ſacra ſcriptura, quæ tractat de operatione cuiuſdam malefici maximi, qui dicebatur Balaam. Dicebatur autem Balaam ariolus, quia arioli ſunt inter maleficos peſsimi. Dæmonibus enim ædificant aras, id eſt, altaria, & ſacrificant Dæmonibus in eis. De hoc itaque refert: Miſit ergò Balaac nuncios ad Balaam filium Beor Ariolum, qui habitabat ſuper terræ filiorum Amon, vt vocarent eum, & dicerent: Ecce egreſſus eſt populus ex Aegypto, qui operuit ſuper faciem terræ ſedens contra me. Veni ergò & maledic populo huic, fortior qui me eſt, ſi quomodo poſſim percutere, & eijcere eum de terra mea. Noui enim, quòd benedictus ſit, cui tu benedixeris, & maledictus in quam maledicta congeſſeris. Num. capit. 22. Certum eſt autē, quòd maledictio à Balaam nō habuit efficaciam à poteſtate naturali Balaam ad nocendum, ſed ad eius inuocationē quam faciebant per modum maledictionis Dæmonis quos colebat, & quibus ſacrificabat

bat operabantur maleficia, quę contingebãt poſt congeſtam ſiue prolatam maledictionem & inuocationem factam cum ſacrificijs opportunis.

DE VSV ET EFFECTV DÆmonum circa Elementa & res corporales inferiores.

CAP. XVII.

NOn ſolùm autem circa homines, ſed etiam circa Elementa, & cæteras res corporales inferiores poſſunt Dæmones ſuam naturalem poteſtatem, cùm Deus permiſit, exercere. Hoc enim valdè prouidè & ſalubriter dixit lex Ciuilis, pœnam debitã ſtatuens cõtra Dæmonum cultores, qui ſuis inuocationibus & malis artibus ad hoc concitãt Dæmones, Cuius quidem legis tenorem, quoniam valdè ſalutaris eſt, duxi hîc inſerere: Multi, inquit, magicis artibus vſi, Elementa turbare, & inſontium vitas labefactare non dubitantur, & manibus accitis audẽt ventilare, vt quiſq; ſuos malis artibus conficiat inimicos, hos quoniã naturæ peregrini ſunt, ferialis peſtis abſumat. C. de Manich. & mat. l. multi. In hac lege præter pœnam mortis, quam in fine ponit, multa notanda

cõtinet. Nam dicit artes Magicas eſſe malas, cùm dicit, malis artibus. Deindè notat illas Dæmonum inuocatione, patrociniõque exerceri, cùm dicit, manibus accerſitis, id eſt, Dijs infernalibus inuocatis, vt dicit gloſſa. Dij autem infernales ſunt Dęmones. Conſequẽter exprimit maleficia, quæ per huiuſmodi maleficium, & inuocationem Dæmonum, fiunt circa duo hominũm genera. Primò circa inſontes, id eſt, innocentes, quorum vitam labefactãt. labefactatur autem vita humana, vel per infirmitatem vel per mortem. Et hoc dictũ huius legis optimè conſonat, verbo ſcripturæ ſacræ, ſuperiùs allegatæ, de ſacrificio, quod quandoq; Idolatræ faciunt Dæmonibus de infantibus. Secũdò circa homines, quibus indignantur malefici, cùm dicit, vt malis artibus conficiat, id eſt, inficiat inimicos. Vlterius continet ipſa lex poteſtatem Dæmonum circa Elementa, quando dicit, Elementa turbare, & rurſus audent ventilare, id eſt, commouere. Hos autem effectus poteſtatis Dæmonum ſacra ſcriptura multipliciter cõtinet, & tradit. Circa enim ignem exercuit Satan ſuam poteſtatem in flagellatione Iob, vndè ſcribitur: Ignis deſcendit de cœlo, & cunctas oues, pueroſque conſumpſit. Iob. 1.

cap.

cap. Et ſimiliter operatiõe poteſtatis Diabolicæ, traditæ fuerunt igni, poſſeſsiones Aegyptiorum, vt ſcribitur Pſalm. 77. Tradidit poſſeſsionem eorum igni, & ſequitur infrà, per Angelos malos. Circa verò aërem exercuit Satan poteſtatem in perſecutione Iob, quando filijs eius, & filiabus veſcentibus & bibentibus vinum, in domo fratris ſui primogeniti, repentè ventus vehemens irruit à regione deſerti, & concuſsit quatuor angulos domus, quæ corruẽs, oppreſsit liberos & mortui ſunt. Iob. 1. Dæmones quoque, vt ſuperiùs oſtenſum eſt, poſſunt ex aëre faciliter corpora cuiuſcunque formæ & figuræ, & in eis apparere, & ex eodem aëre formare voces intelligibiles, ſicut Diabolus fecit, quando viſibiliter Chriſto apparens, locutus fuit ſibi, vt referunt ſancti Euang. Matth. & Luc. prout ſæpiùs dictum eſt. Circa autem aquam, hanc poteſtatem Dæmones exercuerunt, quando in conſpectu Moyſi & Pharaonis conuerterunt aquam in ſanguinem coram Pharaone, dicit enim ſcriptura ſacra ſic: Feceruntque ſimiliter malefici Aegyptiorum incantationibus ſuis. Exod. cap. 7. Dicuntur autem malefici feciſſe, quia ad eorum inuocationem, hoc fecerunt Dæmones, quos colebant. Augu.

quoq; libro 18. cap. 18. de ciuit. Dei. Refert quandam hiſtoriam ciuitatis Athenarum, vbi dicitur, quòd Athenien. habita deliberatione Mineruam elegerunt ſibi in Deam ſuam, derelicto de Neptuno. Tunc Neptunus iratus marinis fluctibus æſtuantibus, terras Athenienſium depopulatus eſt. Addidit autem Auguſt. hæc verba, quoniam, inquit, latiùs ſpargere quaſlibet aquas difficile Dęmonibus non eſt. Prędictam itaq; depopulationem, terrarum Athenien. & bonorum earum, procurauit Dæmon Neptunus motione fluctuum maris, quos per terras Athen. abũdanter ſparſit, quod non eſt difficile Dæmoni, Neptuno, fortaſsis adiuuantibus ipſum alijs Dęmonibus. Legitur quoq; in vita S. Germani, quòd dum tranſiret de Francia in Angliam per mare aduerſus hæreticos Pelagianos, maligni ſpiritus excitauerunt vehementem tempeſtatem & conturbationem in mari, ita vt penè ſubmergetur nauis. Tunc B. Germanus cognoſcens ipſam tempeſtatem maris fieri per Dæmones, eos coniurauit, & compulit veritatem ipſam confiteri, videlicet, quòd ipſi nitebãtur commotione tempeſtatis ipſum ſubmergere, ne deſtrueret hęreſin, quam erexerant. Ad generationem tempeſtatis, ſcilicet grandinis & fulgoris

ſimul

ſimul concurrunt quatuor Elemẽta, Nam fulgur generatur ex ſicca exhalatione terræ, & inflammatur ſiue ignitur. Grãdo aũt generatur ex materia aquoſa, & cõgelatur in aëre frigidiſsimo. Dæmones verò legũtur in terra Aegypti & ignem & grandinẽ p̃dicto modo feciſſe, Domino iuſtè permittente, propter ſcelera Aegyptiorum, vt recitat diuina ſcriptura: Tradidit, inquit, grandini iumenta eorum, & poſſeſsionem earũ igni. Miſit in eos iram indignationis ſuæ, indignationem & iram & tribulationem immiſsiones per Angelos malos. Pſ. 77. Exercuerunt prætereà Dęmones ſuam poteſtatem mirabiliter coram Moyſe & Pharaone, quãdo virga Moyſi ab ipſo proiecta in terram, conuerſaq; in Draconem fuit. Tunc magi ſiue malefici conſimiliter fecerunt. Vndè ſcribitur: Vocauit autem Pharao ſapientes & maleficos, & fecerunt & ipſi per incantationes Aegyptias & arcana quædam ſimiliter. Proieceruntque ſinguli virgas ſuas, quæ conuerſæ ſunt in Dracones. Exod. cap. 7. Nec fuerunt prædicta Dæmonum opera fantaſtica, vt dicit beatus Thomas in par. 9. capit. 14. artic. 4. allegans beatum Auguſt. de operibus quibuſdam Dęmonum, quæ quandoque ſunt fantaſtica, quandoque verò non. Sunt, inquit,

inquit, tamen quandoque veræ res, ſicut magi Pharaonis, per virtutem Dæmonum, veros ſerpentes & ranas fecerunt, & quando ignis deſcendit de cœlo, & familiam Iob, cum gregibus pecorum vno impetu conſumpſit, & turbo domum euertens, filios eius occidit, quæ opera Satanæ fantaſtica non fuerunt, vt dicit Auguſt. lib. 20. de ciuitat. Dei. Non fuit res illuſoria, quando dæmonia imperio Chriſti, à quodã Dæmoniaco eiecta, intrauerunt in duo millia porcorum, ipſius Chriſti permiſsione. Porci verò magno impetu abierunt & præcipitati in mare ſubmerſi fuerunt, vt ſcribitur Matth. cap. 5. ac Luc. cap. 8.

QVOD IVSTE DEVS PERmittit faſcinarios decipi & peruerti à malignis ſpiritibus.

CAP. XVIII.

IVſtitia diuina rectè dictante plerunque contingit, quòd aliquod peccatum ab homine poſterius commiſſum, ſit quodãmodo pœna, aut pars punitionis peccati prius, ab eodem peccatore commiſsi. Iuſtè ſiquidem peccator conſenſu peccati, Deum cui peccatum diſplicet cõtemnens, priuatur & deſtituitur

Dei

Dei auxilio, & debilior redditur ad reſiſtendum ſuperuenientibus tentationum inſultibus, & pronior caſui & ruinę peccatorum imminentium ex pondere præcedentis peccati. Peccatum, inquit beatus Gregorius, quod per pœnitentiam non diluitur, mox ſuo pondere, ad aliud trahitur. Propheta quoque in perſona peccatoris de iniquitatibus loquens: Quoniam, inquit, iniquitates meæ ſupergreſſæ ſunt caput meum, & ſicut onus graue, grauatæ ſunt ſuper me. Et poſt pauca ſequitur: Miſer factus ſum, & curuatus, &c. Et rurſus ſequitur: Dereliquit me virtus mea, & lumē oculorum meorum, & ipſum non eſt mecum. Pſal. 37. In his equidem verbis caput ſignificat liberam hominis voluntatē, qui per iniquum peccati cōſenſum, ſe iniquitati ſubmittit, quæ nomine ponderis in ſcriptura ſacra ſignificatur, tùm quia inclinat ad aliam iniquitatem, tùm quia premit & præcipitat vſque ad infernum. Vndè Iſaias loquens de anima peccatrice, ait: Grauabit eam iniquitas ſua & corruet. Iſa. cap. 14. Anima etenim peccatrix iuſtè derelicta à diuini auxilij virtute, faciliter ad impulſum tentationis corruit, de peccato in peccatum, & de peccatis tandem ad infernum. Et hoc modo peccatum ſequens

fit

fit ſecũdum diuinam iuſtitiam, pœna præcedentis peccati, iuſtè ſubtracto auxilio diuinæ gratiæ. Quæ ſubtractio iuſtè fit, quia peccator Dei contẽptor hoc meruit. Sicut cùm de nocte, qui cum lumine ambulans viam ignotam & tortuoſam, & obſtaculis ſeu offendiculis repletam, ſi lumẽ eius extinguatur, de facili ceſpitat & cadit: Ita per viam ſeu peregrinationem huius mundi, homo pergens, dietim ad terminũm mortis, ſi ſibi ſubtrahatur lumen gratiæ diuinæ, ſua exigente culpa, facilius ceſpitat in peccatum ad obſtaculum cuiuſlibet tentationis occurrentis. Prꝫtereà cùm peccatorũ remiſsio dicatur abſolutio, conſequens eſt, ꝙ peccatum ſit quoddam vinculũ ſeu ligamẽ, quo peccator ligatur peccãdo, vndè ſcribitur: Iniquitates ſuæ capiunt impiũ, & funibus peccatorum ſuorum cõſtringitur. Prou. 5. Iuſto aũt Dei iudicio fit, vt qui ſpreto Deo obtẽperat Diabolo, peccatum ſuggerẽti, fiat Diaboli ſeruus & captiuus, propria captus iniquitate, ligatuſq; iuxta id quod ſcribit beatus Petrus dicens: A quo enim quis ſuperatus eſt, huius & ſeruus eſt. 2. Petr. 2. cap. Vndè quandoque contingit, quòd aliqui peccatores ex malitia Diabolica peccantes, tenentur à Diabolo vincti & ligati, proprio iniqui-

tatis

tatis vinculo, quos vt vult, ad deteriora peccata faciliter pertrahit. Et ſecundum hanc conſiderationem loquitur Apoſtolus de quibuſdam dicens: Qui, inquit, reſiſtunt veritati, nequando Deus det illis pœnitentiam, ad cognoſcendā veritatem, vt reſipiſcant à Diaboli laqueis, à quo captiui tenentur ad eius voluntatem. 2. Tim. cap. 2. Hoc itaq; modo quidem Chriſtiani varijs peccatis nimis affecti, & ex hoc à Diabolo, cuius ſuggeſtioni peccando conſenſerunt, captiui & ligati, iuſto Dei permittente iudicio, eius gratiæ auxilio deſtituti, faciliter ad apertum & expreſſum Diaboli cultum & adorationes, & Dei ac fidei ſuſceptæ abnegationem pertrahuntur & inducuntur, & exindè ad perpetrationẽ grauiſsimorũ, & quandoq; crudeliſsimorum maleficiorum. Sic. n. Apoſtolus reddidit raõem, ſuper hoc quòd Romani olim viliſſimæ Idolatriæ ſubiecti fuerunt, & conſequẽter penè innumeris ſcelerib. & flagitijs deteſtabilib. Quia, inqt, cùm Deũ cognouiſſent, non ſicut Deũ glorificauerunt, aut gratias egerũt, &c. Et infrà. Propterea tradidit illos Deus in reprobum ſenſum, vt faciunt ea, quæ non conueniunt, repletos omni iniquitate. Dicitur autem in prædictis verbis, DEVM Romanos tradidiſſe

in

in reprobum ſenſum, propter iuſtam ſubtractionem ſuę gratię & auxilij,in pœnam peccati commiſsi. Vndè à Diabolo miſsi ſunt in reprobum ſenſum, id eſt, peruerſum cõſenſum & rationi aduerſum etiam, vſque ad peccatum contra naturam. Hac etiam cauſa aſſerit idem Apoſtolus quoſdam, tempore Antichriſti eius erroribus credituros, Eò (inquit) quòd charitatem veritatis non receperunt, vt ſalui fierent, ideò mittet illis Deus operationem erroris, vt credant mendacio, vt iudicentur omnes, qui non crediderunt veritati, ſed conſenſerunt iniquitati. 2. Theſſal. cap. 2. Attentis magnis beneficijs à Deo conceſſis populo Chriſtiano, per incarnationẽ, viſitationemq; & paſsionem domini noſtri Ieſu Chriſti,& quæ in Eccleſia ſua confert, eidem populo in ſacramẽtorum gratiæ & ſalutis, aſsidua diſpenſatione,& eiuſdem populi ad fidei & Dei notitiam, & ad cœleſtem beatitudinem vocatione. Peccata Chriſtianorum ſunt grauiora,& plus offendunt diuinam maieſtatem, & magis reddunt Chriſtianos peccando ingratos, quàm peccata cęterarum quarumcunque nationum, & ampliorem punitionem in ſeculo futuro & in hoc pręſenti merentur, vt ſaluator ipſe dixit: Ille, inquit, qui cognouit

gnouit voluntatem domini, & ſe non prę-
parauit,& non fecit ſecũdum voluntatem
eius,plagis vapulabit multis. Luc. 12. Et B.
Petrus: Melius,inquit,erat non cognoſce-
re viam iuſtitię,quàm poſt cognitam retrò
conuerti, ab eo quod illis traditum eſt ſan
cto mandato. 2. Petr. 2. Non eſt igitur mi-
rum,ſi iuſtus Dominus DEVS permittit
quoſdam Chriſtianos peccatis ſuis eum
irritãtes,& eius ingratos beneficijs in pro-
fundum peccatorum Diabolo ſuggeren-
te demergi, vt non ſolùm in ſeculo futuro
acriùs puniantur, qui nequiùs peccaue-
rũt,ſed etiam in hoc ſeculo aliquem ſuo-
rum ſcelerum pœnam debitam ferãt, cùm
vt dictum eſt,& à Diabolo ſubijciuntur, &
peccatis poſterioribus priora vtrunq; pu-
niuntur. Quo autem modo ſequens pec-
catum ſit, prioris pœna cõſiderari poteſt,
ex hiſtoria ſuperiùs recitata de Theophi-
lo,qui quamuis fuerit vir eximiæ virtutis
pluribus annis, perſecutionem tamen ſibi
illatam in ſui beneficij ac dignitatis abla-
tione & ſua deiectione non ferens, vitium
grauis impatientię Diabolo inſtigante in-
currit,indignatus nimis in ſua cogitatio-
ne,quòd honor,quo ſolebat gaudere,fue-
rit ſibi ſubtractus,& quod confuſibilis ex-
iſtimauit ſe ab alijs reputari, ſua priſtina
I merita,

merita, putans honore digna. Hinc igitur ſuperbiæ ſpiritu maligno inſtigatus, concupiuit reexaltari, & priſtinos honores recuperare. Quocirca nimis affectus cùm nō pateret ſibi via humano ſenſu parata Diabolo, qui eum vinculis impatientiæ & ſuperbię captiuum tenebat, ſubtiliter & imperceptibiliter deducente ad eiuſdē Diaboli apertum & manifeſtum confugit auxilium, quem coluit & Deum negauit, vt optatum ſuſciperet ſubſidium. Deus enim ab ipſo Theophilo, propter eius ſuperbam ambitionem, qua Deum ipſum ingratum beneficijs priſtinis grauiter offendit, auxilium gratiæ ſuæ iuſtæ ſubtraxit, & indè in grauiora incidit ſcelera, in pœnam prioris offenſionis. Hoc etiam modo dicit Apoſt. cupidos incidere in tentationem & laqueum Diaboli. 1. Tim. cap. vlt. qui vt cupiditati ſuæ ſatisfaciant, Diabolum colūt, & ſimiliter iracundi, vt vindictam obtineant, & lubrici propter voluntatem, aliqui autem propter ſuperbiam. Vndè & B. Auguſ. vt habetur cap. Nec mirum. 26. q. 5. His ergò portentis per Dęmonum fallaciam humana curioſitas, quando id impudenter homines appetunt ſcire, quòd nulla ratione eis cōpetit inueſtigare. Item ibid. Inſtigante, inqt, maximo curioſitatis vitio, &c.

QVO-

QVOMODO NON EST MIrandum ſuper hoc, quòd Deus quamuis ſummè bonus & omnipotens permittit in populo ſuo grauia & multa maleficia perpetrari, per maleficos, & faſcinarios Hæreticos, Dæmonum operatione & patrocinio.

CAP. XIX.

MIrum videtur pleriſq;, & ideò incredibile, ſummè bonum & omnipotentem Deum permittere, tot & tanta maleficia perpetrari per maleficos faſcinarios, quot & quãta aſſeruntur perpetratu per eos. Conſurgit aũt admiratio ſecũdum Philoſophũ primo lib. Methaphiſ. ex conſideratione alicuius effectus occurrentis, cuius cauſa ignoratur, & in ipſo effectu aliquid apparet, quod aliter videtur debere eſſe. Contingunt verò in his rebus inferiorib. & circa homines ſub gubernatione diuinæ prouidentiæ multa, quorum cauſæ naturali hominũ cognitione nõ apprehẽduntur, & indè conſurgit admirãda materia. Et qm̃ ſecundum Apoſtolũ Rom. cap. 11. Incomprehenſibilia ſunt iudicia, & inueſtigabiles viæ eius. Et in 35. Pſalm. dicitur: Iudicia Dei abyſſus multa. Valdè

periculoſum eſt inordinatè & indiſcretè inquirere cauſas iudiciorum diuinorum, quæ ſunt abyſſus magna. Sicut periculum eſt ſubmerſionis, homini incautè ingredi profundam aquam. Ita plerique indiſcretè & ſtolidè circa diuina iudicia ſe exercentes, pondere propriæ præſumptionis preſſi, ſubmergunt ſemetipſos quandoque in profundum malæ hæſitationis, vel incredulitatis aut erroris. Sunt enim nonnulli intantum de ſenſu proprio aut ſciētia præſumentes, vt firmiter ſic eſſe de quacunq; re putent, ſicut de ipſa ſentiunt, ac ſi nihil notitiam eorum latere poſſet. Quicquid autem non ſuo comprehendūt intellectu, iudicant vel non eſſe, vel impoſsibile eſſe. Hoc enim modo Iudæi, infideles ceci, aſſerunt hoſtiam à catholico ſacerdote conſecratam, nil aliud, niſi panem eſſe, ſicut ante cōſecrationem, quia eorum intellectus non comprehendit, quomodo Chriſtus Deus & homo in cœlo reſidens ſit realiter & integer in ipſa hoſtia cōſecrata. Et idem aſſerunt de myſterijs incarnationis benedictæ & fide, beatæ Trinitatis. Indeque mirantur, quòd nos Chriſtiani prædicta credimus, & ſic veneramur & adoramus. Vndè Chriſtus volens Nicodemum præſeruare ab hac mala & periculoſa admiratione,

tione, dixit eidem: Non mireris, quia dixi tibi, oportet vos naſci denuò. Ioh. 4. Chriſtus enim loquebatur de neceſsitate baptiſmi, per quem oportet homines ſaluandos ſpiritualiter renaſci & regenerari, qđ Nicodemus non capiẽs, quaſi impoſsibile eſſe, reſpondit obijciendo: Quomodo, inquit, homo poteſt renaſci cùm ſit ſenex. Nunquid iteratò poteſt in ventrem matris ſuæ introire & renaſci. Tunc Chriſtus ei dixit verba ſupradicta, ſcilicet, non mireris, &c. Ita profectò nunc pleriſque contingit circa conſiderationem hæreſis & ſectæ faſcinariorum & maleficorum innumerabiliũ, quæ per ipſos, patrocinio Dæmonum dietim perpetrantur, diuina prouidentia rationabiliter permittente. Quia enim ſacras ſcripturas non nouerunt, in quibus quamplurima circa Dæmonum poteſtatem, & diuinam prouidentiam diuinitùs reuelata ſalubriter tractantur. Idcircò credunt & aſſerunt, vel eſſe impoſsibilia geſta & maleficia, quæ per faſcinarios fieri aſſerunt, vel credunt Deum non debere hæc fieri permittere, & malè mirantur cæteros hoc credere & aſſerere. Mirandum potiùs videtur de eorum admiratione, cùm ipſi non videntur mirari de quibuſdam ſibi notis operationibus Dæmo-

 num,

num, quæ multò ſunt grauiores, quàm operationes, quas ad inuocationem faſcinariorum facere Dæmones ipſi aſſeruntur. Quarum grauiarũ operationum duas ad præſens tangere duxi. Prima quidem operatio eſt illa, quam Diabolus operatus fuit circa Euam, eidem per aſſumptum ſerpentem loquẽdo, & eam ad ſuperbiam callidè alliciẽdo, & ad tranſgreſsionẽ diuini mandati. Vndè ſecuta eſt mors nõ ſolùm ipſius Euæ & Adę viri eius, ſed ẽt oĩm hominum, quicunq; in hoc mundo fuerunt & modò ſunt, & vſq; ad finem mũdi futuri ſunt, nec ipſimet, qui de operatione Dæmonũ circa maleficia malè mirantur, euadere poterũt. Quòd aũt operatione Diaboli mors contigerit, ſacra ſcriptura expreſsè teſtatur dicẽs: Deus creauit hominem inexterminabilem, & ad imaginem ſimilitudinis ſuę fecit eum. Inuidia autem Diaboli mors introiuit in orbem terrarum. Sap. c. 2. Quod autem grauius eſt, non ſolùm primi parentes, Diabolo tentãte mortui ſunt in anima conſenſu peccati mortiferi. Verùm omnis eorũ generatio peccati obnoxa atq; maculata, fit & cœleſti beatitudine indigna, & terreſtris Paradyſi amœnitate excluſa, & ad inferni miſeriam neceſsitata, Oẽs (inquit Apoſtolus) in Adam peccauerunt, &

egent

egent gloria Dei. Romã. 4. Et rurſus: Omnes eramus natura filij iræ. Epheſ. 2. Iram autem hîc vocat iuſtitiã Dei, propter prædictam primorum parẽtum vniuerſalem. Deniq; ex hac primorum parentum culpa contagioſa omnis eorum progenies ſubſecuta, non ſolùm originale vitium contraxit, ſed etiã velut laxato inordinati humani fomitis freno, ad cæterorum peccatorum lapſum tàm vehementer inclinata, & velut quodã põdere preſſa fuit, vt ſecundum veram aſſertionem B. Augu. in lib. de nat. & gratia. Excepta virgine Maria. Si oẽs ſancti & ſanctæ dum hîc viuerent, interrogati fuiſſent, vtrùm ſine peccato eſſent, oẽs vna voce clamaſſent: Si dixerimus, ꝙ peccatum nõ habemus, ipſi nos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt, excepta inquã hac ſancta virgine, de qua, propter honorẽ Domini cùm de peccatis agitur, nullã prorſus volo quæſtionẽ habere. Quis neſciat nunꝗ malũ tàm grandè toti humano generi, ex qbuſcũq; maleficis ſeu faſcinarijs cõtigiſſe. Secunda aũt operatiò grauior, quã Dæmones exercent, aſsiduè & vbiq; circa oẽs hoĩes, eſt operatio in tentãdo de peccatis ſubtiliſsimè & callidiſsimè & inſtantiſsimè alliciẽdo, ad innumerabilia peccata omne genus hoĩum, quibus peccatis animæ fre-

quenter conſentientes mortẽ multò periculoſiorem morte corporis, & indeterminabilem incurrunt perditionem & ſempiternorum tormentorum importabile iudicium. Vt enim dicit Propheta Dei: Anima quæ peccauerit ipſa morietur. Ezech. cap. 18. Et beatus Iacobus ca. 1. Peccatum, inquit, cùm conſummatum fuerit, generat mortem. Nihil enim reputantur corporalia vel temporalia mala & nocumenta, imò nec corporalis interitus ſiue à natura, ſiue à maleficio proueniant, reſpectu vnius ſolius peccati mortalis. Vndè Saluator: Quid, inquit, prodeſt homini, ſi vniuerſum mundum lucretur, animæ autem ſuæ detrimentum patiatur, aut quam dabit homo cõmutationem pro anima ſua. Matth. cap. 16. Petro Apoſtolo prædixerat Chriſtus: Simon, inquit, ecce Satan expetiuit vos, vt cribraret ſicut triticum. Et item: Antequam gallus cantet, ter me negabis. Luc. ca. 22. Tentauit Satan Petrum, Chriſtum negauit & peccauit. Colaphizauit Angelus Satanæ Paulum, dolorem corporis immittendo, & ipſe profecit. Cùm, inquit, infirmior, tunc fortior ſum & potens, nam virtus in infirmitate perficitur. 2. Cor. 12. Peior itaque & periculoſior fuit Petro immiſſa Satanæ tẽtatio, quàm Paulo

Angeli

Angeli Satanæ procurata colaphizatio. Quidam verò cautiùs de diuinis iudicijs conſiderationem ſuam moderantes, circa occurrentes euentus varios, quorum cauſas non capiunt, ita mirantur, vt nihilominus firmiter credant nihil in mundo contingere, quod diuinę prouidentię ordinatiſsimam rationem effugiat, iuxta quod dicit ſacra ſcriptura: Nihil, inquit, fit in terra ſine cauſa. Iob. cap. 5. Intantum itaq; deferendum eſt diuinæ prouidentiæ, vt cuncta per eam optimè, & rationabiliter diſponi credatur, & ſi ab alijs cauſa diſpoſitionis rationabilis neſciatur. Non eſt autem reprehenſibile his, qui de rebus occurrentibus, de quibus primo aſpectu rationes diuinæ prouidentiæ ſiue cauſas neſciunt, ſi fide ſyncera manente, humiliter ac deuotè tantum inquirere ſtudeant, quantum ad ſuorum conſolationem fidelium Deus dignatus eſt reuelare, in ſanctis ſcripturis nobis ab eo conceſsis. Hoc modo loquebatur Deo Dauid: Mirabilia, inquit, teſtimōia tua, ideò ſcrutata eſt ea aīa mea, declaratio ſermonum tuorum illuminat & intellectum dat paruulis. Pſ. 118. Hoc ſiquidem loco paruulos vocat humiles, ab omni pręſumptione, vel perfida hęſitatiōe immunes. Igitur iuxta prædictam

regulam, & menſuram diuinarum ſcriptu rarum nobis traditam, ac ſanctorũ doctrinam quaſdam cauſas inſerere declarareq; duxi, per quas pateat non incõgruè, quin potiùs rationabiliter diuinam prouidentiam permittere Dæmones ſuas exercere operationes, circa homines, non tantùm malos aut reprobos, ſed etiã bonos & electos, ſiue ad tentationes, ſiue ad flagella in corpore vel bonis exterioribus. Cauſarũ autẽ huiuſmodi B. Auguſtinus 4. aſsignat in lib. de natura boni, dicens: Per poteſtatem, inquit, datam Diabolo, & Iob probatus eſt, vt iuſtus appareret: & Petrus tentatus, ne de ſe præſumeret: & Paulus colaphizatus, ne ſe extolleret: & Iudas damnatus, vt ſuſpenderet.

QVOD DEO SALVBRITER permittente Dæmones quandoq; ſuam poteſtatem exercent circa homines etiam bonos ad eorum probationem ſalutarem.

CAP. XX.

PRouida diſpenſatione, quandoq; permittit Deus Dæmones ſuam exercere poteſtatẽ & operationem circa electos in hoc ſeculo homines, ad eorum

rum vtilem probationem, qua Deus illos probat. Non autem Deus probat quenquam experimentum aut veritatem alicuius occultæ aut incertæ rei quærendo: Sicut faciebat Iſaac, qui cæcus audiens filium ſuum Iacob dicentem, ſe eſſe Eſau filium primogenitum ipſius Iſaac, & percipiens vocem Iacob, dubitauit in verbis Iacob, dicentis ſe eſſe Eſau. Vndè ſubiunxit Iſaac: Accede, inquit, huc, vt tangam te fili mi, & probẽ vtrùm tu ſis filius meus Eſau, an nõ. Gen. 28. Omnia enim nuda ſunt & aperta oculis Dei, vt ſcribitur Heb. 4. Probat verò Deus ſanctos, perficiendo & perſecutione augendo & illã cæteris manifeſtando. Perficiuntur autem ſancti in hoc mundo magna ſibi merita acquirẽdo, quibus magna gloria in cœlis correſpondeat, vt dicit Apoſtolus: Vnuſquiſque mercedem recipiet, ſecundum laborem ſuum. 1. Cor. 3. Maxima autem & perfecta merita, ſunt tolerantiæ magnarum tribulationum, inter quas maiores ſunt corporales, quàm perditiones temporalium rerum. Quibus ergò Deus maiorem gloriam parauit, illis nũc permittit cõtingere maiores tribulationes, ſicut fecit beatis martyribus, de quibus ſcribitur: Hi ſunt qui venerunt ex magna tribulatione, ſcilicet corporali

paſsione.

paſsione. Apoc. cap. 7. Perficiuntur itaque electi per patientiam, in magnis tribulationibus, iuxta doctrinam beati Iacobi: Omne, inquit, gaudium exiſtimate fratres mei, cùm in tentationes varias incideritis, ſcientes, quòd probatio fidei noſtræ patientiam operatur. Patientia autem perfectum opus habet, vt ſitis perfecti & integri, in nullo deficientes. Iacob. primo. Hoc itaque modo dicit beatus Auguſtin. quòd per poteſtatem datam Diabolo probatus fuit Iob. Cuius etiam perfectio patientiæ cunctis cognita fulget, & exemplum ſalutare præbet. Fuit igitur perutilis operatio Dæmonis ipſi Iob, qua non ſolùm in bonis & filijs, ſed in proprio corpore ipſum tàm grauiter flagellauit. Nõ prouenit autem ſibi hæc vtilitas intentione Diaboli flagellantis, qui potiùs intendebat Iob inducere ad impatientiæ culpam. Sed prouenit ex diuinæ prouidentiæ diſpoſitione, quæ nouit de malis bona elicere. Si autem velit quis obijcere, quòd Deus aliundè, quàm per Dæmonis operationem, potuit illam perſecutionem ipſi Iob permittere. Reſpondetur. Iob non habuiſſe hominem inimicum, qui intãtum ſibi aduerſaretur, quòd vellet tam crudeles moleſtias aduerſus eum exercere. Deus autẽ non eſt odiorum

rum ſiue inuidiarum ſuſcitator. Ne igitur Iob tantis meritis & gloria careret, permiſit fructuoſiſsimè Deus ipſum grauiſsimè à Satan flagellari, & placuit Deo patientia Iob probata, quãuis ſibi non placeat Diaboli ſiue Satanæ flagellãtis malignitas. Ita etiam beato Paulo profuit Satanæ colaphizatio, qui rogans ter Dominum, vt diſcederet ab eo Satanæ colaphizatio, Audiuit reſpõſum: Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur. 2. Cor. 12. Vt enim ſuperiùs dictum eſt, Paulus infirmitatem corporis patiebatur, ab Angelo Satanæ ſibi immiſſam. Similiter etiam, vt ſuperiùs recitatum fuit, permiſit Deus beatum Anthonium multitudine Dæmonum corporaliter flagellari, qui indè audire meruit, à Domino Ieſu Chriſto: Quia, inquit, fortiter dimicaſti, faciam te in toto orbe nominari. Hæc autem dimicatio fuit patientiæ ipſius, aduerſus Dæmonum flagella exhibitio Deo accepta. Proficiunt prætereà quandoque iuſti per operationes Dęmonum, quas circa ipſos exercent, non quidem violenter, ſicut prędictis Iob, Paulo, & Anthonio, ſed alliciendo ad peccata per tẽtationes ſubtiles. Reſiſtẽdo.n.& cõſenſum claudẽdo merita ſibi cumulant, quibus cœleſtis gloria in mercedẽ dabitur copioſior.

QVOD

QVOD DEVS QVANDOQVE permittit Dæmones ſuam poteſtatem exercere circa homines peccatores ad eorum correctionem.

CAP. XXI.

SAlubriter permittit nonnunquam Deus homines peccatores operatione Dæmonum flagellari corpore, aut bonis exterioribus, vt anima eorum à peccatis liberetur. Nam pius dominus & miſericors rectiſsimè inducat non parcendum corpori, ſiue huiuſmodi bonis exterioribus pro ſalute pereuntis animæ. Hac ſiquidem conſideratione benè inſtructus ſanctus Paulus, quendam virum ſcandaloſè fornicarium, inceſtuoſum & obſtinatũ, tradidit Satanæ corporaliter vexandum, vt derelicto peccato & caſtè viueret, & cæteris quos ſcandalizauerat, cederet in exemplum & ædificationem. Efficacior ſiquidem fuit hæc diſciplinæ correctio facta Satanæ miniſterio, tàm viro fornicario prædicto, quàm cæteris, quia humana fragilitas plus formidat & abhorret incidere in manus poteſtatemque Satanæ. De prædicto

dicto etenim viro fornicario, ſcribit idem Apoſtolus: Iudicaui, inquit, huiuſmodi tradere Satanæ in interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus fiat.1.ad Cor.5. Super quo verbo dicit gloſſ. Interitum, inquit, carnis, id eſt, vt corporaliter vexetur. Idem quoque facit ipſe Apoſtolus, de alijs duobus ſeductoribus prædicatoribus & blaſphemis, ſcilicet Alexandro & Hymeneo: Quos, inquit, tradidi Satanę, vt diſcant nō blaſphemare. prima Timoth. cap.1. Vbi gloſſa dicit: Quia illo ſcilicet Satana, ad correctionem hominum vtebatur ipſa poteſtas Apoſtolica. Et infrà. Quod idem fecit Apoſtolus, non vt pereant, ſed vt ſic correcti, diſcant non blaſphemare, & intelligant ſe pœnis aſtricti, quia blaſphemauerunt. Ita etiam permiſit Deus quandam ſanctimonialem Dæmone corporaliter vexari, quia ingreſſo hortum, lactucam comedit, oblita ſignum crucis facere. Impetuoſè volens ſatisfacere ſuo inordinato & guloſo appetitui, quod non decet vitam & abſtinētiam perſonarum religioſarum. De qua ſanctimoniali refert B. Greg. in Dialogo, vt ſuprà recitatum fuit. Frequenter itaque ſic legitur in Chronicis factum pluribus perſonis, quæ pro diuerſis peccatis

à Diabolo

à Diabolo vexatæ, correctionem ſuſcepe-
runt, non quidem Dæmonis peruerſa in-
tentione, ſed diuina prouidentia benè di-
ſponente. Et adhuc fieri nunc in pleriſque
eſt credibile, eorum qui corpore vel bo-
nis, vel etiam in perſonis coniunctis ſiue
cóſanguineis, Dæmonum operatione fla-
gellantur, ad cæterorum correctionem, ad
quorum notitiam huiuſmodi flagellatio
deuenit, Deus tales Dæmonum operatio-
nes permittit. Ad hunc prȩtereà correctio
nis effectum permittit Deus operatione
Dæmonum, homines de ſe præſumentes
tentari, ad peccata, non quidem violentia,
ſed perſuaſione, vt poſt peccatum humili-
entur, non quòd Deo placeat peccatum,
in quod de ſe præſumens cadit per tenta-
tionem, ſicut nec peruerſa voluntas tenta-
toris, ſed humiliatio & timor pœnitentis
& à peccato Dei gratia reſurgentis. Et hoc
modo intelligendum eſt verbum beati
Auguſtini ſuperallegatum dicentis, quia
per poteſtatem datã Diabolo, Petrus fuit
tentatus, ne de ſe præſumeret. Nam &
Chriſtus eidem hoc prædixerat, dicens ei:

Simon, ecce Satan expetiuit vos, vt
cribraret ſicut triticum.
Luc. cap. 22.

QVOD

QVOD DEVS PROVIDE QVANdoque permittit operationem Dæmonum homines in corporibus, vel bonis temporalibus flagellari, propter præſeruandas eorum animas ab imminentibus peccatis & perditione.

CAP. XXII.

PRouidè etiam quandoq; permittit rector hominum Deus, quoſdam ſuos dilectos, per Dæmonum operationem flagellari, aut corpore, aut exter nis bonis, vt animæ quas prędiligit, ab imminentibus peccatis, præſeruentur, & indè à damnatione peccatis debitè. Videt ipſe Deus ea quæ animas circumſtant, & quæ animabus imminent, quæ ipſæ animę non vident, aut non conſiderãt. Tollit miſericorditer occaſiones peccandi, & ſicut ait ipſius ſcriptura, ipſe ponit imò anteponit offendicula & obſtacula ſua electis, ne viam ducentem ad peccata progrediãtur. Corporis etenim valetudo, aut rerũ proſperitas exteriorum, plerunque ad iniquitates fomenta & occaſiones miniſtrãt. Febricitans cui defecit vini appetitus non ebriatur. In quo ſecundum Apoſt. Eph. c. 5.

eſt luxuria. Febris itaque carnis ab infirmitate præſeruat ſpiritum. Leproſus non ſuperbit de agilitate vel decore corporis. Mendicus Lazarus electus Dei, vlceribus plenus, prę penuria famelicus non gloriabatur, ſicut diues indutus purpurea & byſſo. Non epulabatur quotidiè ſplendidè, ſicut guloſos & diues. Mortuus eſt diues, vt dicit Chriſtus dominus, & ſepultus eſt in inferno. Mortuus eſt & mendicus Lazarus, & portatus eſt ab Angelis in ſinu Abrahæ. Luc. cap. 16. Paupertas & infirmitas Lazarum præſeruauerunt. Non minùs eſt benè quod à malo imminenti præſeruat, quàm quod à malo opprimente releuat. Nō minoris gratiæ fuit in Paulo, quòd eum Deus à ſuperbiæ extollentia præſeruauit, quàm quòd Petrum à præſumptione, quia malè in ſe confidebat, ſanauit & præſeruauit & ſubleuauit. Dixit namque de ſe Paulus: Ne magnitudo reuelationum extollat me, datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ, Angelus Satanæ, qui me colaphizet. 2. Corinth. cap. 12. Optima fuit colaphizatio per Angelum Satanæ immiſſa Paulo, per quam ſua fuit illæſa conſeruata humilitas, ſine qua ſaluus eſſe non poterat. Vndè Beda dicit: Apoſtolus hanc tentationem, qua tribulabatur ab Angelo Satanæ,

tanæ, ad cuſtodiam humilitatis acceperat, quia ſi hac caruiſſet, ſaluus eſſe non poſſet. Ita etiam nunc quamplurimi, vtriuſque ſexus, varijs infirmitatibus, doloribus, & prolixis languoribus, Dæmonum operatione & miniſterio faſcinariorum flagellati, ab innumeris peccatis & ſceleribus, diuina benè diſponente ſapientia præſeruantur. Non tamen ob hoc debent tollerari aut foueri, aut impunè tranſire faſcinarij, qui maleficia procurando Dęmones colunt, & inuocant, & Deum ſuum & omnium conditorem eius ingrati & indigni beneficijs, irritant, & blaſphemando abnegant & deteſtantur, & in proximorum moleſtia peruersè lætantur. Maleficos, inquit Dominus ad Moyſen, non patieris viuere. Præſeruatio igitur ſaluatoris, qua maleficiati præſeruantur à multis peccatis, non procedit ex peruerſa maleficorum voluntate, aut intentione quæ conformis eſt voluntati & peruerſitati Dæmonum quos colunt, ſed procedit ex diuina bonitate & ſapientia, quæ attingit à fine vſq; ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuauiter.
Sap. cap. 7.

QVOD DEVS IVSTE QVANdoque permittit Dæmones effectum ſuæ poteſtatis exercere ſuper homines impios, propter eorum peccata vindicanda.

CAP. XXIII.

IVſtus Dominus in omnibus vijs ſuis, & ſanctus in omnibus operib. ſuis, cùm ſit ſanctus, ſanctos vult eſſe quos ad imaginem & ſimilitudinem ſuam condidit, & ad ſanctitatem æternam vocauit. Sed cùm ſit iuſtus, iuſtè vult ſanctitatis contemptores, ſiue violatores & iniquitates, quæ ſanctitati aduerſantur cultores puniri, ac per eos quos habuerũt ad iniquitatem inſtigatores, & quibus ad iniquitatem cõſenſerunt, ſpreto Deo ſanctitatis amatore & largitore, flagellari. Diuina etenim ac æterna lege iuſtiſsimè decretum eſt, vt per quæ quis peccat, per hęc & torqueatur. Sap. cap. 11. Humani generis primi parentes legẽ diuini ac ſancti mandati, ſuadente Diabolo, tranſgreſsi ſunt, iniuſtè Deum offendentes. Iuſtè autẽ, permittente Deo offenſo, Diabolus ipſe durum & iniquum principatum ſuper eos, & vniuerſam eorum ſtirpem vſurpauit,

donec

donec Dei filius homo factus eſt, & vt dicitur in collecta ſeu oratione, pro nobis crucis patibulum ſubijt, vt inimici à nobis expelleret poteſtatem. Et vt ſecundum doctrinam Apoſtoli, per mortẽ tolleret mortis imperium, id eſt, Diabolum, & liberaret eos, qui timore mortis, per totam vitam obnoxij erant ſeruituti. Hebr. cap. 2. Super quo dicit gloſſa: Incideramus enim in principẽ huius ſeculi, qui per medium Euæ & Adam, & ſeruum fecit, & cœpit nos tanquam vernaculos poſsidere, ſed venit redemptor, & victus eſt ſeductor. Quoniam verò effectus paſsionis & mortis ſaluatoris non proficit, niſi habentibus fidem in eũ, cuius fidei ſuſceptio fit in baptiſmo. Idcircò ſuper cunctos non baptizatos adhuc ſtat imperium Diaboli, etiam ſuper infantes Chriſtianorum non baptizatos. Idcircò in miniſtratione baptiſmi Sacerdos cum adiuratione & exorciſmo congruè inſtitutis Diabolum expellit à baptizando, dicens: Adiuro te Satana ſiue immunde ſpiritus, exi ab eo, & da locum aduenienti ſpiritui ſancto. Grauior multò eſt operatio poteſtatis Dæmonum iuſto Dei iudicio, ſuper cunctos damnatos, non ſolùm qui baptiſmum non ſuſceperunt, ſed ſuper Chriſtianos omnes, qui in pec-

cato mortui ſunt & morientur, cùm mortui fuerint, quos ipſe, qui eos creauit, & redemit, & ſuæ fidei, & Sacramentorum ſuorum ſanctorum participes fecerat, tortoribus Dæmonibus in æternum fortiùs cruciandos iuſtus Iudex tradet, vt illos habeant pœnarum tortores, quos ſecuti fuerunt iniquitatum incentores & perſuaſores. Vndè ſuper illo verbo Euãgelico: Iratus Dominus, tradidit eum tortoribus. Matth. capit. decimooctauo. dicit Remigius Doctor magnus. Tortores autem dicit Dæmones, qui ſemper ad hoc parati ſunt, vt perditas animas ſuſcipiant, & in pœnam æternæ damnationis eos torqueant. Sunt tamen omnes tàm homines damnati, quàm Dæmones eorum tortores ſemper in manu & in conſpectu ſummæ boni & pijſsimi omnipotentis Dei, à quo nunquam ſunt miſericordiam liberationis conſecuti, quamuis ſolo eos nutu faciliter de manu poteſtatis, crudelium principum tenebrarum eripere poſsit. Dęmonum ſuggeſtione Pharao rex Aegypti cum ſibi ſubiectis Aegyptijs populum Dei flagellauit, nedum corporum vexatione & rerum penuria, ſed etiam ſuorum paruulorum crudeli interemptione, vndè Deus iuſtè ratus, ipſorum Dæmonum poteſtate

te ſtate & operatione permiſit, & grandinis abundantia & fulguris ignea tempeſtate, tàm iumenta & pecora, quàm poſſeſsiones conſumi & vaſtari. Atque in cunctis totius regni Aegypti domibus Aegyptiorum, omnia primogenita, tàm hominum quàm pecorum, vna nocte interfici, vndè ſcribitur de huiuſmodi iuſta DEI permiſsione: Tradidit iumenta eorum grandini, & poſſeſsionem eorum igni. Miſit in eos iram indignationis ſuæ, indignationem & iram, tribulationem, immiſsionem per Angelos malos. Viam fecit ſemitæ ſuæ, & non pepercit à morte animarum eorum, & iumenta eorum in morte concluſit. Et percuſsit omne primogenitum in terra Aegypti, primitias omnis laborum eorum. Pſalm. ſeptuageſimo ſeptimo. Vbi Gloſſa. Poſſumus, inquit, ſine dubitatione malis Angelis attribuere mortes pecorum, mortes Aegyptiorum, & obdurationem Aegyptiorum. Huius autem interfectionis primogenitorum, & obdurationis Aegyptiorum per malos Angelos, iuſta permiſsionis cauſa fuit, puerorum populi DEI occiſio iniuſta, per eos Aegyptios Diabolo ſuadente facta. De qua primogenitorum interfectione ſcribitur: Factum eſt autem

in noctis medio, percuſsit Deus omne primogenitum in terra Aegypti à primogenito Pharaonis, qui ſedebat in ſolio eius, vſque ad primogenitum captiuæ, quæ erat in carcere, & omne primogenitum iumentorum. Surrexitque Pharao nocte, & omnes ſerui eius, cunctaq; Aegyptus, & ortus eſt clamor magnus in Aegypto. Neq; enim erat domus in qua non iaceret mortuus. Exod. ca. 12. Cùm autem in prædictis verbis dicitur, quòd Dominus percuſsit, intelligitur, quòd Deus iuſtè percutere permiſit per malos Angelos, vt alia priùs allegata ſcriptura Pſalmi dicit. Hoc etiam patet ex verbis, quæ de ipſa perſecutione Aegyptiorum, & præſeruatione populi Dei, à percutientis poteſtate dicuntur, ſcilicet, Dominus non ſinet percuſſorem ingredi domos veſtras & lædere. Ex quo elicitur, quòd percuſſor libenter ingreſſus fuiſſet, domus populi Dei, quem Deus ipſe diligebat & viſitabat & liberabat. Non fuit igitur bonus Angelus percuſſor. Iuſtè quoque permiſit iuſtus Deus Pharaonem & Aegyptios, qui Diabolica ſuggeſtione operãte, perſecuti crudeliter fuerant populum Dei, intantum à Diabolo excæcari & indurari, vt præſumerent ipſum populum inſequi, atque in mare miraculosè di-

uiſum ingrederentur, vbi omnes ſubmerſi perierunt cum exercitibus ſuis, Domino iuſtè iudicante. Vndè gloſſa ſuper verbis Pſalm. 77. præallegati dicit: Iudicio itaque Dei hæc facta ſunt in illis per Angelos malos, fiuntque in malis hominibus in hoc mundo malo. Iuſtè regem Saulum permiſit Deus arripi & exagitari à ſpiritu maligno, quia non compleuit præceptum Domini cōtra regem & populum Amalechitarum, vndè ſcribitur: Receſsit ſpiritus Domini à Saul, & exagitabat eum ſpiritus nequam à Domino. 1. Reg. ca. 16. Iuſtè permiſit Deus ſpiritu mendacij decipi regem Achab Iſraël, vt per ſuum cultorem Idolatram, tanquam per Prophetam, cui credendum eſſe volebat, ſeductus intraret confidenter bellum imminens, ſpreto veri Prophetæ oraculo, qui ſibi prædixerat interitum ſuum. Libenter enim audire conſueuerat diuinationes Idolatrarum, cùm eſſet ipſe Idolatra. Veros autem Dei Prophetas & odiebat & ſpernebat. Dixit itaq; ei ſanctus Propheta: Ecce dedit Dominus ſpiritum mendacij in ore omnium Prophetarum tuorum. Præmittitur autem quod ipſe ſpiritu prophetico viderat & audiuerat malignum quendam ſpiritum dicētem coram Domino: Egrediar, & ero

ſpiritus mendax in ore omnium Prophetarum Achab. 2. Paralip. cap. 18. ſuper quo Gloſſa dicit: Achab dignus erat tali deceptione damnari, vt qui volens ceciderat in culpam, quoniam nolẽs caperetur ad pœnam. Iuſtè datus licentia malignis ſpiritibus, vt quos in peccati laqueos volentes in peccati pœnam etiã nolentes trahant. Fuit autem ipſe Achab in ipſo bello percuſſus à ſagitta quadam in mentum emiſſa, & indè mortuus, vt in eodem cap. ſcribitur. Iuſtè permiſit Deus ſeptem viros à Dęmone, qui Aſmodæus dicitur, occidi, quia carnali concupiſcentia principaliter incitati, coniugium cum Sara virgine contrahebant. Tradita quippè fuerat ſeptem viris & Dęmonium nomine Aſmodæus occiderat eos, cùm ingreſsi fuiſſent ad eam. Thob. 1. De quo etiam facto, Angelus Raphaël dicit: Qui ita, inquit, coniugia ſuſcipiunt, vt Deum à ſe, & à ſua mente excludant, & ſuæ libidini ita vacent, ſicut equus & mulus, quibus nõ eſt intellectus, habet ſuper eos Dęmonium poteſtatẽ. Ibidem cap. 6. Iuſtè Iudæos qui dicebant ſe exorciſtas tempore prædicationis Apoſtolorum, qui à quodam Dæmoniaco per inuocationẽ nominis Chriſti fraudulenter tentauerunt Dæmonium expellere, Deus permiſit ipſum Dæmo-

Dæmonium eoſdem Iudæos exorciſtas inuadere, & pro ſua fraude flagellare, vt ſcribitur in actibus Apoſtolorum, vbi dicitur: Tentauerunt autem quidam de circumueniētibus Iudæis exorciſtis inuocare ſuper eos, q̧ habebant ſpiritus malos, nomen domini noſtri Ieſu Chriſti dicētes: Adiuro vos per Ieſum, quem Paulus prędicat. Erāt aūt cuiuſdam ſcenę Iudæi principis ſacerdotum ſeptem filij, qui hæc faciebant. Reſpondēs autem ſpiritus nequam, dixit eis: Ieſum noui & Paulum ſcio, vos autem qui eſtis. Et exiliens homo in quo erat Dæmonium peſsimum, & dominatus amborum, inualuit contra eos, ita vt nudi & vulnerati effugerent de domo illa. Act. 19. Duo enim de prædictis ſeptem filijs tunc tentabant illud Dæmoniū expellere prædicto modo. Iuſtè permiſit Deus multos Tyrannos manifeſtè à Diabolo arripi & vexari vſque ad mortem, cùm ſanctos multos varijs tormentis ipſo ſuggerēte Diabolo flagellatos occidiſſent. Sic. n. legitur in paſsiōe B. Bartholomæi, quem ad inſtigationem pontificum Idolorum Aſtrages rex occidi fecit, quòd Aſtrages & pontifices prędicti, arrepti à Dæmone, venerunt ad tumulum Apoſtoli & confitentes eius apoſtolatum ſic mortui ſunt. Similiter quoque in paſsione

ſancti

ſancti Vrbani Papæ legitur, quòd Carpaſius, qui ipſum decollari fecerat, correptus à Dæmone & Deos blaſphemans & Chriſtianos inuictos prædicans, ſuffocatus eſt poſt paululum. Sic etiam ſcribitur in paſſione ſancti Felicis & ſociorum eius, quòd cùm Lucretius, qui eos fecerat occidi, & eorum bona cepiſſet, & in quodam magno ſuo conuiuio martyribus prædictis inſultaret, Infantulus quidam lactens, de gremio matris ſuæ, cunctis audientibus exclamauit, dicens: Audi Lucreti, occidiſti & inuaſiſti, ecce datus es in manibus Satanæ. Et ſtatim arreptus à Diabolo, & per tres horas vexatus in ipſo conuiuio expirauit. Similiter legitur de Decio Imperatore & Valeriano eius Præfecto, poſtquam beatos Laurentium & Hypolitum interfici iuſſerunt: Arreptus autem à Dæmone Decius exclamauit: O Hypolite, vinctum cathenis aſperis me ducis. Valerius autem clamauit: O Laurenti, cathenis me igneis trahis. Et ſtatim præſente Decio expirauit. Decius autem per triduum vexatus mortuus eſt. Multa itaque huiuſmodi leguntur in geſtis ſanctorum Martyrum, diuinæ iuſtitiæ iudicia per Dæmones impleta.

QVOD

QVOD DIVINA SAPIENTIA permittit Dæmones & eorum cultores maleficos faſcinarios multa maleficia perpetrare circa homines, ad eruditionem fidelium, quamuis Deo diſpliceant, tàm malefici, quàm ipſorum maleficia.

CAP. XXIIII.

EX operationibus & maleficijs Dæmonum & faſcinariorum conſurgit eruditio, circa tria apud eos, quibus huiuſmodi operationes & maleficia innoteſcunt. Prima ſiquidem eruditio eſt, de Dæmonum inimicorum ſalutis humanæ aſsidua malitia & periculoſa peruerſitate. Sicut enim ſi quis ſciat ſe habere capitales inimicos, frequentiùs de ipſis recolit, & cautiùs ſibi prouidet contra eos, quando frequenter percipit aliqua eorum ſtudia ſiue opera vel machinamenta, aut incurſus ſibi ab ipſis attentari, quàm ſi multo tempore nihil de huiuſmodi percipiet. Ita cùm homines percipiunt ex perpetratione maleficiorum, frequenter contingentium per Dæmones, & eorum cultores faſcinarios, aſsiduam malitiam & peruerſa ſtudia,

ſtudia, indè tunc ſpecialiter erudiuntur & recordantur, tenatius ſtatum & diſpoſitionem Dæmonum, aduerſus homines, quib. Dæmones, tanquam aduerſarij libenter ac indeſinenter mala & nocumenta inferũt, quando poſſunt. Quorum malitia quodammodo paſcitur de humanis malis, & perditionibus & deceptionibus eorum, quos ad ſuum cultum attrahunt vt dãnentur. Qui etiam ſuis cultoribus aliqua temporalia obſequia proſtant, vel corporalia ſubſidia, vt ſpiritualia & æterna bona perdant. Erudiuntur itaq; homines per huius maleficia conſiderata, quantam vexationem faciunt Dæmones in inferno, hominibus, quos his ad nutum traditos ſciunt ſine remedio cùm in hoc mundo, vbi non eſt ſuper homines plena poteſtas permiſſa Dæmonibus. Nihilominus tàm crudelia maleficia in eos percipiuntur exercere. Ex hoc igitur prudentes ſalubriter erudiuntur, & vigilantiùs ſtudent ſe obſeruare à tentationibus & malignitate Dæmonum. Vndè Apoſtolus Petrus: Sobrij, inquit, eſtote, & vigilate, quia aduerſarius veſter Diabolus circuit quærens quem deuoret, cui reſiſtite fortes in fide. 1. Petr. cap. 5. Homines prudentes cognoſcentes ſuam fragilitatem & periculum contra Dæmonum aſtu-

aſtutiam & inſidias, ſe orationibus quæ-
runt protegi deuotis. Hinc Eccleſia in Hy-
mno beatæ virginis Mariæ clamat: Maria
mater gratiæ, mater miſericordiæ, tu nos
ab hoſte protege, & in hora mortis ſuſcipe.
Secundò fideles per maleficia & opera fa-
ſcinariorum ac Dæmonum erudiuntur de
excellentia fidei catholicæ. Cùm enim Dę-
mones ſint aduerſarij ſalutis humanæ,
quæ prouenit ex cultu veræ fidei catholi-
cæ, quia ſcriptum eſt: Qui crediderit & ba-
ptizatus fuerit, ſaluus erit. Matth. cap. vlti-
mo. Idcircò ante omnia nituntur Dæmo-
nes inducere ſuos cultores Chriſtianos
ad abnegationem fidei catholicæ, dete-
ſtationemque ac profanationem ſacro-
rum fidei myſteriorum, ſicut ſacræ cru-
cis, quam conculcant & conſpuunt, &
quandoque ſacroſanctum corporis Chri-
ſti ſacramentum, & prohibent cætera fi-
dei catholicæ myſteria & etiã has venerari.
In quo euidenter erudiũtur fideles, ipſam
fidem & eius myſteria veneranda fore &
ſalutaria, quæ Dæmones tantùm odiunt,
qui cuncta bona Deo grata & hominum
vtilia perſequuntur. Quamuis enim inue-
niuntur Iudæi & pagani, malefici cultores
Dæmonum, nunquam tamen Dæmones
inducũt eos ad abnegationẽ lęgis vel ſectę
ſuæ,

ſuæ, quam tenent & colunt, ſed tantùm à Chriſtianis hoc exigunt, vt euidenter apparet ex geſtis circa Theophilum Chriſtianum, de quo ſuperiùs mentio facta fuit. Cùm enim quidam Iudæus maleficus vellet eum ducere ad quẽdam locum vt Diabolum inuenirent, pro obtinendo ab ipſo ſubſidium optatum, dicit ipſi Theophilo Judæus: Signum crucis nullo modo tibi imponas, & cùm eſſent in conſpectu Dæmonis, & eidẽ Iudæus præſentaſſet Theophilum, dixit eidem Iudæo Dæmon: Abneget filiũ Mariæ & ipſam, quia mihi odio ſunt. Cùm igitur omnes faſcinarij, ſiue fuerint deprehenſi, ſiue ſpontè venientes ad Eccleſiaſticam diſciplinam, confiteantur, quòd Dęmones inducunt omnes ſuos cultores Chriſtianos modo prædicto fidẽ abnegare, & eius ſancta myſteria deteſtari, Hinc manifeſtè apparet, vt dictum eſt, dignitas & virtus ſalutiferæ fidei catholicæ & myſteriorum, quod cedit ad eruditionem verè Catholicorum fidelium & ad augmentum deuotionis eorum. Tertiò autem per operationes & geſta faſcinariorũ, quæ patrocinio Dæmonum fiunt, prouenit eruditio perutilis, de qua dicit Apoſtolus: Oportet eſſe hæreſes, id eſt, vtile eſt eſſe hæreſes. Cùm enim hęreſes inſurgunt,

tunc qui per Hæreticos flagellantur, ad meritum patientiæ exercentur, & cæteri ad ſapientiam incitantur, vt Hæreticorum & ſuorum tantorum erroribus & falſis coleratisq́; defenſionibus, & aſtutis excuſationibus, per veritatis catholicę regulas & diuinas ſcripturas reſpōdeat, arrepto deuoto ſtudio. Alij verò digni habeantur diuerſis modis ſe vel ſua exhibere, in obſęquium fidei & defenſionis eius, quo obſequio nullum precioſius aut Deo acceptibilius eſt. Multi enim ſunt in fide feruētes ſecreto cōſcientię ſinu, qui tunc fiunt manifeſti, cùm inſurgunt hæreſes, quia tunc feruenter & viriliter conſurgunt pro ſuo modulo, ad fidei defenſionem, dātes operam poſsibilem. Alij verò econtrà putātur magnæ fidei, qui tamen tempore perſecutionis eius diſsimulant, & quod deteriùs eſt, Hæreticis fauent, ac impedimēta quandoq; præbent extirpationi hæreſum. Frequenterq́; qui in ſacris ſcripturis videbantur docti, apparent indocti. Sicut nuper contigit, de quodam qui aſſerebat in materia Hæreſis faſcinariorum, nūquam eſſe Dęmoni credendum, quando aliquē coniuratus accuſat eſſe faſcinarium, allegādo illud Chriſti verbum de Diabolo, dicens: Ipſe eſt mendax & pater eius. Ioh. c. 8. Per-

miſit autem Chriſtus prædictis verbis hæc verba, ſcilicet: Cùm loquitur mendacium, ex proprijs loquitur. Quando enim Diabolus ex ſui induſtria & malitia loquitur, tunc ex ſuis proprijs mendacium loquitur, vel ſi verum quãdoque loquitur, facit hoc aſtutè, vt indè tandem mendacio decipiat & fallat. Nec etiam ſemper eſt certũ, quando verum loquitur, vel ſi verum falſo miſceat. Idcircò Diabolo, cùm ex proprijs loquitur, quia mendax & fallax eſt, credendum nõ eſt. Quando autem non loquitur ex proprijs, diuina virtute tunc cogitur, quandoque contra eius voluntatem loqui aliquo caſu veritatem, miniſterio ſeruorũ Dei, quibus ſecundum doctrinam Euangelicam dedit poteſtatẽ ſuper Dæmonia, tunc non loquitur Diabolus ex proprijs. Deus. n. ad ſuam gloriam, & fidei ſuæ exaltatiõem, ac fidelium ædificationẽ, & ipſius Diaboli confuſionẽ ſapienter ac potenter vtitur, quandoq; peruerſis atque reprobis hominibus & malignis ſpiritibus, ad veritatem ſalutarem pronunciandam. Cui veritati fides eſt exhibenda, non propter hominum vel Dæmonum conditionem, ſed propter diuinam autoritatem. Tunc enim Dæmones non loquuntur ex proprijs, ſed quaſi alienis compulſi, ſcilicet Dei virtute, & ho-

& hominum Dei ſeruorũ miniſterio, quibus, vt dictum eſt, Chriſtus Deus conceſsit poteſtatem ſuper Dęmonia, in eius nomine, non ſolùm eijciendi, ſed etiam calcãdi, vt ſcribitur Luc. ca. 10. Ille autem propriè calcatur, qui ſuppeditatus cogitur aliquid dicere vel facere contra eius voluntatem, poteſtate calcantis eum coactus. Sic enim beatus Bartholomæus coëgit coram rege & populo Indorũ, paganis Diabolũ quendam in Idolo exiſtentem fateri meram & indubitatam fidem catholicam & ſuam propriam fraudem. Vndè ipſe rex cum omni populo conuerſi ſunt ad fidem, quem tamen Dęmonem de Idolo, & alia Dęmonia de obſeſsis corporib. pariter expulit. Quòd autem Eccleſię miniſtris ſit poteſtas ſuper Dęmones conceſſa, patet non ſolùm in pleriſq; locis, vbi Dæmones cõiurati de corporibus obſeſsis frequẽter eijciuntur, ſed ẽt in quotidiano myſterio, circa baptiſmũ vbi ſacerdos volens oblatũ baptizare, expellit iã aggreſſum Dæmonẽ ſuper non baptizatũ, cui ſacerdos in nomine domini pręcipit, vt recedat à baptizãdo, qđ nullus catholicus verus credit fruſtrà & infructuosè ab Eccleſia circa tantum & tàm neceſſarium Sacramentum fuiſſe inſtitutum & ordinatum. Quid autem mirum,

rum, ſacerdos per ſe exerceat ſuper Dæmones poteſtatem. Cùm ipſe ſacerdotali miniſterio, aquam cum ſale benedicat, dicendo inter cætera hæc verba: Diſcedat ab eo loco, in quo aſperſus fueris, omnis fantaſia vel verſutia & nequitia Diabolicæ fraudis, omniſq; immũdus ſpiritus adiuratus. Rurſus in exorciſmo benedictionis aquæ dicitur ſic: Vt fias aqua exorciſata ad effugandam omnem poteſtatem inimici, & ipſum inimicum eradicare & explãtare valeas cũ Angelis ſuis apoſtaticis. Ex qua quidem aqua cęteri credentes, qui nõ ſunt ſacerdotes, ſe aduerſus Dęmões efficàciter præmunire poſſunt, & eoſdem multipliciter debellare & coërcere valent. Non enim fruſtratoriè exprimitur multiplex effectus aquæ benedictæ, in forma benedictionis eius contra Dæmonum poteſtatem & nequitiam. Magna ſiquidem eſt Sacerdotum orthodoxorum & ſublimis dignitas, & mirãda poteſtas, ne dum ſuper homines, ſed etiam ſuper Angelos malos. Nam & Apoſtolus 1. Cor. 5. redarguens quoſdam Corinthios, ſuper hoc, quòd coram iudicibus infidelibus euocabant ſuos creditores fideles, dicit: An neſcitis, quòd Angelos iudicabimus. Gloſſ. autem Auguſt. ibidẽ dicit: Iudicabimus Angelos apoſtatas. Quan

do ita-

do itaq; Dæmoni caſu aliquo cõtingente, in corpore alicuius Dęmoniaci, cum inuocatione nominis Chriſti per miniſtros Eccleſiæ, debitis ſeruatis circumſtantijs, pręcipitur vt veritatem fateantur. De his quæ in ipſo caſu concernunt honorem Dei, ac fidelium ędificationem, & ipſius Dęmonis peruerſam detegendam machinationem, tunc ea quæ de prædictis fatetur ſunt credenda, nõ quia Dæmon ex ſe ea dixerit, ſed quia coactus Dei virtute, veritatem tunc celare, & mendacium dicere non potuit. Eſt enim in eo caſu inſtrumentum ſpiritus veritatis, qui quandoq; ſicut peruerſis hominibus, ita & malignis ſpiritibus, vtitur ad finem ſalutarem. Cùm enim hoc Dæmonis coactio non ſit, ſine miraculo diuino, quia naturali virtute homines nõ poſſunt quoſcunque ſpiritus ſibi ſubijcere, quamuis ſe fingant per Necromãticos includi ad eorum deceptionem & damnationem. Idcircò hæc Dæmonis compulſio ad veritatem dicẽdam, ſemper eſt miraculo, & ideò huiuſmodi veritati, tanquam diuino roborate miraculo fides, meritò eſt adhibenda. Alioquin multùm detraheretur dignitati Chriſtianæ religionis, & honori atq; virtuti fidei catholicę, imò & promiſſioni Chriſti, qui ſuis miniſtris hominibus

 fidelibus,

fidelibus, & Eccleſiæ ſuæ ſponſæ ſubiecit Dæmones homo factus, prout duodecim Apoſtoli, vſum poteſtatis ſuper Dæmones à Chriſto ſibi traditæ, efficaciter percipientes ſe practicaſſe dixerunt ipſo Chriſto: Domine etiam Dæmonia ſubijciuntur in nomine tuo nobis. Luc. 10. Iuſto itaq; iudicio Deus homo factus, fidelib. hominibus eius miniſtris Diabolum ſubiecit, ſua qui callida fraude ſuper homines imperium mortis vſurpauerat, à cuius ſeruitute duriſsima, Chriſtus hoı̄es liberauit, per ſuam mortem, Diaboli malitia procuratam. De his ſiquidem ſacratiſsimo humanæ ſalutis myſterio, ſcribit Apoſtolus loquens ſuper cõicatione filij Dei & hominum in ſe credentium: Cõicauerũt, inquit, carni & ſanguini, & ipſe ſimiliter participauit eiſdẽ, vt per mortem deſtrueret eum, qui habebat mortis imperiũ, id eſt, Diabolũ, & liberaret eos, qui timore mortis per totã vitam obnoxij erant ſeruituti. Nuſquam. n. Angelos apprehendit, ſed ſemen Abrahæ apprehendit. Heb. 2. Conueniens quippè ac dignum fuit humanæ naturæ à Dei filio aſſumptę, vt & cunctos in ſe credentes hoı̄es, de ſeruitute Diaboli, naturæ humanæ aduerſarij crudeliſsimi, eriperet, & quibuſdã hoı̄bus Dęmones ſubijceret, prout ſibi factum

ctum fuiſſe diſcipuli Chriſti gaudétes confeſſi ſunt, vt pleniùs ſcripſi in libello, quem De calcatione malignorum ſpirituum ſcripſi, qui ſic incipit: Duo mala, &c.

QVOD DÆMONES NVLLAM operationem poſſunt ſua naturali poteſtate exercere circa hoĩes, niſi ſpecialiter ad quamlibet operationem acceperint à Deo permiſſionem, quæ etiam quandoque vocatur poteſtas.

CAP. XXV.

LICET magna ſit Dæmonũ naturalis poteſtas, quam ab initio ſuæ productionis ſuſceperunt cum ſua natura, quæ etiam poteſtas, ſicut & ipſa natura angelica in ipſis perſeuerat, vt ſcribitur Iob. cap. 40. Non eſt, inquit, poteſtas ſuper terram, quæ comparetur ei. Hęc tamẽ naturalis eorum poteſtas ligata eſt diuina virtute, ne quicquam eorũ quæ volunt circa homines quibus inimicãtur, facere poſsint, niſi ſpecialiter à Deo acceperint permiſsionẽ. Quę permiſsio quandoq; à ſanctis vocatur poteſtas. Hinc beatus Auguſtin. ſuper Pſalm. 25. dicit: Quòd Diabolus, qui videtur maximam poteſtatem habere, non poteſt aliquid, niſi

acceperit poteſtatem. Et vt idem Auguſt. dicit ſuper Pſal. 63. Alligatus eſt Diabolus, ne faciat quantum poteſt, nec quantum vult. Ex p̃miſsis patet, quòd in omni operatione Dæmonis circa homines, concurrit duplex poteſtas, ſcilicet, naturalis Dæmonis poteſtas, quæ quidem magna eſt, ſed alligata à Deo propter homines miſericorditer diſponente, quibus naturaliter Dæmones potentiores inimicantur. Alia verò poteſtas eſt diuina permiſsio, ſine qua naturalis poteſtas Dæmonis circa homines in hoc mundo exerceri non pôt. Non poteſt enim Dæmon quamcunq; operationem ſua naturali poteſtate exercere circa homines, niſi quotiens & quantum Deus permittit, cuius iudicia, quãuis ſint incomprehenſibilia, ſunt tamen irreprehenſibilia. Legitur ſiquidem ꝙ Satan cupienti tentare Iob, dedit ei Deus poteſtatē, non tamen ſuper eius perſonam. Scribitur enim Dominum dixiſſe ipſi Satan: Vniuerſa quæ habet, in manũ tua ſunt, tantùm ne extendas manum tuam in eum. Accepta igitur huiuſmodi permiſsionis poteſtate Satan cuncta bona Iob exteriora conſumpſit, verùm tamen in eius perſona nil operatus eſt, quia conceſſa ſibi poteſtas permiſsionis non ſe extendebat ad perſonam Iob.

Iob. Conſequenter autem quadam vice alia Satan accepit à Domino poteſtatem permiſsionis ſuper perſonam ipſius Iob, citra tamen mortis illationẽ. Potuit namque Satan hac accepta poteſtate flagellare Iob, ſiue affligere in corpore, prout fecit, ſed occidere non potuit. Cui Satan Dominus hanc permiſsionem diſponẽdo dixit: Ecce in manu tua eſt, verũtamen animam illius ſerua. Iob. 2. Hac autem ſecunda vice accepta iterum poteſtatis permiſsionem, Satan egreſſus percuſsit Iob vlcere peſſimo, à planta pedis vſq; ad verticem, prout ibidem conſequenter ſcribitur. Ad quamlibet igitur Dæmonis operationem circa homines, requiritur cum naturali Dęmonis poteſtate, poteſtas diuinæ promiſsionis. Hinc B. Aug. dicit lib. 3 de diuinatione Dæmonum, quòd Dęmones ſæpè accipiũt poteſtatem, morbos immittere, & aërem viciando morbidum reddere. Et recitatur à Gratiano 26. q. ca. ſciendum. Hic aũt modus loquendi, quo permiſsio vſus alicuius poteſtatis dicitur ſiue nuncupatur, poteſtas, habetur ex ſacrę ſcripturæ autoritate. De Thobia enim, qui cum alijs filijs Iſraël fuit captiuus per regem Salmanazar, ſcribitur: Dedit ei Deus gratiam in conſpectu Salmanazar regis, & dedit ei poteſtatem

quocunque velletire. Thob.cap.1. Rex autem non dedit ipſi Thobiæ virtutem ſeu naturalem poteſtatem ad ambulandum, ſed duntaxat conceſsit ipſius poteſtatis vſum, quem ſacra ſcriptura vocat poteſtatem. Attentis præmiſsis patet ſatisfactio ſiue reſponſio cuiuſdā aſſertionis in principio huius opuſculi recitatę, qua nonnulli nituntur arguere, quòd ſi Dæmones haberent tantam poteſtatem, ad maleficia perpetranda, quantā eos habere faſcinarij confitentur, & etiam aſſerūt hi, qui eorum hæreſin & ſectam perſequūtur, Dæmones ipſi celeriter cunctos homines & eorum cuncta bona exterminarent, quod tamen, quia Dæmones non faciunt, quamuis ſint hominum inimici implacabiles, ſequi videtur apud huiuſmodi aſſertores, quòd cùm Dæmonibus non deſit peruerſa voluntas, quòd eis deeſt facultas ſiue poteſtas. Nunquam enim deeſt Dæmonibus naturalis poteſtas, quamuis ſit ligata, ſed ſemper deeſt eis permiſsionis diuinæ poteſtas, niſi quando & quantum denuò Dei prouidentia eis conceſſerit, ſeu permiſerit vſum poteſtatis naturalis, quę ſine permiſſionis poteſtate nil omninò poteſt, vt ex prædictis liquidè patet.

QVOD

QVOD ACCVSATO A COMPLIcibus ſuper hæreſi & ſecta faſcinariorum allegant Dæmonem feciſſe falſam de ipſo repræſentationem, non eſt credendum.

CAP. XXVI.

CVM autem in occulto Dei iudicio & ſecreto cõſilio fiat permiſsio, qua ſæpè Dęmões accipiũt poteſtatem, ſiue facultatem exercẽdi ſuam naturalem poteſtatem circa homines. Non poteſt huiuſmodi conceſsio ſiue permiſſio hominibus eſſe nota, niſi vel per reuelationem certam, vel per aliquem effectũ poteſtatis huiuſmodi, quem Dęmones accepta poteſtate faciunt, de quo effectu conſtat, quòd procedat à poteſtate Dęmonum. De reuelatione ſiquidẽ, ſicut patet, ꝙ diuina ſcriptura aſſerit, Dęmonẽ operatũ fuiſſe circa Iob, Saul, & cæteros q̃ plurimos, vt ſup. ſæpè dictũ fuit. De effectu aũt, ſicut de B. Martino recitatũ fuit, ꝙ cũ Diabolus apparuiſſet ſibi in forma humana, & ipſe ſignũ crucis feciſſet, diabolus euanuit, ex quo apparuit manifeſtè fuiſſe opus diaboli, & Deum tunc permiſiſſe ſiue conceſſiſſe Diabolo poteſtatẽ permiſsiõis, ad faciendum

ciendum prædictam apparitionem. Quãuis igitur humanæ notitiæ ſatis conſtet de conceſsione naturalis poteſtatis, quæ ſemel tantùm à Deo facta eſt Dæmonibus à ſua creatione. Conceſsio tamen ſecundæ poteſtatis ſiue permiſsionis, quę dietim fit Dęmonibus, eſt nobis penitùs ignota, quia non aſſumus conſilio Dei. Et idcircò præſumptuoſum & periculoſum eſt credere vel aſſerere huiuſmodi permiſsiones ſingulares fieri, niſi pro quanto ſufficienter conſtat vel reuelatione, vel ex alicuius facti euidentia, quod quidem euidens factum, eſt effectus poteſtatis Dæmoni collate, occulto Dei iudicio. Si quis igitur accuſatus per complices, quòd fuerit viſus in congregatione ſiue Synagoga, aſſerat in ſuam defenſionem, quòd Dæmon fecit de ipſo accuſato falſam repræſentationem, non debet in hoc admitti, niſi ſufficienter oſtenderit, Dæmonem feciſſe hanc repræſentationem, quam non faceret, niſi accepta ad hoc diuina permiſsione, quæ ſemper fit in occulto, vt dictũ eſt. Si enim hæc faſcinariorum defenſio admitteretur, tũc ex hoc maximè auferretur & præcluderetur via ad extirpandum hanc peſsimam faſcinariorum ſectam, & daretur audacia intollerabilis, & incentiuum non modi-

cum

cum ampliandi & multiplicandi hanc ſectam, ſi non eſſet ſtãdum teſtimonio complicum & participum, ſecundum ordinationem factam ſuper hoc, vt habetur in ca. In fidei fauorem de hær. lib. 6. Si igitur accuſatus à complicibus dicat, quòd Dęmon fecit de eo repræſentationem. Reſpondetur, quòd Dæmon non potuit hanc facere, niſi ad hoc accepta permiſsione à Deo. Si vlteriùs dicat, quòd Deus permiſit. Reſpondetur, quòd hoc allegans debet ſufficienter probare, & ſuper hoc debitè Iudicem informare, quod ſi non fecerit, non eſt credendum ei, quia non adfuit conſilio Dei. Sicut enim procurator fidei debet probare maleficia, quę reo imponit feciſſe Dæmonis patrocinio. Ita & reo incumbit probatio eorum, quæ ad ſui defenſionem exhibet. Quemadmodum ſi aliquis accuſatus à furibus, quòd certis loco & die fuerit cum ipſis in furto, & allegauerit ſe fuiſſe dictis loco & die alibi, ſic quòd non tũc potuerit eſſe cum furibus, niſi hoc ſufficienter probauerit, non ſuffragatur, nec prodeſt ei huiuſmodi allegatio ſeu defenſio. Ita nec dicenti, vel alleganti falſam de eo factam per Dæmonem repræſentationem, niſi de hoc conſtare faciat, non debet ſibi credi, ſed fictus & adinuentor iudicari.

Valdè

Valdè tamen neceſſarium eſt in admiſsione huiuſmodi teſtium ſtrictè ſeruare tenorem prædicti c.in fauorem. In quo, præter modum communem admittendi teſtes in iudicijs, additur ſpecialis modus admittẽdi teſtes complices Hæreticorũ in fauorẽ fidei. Sicut.n. crederet in magnum ꝑiudicium fidei, ſi teſtes complices nullo modo admitterentur, Ita & innocentibus fieri poſſet iniuria ac perturbatio, & maximè in inquiſitione contra hanc ſectam hęreticam, ſi teſtes complices leuiter admitterentur. Compertum eſt enim quandoque, quòd huiuſmodi teſtes quoſdam accuſauerunt per ſuggeſtionem, aut ſeductionem, vel aliquam promiſsionem liberationis, ſiue etiam vi aut metu tormentorum. Debet itaque prudens iudex & timoratus, iuxta tenorem dicti ca. in fauorem fidei, conſiderare, numerum teſtium complicum conuenientem, conſonantiamq́ue & qualitates ipſorum, & perſeuerantiam in accuſatione, & pariter qualitates accuſatorum, & circumſtantias geſtorum, vt exindè diſcernat & eliceat veritatem & fidem teſtimoniorum.

QVOD

QVOD HÆRETICI FASCINArij iudicialiter deprehenſi ſuper crimen hæreſis & vſu maleficiorum, non ſunt ita admittendi ad conſortium fidelium, ſicut admittuntur Hæretici cæteri facta abiuratione hæreticæ prauitatis.

CAP. XXVII.

ATtenta grauitate huius nefandæ faſcinariorũ ſectæ, non videtur rationi conſonum, quòd faſcinarij deprehenſi iudicialiter ſuper crimen huius hæreſis, & vſu grauium maleficiorum, quæ huius hæreſis medio perpetrãtur, debeant ſicut & cæteri Hæretici, data pœnitentia remitti, & recipi ad conſortium cæterorum fidelium, ſignãter propter quinque cauſas. Prima eſt, propter grauitatem ſceleris hæreſis ipſius, & aliorum ſcelerum eidem connexorum, puta homicidiorum deteſtabilium, voluptatum carnalium, apoſtaſiæ & Idolatriæ, quorum ſcelerum quodlibet per ſe exigit propriã & magnã vindictã. Cæteris. n. Hæreticis, qui ſcilicet per aſſertionem alicuius erroris deuiant à fide, fit gratia pro prima vice deprehenſis,

vt non

vt non tradatur brachio ſeculari, quia frequenter inueniuntur ſeducti, per aliquam apparentem rationem, quam neſciunt ſoluere, vel etiam per aliquam ſcripturã malè intellectam. Poteſt autem eis in hoc prouideri, per doctrinam ſanam, per quam illuminari poſſunt à tenebris ignorantiæ, & tunc cognoſcere poſſunt veritatem, quam priùs ignorabant, quo facto ſi acceptent doctrinam, fit eis venia. Hæretici autem faſcinarij non errant ſeducti per ignorantiam, cùm ipſi abrenuncient Deo & Catholicæ fidei, vulgariter Chriſtianis cunctis ab infantia notiſsimè & ſuſceptè, quam nó ſolùm auditu, ſed ſignis manifeſtis aſsiduis vbique ſparſis, videtur vigere inter Chriſtianos non ſolùm in Eccleſijs, vbiq; conſtitutis crucibus, ſed per vias publicas erectis, & alijs innumeris modis & vulgaribus locutionibus, vt nulla tergiuerſatione poſsint excuſari. Ipſam etiam fidem negant ad inductionem & in præſentia Dæmonum apparentium, quos ſciuit manifeſtos fidei inimicos damnatosq́; & à Deo reprobatos. Et idem iudicium videtur de alijs adiũctis criminibus, vt patet de apoſtaſia, qua aliqui conuertuntur ad Iudęos, quia putãt legem datam à Deo Iudæis eſſe adhuc bonam, cùm ſit à Deo data. Similiter qui

ter qui cõuertuntur ad legem Machometi, putant illam eſſe rationabiliorem lege Chriſtianorum, quia videtur eſſe in multis liberior, & per conſequens conuenientior humanæ naturæ, quam decet eſſe liberam, propter ſuam excellẽtiam. Iſti autem Apoſtatę ſola voluntate peruerſa, abſq; vlla rationis coloratione apoſtatant à vera fide, & ideò ſcienter malè agunt, & non ignoranter, & non eſt ſpes cõuerſionis per doctrinam Eccleſiæ, quæ illuminat cęcitatem errantium, quibus illuminatis Eccleſia compatitur. Sic etiam videtur de Idolatria, nam quidam colũt Solem, aut aliam creaturam, vbi relucet aliqua pulchritudo vel effectus vtilis bonitatis. Iſti autem Hæretici adorant Dęmonem viſibiliter apparentem, quem ſciunt damnatum, & nó loquitur eis, nec exigit niſi manifeſtè peruerſa. Hæc igitur eſt peſsima omnium hæreſum, differens ſpecie & peruerſitate, ab omnibus alijs hæreſibus, quia hæreticant vt Diabolum quem ſciunt Diabolum, colant & ei placeant. Sicut enim in virtutibus aliqui homines dicuntur heroici, quia excedunt modum communem aliorum virorũ virtuoſorũ, ſicut beata Virgo in caſtitate, quæ dicit: Virum non cognoſco. Et Iob in patientia, qui dicit de Deo, &c. etiam ſi me

M occiderit

occiderit in ipſo ſperabo. Ita ēt in vicijs inueniuntur aliqui excedere cæteros, ſicut in carnali voluptate, aliqui dicuntur beſtiales, & in iracundia crudeles. Ita etiam huius ſectæ hæretici excedunt cæteros, quia quæcunq; faciunt, contra ſanctam fidem faciunt, & proteſtantur facere ſe propter honorē & proteſtationem Dęmonis damnati, & ab omni bono auerſi, & in omni malo obſtinati & deprauati. Sunt igitur huius hæreſis cultores, in ꝓfundū hæreticæ prauitatis merſi. Secunda cā ſumitur ex parte faſcinariorum. Nā vt dictū eſt, Eccleſia per doctrinā illuminat errantes ignoranter, & ſic aufert ab eis fomētū erroris, ſed iſti hæretici non errant per ignorantiā, ſed propter paſsiones ſuas, puta, vindictæ, auaritiæ, & huiuſmodi, quas paſsiones Eccleſia nō pōt ab eis auferre, ſicut aufert ignorantiam per doctrinam. Vndè frequenter cōpertum eſt, quòd poſtq̄ aliqui hæreticorū huiuſmodi fuerint dimiſsi, ipſi patrocinio ſuæ hęreſis, fecerunt mori teſtes receptos, contra eos in ſuo proceſſu. Tertia cā ſumitur ex parte cæterorū fideliū. Nō ſolùm. n. oportet ipſis hæreticis prouidere, ſed etiā cæteris fidelibus, ne per hęreticos corrumpantur vel moleſtentur. Facilè aūt prouidetur fidelib. aduerſus deprehēſos in alijs

hæreſibus,

hæreſibus,tùm quia corã populo ſignãtur in ſermonibus, vt euitentur, & vt nulli eis credãt,tùm qa per prædicationẽ confutantur eorũ errores. Sed aduerſus hæreticos huius ſectæ non põt populo prouideri, qa ſuis maleficijs moleſtant cæteros ẽt nolentes,& non præuidentes,qa oẽs huiuſmodi hæretici ſunt ꝓditores & ſimulatores, nec poſſunt præcaueri,à cęteris fidelibus,quin ab eis perturbẽtur. Quarta cã eſt, propter iniquitatem maximorum delictorũ, quæ nullatenus in Chriſtiana religione ac politia eſſe debent impunita. Si.n. hi hæretici deprehenſi,non ſolùm de hęreſi,ſed etiam de grauiſsima Idolatria, de homicidio voluntario,de ſodomia, de profanatione ſanctorum, & de alijs magnis maleficijs, aut eorum aliquibus punirentur ſolùm vt cæteri hęretici,per aliquam pœnitentiã facta abiuratione, tunc manifeſtè remanerent prædicta peccata penitùs impunita, quæ tamen ſecũdum omnia Iura diuina & humana merentur grauiſsimas punitiones, quæ quidem crimina grauiùs cõmittuntur,medio huius hæreſis, quàm quocunq; alio modo. Scelus enim Idolatriæ grauiſſimam pœnã exigit. Nam ſecđm diuinam ſcripturam,non ſolùm Idolatræ, ſunt grauiſsima pœna plectendi, ſed etiam eorum

 ciuitates

ciuitates igne deſtrui, & inhabitabiles propter diuinam offenſam fieri debēt, qđ non ſolùm ante aduentum Chriſti, ſed etiam poſt obſeruandum, ſtrictiùs mandant iura Canonica, vt patet in cap. ſi audieris. 23. q. 5. Vbi recitata punitione Idolatrarũ ordinata in ſcripturis veteris Teſtamenti ſubiungitur: Si hæc præcepta circa Deum colendum, & Idola ſpernenda, ante aduentum Chriſti ſeruata ſunt, quãtò magis ſeruanda ſunt poſt eius aduentum, qui non ſolùm verbis nos admonet, ſed etiam factis. De homicidio etiam facto per induſtriam & inſidias ſcribitur Exod. 21. quòd euelli debet ab altari, vt puniatur. Homicidia autem quæ procurantur per faſcinarios, fiunt ſemper per inſidias. Crimen aũt Sodomiticum, igne & ſulphure punitur, vt patet Gen. 19. Si igitur Hæretici faſcinarij, poſt abiurationem abeant ſicut cæteri Hęretici, q ſolùm errant per aliquã aſſertioné erroneam, prædicta ſcelera nefandiſsima omninò manerent impunita, & quodammodò protegerentur ſub hæretica prauitate, quod eſt valdè irrationabile; videlicet, quòd quia perpetrata ſunt per mediũ hæreſis, & cum hęretica prauitate non puniuntur, & ſi fierent ſine prauitate hæretica punirentur grauiter. Quinta cauſa eſt propter

propter incentiuum ad huiuſmodi hæreſim faſcinariorum, cùm enim frequenter homines peruerſi & paſsionati omittant crimina perpetrare formidine pœnarum grauium, quas exiſtimant ſe paſſuros, propter perpetrationem ſcelerum, ſi ipſi exiſtimarent, aut impunè tranſire, vel ſaltem minùs puniri, indè incitarentur ad perpetrationem malorum. Vndè ſi peruerſi & ad mala, prout homicidia & vindicatiões inclinati & paſsionati percipent crimina facta per medium hæreticæ prauitatis, ſectęque faſcinariorum, non tantùm puniri vel minùs puniri, quàm ſi fierent ſine crimine hæreſis, ipſi faciliter incitarentur ad ſubeundum & ſuſcipiendum hanc peſsimam ſectam, maximè cùm faciliùs & ſecretiùs poſsint ſuas peruerſas volũtates adimplere, medio peruerſæ huius hæreſis & ſectæ. Itaque irrationabile ac periculoſum videtur, hanc viam circa hanc multiplicatam ſectam aperire & aſſerere, cùm non reperiatur, quòd Eccleſia diſpoſuerit prædicta ſcelera remanere ſine condigna punitione, ex eo quòd fuerint perpetrata cum hæretica prauitate, ac eius medio & Dæmonis patrocinio, cùm tamen ideò maiorem exigant punitionẽ, quia tam peruerſo medio hæreticæ prauitatis ſunt perpetrata.

QVOD SVPPOSITO, QVOD faſcinarij dormiendo illuderentur à Dæmonibus ſicut mulieres, de quibus loquitur cap. Epiſcopi, nullatenus tamen excuſantur ab hæretica prauitate.

CAP. XXVIII.

SVppoſito autem, quòd hæc faſcinariorum ſecta hæretica haberet ortum ab illuſione fantaſtica, Dæmonum operãtium interiùs, faſcinarijs imaginarias Dęmonum reprę ſentationes, ſicut refert c. Epiſcopi. de mulieribus illuſis à Dæmonibus, nullatenus tamẽ excuſantur ab hæretica prauitate. Ipſi namq; poſtmodum vigilantes recordantes abnegationis fidei catholicæ, & adorationis peruerſæ ſuæ Idolatriæ & cultus exhibiti Dæmonibus, Hæc omnia venerantur & proſequuntur, ordinationesq́ue ſibi à Dæmonibus factas, ſollicitè obſeruant, abſtinẽdo à Diuinorũ veneratione myſteriorum, & confeſsione ſacramentali, de prædictis. Voluntatem quoq; & propoſitum tenent hæc frequentandi Dæmonum conſortia, & ex confidentia per hanc cum Dæmonibus confœderationem maleficia perpetrandi, puta vindictas exercendi, & paſsiones adimplen-

implendi. Nihil enim refert ad cultum hęreticæ prauitatis, vndè habuerit ortum, ſi tamen ſit acceptata in conſenſu & libera voluntate. Quemadmodum ſiquidem ſi aliquis Chriſtianus dormiendo ſomniaret ſe audire aliquem docentem vel prædicanté, quod non ſit poſsibile aut verum, quòd hoſtia conſecrata contineat realiter verum Chriſti corpus: Indè verò vigilans conſenſum præberet illi hæreſi, & iam non crederet corpus Chriſti eſſe in hoſtia conſecrata, ipſe non excuſaretur ab hæretica prauitate, ſed verus céſeretur, & eſſet Hæreticus. Ita profectò eſto, quòd faſcinarij dormiendo putarent ſe fidem ſuſceptam negaſſe, & Dæmones coluiſſe. Nihilominus ſi poſtmodum ipſis vigilantibus hæc placeant, & ea acceptent, & proſequantur, non excuſantur ab hæretica prauitate, ſicut nec illas mulieres illuſas. c. Epiſcopi. excuſat.

FINIS.

DE VENEFICIS, QVOS VVLGO *SORTIARIOS VOCANT,* DIALOGVS.

Interlocutores.

Antonius & Theophilus.

ANTONIVS.

MIra ſunt, Theophile, quæ nuper quidem Lutetia Pariſiorum redeuntes narrauêre: Nimirum tribus ab hinc menſibus infinitum penè veneficorum hominum numerum in Gallia deprehenſum eſſe, de quorũ crimine à ſummo ipſo Pariſienſi ſenatu iam pronunciatum eſt, quotidieq́ue iudicia exercentur, prout huius ſceleris rei ad eum ex varijs prouincijs adducuntur varij. Et quod magis mirere, huiuſmodi etiam ex quolibet hominum ordine annotantur quidam, inprimisq́ue nobiles, tùm viri tùm fœminæ, docti etiam, & qui rerum cognitione habentur inſignes. Quid enim de vulgo hominum imperito illo & ignaro dicã? quales agricolę, vinitores, paſtores, coloni, artifices,

tifices, reliquiq́ue eiuſdem generis, & ij etiam vel iam ſenes & adhuc iuuenes, è quibus certo certius eſt penè innumerabiles eſſe veneficos & Sortiarios.

THEOPH. Neq; tu nihil, neq; omnia dicis, Antoni, quando affirmârunt fide digni homines etiam corpore mancos & debiles, quales cæci, in eorum numero reperiri: Inter quos vnus nomine Honoratus cæteris notior capitis ſupplicio ſenatus decreto Lutetiæ affectus eſt, de quo planè incredibilia narrâtur, cùm ipſe è ſodalitio xv. viginti virorum, vt vocant, id eſt, è trecentorum cæcorum collegio eſſet. Et ſanè quod ad me attinet, nihil neceſſe erat in eã ſententiam, de qua tamen ambigunt multi, me magis confirmari, nimirũ eſſe quoſdam veneficos & Sortiarios. De quo ſum benè perſuaſus, idq́ue iampridem, & tàm firmis, vt ſpero, rationibus, vt qui eas intellexerit, amplius apud ſe de eo non ſit dubitaturus: tùm deindè in eo ipſo ſum planè confirmatus, quòd varijs in mundi regionibus huiuſmodi maleficos homines animaduerti. Nam qui non tantùm Galliam noſtram, ſed reliquos celebres orbis populos & partes perluſtrârunt, accuſatos & conuictos, & damnatos huius ſceleris quàm plures viderunt ipſi. Et ne

percurrã omnes, vna Sabaudica natio tot, tantos, tamq́, confertos horum hominum greges habet, vt extirpari nullo modo poſsint, quicquid iudicum illius loci ſeueritas in puniendo, & diligentia in perquirendo conetur, adeò, vt vel in vna ciuitate homines pluſquam 80. numero, vnius anni ſpatio capitis pœna mulctati audiantur.

ANTO. Hoc certè quod refers ſtupendum maximè eſt.

THEO. Aliud addam atq; etiam admirabilius, eò iam audaciæ & furoris quoſdã ex ijs veniſſe, vt palàm & ingenuè profiteantur ſe, ſi quem magni nominis virũ pro duce nacti ſemel fuerint, tanto eſſe numero, tamque magno, vt vel contra vnum aliquem regem bellum apertè gerere audeant, de quo ſperent artis ſuæ auxilio tàm facilè ſe victoriã reportaturos, quàm olim Hunni de Sigiberto Francorum rege, magicis incantationibus obtinuerunt, quemadmodum Gregorius Turonẽſis Epiſcopus & Francorum hiſtoriographus, lib. 4. cap. 29. eueniſſe tradit.

ANTO. At plerique tamen iſtas planè fabulas eſſe credunt, ſi qui venefici & Sortiarij eſſe dicantur, nec ſibi perſuadẽt poſſe quenquam ab ijs lædi. Itaque hanc tuam ſenten-

ſententiam irrident, quòd nulla firma certaque ratione niti videatur.

THEO. Non ſum eius rei neſcius, Antoni, & certè memini cùm Genabi ad Ligerim agerem, veneficum quendam non tantùm accuſatum & deprehenſum, ſed ab illius vrbis magiſtratibus poſt iuſtam legitimamque criminis inquiſitionem damnatum, qui ad ſummum Pariſiorum ſenatum prouocauit. Nec ſenatus ipſe tunc accuſationem admiſit, ſed totum hoc crimē & factum ludibrio habuit, atque tanquàm vanum omiſit. Sed tamē cùm idem ille veneficus in ſcelere perſtaret, multoſque veneno ſuſtuliſſet, tandem iuſſu magiſtratus Genabi vitam laqueo finiuit.

ANTO. Quid igitur, Theophile, itáne ſentis, eſſe quoſdam ex eo veneficorū genere, qui vocantur Sortiarij, poſſeque eos ipſos intoxicare ſiue homines ſiue bruta animantia, idque diabolica arte & eo modo & ratione qua ipſi vti ſe confitentur & iactant?

THEO. Certè quidem, Antoni, ita ſentio, neq; tibi ſi iſta ficta & ementita crederem, confirmarem. Ac fortaſſe poſtquàm quibus ad eam rem argumentis impellar, audieris, ipſe pedibus in meam ſentētiam iturus es.

ANTO.

ANTO. Licétne verò iam tibi per otium iſta mihi exponere?

THEO. Maximè, & vt tibi morem geram planeq́ue ſatisfaciam, alijs quæſtionibus, ſi quæ à te moueantur, paratus ſum reſpondere.

ANTO. Valdè mihi in eo gratulor, ꝙ te tam mihi beneuolentē ſum nactus, cupioq́ue abs te, mi Theophile, iſta audire. Hoc modò ingenij mei tarditati concede, vt ne me anteuertas, ſed ad ſingula, prout à me poſtulabuntur, benignè & ordinè reſpondeas.

THEO. Ita faciam.

ANTO. Atqui eò magis iſtam abs te de re tàm neceſſaria audiendi & diſcendi occaſionem oblatam eſſe lætor, quòd hæc ſit hodiè vexatiſsima quæſtio, & quæ ferè à nullo non hominum genere agitari ſolet, ſed tàm variè, vt nulli penè inter ſe conſentiant, & hi hanc, illi illam ſententiam ſequuntur, ſæpeq́ue temeritate ingenij potiùs, quàm iuſta aliqua ratione de ea ſtatuunt. Prætereà cùm non ſit parui momenti res, verendum mihi videtur, ne ſi in ea errem, mihi poſteà fraudi ſit iſta quæſtionis tàm vtilis ignoratio.

THEO. Rectè iudicas, quando ipſe tàm dubios animiq; in ea re incertos quoſdam

perſpexi,

perſpexi, vt eodem die bis ſentẽtiam mutarent, & poſt meridiem aliud omninò & diuerſum ſentirent ab eo, quod ijdem ipſi manè vt verum laudabant. Quoſdam autem ita in eo pernegando pertinaces, & temerè obſtinatos animaduerti, vt eos neque fide digni teſtes, neque ipſa rei confeſsio conſtans crimen ſuum agnoſcentis & deteſtantis ab animi errore reuocaret, & induceret vt eſſe veneficos Sortiarios tandem crederent. Itaque omninò neceſſarium iudico quid in eo ſequendum ſit ſtatuere.

ANTO. Ergò quid tu ſentias, aueo audire.

THEO. Quod verò ad me, mi Antoni, primùm atteſtari licet, me nolle tecum de hac etſi vtili quæſtione agere, vt tibi ad vanas iſtas mathæologias & curioſas diſputationes aditum patefaciam. Eſt enim curioſitas vani animi, ſtudij & occupationis parens & mater, & meritò ſemper à bonis damnata, quemadmodum Prouerbio. 18. verſ. 2. ſcriptum eſt: Non complacebit ſibi ſtultus in intelligentia, niſi cùm manifeſtabitur cor eius. Sed ea tantùm gratia hoc ſum argumẽtum ingreſſus, vt è multorum animis eũ errorem euellerem, ſi fieri põt, per quem vllos eſſe Sortiarios negant, vel ab ijs

ab ijs aliquid infici & tabefieri poſſe. Itaq; iſti hominum generi fauent, verenturq́ue eos, ſi quando in ipſorum manus inciderint, dãnare & ſupplicio afficere, quanquã apertè malefici eſſe arguantur, probẽturq́; Satanica & Sortiariorũ arte & via in multa eſſe graſſati. Quamobrẽ niſi nos hoc maximè tempore moueret neceſsitas vrgeretq́ue, ne verbum quidem vnum de ea re facerẽ. Oportet enim nos imitari veteres & priſtinos illos Chriſtianos, q è ſuis congreſsionibus & ſcholis omne curioſæ cognitionis genus eiecerũt, libros etiam inutiles cremârunt. Id quod factum eſſe tempore Pauli in minore, quæ dicitur, Aſia, Actor. 19. verſ. 19. à Luca commemoratur. Et ſanè ſi verum fateri velimus, aliæ ſunt, & eæ longè quidem vtiliores, quæq́ue magis hominem Chriſtianum deceant, quæſtiones, quanquàm fortaſſe non tàm ingenij noſtri vanitati plauſibiles & gratæ, qui & ſupra cœlos vagari, & infra inferos perſcrutari cuncta volumus.

ANTO. Video quid metuas, quamq́; timidè hoc ſuſcipias agendum, ne qui iſta audierint aut legerint, poſteà vanitatis potiùs quàm pietatis occaſionem indè nacti videantur, aut ipſi arripiãt: quales ſunt qui iſta audire geſtiunt quidem, non tamen vt

magis

magis ſe in Dei metu confirment, ſub potenti ipſius manu ſubijciant, cumque gratiarum actione & animi admiratione tanti tamque benigni & cœleſtis Patris bonitatem erga genus humanum (quòd aduerſus Satanæ Sortiariorumque maximas & latentiſsimas inſidias conſeruat) celebrent: ſed vt campum latiſsimum ſibi oblatum putent, in quo extra veras fidei metas liberè ſpatientur. Qui certè ex eorum numero eſſe & meritò cenſentur, qui ſemper quidem quærunt, nihil tamen addiſcunt: ſemper dubitant, nihil autem diffiniunt, 2. Timoth. 3. verſ. 7.

THEO. Verum dicis, mi Antoni. Nihil enim eſſe pōt periculoſius atq; pernicioſius, quàm ſi ſtulto ſtultitiæ, curioſo argutiæ anſa præbeatur. Itaq; in eo ipſo veniam abs te peto, Antoni, ſi ſigillatim tibi non expoſuero quæ ſint & quot genera diabolorum, quæ eorum inter ſe differentiæ, qui ſtatus, qui colores, qui humores, denique quę ipſi inter ſe commercia habeant, & cętera huiuſmodi. quę tamen omnia ſtudioſè & diligenter pergrunt & tractant ij, qui inter doctores ſcholaſticos argutiores volunt videri. Equidem de diabolis eorumq; miniſtris Sortiarijs libenter diſputare non ſoleo, quos tanquàm fœdiſsima monſtra, & cru-

& crudeles feras auerſor. Nec enim vllam mihi cum illis ſocietatem & fœdus intercedere velim, fitq́; ſummo Dei Opt. Max. aduerſus me beneficio, vt eatenus mihi nota ſunt eorum ſtudia, & artes, quatenus de ijs verbo Dei ſacroſancto omnes edocemur. Quòd ſi vir ethnicus & portentoſæ religionis Philoſophus Iamblichus, ſi Proclus, ſi frigidus certè quidem Chriſtianus Pſellus altiùs in iſtarum rerum cognitionem penetrârunt, & dæmonum arcana diligentiùs perſcrutati ſunt tradideruntque quàm ipſe coner, equidem non inuideo, facileq́; illis huiuſmodi portentorum cognitionem concedo, modò mihi verã pietatis ſcientiam retineam, in eaque quotidiè proficiam, quæ ſola hominibus eſt ſalutaris, per quam, vt eſt apud Ioan. 17. verſ. 3. cognoſcimus verum Deum, & quem miſit Ieſum Chriſtum.

ANTO. Atqui ne ipſe quidem, Theophile, talium rerum cognitionem vllam niſi admodum ſobriam mihi optem, nec alia vnquàm mihi valdè placuit: ac niſi temporum ratio, & aſsiduæ controuerſæque de eo hominum quæſtiones nos agitarent & mouerent, toto hoc argumento putarẽ abſtinendum. Quid enim hoc ipſum, lubêter nimirum & cupidè iſta audire velle,

aliud

aliud innuit aut præſagit quàm iam eos quodammodò veneficos & Sortiarios fieri cupere & ſtudere? Reſponde igitur ad ea de quibus ipſe interrogabo, & quantum quidem pulcherrimi illius libri, quo verbum Dei continetur, autoritate id intelligi decidiq́; poteſt.

THEO. Deum inprimis precabor, vt ipſe ad id præſtandum vires ingenij ſuppetat, meq́; intra ſui verbi fines coërceat, ne diuager lõgiùs. Quid enim aliud futura eſt tota hęc diſputatio noſtra, ſi ab illo abſceſſeris, quàm aniles fabulæ (quas tamen conſectantur in hoc argumẽto multi) & quàm vt ex Scylla in Charybdin, vt aiunt, id eſt, in meros confuſionis labyrinthos tandem incidamus? Verùm agè, interroga ſi quid velis.

ANT. Quæro hoc primùm ex te, Quid vocabulum hoc Sortiarius ſignificet: vndè etiam deductum ſit, quando tu eoſdem Veneficos appellas.

CAPVT I.

Quid vox Sortiarius notet, & vndè primùm ſumpta ſit.

THEOPHILVS.

VOx hæc, Sortiarius, proculdubiò ab vſitatiore Latina, Sortilegus, deducta eſt,

cta eſt, quam & ipſam homines Latini ad Græcorum imitationem formauêre: vt enim hi χρησμολόγȣς appellant, ita Latini Sortilegos dixêre. Ac χρησμολόγοι ſunt, qui per Satanica illa oracula futura prænunciant: & Sortilegi ij qui futura diuinant ex eiuſdem Satanæ reuelatione & commercio, iactis nimirum ſortibus quibuſdam, quales erãt olim tali, hodiè aũt ſaccus cilicius qui conuertitur ad certorum verborum demurmurationem. Galli ex Latino Sortilegus, linguæ ſuæ morem ſequentes, & facta quadam vocabuli ipſius decurtatione, fecerunt *Sorcier*. Hebręi nihil in tota hac nominum ratione vel cum Gręcis vel cùm Latinis hominibus, vel etiam cum nobis Gallis habent commune. Quos enim Sortiarios vocamus, eos appellãt ipſi *Chobarim*, quòd malo & clandeſtino aſtu ad ſua ſcelera committenda vtantur. Sed dubitari non poteſt, quin vox Sortiarius à Sortilego antiquiore vocabulo ſumpta ſit. Id autem qua ratione euenerit, exponam. Primum omnium conſtat, ex plurimis cauſis, propter quas mortales ſeſe Diabolo adiunxerunt, ſeque illi obſtrinxerunt, hanc vnam & maximam & antiquiſsimam extitiſſe, nimirum vt, qua ſumus omnes animi vanitate & curioſitate nati, futura cogno-

ſceremus,

ſceremus, eaq; etiam alijs prædiceremus. Nec enim quiſquam ſua ſorte contentus eſt, ſed certatim omnes in Dei arcana penetrare volumus, eiuſque ſummam illam præſcientiam conſecuti nobis videmur, ſi quædam futura & alijs adhuc ignota ipſi præſciuerimus. Hanc vanitatem cùm in animis hominum ineſſe videret omnibus ſeculis Satan, & futura prænoſſe geſtirent homines, iſtam hominum demulcendorum ſibiq́ue deuinciendorum & conciliandorum occaſionem ſedulò arripuit. Itaque pollicitus eſt ſe facilè ijs præſtiturum & effecturum quæ ipſi cuperent, daturumq́ue rerum futurarum cognitionem, ſi ſibi parere & audire vellēt. Id quod vani, inſani, curioſiq́ue homines nequaquam renuêre. Itaq; tandem contractum eſt inter vtroſque, Satanam dico, & iſtos diuinandi cupidos inter homines, arctiſſimum fœdus & vinculum, vt Satan futura præmonſtraret, ipſi in eius mancipio & peculio de cætero eſſent. Atque ita diuini iſti & Sortilegi exorti ſunt, qui primi omnium mortalium cum Satana commercium habuêre, amicitiamq́ue contraxêre. Ex quo poſteà factum eſt, vt quicunque Satanæ addicti eſſent, eo nomine, quod iam notum & commune erat, Sortilegi diceren-
 tur.

tur. Neque enim vlla vnquàm ætas iſto diuinorum Satanicorum genere & peſte caruit, quando eæ artes antiquiſsimæ fuiſſe traduntur, & penè poſt mundũ conditum ſatosq; à Deo homines natæ & repertæ.

ANTO. Qua ratione id probas?

THEO. Primùm verbi Dei apertiſsima autoritate, quę huius generis ſcelerum inter antiquiſsima mundi crimina meminit. Quàm fuit enim vetus Magorum Aegyptorum ars & diuinatio Satanica, illa quidem de qua eſt in Geneſ. cap. 40. 41. Deinde vir vndecunque doctus M. Varro, & totius antiquitatis indagator diligentiſsimus, iam prima mundi ætate quatuor iſta diuinationis genera fuiſſe docet, quæ ad ſua vſq; tempora retenta ſunt. Ex quatuor enim mundi huius elementis, per quæ res futuras prædicere homines à Satana didicerant, quatuor diuinationes ſpecies ſunt conſtitutæ: Pyromantia, quæ per ignem: Aëromantia, quæ per aërem: Hydromantia, quæ per aquam: denique Geomantia, quæ per terram & ex terra euentorum prænotionem coniectabat. Alij autem & poſteriores quinque diuinationis genera repererunt, vel potiùs ipſi finxerunt. Scriptura verò ſacra longè his omnibus & certior & vetuſtior plures Satanicæ prædictionis

nis ſpecies recenſet, & octo enumerat, quanquam nec ipſa omnia illius genera complexa eſt. Ecquod enim creaturæ genus dici poteſt, quo ad eam rem homines ſuggeſtione Satanæ non ſint abuſi?

ANTO. Ecquæ verò ſunt octo illa genera, quæ tu à ſacra Scriptura recēſeri ais?

THEO. Nihil addo. Tot enim Deut.18. verſ.10.& 11 & Leuit.23. verſ. 23. diſertè recitantur & diſtinguuntur. Quæ vt tibi explicem, nō ſequar equidem eum ordinem, quo illic enumerantur, ſed quàm breuiſsimè quamq; facillimè potero illa tibi narrabo.

ANT. Dic igitur.

THEO. Primum damnatę diuinationis genus, quod ex ſuperioribus locis colligitur, eſt eorum qui *Coſemim* ab Hebræis, à Latinis autem Diuini appellantur. Ij ſunt qui arcana quadam & ſecreta cum Satana communicatione diuinant, qui ſunt reliquis aſtutiores longeque callidiores. Nec enim ſe detegi volunt, videnturque potiùs prudenti quadam rerum coniectura, aut quodam inſtinctu Dei quàm vlla damnata ratione futura prædicere, quia ſuum illud, quod cum Diabolo habent, commercium ſtudioſè celant. Vndè fit, vt nonnunquam in bonam partem, atque pro prudentibus

viris, vox *Coſemim*, in Scriptura ſumatur, vti apud Iſaiam cap. 3. Secundum diuinorum genus appellatur *Aobot* ab Hebræis: à Latinis vel Græcis potiùs Pythonici, nos Galli hoc genus hominum eſſe dicimus, qui dęmonem familiarem & domeſticum habere dicuntur. Hi apertè & citra diſsimulationem cum Satana colloquuntur & communicant, eoq́ue tanquam famulo ad imperata exequenda vtuntur. itaque cum eo conuerſantur. Vocabantur aũt *Aobot*, quòd cum impulſu illius ſui dæmonis diuinant, tanquam ex vtre quodã obſcuram & confuſam vocem è ventre emittũt, quod Delphis ex tripode Pythoniſſa etiam faciebat, idq́; fœdiſsima & horrenda prorſus ratione. Reliquæ ſex diuinationis ſpecies hoc diſcriminis cum ſuperioribus duabus habent, quòd quanquam ętiam ipſæ opera & arte Satanæ fiunt, tamen in his ſex ſequentibus Satan ipſe per ſe neque agit neq; coràm colloquitur cũ ijs qui diuinant, (id qđ in duab. illis primis fieri diximus) ſed interpoſito alterius nomine, aut ſignis quibuſdam & medijs adhibitis, quæ ipſe tamẽ præcipit & demonſtrat. Tertium igitur diuinorum genus eſt eorum, quos Latini dicunt Necrom[illegible]tios, qui ex mortuis opera Diaboli futura præſcire deſiderant. Quod genus

genus etſi abſurdiſsimum iam ætate Homeri in vſu fuit, cuius ipſe meminit lib. 11. Odiſ. Qua quidem in re etſi interuenit Satan, & agit hoc totum, celato tamen nomine alienaque perſona interpoſita id facit. Quartum genus ij ſunt, qui appellantur ab Hebræis *Megonin*, (à quo fortaſſe Magi dicti videri poterant, ſed alij ſunt quos Magos appellamus) à Latinis Aſtrologi & Mathematici. Hi futura prædicere ſe poſſe putant ex quorundam ſignorum, locorum, & ſtellarum obſeruatione, earumque ſitu & aſpectu, vt vocant. Quales olim Romæ Augures qui ex certis regionibus, quas in aëre deſcribebant, vaticinabantur: quales hodiè Aſtrologi iudiciarij. Quintum genus appellant Hebræi *Menachesim*, Latini verò Magos, qui & ipſi à Diabolo diuinationem didicere ex certis figuris, characteribus, delineationibus, & certorum etiam verborum ſuperſtitioſa demurmuratione ſuper re propoſita. Itaq; artem ſuam exercēt quibuſdam ſymbolis, quæ docuit præcepitq; malus iſte magiſter Satan. Tales ſunt Hydromātij, & ex eo genere fuit illa diuinatio per ſcyphū, de qua Geneſ. 44. ver. 5. facta mentio eſt. Sextum genus ſunt *Idegonim* Hebraicè: Latinè Arioli, qui bonam, vt aiunt, fortunam

prædicũnt. Hi ex obiectis ſibi rebus, non autem à ſe conquiſitis & effictis diuinare pollicentur. Id quod ex eadẽ Satanæ ſchola prodijt. Huiuſmodi ſunt hodiè ſomniorum coniectores: Chiromantij, qui ex manuum lineamentis quæcunq; futura ſint, præſagire ſe poſſe profitentur. Tales olim fuerunt fulgurum & tonitruorum interpretes: tales quoque qui ex extis victimarum augurabãtur, aut ex cantu, aut ex eſu auium, qui & Extiſpices & Oſcines dicti ſunt. Qui omnes probabili quadam coniectura niti videntur velle, non autem vana ſuperſtitione. Septimum genus ſunt Hebræis *Mecaſephim*, Latinis Præſtigiatores & Faſcinatores. Hi incantationibus & meris illuſionibus oculorum agunt, & faſcinant homines, videturq; ea repræſentare, quæ pollicentur, decipiunt tamen. Huiuſmodi fuerunt incantatores Pharaonis, qui hoc ipſo nomine etiam appellantur, Exod. 7. verſ. 11. Octauum denique & vltimum diuinorum genus eſt eorum quos Hebræi *Chobarim* vocant, Deuteron. 18. verſ. 11. Latini Sortilegos, q certis locis aliquando colliguntur cum Satana, & multa maleficia perpetrant. Vides igitur quàm ſit antiquum hoc totum Satanicorum diuinorum genus, & vt ab ijs illi qui hodiè Sortiarij vo-

rij vocantur, ſint & profecti & nominati.

ANTO. Atqui Theophile, longum latumque diſcrimen eſſe videtur, ſi quis rem ad viuum reſecet, inter Sortilegi & Sortiarij notam propriamque ſignificationem. Memini enim me cùm puer adhuc in ſcholis eſſem, à Præceptore didiciſſe Sortilegos Latinè dici non qui veneno lędunt, ſed qui ſortium quorundam iactu diuinant, quales fabæ, cubi, cippi, aut verſus ex aliquo Poëta inſpiratò occurrentes. Id quod aliquando Septimio Seuero Romanorum Imperatori accidiſſe idem narrabat. Ille.n. cùm Imperium occupaturus de ſui conſilij euentu, per ſortes Vergilianas quæreret, fortè incidit in hunc verſum, qui eſt Aeneid. lib. 6.

Tu regere Imperio populos Romane memento.

Quemadmodum in eius vita ſcribit Lampridius. Atqui à nobis Sortiarij appellantur, ij magna ex parte nihil diuinant, ſed tantùm intoxicant & veneno necant clàm, Satanicisque artibus inſtructi. Quòd ſi etiam nónunquam futura prenunciant, non ſortibus, quemadmodum veteres illi, id faciunt, ſed ex ſola Satanæ reuelatione.

THEO. Sunt illa quæ dicis, Antoni, veriſsima. Nec enim, ſi verè & rectè loqui volumus, ij quos Sortiarios dicimus, ſunt

Sortilegi nominandi, ſed Satanici venefici potiùs & intoxicatores. Quia tamen cùm ita lædunt, ab ipſo Satana id facere didicere, & cùm eo fœdus iniuere, vt & illi priores qui Sortilegi appellantur, Satanæ denique totos ſe mancipant, vt etiam illi Sortilegi: factum eſt vt à populo nõ ita in verbis ſcrupuloſo & religioſo Sortilegi & Sortiarij dicti ſunt, & qui per ſortes diuinant Satana docente, & qui homines brutaque veneno tollunt eodem Satana toxica præbente, quia vtrique ſe vni & eidem Satanæ addicunt, illiusque opera vtuntur. Itaque à parte totum genus denominatum eſt, & ex vocabulo iam noto aliud deductum. Ac certè videtur hæc tota veneficorum gens & natio, quò inter homines odio digna eſſet maiore (& meritò quidem) hoc præſertim Sortiariorum nomine appellata. Sic enim vocati ſunt, poſteà quàm Euangeliũ iam mundo innotuit, quo ſeculo totum Satanicæ diuinationis genus, maximè omnibus hominibus exoſum fuit, prout debuit, quemadmodum docetur 1. Sam. 15. verſ. 23. Prætereà in hac nomenclatura, id eſt, nominis imponendi ratione, non eſt Latinæ linguæ puritas proprietasque ſpectanda. Sortilegi enim & Sortiarij dici & nominari tùm demùm cœperunt hi venefici,

ficí, cùm Gothi iam in Italiã irrupiſſent, & linguæ Latinæ ꝓprietas ꝓrſus obſoluiſſet. Itaque Itali hoc vocabulo primi in ea ſignificatione vſi eſſe perhibentur, iam barbara nec amplius Latina Italia. Id quod ex titul. De Sortilegijs in Decretalibus apparet, quanquam eo videtur alicubi vſus Auguſt. ſui temporis cõſuetudinem, & notam iam inter Chriſtianos ſignificationem ſecutus. Idem denique colligi poteſt ex poſtremo cano. 33. quæſtio. 1. vbi barbarè, apertè tamen iam Sortiarij dicuntur. Aliter enim nemo dubitat aliud eſſe hominem intoxicare, aliud incantare, aliud apud Gręcos eſſe γοητεῖαν, aliud item φαρμακεῖαν, quanquã vtrunque arte diaboli fiat. In toto Allobrogum regione hi malefici vocantur Eryges, ſiue à voce Græca Erynnis, quæ furorem animi, & libidinem miſerè hominis trucidandi ſignificat: vel ab hac potiùs, vt quidem putant, ἴυγξ, quæ aues quaſdam ferales & infauſtas apud Theocritum Poëtam notat.

ANT. Quibuſnam igitur nominibus veteres illi & priſci puræ Latinitatis autores hos maleficos homines appellabant?

THEO. Mares quidem Veneficos, fœminas autẽ his artibus addictas nominabant Veneficas, Sagas, Theſſalas, Magas,

Lamias,

Lamias, Striges. Quæ appellationes omnes ex optimo Latini ſermonis autore puroque ſcriptore Horatio Flacco lib. 1. Carmi. ode 27. libr. Epod. ode 17. libr. 1. Serm. Satyr. 8. poſſunt obſeruari. Talis ipſius ſeculo fuit Canidia quædã, de qua ipſe conqueritur. Talis Circe illa, de qua Homerus lib. 10. Odiſſ. Talis Medea, de qua Ouidius lib. 7. Metamorphoſ. Talis denique illa, de qua Lucanus libr. 6. Pharſalidos, & plures aliæ, quarum in varijs hiſtorijs facta mentio eſt. Et quamuis ij, quos commemoraui, ſcriptores ſint Poëtę, nihil tamen in eo, niſi ea quæ iam ſuo ſeculo & nota & vſitata videbant, finxerunt. Sed vt Poëtas omittam, & Cæſar lib. 1. Commentariorum de bello Gallico, Germanarum virginum, & Cornel. Tacitus Annalium lib. 2. Martinæ cuiuſdam meminit, quæ Germanicũ Cæſarem ea veneficij & intoxicandi ratione interfecit.

ANTO. Intelligo, Theophile, cur & qui Sortiarij appellentur, & quo nomine propriè donandi ſunt, ſi modò Latinè loqui volumus. Sed quia vulgi conſuetudo ſequenda eſt, hos Satanicos veneficos appellemus Sortiarios, & eorum maleficium intoxicationem: & qui ab ijs læduntur, dicamus intoxicatos, vt ab omnibus noſtra

diſputatio

diſputatio intelligatur, de quibus ipſis ex te quæro: Vtrùm id hominum genus ante Chriſtum natum extiterit, an demùm poſt paſſum Chriſtum cœperit eſſe & agnoſci?

THE. Vox quidem Sortiariorum poſt Chriſtum natum reperta atque audita eſt: res autem ipſa & genus hoc maleficiorum longè ante Chriſtum natum fuit & innotuit. Neque enim, mi Antoni, tibi perſuadeas, Chriſtum, qui venit ad opera Diaboli deſtruenda, nouam illi in homines poteſtatem, quam anteà non haberet, adieciſſe, nouumq́ue hoc maleficij teterrimi genus aut anteà ignotum, aut primùm ab eo in mundum inductum fuiſſe. Iſta ſine atroci in Chriſtum ipſum blaſphemia ne cogitari quidem poſſunt, nedum dici. Prętereà ſi quis ita ſentiat, argumento luce ipſa meridiana clariore refutabitur. Nam & Moſes, & totum vetus Teſtamentum (quod Chriſti natiuitatem præceſsit) horum veneficorum apertiſsimè meminit, Deuter. 18. Sap. 12. Fuit enim Satan ſemper ſui ſimilis, & qualem hodiè experimur, talem omnis ætas vidit & ſenſit, qui inflammauit & impulit filios infidelitatis ad priuatæ iniuriæ vindictam, fratrumq́ue iniuſtam cædem, quia, vt ait Ioan. 8. verſic. 44. homicida eſt ab initio. Et hæc quidem

quod

quod ad ipſam vocis Sortiarius originem & notionem.

CAPVT II.

Vtrùm ſint quidam Sortiarij, id eſt, ex hoc Satanicorum veneficorum genere.

ANTONIVS.

AT pollicitus es, Theophile, certis robuſtisq́; rationibus te probaturum quoſdam in mundo eſſe Sortiarios, id eſt, ex hoc veneficorum diabolicorum genere & ordine.

THEO. Ita recepi, Antoni, ſumq́;, ſi ita vis, paratus iam præſtare.

ANTO. Perfice promiſſum. Neq; enim rem ita ſe habere poſſe ad hanc vſq; diem credidi, necdum etiam, niſi aliud euincis, credo.

THEO. Enitar. Quod vt faciam, ſic dico: Tres ſunt in vniuerſum rei alicuius probandæ modi & loci præcipui, quanquã illa planè incredibilis eſſe ſtatuitur. Illi autem loci tres ſunt hi. Hominum autoritas, rerum ipſarum experientia, & recto animi judicio vtens atq; innixa ratio. Qui loci omnes noſtram ſententiam confirmabunt, neq; ex his vnus tantùm, quãquam is erat ſatis.

ſatis. Ac primùm autoritas. Sunt enim dilucida & perſpicua teſtimonia tùm ex ipſa ſacroſanctaScriptura, tùm ẽt ex alijs autorib. deprompta, quæ planè teſtificãtur extare in mundo tale veneficorum genus, quos & Satanicos & Sortiarios diximus. Reſponde Antoni, Sanctiſsimóne Dei verbo aſſentiris?

ANTO. Abſit verò Theophile, vt ab eo diſſentiam.

THEO. Rectè facis. Nam vt docemur 2. Pet. 1. verſ. 19. ſcriptura, qua illud continetur, eſt certiſsima lux & veritas, quæ etiam diuinitùs eſt inſpirata, quemadmodum ait Paulus 2. Timo. 3. verſ. 16. quam tamen noſtri ſeculi homines Athei prorſus negligũt & repudiant.

ANTO. Totus ſum, Theophile, ab iſtis alienus, Deiq́; ipſius gratia illi verbo planè credo atque aſſentior.

THE. Hoc verò Dei verbum (quod certiſsimum & veriſsimũ eſſe agnoſcis & confiteris) eſſe quoſdam ex iſto veneficorum & Sortiariorum Satanicorum genere iampridem confirmauit. Quæ res ſatis oſtẽdit eſſe quoſdam huiuſmodi maleficos. Vide in veteri Teſtamento Deuter. cap. 18. vide Hierem. cap. 27. verſ. 9. vbi Hieronym. ita ſcribit: *Et Maleficos quos vel Veneficos poſſumus*

appellare,

appellare, vel dæmonum phantaſmatibus ſeruientes, qui Hebraicè dicuntur Caſſaphim. Lege Mich.c. 5. verſ. 12. vbi tales venefici coniunguntur cum diuinis & Magis. Lege Pſal. 58. verſ.8. Nahum Prophetam cap.3.verſ.4.& ſimiles alios locos. Quòd ſi è nouo etiam Teſtamento (quæ eſt altera diuinæ Scripturæ pars) idem tibi demonſtrari velis, vide Epiſtolam Pauli ad Galatas cap.tertio, verſic.primo,& cap.5.verſicu.20.vbi optimi & doctiſsimi quique interpretes, tùm veteres, tùm etiam recentiores vno conſenſu omnes eſſe quoſdam Sortiarios colligunt, qui Satanica arte & via hominum animos, corpus, vitam deniq; ipſam lædāt.

ANTO. Locos tu quidem complures mihi congeſsiſti, quos domi per otium legam & inter ſe comparabo.

THE. Quantum ad alios ſcriptores ſiue eccleſiaſticos, ſiue etiam profanos autores, ſi quis omnes enumerare volet, erunt infiniti, qui tamē eſſe quoſdam Sortiarios & probant & teſtantur. Quos hîc ſingulos commemorare non puto mihi neceſſe: ſed tantùm ex ijs quoſdam.

ANT. Compendio orationis ſtudēdum eſt,& aliquot tantùm cōtentus ero.

THE. De eccleſiaſticis, in quorum numero eos ſacræ Scripturæ libros comprehendo,

hendo, qui nominātur Apocryphi, eſt mihi teſtis primus producendus liber Sapientiæ cap. 12. verſ. 4. *Quia ſortilegijs & veneficijs vtebantur,* (ait de Chananæis loquens) *& ſacrificijs impijs.* Tum ſecũdo loco concilium Carthaginenſe, item & Conſtantinopolitanum ſecundum, quod in Trullo fuit, art. 61. vbi diſertè & nominatim huius generis veneficorum mentio facta eſt, & lethalia maleficia eorum ſcelera nominantur. Tertio loco teſtem producam Aurelium Auguſtinum, qui varijs in locis, inprimis autem in ſermo. 207. de Tempore, qui aduerſus huius generis homines magno cũ Auguſtini ſtomacho habitus eſt, quos etiam appellat Incantatores, & quos docet arte operaque Satanæ efficere, vt alij è ſanis ægroti fiant, alij ex ægrotis ſani. Preterea tractatu 7. in Ioan. Euangelium, idem Auguſt. planè execratur eos, qui incantationibus, ligaturis mirisq; inimici noſtri, (is autem eſt Diabolus) modis operantur, nocentque hominibus & cæteris rebus. Quarto denique loco ecce tibi Trithemius Abbas Spinhemenſis de eadem re integrum librum edidit, atque reſpondit ad eas quæſtiones quæ illi à Maximiliano Germanorum Imperatore, huius, qui hodiè viuit, proauo proponebantur. Quid præ-

tereà? Víſne, Antoni, alia aliorũ teſtimonia audire, etiamne leges ipſas? Eſt lex antiqua & decantata illa quidem 12. Tabularum, quæ hoc maleficorum genus puniebat, quos etiam meſſem incantare poſſe ait, de qua lege Plinius lib. 28. Natur. hiſtor. cap. 2. Nónne alia Romanorum lex & illa etiam lege 12. Tabularum poſterior, quæ lex Cornelia dicta eſt, eoſdem damnat & perſequitur? Ex Imperatoribus Conſtantinopolitanis Leo conſtitutione quadam ſua quæ eſt 65. idem agit. Deniq; vir in omni rerum genere verſatus Vergilius tùm Eclog. tùm etiã 8. tales eſſe quoſdam confirmat, vt Troilum de Malueto magnum Iuriſconſultum, & Martinum Arlæum Theologum prætermittam, pluresque & penè infinitos alios, qui ætate recentiores ſuperioribus vixere, & quoſdam ex hoc Veneficorum Satanicorum genere eſſe doctè vereq; teſtantur. Aut hoc teſtium ſatis eſt, aut neſcio quid ſit ſatis.

ANTON. Certè plus quàm vellem. verùm, Theophile, vnum quẽdam ex animo meo ſcrupulum, qui me malè habet, tollas velim.

THEO. Ecquis autem ille eſt?

ANT. Hoc nempè quòd videtur Hieronym. autor non contemnendus in ſuis commen-

commentarijs in Epiſtolam Pauli ad Galatas, ca. 3. verſ. 1. (quem locum ad tuæ ſententiæ fidē faciendam tu ipſe anteà protuliſti) apertè negare Paulum ita ſenſiſſe vnquam eſſe quoſdam Sortiarios, quanquam tamen ita ſcribit: *O inſenſati Galatæ, quis vos faſcinauit?* Sed in eo Paulus ex communi hominum conſuetudine ita loquitur, & recepta vulgò ſententia, non quòd ipſe vllos eſſe huiuſmodi crediderit aut vnquam agnouerit.

THEO. Verè tu quidem, Antoni, & memoriter Hieronymi mentem recitaſti, & certè ita primùm ſenſiſſe videtur Hieronymus: Sed idem poſteà in eundem etiam locum aliud addit, mutatq; ſtatim ſententiam. Quod vt ipſe videas, totum locum tranſcripſi. *Dicitur faſcinus,* ait Hieronymus, *propriè infantibus nocere, & ætati paruulæ, & his qui necdum firmo veſtigio figunt gradum. Vnde & quidam è gentibus.*

Neſcio quis teneros oculus mihi faſcinat agnos. Hoc vtrùm verum nécne Deus viderit, quia poteſt fieri, & vt dæmones huic peccato ſeruiant, & quoſcunque in Dei opere vel cœpiſſe, vel profeciſſe cognouerint, eos à bonis operibus auertant. Nunc illud in cauſa eſt, quod ex opinione vulgi ſumptum putamus exemplum. Ex quibus verbis apparet quàm ſit de ea re vir ille incertus & dubius,

& ſolet in alia eorundem commentariorũ parte in alijs rebus grauiſsimè iuſtiſsimeque reprehendi, quemadmodum ab Auguſtino de mendacio Pauli, vt hîc eum vel peccaſſe vel nutaſſe, nihil mirum cuiquam videri debeat. Sed id ſenſerit Hieronymus, alij certè non minùs graues & docti eiuſdem loci interpretes aliud ipſi ſcribũt & ex hoc Pauli loco colligũt, eſſe nimirum Sortiarios. In quam ſententiam iuit Chryſoſtomus ſcriptor probatus, & recentiores etiam alij. Quod ad Auguſtinum, qui nulla in re Hieronymo cedit vel inferior eſt, quid ſcripſerit, ſuprà diximus.

ANT. Iſta mihi ſatisfaciunt, Theophile, neque plura hominum teſtimonia deſidero, illud ſubijce quod pollicitus es, eſtq; ſecunda ſententiæ tuæ probatio. Docet me, inquam, ipſa rerum experientia compertum eſſe quoſdam Sortiarios extare.

THEO. Debitum à me rectè exigis, & ordinè omnia meminiſti. Itaq; vno verbo rem totam conficiam.

ANTO. Agè igitur.

THE. Ergò quod ad experiẽtiam eamque certam, hoc dico, omni hominum ætate obſeruatum & animaduerſum, quoſdam eſſe qui diabolicis iſtis modis & technis homines intoxicarent. Cur enim de ijs

leges

leges ſcriptæ eſſent, ſi nulli vnquam extitiſſent? Cur pœnæ in eos ſancitæ? Neque enim de ijs rebus, quę non ſunt, leges promulgãtur: & par eſt earum rerum quæ non ſunt, & quæ non apparent, in Iure ciuili iudicium, quemadmodum Iuriſconſulti docent. Cùm quæreretur à ſapientiſsimo illo Athenienſium Legiſlatore Solone, cur nullam aduerſus parricidas legem ſcripſiſſet, reſpondit, Quòd neminem vnquam parricidam fore ſuſpicaretur. Igitur & ante Chriſtum natum, & poſteà hoc genus maleficorum paſsim extitit. Ac ante Chriſtum fuiſſe teſtis eſt, iſque fideliſsimus & locupletiſsimus Moſes ille vir Dei ſanctiſſimus, qui iuſſu Dei tot locis eos commemorat & damnat, Exod. 22. verſ. 19. Leuit. 19. verſ. 31. & 20. verſ. 27. Numer. 23. verſ. 28. Deuter. 18. verſ. 11. ferunt etiam Zoroaſten hominem Perſicæ nationis, magnumque Magum & Aſtrologum iudiciarium, primum omnium mortalium hoc genus veneficij exercuiſſe, & cæteros poſteà docuiſſe, qui, ſicut ipſe, erant idololatræ. Poſt Chriſtum autem incarnatum eoſdem fuiſſe, teſtes ſunt infinitæ hiſtoriæ, & hominum narrationes de ijs ſcriptæ: teſtes etiam iudicum ſententiæ in eos latæ: teſtes leges & pœnæ in eos conſtitutæ, tùm Iure

Zoroaſtes primus

Ciuili, tùm etiam eo, quod Canonicum vocant, quãdo & tituli & Rubricæ integræ de eo delicti genere ſcriptæ etiam num hodiè leguntur, quemadmodum in Gratiani decreto apparet cauſa 26. q 1.2.3.4. & 5. Quin etiam ijdem hi venefici in noſtra Gallia maximè noti ſemper fuerũt. Quod verum eſſe confirmant innumerabilia Parlamentorum, vt vocant, arreſta de ijs facta, quæ plerique docti homines collegere. Inprimis autem noſtram hanc ſententiam tuetur quorundam articulorum & dogmatum celebris & ſolennis damnatio à Sorbona Pariſienſi facta ſub Carolo VI. Francorum rege, anno Domini 1398. Quæ dogmata paſsim Lutetiæ profitebantur ſcholaſtici illius Academiæ. Quid? nónne hæc noſtra ætas videt huius maleficij damnatos quamplurimos?

ANTO. Cur verò id fiat noſtro ſeculo, potéſne, Theophile, rationẽ mihi afferre?

THE. Eſt hoc quidem horrendum Dei aduerſus nos iudicium, cuius eſt ignota nobis cauſa. Sunt verò Dei iudicia etſi nobis ignota, iuſta tamen & ſancta, quemadmodum ex Pſalm. 25. verſicu. 10. veriſsimè & pientiſsimè in pari argumento, & libr. De Diuinatione Dæmonum, ait Auguſtinus.

ANT. Quid igitur? éſtne hac noſtra ętate hominum puniẽdorum maior & iuſtior Deo cauſa, quàm fuit iampridem, & trecentis ab hinc annis?

THE. Certè, Antoni, maior nunc, quàm olim, quantò mundus hic ſacroſanctũ Dei verbum, patefactumq́; ipſius lumen reijcit & impudentiùs & obſtinatiùs. Quantò enim homines magis ſe in Deum ingratos hodiè præbent, tantò Deo iuſtior eſt eorũ deſerendorum cauſa, tradendorumq́; Satanę ad nominis ſui contemptum vindicãdum. Quare hoc maximè tempore, quo grauiſſ. & fœdiſsima hominum in Dei doctrinam rebellio manifeſtè cernitur, Satan hanc poteſtatem à Deo accepit, vt tales ſibi addiceret, & cribraret, conceſſaque illi eſt erroris ſumma efficacia ad multos fallendos irretiẽdos, & abducendos, quẽadmodum ipſe Dei ſpiritus, id fore iampridem teſtatus eſt, 2. Theſſal. 2. verſi. 10. & Deum miſſurum eſſe vim & energiam deceptionis, vt homines credant Satanæ & mendacio, & dãnentur qui nõ crediderũt veritati, ſed acquieuerũt iniuſtitię, q̃a amorẽ veritatis non receperunt, vt ſalui fierẽt.

ANTO. Verùm aliud contendunt quidam, iſta nempè omnia, quæ de Sortiarijs dicuntur, ficta commentaq́; eſſe: vel ſi ita

eueniant, animi tantùm morbo, & melancholico quodam humore, in ijs fieri hæc viſa & phantaſmata, non autem vllius diuini aduerſus homines iudicij iſtas notas eſſe atque teſtimonia.

THEO. At ij grauiſsimè hallucinantur, mi Antoni, & quidem non minùs, quàm qui volunt Dæmoniacos & Lunaticos qui tempore Domini noſtri Ieſu Chriſti vixerunt, & ſunt ab eo ſanati, nihil niſi ſumma quadã melancholia, & flaua bile abundantes & laborantes homines fuiſſe. Quorum ſententia eſt planè blaſphema. Nam & fidei Chriſtianę certitudinem tollunt, & diuinã Domini noſtri Ieſu Chriſti naturam negãt, & aduerſus ipſam rei veritatem pugnant, & mentiuntur. Quo enim modo ipſi diaboli in eorum corporibus loquuti eſſent, magno cum impetu ex dæmoniacis exiuiſſent, membra eorum laceraſſent, ſi iſta mera animi ægri ſomnia, & phantaſiæ, & tantùm morbi cuiuſdam melancholici acceſsiones fuerunt? Sic Sortiarij ſunt planè miſera Satanæ mancipia, ab eoque reguntur, hunc ipſi adorant, illi ſe addicunt, atque etiam cereas candelas honoris ergò offerunt. Quanquam eorum quidam abiectiores & turpiores apparent. Nam cùm ſe illis Satan humana ſpecie offert, eius

nates

nates (quod eſt etiam dictu fœtidiſsimum) deoſculantur, quod à ſe factum ipſi poſteà liberè agnoſcunt & confitentur. Atque ijs propterea accidit, vt in tàm reprobum animi ſenſum tradantur, quòd Deus eos iuſtiſsimè punit, qui, quemadmodum dixi, obſtinatiſsimè & ingratiſsimè vel omninò ſpernunt Euangelium Dei ſibi oblatum, vel acceptum intellectumq; frigidè omninò & leuiter tantùm deguſtant. In quibus duobus ſummus Dei Opt. Max. contemptus cernitur. Quanquam etiam, Antoni, illud mihi verè dicturus videor, quòd quemadmodũ dominus Deus primum vnigeniti filij ſui Ieſu Chriſti aduentum nobilitare, celeberrimumq; toti mundo reddere volens, multos quoq; illo ſeculo dæmoniacos, lunaticos, cæcos, mutos, ſurdos eſſe voluit, quos ſanaret Chriſtus, & quam illi gloriæ ſegetem præbebat Pater: ſic hac noſtra ætate, qua ſummo ſuo in genus humanum & incomprehenſibili beneficio ſacroſancti Euangelij ſui lucem dono reſtituit, iuſtè vult, vt plures huius lucis patefactæ contemptores in Satanæ laqueos hodiè incidant quàm anteà, fiàtq; Sortiarij, id eſt, ſint Satanę addicti, vt & qui Deum ſpernunt, magis iſtorum miſerorum exemplo terreantur : & pij ardentiùs

Deum laudent, gratiasq́; tanti beneficij in ſe collati nomine Deo agant maiores, ſuamq́; conditionem beatam iudicent, qui è tanto malo & tanta Satanæ poteſtate ſint ſingulari Dei beneficio erepti. Intelligíſne igitur, Antoni, quamobrem hodiè plures, quàm olim Sortiarij euadant?

ANTO. Sanè, Theophile, & tibi, qui me id docueris, ago iam gratias. Sed tamen, quò ſim planè in tua ſententia confirmatus, adde tertium argumentum, quod ex recti iudicij ratione ſumptum eſſe dixiſti.

THE. Rectè admones, penè enim prætermiſeram. Itaq́; aggredior. Efficit ratio rectè iudicãs & ſanè, vt Sortiarios eſſe credamus. Eſt autem hæc, Vbicunque vera & efficax alicuius rei cauſa adeſt, ibi effectũ quoq; ſequi eſt neceſſe. Exempli cauſa, vbicunque eſt Sol, illic quoque lumen & dies eſt, quia vtriuſque vera & efficax cauſa eſt Sol. Vbicunq; flat Aquilo, illic friget, quia eſt is ventus frigoris pater. Atque vt hoc noſtrum axioma ad propoſitum argumentum accommodemus, ſic tradunt Philoſophi qui in rerum cauſis explicandis verſantur. Quæ cauſæ ſunt anima & voluntate præditæ, ſi in ijs voluntas & poteſtas ad agendum ſimul concurrant, effectum ex ijs neceſſariò continuoque ſequi. Dicis

cauſa,

cauſa, Si quis eſurit, & ad manum habet panem, edit: Si quis ſitit, & in promptu habet vinum, bibit. Si quis alget, & afferatur illi ignis, calefacit ſeſe. Habet enim & velle & poſſe, vt aiunt, ergò agat neceſſe eſt. Satan horum veneficiorum & intoxicationum proculdubiò cauſa eſt. Ille autem & voluntatem & poteſtatem vnà habet eius mali perpetrandi, & ad illud homines attrahendi & ſibi addicendi, (conceditur enim illi hæc poteſtas à Deo iuſto in homines iſtos rebelles iudicio:) ergò dubitandum non eſt quin eos ſibi lucretur & impellat ad id ſceleris. Quod vt tibi latiùs exponam, hoc mihi, Antoni, cõcedis, vt credo: Semper in hoc mundo fuiſſe homines aliquos infideles, id eſt, qui vel verum Deum ex ipſius verbo non norunt, vel agnitum ſpreuerunt.

ANT. Hoc per me ſumas licet, quando tales videmus nimium multos.

THE. Sed nec illud negaueris, Satanam ex quo tempore primam originem ſuam deſeruit, eſtque factus diabolus, ſemper id ſategiſſe, &, quantum quidem in ſe fuit, conatum eſſe & perfeciſſe, vt mortales à veri Dei cognitione, & certa ſalutis ſuæ fiducia abducerentur, denique vt Deum ipſiusque promiſsiones reſpuerent & contemnerent:

temnerent: & perſuaſiſſe ſiue induxiſſe vt ſe illi addicerent, quos & ad Dei cultum frigidos videbat, & ad promiſsiones amplectendas negligentes.

ANTO. Iſtud verè dicis. Eſt enim Satan Leoni rugienti ſimilis, qui ſemper quærit quem deuoret & à Deo abducat, vt Petrus loquitur 1. Pet. 5. verſ. 8.

THE. Rectè meminiſti, Antoni. Nam & ea ipſa cauſa eſt propter quam idem ſerpēs antiquus in Apocalyp. 20. verſi. 2. appellatur, id eſt, communis & coniuratus humani generis hoſtis, vt Chriſtus ait, Matth. 13. verſic. 28. qui operatur & efficit præſertim in filijs infidelitatis, id quod conatur & vult, quemadmodum Paulus ait, Epheſ. 2. verſ. 2. Nam ira Dei venit in homines contumaces. Cùm igitur ex his locis conſtet Satanam id cupere & velle vt homines à Dei metu & fide abducat, reſtat vt videamus, habeátne idem poteſtatem abducendi eos.

ANT. Tùm certè tua illa ratio erit concluſa. Sed obſecro, Theophile, habétne Satan poteſtatem in homines tantam, vt eos à Deo poſsit auertere, & ad ſe traducere, cùm ſint ipſi Dei creaturæ ad ipſius imaginem efformatæ, & maximè ad vnius illius gloriam?

THEO.

THEO. Fateor ego quidem, Antoni, Satanam nūquam huiuſmodi poteſtatem habiturum fuiſſe, niſi eſſet illi data à Deo omnipotente, qui hac iuſtiſsima ratione punit eos, qui ſe ingratiſsimè & impijſsimè deſerunt. Quanquam verò ratio à nobis huius explicari non poteſt, cur hunc potiùs, quàm illum dominus tradat Satanæ, & abduci velit, præterquam quòd hæc eſt iuſta Dei voluntas, qui ita decreuit: nemo tamen vnquam Sortiarius niſi ſua culpa euaſit, & quin priùs ſciens prudénſve Deum renunciarit creatorem & opificem ſuum, vitæ autorem, & omnium bonorum largitorem, quem deſerit, & impudentiſſimè perfidioſiſsimeq́; pro Deo ſuo habere renuit, ſi modò nomen dat Satanæ, & Sortiarius futurus eſt.

ANTO. Eſtne verò hoc credibile quod ais, Theophile, hominem quenquā Deum ſuum renunciare, & Satanæ, quem eſſe Satanam verè ſciat, velle audire, nedum ſe illi in mancipium addicere?

THE. Iſtud quidem nimium verum eſt, atque id faciunt, quotquot tandem euadunt Sortiarij. Poſtquam enim Satan eos quos ambit & affectatur, ſemel conuenit, apertè iam quis ſit confitetur, ſe nimirum Satanam & verè Diabolū illum eſſe quem

docet

docet ſcriptura. Itaque iubet vt Deũ creatorem ſuum illiusq́ue poteſtatẽ abiurent, ſibi autem perpetuum cultũ & obſequium voueant, ſibi, inquam, qui illic præſens adeſt. Se pro Deo agnoſcant, ſe inuocent, ſe precentur, ſibi cõfidant. Tum deindè eoſdem iubet, vt ſe cernui adorent, qua ratione & quo corporis geſtu ipſe vult & probat. Itaque eorum alij genibus ipſius aduoluuntur, alij candelas incenſas & nigras offerunt, alij aliqua parte corporis, quo tunc viſibilis apparet eum oſculantur, alij alia ratione, prout ipſe id iubet fieri.

ANTO. O quàm meritò & iure igitur à Deo miſeri iſti & deteſtabiles homines ſic puniũtur, cui tàm ſceleratè, perfidè & ſcienter renunciant, creatori ſuo, patri, ſaluatori. Nec iam cur id fiat miror.

THEO. Propter eam ipſam cauſam dat Deus ſatanæ tãtam in eos efficaciã, quemadmodum dixi, 1. Regum. 22. verſ. 22. Ac niſi Deus daret, hanc poteſtatem planè non haberet Satan.

ANT. Nihil verò in tota iſta tua narratione animaduerti, quod à fide veri tam ſit alienum quàm quidam autumant, & certè iam miror, cur illi in animum inducere nõ poſsint eſſe aliquos Sortiarios.

THEO. Vnum modò addam, vt totum

hunc

hunc locum tandem concludam, ex varijs nimirum cauſis homines fieri tales. Alij enim ſumma de Dei promiſsionib. & amore erga ſe diffidentia, alij ſumma & teterrima animi vanitate & curioſitate impulſi, tales euadunt, cùm naturæ humanæ modum & gradum ſuperbè faſtidiant. Hoc autem quàm verum ſit, vide. Quidā enim iam Sortiarij extiterunt ſpe inopiæ ſuæ ſubleuandæ, cùm ijs ſatan montes aureos, vt aiunt, polliceretur. Pecunia enim ad exhibendam familiam egebāt, vel ære alieno erant obruti atque onerati, adeò vt nūmorum accipiendorum ſpe ſe lubenter ſatanę addixerint. Alij cùm ſe à potentiorib. quibuſdam opprimi viderent, neque ſe tuēdi haberent poteſtatem, factā tamen ſibi iniuriam non ferrent, ſatanę auxilium (eſt.n. is vindictæ amans & cędis) aduocarunt, ſeq́ue illi prompto aīo vendiderunt & mancipartīt. Quæ duo hominum genera ſumma de Dei erga ſe amore & auxilio diffidētia tales euadunt, quaſi eos neglexerit Deus, neq; afflictos tueatur. Hac via & ratiōe à ſatana abducuntur præſertim ruſticani hoīes & ignari & pauperes, & iniuria affecti, vt ſortiarij fiant. Sunt verò alij, qui curioſa quadā & ſuperba animi vanitate, dū ſe intra humani ingenij metas continere

non

non poſſunt, feruntur, fiuntq; Satanę mancipia, dum futura prænoſſe, eaque prædicere alijs volunt: vel dum facilè nulloque negotio multa facere, quæ alij nō poſſunt, ambitiosè cupiunt. Quomodo à Satana ſeducuntur, qui homines videntur honoratiores & doctiores, quales nobiles quidam & primariæ fœminæ, ſcholaſtici plures. Qui omnes iuſtè à Deo puniuntur, quòd Deum ſpreuerunt, ſeq; ſcientes Satanæ deuouerunt.

ANTO: Iam verò, Theophile, planè in animū induco meum, eſſe ſatanicos veneficos quoſdam, & ſortiarios, & quaſdam intoxicationes quæ ab ijs fiunt. Sed obſecro, vt de eo quoque mihi reſpondeas: In quæ rerum genera illa ſua venena ſatanica effundere & ſpargere queant.

THE. Cupio ego quidem, ſed eatenus tamen, quantum ex veris rerum hiſtorijs didici. Nec enim eorum ſtudium probo, qui in hoc argumento tractando aniles fabulas ſunt conſectati, & eas in magna quędā ſua volumina laboriosè retulerunt.

CAP. III.

In quæ rerum genera Sortiarij venena ſua ſpargere poſſint, vt noceant.

ANTO-

ANTONIVS.

HOc mihi ipſi ſatis erit, nec enim puerilibus iſtis nugis delector. Quid igitur, Theophile, etiámne in hoĩes, etiámne in bruta animãtia hoc hominum genus ſuum illud ſatanicum venenum & toxicum ſpargere, etiam poteſt? Quid verò, etiámne aërem, aquam, herbas eodem toxico inficere, & in omnia graſſari, quemadmodum ipſi apertè confitentur, ſe quarundam vrbium cœlum & aërem circumquaque ſuis artibus corrupiſſe?

THE. Non eſt hoc, mi Antoni, à ratione alienum, quemadmodum vides, vt qui immanem gigantem deijcere poteſt, idẽ ille puerulum aliquem viribus infirmum & imbecillum queat. Sic qui hominem veneno lædere poteſt, is multò magis cętera. Eſt enim homo animal prudẽs, ſagax, prouidum, periculi proſpiciens, ad Dei imaginem creatum. Hoc qui decipere & lædere poteſt, multò faciliùs fateatur ſe intoxicare animal brutum & incogitans poſſe, qualis equus, aries, bos, vacca, quæ nulla tanta diligentia ſibi in periculis cauent & proſpiciunt, quanta homines ſibi. Atque etiam qui bruta poteſt, multò etiam me-

liùs herbam veneno inficiet, arborem, ſegetem, peſſulum oſtij, ſcalarum, gradus, vinum denique, aquam, aërem. Quæ res omnes à nobis cùm volumus contrectantur. Et in hæc quidem omnia graſſari poſſunt Sortiarij, quatenus Deus vult per ea ipſa in homines nominis ſui contemptum vlciſci, & peccata noſtra caſtigare.

ANT. In omnia igitur graſſari poſſunt, neq; eſt quicquam, vt video, quod eorum maleficium & venena euitet.

THE. Cùm ſint hi & ſatanici & ſubtiles admodum venefici, certè quidem inficere veneno ſuo poſſunt, quicquid in his terris natura ſua eſt corruptibile & mortale, niſi à Deo conſeruetur. Nihil autem eſt in hoc inferiore mundo, quod non ſit huiuſmodi, & mortale dico, & corruptibile. Quare eorum artes in omnia hæc inferiora graſſari poſſe planè fateamur.

ANT. Earum verò rerum exempla mihi aliqua proferto, Theophile.

THE. Faciam. Ac primùm eos in homines graſſari certo certius eſt. Id enim quotidiè fieri cernimus. Quoſdam enim venenis ſuis interficiunt, alios languentes & tapidos reddunt. Vidi qui nutricum mammas vnico & ſolo manus attactu lacte exhauſiſſent & exſiccaſſent. Vidi qui choli-

eos morbos grauiſsimos induxerant, qui tormina, qui podagram, qui paralyſin, qui apoplexian, qui mancos & debiles homines effecerant, aliosq; morbos iniecerant, quos poſteà nec ipſi, nec medicinæ artis peritiſsimi noſſe & curare poterant. Atq; iſti Sortiarij in omnem hominum ſexum, ætatem, ordinem, ſine delectu & diſcrimine crudeliter ſæuiunt, qua animi impotentia & vindicta ferũtur. Quid amplius? Coloni ipſi dominos ſuos intoxicant odio perciti. Quod ad pecudes & pecora, illi ea veneno necant varijs quidem modis: nec modò necant, ſed ſi libuerit, intumeſcere faciunt, aut macras reddunt, adeò vt nihil iſtorum ſcelere ſit peius & pernicioſius. Prætereà incantant feras beluas, & eas ſiſtunt, vt etiam manu capere poſsis, quemadmodum eſt in Pſal. 58. verſ. 5. Veluti ſerpentes & aſpides. Quanquam enim Aug. lib. 11. de Geneſi ad liter. ca. 28. ſcribit id in ſerpente à ſatana fieri eo faciliùs, quòd per ſerpentis colloquium primitus humana natura ſeducta eſt, quaſi huius ſui miniſterij hæc pœna ſit, vt magis iuſsis ſatanæ & euocationib. ſit ſubiectus ſerpẽs: tamen rerum ipſarũ experientia docet, quod in eo fit, idẽ in cæteris animantibus quoq; à ſortiarijs fieri poſſe. Neq; ẽt ſacra Scriptura,

Geneſ.3.tradidit plus addictum fuiſſe ſerpentem ſatanę, quàm reliquas beluas. Deniq; eſt tota hæc Auguſtini ratio, meo quidem iudicio, ſubtilior. Quod ad herbas, arbores, earumque baccas & fructus, cæteraque huiuſmodi, certè etiam ab illis intoxicantur. Id quod præclara illa Vergilij ſententia quæ ex quotidiana rerum experientia ducta eſt, oſtendit Eclog. 8.

Has herbas, atque hæc Ponto mihi lecta venena,
Ipſe dedit Mœris: naſcuntur plurima Ponto.

Item:

Atque ſatas aliò vidi traducere meſſes.

In quem locum Seruius Honoratus interpres doctiſsimus, quemadmodum & Plinius eo quem iam citaui loco, docent quæ pœna lege 12. Tabularum conſtituta eſſet, ſi quis meſſes incantaſſet. Quod ad aërem ipſum & aquam, quid ijs faciliùs corrumpi & vitiari poteſt, adeò vt hæc elementa neque iam commoda cuiquam neque ſalubria ſint futura, imò verò noxia & tabifica? Cuius rei fidem facit, quòd vel ſolus odor & vapor peſtilens ſæpè totam regionem in quā exhalat, ita inficit, vt indè grauiſsimi & cōtagioſi morbi naſcantur. Nūquámne, quæſo, fando audiſti quid in Cāpania Italię parte euenerit, & vt tota regio illa in quam Auernus, qui dicitur (eſt autem

tem terræ antrum vndè grauis & putris halitus æſtuat) exhalat, noxia ſit, adeò vt quæ aues præteruolant, ſolo illius odore concidant mortuæ? Quid de mari mortuo (quod ita in Iudęa vocatur) dicam, cuius halitus tàm eſt peſtilens & exitioſus, vt tota vicinia deſerta ſit & inculta, arbores ipſæ exuſtæ & terra ſterilis & infrugifera, propter huiuſmodi odorem.

ANT. Hæc omnia memini me aliquando legiſſe, ſed dic tu ipſe ſi qua vnquàm in hiſtoria cõmemoratum eſt aërem ab iſto hominum genere corruptum eſſe.

THEO. Maximè, inprimiſq; in hiſtoria Calliſti Nicephori ſcriptoris Eccleſiaſtici, qui lib. 14. cap. 18. narrat, quemadmodum Perſæ Magi vt apud ſuum regem odioſam redderent Chriſtianam religionem, effecerint vt putridus & fœtidus omninò odor peſtilentioſusque exhalaret ex eo loco, in quem Maruthas Chriſtianæ Eccleſiæ Epiſcopus, cæteriq; Perſę Chriſtiani ad Deum precandum conueniebant.

ANT. Atqui aër perpetuò fluit, ventoq; ſemper aliquo difflatur, ne torpeſcat, & quieſcat. Qui certè motus, ne illa tabes in aëre vnquam gignatur, facit.

THE. At aqua fluit ipſa quoque, quam tamen tu corrumpi ab ijs poſſe concedis.

Qúa enim ratione aqua, eadem & aër infici poteſt, quia odor ille grauis ſpargitur diffunditurq; per vtrunque, quæ ipſa ſunt tenuis & imbecillæ ad reſiſtendum naturæ elementa. Facilè enim vtrunque corrumpitur, quia externam qualitatem citò admittit & ſentit. Exempli cauſa, eadẽ aqua, modò incaleſcit, modò frigeſcit: aër eodẽ die caleſcit, eodem tepet, & frigeſcit. Id qđ maximè vere & autumno fieri experimur. Nam manè frigidus, meridie calidus, veſperi tepidus, idem ſentitur. Cùm ſit autem aër liquidior quàm aqua & ad repugnandum imbecillior, longè citiùs etiam faciliusque afficitur ab externis qualitatibus & agentibus.

ANT. Verùm, quidam in animum ſuum hæc ab iſtis fieri non inducunt, ſed potiùs magna animi vanitate, & quadam oſtentatione ſuæ artis & potentiæ ita aſtutè iactare, quò perterrefaciãt homines, vel etiam inſanè prædicari, quia quidam ex ijs melancholia quadam laborantes ita ſe aliquando crediderunt poſſe.

THE. Fateor ego quidem, Antoni, quòd qui primus hoc efficit, Deus eſt ipſe, qui his modis & his hominibus tanquam inſtrumentis hominum peccata coërcet: veruntamen pernego quod iſti contẽdunt, iſta

iſta ſemper eſſe animi ægroti falſa ſomnia, cùm Sortiarij aiunt ſe intoxicare aërẽ: imò verò ſæpè id & veriſsimè ab ijs fit. Quod vel hac ratione demonſtrari poteſt. Primùm quòd nulla aliena cogitatio & animi phantaſia à nobis reipſa ſentiri poteſt, neque poteſt illa corpus noſtrum actu ipſo, quod aiunt lædere. Cogita me abs te occiſum, & iſtud animo finge quantum potes, proptereáne erit vel proſperæ valetudinis meæ imminutio vel tantillum facta? Minimè verò. Neq; enim contagionẽ immittit, aut ſpargit morbos in aliena corpora vana cuiuſquam imaginatio, & falſa. Atqui reipſa inſectos morbos à Sortiarijs ſentimus, peſtes ẽt inductas easque ſæuiſsimas videmus, & alia huiuſmodi effecta, quæ negari nõ poſſunt. Deindè ipſi cõſtãter in medijs etiã eculeis & tormentis hæc à ſe facta eſſe confitentur, maximè verò cùm propter ea crimina ducũtur ad ſupplicium. Denique conſenſus ipſe, qui inter eos omnes apparet, noſtram ſententiam confirmat. In vanis enim animi cogitationibus non poteſt eſſe vna & eadem omnium vox, ſed alius ab alio diuersè qd imaginari poteſt. Propria eſt enim ſua cuiusque animi actio, neque tanta inter tot, & tàm varijs locis diſperſos homines, vanæ cogitationis conformitas

& conſenſio, neque in loco ipſo, tempore, modoq́; agendi confeſsio tàm vna & concors eſſe vnquam poteſt inter aliquos, niſi iſta reipſa euenirent, atque ita eſſent vt ab iſtis fieri dicuntur. Quid quod ipſe iam dicam, eſtq́; longè mirabilius, etiam nodant, quẽadmodum noſtri loquuntur, ligulam, id eſt, impediunt quò minus coniuges ſibi mutuò debitum coniugale reddant, aut certè ne eorum alter id poſsit.

ANT. Quid tu ais, Theophile?

THEO. Planè ita eſt Antoni. Nam ſi ſuis venenis poſſunt hominum valetudinẽ lædere, vires & robur corporis minuere, neruos emollire, ſenſus hebetare, internos etiam humores ipſos perturbare, qui mirum eſt, ſi vim illam genitabilem, quæ eſt in vaſis quibuſdam corporis humani ſeminarijs impediunt, vel ipſorum vaſorum refrigeratione nimia iniecta per venenum, vel excitato quodam alterius in alterũ coniugem (quos ita vexant) odio & faſtidio? Quod quidem arte ſatanica ab illis fieri facilè conceſſerim, ſed fieri tamẽ inter eos diſcordias & diſsidia ſerãt, inter quos ſumma pax eſſe debuit. Sic enim ſeſe impij illi vlciſcuntur, quia eos oderunt, quos ita afficiunt, quamuis ſæpè immerentes & innoxios, ſed ad ſui magiſtri ſatanæ imitationem

tionem zizania ſerere gaudēt inter homines, Matth. 13. verſ. 39. Ioan. 3. verſ. 10.

ANT. Habéſne tui dicti vel exempla vel argumenta?

THE. Vtraque. Ac exempla quidem penè infinita etiā quotidiana & quæ verſantur hodiè ante oculos. Teſtimonia verò ſiue argumenta certiſsima. Primùm Auguſtinus ipſe inter varios nocendi modos, quos Sortiarijs tribuit tractatu 7. in Ioan. etiam ligaturas recenſet, cuius hæc ligatura ſpecies eſt. Deindè quòd Eclog. 8. Poëtarum facilè princeps & ſui ſeculi doctorū doctiſsimus Vergilius idem probat. Eſt enim ex ipſa rerum experientia ſumptum hoc,

Necte tribus nodis trinos Amarylli colores,
Necte Amarylli modò: & Veneris, dic, vincula necto.

Prætereà hoc ipſum confirmatur Cano. Si per. qui eſt poſtremus 33. quæſtio. 1. in Decreto. Quòd ſi Sortiarij poſſunt impedire vim animæ nutritiuā, vt latè diſputat probatque Thomas Aquinas in prima ſumma quæſt. 3. artic. 4. eadem ratione poſſunt & generatiuam corrumpere, & impedire.

ANT. Eò me adigis, vt quid iam dicam, aut quò me vertam, neſciam.

THE. Quid verò, ſi illud etiā addidero, quod longè magis ſtupendum videbitur,

quodq́; tamen Auguſt. & Apuleius diſertè tradunt? Quanq̃ ego fieri poſſe pernego.

ANT. Quid illud eſt?

THE. Sortiarios nimirum poſſe mutare homines in alias rerum formas, id eſt, eos in lupos, vrſos, aſinos conuertere.

ANT. Itáne quæſo, D. ille Auguſtinus?

THE. Certè, Antoni. Lege tu librum illius de Ciuitate Dei, decimum octauum, capite decimoſeptimo & decimooctauo, vbi refert Auguſtinus plures tùm ex Ethnicis, tùm etiam ex Chriſtianis, qui ita ſe immutatos dixêre, præſertim verò Danięnetum, & Præſtantem quendã, ſed & alios.

ANT. Iſtud quidem fieri non poteſt, vt dæmõ vel diabolus quiſquam naturam eſſentiamq́ue noſtram, quam vocant, immutet. Hoc enim ſolius Dei proprium eſt, vti creare naturas, ita eas immutare poſſe. Id quod Satan efficere, neque ipſe per ſe, neque per ſuos famulos Sortiarios vllo modo poteſt.

THE. Rectè ſentis, atque ita etiam alibi ipſe Auguſtinus ſcribit. Quanquam enim qui iſta ſe fuiſſe dicunt, tales ſe opinantur aliquãdo vixiſſe, falluntur tamen, ſuntq́ue ea animi deliria & falſæ phantaſię ſiue imaginationes quæ magna vi illuſionis cuiuſdam aut morbi eorum animis inhæſerunt.

Quin

Quin tamen ita quoſdam perſuadeat ſatã, non diffido. Quod vt faciat, ſopit eorũ externos ſenſus & occæcat, tùm deindè varias rerum formas obijcit, quas perturbatis iam eorũ humoribus & animis imprimit tàm efficaciter, vt ſe reipſa huiuſmodi quædam eſſe & fuiſſe credant. Sic Medici docẽt quoſdam eſſe corporis morbos, in quibus videmur nobis eſſe lupi, porci, boues, muli, item toti vitrei vel cerei & alia quædam. Vidi etiam qui ſe gallum gallinaceum eſſe affirmaret & deieraret. Quamobrem veriſsima huiuſmodi animi illuſionum & deceptionum cauſa, quæ tamẽ Sortiariorum artibus fieri poteſt, ex eo pendet, ꝙ perturbatis corporis humoribus & temperamento animi ipſi hominum quodammodo immutantur, & à ſe alienati redduntur ſatanæ miniſterio, ne alia agnoſcant, quàm quæ obijciũtur. Itaq; facilè ſibi perſuadẽt, qui vexãtur ita, ſe tales eſſe, quales ſe dictitãt, quæ tamẽ ſunt meræ ſatanæ illuſiones.

ANT. At Nabugadnezar Aſſyriorũ rex in brutum animal mutatus eſt, & herbas per ſeptem annos depaſtus, vt eſt apud Danielem cap. 4.

THE. Ita eſt. Sed illud de Nabugadnezar ita intelligẽdum eſt, ne mutatam humanã eius naturam in bruti animalis eſſentiam putes

putes aut ſentias. Mutata enim eſt eius cõuerſatio, & humanæ ſocietatis amans animus & affectus. Deindè vt id in eo eueniſſe concedamus, Dei ipſius omnipotentis & creatoris poteſtate, non autem ſatanæ vi, (per quam ſolam Sortiarij operantur) effectum eſt. Poteſt quidem Deus rerum naturas & eſſentias ipſas tollere aut commutare, ſatan autem non poteſt. Quare illa etiam falſiſsima cenſenda ſunt, quæ de Lycanthropis quibuſdam narrantur. Quanquam tamen alij id fieri apud Septentrionales populos affirmant, veluti apud Boryſtenem Fluuium & Tanaim. Nam quòd Varro ſcripſit eſſe in Arcadia lacum, quem qui traiecerint, euadant lupi, ita accipiendum puto, quòd propter metum, quem in traijciendo periculoſiſsimo illo lacu homines concipiunt, ſibi videantur eſſe lupis. Aliàs, meras nugas & aniles fabulas totam illam narrationem dixerim.

ANTO. Hactenus in qua rerum genera Sortiarij graſſari poſsint abundè explicaſti: vnum modò adijce: Cur iſti ipſi impuri homines etiam pios & verè Chriſtianos homines poſſunt intoxicare & venenis ſuis lædere? Id quod verum eſſe certiſsima rerum experientia & quotidiana demonſtrat.

THEO.

THEO. Huius tuæ quæſtionis ſolutio facilis eſt, Antoni. Primùm id fit, ꝙ Deus iuſtiſsimus ea ratione ſuorum filiorũ peccata punit. Quos enim pios & verè Chriſtianos dicimus, ij non carent ſuis, non tantùm ſæpè infirmitatibus & næuis, ſed ẽt ſępè grauiſsimis criminibus & peccatis, vt docet Ioan. 1. Ioã. 1. verſ. 9. 10. *Si dixerimus quia peccata non habemus, mẽdacem facimus Deum.* Itaque illi iuſtè à Deo affliguntur. Præterea hoc crucis genere ſuorum patientiam explorat Deus. Quemadmodum enim Iobum ſeruum ſuum per Chaldæorum hominum impijſsimorum iniurias probauit, ita ſæpè ſuos per Sortiariorum venena & maleficia tentat, idque in fidelium ipſorum commodum & ſalutem. Nam, vt ait Paulus Rom. 5. verſic. 3. *Afflictio gignit patientiam, patientia probationem: probatio ſpem, quæ non confundit, quia charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum ſanctum.* Itaque has ipſas afflictiones pij patienter ferre debent, vt ſe Deo ſubijciant, ipſiusque voluntati totos conforment.

ANT. Hærebam, vt aiunt, in aqua, facileque fuit, vt video, eam animi dubitationem tollere. Sed quia commodè ad tria illa reſpondiſti quæ poſtulabam: Quid vox Sortiarius ſignificet: Vtrùm quidam ſint huiuſmodi:

huiuſmodi: denique, In quas res ſuas vires, artesq́ue Satanicas exerceant Sortiarij: quæſo, Theophile, vt quartum caput adijcias, mihiq́ue explices: Qua via & ratione iſti intoxicare vel venenis ſuis vti & ſoleant & poſsint.

CAP. IIII.

Qua ratione quibusq́; modis Sortiarij intoxicent.

THEOPHILVS.

QVid verò, Antoni, túne cenſes me in iſtorum arte tàm peritum, tamq́ue verſatum, vt ſingula tibi exponam. Vides quę fuerit mea initio huius congreſſus ſermonisq́ue noſtri atteſtatio, me nullam cum Satana, nullam cum Sortiarijs ipſis inijſſe vnquam familiaritatem, quam ne expeto quidem: imò verò nec cognitionis iſtarum rerum laudem mihi vindico. Tamen quantum potero enitar vt honeſto tuo ſtudio ſatisfaciam. Hoc igitur quæris ex me. Qua ratione & via Sortiarij operentur, & venenis ſuis inficiãt. In quo primùm reſpondebo illud quod eſt veriſsimum, Hoc totum ab ijs opera, inſtinctu, & doctrina miſerrimi & peſsimi illius Satanæ fieri. Hoc enim verè tibi affirmarim, nul-

lum non Sortiarium cum Satana fœdus & commercium inijſſe, ſeque illi deuouiſſe. In cuius ſuæ addictionis fidem notam à Satana inuſtam & impreſſam aliqua corporis ſui parte geſtant illi, alij quidem ſub oculorum palpebra, alij inter nates ipſas, alij in oris palato, vt ea ratione nobis illa ſit occulta & ignota. Quanquam aũt quidam velint non omnes Sortiarios eſſe aliquo ſtigmate à Satana notatos, & cõpunctos, ſed eos tantùm de quibus ipſe dubitat: quos aũt ſibi fidos ducit, eos abſq; nota relinqui: certiùs tamen veriusque dixerim neminem ex illis eſſe, cui non impreſſerit ſui in eum iuris & poteſtatis aliquod indicium & veſtigium. Quod vt facilè agnoſcant rerum capitalium & huiuſmodi ſcelerum iudices, id inprimis curant, poſtquã iſti capti fuerint, vt toto corpore tondeantur, nouaculaque abradantur, ne fortè ſub pilo corporis celetur hoc ſtigma. Pactum igitur cum Satana contraxerunt, viciſsimque ſtipulati conſenſerunt. Satan quidem, vt illi pro Deo ſe in poſterum agnoſcant & colant: illi autem, vt eos Satan iuuet & inuocatus adſit. Itaque ex pacto Satan ijs ſuccurrit, & ad eorum preces & vota agit: ipſi viciſsim eius monitis parent, atque obſequuntur.

ANT. At cùm Satan ſit natura ſua mendaciſsimus, imò verò ipſius mendacij parens, ſtátne, obſecro, ſuis promiſsis, vt ea etiam impleat, quẽadmodum hîc dixiſti.

THEO. Non eſt Satan ſemper mendax, etſi ſemper eſt fallax. Sæpè enim verum dicit, vt eos decipiat qui ſe audiunt. Sæpè etiam promiſſa præſtat, ne impoſtorem putemus, imò veridicum. Quando Satan de Chriſto mediatore noſtro dixit, Marc. 2. verſ. 24. *Tu es ille ſanctus Dei*: verum dicebat, nec mentiebatur. Animus tamẽ eius quis tunc fuit? Nempè is, vt qui iſta audiebant posteà fallerentur. Quando idem de Paulo & Silla profeſſus eſt Actorum. 16. verſic. 17. his verbis: *Iſti homines ſerui ſunt Dei illius ſummi, qui annunciant vobis viam ſalutis.* Verum quidem dicebat, impoſtor tamẽ erat, & eo pacto ſibi ad decipiendos homines quærebat aditum. Sic quando implet Satan promiſſa, fidemq́ue à ſe datam præſtat Sortiarijs, hoc agit nimirum vt eos poſteà faciliùs tutiusq́; ſeducat, atq; ſibi meliùs arctiusq́; conciliet & addicat.

ANT. Perge verò, atq; modum per quẽ illi operantur, expone.

THEO. Hæc ferè prima eſt contractus inter eos ineundi ratio. Satan primo loco hoc ab iſtis exigit, vt planè liberè & apertè

vero

vero Deo, rerum omnium creatori, & cœli abyſsique Domino renuncient, ſibiq; ſeruiant, qui ſe tunc non diſsimulanter Satanam eſſe profitetur. Itaque in poſterum ab ipſius nutu & voluntate pendeant, auxilioque innitantur. Quæ veri Dei abnegatio & ſceleſtiſsima abiuratio eſt primus iſtorum execrandorum hominum Satanæ conciliandorum gradus & ingreſſus, primaque iſtius negotij ſtipulatio. Hoc modo & tàm fœdo in eius mancipium receptis iſtis, Satan iam notam imprimit vel dentibus vel manu, & liberè quenquam effari iubet, quid à ſe fieri expetat, docetq; tutiſsimas & occultiſsimas ſui vlciſcendi, ſi quis oderunt, vias. Itaque pulueres, radices & venena porrigit illis vel ipſe per ſe, vel per alios quos illic habet paratos, vt quem libuerit, impunè & ſecurè intoxicent. Iam verò væcors iſte & nouus Satanæ famulus in ſui obſequij fidem perendie aliquid de bonis ſuis offert & donat patrono, quidam canem ſuum, alij gallinam ſuam, alij felē ſuum. In quo ipſo prioris promiſsionis maior confirmatio ineſt atque ratihabitio, & tetrior veri Dei denegatio. Denique hæc malorum ſumma additur. Sed diffidens Satan de ſuorum conſtantia, aliquanto poſt eos conuocat in Synago-

gam diabolicam, tùm etiam vt ex ijs reſciat quàm rectè & diligenter intoxicãdi munus mandatum impleuerint,& quos necauerint. Itaque certis locis cõueniunt, non omnes autem ſemel & ſimul, ſed quos illi libitum fuit conuocare, adeò vt in quibus locis ſint coadunandi ipſe deſignet, item qua diei vel noctis hora. In quo nihil certi conſtitutiq; habet: nec enim fiunt iſti conuentus hebdomadatim, menſtruatim vel etiam annuatim, ſed quando quotiesque iſti magiſtro viſum eſt. Sæpè autẽ ipſe per ſe, ſępè per alios denunciat vt conueniant. Cùm autem per ſe id agit, humana forma illis apparet, aut ſaltem ea, qua dignoſci ab ijs poſsit, adeò vt nõnunquam eueniat, vt in eodem hominum cœtu ſolus Sortiarius Satanam præſentem agnoſcat, cæteri non poſsint, quanquam hominem cernũt aliquem, ſed quis qualíſve ſit prorſus ignorant. Cùm per ſuos diſcipulos & alios Sortiarios euocat, & locus & tempus præſcribitur, ad quod in tàm miſeros cœtus & Synagogas, quas Satanica ſabbatha vocant, veniant. Itaq; euocati adſunt Quòd ſi quis eorum itineris longitudinem cauſetur, aut corporis imbecillitatem & laborem, aut denique hominum metum & periculum, ijs omnibus excuſationibus ſatisfacit

tisfacit ipſe. Nam pollicetur in eũ locum eos ſe eſſe delaturum, qui non poſſunt per vires corporis infirmas proficiſci: ſępè ope auxilioque baculi & virgæ cuiuſdam abs ſe datæ, aut etiam vi vnguenti id ſe præſtaturum & effecturum docet: ſæpè denique equum illis offert, quo vehantur. Quòd ſi adhuc metuant, explicat rationem & modum per quem fiant per totum itineris ſpatium inuiſibiles, & tutò accedant. Itaq; omnem illis excuſationem tandem adimit, & prætextum, ne ceſſent: & quòd iſta auxilia præbet, ideò facit vt eorum ſtudioſior amantiorque eſſe videatur, atque eos magis ſemper ſibi deuinciat & habeat obſtrictos. Ergò conuenientibus illis apparet ipſe, velut eius cœtus antiſtes, varijs formis. Aliquando enim hominis figura & ſpecie cum ijs agit, aliàs hirci turpiſsimi forma, aliàs alia facie. Iuſiurandum autem illi datum omnes tunc repetunt, de ipſo pro Deo agnoſcendo: choreas etiam eo præſultore ducunt, aut circa eum ad turpiſsimas cantilenas in ipſius tamen laudẽ & nomen confictas lætiſsimi ſaltitãt. Quibus rebus omnibus peractis, quærit ex ijs quid iterum à ſe petant, quibus venenis ad homines intoxicandos egeant. Itaq; prout eorum quiſque malignum animi ſui

in alios votum patefacit, ipſe vindictæ modum ſuggerit. Nam alijs venena confecta & parata præbet, alios docet noua conficere & miſcere. Alijs quaſdam formas & characteres dat, certaque vel verba, vel vnguenta quorum vi quicquid præſcire velint, vel efficere, voti compotes fore certiſſimè pollicetur. Deniq; ſi qua in re ſe præſente ſuoque auxilio egeant affuturum ex pacto promittit. Ergò ij modi, per quos Sortiarij intoxicant, ſunt partim mala venena & manifeſta, quorum ingredientia, vt vocant, ſunt planè deleteria, & pro lethalibus damnantur à doctis Medicis: partim ſine veneno nobis quidẽ vel ipſiſmet Sortiarijs cognito, quanquam tamen aliquod inijciunt. Partim etiam nullum viſibile toxicum adhibent ad lædendum, quod eſt duobus illis prioribus modis longè magis ſtupendum. Ergò ſi quæ venena manifeſta & noxia medicamenta iſti infuderint, à Medicis deprehenduntur, & talia eſſe demonſtrantur, poſtquam ex eorum confeſſione didicerunt, quibus rebus conſtent & conficiantur. Quæ autem ab ijs adhibita ignorantur, & quæ ſint & quibus etiam miſceantur rebus, non deſinunt tamen ea ipſa lædere. Quemadmodũ nec ſi videntur qdem aliquod malum pharmacũ nõ adhibuiſſe,

buiſſe, intoxicare deſinunt, veluti cùm ſolo oris halitu id faciunt & flatu, vel intra dentes radicem ſibi à Satana datam tenent & premunt, ſoloq; alloquio homines perdunt & necant. Quòd autem ipſi ſæpè non attingunt eos, quos tamen intoxicant, mirum videri non debet. Fit enim tunc intoxicatio ab ipſo Satana veneno vel puluere vel radice clãculum iniecta & diffiata iſtis id fieri poſtulantibus. Id quod Satan præſtat ex pacto vti dixi conuento, propter qđ quibuſdam in rebus famulatur illis, & crudele miniſterium præbet.

ANT. Totus cohorrui, Theophile, dum illa ſuperiora tàm horrenda, tamq́ue verè Satanica enarrares. Totus contremui, & expaui, ita me Deus amet, tàm erant ſtupẽda. Ergò hæ ſunt Satanæ artes, per quas ſibi Sortiarios addicit.

THE. Sunt iſtæ, Antoni.

ANT. Sed vnde illas tenes aut didiciſti, obſecro?

THE. Ex infinitis penè eorum confeſſionibus conſtantiſsimis & ſimillimis: ex innumeris aduerſus eos iudicijs conſtitutis, ex quibus hæc omnia colligere paſsim licet.

ANT. Verùm tria quædam mihi in tota illa tua ſuperiore narratione abſurda planè vi-

nè videntur, & quæ nemo facilè tibi concedet.

THE. Quænam autem ſunt illa.

ANT. Primùm quidem omnium mihi tecum conuenit, poſſe Satanam humana forma hominibus apparere. Quod ſi fieri poſſe negemus, tollatur & negetur ille diaboli cum Chriſto congreſſus, de quo ſacra ſcriptura teſtatur, Matth. 4. vbi Satan Chriſto coram viſibiliter & hominis ſpecie viſus eſt. Secundo loco & hoc facilè tibi conceſſerim; non poſſe Sortiarios boni quicquam à Satana diſcere vel edoceri, ſed quę ſint infauſti maligniq́ue omninò ingenij præcepta, quale illud eſt, ſeipſum vlciſci, intoxicare etiam ignotos, trucidare inopinantes, & omnia hæc clanculum adminiſtrare, nemine conſcio aut percipiente. Sunt enim qui ſe ipſos vlciſcuntur, aut qui fratres ſuos oderunt, filij diaboli, vt ait Ioannes, 1 Ioan. 3. verſic. 10. quemadmodum contrà Dei pręcepto omnes diligere iubeamur, Matth. 5. verſic. 44. Hoc duo vera eſſe cenſeo.

THEO. In quibus ergò à me diſſentis, Antoni?

ANT. In his tribus nimirum. Primum in eo, quod ipſi Sortiarij aiũt, & tu quoq; eorum confeſsionem ſecutus, ſe verè & reipſa,

reipſa, id eſt, corporaliter iſtis indictis à Satana cœtibus intereſſe. Secũdum in eo, quòd dixiſti, eò loci ſæpè ipſos à Satana et deferri. Tertium in eo, quòd poſtremò addidiſti: Poſſe eos ſine aliquo veneno iniecto homines intoxicare. Neq; enim mihi perſuadeo poſſe quicquam meris vocibus, verbis, figuris, vel characteribus lædi, iuuari, vel intoxicari.

THE. Ordinè ad illa tria reſpondebo. Et quidem quod ad primum: Non credis, Antoni, Sortiarios præſentes ſuis iſtis cœtibus & Synagogis diabolicis intereſſe, quanquam de eo glorientur ipſi. Ecquo igitur modo id fieri dicis?

ANT. Sola animi cogitatione & illuſione diabolica, quemadmodum in ſomnis multa nos vidiſſe credimus, & ijs locis interfuiſſe à quibus tamen abfuimus: ſæpè nos cõueniſſe, qui longiſsimè tamen à nobis peregrè agebant, etiam plus quàm miliaribus ducentis. Id quod Sortiarijs accidit aſtu diaboli, qui ſæpè nos alijs etiam in rebus deludit, adeò vt ſæpè cernere, tangere, palpare ea nos exiſtimemus, quæ nec cernimus tamen nec palpamus. Atq; vt ne me putes ſine ratione eaque probabili ita ſentire, mecum faciunt viri pleriq; etiam doctiſsimi ex antiquis. Tu mihi in tota hac

quæſtione Auguſtinum ſæpè laudas. At ille ipſe vbi de mutatis hominũ formis agit, veluti libr. 18. de Ciuitate Dei, docet quæ ita fieri creduntur, ita euenire, quòd illa animi facultas, quæ ex quinque præcipuis vna eſt, & phantaſia appellatur, eſtque in anteriore parte cerebri, quòd phantaſia, inquam, læſa ſit & perturbata Satanæ vi, ſenſusq́; externi ſepulti, & mirè ab eodem impediti. Cur igitur idem de hac præſentia Sortiariorum non ſtatuemus? Quòd ſi ebrij homines, cùm in cerebrum eorum tolluntur è ſtomacho calidi vapores, putãt ſe ea videre, quæ abſunt: ſi melancholiæ morbus multa eo morbo ægris perſuadet, quæ neque vident neque adſunt, æquiori certè ratione diffiniemus, Satanę, qui longè ijs ſuperioribus cauſis potentior eſt ad turbandas animi vires, illuſione iſta Sortiarijs accidere, non quòd reipſa illic ſint præſentes. Poteſt igitur Satan & animi facultates, & corporis vires lædere & vincire, vt docet Thomas Aquinas, & ante eum Auguſt. lib. 7. de Geneſi ad liter. cap. 11. dixerat. Prætereà idem Auguſtin. in quadam ſua Epiſtola ad Nebridium familiarem ſuum, quæ eſt numero 72. diſtinguit tria phãtaſmatum noſtrorum genera. Primum genus eſt eorum quæ noſtra phantaſia ex

rebus

rebus ipſis viſis concipit. Secundum genus eorum, quæ ipſa per ſe inuenit, & quibus ſimilia nuſquam anteà vel vidit vel audiuit. Tertium genus eorum, quæ ex aliorum ſermone concepta ipſa finxit. Itaque hæc Sortiariorum phantaſmata ex ſecũdo illo genere erant, quando ſcilicet phantaſia ipſa per ſe multa excogitat & inuenit. Quod vt tibi certiùs ex eodem illo autore confirmem, idem Epiſtola ad Euodium 101. de prodigioſis viſis ſcribit, quòd quando illa viſa ita viuaciter & efficaciter nobis obijciuntur, vt nos vidiſſe ea verè credamus, animæ proptereà è noſtris corporibus non emigrant, neque peregrinantur in ijs locis, in quibus nos tunc putabamus verſari, ſed in corporibus noſtris manent etiam eo ipſo momento, quo illa tàm perſpicuè cernebant. Itaque vi obiectorum fit, vt videamus ea. Senſus autem corporei interim ſopiũtur in nobis, vt excitari nullo modo poſsint, dum iſta viſio obuerſatur. Vndè fit vt poſteà excitati & colloquutos nos eſſe, & bibiſſe, & ediſſe, & vidiſſe illa arbitremur, quòd obiecta ſit animis noſtris viua & efficax earum rerum omnium ſpecies, qua afficiebamur. Atqui huius rei exempla paſsim extant etiam apud eundem Auguſtinum. Nam in Epiſtola 100.

Medici cuiuſdam Carthaginenſis nomine Gennadij meminit, qui cùm dubitaret: Vtrùm poſt hanc vitam altera eſſet ſperanda, in ſomnis tàm perſpicuè chorum angelorum & eorum cantus audiuit, vt in cœlis ſe fuiſſe crederet, cuius tamen corpus intereà in lecto decubuerat & in cubiculo manſerat, quemadmodum fatebatur ipſe. Item lib. 18. de Ciuitate Dei cap. 18. refert de alio quodam, qui verè ſe cum Philoſopho Platonico de Platonis ſcriptis in ſomnis contuliſſe confirmabat, & ab eo cuiuſdam huius autoris loci explicationem, quã anteà ignorabat, habuiſſe. In vitis Patrum, quæ appellantur, ſcriptum eſt de patre qui non noctu & in ſomnijs, ſed media ipſa die, & aperta luce cùm filiam ſuam oculis cerneret, ſibi vaccã videre videretur, quam tamen alij, inprimiſque Macharius, & hominem & virginem eſſe agnoſcebat & teſtabatur. Quid verò? ipſe tu, Theophile, nónne aliquando lib. 6. Genialium dierum qui ab Alexandro Neapolitano ſcripti ſunt, cap. 21. legiſti de reo quodam qui ad inferos ſe deſcendiſſe opinatus eſt, cuius rei teſtimonia ipſi iudici certiſsima indicauit? Arcanum. n. quoddã ipſius, quod nulli hominum notum erat, detexit & aperuit. Quid? in canon. Epiſcopi. 26. quæſt. 5.

qui

qui ex concilio Aquileienſi tranſcriptus eſt, nónne apertè pronúciatur has omnes Sortiariorum voces, & cogitationes vana ſpectra, merasque nugas, & animi illuſiones eſſe, quas Satã huiuſmodi rerum ſummus artifex illis obijcit, cùm tamẽ eorum corpora eodem ſemper loco maneant? Deniq; vt totum hunc locum tandem concludam, hæc ſunt verba ſiue Auguſtini ſiue alius fuit eius libri autor, qui de Spiritu & anima inſcriptus eſt. Nam capit. 28. ita ait: *Idcircò quædam futura prædicant, & quædam mira faciunt, quibus homines alliciunt & ſeducunt. Vndè quædam mulierculæ poſt Satan conuerſæ, dæmonum illuſionibus & phantaſmatibus ſeductæ credũt ſe & profitentur nocturnis horis cum Diana Paganorum Dea, vel cum Herodiade & Minerua, & innumera mulierum multitudine equitare, earumque iuſsionibus obtemperare. Ipſe namque Satanas, qui transfigurat ſe in angelum lucis, cùm mentem cuiuſque mulierculæ ceperit, & hanc ſibi per infidelitatem ſubiugauerit, ilicò transformat ſe in diuerſarum perſonarum ſpecies ac ſimilitudines: & mentem, quam captiuam tenet in ſomnis deludens, modò læta, modò triſtia, modò cognitas, modò incognitas perſonas oſtendens per deuia quæque deducit. Et cùm ſolus hæc patitur ſpiritus infidelis, nec in animo, nec in corpore euenire opinatur, idcircò nimis ſtultus & hebes eſt, qui hæc omnia quæ in ſpiritu fiunt, etiam in corpore accidere arbitratur,*

cùm

cùm Ezechiel & alij Prophetæ, Ioannes etiam Euangeliſta & Apoſtoli in ſpiritu, non in corpore viſiones viderint. Quid firmiùs & apertiùs pro me iam dici poteſt, Theophile, tuæque opinioni magis repugnans & contrarium? Quibus omnibus ſi mihi abundè ſatisfeceris, ſubſcribam illi ſententiæ, qua affirmas Sortiarios præſentes in illis cœtibus adeſſe.

THEO. Quin hęc res in controuerſiam à multis ſit adducta, non diffitebor, Antoni, planeque viſa eſt quibuſdam incredibilis. Sed etiam tibi dabo hoc quoque, ſæpè ab ijs quædam dici quæ non fecerint, ſæpè etiam eos opinari & quidem falsò ſe inter eos verſari & agere, qui tamen ab ijs procul abſunt. Hæc ipſe concedam non grauatè. Ex eo tamen effici nego quod concludis, nũquam igitur eos huiuſmodi cœtibus & Synagogis præſentes adeſſe. Qui itaque tàm certè diffiniunt Sortiariorum corpora domi eſſe, dum ipſi ſe in medijs iſtis ſociorum gregibus verſari putant, nimium fidenter loquũtur. Nam ipſa rerum experientia aliud docet. Nónne reperti ſunt plures, qui vana animi curioſitate inducti eos cœtus adiere, qui præſentes corpore ijs in locis fuerunt, in quibus iſti Sortiarij coadunabãtur, vndè poſteà domum
ſuam

ſuam regreſsi ſunt magno itineris labore, idq́ue vicinis ſcientibus atque videntibus. Narratur quidam in Ambarrorum finibus, qui hodiè Ducatus Niuernenſis dicitur, qui à colono ſuo impulſus eò venit. Narratur noſtra hac ætate alius qui in Pictonum agro cùm amore cuiuſdam primariæ fœminæ (quæ illuc conueniebat, eratq́ue Sortiaria) perditè teneretur, eò etiam acceſsit, vt eam alloqui liceret & videre. Tùm deindè quî fieri poſſet vt Sortiarij ipſi locos notarent, perſonas ipſas de vultu agnoſcerent, numerum noſſent, vicinas arbores, ſepes, flumina, domos diſtinguerent, ſi hęc vana tantùm animi ſpectra fuiſſe dicantur, neque ijs cœtibus ipſi interfuiſſe? Cur è ſuis ædibus, cur ex vrbibus ſummo veſpere egrederentur, vt eò conueniant: cur in itinere conficiendo laborarent: quomodo viſibiliter & perſonaliter, vt ita loquar, ex ijs locis reuerterentur, niſi perſonaliter quoque præſentes illic fuiſſent, & non ſola animi ſomniatione & imaginatione? Ergò conſtãtes ipſorum Sortiariorum confeſsiones infinitaq́ue teſtimonia tibi, Antoni, aduerſantur, tuæq́ue ſententiæ. At iſtæ ſunt vanæ eorum oſtentationes & animi deliria, ais. Sed nimiùm periculoſa, Antoni. Tunc enim iſtà confiten-

confitētur cùm morti proximi & propter hoc ipſum damnati ad ſupplicia ducũtur, cùm cruciantur, cùm eos huiuſmodi verba iuuare ampliùs non poſſunt. Denique vbiq; ita. Prætereà quemadmodum in lib. de Humanitate Chriſti, ſcribit pater ſanctiſsimus Athanaſius, animi cogitationes vtcunq; validæ & ꝓfundæ corpora tamen noſtra de loco in locũ non transferunt, neque alios, qui abſunt, attingunt. At Sortiariorum corpora mouentur. Quare fit vt ſola animi cogitatione iſta ijs accidere nõ ſit credendum. Et quod ad tua argumenta ſpectat, equidem diſtinguendũ dico. Quędam ſunt enim de quibus falsò iſti gloriãtur, quòd per rerum naturam ea fieri non poſſunt, quæ tamen à ſe contendunt facta. Huiuſmodi omnia vana animi illuſione illis contingunt. At quò minus illic ſint pręſentes, quæ cauſa, obſecro, quæ ratio, quis rerum ordo obſtare poteſt, pręſertim cùm indè redeant corporaliter & viſibiliter, id eſt, reipſa, atque ab ijs locis etiam corpore abfuerint, in quibus anteà verſabantur? Nam ille ipſe reus, quem poſtremùm commemoraſti, quiq; ad inferos ijt, abfuit per duos dies, & cùm diligenter in toto carcere perquireretur, tamen nõ potuit reperiri. Ergò quæ cũ natura corporum noſtrorum

rum pugnant, ea ſi facta ab iſtis prædicentur, falſa ſunt, & meræ dæmonis illuſiones illa meritò cẽſentur. Qualia ſunt illa quorum concilium Aquileienſe meminit, veluti equitare in luna, conuenire cum Herodiade, cum Diana, cum Minerua, quæ Paganorum Deæ appellantur: alloqui iam mortuum hominem, duodecim illos heroas, quos vocant, id eſt, Hectorem, Achillem, Rollãdum, & alios ſimiles oculis cernere, & cætera huiuſmodi quæ ſunt mera quidem ſpectra & vana ſatanæ figmenta, quę oculis vel animis hominũ obijciũtur. Huius generis ſunt etiam illa quæ tùm ex Auguſtino, tùm etiam è libro de Anima & Spiritu ipſe adduxiſti, quæ fieri reipſa non poſſunt, quia cùm rerum natura eorum implementũ & veritas planè aperteq́; pugnat. Sed hoc quod nos de congreſsionib. Sortiariorum & coitionibus & modo ipſo conueniendi affirmamus, quid habet à rerũ ordine alienum, aut corporũ noſtrorũ vi & eſſentia contrariũ? Denique qui tam certò definiunt in ijs extraordinarijs viſionibus, & in raptu atq; ecſtaſi animi prorſus ſemperq́; corpora noſtra abeſſe ab ijs reb., quas tunc cernimus, confidentiùs ſanè loquútur, q̃ ſanctus ille Dei ſeruus & Chriſti Apoſtolus Paulus, qui de ſuo raptu (quanquam

quam is ab eo genere fuit diſsimilis de quo nunc loquimur. Nam Dei ipſius, non autem Satanæ manu & potentia euenit.) ſed ille de ſuo raptu loquēs 2. Corinth. 12. verſ. 3. ſic ait: *Et noui huiuſmodi hominem (an in corpore, an extra corpus neſcio: Deus nouit) raptum fuiſſe in Paradiſum & audiſſe ineffabilia verba, quæ non liceat homini loqui.* Hæc ſunt, Antoni, quæ tuę dubitationi, vt credo, ſatisfaciūt, eamque tibi iam, vt ſpero, explicabunt.

ANT. Imò verò eorum ipſorum corpora in eodem lecto & cubiculo deprehenduntur & eſſe & manere, à quibus tamen oportuit abeſſe procul, ſi reuera & perſonaliter in quē alium locum ipſi veniſſent.

THE. Perſtas etiam, Antoni, in ſentētia. Quam vt planè refutem hoc pernego, qđ ais, & vt verum & cōfeſſum tibi ſumis, Vera eorum corpora percepta eſſe in lecto & cubiculo, dum illi ſe abſuiſſe dicebāt. Fuerunt enim potiùs corporum quædam ſimulacra à Satana ſuppoſita, & effigies obiectæ, quàm vera Sortiariorum corpora. Non venit in mentem, obſecro, quid Michol vxor Dauidis fecerit, & excogitarit, cùm fugam mariti ſui celare vellet & patrem Saulem, & patris ſeruos, qui eum ad cædem quærerent? Nónne legiſti, quod eſt ſcriptum 1. Samuel. 19. quēadmodum illa

aſtutè quidē, non tamen Satanica arte nec Sortiariorum more, pro Dauidis corpore ſtatuam ſuppoſuerit, cui culcitram ſubiecerit, veſtimētis etiam ornarit adeò doctè & ſcitè, vt verè Dauidem illic eſſe crederēt, qui ſimulacrum ita apprimè adornatum ipſis oculis viderant. Sic Satan vt nos celet ſuorum diſcipulorū abſentiam, pro vero eorum corpore, quod abeſt, ſæpè falſum nobis illud ingrentibus ſubſtituit. Ex quo fit, vt pleriq; exiſtiment Sortiarios ijs cœtibus nō intereſſe σωματικῶς, quos ſe adijſſe tamen contendunt, quia falſa & à Satana ſuppoſita in lecto aut cubiculo eorū ſimulacra pro veris corporib. accipiūt & vidēt. Sed qui ita iudicāt, grauiſsimè falluntur.

ANT. Teneo quid dicas. Sed quod ſecundo loco à me propoſitum eſt, diſſolue. Fieri enim mihi non videtur poſſe, vt aliquando à ſatana Sortiarij eò loci deferantur, quod tamen dixiſti.

THEO. Quid tu? nónne verum cenſes quod & Matt. 4. ver. 8. & Luc. 4. verſ. 9. ſcriptum extat de Chriſto, eū à ſatana in pinnaculum templi Hieroſolymitani è deſerto fuiſſe tranſlatum.

ANT. Imò veriſsimum. Sed Dei voluntate id factum eſt, fuitq; hęc tota res extraordinaria.

THE. Facilè hoc tibi concedo. Sed eadem Dei voluntate iuſtoque eius iudicio fieri dico, vt diabolus Sortiarios ita poſsit contrectare, deferre, & vehere, vt eos omninò in eius poteſtate eſſe appareat. Quòd ſi tàm ſanctũ & impollutum corpus, quale fuit Chriſti, auſus eſt Satan attingere, in quod nullum ius illi propter peccatũ fuit. Si potuit idem Chriſtum ipſum ſublimem corripere, & per aërem deferre, non reformidat audax ille aggreſſor Sortiariorum corpora contrectare & baiulare, quando illorum & corpus & animũ ſuum eſſe iampridem agnoſcit. Quòd ſi Deus in Sortiariorum animos dedit Satanæ poteſtatem, vt à fide abducerẽtur, multò magis eidem in eorum corpora hoc daturus, vt contrectentur & geſtentur. Multò minùs enim Deus animas quàm corpora hominum concedit Satanę, quod Iobi exemplo confirmatur, Iob. 2. verſi 6. Denique hoc onus vehendorum & deferendorum Sortiariorum non ſemper ſumit Satan, ſed aliquando tantùm, & cùm omnem effugiendi congreſſus excuſationem illis vult eſſe ademptam.

ANT. At mirum ipſe horrorem incuteret, ſi eos attingeret aut contrectaret.

THE. Verum dicis, ſi quidem ea forma

qua

qua diabolus eſt, illis videretur aut occurreret, quæ eſt certè quidem teterrima & formidabiliſsima, ſed alia ſpecie alienoq; vultu ſeſe ijs offert. Qua enim angelus eſt, videri non poteſt. Sed quēadmodum cùm primùm eos aggreditur & affatur, humana effigie aut alia tolerabili & conſueta illis forma id facit: ita cùm eos deferre parat, ſe in equi vel muli, vel auis, vel alterius animalis ſpeciem transfigurat. Quid verò? Nonnunquam etiam defert, neque videtur tamē ab ijs ipſis. Nam baculum offert, quem tibijs inſerant, certaque verborum precatione in ipſius nomen cōcepta (quā imperat & docet) baculus iſte eos vehere & geſtare cenſetur eò loci, quò deueniendum eſt, itaque ijs perſuadet tanq̃ à baculo portentur, cùm ipſe interim eos vehat. Cùm ſit.n.naturę angelicæ, imò verò aëris princeps, vt ait Paulus Epheſ.6.verſ.12.mirum videri non debet, ſi ea operetur quæ nos nullo modo poſſumus, agatq; longè, quàm nos, & celeriùs, & agiliùs.

ANT. Fama quidem de Brunone quodam Abbate accepi, qui tēporis momento ex Inſubria Romam à diabolo delatus eſt: item de Theophilo quodā, de quo eadem narrantur. Sed quid tu, Theophile, iſtáne etiam vera eſſe iudicas?

THE. Veráne ſint quæ de duobus iſtis ferũtur, nec ſcio, nec admodum curo: Sed hac ratione me in mea ſentẽtia confirmo, quòd ſi ſatan, Dei conceſsione, poteſt corpora noſtra lædere & interficere, id quod ex hiſtoria Iobi & aliorum colligitur: multò magis eodem Deo concedente poterit ea portare, ſubleuare, cõtrectare, & quemadmodum lupus ouẽ à ſe correptam agere. Nec propterea tamen Satan cenſendus eſt equus, mulus, aut iumentum, quale tũc oculis videtur. Sed ſi quemadmodum Paulus docet 2. Corin. 12. verſi. 14. ille ſe transformat in angelũ lucis, multò magis multoque faciliùs harum rerum vultus induit, quia non tàm facilè virum Dei imitatur, quàm muli ſpectrum poteſt repræſentare. Alexander igitur ille Neapolitanus, quem teſtem anteà laudaſti. li. 4. Genial. dierum cap. 19. ſcribit de Thoma quodam monacho, qui vulgò verax vir habitus eſt, eum narrare ſolitum cùm fortè in aliquem ex fratribus monachis acerbiùs excanduiſſet, & in eo animi æſtu in ſolitudinẽ ſe ſubduxiſſet, Satanam humana ſibi forma apparuiſſe, eumque per longum ſpacium comitatum, dum multa perſuadere conaretur. Et cùm ad fluentum quoddam magnũ in eo deſerto tãdem deueniſſent, addebat

ſe à

ſe à Satana arreptum & in humeros ſublatum traductum in alterã fluminis ripam fuiſſe. Ex quibus omnibus apparet nouũ omninò non eſſe, ſi quoſdam deferat Satan animo ſibi eos vel lucrandi vel fortiùs obſtringendi.

ANTO. Atqui vix fieri poſſe videtur vt tàm citò transferat, præſertim in tàm longinquum locum in quẽ ſe conueniſſe aiũt.

THE. Anteà quid de Chriſto ipſo apertè ſcriptum ſit, Luc. 4. verſ. 5. dixi, eum à ſatana temporis puncto traductum Hieroſolymas, ipſique oſtenſa eſſe omnia regna mundi. Itaque, Antoni, quomodo tamdiu de hac re dubites omninò non video, cùm tanta ſit vectoris huius, id eſt, ſatanæ celeritas, & in agendo vis & potentia. Nihil enim hunc impedire poteſt eorum, quę nobis feſtinantibus obſtant. Neque illi laborioſum aut arduum eſt currẽti aërem diffindere, quemadmodum nobis. eſt enim angelicæ & ſubtiliſsimæ naturæ, nõ autem corporeæ, quia ſpiritus eſt. Quamobrem Auguſtinus in lib. de Diuinat. Dæmonum capit. 3. ſcribit eum curſus celeritate ſuperare velociſsimos homines, vt etiam animalia quælibet, aues adeò ipſas. Cuius ſententiam amplexus Thomas Aquinas in Summa quæſt. 110. quæſt. 3. ſcribit corpora

ipſa Satanæ cedere, inter quæ ſe celeriùs ideò mouet, ne illi eunti & progredienti obſtent. Ac ne amplius de tota hac re ſis dubius, Antoni, aut animi anceps, afferam tibi etiam profanorum ſcriptorum tùm dicta, tùm etiam exempla: ne hæc poſterioribus temporibus à ſolis Chriſtianis credita exiſtimes. Eſtne, obſecro, quicquam in tota Romanorũ hiſtoria notius, quàm raptus ille Romuli primi Romæ vrbis parentis & cõditoris? Atqui ille à Satana ſub teſtibus multis raptus eſt propter horrendas diuinationes, ſuperſtitiones, latrocinia, & mulierũ raptiones, quas ipſe induxerat iuſſeratq;. Quanquam enim alij aliter de eius obitu ſcribunt, Plutarchus tamen autor fide digniſsimus, & inter Græcos Latinosq; ſcriptores diligentiſsimus & veriſsimus ſemper habitus, ſic de eo narrat. Certo nimirum quodam die eum à ſatana in aërem toto Romano populo ſpectante ſublatũ & abreptum. Ac à ſatana id factum eſſe variæ rerum circumſtãtiæ, quæ ab eo commemorantur, demõſtrant. Igitur magna procellæ & aëris tempeſtas coorta præceſsit, tãtęq; tenebræ, quantæ noctis eſſe ſolent, tùm tonitrua horroris plena, adeò vt vniuerſus populus, qui illic erat collectus his tãtis terroribus cõſternatus trepi-

trepidiſsimè diffugerit: Atq; hoc quidem certiſsimum raptus corporis à ſatana facti exemplum eſt. Quod etiam fieri poſſe alijs duobus exemplis & confirmat & illuſtrat idem Plutarchus, Ariſtei nempè Proconeſienſis, & Cleomedis Aſtipaleenſis. Nam Ariſteus temporis momẽto à dæmone raptus eſt è taberna fullonia, & traiectus in Italiæ vrbem, quæ Crotona nominatur. Erat autem ea in Calabria ſita, vbi cum multis eſt collocutus. Cleomedes autem tanta mole corporis quanta gigas & homo violentus, cùm aliquot pueros miſerè & crudeliter occidiſſet, ab eorum patribus conquiſitus in vaſtiſsima quadã arca ſe, vt occultaret, arctiſsimè concluſit. Ea autẽ ſtatim à patribus iratis reperta & effracta, Cleomedes tamen non eſt illic inuentus. Indè enim à dæmone ſubductus & tranſportatus ſtatim fuerat. Quare ex his omnibus iam illud cõcludi põt, eſſe facillimũ ſatanæ, qui natura ſua Angelus eſt, noſtra corpora abrepta aliò transferre & traducere, idque ẽt temporis puncto. Ad quod comprobandum etiam illud, quod in hiſtoria Suſannæ verſic. 35. de Habacuc ſcriptum eſt, poſſem tibi commemorare. traditur enim è Iudæa Babylonem ab Angelo tranſuectus, idque ẽt momento. Sed te in

meam ſententiam planè tranſijſſe nunc arbitror.

ANT. Feciſti tu quidem, Theophile, vt iam mihi nutet animus, nondum tamen omninò impuliſti. Quod feceris, ſi huic poſtremæ quæſtioni meæ feceris etiã ſatis. Cur igitur, ſi quæ dixiſti, vera ſunt, vnguentis & oleis quibuſdam eos vti iubet quos ipſe vehit? nihil enim neceſſe erat.

THEO. Acrem te ſententiæ tuæ propugnatorem video, quando ita inſiſtis ſingulis quæſtionibus: dicam tamen quod tibi petis explicari. Ac primùm ne tibi perſuadeas Satanam præcipere omnibus Sortiarijs, vt ijs vnguentis vtantur. Id enim quibuſdam tantùm imperat, quos videt aut ad audendum timidiores, aut delicatiores ad tolerandum formidabilem illum ſuum attactum, quales fœminæ vel etiam viri quidam. Itaque ſtupefacit eorum ſenſus ijs medicamentis, quibus vngi præcipiuntur, ne dum feruntur ſentiant dolorem, vel horreant ipſius manus & raptum ſuum. Nec enim vnguenta iſta aut olea huiuſmodi quicquam ad motum aut iter peragendum poſſunt vel pertinẽt vlla ex parte: ſed adhiberi tamen iubentur, vel vt ea ratione eos detineat auocetque à cogitatione contactus ſui: vel ſi certè proſunt, ea-

tenus

tenus id faciũt, quatenus per ea ſenſus cor poris conſepulti iacent. Itaq; ſatan ipſe interim eos aſportat. Quanquam & aliud quoq; ſtudet in eo ſatan, nimirum vt ſacroſancta Eccleſiæ Sacramenta à Deo inſtituta adumbret & perfidè imitetur, quò magis miſeri illi Sortiarij & velint & aſſueſcãt ipſi confidere & eum admirari, & tantæ poteſtatis ergò venerari, cùm tamen reuera ipſe ille ſit, qui eos portat & ſubcollatos baiulat quò ſunt transferendi.

ANT. Atqui, Theophile, alius qui volet talem ſibi famulum quærat, ego certè recuſo & toto pectore auerſor.

THE. Et ego ipſe, Antoni. Sed iam eſtne tibi perſuaſum quod dixi?

ANT. Penè quidem. Tertiæ modò obiectioni & animi mei dubitationi reſpõde.

THE. Ecquæ verò illa eſt?

ANT. Non videntur mihi Sortiarij poſſe intoxicare quẽquam niſi adhibito & iniecto ab ipſis veneno. Incantationibus. n., figuris, verbis, conſecrationibus, deuotionibus, aut characteribus meris & ſolis, niſi aſpergatur quoq; venenũ, eos lædere poſſe, non ſit mihi veriſimile. Si igitur ſatã illis porrexit venenum, aut miſcere docuit illud quod adhibẽt, quin facilè iam intoxicare queant, non dubito. Quin ét eorum

maleficiorum ſit ſatã artifex peritiſsimus non nego. Rerum enim creatarum vires & naturas apprimè nouit. Id quod ẽt Auguſtinus libro 3. de Diuinat. Dæmonum teſtatur. Sed quòd ijdem nullo veneno, puluere, radice adhibita lædere aut intoxicare quenquam poſsint, non poſſum in animum inducere meũ. Nec enim verba, numeri, figuræ, verborum certa forma, certiſq; ue precationum & præſcriptis formulis demurmurationes, item characteres ad inuenenandos homines ſunt inſtituti, ſed ad alios & diſsimiles planè vſus, quemadmodum pater Irenæus lib. 2. cap. 40. & 43. apertiſsimè demonſtrat. Nec ille vir Chriſtianus, ſed etiam tâm vanam quorundam ſententiam alicubi irridet Ariſtoteles autor ethnicus, nedum vt eam nos Chriſtiani homines comprobemus. Præter eà illud ex certiſsimis Phyſicæ ſcientiæ regulis definitur, Nullam omninò actionem ſine medio interueniente, & extremis rei patiẽtis applicato fieri poſſe. Exempli cauſa: Cùm me impellis, manus tua me attingit: cùm ab igne caleſio, ignis primùm aërem calefacit, aër aũt me. Id quod nullo modo interuenit, cùm per verba aut characteres, aut figuras, aut verborum certas formulas intoxicatio fieri dicitur. Itaq; Plinius ſcri-
ptor

ptor in omni penè rerum genere verſatus, libr.28. Natur. Hiſtor. cap. 2. iſta fieri poſſe apertè, & omninò mecum pernegat.

THE. Iam verò longè doctior mihi videris, Antoni, quàm antea & initio ſermonis huius noſtri, vbi primarum ſcholarum tantùm memineras: nunc etiã te ſummum Phyſicum exhibes, facisq; vt difficiliùs certamen ingrediar: tuæ dubitationi tamen reſpondebo. Negáſne, Antoni, quod eſt ſcriptum Pſalm.58. verſ.5.6. de ſerpente? & ita Bucchananus Poëta Chriſtianus ſuauiſsimè cecinit:

Lingua venenum peſtifera gerunt,
Auréſque occludunt conſilijs, velut
Obturat aures callida aſpis,
Qui magicos metuit ſuſurros.

ANT. Minimè id quidem.

THE. Ergò negare nõ potes quin ſono, verbis & incantationibus Magi & Sortiarij noceant, & aliquid efficiant.

ANTO. At iſta non niſi medio quodam adhibito fiunt.

THE. Hoc verum eſt, quod dicis. Interuenit enim modus & medium aliquod, illudque conſentaneum & aptum ad iſta omnia maleficia perpetranda: ſed ab ipſo ſatana adhibitum, non nobis, non ipſi Sortiario notũ. Efficit igitur ſatã, id quod ego

tecum

tecum affirmarim, vel venenis iniectis vel alio modo, quanquam nobis admirabili & inuiſibili, quæcunque ſolis iſtis figuris, verborum formulis & characteribus videntur euenire.

ANT. Quomodo id?

THE. Primùm ex fœdere & pacto ſatan illis inuocantibus & adiurantibus adeſt, & obſequitur, impletq; ipſe quæ figurarum, verborum iſtorum aut characterum vi & energia effici poſſe promiſit, tùm vt verus, tùm etiam vt potens appareat, & illa, quæ demõſtrauit, magnæ eſſe poteſtatis & momenti planè perſuadeat. Qua ratione & fortiùs ſibi obſtringit vanos iſtos homines, & ad ſe religioſiùs colendum impellit. Atque in creaturas transfert apertè diuinæ maieſtatis & potentiæ munus, quò homines Deum lubentiùs deſerere, ipſis autem creaturis obſtupeſcentes adhærere, id eſt, veri idololatræ tandem euadere velint. Prætereà hoc modo ſimiarum more vera illa Sacramenta, quæ Deus dedit Eccleſiæ ſuæ, imitari ſtudet, & in contemptum adducere, pariaque ipſa facere videtur poſſe, denique in ipſa ſigna rei ſignatæ vim & effectum traducit.

ANT. Non fiunt igitur iſta ſolis verbis, ſolíſve characterum formis, ſed etiam medijs

dijs quibuſdam venenis vel occultis illis quidem, à ſatana tamen adhibitis & modo etiam ignoto, quem nec Sortiarios ipſos docuit.

THE. Rectè, Antoni, intelligis. Eſt enim ſatanæ in eo ſuo ſcelere tegendo, artificióque celãdo ſumma fraus. Itaq; ipſius cum Sortiarijs pactum conuentum ei ſimillimum mihi videri ſolet, quòd latrones duo in ſyluis graſſantes inire ſolent. Illi enim vt tutiùs lateant, & vt cautiùs atq; faciliùs inſidias iter facientibus ſtruant, ita agunt, & conſentiunt inter ſe, vt eorum alter in ipſo itinere appareat, alter in ſyluis abditus lateat, qui tamen ad certum quendam ſibilum & ſignum, de quo inter eos conuenit, excitatur, & tranſeuntem viatorem indicatum iugulat, quãquam prior ille etiam ſceleris ſocius & conſcius quo inſtrumento id ab altero factum ſit, ſæpè neque viderit ipſe neque ſciat. Alio etiam exẽplo idem illuſtrari atque tibi explicari poteſt. Solent homines nobiles qui cum alijs graues inimicitias exercent, adiungere ſibi ſeruos audaciſsimos, eoſque habere comites, quibus cùm innuerint certa quidem, ſed inter eos ſolos nota ratione, tũc illi ſibi indicatos & infeſtos dominis ſuis adoriuntur, etiam ſæpè abſente, aut non ſpectante

domino

dominó qui id facere tamen iuſsit. Eodem modo Satan ad ſigna illa conuenta adeſt, & promiſſum ſuum præſtat, idemq́ue exequitur quod Sortiarij volunt, vt eos magis magisq́ue ſemper habeat obſequentes. Itaque hoc dicam amplius, etiam has figuras & characteres ipſa per ſe nihil niſi mera nugamenta & ludicra oculorum ſpectacula eſſe, quæ à peſsimo præceptore propoſita miſeros illos detinent, nec rationem huiuſmodi euentus aliam veriorem q́ue exquirunt, quanq̃ hęc ipſa nullius ſint momenti ad id efficiendum quod conantur, nec ab ipſis Sortiarijs intelligatur, quid quantumq́; proſint. Sed quemadmodum ludiones & circulatores quidam qui mira in medio circo facere videri volunt, varia manuũ geſticulatione, multisq́; verbis profuſis aures & oculos ſpectatorũ occupant & obtũdunt, ne percipiant qua ratione pro duobus cippis tres aut quatuor, quos inter digitos occultabãt, fuerint ſtatim ſubſtituti (quod omne tamen ſolà manuũ ſubtilitate fit:) Sic Satã ſuis, quos à diligentiore iſtarum rerum inquiſitione arcere vult, vana iſta figurarum, & verborum figmẽta & ſpectra ſiue ſpectacula obijcit, vt ijs obſtupefacti retineãtur, neque diligentiùs altiusq́ue, cur hoc fiat, perſcrutentur:

quæ

quæ tamen non ſunt ex vllo cauſarum genere ad huiuſmodi euentus comparata.

ANT. Quanam igitur ratione Satan ipſe operatur, dum incantationibus aut ſuperſtitioſis characterum deſcriptionibus aut certis precationum formulis agere videtur, iam mihi, Theophile, expone.

THE. Hoc ipſum ſtudeo. Ac primùm illud conſtituo habeoque apud me certiſsimum, Antoni, Satanam nó niſi & per cauſas & per modum naturalem efficere quicquam poſſe. Nam quicquid ille vel ipſe per ſe, vel per ſuos & Magos & Sortiarios facit, aut omninò mera animi oculorúmve illuſio eſt, aut verus cauſarum tantùm naturalium effectus. Aliud enim aut potentiùs agere nihil quicquam poteſt.

ANT. At nónne miracula etiam facere, quemadmodum loquitur Paulus 2. Theſſ. 2. verſic. 9. & in Apocalyp. 16. verſic. 14. dicitur?

THE. Quid verò, Antoni, appellas miraculum?

ANT. Voco miraculum opus aliquod, quod contra vim ipſis rebus naturalibus à Deo inſitam efficitur, quemadmodũ cùm ferrum enatat ipſum per ſe ex aqua, quod in hiſtoria Eliſæ narratur 4. Reg. 6. verſic. 6. quando lapis inſidet aquæ, cùm aqua in

vinum

vinum reuera conuertitur, cùm mortui verè, non autem fictè excitantur, & reuiuiſcunt.

THE. Verè tu quidem, Antoni, & propriè diffiniuiſti quid ſit miraculum. Nam quemadmodum Auguſ. ſcribit, id tantùm miraculum dici debet, quod omnes omnium rerum creatarum vires ſuperat, nec ab ijs effici poteſt. Itaque miraculum ſolius Dei potentiæ opus eſt, quod eſt eo nomine dignum & propriè appellandum. Paulus autem & Apocalypſis hac voce ijs locis, quos tu laudaſti, tàm ſtrictè tamque anguſtè non vtuntur, ſed latiùs pro omni eo opere, quod & nouum & mirum hominibus videri ſolet, quanquam & modo & ex cauſis etiam naturalibus producitur. Vndè vox illa Miraculum pro eó accipitur ſæpè, quod rectiùs Mirũ dixerimus. Nam quod ad miraculum, quemadmodum tu ipſe illud & verè quidem deſcripſiſti, à Satana fieri certè quidem minimè poteſt.

ANTO. Quid igitur? éſtne aliqua inter Mirum & Miraculum differentia?

THEO. Latiſsima, ſiue rem ſiue nomen ipſum ſpectes. Iam enim quod ad vocem ipſam, aliud eſt Mirum, quòd σημεῖον & θαῦμα à Græcis ferè appellatur: aliud autem Miraculum, quod τέρας. Vndè voces iſtas diſtin-

diſtinguit lib.3.de Trinita. Auguſtinus. Eſt igitur Mirum, opus non vulgare illud quidem & commune, ſed tamẽ quod per cauſas naturales efficitur & producitur: quanquam eæ ſæpè nobis ſunt omninò ignotæ, aut paucis tantùm cognitæ, vel etiam ea via & ratione fit, qua nos homines vti, etiã in eadem aut ſimili re neque ſolemus neq; etiam didicimus. Exempli cauſa, cùm magnus ille & ingenioſus artifex, atque etiam ſummus Philoſophus Archytas Tarentinus ligneam columbam per aërem volantem oſtentaret, erat ea quidem res mira, non tamen miraculũ. fiebat enim iſte motus in corpore ligneo certis æquilibrijs, certaque linearum ratione & artificio, & conſtitutione tàm arcta, vt vna alteram attraheret. Itaque totum hoc fuit naturale opus. Cùm idẽ Archytas efficiebat, quod in vita Marcelli ſcribit Plutarchus, dum in Sicilia obſiderentur Syracuſæ, vt adoleſcens vnus nauẽ onerariam ingenti ponderis vnco traheret & attolleret, mirum opus erat, nó miraculum. fiebat enim per cauſas naturales & cochleas, ex Mathematicorũ regulis. Sic docti Medici multa mira efficiunt, ſic hodiè Mechanici qui dicuntur, nulla tamen miracula. Itaque quoad ea quæ mira dici poſſunt, Satan quidem

facilè & nullo negotio multa efficit. Longeq́; excellentiora quàm illa quæ nos homines poſſumus, quia illius præ noſtris, & vires & ingenium eſt longè præſtantiſsimum. Nulla tamen miracula idem facit.

ANT. Cur ita?

THE. Propter varias rationes, inprimis autem tres. Ac prima propter naturæ ipſius Satanæ præ noſtra excellentia. Eſt enim angelicæ & ſpiritualis naturæ: nos autem & terreni & carnales ſumus. Quamobrem multa poteſt quæ eadem non poſſumus. Secunda verò propter motus & actionum ipſius celeritatem. Puncto enim temporis tantum itineris & viæ conficit, quantum nos graues & lēti vel ſex diebus poſſemus. Quare momento temporis ex hoc loco in illum etſi longiſsimum fertur, quia ne aër quidem illi obſiſtit. Tertia autem propter variam rerum naturalium cognitionem, longamq́ue experientiam quam nactus eſt, cui noſtra comparata planè ignorātia eſt. Quare fit vt etiam in rebus naturalibus & ſciat & efficiat quæ nos non aſſequimur.

ANT. Cur autem, vt vis, vera miracula operari Satan non poteſt?

THE. Primùm quòd in miraculo verò edendo, oporteat deſtruere & abolere à

Deo

Deo datam iam rebus ipſis naturam. Id qđ Satan inquit. Solius enim eſt Dei, vti condere & creare, ita euertere & abolere naturam rerum. Secūdùm, q̄ in miraculo ſit neceſſe nouas vires & proprietates rebus ipſis inſerere. Id quod ille nullo modo ē potеſt. Eſt enim verus Deus ſolus proprietatum, quæ rebus inſunt, autor & creator. Tertiùm, quòd verum miraculum eſt huiuſmodi opus, quod rerum omnium creatarum vires & potentiam excedit, quamlibet ſint illæ excellentes. Quare Petrus Acto. 3. verſ. 12. cùm claudum illum ſanaſſet & verè miraculum edidiſſet, ita inquit: *Viri Iſraëlitæ quid miramini ſuper hoc, aut quid intentos oculos in nos habetis, quaſi propria vi aut pietate effecerimus, vt hic ambularet? Deus Abraham, Deus Iſaac, &c.* Quibus verbis, vt vides, demonſtratur vnius Dei propriam eſſe faciendorum miraculorum poteſtatem.

ANTO. Atqui Angeli benedicti, Apoſtoli, multique etiam viri pij miracula fecerunt.

THE. Deo quidem operante in illis fecerunt miracula. Ipſa enim poteſtas quæ illa efficit, in vno Deo reſidet, penes enim vnum eſt, nec in creaturam vllam vnquam tranſportatur. quia vt eſt apud Iſaiam, gloriam ſuam ſibiq; propriam nunquam dat Iſaie. 26.

alteri Deus. Itaque illi, quos proximè commemoraſti, boni angeli, apoſtoli, prophetæ & fideles homines, fuerunt in edendis miraculis, quæ feciſſe dicuntur, Dei tantùm inſtrumenta, & ea quidem merè paſſiua, non autem actiua, vt vocant: nec ſequitur tamen quòd ſi in miraculis DEVS eſt vſus illis ſuis ſeruis: Satana quoque vtatur, & per eum miracula facere velit. non vult enim Deus, idque iuſtè, gloriam ſuam diabolis & Satanæ communicare ea menſura, qua Angelis beatis & ſanctis hominibus confert. Id quod vel ex eo ſatis cōſtat, quòd Moſes & Aaron ſerui Dei fecerunt verè miracula, quæ tamen Pharaonis Magi, quanquam exercitati in Satanicis artibus diſcipuli & præſtantiſsimi ipſius miniſtri, efficere nunquam potuerunt, agnoueruntq; ipſi ſolius Dei digito præſtari, & oēm vim naturæ longè ſuperare, vt eſt ſcriptum Exod. 8. verſic. 18. Atque huius inter Satanam & veros Dei ſeruos diſcriminis, diuerſiq; Dei conſilij, hæc ratio eſt, quòd Satan in edendis miraculis nō ſpectat Dei gloriam: at boni angeli & ſancti viri eò ſolùm reſpiciunt & tendunt. Itaque miraculorum Dei inſtrumenta ſæpè hi ſunt, iſte autem nunquam. Et quanquam illud verum eſt, Satanam nihil omninò poſſe, niſi

quantum,

quantum, & quando, & in quibus rebus Deus ipſe illi concedit: tamen rerum ordinem à Deo conſtitutum neq; euertere, neque immutare poteſt, neq; tanta illi poteſtas à Deo tribuitur, neque etiam vt per alias res, quàm naturales, operari valeat, etſi ſæpè quidem nobis ignotas, deindè etiam quas ea celeritate impellit, vt totum ipſe opus miraculum nobis eſſe videatur. Citò enim colligit ea media easq; cauſas, quib. agit. Verbi gratia, ſtatim nubes congregat, vndè emittit pluuiam: confeſtim cogit & ſpiſſat aërem, vt ex eo condenſatũ quoddã viſibile corpus & ſpectrum nobis obijciat: venena momento miſcet, vndè lædit. Continuò ea repræſentat aut fugat quæ petuntur poſtulanturque ab eo. Prætereà ita celeriter hæc omnia efficit, vt mira nobis videatur iſtarum rerum celeritas, quæ tamen ſingula per cauſas naturales fiunt. Quare quemadmodum anteà dixi, figuræ, delineationes, ſoni, incantationes, denique certarum precum demurmurationes ſuperſtitioſæ, non ſunt rerum à Sortiarijs effectarum cauſæ, ſed tantùm promiſsionis à Satana illis factę ſymbola & arrhabones. Itaque facit Satan ipſe, quæ illi conantur & quæ putant ſe ijs rationibus præſtitiſſe & effeciſſe. Ipſe enim hoc ſym-

bolum inſtituit, quod inutile non vult videri, aut abſurdum aut nugatorium. Itaque vnius Satanę opera huiuſmodi omnia fiunt & eueniunt. Nec in eo vnius Hieronymi qui de eo ambigit, ſententia nos mouere debebit. Nam nutat ipſe, & contra hunc apertè ſentit Ioan. Chryſoſtomus in ſuis homelijs in Epiſtolam Pauli ad Galat. cap. 3. verſ. 2. item & alij non minoris autoritatis. E recentioribus etiam quid doctiſſimus ille Theologus Petrus Martyr in 1. Samuel. ca. 28. ſcribat, ſciunt omnes. Quare vt ſemel concludam, omnia hæc ex pacto agit Satan. Eadem etiam ratione fit, vt diaboli à Sortiarijs coniurentur, vt aiunt, & exorcizentur: aut euocentur, aut aduocentur & adſint præſentes & colloquãtur, quòd ipſi hoc ſignum & ſymbolum conſtituerunt, ad quod ſe repræſentarent, aut abigerẽtur. Hac ratione Numa Pompilius ſecundus Romanorum rex, & magnus, ſi quiſquam alius, Magus & Sortiarius, ſæpè ſæpius cum Diabolis & congreſſus eſt & collocutus, quemadmodum in ipſius vita auctor grauiſſimus Plutarchus ſcribit. Cùm autem, Antoni, tribus illis tuis dubitationibus reſponſum ſit, quid reſtat amplius?

ANT. Quæro ex te: Vtrùm omnia Sortiariorum

tiariorum venena ſunt lethalia, & mortis periculum inducunt?

THEO. Cur à me hoc ſcire vis, quod ne ipſi quidem illi ſciunt? Solus enim Deus id nouit, in cuius manu mors & vita noſtra ſita eſt, non in Sortiarij, non in ipſius Diaboli poteſtate, quemadmodum Eccleſiaſtici cap. 8. verſ. 9. eſt ſcriptum. Ipſe quidem Sortiariorum animus & affectus in eo varius eſt: ſæpè enim vt noceant tantùm ad tempus, venena ſua infundunt: ſępè autem vt ſint prorſus lethalia. Itaque minis territi conantur ea extinguere & tollere ab ijs quibus iniecerunt, & operam Satanę propterea implorant, ſed tamen ſæpè non poſſunt adimere, quicquid tentauerint, quòd aliter de nobis Deo viſum ſit. Ille enim terminos vitæ noſtræ conſtituit, qui præteriri non poſſunt, vt eſt Iob. 14. verſic. quinto.

ANT. Quid præterea, Theophile, poſſúntne poſtquam in poteſtatem iudicum venerunt, & in carceribus ipſis vti ſuis illis venęnis, & nocere?

THEO. Si dicam quod ſentio, poſſe eos reſponderim, ſi modò cum ſuo Satana cõmunicent. Si quæris quod hominũ vulgus ſentit, non poſſe. Ergò ſi liberè & commodè poſſent & venena ſua habere, & cum

Satana colloqui, quemadmodum aliàs ſolent, & cùm ſunt domi ſuæ, poſſe eos etiam in medio carcere intoxicare dixerim. Nec enim impedit vel iudicis autoritas ipſa per ſe, vel locus. Cuius meæ ſentẽtiæ fidem mi facit, quod Sortiarios multos Satan etiam in ipſo carcere ſtrangulauit, & ad necem vſque pugnis mulctauit, quod etiam iam à iudicibus damnatos & in carcere vinctos, ad mortem & ſuſpendium adegit. Cuius rei infinita penè exempla tibi commemorare poſſum. Sed duabus tamen de cauſis videntur mihi Sortiarij in carcere conſtituti non intoxicare. Prima, quòd commodè illic venena ſua habere non poſſunt. Secunda, quòd liberè cum ſuo artifice & doctore Satana communicare non audent. Se enim putant obſeruari, & vincti ſunt, & non niſi per carceris cuſtodem, id eſt, teſtem adhibitum ſua venena habere poſſunt. Id quod maximè timent, ne à iudice deprehendantur. Quare ferè non ſolent dum ſunt in carcere quenquam lædere Sortiarij. Vndè prudentes & ſeduli Iudices maximè dãt operam, vt dum ab ijs non ſperantur aut expectantur, adſint tamen, vt eos obſeruent. Denique verentur Sortiarij ne iam vincti conuincantur vti venenis, quod facilè fieret. Eſt enim hominum genus

genus & timidiſsimum & ignauiſsimum Sortiariorum, quod Deum reiecit. itaque plurimùm ſibi proſpicit & cauet.

ANTO. Certè, Theophile, in tuam me ſententiam planè adducis. Itaque iam & Sortiarios eſſe credo, & intoxicare poſſe, & infinita illa maleficia, quæ commemoraſti perpetrare. Sed qua tandem pœna digni ſint tàm ſcelerati homines, & in Deum perfidi & nefarij, obſecro te, expone.

CAPVT V.

Qua pœna digni ſint Sortiarij.

THEOPHILVS.

NOn eſt meum, Antoni, leges condere aut promulgare vllas, quod Reges, & in quaque ciuitate Principes ſoli poſſunt. Deindè ita vſus & mores hominum iam obtinuere, vt ſcelerum pœnæ propè omnes ſint arbitrariæ. Id tantùm igitur reſpondere poſſum, Sortiarios tanquam publicos humani generis & illius autoris Dei hoſtes, eſſe quoque publico omnium hominum & ordinum odio digniſsimos. Sũt enim à fide ſceleratiſsimi

apoſtatæ, Dei potétia perfidi abiuratores, rei læſæ Maieſtatis diuinæ, transfugæ teterrimi, proditores Dei fœdiſsimi, aſſeclæ diaboli turpiſsimi, deniq; diabolici venefici & impoſtores. Quare & vt veneficus & vt apoſtata puniri à magiſtratu rectè poteſt Sortiarius, quia & Deum deſeruit ſuum creatorem: & in Satanæ partes & caſtra manifeſtè tranſijt. Vndè fit, vt lege Dei Sortiarius morte damnetur, Deut. 18. verſ. 10. & alibi inter grauiſsima teterrimaque ſcelera recēſetur 1. Sam. 15. verſ. 23. Sed & ſancta patrum concilia eccleſiaſtica eoſdem execrantur. Veluti Conſtantinopolitani concilij ſecundi art. *60. 61.* & *62.* quæſt. 1. 2. 3. quæ ſunt Iuris canonici leges. Iure autem ciuili Romanorum hęc hominum genera grauiſsimè puniuntur. Lege enim Iulia de veneficis, capitis pœna in eos ſancita eſt. Sed nec ea contentus Imperator Leo, ipſe nouella Authentica conſtitutione ſua *65.* eoſdem grauiori pœna affecit. Denique nemo vnquam fuit tùm veterum tùm etiam recentiorum hominum rectè ſentiens & ſanus, qui nō fateretur hos eſſe peſsimos omnium mortales, itaque pœna acerbiſsima dignos ſemper iudicaret.

ANT. Demiror igitur quomodo etiam hodiè exiſtant iudices quidam tàm molles, &

les,& parum toti humano generi beneuoli, vt vereantur, vel nolint tàm horrendas feras, quales Sortiarij, è medio tollere, & ſi quando in eorum manus inciderint, punire.

THEO. Miror & ipſe, Antoni, qui certè oſtendunt hac ſua animi leuitate, quàm verè Deum contemnant, ſintque ipſius cultus & honoris magni ſpretores & aperti, cuius acerrimos & coniuratos hoſtes deprehenſos impunitos dimittunt, & ſinunt ſuperſtites viuere. Sed quid reſtat, Antoni, quod ex me ſcire cupias?

CAPVT VI.

Vtrùm liceat homini Chriſtiano Sortiariorum opera & auxilio in morbo alijsq́; rebus vti.

ANTONIVS.

VTRVM homo Chriſtianus poſſit ſalua animi pietate & conſcientia eorum auxilio vti in morbo curando, quem vel ipſi vel eorum ſocij immiſerunt, aut cuius ſe remedium ſcire profitentur. Denique vtrùm eorum opera iuſtè vti poſsimus, ſiue in publicis ſiue in

priuatis

priuatis rebus commodi alicuius gratiá, veluti in bello ipſo.

THE. Tandem, Antoni, lõgiùs me protraxiſti, quàm primùm inſtituiſſem. Sed quia hoc argumentum iam ſum ingreſſus, idq; ipſe, cui nihil denegare poſſum, petis, dicam non grauatè. Ac primùm quidem non fuerunt de eo eædem omnium hominum ſententiæ, ac ne legum quidem ipſarum. Nam à quibuſdam hominibus inducta eſt hæc diſtinctio damnabilis, vt Sortiariorum quoſdam bonos, quoſdam malos appellarent. Quoad leges, non omnes inter ſe conſentiunt, inter quas tamen diuina ſemper vna & eadem fuit, ſibiq́ue ipſa conſentiens. Eos enim vbique damnat & punit. *Veneficum*, ait lex, *viuere non ſines*, Exod. 22. verſ. 18. Leges autem humanæ variæ extant, ſibiq́ue ét nonnunquam contrariæ. Nam quãdiu Reges & qui rerum ſunt potiti, idolis ſeruierunt, ét Magorum & Sortiariorum opera & auxilio ſunt ſine animi ſcrupulo vſi: quorum exemplum ſubditi poſteà ſecuti, & ipſi paſsim eos homines quãquam impuros in pretio & vſu habuerunt. Id quod adhuc fit à Barbaris quibuſdam gentibus & idololatris, quales quę ad extremum Septentrionem & Orientẽ habitant, & in regno quod dicitur Cambalú,

vbi Magnus ille Tartarorũ Chanus & rex ſedem habet. In omni Perſarum imperio etiamnum hodiè iſtorum hominum artes & induſtria probatur. Fuitque ſæpè habitum inter ethnicos homines pro ſumma doctrinæ laude, ſi quis peritus Magiæ cenſeretur. Apud Aegyptios, vt apparet ex Scriptura Exod. cap. 3. proculdubiò laudabantur. Romæ etiam Imperatores quidam Magiæ ſtudio ſe dediderunt, & Sortiariorum operam adhibuerũt. Nero Imperator, quemadmodum in eius vita Suetonius ſcribit, ſummus inter Magicæ ſcientię magiſtros habitus eſt, quanquam tamen poſteà huius artis vanitate deprehẽſa totum hoc ſtudium abdicarit & damnarit, vt C. Plinius tradidit. Adrianus quoque Imp. Nerone poſterior (quod in ipſius vita ſcribit Dion hiſtoricus) huic arti operam dedit, atq; etiam Sortiariorum opera ad ſanandam hydropiſin in quam inciderat, vſus eſt. Hunnorum gens vniuerſa, quemadmodum ſuprà ex Gregorio Turonenſi commemoraui, in bellis gerendis procurandaque victoria eorundem auxilium adhibuit. Cyprianus ipſe, qui poſteà Chriſtianus factus eſt, & Epiſcopus Carthaginenſis, antequam ad fidem Chriſti conuerteretur, huic ſtudio & addictus &

intentus

intentus admodum fuiſſe legitur, quod poſteà ſummo Dei beneficio abiurauit repudiauitque. Quæ omnia exempla ſatis oſtendunt, quàm fuerit inter profanos & veri Dei ignorātes homines in precio horum hominum opera, aut certè non damnata nec improbata vanitas & impoſtura, cùm ea vulgò in vſu eſſet. Sed cùm in huius auxilij & artis cura & miniſterio multa vana, multa abſurda, multa etiā viſu horrenda deprehenſa eſſent, tùm propter dæmonum inuocationes, tùm etiā miros hominum iſtorum geſtus & ſuperſtitiones, paulatim etiam ſuboleſcente fide Chriſtiana, factum eſt vt Romanorum Imperatorum legibus poſteà non licuerit paſsim Sortiariorum hominum opera vti, ſed demùm ſi ita publica quædā vel priuata vtilitas ſuaderet. Itaque in Codice Iuſtiniano libr. 9. tit. 18. l. 4. ſic ſcriptum eſt, quæ eſt lex à Conſtantino Magno edita.

Eorum eſt ſcientia punienda & ſeueriſsimis meritò legibus vindicanda, qui Magicis accincti artibus, aut contra ſalutem hominum moliti aut pudicos animos ad libidinē deflexiſſe deteguntur. Nullis verò criminationibus implicanda ſunt remedia humanis quæſita corporibus, aut in agreſtibus locis innocenter adhibita ſuffragia, ne maturis vindemijs metuerentur imbres, aut ventis, grandinisque lapidatione quatерentur,

rentur, quibus nō cuiuſquam ſalus aut æſtimatio læderetur, ſed quorum proficerent actus, ne diuina munera & labores hominum ſternerentur. Datum 10. Calend. Iun. Aquileiæ, Criſpo & Conſtantino Coſſ.

ANT. Mira quidem lex, Theophile, & pernicioſa parumque Chriſtiana, ſi modò eam Imperator Chriſtianus Cōſtātinus primus tulit & promulgauit.

THE. Imò verò ſic mihi perſuadeo, Antoni, nōdum tunc verè fide Chriſtiana imbutum fuiſſe Conſtantinum, cùm illam ſcripſit. Vide enim quantum Magis & Sortiarijs tribuit. Vult enim vt eorum arte liceat vti, modò commodo aliquo id fiat. Id quod ſanè non concederet, ſi eſſet ipſe Chriſtianus. Itaq; ea lex à Leone poſteà nō tantùm emendata, ſed omninò antiquata eſt. Vetat enim ne quacunq; occaſione ijs vtamur, totumq; hoc Sortiariorum miniſterium impoſturam & fallaciam appellat. quam poſteriorē legem tanq̃ ſanctiorem ſummus omnium hominum conſenſus poſteà cōprobauit Auguſtinus, cuius verba extant deſcripta can. Admoueāt. 26. q. 7. docet iſtorum auxilium merā deceptionem merasq; ſatanæ inſidias eſſe. Denique cap. 2. titul. De Sortilegis. Extrà in Decret. hoc ipſum damnatur. Quorum omnium iudiciorū ratio eſt certè q̄dem æquiſsima.

ANT.

ANT. Quænam verò illa eſt?

THEO. Quòd nullum nos cum ſatana commercium habere oporteat, ſiue id directò & mediatè, vt loquuntur, ſiue indirectò aut etiam immediatè fiat: nec eius ope, re, aut conſilio adiuuari vllo modo debeamus. Eſt enim verus Deus ad quem nobis eſt ſemper & in omni afflictione recurrendum. Cur enim, de quo ſtomachabatur & rectè quidem Elias Propheta 4. Reg. 1. verſ. 3. à Beelzebub conſilium & auxilium petimus, cùm ſit Deus in Iſraël? Ergò ita Deo adhærere atque ex eo pendere nos oportet, vt nulla ratione nulloq; modo vel ſatanam ipſum, vel ipſius miniſtros vllos (quales Sortiarij) approbemus, ambiamus, affectemur, quemadmodum monemur Pſal. 81. ver. 11. Neque enim duobus dominis ſeruire poſſumus, Deo nempè & diabolo. Quare huic renunciandum planè eſt, vt illi omninò & ſoli adhæreamus.

ANT. At iſtorum auxilium & ſæpè rectè ſucceſsit atque feliciter.

THEO. Infirma eſt iſta ratio & prorſus inualida. Dei enim pręceptum potiùs ſpectandum eſt, qui nos quacunque de cauſa ad Sortiarios ire vetat, vt eſt Deuteron. 18. verſ. 10. Quid enim aliud agit ea via ſatan, quàm vt nos à veri Dei metu abducat, ad

ſe autem

ſe autem traducat? Namq; quicquid auxilij ab eo accipimus, vt corporibus noſtris medeamur, cedit in animarum noſtrarum peſtem & perniciem. Se. n. ſeparant à Deo hoĩes hoc modo, quæ vera animorũ mors eſt. Vndè fit, vt oĩs illa ſatanę Sortiariorũq; opera & auxilium ſit lethale aĩæ venenum, quod cane peius & angue, vt dicitur, fugiendum eſt. Sed ꝙ quibuſdã feliciter ea res ceſsiſſe dicitur, id quantulum eſt, & q̃ raró accidit? quando è decem qui ad ejuſmodi auxilium confugerunt, vix ac ne vix quidẽ vnus reperiatur qui opem ſenſerit. Deindè iſta non ex ſucceſſu, ſed ex Dei p̃cepto ſunt ſtatuenda. Nam & qui furatus eſt, ſępè lautiùs viuit. probandúmne propterea furtũ erit? Ergò vt oẽs qui hoc remedium tentarunt, benè ſemper habuerint, idq́; concedatur, quando aperta eſt de eo adhibendo Dei prohibitio, ne hoc quidem oblatum nobis acceptare debemus, nedũ vltrò ipſi quærere. Si quando. n. ad alterius, q̃ vnius Dei auxilium cõfugimus, prodimus in eo turpiſsimam animi noſtri diffidẽtiam, infidelitatem, rebellionem atq; ẽt ſceleratiſſimum numinis Dei cõtemptum. Quibus vitijs & malis ipſius iram, inprimis autem mortem æternam in nos attrahimus.

ANT. Quid igitur? nullóne modo Sor-

 tiariorum

tiariorum auxilio & opera licet nobis vti, vt aliquod noſtris malis remedium adhibeamus?

THE. Quidam in eo diſtinguũt. Si enim id fieri à nobis velit & iubeat magiſtratus, nos tunc ſalua conſcientia eorum auxilio & remedijs vti putant poſſe. Aliter autem, neque concedi, neque etiam eſſe fas contendunt. Itaque quando magiſtratus ipſe iubet eos opem ferre nobis, nõ autem ipſi eorum opem imploramus, in eo à nobis dicũt nõ peccari, ſi eos admittimus. Quòd ſi ad eos ipſi vltrò recurrimus, tunc imploramus, aiunt, eorum opem, ijs blandimur & applaudimus, & amicè ad nos inuitamus. In quo grauiter peccatur. Sed ſi nobis non petẽtibus id fieri ipſe magiſtratus velit & imperet, tunc penè inuiti eorũ auxiliũ ſentimus, in quo caremus omni animi ſcrupulo & culpa. Interuenit enim magiſtratus tãquam Dei ipſius autoritas, cui parere oporteat, quia à Deo habet imperium. Hoc igitur eſt iſtius diſtinctionis fundamentum ſiue firmamentum. Sed quàm ſit illud infirmum, imò etiam & vanum & falſum, vide Antoni. Primùm vetat generaliter Paulus Rom. 3. verſic. 8. ne vnquam malum faciamus, vt indè bona eueniant, quacunque tandem autoritate id facere

iubea-

iubeamur, ſiue iudicis & magiſtratus, ſiue alterius cuiuſquam. Deindè argumentari, credo, licebit nobis à pari. Si iudex & magiſtratus idola colere iubeat, ſi furari, ſi mœchari. Satanam amplecti, poſſumúſne ea tunc facere ſalua cõſcientia, quia iubet magiſtratus? Nemo certè, quẽadmodum puto, ſanus vnquam conceſſerit. Cæterùm cùm idem magiſtratus iubet vt Sortiarius ſatanica ſua opera nos iuuet, & vt ipſi nos ea ratione curandos præbeamus, illique committamus præcipit apertè, idque facimus: perpetramus, aſſentimurque malo. Itaque ne ſi per totum quidem vitæ curriculum nobis ægrotis in lectulo decumbendum eſſet, ad huiuſmodi opem & artes ſatanæ recurrendum eſt, etiamſi velit & imperet magiſtratus etiam ſummus. Neq; n. iſtud fieri poteſt, quin ſatanæ vires agnoſcamus, cuius auxilio vtamur, & acquieſcamus, cui tamen per baptiſmum noſtrum omninò atque iampridẽ renunciauimus. Nec verò eſt in poteſtate ſatanæ efficere vt vel viuamus, vel moriamur, ſed ſolius Dei. Hoc quidem conſuli & concedi poteſt: Quòd ſi qui Sortiarius eſſe dicitur, poteſt nulla ſuperſtitioſa ratione nulloque cum ſatana commercio, ſed ex Medicorũ regulis & præceptis conceſsisq; medicamentis

nobis mederi, tunc eius manu, opera, & auxilio vti ſaluo Dei metu nobis licere. Cùm. n. quæ offeruntur remedia nihil habent damnatum aut contagionis cum Satanæ artibus, ſed innituntur cauſis veris & naturalibus, idq́; conſtat, tũc ea acceptare poſſumus, non ſpectato, ſi vel vir vel fœmina, ſi vrbanus, vel ruſticanus ea porrigit, applicat, aut didicit. Nam nec oẽs qui hoc Sortiarij crimine apud vulgus p̃grauãtur, ſunt tales, & ſæpè q̃dam immeritò in ſuſpicionem iſtam venerunt. Quamobrem hoc ſit tandẽ concluſum & effectũ ex ſuperioribus, neq; debere, neq; oportere nos Sortiariorũ opera vti, niſi & ipſi in eorum numero eſſe velimus, Deumq́; verũ & Saluatorẽ noſtrũ abnegare quoties aliquod cũ ſatana cõmercium habẽt, aut ab eo remedij ſui cognitionem poſtulant & accipiũt.

CAP. VII.

Qua ratione nobis à Sortiariorum artibus & maleficijs cauere poßimus.

ANTONIVS.

QVID igitur, Theophile, qua tandem ratione nobis cauere ab ijs poſſumus: aut ſi ſemel intoxicati fuerimus, curabimur & ſanabimur?

THE.

THE. Quod ad curationem intoxicationum, Antoni, hoc poſt Auguſtinū affirmare non dubito, Medicos ēt doctiſsimos magna ex parte in ijs morborum generib. cæcutire remediaq́; ignorare, tàm ſunt illa mira, noua & occulta. Ex ſatanę. n. officina prodeunt, & eius artibus inijciuntur, quæ vt plurimùm ſunt nobis mortalibus ignotæ. Nec tamen medicinæ auxiliū in ijs ſpernendum eſt, imò verò ſedulò adhibēdum, oĩa tentanda quæ ars illa præcipit, ex eius conſilio agēdum, vt ſi Domino placuerit, priſtinam valetudinem recipiamus. Poteſt n. ille iuſtis illis remedijs benedicere, & nos in integrum vt anteà reſtituere. Nam & ars medica Dei donū eſt erga homines ampliſsimum, vt eſt Eccleſ. 38. verſ. 2. cuius magna ſunt effecta: & ſæpè anteà atque ēt nunc, Deo concedēte, multos huiuſmodi intoxicatos illa ſanat. Quòd ſi poſtquam omnia legitimè explorauerimus, nō ſuccedit, ad Sortiarios tamen nullo modo confugiendum eſt, neque malo nodo malus, vt aiunt, aut ēt peior cuneus quærendus, nec vt corpus ſaluū habeamus, debemus animum perdere. Id quod hodiè faciunt, tamen nimiùm multi impij illi quidem & perfidi. Quid igitur? Patienter Dei auxiliū expectandum eſt, ab eius prouidentia de-

pendendum. Nos igitur illi totos committamus, ardenter inuocemus, & ſuſpiremus ad eum, vera animi cõuerſione ad eum accedamus. Ille enim ſuccurret quãtum nobis ad ſuam gloriam animæque noſtræ ſalutem vtile eſſe viderit. Deniq; hoc tãdem animo habeamus perſuaſum, eum eſſe vnũ qui in manu ſua mortis & vitæ noſtræ exitus ingreſſuſque, vt loquitur ſcriptura, habet, quod vt certiſsimè credamus; eſt etiã ſæpiſsimè à Dei Spiritu repetitum Pſal. 37. verſ. 5. 27. verſ. 14. 50. verſ. 15. Eccl. 8. verſ. 8. Pſalm. 68. verſ. 21. Scit igitur ille quo modo in nobis glorificari velit, quod, quantũq; vitæ noſtræ tempus conſtituerit & eſſe debeat, & quatenus nos interim caſtigari oporteat. Itaq; eius ſapientiſsimo conſilio acquieſcamus. Nec enim tentatio pluſquã humana nos correptura eſt, quemadmodũ ille pollicetur 1. Cor. 10. verſ. 13. Quãdo enim cum huiuſmodi malis conflictamur penè immedicabilibus & deſperatis, maximè ex Dei verbo cõſolationes ſunt quærendæ & nobis proponendæ.

ANT. At quo pacto iſtorum hominum furorem & ingenium euitare tandem poterimus?

THE. Nullum eſt aduerſus eos medicamentum, Antoni, nulla potio, nullũ præ-

ceptum.

ceptum, quod de ea re, quam quæris, certum diffinitumque ſit, hoc vno excepto, vt nos ardentiſsimè quotidiè ſingulisq; momentis, vitamque noſtram Deo Opt. Max. parenti noſtro precibus commendemus, ſiue manè è lectulo ſurgẽtes, ſiue cùm cubitum diſcedimus. Et quia impij illi ſataniciique hoĩes nos & dum bibimus, & dum edimus, & dum incedimus aſtutè & clàm intoxicant, oportet ex pręcepto Pauli, nomine Dei priùs per Chriſtũ inuocato hæc oĩa agere, non aũt eo prętermiſſo quid tentare aut aggredi. Nam ſi nos in Dei tutelã commiſerimus, qui eſt ſummus rex, pater ꝓſpiciẽtiſsimus, & qui ſatanã ipſum eiusq; vires frenat & cohibet, angelorum exercitum nobis ad cuſtodiam circumfundit. ſi inquam, ille pro nobis èſt, quis nocebit? Quod ipſum teſtatur Scriptura, *Si Deus eſt pro nobis, quis contra nos?* Ro. 8. verſ. 30. Itaq; inprimis diligenterq; meditanda eſt illa Dei promiſsio dulciſsima & excellentiſsima, quæ nobis per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum facta, extat diſertiſsimis verbis in Pſal. 91. ita à Bucchanano expreſſa:

Si protegendam conſilio Dei
Credas ſalutem, rem, ſobolem, domum,
Inſana cùm ſors intonabit,
Si Domini fugias ſub vmbram,

Securus omnem fer violentiam
Sortisq́, mortisq́, & terrificas minas
Contemne, ſecurus tumultum
Deſpicias creperi duelli:
E fraude cæca te Deus eximet,
Frangetq́ caſſes inſidiantium.
Nec ſæuiens latè venenum
Lethiferæ patiere peſtis.
Expandet alas te ſuper, & ſuis
Pennis fouebit rebus in aſperis:
Certusq́ promiſſæ ſalutis
Sub clypei latitabis vmbra.
Nec te nec ædes vis propius tuas,
Nec damna tangent. Nam Deus angelos
Cuſtodiæ tuæ ſalutis
Præficiet, vigilesq́ ad omnes
Motus, viarum qui reſerent moras:
Qui per ſalebras te manibus ferant,
Nec ſaucietur pes recuſſus
Obijcibus ſcopulorum acutis.
Securus atras inter & aſpides
Deges, &c.

Atque hic eſt veriſsimus tutiſsimusque, meo quidē iudicio, modus per quem nobis ab iſtis caueamus. Quanquam non caret ratione quod quidam conſulunt, ne facilè ab iſtis lædamur, nobis non eſſe familiariter cum ijs conuerſandum, neque eos admittendos, quanquam illi nos aſſectentur nobisque paraſitentur. Eſt enim hoc

genus

genus hominum adulantiſsimum & diſsimulantiſsimum qui præceptoris ſui Satanæ ingenium imitati ijs ſuauiter blandiuntur, quos conantur & ſtudent crudeliter & perfidè interficere. Denique hoc quoq; remedium & conſilium tanquam optimũ à me habeto, ne iſti noceãt: nimirum: Monendos eſſe rerum capitalium iudices omnes, præſertim verò ſummos & qui Parlamentorum conſiliarij ſiue ſenatores appellãtur, vt prætermiſsis vanis quibuſdam & curioſis de ea re quæſtionibus, toti in eo ſint, vt diligenter iſtos inquirant, deprehenſos ſeuerè caſtigent. Nec enim ſæuior aut tetrior vlla humani generis peſtis eſſe dicíve poteſt, quàm ſunt Sortiarij, quos lex poſtrema tit. De Maleficis, Cod. vult à quouis agnitos comprehendi & in iudiciũ & vincula deduci, tàm horrẽdum hoc crimen ſemper viſum eſt. Atque vtinam, Antoni, vt qui legum condẽdarum ius & poteſtatem à Deo ſunt adepti, ita in legibus ſuis poſuiſſent, vt ſumma de iſtis tàm apoſtatis & ſceleratis hominibus ſtatuẽdi poteſtas cuique in ſuo territorio iudici eſſet conceſſa, ne longa illa iudiciorum tela & variarum appellationum ſiue prouocationum, quas interijciunt, ambitu & anfractu tandem è iudicum manibus elaberentur.

Id quod euenit. Nam ſumma poteſtas cō
ceſſa eſt cuique prouinciȩ prȩſidi de latronibus & ijs qui ex inſidijs nos aggrediuntur, quas aſſaſinatores vocant, ſtatuendi. cur nō igitur & de ijs criminibus ſine prouocatione vlla iudicandi? Quando longè peius, longeque intolerabilius crimen eſt eius qui veneno occidit, quàm qui gladio: eius qui clàm, quàm qui palàm & apertè nos inuadit. Hoc poſtremum eſt, Antoni, de quo pro tota huius noſtrȩ diſputationis coronide te monitum velim. Omnes iam ex ſuperioribus omnibus perſpicere & intelligere debere quantum nos Deo commendare debeamus & aſsiduè, ne in iſtorum hominum & maleficorū laqueos incidamus, néve ab ijs lædamur. Sunt enim hoſtes & tectiſsimi. Quēadmodum etiam de eo gratias eidem Deo agere debemus, quòd nos à tantis Satanȩ tàm infeſti aduerſarij technis defendit, ne in eundem cum Sortiarijs errorem & nominis ipſius abiurationem miſerè corruamus. Denique vides ipſe, Antoni, quantis cum laudib. ſummi illius cœleſtisque parentis infinita tùm bonitas, tùm etiam prouidētia erga genus humanum admiranda ſit, celebranda atq; etiam prædicanda. Ac bonitas quidē ſumma in eo, quòd cùm tàm multi omni tempore

pore fuerint Sortiarij, qui tàm nefariè per fideque eum apertè denegarint, Satanam pro Deo elegerint, vniuerſum orbẽ prorſus funditusque iam non perdiderit, id quod iuſtiſsimè potuit. Prouidẽtia autem admirabilis, quòd cùm Satan tàm ſtudioſè conetur homines à ſua ſalute, quæ in Deo eſt, abducere, & tàm potenter tamq; aſtutè etiam operetur, tamen Deus maiorem hominum numerum etiámnum hodiè mera ſua gratia ab iſtius inſidijs cõſeruarit, iſtius vires cohibuerit, conſilia diſsiparit, denique effecerit efficiatque vt ſanior numerus vincat, cuius terrore impij illi cohibentur, ne lædant quantum velint, nec etiam electi ipſi & filij Dei propterea à fide dimoueantur, ſed conſtanter perſeuerent. Soli autem Deo immortali, omnipotenti, benigniſsimo, laus, honor & gloria in æternum. Amen. Nunquidnam etiam amplius à me petis, Antoni?

ANTO. Nihil quicquam. Abundè enim in toto hoc argumento mihi ſatisfeciſti, cuius tanti beneficij nomine ſummas tibi gratias ago. Itaque vale, Theophile.

THE. Et tu quoque, Antoni.

FINIS.

EX IOACHIMI CAMERARII SENIORIS PROOEMIO, IN LIBELlum Plutarchi, De defectu oraculorum, ad Adrianum Albinum, Illuſtriſs. Principis Ioan. Marchionis Brandenburgenſis, Cancellarium.

CVM nuper hac ex Nemetum vrbe reuertens, tranſires, & me perpetua conſuetudine tua, humaniſsimè ſalutaſſes, recordari tę puto, Adriane Albine, factę mentionis inter alios ſermones noſtros, cuiuſdam à me, de mirabilibus cogitationibus meis, quibus cauſam dediſſent narratiões tuæ ſuperiorum dierum, quando proficiſcens ad Rhenum huc veneras. Commemorauiſti enim tũc, quid apud vos compertum prolatumque fuiſſet, de mulierum quarũdam veneficarum horribilibus facinoribus, deque ſuperſtitionis incredibili efficacitate & eiuſmodi operibus, de quibus non modò ſolertiæ humanæ conſideratio quærens conturbari, ſed religioſæ quoque pietatis attentio vacillare

vacillaré quodámodo poſſet. Verùm hæc confirmatur quidem illa veritatis cœleſtis diuinitùs patefacta doctrina. Sapiẽtia autem humana profectò in his veluti ſalebris prorſus adhæreſcit. Atque me ea repetentem animo quæ audiuerã ex te, percúſſerunt ſimilia de alijs cognita. Nam qđ tu de conſuetudine ſpirituum quadam occulta cæteris, ipſis illis infelicibus mulieribus manifeſta, expoſuiſti, perquam multa alijs temporibus atque locis pariter depręhenſa, & atrocibus ſupplicijs vindicata eſſe conſtat. Extatque liber cuiuſdam titulo Mallei maleficarum, & Franciſci Pici alter de Strigibus, in quibus huius generis exempla & plurima numero & factis teterrima leguntur. Atque ego me aliquando paulò antequam cubitum irem librum Pici percurrentem, memini noctem illam habuiſſe valdè grauem ac difficilem, obſeruantibus animo terroribus varijs de ijs quæ ibi referuntur. Sed in veſtris actionibus illud fuit in triſtitia ridiculum de cuculla. Mihi verò poſt tuum diſceſſum de iſtis ita multæ & variæ cogitationes obſtrepere non deſtiterunt, vt non poſſem facere, quin de tota re anquirere & cõſiderare accuratiùs & diligentiùs inſtituerem. Ac primùm ſi Democriti autoritas, atque rationes.

tiones, quem Epicurus ſecutus eſt, aliquid valere deberēt, Res iſta tota vt commentitia & inanis pro nihilo duceretur. Qui eſſe quidem ſtatuit omnia ſimulachris ſeu imaginibus (ipſe εἴδωλα appellauit) referta, ſed inanibus atq; cauis, quæ ſi inciderent mirifica & abſurda, animos imperitorum illis valdè perturbari. Itaque ad hæc viſa, (quæ Catius quiſpiā Inſuber, vt Cicero oſtēdit, Spectra appellauit) diſcutienda iudicium & ſententiam confirmari debere cēſuit, & ipſum in buſtis eam ob rē ſæpè pernoctaſſe, ēt interdū aliquid ſcripſiſſe accepimus. Cumq; aliquando terrendi ipſum cā adoleſcētes quidam ornatu furiarum circum buſtum, in quod intraſſe eum ſcirent, perſtreperent atque tumultuarentur, placidè ille fertur, nihil cōmotus omninò iuſsiſſe ipſos ab ineptijs iſtis deſiſtere. Ariſtoteles quoque naturā eſſe aliquam aīæ & ſpiritus talem, quæ ſine corpore ſuo atq; proprio obuerſari, aut corpus ſibi aliquod fingendo circūdare poſſet arbitrio ſuo, haud ſcio an nequaquam conceſſerit. Platonici verò de his mirabilib. rebus ita mirabiliter diſſeruerunt, vt in Philoſophię diſputationes ea, q̄ & aliena neq; conſentanea eſſent, implicuiſſe videātur. Atq; vt quiſq; recentiſsimus fuit horum, & ab eo cultu numinis di-

uini,quem Plato celebrat,alieniſsimus,ſic maximè ab hoı̃m cõi ſenſu abhorrẽtia cõmẽtus eſt,atq; confinxit. Tota aũt ratio illa indè ducitur: Eſſe naturas quaſdam medias inter diuinam atq; humanam interiectas, quas Dæmonũ nomine appellarunt. Hos autor ἐπινομίδος, id eſt, appendicis librorum Platonis de legibus (nam de hoc dubitatum eſſe cõſtat) cùm tertia & media in regiône collocaſſet, aërium genus planè facit. Et tribuit his tàm lætitiæ, q̃ triſtitiæ affectionem, cuius diuinum genus expers eſſe ait, facitque eos interpretes hominum apud Deos: ſed poſteriores ex igne etiam & aquis hoc genus produxere. Extantque Pſelli de his ſpiritibus, quos planè aı̃alia, id eſt ζῶα antiquitas fecit, ſcripta, cuiuſmodi illa quidẽ, licet iudicẽt legentes. Neq; multũ diſcrepant ab his ea, quæ paſsim in Philonis Iudæi ſcriptis de his Naturis diuinitatis cuiuſdã humanitatisq;, participibus leguntur: magis Platoniſſantis illius quidẽ opinione & ſentẽtia, quàm ſermone & elocutione. Atque hæ diſputationes omninò corpora attribuunt ſpiritibus iſtis. Cùm aũt animæ natura ſit Platoni quoq; ſine corpore, alia erit nimirũ iſtorũ ſpirituũ, & alia aı̃arum per ſe natura. In Phædone quidẽ & ſimulachra cerni quædã non quarumcũq;
ſed

ſed futiliũ tantùm & improbarum aĩarum legitur, quibus corporib. inhęrẽtes ſordes ſpeciem quandam vmbratilem videndam exhibeát, & Dæmones, quos genios aliqui interpretati fuêre, Cicero dubitanter, ille quidem Lares, adiungit exeuntibus è corporibus ſingulis, eos nimirum qui cuique ſortito obtigerunt, ſecundũ fabulam expoſitam in vltimo libro Rerumpublicarum. Atque huc id pertinere poſsit, de quo M. Antonium à quodam vaticinatore admonitum fuiſſe ſcribitur: caueret ſibi ab Octauiano Cæſare, Nam genio ipſius, genium Cęſaris eſſe formidoloſum. Hunc Dæmona eſſe eum, ſingulari quadam ratione aſſerit Plutarchus in libello de Socratis Dæmonio, qui in anima quidem inſit, ſed extrinſecus adueniat, & ab anima diuerſam habeat naturam, quam mentem communiter nominemus. Sic autem interpretor eum qui Græcis νοῦς eſt. Fecerunt autem bonum genium, id eſt ἀγαθὸν δαίμονα, & κακὸν, malum, vndè & εὐδαίμονες felices, & infelices κακοδαίμονες dicti fuerunt. Nam & fortunę & fati ſignificationem habet nomen Græcum, vt δαίμονι δὲ οἷος ἔησθα. Et πάρος τοι δαίμονα δώσω. Et Phœniſsis ἔδωκε τῇ τύχῃ τὸν δαίμονα. Heſiodus quidem Saturniæ ætatis ſobolem Dæmones euaſiſſe ait,

custodes

cuſtodes generis mortalis. Nimirum bonos hos. Nam, vt diximus, malos quoque eſſe aliquos perhibuerunt, naturas quaſdam, vt tradidiſſe Xenocratem Plutarchus ſcripſit, in libro de Iſide & Oſiride, ingentes illas quidem ac potentes, ſed ſæuas atque triſtes. Quorum cultus eſſet obſeruatio eorum dierum qui atri à Latinis, *ἀποφράδες* à Græcis, ſunt appellati, & aliæ quædam operationes ſacrorum lugubres aut obſcenæ. His enim iſtud genus delectari, & intereà ab alijs grauioribus malis vacare. Atque diſputat ibidem ille autor apud Homerum Dæmonis nomen ita vſurpari, vt indicetur miſta quædam, atque inæqualis natura ac voluntas. Sed & ſine dubio hic Poëta nomine eo de Dijs vſus. In conuiuio Platonico exponitur definitio ſeu deſcriptio quædam huius naturæ, & perhibetur, quicquid Dæmonium ſit, id eſſe medium interiectum inter Deum & mortale genus, eamque habere poteſtatem atque vim, vt interpres ſit ad Deos & homines aliqua. Nam ſimpliciter Deum & hominem coniungi non poſſe. De qua & alijs ſimilibus mentionibus Dæmonum Platonici illas longas atque obſcuras & inextricabiles telas narrationum detexũt. Quod autem dicitur in 9. libro legum, non eſſe

V animas

animas pauciores mundũ hunc admini-ſtrantes duabus, vna benefica, & altera contraria, aliam fortaſſe ẽt ſnĩam habeat, malorum tamen bonorumq́; genera atq; cãs omninò indicat. Et eſt iſtud Platonicũ genus dæmonum omninò aĩa quædam cum corpore aërio. De imaginibus verò ſeu ſimulachris ſiue viſis atq; ſpectrls, qui Platonica ſcripta ſuis cõmentationibus explanare voluerunt, quã mirificè diſſeruerũt? Docent hi inter alia: Simulachra ſeu viſa illa res quaſdã eſſe conſiſtentes, quas quadam arte dæmones fabricentur. Sic enim Proclus: *κατὰ πλάτωνα αἱ ἐμφάσεις ὑποστάσεις εἰσὶν εἰδώλων τινῶν δαιμονίᾳ μηχανῇ δημιουργούμεναι.* Quæ ſanè audacter dici in Philoſophicis diſputationibus videntur. Atq; hoc modo nihil loci relinquetur vllarum cauſarum veſtigationi, cùm ad oĩa in promptu ſit diuina quædam efficientia, neque malè reſponderit, qui in ſcholis deriſus fuit, cùm interrogatus: quo pacto exiſteret nix? diceret: Quia Deus ſic voluit. In diſputationibus autem Philoſophicis, ad captum ingenij humani benè & vtiliter diſtinctæ fuerunt nominibus res diuerſæ, vt conſiſtentes & veræ, *ὑποστάσεις*: apparentes & vanæ *ἐμφάσεις* vocarentur. Vt facies hominis, verbi cauſa, *ὑπόστασις* eſt, in ſpeculo autem

huius

huius imago, ἐμφάσεις. Hæc confundi ineruditũ, & facere ex ſomniorum ẽt viſis res conſiſtentes atq; veras, ridiculũ quoq; videtur. Haud ẽt ſcio an aliena iſta ſnīa in Platonica decreta implicetur. Quæ vt exculperent quod vellent quiq;, q̃ variè & diſſentaneũ in modũ enarrunt? Nã & λογικῶς, id eſt, argumentãdo tantùm illa conantur explicare, & exẽplis illuſtrare πραγματικῶς, Et θεολογικῶς indicare, quæ ſunt fabularum Poëticarum applicationes, Et demonſtrare φυσικῶς, id eſt cauſis redditis naturalibus, & cumulare hęc omnia Aegyptiacis cômentis. Pudet me ſanè nequaquam abhorrentem à Platonica Philoſophia talium explicationũ, quibus miſcendo & inuoluendo oĩa, quaſiq; præſtigijs fucisq; faciendis illa familia delectata fuit, non illuſtrans ſnĩam autoris, quẽ ſequi ſe profiterentur, ſed obſcurãs. Ac miror ſi illi ipſi explicatores habuerũt certi exploratiq; aliquid, quo tanq̃ firmo fundamento cogitationes eorum niterentur. Et ſcriptores tamen quidam Eccleſiaſtici nugas has amplectẽtes, in doctrinam ſanam cœleſtis veritatis iſta, veluti ægrotorũ ſomnia, inculcarunt. Quæ volentib. perſcrutari negocij faceſſere & laboris exhibere plurimùm poterunt, cũ ſumo in ſtudio attentioneq; id vnũ hinc pcepturus

aliquis ſit, vt quo pertinacius in ea incubuerit, hoc maiore dubitatione de rebus diuinis & humanis compleatur. Atq; ſunt omninò Platonis nonnulla ſcripta & Platonicorum pleraque omnia eiuſmodi, cuiuſmodi fuiſſe ille autor perhibet priorũ, Zenonis, Parmenidæ, Heracleti, Empedoclis. Qui communis modi hominum multitudinem, atque etiam Doctorum vulgus paruipendentes, vel deſpiciendo etiã negligẽtes, nihil curarint aſſequi ne poſſent, hi legentes ſcripta ſua, quid ſenſiſſent, an non poſſent, cum nihilo minùs ipſi perrexerint enarrando à ſe quiſque inſtituta. Itaque ex his ipſis vel ætate vel animo iuuenili exultans aliquis, ſcientiæ copiam ſe putat haurire ſingularem, & ea admodum gloriatur. Qui verò ſingula indagant accuratiùs, & comprehendere ſtabilem atque veritate fundatam cognitionem volunt animis ſedatioribus, ij exhiberi plurima ſic experiuntur, vt ſecundum Prouerbium Græcorum iubeantur retinere diligenter id quod non acceperunt. Sed nos de Platonicis Dæmonibus quod reſtat perſequamur. Platonem igitur: ſiquidem animam probam, iuſtam, ſapientem, & alteram improbam, iniuſtam, inſipiẽtem introducit: facere itidem & bonos & malos dęmones, non

non fuerit diſſentaneum. Verùm in Cratylo cum nominis originem ille deducat à ſcientiæ & intelligentiæ verbis, & prudentiam huic generi tribuat, qua præditi φρόνιμοι à Græcis appellantur, & argumentetur: Qui ita ſint, eos bonos omninò eſſe, cùm præſertim ab aurea hominum ætate Heſiodus dęmonum nationem quaſi propaget: Has igitur ob cauſas planè genus totum bonitate comprehendit. Sed hæc fortaſſe explicari ſic poſsint, vt tàm animæ communis quàm huius ſingularis dæmonum, ſenſerit Plato naturam eſſe præclaram atque bonam, corruptelam verò & labem ab vtriuſque voluntate praua accedere, &, vt ita loquar, inoleſcere. De quibus hoc loco plus verborum fieri non conuenit. Dæmonibus quidem certè adminiſtris vtitur vniuerſa ſuperſtitio vaticinationum & aruſpicinæ, auſpiciorum, conſecrationum & execrationum, carminum quibus aliquid incantatur, & excantatur, ariolorum denique & Magorum. Id quod Plato in Sympoſio duobus verbis μαντειῶν & γοητειῶν indicauit. His & Dæmonium Socratis adiungatur, de quo quidnam fuerit, multi quæſiuerunt, cùm ipſe in Phædro vocem prohibentem aliquid audire ſe eſſe ſolitum dicat. Sed de his poſteà fortaſſe

 plura.

plura. Nunc ad animarum mentionem reuertamur, earum quidem quæ & in hominum mortalia corpora aduenire, & indè recedere ex veteribus Pythagoras & hunc ſecutus Plato perhibuerunt, de ſententia priſca Chaldæorũ, vt fertur. Quæ ſi & cernuntur & ipſæ aliquid perpetiuntur ab ijs rebus, quæ ſolidæ ſunt, vt ferrum, ignis, vepres, aquæ, quẽadmodum de cruciatibus harum traditur, vel corpus eas vel corporis reliquias aliquas habere oportet. Nam illud ętherium vehiculum, id eſt, ὄχημα animæ, quod corporis inſtar in his eſſe quidã volunt, & aurai ſimplicis ignis, ſecundum Poëtam, non eſſe poteſt eiuſmodi vt externas tales plagas ſentiat. Sed hæret in quibuſdam, q̃ ſeſe in corpus penitus implicuerunt, de hoc ipſo plus aut minus ſcilicet. Nam quemadmodum Poëta ait, Etiam

——— Supremo cum lumine vita reliquit,
Non tamen omne malum miſeris nec funditus oẽs
Corporeæ excedunt peſtes. penitusq́ neceſſe eſt
Multa diu concreta modis inoleſcere miris.
Ergò exercentur pœnis, veterumq́ malorum,
Supplicia expendunt, aliæ panduntur inanes
Suſpenſæ ad ventos, alijs ſub iurgite vaſto
Infectum eluitur ſcelus, aut exuritur igni.

Sed Poëtarum & Philoſophorum ſimiles fabulas omittamus, Ad quas enarrãdo conformandas, cùm ingenio eſt acri, tùm

multiplici ſtudio & ſingulari induſtria opus, quæ in hanc cōferri partem haud ſcio an nequaq̃ debeãt à ſtudioſis ſapientię. Cicero præclarè ſcripſit: Vt Deos eſſe natura opinamur, ſic permanere aīos arbitramur. Sētir.n. eſſe inſitum hoc naturaliter oībus, quòd ſit numen diuinum, & ſimiliter aīæ natura immortales. Cætera compoſita ad puerorum & imperitorum terrorē putat. Homericæ quidem aīæ ſimiles vmbrarum aut viſis ſomniorum, & ſimulachrum illud Herculis apud inferos, qui ipſe frueretur coniugio, Iuuentutis in cœlo, vt commēta ſunt fabularum, ſic credendum, aliqua eſſe cām, qua de cā illa conficta fuerint. Nā non modò dormientibus ſed vigilantib. quoq; ſpecies aliquas obuerſari, ſi quis neget, is nimis audax, vel temerarius potiùs eſſe videatur. Quod Pentheo erroris obiectū fuiſſe, quod Mænadas illas ad ſcelera immania incitaſſe Tragœdię perhibent, Nūquid ad externam aliquā maleficam vim referēdum? Oreſtis verò furias & his ſimiles exagitationes, quamuis M. Cicero ad animorū terrores cruciatusq; referat: non ideò tamen nihil iſtiuſmodi reuera exiſtere atq; accidere aſſeuerari debeat. Cùm autem carminibus quibuſdam & ſine etiā his vltrò figuræ quaſi excitatorum mortuorum

ante oculos ponerentur, & ex eo de animarum natura corporibus relictis ſuperſtite, ſententia confirmata eſt. Et ſuperſtitio conualuit euocantum has & ſacrorum, vt ita loquar, mortalium. Qualis eſt Homerica νεκυΐα & quæ νεκρομαντεία vocatur, & ψυχαγωγῶν atque νεκροπομπῶν præſtigiæ. Loca etiam his actionibus peculiaria dictata fuêre, vt, verbi cauſa, Tænari in Laconica. De quibus omnibus ad explicandum oratione eſſet opus prolixa, requirente illa quidem peculiarem tractatiõem, cui modò non eſt locus. Homerum quidem non vmbras vocaſſe animas monent Grammatici, quod Maro fecit, ſed quaſi vmbras & ſomniorum viſa. De his igitur imaginibus ſeu ſimulachris ea eſt antiquitatis quã longiſsimè retro opinio, & omnium perſuaſio, vt qui deridere hæc cum Epicureis audeat, is improbus & leuis, qui ſeriò argumentando euertere conetur, nimis confidens eſſe videatur. Quales autẽ iſtæ imagines & cuiuſmodi vel viſa vel ſpectra illa ſint, ratione perquirere non fuerit à ſtudio ſapientiæ & veritatis alienum. De Euthymo pugile & ſuperato ab ipſo fugatoque Dæmone Temeſæo, quid traditum ſit explicatores docent prouerbij: Temeſæus Dæmon. Extat Philoſtrati liber, cui autor

nomen fecit Heroica. Vbi de Proteſilao, cum quodam Elæuſio familiariter verſante, & Palamede cũ Ilienſi altero mira narrantur. Sed de Achille & Helena & Patroclo, qui inſulam Leucen incolerent, multò etiam mirabiliora tàm ab hoc quàm alijs. Horrenda etiam, ab hoc, de Iliaca puella adhuc ſola reliqua ex Priamidarum & Dardanicarum gente atque ſanguine ab Achille diſcerpta, & Amaſſonidibus in inſula ſua deletis, quæ fanum ſpoliare vellẽt. Hæc non diſsimilia ſunt fabulis Poëticis, vt Polydori Euripidei, & Hectoris Maroniani. In Luciani autem Dialogo qui inſcribitur φιλοψευδὴς ἢ ἀπιστῶν, quamuis derideantur ab illo ſuo Tychiadæ perſona omnia, cùm alia incredibilia narrãtur, tùm eadem quæ in quadam Plinij Epiſtola ad Suram. Iam ille apud eundem Pelichus vlciſcens furem ſtirpis ſuæ, & Heroës Delphici profligantes copias Gallicas, quid aliud feruntur feciſſe, quàm quod de noſtrati quodam dicitur Præſule, qui quendam principem virum, detrahentem aliquid de poſſeſsionibus conſecratis, percuſſum claua, mortuus viuum interfecit. Nónne autẽ Plutarchus Cimone ſcripſit, quodam in patria ſua Damone per fraudem interfecto in gymnaſio, diu eſſe

ſimulachra ibi conſpecta, & auditos gemitus atq; eiulatus. Foribusq; tãdem eius loci obſtructis, nihilominus ibidẽ poſteà cûm viſa apparuiſſe, tùm ſonos auditos eſſe abſurdos & terribiles. Quæ aũt in eodẽ de Cimone libro à Plutarcho de Pauſania Spartiata cõmemorantur, placuit cõuerſa in latinum ſermonẽ ſubijcere. Fertur Pauſaniã Byſſantij virginem nobili genere natam Cleonicen nomine accerſiſſe ad turpem conſuetudinem. Atq; parẽtes neceſſitate quidem ac metu filiam ſuam dimiſiſſe, Eam verò ab ijs, qui ante conclaue ſeruabant, impetraſſe, vt lumen remouerent, atq; ita in tenebris cum ſilentio accedentem ad lectum, Pauſania iam dormiente, offendiſſe ad candelabrũ, idq́ euertiſſe inuitã. Perturbatum aũt ſtrepitu Pauſaniam eduxiſſe appoſitam ſiccam, & quaſi inimicũ adorientem ſe percuſsiſſe & proſtrauiſſe virginẽ illam. Quam de ictu eo mortuã, non ſiuiſſe acquieſcere Pauſaniam, ſed ſimulachro quodam noctu obuerſantẽ ipſi in ſomno, pronunciaſſe iracundè verſum Heroicum hunc:

Ius ſubeas, valdè eſt iniuria res mala cunctis.

Id facinus vel maximè ægrè ferẽtes ſocij, duce Cimone oppugnando ipſum eiecerunt. Isq́ amiſſo Byſſantio, cùm, vt fertur, pergeret

pergeret viſum illud turbare eum, cõfugit ad Necromanticũ Heracleæ. Vbi aïa Cleonices euocata, iram illius deprecatus. Hæc verò & cóſpectui ipſius ſeſe obtulit, & breui fore dixit, vt malum illud ceſſaret, vbi Spartam redijſſet, tacitè nimirum indicãs mortem ipſius. Fuit auorum noſtrorũ memoria bellator glorioſus Scythicæ gentis Tameralanus, immanitate, crudelitate & ſæuitia celebris. Is in vna à ſe condita vrbe collocarat vndique adductos ex deuictis populis opifices, qui ibi ſeruili conditione ſuá quiſq; artẽ exercere cogebantur. Mortuo aũt Tameralano, audita ſunt lamenta miſerabilia ad ſepulchrum ipſius, totis noctibus. Tum Sacerdotes monuerunt filios mortui, vt ſeruitute opifices illos liberarẽt. Quo facto nihil poſteà auditum amplius eſſe accepimus. De C. autem Cæſare, cognomento Caligula, hæc Suetonius ſcripſit: Cadauer eius clàm in hortos Lamianos aſportatum, & tumultuario rogo ſemiambuſtum leui ceſpite obrutum eſt, poſteà per ſorores ab exilio reuerſas erutum, crematum, ſepultumque. Satis conſtat, priuſquam id fieret, hortorum cuſtodes vmbris inquietatos. In ea quoque domo, in qua occubuerit nullam noctem ſine aliquo terrore tranſactam, donec

donec ipſa domus incendio conſumpta ſit. G. verò Gracco quemadmodum ſcribit Cicero, quæſturam petenti T. frater viſus eſt in ſomnijs dicere: Quam vellet cunctaretur, tamen eodem leto, quo ipſe interijſſet, eſſe ei percundum. Sed de ſomniorum viſis nunc non diſſeremus. De quibus & aliorum extant diſputationes & Syneſij liber. Perſuaſum autem fuit omnibus ſeculis, & vbique locorum ferè ac gentium, aliquibus, mortuorum animas ipſas poſt vitæ exitum adhuc obuerſari, & ſæpè cerni ſpecie hac aut illa, plerunque autem vel miſerabili vel terribili, ſæpè non cerni, ſed audiri tantùm voces, ſonos, ſtrepitus, fremitus, tumultus. Itaque & Saulum Regem Iudæorum legimus Samueli animam curaſſe euocandam, quam & videre & prædicentem quædam audire ſe crederet. Neque eſt ambiguum, quin talia acciderint, cùm noſtra ætas experta ſit, & nunc quoque iſtiuſmodi paſsim fieri comperiatur. Neque tantùm certis in locis conſpectum & auditum tale quippiam eſſe ſcimus, ſed certò cognouimus quaſdam perſonas aſſectata eſſe illa ſimulachra, à quibus ipſis ſolis cernerentur. Cuiuſmodi ſi vellem, omnia nota atque comperta & audita fortè ab alijs, lectaque in multorum libris inſerere,

rere, facilè poſſem ingens volumē perſcribendo efficere. Sed cùm res iſta ſatis planè demonſtrata ſit, pluribus commemoratis nihil opus fuerit. Atque ea res ſanctam quoque Eccleſiam Chriſti non parùm conturbauit, introducta aſſertione Platonicarum nugarum de purgationibus animæ, quæ è corpore exceſsiſſet, & conſtituta veneratione mortuorum quorundam hominum, pietate quidem religioſa, atque virtute excellentum, ſed nihil tamen niſi hominum: In quibus errores ſuperſtitionis ijdem ſunt, qui aliarū gentium animos occupauerunt. Quid enim obſecro differre aliquis putet à Trophonij Lebadiæ antro, ſpecum Patricij in inſula Hibernia? aut fabulam Theſpeſij Solenſis apud Plutarchum in libello de ijs, qui ſeras pœnas darent numini diuino, à fabula Tondali cuiuſdam? Nunquid verò vt quondā in templo Aeſculapij & alijs incubantes, & huius illiúſve Dei auxilium petentes, aliquā vim ſenſerunt ſuperantem humanam: Sic mutato cultu illo numinis diuini, nihilominus tamen ad fana confugientes & implorantes opem eorum, quibus illa facta & dicata eſſent, ea fieri experti ſæpè ſunt, quæ ab hominibus effici non poſſent. Quibus quidem timidiores pernicioſa ſuperſti-

tionis

tionis labe infecti, audaciores ad impiam confidentiam prolapſi fuerunt, adeò vt illi in falſo metu, neque animis acquieſcerēt, & non dubitarent facultates ſuas profundere arbitrio eorum, qui iſtarū fabularum eſſent architecti, & ſingularia vitæ genera perſequi: Hi nihil eſſe reliquum poſt mortem in terris ab homine ſtatuerent, & hinc ad rerum diuinarum humanarumq; contemptū & incuriam proueherētur. Quòd ſi quis non dubitet, nunc quoq; affirmare, viſa iſta inania eſſe, & ſimilia atq; vniuſmodi ea quę dormientibus & vigilantibus offerātur, quemadmodum Epicuro placuit: Eum tàm multa refellere poſsint, vt argumentatione nihil opus eſſe videatur. Quid enim huic loci? vbi de quo agitur, id ſenſibus deprehenditur. Sed Epicuri tamen rationes videamus. Qui cùm affirmet iudicium ſenſuum eſſe certiſsimum, vſq; adeò vt ſit:

—*Quod in quoq; eſt his viſum tempore verum.*

quemadmodum Lucretius ait, cenſet tamen non omnia, quæ nos afficiant, quæq; intueamur? veritatem ſemper habere. In quo hoc eſt bellum, Senſus non falli retinendum eſſe, quamuis cur quadrata è longinquo rotunda videantur, ratio afferri nequeat: & præſtare, ſecundum eundem

Lucre-

Lucretium, mēdosè reddere cauſas, quam violare fidem ſenſuum, quod fundamentum ſit vitæ ſalutisque. Sed non eſt nunc propoſitum in doctrinam vllius accuratè inquirere. Epicurea ergò perſequamur. Cùm ea autem vim iudicij tribuant ſenſibus vniuerſam, Hoc tamen etiam, Senſus, inquiunt illa, mollis res eſt, & fluxa & erroris capax. Cogitatio autem ipſa animi multò etiam acrior atque celerior, quę ſenſum commouere ſolet, ac conuertere ad quamlibet ſpeciem inanem & rei nequaquam conſiſtentis. Nam vt facilè vera figura exprimitur, ſic cùm animus hominis comprehendat id quod effingit & quod effingitur, in promptu maximè eſt, tunc vt ipſe variando quiduis conformet. Perſpici id poſſe de ſomniorum in dormientibus conuerſione multiplice, parte illa in qua viſa repræſentantur, quod φανταστικὸν Græci vocarunt, leui initio ſe conuertente, & exiſtentibus ſomniorum varijs affectionibus ac ſimulachris. Atque partis illius eam eſſe naturam vt moueatur continuè, & motum illum eſſe viſa quædam atque cogitationem. Longum autem eſſet ſimulachrorum ſeu imaginum commenta Epicurea percenſere, quas oībus ex rebus emitti, & ante oculos volitare

volitare illa ſapientia inſaniens, ſecundum Horatium, ait. Cùm conſtet autem, non eſſe viſa iſta prorſus inania atque vana, idque ijs in ſenſus incurrentibus comprobetur, miſſa faciamus ſimulachra Epicurea, & alia conſideratione de his vtamur. Scribit Diodorus Siculus lib. 3. In Africæ locis ſupra Syrtin certis temporibus & maximè tranquillis & ſerenis, conſpici in aëre variarum animantum apparentes ſpecies, alijs quieſcẽtibus, alijs ſe commouentibus, ita vt modò fugiant, modò inſequantur. Magnitudine autem eſſe ingentes & mirabiliter terrere atque perturbare inſuetos. Quos enim aſſecutæ corripuerint, eorum has corporibus circumfundi cum frigore & trepidatione. Hos externi propter inſolentiam cum percellantur vehementer, incolas nihil moueri, atque totum iſtud vſu familiare ab eis contemni. Narrant nauigatores in ijs locis quæ extra æquinoctialem circulum occaſum verſus incoluntur ab hominibus feris, & qui interfectorum carnibus veſcuntur, vagari iſtiuſmodi monſtra, atque grauiter populos illos affligere. Qui nulla alia re magis defendantur quàm igne. Iam quis dubitat verum eſſe, quod de Suedicis monſtris perhibetur, in quibus ſunt & miniſtrorum

aſsiduæ & vtiles operæ. Audiui ego de patre meo, qui diceret ſua memoria talem miniſtrum habuiſſe ex Nobilitate Equeſtri noſtræ gentis vnum, & quodam tempore fugientem eum hoſtes ereptum præſenti periculo, abducēte miniſtro illo per amnes, & ſyluas, monteſq́ue inuios, Atque ita cognitum fuiſſe, quòd conditio ipſius humanam ſuperaret. Dimittente autem eum nobili illo & interrogante, quid mercedis ſibi dari vellet, petijſſe hunc aliquid de corpore Heri. Quo reſpondente: ne capillum quidem ſe traditurum, nihil illum miniſtrum dixiſſe profuturum ſibi capillum, qui cauus eſſet, præciſos tamen vngues accepturū ſe eſſe, Ludibria ſunt iſta, quis neſcit? Sed de hoc non quæritur, ac illud modo ad oſtendendum propoſitum eſt, verſari in terris, & hominum rebus negotijsq́; immiſceri, quaſdam naturas potiores & robuſtiores, neque eſſe hæc commenta tantùm fabularum, neque iſtas ſpecies inanes ſolùm atq; imagines, ſed & res quaſdam conſiſtentes & effectiones manifeſtas. Multa leguntur incredibilia de Apollonio Tyaneo Philoſtrati Lemnij. Irrideantur ſanè ea, q̄ de Lamijs memorantur, Empuſæ & Hecatæ fabulæ ad terrorē puerorum & imperitorum confictę putentur,

Tota vetuſtas mentita exiſtimetur de Lemuribus & laruis. Omnia viſorum monſtra in quibus Marci Bruti inprimis celebratur, pro nugis ducantur. Neque quicquam verè horum omniũ dici aliquis aiat, quia ipſe non viderit. Quis paulò prudentior hoc laturus eſſe videatur? Nam, vt de Hiſtorijs, quid verè aut falsò proditum ſit, defenſione ſua cõſtituere, ſic de opinione decernere facta aut non facta in hoc genere, nimis arrogans, neque longè à dementia abfuturum ſit. Eadem audacia negatur externa vi ſeſe inſinuante, vel vaticinari in furore aliquos, vel alia mirifica facinora facere. Quid? Totam oraculorum veterum facultatem nunquid contineri & efficacem eſſe tali quadam incitatione extraneæ naturę oportuit? De quibus & aliarum complurium mentiones & narratio verboſa atque terribilis Lucani extat libr. 5. Qui verò fuêre apud veteres fanatici? quos ἐνθουσιῶντας & νυμφολήπτους, id eſt, vt opinor, ceritos & laruatos Latini vocarũt. An non Thyades illas, non furore Dæmonio inſtigatas: Non panicos tumultus excitatos ſimili vecordia cenſemus. Iam faſcinorum & carminum, id eſt ἐπῳδῶν, & eorum quæ amuleta appellarunt, qualis Syllæ paruula imago aureola fuit Delphico Apollini con-

ni conſecrata,& annulorum,& quę Gręco nomine περίαπτα ſunt, vires nullas vel fuiſſe vel eſſe, quis audeat affirmare, cum effecta tàm multa eſſe & effici conſtet. Sigilla, quæ Græcis στοιχειώματα ſunt, & his ſimilia, quorum effectus ad ſiderum vires atque poteſtates referuntur, non exagitabo, propter præclaram de Aſtrologica arte exiſtimationem meam. Et ſi me non fugit ſuperſtitione eſſe & hæc & iſtiuſmodi alia fœdiſsimè contaminata. Quam execrantes naturæ veritatem ſtudebimus aſſeri. De quo nunc plura dicere non eſt opportunum. Olim tabe aut aqua, quam intercutem vocant, interemptorum liberi in aqua pedes demergere iubebantur, donec combureretur mortuus, vt tuti eſſent ab illis morbis. Et nuper medicamentum diuulgatum fuit, quo vulnus quamuis longè abſentis ſanaretur, ſi quis illo gladium aut telum certa obſeruatione perunxiſſet, quo vulnus eſſet inflictum. Quid? Quod carminibus certis conſecrati ictus cogniti ſunt mortiferi, quamuis lõgè abſentibus, ſed ita, vt ſi fortè aliqua ſalutari vi illam peſtiferam vim propulſante muniretur is, cui ſtrueretur calamitas, in machinatorẽ exitij conuerteretur interitus. Conſulti aliqui de rebus ignotis, in Cryſtallis

 conſpi-

conſpiciunt ea manifeſto, de quibus quæſitum fuit. Cuius rei exemplum, non poſſum facere, quin hoc loco recitem, de narratione optimi, pietateque & prudentia præſtantis viri Laſſari Spengleri Norici, nō ab alijs audita, ſed à ſeipſo cognita referentis. Fuiſſe, aiebat, ſibi notum vnum ex præcipua familia Norimbergæ, virum honeſtum ac grauem, quem hac in mentione nominatim indicandum non putauimus. Eum quodam tempore veniſſe ad ſe, & attuliſſe in ſerico panniculo inuolutam gemmam Cryſtallinam figura rotundam, & dixiſſe, donatam ſibi illam fuiſſe à quodam ignoto, qui ſe ante multos annos de hoſpitio compellaſſet fortè in foro conuētum, quemque ipſe domum ſuam adduxiſſet, & triduo habuiſſet ſecum. Fuiſſe autem ab illo diſcedente & relinquente munus hoc ad ſignificationem grati animi, edoctum ſe Cryſtalli vſum talem: Si qua de re certior fieri vellet, vt promeret Cryſtallum, & puerum marem caſtum iuberet aſpicere, & ex eo percunctaretur, quid cerneret? Fore enim, vt de apparentibus puero viſis omnia, quæ requireret, indicarentur. Atque affirmarat hic, ſe nulla in re vnquam fuiſſe deceptum, & mirabilia de puerorum indicijs reſciuiſſe, cùm cæterorum nemo quiſquam

quiſquam aliud, quàm nitidam & puram gemmam intuendo videret. Quodam tamen tempore, cùm grauida ipſius vxor puerum marem geſtaret in vtero, illi quoque ſpecies in Cryſtallo oblatas. Primò autem omnium formam viri ſeſe exhibere ſolitam, eo habitu quo tùm communiter vterentur, in quo inſigne eſſet capitis integumentum, cum faſciolis dependentibus (cappas noſtri veteres laciniosſas vocarunt.) Et ita deindè apparuiſſe, de quibus interrogatum eſſet, cætera. Explicatisque cunctis, illam rurſum viri figuram diſceſſiſſe, & euanuiſſe reliqua. Diſcedentem autem eam, quam diximus figuram viri, viſam ſæpè vrbem perambulare & ingredi in templa. Fuerat autem fama paſsim diſsipata de illis inditijs, vt negantibus aut diſſimulantibus ſuis delictum aliquod vulgò minarentur, ſe relaturos de eo ad illum in Cryſtallo ſe oſtendentem virunculum.

Quin etiam compertum eſt, fuiſſe à doctis quibuſdam de dubitationibus ſuis in literarum ſtudijs aliquando, neſcio quid propoſitum, & in Cryſtallo lectum. Sed his & alijs huiuſmodi compluribus commemoratis, dixit Spenglerus hunc ad ſe aliquando veniſſe cum tali oratione: Arbitrari ſe tempus eſſe, vt à Cryſtalli tali vſu

tandem abſtineret. Nam & ſibi iam perſuaſum, eo ipſo non leuiter peccari, & animi pturbati cruciatus grauiſsimos ſe diu ſanè perpeſſum eſſe, itaq; decreuiſſe, ſe deinceps nihil cũ illo experimento velle negotij habere, & tradere nũc ipſi, quod accepiſſet, de quo meminiſſe poſſet, q̃d ſæpè ei demõſtraſſet, neq; neſciret, qui rumores in tota ciuitate pcrebuiſſent. Permittere aũt vt faceret de illo quod collibuiſſet. Tùm Spenglerus (valdè enim ſupſtitiones oderat) collaudato eo, accepiſſe ſe aiebat Cryſtallum, & in minutiſsimas partes contudiſſe, & vnà cum ſerico inuolucro in latrinam abieciſſe. Quid? quòd hominis mortui caput, poſt certos conſecrationis ritus, & ipſum reſpõſa dediſſe interroganti, non cuiuis illud quidem, ſed ſuo conſecratori tantùm, ſcimus. Atq; hæc ſunt in iſto genere præcipua atque inſignia, quo occulta ac futura explorantur. Cùm alij alia aſſumãt, quibus quaſi inſtrumentis prædictionum & cognitionis vtãtur, ſpecula, vngues, cribra, paxillos. De quibus ſi ocij temporisq; tantùm fuerit, noſtras rationes aliquando ipſi quoque exponemus.

Quam ſunt admirabiles nunc quoq; effectiones, & olim Sortilegorum omnium fuerunt? Veniamus ad materiam ſermonũ noſtro-

noſtrorum, & quid deprehenſum prolatumque fuerit nuper apud vos conſideremus. Neq; eſt res iſta noua, ſed priſcisquoq; temporibus nota atque vſurpata. Nomina tantùm & voces mutantur, cætera ſunt eadem. Vidi puer in ædibus paternis hoīem nobis ex plebe familiarē, & audiui narrantem, ſe aliquando à vicina ſua fœmina, appetente conſuetudinem ipſius, inuitatum ſub veſperam ad lactis, more noſtræ gētis, ſecundas menſas. Cùm ergò inopinato ianua fortè aperta acceſsiſſem, cerno illam, inqt, de cultello in parietem infixo, lac copioſum emulgentem, cùm me ipſa adeſſe nō aīaduerteret. Subduxi igitur me ſtatim clanculū, & poſtridiè excuſaui, expoſtulāte ea mecū, negotia mihi ſubitò tùm oblata. Sagas appellarunt veteres genus iſtud. Ad quas ptinent ἐγγαστρίμυθοι & στερνομάντεις circūferentes σὺρυηλέα, ſecundum Platonem. Et Hebraicum nomen talium habere ſignificationē ſcientię atq; cognitionis perhibetur, quale in noſtrati quoq; ſermone eis tribuitur. Sūt aūt ſupſtitioſæ inprimis, & p̄dicentes futura, & cōciliantes ſecūdos euētus, aduerſos auerruncātes. Ad q̄ ſacrificia cæſarū pecudum & ſanguinis effuſio olim adhibebatur. De q̄bus diſputarūt Platonici, ſpiritus illos nondū prorſus liberos

 à corpo-

à corporũ mole, nidore cũ hoſtię adoleren tur, & guſtatu ſanguinis delectari & capi. Quorũ his tẽporibus nihil in vſu eſt, cùm tamen obſequantur iſti ſpiritus voluntati Magorum per alias ſuperſtitioſas obſeruationes. Illa verò qualia & quam tetra fuerint, & quam habuerint incredibiles effectiones, adeò, ne alia referam, vt formas hominum aliarumque animantium mutarent, ac mortuis quoque corporibus reſtituerint vitam, eam ſanè, quæ non modò non vera, ſed ne certa quidem atq; firma eſſet, quamuis breuis: Hæc, inquam, ſi excerpta, de ijs, quæ paſsim extant, ſcriptis veterum exponere vellemus, permultę eſſent chartæ complẽdę eorum commemoratione, quæ à plurimis tradita ſunt. Horatij autem de Canidia, & Lucani de illa, quam Erichtho vocat narrationes, & Apu leiana ſunt in medio, quibus ad huius rei indicium nunc contenti eſſe poterimus. Vidi ego iſtum aliquando apparatum, qui nunc vſurpatur vniuerſum, vincula, carcerem, tripodem. Nam Magi bonis ſpiritibus miniſtris vti ſe aſſerunt, itaque his aduerſantes malos priùs impediri includendo oportere aiunt. Id quod fieri volunt circumſcriptione notarum certarum & figurarum. Ad terrorem autem ſtringitur

nunc

nunc quoque ferrum, quod aciem illi ſpiritus huius reformident, propter id quod corporis inſtar eis adhæret. Atque haud ſcio an Herculis & Alceſtidos morti ereptę fabula, Poëtæ eorum aliquid innuere voluerint, quæ à Magis mirabiliter effici viderentur. Sed de Sagis iſtis plura dicamus.

Scripſit Plutarchus Marium Imperatorem ſummum habuiſſe ſecum in exercitu, quę geſtaretur in lectica, Syram mulierem Martham nomine, Hanc, quæ Romam aliquando veniſſet, & vaticinandi facultatem oſtentaſſet, reiectam à Senatu fuiſſe. At illam in matronarum conſuetudinem ſeſe inſinuaſſe, & Marij inprimis coniugis. Ad cuius pedes aſsidens in ſpectaculo quodā gladiatorum, cùm qui ſuperiores quique inferiores futuri eſſent, prorſus reſpondente exitu, prædiceret, admirata, inquit Plutarchus, Marij coniunx ad maritū eam curauit deducendam. Qui ipſam præcipuo ſecum loco habuit. Prodibat autem ad rem diuinam faciendam, cum puniceo amiculo duplice infibulato, haſtam geſtans, cum limniſcata corona. Alia omninò nunc & dicuntur & geruntur ab iſta miſera & demente caterua ſuperſtitioſarū mulierum, ſiue hæc futura ſe prædicere poſſe, ſeu occulta atq; tecta indicare profiteantur,

ſiteantur, ſeu etiam mirabiles res efficere polliceãtur, vt tempeſtates ciere, morbos immittere & depellere, euolare aliquo ad cœtus familiares, in quibus Dæmones voluptarij aſsint, & hilariter iucundeque & vnà conuiuentur, & illis conſueſcant.

Compertum eſt quendam nocte lanium, qui ſunt ferociores plerique & audaciores, iter per nemus quoddam facientem, audijſſe intra arbuſta colloquia quædam laſciuiæ plena cum riſu & iocis. Ibi ille, quemadmodum ipſe poſteà recitauit, primùm conſiſtere, deindè accedere propiùs atque introſpicere, & tandem etiam introire.

Tùm verò ſubitò euanuiſſe conſpectas ab ipſo humanas ſpecies virorum & mulierum, relictis menſis extructis, cum poculis & cæteris vaſis epulorum & vini, in quibus & ſcyphi argentei viſerentur: Non voluiſſe autem ſe ita ſimpliciter diſcedere dixit, & veniſſe in mentem ſibi aliquid de ea copia, quæ ante oculos verſaretur, eſſe auferendum. Sublatis igitur ſcyphis duobus, ita tùm abijſſe. Manè verò ad Magiſtratum oppidi ſui ſcyphos eos detuliſſe, & quomodo illi ad ſe perueniſſent, demonſtraſſe. Magiſtratus ſigna agnouit eorum, qui in conſilio publico conuenire debe-

rent.

rent. Accerſit igitur eos, & ſcyphos cogno ſcere iubet, ſi ipſorum ſint. Agnoſcunt & ſuos eſſe aiunt. & mirati quid de ijs factum ſit. Iubet ergò domum eos ire & videre, nunquid ſuos fortè apud ſe reperiant. Eunt, non inueniunt. Redeunt & ereptos ſibi eſſe indicant. Ita mulieribus ipſorum in ſuſpicionem venientibus, comprehenſæ illæ, & indicato ſodalitio præcipuarum in eo oppido fœminarum, mirificæ res & incredibilia facinora exquiſita cognitaq; fuerunt. Idem aliquando poſt Lanius, cùm idem nemus ſub veſperam fortè equo vectus tranſiret, & ad illum locum à ſe dudum diſturbatæ ſocietatis perueniſſet, obuiam ſe habuiſſe narrauit, equitem terribili ſpecie, & impetum ſtricto gladio in ſe feciſſe, cum quo, nam & ſe ſuum gladium eduxiſſe, fermè dimidiam noctis dimicando conſumpſiſſe. Fuiſſe autem eam defatigationem ſuam, vt poſtridiè decumbens multis diebus in morbo lecto affixus iacuerit. Vidi arborem magnam & ramis denſam, ſed planè aridam ante oppidum, cuius in hac mentione nomen ponere non eſt viſum, in qua conueniſſe tale ſodalitium, comprehenſæ in maleficio quædam indicaſſent.

Iam

Iam ſuam aliquas Sagas formam in anima lis alterius figuram mutaſſe, vt verbi cauſa, felis, traditum ſcimus. Tanta eſt enim exemplorum huius generis copia, vt eius toti plurimarũ chartarum libri compleri hi quidẽ poſſent, ſed enumerari illa non poſſent. De epulis quidem lautiſs. collatis & appoſitis, non fingi quæ nunc quoque memorantur, prouerbium etiam teſtari poſſit, Paſetis dimidium oboli, quod aſsis fermè erit precium. Habui notos homines, neque leues & non indoctos, qui affirmabant, ſe audijſſe ſecum colloquentes diſertè, eos, quos tunc interuallo multorum milium paſſ. abeſſe certò ſcirẽt. Proditum etiam ſcriptis veterum, & narrationũ multorum noſtris temporibus cognitum eſt, fremitus, ſtrepitus, ſonos tàm lætos quàm triſtes, Muſicas etiam ſymphonias & Citharæ modos, apparente nemine vſpiam, venationesque in ſyluis auditas, obiectos etiam errores, & exercitus viſos monſtroſos conſtat. Ad quæ antiquitas Satyrorum & Faunorum appellationes accommodauit. De Hieronymi autem Moroni ſummi aliquando viri in Mediolanenſis principatus gubernatione, annulo loquẽte, non fabula, ſed certa hiſtoria alibi à me eſt expoſita. Iam illa parua dæmonia obeuntia dome-

domeſticas operas puerilique ſpecie ſeſe interdum oſtendentia, & ſiue grauiùs offendantur, ſeu tractentur lautiùs & exquiſitiùs, ſtatim diſcedentia, cum pręſente infortunio incolarum, ſi negare aliquis audeat obſeruata, viſa, audita, opera ipſorum manifeſta deprehēſa eſſe: Is licèt nihil credat omnium verum eſſe, niſi quod ipſe ſuis ſenſibus aliquando percepit: Et falſa confictaque omnia quæ de externis locis, animantibus, hominum moribus & vita traduntur: Et, quemadmodum Cicero ait, ea genera, quę in rubro mari, Indiáve gignũtur, nulla eſſe dicamus, quia nunquam vidimus. Sit igitur nobis vel minus præfractis atque duris, vel maius in his conſiderandis diligentibus & attẽtis, nequaquam dubium: Non modò naturalibus cauſis multa mirabilia effici, vel eſſe potiùs omnia in vniuerſa natura admirabilia non negligentibus neque vecordibus, ſed alia etiã accidere, quæ omninò aliundè, quàm de rerum natura oriãtur, neq; huius quaſi limitibus definiantur. Voco autem naturam in ijs, quæ ſubiecta ſunt ſenſibus, motionis varietatem & perpetuam agitationem, ordine & ratione congruentem, & complectentem ortus occaſusque & multiplicem in cunctis vniuerſi mundi partibus

bus mutationē. De quibus omnibus, cùm intelligentia atq; ſagacitas mentis humanæ pleraque aſſequi comprehendereque nequeat, nihil vetat, quin qui diſputare & argumentando perquirere plurima velint, ij quam paucisſimorum ſcientiam adipiſcantur atq; teneant. Quamuis enim ea, quę oratione ad ſimilitudinem veri deflectuntur, aures perſuadendo compleant: non tamen his veritas etiam ſimul continetur, & firma ſtabilisque ſententia animis inſeritur. Quod non eo pertinere volo, quaſi eam ſapientiæ partem, quæ naturam & cauſas indagat improbem. Eſt enim ea in rebus humanis præclariſsima. Sed vt intelligatur intra ſuos fines illam conſiſtere debere, & ita perquirere occulta, ne euidentia conturbet atque obſcuret. Quòd, qui veterum diſputationes, de rebus præſertim diuinis, quibus tractatus ὄσίας, id eſt eius naturæ, quæ ſemper & ſimpliciter eſt inprimis continetur, leget, is non fruſtrà admoneri intelliget. Ex poſterioribus Platonicis haud ſcio an exiſtimatione valdè bona dignus ſit Syneſius. Is, vt aliorum commētationes omittam, quid? Eam vim quæ eſt in hominis animo viſorum atque imaginum, Græci φαντασίαν dixêre, ſpiritum ait eſſe animæ. Et hunc ve

atten-

attentione conſeruari atq; vigere, nec non reddi meliorem, negligentia autem corrumpi atque deprauari, & ita fieri, vt vel felicitatem aſſequantur homines vel ad hãc certè appropinquent, quem finem eſſe religioſæ pietatis perhibet, cùm alterũ illud genus pœnas pſoluat impietatis & contẽptus numinis diuini, qđ diuinitatis intra ſe particulam contaminarint. Cogitatio, inquit, & mentis intentio acuit ſpiritum & tenuem ſubtilemque efficit, qui talis idoneus deindè eſt ad diuinum ſpiritum attrahendum cognatione ſua, quo animus conſueſcat. Sed ille animi ſpiritus vbi denſior atque concretior moleq; ſua coactus minor fuerit, quam vt ea loca quæ fabricatrix hominũ Prouidentia aſsignauit, complere poſsit (ſunt autem ventriculi iſti quidam in cerebro) Ibi cùm natura in nulla re admittat vacuitatem, Spiritus tunc malus ingeritur. Quid autem non acciderit? aut non perpetiatur animus? in familiari vſu tàm dici & execrandi mali. Hæc atque huiuſmodi ferè Syneſius diſſerit. Aliorum autem his ſimilia qui volet, ipſe cognoſcat, quib. pleriſq; omnibus diuina humanaq; cõfundi animaduertere licebit. Quid aũt obſecro dicemus, de ijs ipſis qui ſupra modum quaſi acuere cogitando & à terrena

concre-

concretione, quemadmodum iſtis placet, quam longiſsimè abſtrahere illam imaginum vim, conati fuêre, cùm ex ipſis, inſtinctus malorum ſpirituum in plurimis plurimùm loci inuenerit. Sed de his verba facere ſuperſedebimus. Redeoq́ue ad rem: Et eſſe aio aliquid, de quo humana ſapientia veritatem reperire nunquam potuerit. Quod in hoc mundo exerceat vim poteſtatemq́ue ſuam mutando, peruertendo, diſtorquendo curſum naturæ. Vno omninò æterno & præpotente numine diuino (qui eſt ſolus & verus Deus, is quem Chriſtiana religio colit atque veneratur & adorat) gubernante & moderante & regente cuncta, Ita quidem vt eius voluntati inſeruiant atque præſto ſemper ſint tanquam miniſtri, ſpiritus boni: permittente autem & cõcedente eo, mali ſpiritus multifariam exagitent, labefactent, conuellant, deſtruant, lædant, perdant creata atque condita ab ipſo. Quorum tamen conatus longius progredi nequeunt, quam patiatur Deus æternus. Patitur autem hic & ſinit interdũ quaſi laxando vincula quibus adſtringuntur, excurrere ſæuitiam illorum eo vſque, vt, qui conſiderant, mirificè perturbari ſoleant. Compertum eſt interitum calamitatémve, quæ magica ſuperſtitione ſtrueretur

retur vni, conuertiſſe in alterum; atque etiam exitum peſtemque paratam hominibus ad beſtias redundaſſe, Sic tamen, vt interim homines quoque corriperentur. Quale eſt, quod exempli cã breuiter duxi referendum, cùm huiuſmodi narrationes crebras huic noſtro ſcripto inſerere nó ſit conſiliũ. Quodam in oppido venit Iudæus ad mulierculam anum, & petit ab illa, acquirat alicundè ſibi lac muliebre, promititque donum, ſi afferat. Hęc ſibi notam alteram accedit, & rem ei exponit, quidque in mentem venerit ſibi, vt Iudęus eludatur & donum tamen accipiatur, indicat. Habebat mulierilla ſcrophã lactantem, eam mulgent, & lac defertur ad Iudæum. Qui id quod ſtatuerat cùm cepiſſet agere, audit grunnitum, & intelligit quid factum ſit. Atq; tota ea vicinia ſues fœda tunc lue interierunt. Re autem cognita, & de Iudæo & illis mulierculis ſupplicium tanquam veneficis in dolore recentis damni, quod homines eius regionis fecerãt, ſumptum fuit. Quod autem attinet ad naturam ſpirituum quorundam eiuſmodi, vt tametſi intra corporum moles non includantur, cùm libeat tamen ſpeciem atque figuram corpoream circumdare ſibi poſſint, Hebræorum ſcripta & eſſe tales & ho-

rum diſcrimina planè tradunt. Quib. tanquam cœleſtib. oraculis & Dei ipſius verbis fides eſt adhibēda. Non aūt hoc tantùm à nobis affirmatur, q̃ Chriſtiani perhibemur, quorum religio autoritate & fundamēto illorū ſcriptorum nititur, ſed veteres ēt Græciæ ſapientes crediderunt, cùm audijſſent iſtius populi in venerando numine diuino pietatē & obſeruantiam ſuorumquoque Deum reſponſis celebrari. Ex quibus verſus huius ſententiæ refert Euſebius:

Soli Chaldæi ſapientiam habent & Hebræi,
Quippè Deum proprij generis caſtè venerantes.

Sed teſtimonijs iſtiuſmodi nihil eſt opus ſacris diuiniſq; ſcripturis. Quib. religioſa fides ſimpliciter aſſentiri debet, curioſitas animi adminicula, quæ quaſi fulciant illa, quærere non debet. Atque Hebræi caſtos, & ſanctos, & illuſtres Dei æterni voluntati obedientes ſpiritus, excellente appellatione Nuncios vocarunt (Græco nomine hi Angeli ſunt) ſignificantes bonos ſpiritus inſeruientes iuſsis diuinis, cui ſemper ad obtemperandum & fungendum muneribus ſuis præſtò ſint. Vndè eos & λειτουργικὰ πνεύματα dici inuenimus. Quæ etiam filium Dei patris æterni λόγον συμβούλιον, exequentem arcani conſilij decretum atque ſententiam de humani generis & naturæ

rerum

rerum ortarum inſtauratione, Hebraicam
Eſaiæ de ipſo mentionem conuertentes in
Græcum ſermonem ſeptuaginta Hebræi,
vt aiunt, μεγάλης βουλῆς ἄγγελον nominarunt.
Atque hi ſunt cœtus cœleſtes & ætherei &
beati. Contrarij aūt & hoſtes Dei æterni,
inprimiſque filij Dei inimici & aduerſarij
ſpiritus, prolapſi per impietatem à naturæ
ſuæ integritate, & tenebricoſi, & mali, &
huius mūdi principes vocātur, infelices &
condemnati ad ſupplicia ſempiterna cali-
ginis horrendæ, quam Abyſsi noīe ſignifi-
carūt, reſpondente ei Tartari Græcorum
voce. Atq; eius cateruæ quaſi caput Hebræi
Satanā, Græci Diabolū appellarunt. Et ſpi
ritus iſtos religioſa pietas Dæmones atq;
dæmonia interpretās Hebraica ſignifican
tia alicubi cōmentitiam diuinitatē, q̄ diui-
nitas nequaq̄ eſſet, quaſi deridendo ficta
numina aliarū gentiū, alicubi calamitatis
damnorūq; & omnis miſeriæ cauſam, ali-
cubi ēt vim quandam impetu ſuo quaſi in-
uolantem & tanq̃ fulmen præcellentē atq;
vaſtātem. Vtriuſq; aūt generis ea vis ac po-
teſtas eſt, vt volente ac p̄mittentē Deo æter
no, cùm nō exhibendo offerendoq; ſe con-
ſpectui forma cadente ſub ſenſus, tùm quā
placuit figuram oſtendendo mirificas res
efficiant. Atq; ante id tp̄s, quo patefacta eſt

arcana ſententia Dei de genere humano liberando & reconciliando, quando ſecundum hanc filius Dei in hunc mundum ſe demiſit, & ſibi humanam naturam ita copulauit, vt natus in terris virgine matre, vnus Ieſus verè eſſet Deus & homo: ante hoc, inquam, tp̃s, peſtiferum ac malum ac ſceleſtum genus ſpirituũ: quos Dæmones ac Dæmonia appellari diximus, maiorem quaſi dominationem quandam habuit in homines, & his audaciùs licentiusque illuſit. Quippe cùm fraudes omnes occultæ & tectæ eſſent, atque ſub diuinitatis opinione laterent, adeò vt cõſuetudines cùm his ſexus vtriuſq; p̃dicabiles & glorioſæ haberẽtur. Vt (ne ſingillatim multis receſendis, longior ſim, id q̃d modò vitare conſtituimus) cum Nymphis, & ijs quæ Deæ perhiberentur concubitus: Et tam cœleſtium quàm terreſtrium marinorumque numinum cum mortalibus mulieribus. Hinc enim illud:

Huic mater quamuis atq; huic pater aßit:
Orphi Calliopeia, Lino formoſus Apollo.

Et hoc:

Regina ſacerdos
Marte grauis geminam partu dabit Ilia prolem.

De quibus diſputatio copioſa extat in Plutarchi Numa. Quid familiaritate tali ũ

ſpirituum

ſpirituum loquar, qua & lætatos quoſdam & rebus difficilibus adiutos, quoſdam etiam ab irritatis atque offenſis afflictos, attritosq́ue eſſe accepimus. Quæ quidē eiuſmodi fuêre, vt quaſi conceſſo quodam iure in orbe terrarum regnarent ſpiritus illi oppreſsis hominum mentibus atque corporibus, vt neque iudicium, neque intelligentia, neque ratio, neque voluntas libertatem integritatemq́ue haberet, & ſenſus affectionesq; corporis arbitrio alieno ſeruirent. Nato autem filio Dei in terris, cùm ille ita adiunxiſſet diuinæ naturæ ſuæ humanam naturam, vt ambæ in vno homine Ieſu copularentur. Qui & deſtinatus ab initio & diuinis oraculis promiſſus fuerat, rex omnium gētium ex Dauidica ſtirpe in terris ortus, nomine Hebraico Meſsiæ, quem Chriſtum Græci interpretati ſunt: In quo ipſo ēt improbitas atq; malitia ſpirituum iſtorum peruertendo & euertēdo nihil omiſit omnium, quod vel clàm machinari vel apertè moliri poſſent: Atq; ab his cauſa tādem data fuit mortis, qua per ſummā contumeliam tolleretur è medio. Qua quidem morte eorum vis & poteſtas perempta eſt, & mortuus hic atq; ſepultus, cùm mox diuina potētia excitatus reuixiſſet, vitam amiſſam reconciliata Dei æterni

gratia hominibus reſtituit. Tunc igitur & potentia iſta fracta, & regnum ereptum, & in cõtrarium cuncta fuêre conuerſa. Neq; me fugit nõ defuiſſe ex veteribus quoque, qui & conſuetudinem & congreſſus illos, de quibus diximus, ſpirituum iſtorum, vel fuiſſe exiſtimarent errores quoſdã apprehendentium vera pro falſis, & viſa inania pro rebus certis, vel obtẽdiſſe flagitijs ſuis iſta vtrunq; ſexum quaſi vela, aut vitia aliquibus oblata, aut ſuſcepti liberi honeſtarentur & carerent probro. Scio & hoc traditum, præſtantiam potentiæ, virtutis ſapientiæ eſſe diuinitatis nomine commendatam. Atque fateor & olim fuiſſe & nunc eſſe præſtigiarum & inanitatis atque fallaciarum in his omnibus plurimùm, neque non eſſent in prõptu argumenta quib. hoc demonſtraretur. Sed omninò exercuiſſe vires ſuas efficacitate manifeſta in hõibus ſpiritus malos, & id feciſſe aliquando audacter atq; apertè, negari non poſſe exiſtimo, tàm euidente ſua coniunctione cum hominibus verſando, quàm occultiore, in vſus vitæ huius implicatione. Quales totius eius, quam diuinationem vocarunt, euentus fuêre. De quibus vt ſuprà dixi, longa enim & varia multiplexque diſputatio eſt, aliàs fortaſſe aliquid non prorſus vulgare,

gare, neque tritum aut commune diſſeremus. Verùm nunc mendacijs & fraudibus detectis, & tyrannide illa malorum ſpirituum deleta, pleraque exoleuerunt, vſque adeò vt penitùs ignorentur, in quibuſdam adhuc experitur, quamuis debilitatas atq; fractas vires illa turba malorum ſpirituũ. Id quod ad quandam quaſi paleſtram humanorum ſtudiorum, vt periculum fiat fidei conſtantiæque, certo diuinæ prouidentiæ iudicio permittitur. Eſt autem in omnibus pernicies & interitus neque dubius neque obſcurus, in quibuſdam etiam ludibria nugatoria ſunt atque ridicula. Quis enim, qui iſtorum ſpirituum vſum quempiam admiſit, non cum damno atque exitio aliorum detrimenta, atque mala ferè coniunxit? An autem magis ridiculum carmen putandum illud, quo repreſſa aſini vrina eliceretur, ἀλέκτωρ πίνει καὶ οὐκ οὐρεῖ μύξος οὐ πίνει καὶ οὐρεῖ, innumerabilib. veteribus alijs & nouis horum temporum? Sed quicquid adhuc cōceditur poteſtatis iſtis ſpiritib. ad malefaciēdũ, id in bonum pijs conuertit, q ex eo ipſo pſpiciunt & ita cōmonefiunt, quantũ illi nunc ẽt in mundo hoc poſsint, & ex apparentibus cùm abſtruſas inſidias tùm in animis labes, quarũ autores hi ſint, animaduertũt. Sunt ſagarũ

& veneficorum agitationes & impulſus vehementes atque formidandi, ſunt vexationes horribiles eorum, in quorum corpora penetrauit extrinſecus ſpiritus malus quos δαιμονῶντας vocãt Gręci, cuius peſtis ne beluarum quidem genus expers eſſe ſcimus. Sed multò deteriores & ſæuerio res & peſtilentiores ſunt motus incitationesque animorum ad flagitia atque ſcelera, quæ nulla niſi inſtinctu talium ſpirituũ & voluntatis improbæ atque prauæ obſequio ſuſcipiuntur ac fiunt. Atque antiquitas aliarum gẽtium omnium, excepto populo Iudaico, vt Dæmonum notionẽ, cum Dei notione cõfundit, & opera amborum permiſcendo implicuit opinione ſua, ſic ad effectiones in rebus affectionibusque humanis quaſcunque, voluntatis arbitrijque aſſentionem applicuerunt. Itaq; modò in Deos, modò in homines, euentuum cauſas à ſapientibus veteribus conferri videmus. Vnde hoc factum:

Non mihi tu cauſa es, Dij ſunt mihi cauſa malorũ.

Et illud:

Nemo hominũ eſt autor ſibi, Cyrne, boni ve mali ve,
Sed cauſam ſortis dant vtriuſq; Dei.

Contra verò hoc, quemadmodum & ipſum ſicut priora nos conuertimus:

Cur tamen accuſant mortales numina cœli?

Autores

Autores etenim perhibent nos eſſe malorum,
Illa ſibi bis præter fatum accerſentibus ipſis.

Et iſtud:

Cuncta auerſa iacent & perdita. Nec tamen horum
Cauſam eſſe ex aliquo Cyrne putata Deo:
Sed ſua vis, mens lucri auida, atq; iniuria multos
Priuauitq; bonis implicuitq; malis.

Ex quibus & alijs huiuſmodi, quæ paſſim occurrunt legentibus ſcripta veterum Poëtarum inprimis, facilè patet, & ſtatuiſſe illos eſſe aliquam vim impellentem ad mala & tribuentem bona: eam tamen vim naturæ humanæ ita quaſi afferri, vt adhibeatur ad rationē, qua homines ſunt prædìti, & volūtatis alliciat obſequium ab arbitrio ipſorum. Sed cùm de Dæmonibus verba facere cœperimus, de bonis & ſalutaribus hominum conſilijs actionibusq;, & euentis proſperis ac felicibus non habebitur iam à nobis oratio prolixior. Dęmones autem & cauſas dare malorum ſemper & eſſe pernicioſos hominibus, quamuis conatu & effectu diſsimili & inæquali, vel ſumimus tāquam conceſſum, vel aliquo ēt modo demonſtratum, neque iam vlli magnopere eſſe dubiū cōfidimus. Vt autem omnia mala, ſic illud quoque eò eſt deterius atque periculoſius, quò occultius ac latentius. Diſtribuitur autem variè, nam

etiam ſpiritualis illa prauitas, quaſi ꝓu incias ſuas habet, quas gerit diuerſas. Neque oẽs omnia tentant & conantur, cùm vniuerſi quidem naturæ bonitatem corrumpere, & huius proprietate ad perniciẽ abuti ſtudeant. Alij igitur horum ad alias turpes, flagitioſas ſceleratas actiones adigere homines ſolent, vt ad quasq́; aliquos procliues eſſe intelligunt, & ſingularum occaſiones offerunt: in quibus plurimùm momenti ad lapſus & peccata eſſe norunt. Et vtuntur ad ea ſenſuum cogitationumq́ue adiumẽtis. Eſt alicuius ingenium mollius & magis quaſi tenerum, in hoc libidinum flãmæ accenduntur. Sunt alij indulgẽtiores in ſeſe & delitijs capiuntur, horum ad fruẽdum voluptatibus ijs, quibus corpus & cuticula, vt dicitur, benè lauteq́; curatur, cupiditates incitãtur. Aliorum natura eſt aſperior, & ſunt animi motus vehementes & acres, & ad iracundiam propenſi, hi impelluntur ad labefactandum Rempublicam aut vim iniuriamq́ue faciendam alijs, ad rapinas atque cædes. Quidam quorum ingeniũ eſt triſtius, cogitationesq́ue ſunt profundiores, ad machinatiões etiam occultiores & magis horribiles conatus inſtigantur, adeò vt aliqui horum ſibi interdum ipſis manus inferant: Iam inertes &

lenti

lenti veluti ſomniculoſi, in q̃ flagitia pro-
labi & in qua fœditate aliquãdo quaſi por-
corum genus volutari cernuntur: Ad quæ
omnia ab iſtis maleficis ſpiritibus naturæ
quædam conſtitutio, & materiæ in primo
ortu veluti coagmentatio aſſumitur; pro
eo atque in hoc ſanguinis fluxio liquidior
eſt, in illo bilis flaua copioſior, in altero
atra abundantior, in vno quopiam pituita
tenacior. Vndè ad elationem ſuperbiæ, ad
libidinum flammas, ad iracundiæ furores,
ad luxuriæ diſſolutionem, ad ſocordiæ ne-
gligentiam data occaſione, opus, ita con-
ſentiente voluntatis prauitate, cum ſpiri-
tus mali artificio, facilè efficitur. Quia
ſunt autem animorum duo præcipua di-
ſcrimina, vnum magnorum, & excellen-
tium, paruorum & humilium alterum: In
hoc genere peccata communia ferè deſi-
gnantur, & ſunt delicta mediocria, auari-
tiæ ſordes, aut contra indiligentia atque
profuſio, procliuitas ad iucunda, vt ſe-
cundum ſubulcum Homericum habeant
homines:

Quod comedant q; bibant q;.

Et vt ait latinus Poëta,

Viuant in amore iocis q;.

Deniq; ea quæ Comœdia ob oculos po-
nit. Magnæ aũt naturæ & ingenia alta, ho-
norum

norum imperijque & potentiæ cupiditatibus flagrantia, aggredi & patrare audét atrociora, ſecundum hoc:

Maior mihi moles, maius miſcendum eſt malum.

Et ſimilia, quibus tragœdiæ ſunt refertæ. Iam in ijs quorum ad feritatem quandam humanæ naturæ modus detortus eſt, perſpicuè cernitur vis externa quædam peruertens rationem & ad immanitatem animos adigens, vt in Thyeſteis epulis & fraude mortifera Antiæ & Phœdræ. E Tyrannicæ crudelitatis facinoribus, qualia Phalaridis, Caligulæ, Neronis, Heliogabali, perhibentur & aliorum complurium, & ſuperiore ætate cuiuſdam Dynaſtæ in Myſia Dracolæ. Quis autem non intelligit? non ſimpliciter humanam eſſe poſſe vel audaciam ac temeritatem, vel deſperationem & exanimationem eorum, qui ipſi ſibi violentas manus afferunt, quique Reſpublicas atque ciuitates nefarijs conſilijs affectionibus lacerant & euertunt. Idem dici poteſt de ea impuritate cuius meminiſſe etiam nefas putatur, & cogitatione pudici erubeſcunt. Iam corrumpentes veritatem, inprimis rerum diuinarum & ſanctæ religionis, & huius lucem obſcurantes, & commentationibus callidis & fallacijs argutiarum, nouas abſurdasque opiniones

niones ſpargentes, & diſſerendo confirmátes, habere humanæ improbitatis magiſtros arbitrari nemo debet. Itaque ad talia antiquitas Atas & Furias & Diras, Et compertum eſt oſtendiſſe ſeſe aliquando ſpecie quoque manifeſtos Dæmones, ſuaſores autoresq; ſcelerum capitalium, atq; nefariorum, in quibus præ cæteris ſectæ, ſacrilegia, parricidia, incẽdia notata ſunt, vt cùm vnius interitu multorũ clades exitiumq; coniungeretur. Cuius generis horribile exemplum cognitum eſt noſtrâ ætate conflagrationis oppidi, cui nomẽ Schilltachium, ſed ſunt & alia quoque in medio. Verùm quamuis iuſto iudicio Dei æterni iſtud permittentis fiat, vt quaſi aperto Marte, quemadmodum dicitur, homines oppugnet Dæmonum violentia, & hæc terribilis ſit atque ſæua, Non minus tamen eiuſdem Dei æterni animaduerſione hoc concedente, inſidioſæ & fraudulentæ aggreſsiones illorum, vel magis etiam metuendæ ſunt, & grauiores plagas impingere ſolẽt, cùm illa vis occupat tanquam arcem humanæ naturæ, & in ſuam potentiam ditionemque redigit mentem, Qui fons eſt rationis conſiliorumque, vndè actiones in hominũ vita omnes manant. Quam enim eſt miſerum & deplorandum accidere hoc
quod

quod ex Tragœdia affertur? Vt lædente & vrgente aliquem Dæmonum ira:

Primum omnium ex animo auferatur ſanitas,
Mentis bonæ, in prauam hac verſa ſententiam,
Peccare ſeſe vt ipſe non intelligat.

Hæc enim exitioſa eſt peruerſitas, aut ruere contemptu atq; contumacia in peccatis, aut aſtutam malitiæ ad hæc quaſi fulcienda defenſionem adhibere. Itaq; priſca religioſæ pietatis conſuetudo, non ſolùm in ijs efficacem perhibuit eſſe vim Dæmonum (Græco hos verbo ἐνεργουμένους appellarunt) qui furore baccantes inſidentium in ſeſe Dæmonũ ſtimulis manifeſtè concitarentur, ſed in patrantibus quoque & exercentibus ea, quæ religioſæ pietatis vſus & Chriſtiani nominis ſanctitas auerſatur atque damnat. Verùm de his, ſi quis ea explanare vellet, alia atque noua ordienda eſſet oratio, Et nos iam extra propoſitum exceſsimus, & fuimus verboſiores, quàm in præſentia deberemus.

FINIS.

TRACTATVS DE SVPERSTITIONIBVS; EDITVS PER REuerendum dominum Magiſtrum Martinum de Arles in ſacra Theologia Profeſſorem meritiſſimum: ac Canonicum & Archidiaconum vallis de Aybar in Eccleſia Pamp. Regni Nauariæ.

QVADAM die cùm peractis diuinis officijs poſt prandiũ intra hortos amœnos huius noſtræ inſignis Eccleſiæ nonnulli ex fratribus Concanonicis eſſemus ſimul recreandi cauſa inter alias honeſtas colloquutiones, ortus eſt ſermo de ſuperſtitionibus, quæ prò dolor, hoſte procurante antiquo his diebus vigent in orbe terrarum: cùm ergò de his cõfabularemur quæſiuit à me vnus ex eis, ſcilicet venerabilis dominus Archidiaconus de Vſſum, mihi frater amantiſsimus, narrando quòd eſt antiquus vſus in oppido quodam ſui Archidiaconatus, vt cùm aliqua neceſsitas tẽpore ſiccitatis fructibus terræ ingruerit, magna cum deuotione pro-

ne proceſsionaliter clerus & coloni cùm hymnis & canticis ad ſanctum Petrum de Vſſum, titulum videlicet ſui Archidiaconatus ſe conferunt, ibique miſſa celebrata & orationibus imaginem beati Petri ab altare in dorſo vel brachijs ad oram fluminis cum canticis & laudibus deferunt. Aliqui tamen eorum quærunt ab ipſa imagine dicentes: ſancte Petre ſuccurre nobis in hac neceſsitate poſitis, vt impetres nobis à Deo pluuiam, &c. hoc 2. hoc 3. Et cùm ad ſingula nihil reſpondeat, clamant dicentes: ſubmergatur beatiſsimi Petri imago ſi nobis apud Deum omnipotentem gratiam expoſtulatam pro imminenti neceſsitate non impetrauerit. Reſpondent aliqui de primatibus: nõ equidem ita fiet, nam tanquam bonus paſtor impetrabit gratiam præfatam, & intercedet apud Deum. Et ita datis fideiuſſoribus pro parte beati Petri (vt aſſerunt ipſi coloni) nunquam fuerunt decepti neque deſtituti in neceſsitate & deſiderio ſuo prę ſertim pluuiæ, quin infra 24. horas pluuiam habuerint: ideò ſuper hoc cupiens à me informari, quæſiuit. Vtrùm in hoc committatur aliquod peccatum, ſecundum idolatriæ ſuperſtitionis vel alterius huiuſmodi? Quam quęſtionem, frater venerande, proculdubiò

culdubiò tibi explanare & alijs exponere, fateor ingenij mei vires excedere. Cùm non videam in me quid tuæ & aliorum ſapientiæ dignum, aut elegantia dicendi aut ſententiarum grauitate poſsim afferre. Veruntamen (quoniam vires quas imperitia negat, charitas adminiſtrat) vt ſaluti animarum conſulatur. Memor inſuper meæ profeſsionis pioque zelo ſuccenſus. Quæ dominus mihi miniſtrauerit ex præcipuis & authenticis Doctoribus paucula colligere tibi curabo: in quo quidem opuſculo (vt Magiſtri ſententiarum vtar verbis) in prologo non ſolùm pium lectorem, ſed etiam liberum correctorem deſidero, quod vtinam tot haberet zelatores aduerſus maleficia & ſuperſtitiones ſenſualium hominum, quot prò dolor hoc noſtro tempore reperitur numerus Pythonum & Maleficiorum. Inprimis, frater venerabilis, populus, ipſe (vt video) ſub prætextu Religionis plura mala committit, quæ ex tua informatione elici poſſunt, & ex alia quàm à fide dignis illius loci pſonis accepi. Nam primò committunt actum ſuperſtitionis. Secundò ſacrilegiũ. Tertiò tentant Deum & ſtultè agunt & ſcandalũ ex ſuo actu committũt. De quibus omnibus per ordinem eſt dicendum. Et primò de ſuperſtitione.

QVID SIT SVPERSTItio, declaratur.

SVperſtitio enim, vt habetur à Doctoribus, & ſuper illo paſſu ad Colloceſes 2. quæ ſunt rationem habentia ſapientiæ in ſuperſtitione, eſt Religio ſupra modū ſeruata, habens rationem ſapientiæ non in veritate, ſed in falſitate, quæ eſt abundans vbi nulla vtilitas, ſed per humanam ſapientiam, quæ vt dicitur Iacob. 3. Terrena eſt animalis & diabolica. Item Gregorius ibidem in glo. ſuperſtitio ſimulata eſt Religio vt videantur vera quæ falſa ſunt, quæ mentes in terrena humiliat, ne erigantur ad ſuperna. Et Nicolaus ibidem in ſuperſtitione .i. ſuperflùa & vana Religione. Ex quibus ſequitur, quòd ſuperſtitio eſt Religio ſupra modum ſeruata.i. modis & circumſtantijs malis & defectuoſis. Pro huius tamen ampliori declaratione notandum eſt, quod dicit beatus Thom. ſecunda ſecundæ, quæſtione 92. articul. 1. ſuperſtitio, inquit, eſt vitium religioni oppoſitum, ſecundum exceſſum plus exhibens in cultum diuinum quàm vera Religio, quia exhibet cultum diuinum, vel cui non debet, vel eo modo quo non debet, prout in cultu diuino fit aliquid, quod fieri non debet.

bet. Sed actus ſubmergendi imaginem (quem iſti faciunt) eſt huiuſmodi. Nam in cultu diuino faciunt illud, quod fieri non debet, ergò cultus diuinus fit eo modo, quo fieri non debet. Et ſi totus actus eorum redditur malus ex mala circumſtantia, quia ſecundum Dionyſium de diuinis nominibus bonum eſt ex integra cauſa, malum autem ex ſingularibus defectibus, ergò iſti & alij huiuſmodi committunt ſuperſtitionem. Nam quòd proceſsionaliter eant ad dictā Eccleſiā, & ꝗ ibidem miſſam celebrent, &c. actus eſt religionis, cùm religio ſit virtus inclinans ad reddēdum debitum cultum & honorem Deo, ratione ſuæ excellentiæ, vt ponit ſanctus Thom. ſecunda ſecundæ, quæſtione 81. articulo primo, & tàm in cordis quàm in corporis actibus.

QVÆSTIO, RELIGIONI OPponitur ſuperſtitio, declaratur.

HVIC tamen actui opponitur prima ſpecies ſuperſtitionis, quam ponit beatus Auguſtinus in libro de doctrina Chriſtiana, & eſt quando diuinus cultus exhibetur Deo vero, modo tamen indebito. Nam ſecundum, quòd diuinus

cultus ordinatur ad quādam directionem humanorum actuum, ſecundum inſtituta Dei qui colitur, ad hoc pertinet ſuperſtitio quarundam obſeruationum vel obſeruantiarum. Cùm igitur ſub prætextu Religiōis iſti imaginem ſancti Petri ad oram fluminis ducant, eamq́ue ſubmergant, vel ſubmergere attentent, indè ſperantes ſortiri ſuum optatum effectum. Hoc ſuperſtitioſum eſt. Nam illud quod à Deo vel à ſanctis ſpectare patienter debent, & per debita media impetrare, à creaturis illicitè & indebitè requirunt per media ſuperſtitioſa, verbis & factis inordinatis, & ab alijs inuſitatis, &c. Quòd autem in cultu diuino poſsit eſſe aliquid ſuperſtitioſum probat Doctor ſanctus in libro ſuprà nominato, q. 90. 3. ar. 2. vbi magis declaratur definitio ſuperſtitionis: & primò dictam concluſionem probat auctoritate beati Auguſtini 2. de doctrina Chriſtiana, vbi dicit, quòd bonus verusq́ue Chriſtianus etiam in literis ſuperſtitioſa figmenta repudiat, ſed per ſacras literas Deus colendus oſtenditur. Concluditur ergò, quòd etiam in cultu diuino poteſt eſſe ſuperſtitio ex aliqua ſuperfluitate. Vndè in corpore articuli dicit, quòd aliquid dicitur ſuperfluū dupliciter: vno modo ſecundum abſolu-

tam

tam quantitatem, & ſecundum hoc non poteſt eſſe aliquid ſuperfluum in diuino cultu, quia nihil poteſt homo facere, quod non ſit minus eo quod Deo debet. Alio modo poteſt habere aliquid ſuperfluum ſecundum quantitatē proportionis, quia ſcilicet non eſt fini proportionatum. finis autem diuini cultus eſt, vt homo det gloriam Deo & ei ſe ſubijciat mente & corpore. Et ideò quicquid homo faciat, quod ad Dei gloriam pertineat, & ad hocquòd mēs hominis Deo ſubijciatur, & etiam corpus per moderatam refrenationem concupiſcentiarum, ſecundum Dei Eccleſiæq́; ordinationem & conſuetudinem eorū, quibus homo Deo conuiuit non eſt ſuperfluū in diuino cultu. Si autem aliquid ſit quod quantum eſt de ſe, nō pertinet ad Dei gloriam, neq; adhoc quòd mens hominis feratur in Deum, aut quòd carnis concupiſcentiæ inordinatæ refrenentur, aut ēt ſi ſit præter Dei & Eccleſiæ inſtitutionem, vel contra conſuetudinem communem, quæ ſecundum Auguſtinum pro lege habenda eſt, totum hoc reputādum eſt ſuperfluum & ſuperſtitioſum, quia in exterioribus ſolùm conſiſtens ad interiorem Dei cultum non pertinet. Vndè Auguſtinus in libro de vera Religione inducit, quod dicitur Lucæ

 17. Re-

17. Regnum Dei intra vos eſt, loquitur contra ſuperſtitioſos, qui ſecundum exterioribus principalem curam impẽdunt. Hæc beatus Thomas.

QVOD SVBMERSIO ILLA imaginum, quantumcunque cum Hymnis & canticis agatur, pertinet ad iniuriam ſanctorum, & eſt actus ſuperſtitioſus.

COnſtat autem quòd ſubmergere imaginem beati Petri non pertinet ad Dei gloriam, qua laudatur dominus in ſanctis eius, ſed ad vituperium & iniuriam, neque ſecundum Dei Eccleſięque ordinationem quę ordinauit, quòd imagines ſanctorum adorentur, vt infrà dicetur. Sed econtrà nulla gens neque patria communiter talia agere attentauit vnquam, ergò concludendum eſt, quòd actus ille per omnia eſt malus & ſuperſtitioſus, quòd ſi aliquid numinis in ſimili obſeruantia adeſt, theologi viri Religioſi atque deuoti deberent iſtam obſeruantiam magis cognoſcere & cuſtodire. Cuius oppoſitum inuenitur, quia diſſuadent illam, reprobant & prohibent, ergò talis ritus tranſit in ſuperſtitionem, quę nihil aliud eſt, quàm vana religio, vt ſuprà dictum

dictum eſt. Dicitur autem vana, quia caret ratione & effectu. Vndè Magiſter Iohan. de Gerſon, de directione cordis, parte 3. ponit hanc regulam dicens.

PONITVR REGVLA GENEralis ad cognoſcendum, quis ſit actus illicitus, vel ſuperſtitioſus.

OMnis obſeruatio cuius effectus expectatur aliter quàm per rationem naturalem, aut per diuinum miraculum vel voluntatem, debet rationaliter reprobari, & de pacto dæmonum expreſſo, vel occulto, vehemẽter haberi ſuſpecta, ſic (inquit) determinauit tempore noſtro ſacra Theologorum facultas Pariſienſis vniuerſitatis. Hæc ille. Ex quibus inferam aliquas propoſitiones. Prima, ꝙ vicini illi de Labiano, qui ſimiliter agunt & proceſsionaliter ducunt corpus ſanctæ Feliciæ tempore ſiccitatis, & tandem ſubmergunt, habẽtes eandem falſam credulitatem, ſicut prędicti de Lũbier, ſunt eo modo ſuperſtitioſi & vani, quia talis actus caret rationibus in ṗdicta regula poſitis, & offenditur Deus. Nã ſecundum Augu. de dec. cor. Superſtitio, inquit, eſt de maximis ſeruilibus operibus dęmonum, & contra diuinam reuerentiam.

INFERT QVASDAM PROponens de ſingularibus actibus ſuperſtitioſis peractis in die ſancti Iohannis Baptiſtæ, & beatorum Petri & Pauli.

SEcunda propoſitio cùm in die feſtiuitatis ſancti Iohannis Baptiſtæ propter iocunditatem multa piè agũtur à fidelibus, puta pulſatio campanarum, & igues iocun ditatis: ſimiliter ſummo mane exeunt ad colligẽdum herbas odoriferas & optimas & medicinales ex ſua natura & ex plenitudine virtutum propter tempus: ſunt quidam vulgares adeò ſuperſtitioſi, vt quæ fiunt ad ſolennitatem & iocunditatem feſti, credant fieri ad remedia ſuperſtitioſa, vt pulſationem campanarum ad effugandos ſpiritus vel maleficos: quidam ignes accendunt in compitis viarum in agris, ne indè tales ſortilegæ & maleficæ illa nocte tranſitum faciant, vt égo proprijs oculis vidi: alij enim herbas collectas in die ſancti Iohannis incendentes contra fulgura, tonitrua, & tempeſtates, credunt ſuis fumigationibus arcere dæmones & tempeſtates, quod commune eſt apud nos, & ſæpenumerò in mea viſitatione reprehendere curaui: alij hoc, alij illud, illa die ſuperſtitiosè

tioſè agunt in colligendis herbis & ſcindēdis ramis nucum, vel aliarum arborum, credentes per hoc guturnoſos poſſe ſanari. Nec tamen negare debemus illas herbas habere virtutem medicinalem ad fumationes faciendas contra infirmitates puerorum & etiam iumentorum: non tamen hoc prouenit ex collectione præcisè talis diei, nec ex collectione ante ſolis ortum vel poſt ſolis ortum (vt quidam fatuè credunt) ſed ex virtute naturali earum herbarum, quam etiam eo tempore iam attingunt, nec in collectione herbarum quarumcunq; medicinalium quocunq; tempore aliquas obſeruationes aut incantationes licet accendere, niſi cum ſymbolo diuino, aut dominica oratione, vt tantùm creator & Deus omnium honoraretur, vt ait ſanctus Thom. ſecunda ſecundæ q. 96. art. 4. Nec video vndè iſti fabri ferrarij ſiue mulciberi die ſancti Iohannis Baptiſtæ, & die Apoſtolorum Petri & Pauli, præcisè minuant vel fleubothonizent equos & alia iumenta potiùs quàm alijs diebus in eodē tempore, ſed hoc videtur ſuperſtitioſum & à diabolo ſuaſum, vt dies & ſolennitates tantorum ſanctorum ſoluantur contra diuinam reuerentiam. De ſimilibus dierum obſeruationibus inferiùs tangemus. Alij

enim balneant ſe in illa die de mane, & ſaltāt ſuper ignem herbarum illarum de nocte, credentes per hoc carere prurigine & ſcabie per totum illum annum. Alij hoc, alij illud, ſuperſtitiosè & infideliter agunt, de quibus per ordinem eſt dicendum.

QVOD MVLIERES SORTILEgæ & maleficæ, quæ vulgariter Broxæ nuncupantur, non transferuntur localiter ad loca, in quibus ſe fuiſſe de nocte dicunt, ſed mentaliter & fantaſticè tantùm.

ET primò de falſa opinione credentium illas maleficas & ſortilegas mulierculas, quę vt plurimùm vigent in regione Baſconica ad ſeptentrionalem partem montium Pireneorum, quæ vulgariter Broxæ nuncupantur, poſſe transferri de loco in locum per realem mutationē. Nam re vera vt habetur 26. q. 5. Epiſcopi ex concilio Acquiren. tales perſonæ non transferuntur à dæmone localiter in loco, in quibus dicūt ſe fuiſſe, credētes cum Diana vel Herodiade nocturnis horis equitare, vel ſe in alias creaturas transformare. Sed ipſe Satanas cùm mentem cuiuſque mulieris ſimilis

ceperit,

ceperit, hanc per infidelitatem ſibi ſubiugauerit illicò trāſformat ſe in diuerſarum formarum ſpecies & ſimilitudines creaturarum, repræſentat fantaſias dormientis, qui huiuſmodi ſuperſtitionem ſequitur. Et mentem, quam captiuam tenet in ſomnis deludēs, modò per læta, modò per triſtia imaginariè ſolùm deducit, non veraciter, & cùm hoc ſola anima patiatur infidelis, hæc non in animo, ſed in corpore euenire opinatur. Vndè quædam mulierculæ inſeruientes Satanæ, dæmonum illuſionibus ſeductæ, credunt & profitētur nocturnis horis cum Diana Paganorum Dea, vel Venere, in magna mulierum multitudine equitare, & alia nephanda agere, puta paruulos à lacte matris auellere, aſſare, & comedere, domos per caminos ſeu feneſtras intrare, & habitantes varijs modis inquietare, quæ omnia & conſimilia ſolùm fantaſticè accidunt eis.

QVOD ALIQVANDO MVLIEres etiam probæ improbè patiuntur concubitum à dæmone incubo.

ET non ſolùm apud maleficas, ſed & circa alias probas mulieres accidit hæc illuſio: nam relatu cuiuſdam ſacerdotis habui bis tēporibus ſibi in confeſsione reuelatum

latum à quadam proba muliere coniugata, cui ſępè in ſomnis videbatur realiter ſuper iumenta equitare per campos cũ alijs, & ſic incedendo ſuper aquam coire hominem cum ea & ſentire intenſam concupiſcentiam in actu & hoc ſępè ei accidiſſe, qđ cùm eius confeſſor à me quæreret, quid aliud ad illam equitationé reſponderi potuit, q̃ quod de prędictis maleficijs nõ realiter ſed fantaſticè acciderit ſibi, & hoc illuſione dęmonis ſecundum prædicta. Vndè Auguſtinus ſuper Geneſim ad literam. Illa enim quæ accidiſſe, vt quidam recordarentur ſe in quorũdam animalium corporibus; aut falſa facta narrarentur, aut illuſionibus dæmonum hoc in eorũ animis factum eſt: ſi enim contingit vt quis in ſomnis fallaci memoria recordaretur ſe aliqđ fuiſſę quod non fuit, aut feciſſe quod non egit, quid nimirum ſi quodam Dei iuſto occultoque iudicio ſinantur dæmones in cordibus hominũ tale aliquid poſſe. Hęc Auguſtinus. Eadem de cauſa ficta ſunt vt dicit Iohan. Nider, & imaginaria ſolùm quando quædam in quatuor temporibus ſe in raptu dicunt videre animas purgatorij, & plura alia fantaſmata, quæ omnia hîc interpoſui ad tollẽdam falſam opinionem iſtorum vulgarium attribuentium ea quæ

Eccleſia

Eccleſia ex pia conſuetudine facit ad opiniones ſuperſtitioſas conuertere. Quòd autem tàm ardenter ſibi viſum fuerit hominem coire cum ea in tanta cócupiſcentia, hoc inquam poteſt procurari à dæmone incubo, vt probat ſanctus Thomas prima parte, q. 11. artic. 3. ad ſextum, vbi allegat Auguſtinum 15. de ciuitate Dei, qui ait, multi ſe expertos, vel ab expertis ſe audiſſe confirmant ſyluanos & faunos, quos vulgus incubos vocat improbos ſępè extitiſſe mulieribus, & earum expetiſſe concubitum atque peregiſſe. Vndè hoc negare impudentiæ videtur & infrà: ſi tamen ex hoc coitu dæmonum, interdum aliqui naſcuntur, hoc non eſt per ſemen ab eo deciſum, aut ex corporibus aſſumptis, ſed per ſemen alicuius hominis ad hoc acceptum, vtpotè quòd idem dæmon qui eſt ſuccubus ad virum fiat incubus ad mulierem, ſicut & aliarum rerum ſemina aſſumunt ad aliquarum rerum generationem, vt Auguſtinus dicit 3. de Trinit. vt ſic ille, qui naſcitur, non ſit filius dæmonis, ſed illius hominis cuius eſt ſemen acceptum.

QVOD

QVOD PVLSATIO SIGNOrum ſiue campanarum in nocte ſanctæ Agathæ, non ad euitandum has ſortilegas & maleficas fit, vt quidam fatuè intelligunt, ſed alijs de cauſis.

SVnt aliqui, qui attribuunt pulſationem campanarum etiam in nocte ſanctæ Agathæ fieri propter ſimiles maleficas, & quę illa nocte ſpecialiter vagantur, vt dictum eſt, ſed hoc falſum eſt & ſuperſtitioſum. Nã pulſatio illa fit, ob deuotionem ſanctæ Agathæ, propter miraculum factum, ex incendio montis Ethnę apud Siciliam, quod videntes etiam pagani concurrerunt ad ſepulchrum Agathæ, & velũ eius indè trahentes, coram incendio facto, opponẽtes miraculosè ceſſauit, indè eſt quòd in aliquibus Eccleſijs habentibus deuotionem ad ipſam campanæ pulſantur.

QVOD SVPERSTITIOSI SVNT qui credunt quoſdam dies ſanctorum aliquorum eſſe infortunatos & periculoſos, ſimiliter ponentes quoſdam dies eſſe Ægyptiacos infauſtos & periculoſos.

TErtiò ſuperſtitioſi ſunt, qui dicunt & credunt quoſdam dies eſſe infortunatos,

tos, infauſtos & piculoſos, ſicut dies Aegyptiacos, vt habetur in decretis 26. q. 7. non obſeruetis. Et dicuntur dies Aegyptiaci, vel quia illis diebus fuit percuſſa Aegyptus & plagata, vel quia Aegyptij primò inuenerunt dies cauendos tanq̃ infauſtos. Etiam dies ſanctorum Martyrum Iohannis & Pauli, & dies beati Martialis. Diem etiam ſanctorum Innocentum. vndè dicunt ſe tales dies obſeruarè tanquam peſtiferos & infortunatos ad aliquid inchoãdum, propter euentus & pericula, quæ conſueuerũt euenire his qui inchoãt aliquod opus, vel iter, vel aliquid aliud tali die, ſed hoc eſt vanum & ſuperſtitioſum.

QVOD OBSERVATIO PRÆdictorum dierum eſt contra rationem naturalem Aſtrologicam & Theologicam.

QVIA aut aliqua ratione Aſtrologica probaretur, aut naturali, aut Theologica. Sed nulla iſtarum ſufficiens eſt cauſa, vt hæc ponatur obſeruatio, nec omnes, ſimiliter talis ergò obſeruatio vana eſt & reprobanda. De Aſtrologica probatur ſic. Nam ſi hæc obſeruatio dierum interrogetur ab Aſtrologis, reſpondebunt hoc eſſe contrarium ſuis regulis & principijs. Quoniam Aſtrologi variant ſua iudicia

ſecundum

ſecundum varietatem poſitionis ſiderum, ita quòd non poſsit confici Almanach vniforme perpetuum, quia dies Lunæ (exempli gratia) quæ modò eſt indiſpoſita vel infauſta ſecundum regulas eorum: ſi etiam erunt verę erit in hebdomada ſequenti diſpoſitionis alterius.

QVOD IN HIS QVÆ CONCERnunt arbitrij libertatem aſtra non imponunt neceſsitatem.

ATtento maximè, quòd in his quæ concernunt arbitrij libertatem aſtra non imponunt neceſsitatem, iuxta dictũ Ptolomæi, quòd ſapiens dominabitur aſtris: & hæc ratio fieri ſolet efficaciter contra ſignationem, quæ reperitur in Kalendarijs, de diebus Aegyptiacis ſeu periculoſis, ſecundum diſpoſitionem ſiderum, quæ contingunt temporibus anni: ſed quòd dies ſanctorum prædictorum, vel dies tranſlationis beati Martini, quem vulgares dicũt eſſe ſemper periculoſum, vocantes ſua lingua montana vel baſconica. *Iando ne Martie erroya.* quod latinè intellectum idem eſt, ꝙ ſanctus Martinus corruus, hoc ſuperſtitioſum eſt; quia non debet hoc iudicari ſecundum id quod eſt de peraccidens, ſed ſecundum quod eſt de per ſe: quòd autem tale

tale feſtum accidat tali die, hoc eſt de per-
accidens, poteſt enim contingere tale fe-
ſtum alia die ſancta & benè conſtellata.

PONIT CONCLVSIONES Theologicas contra obſeruationem huiuſmodi dierum.

COnſequenter per locum ab autoritate ſic argueretur de Theologica. Nã cuilibet experto in vna arte credendum eſt magis quàm vel idiotis vel inſcijs in illa ſcientia, qui nec intelligũt nec aſſentiunt. Sententia enim Gregorij pręſumptionem eſſe, velle docere ſe doctiorem. Aliud eſt.n. garrire, quæ veniunt ad fantaſiam. Aliud de ſcripturis ſacris proferre ſermonem. Iſtud cum artis ſubtilitate ſubſiſtit. Illud dilabitur ſine firmitate. Ex hoc dixerim, quia ſunt quidam ſapientes huius ſeculi, qui dum ſe vident honorari pro aliqua ſcientia ſit legum, ſit canonicum, ſit induſtrię mundanalis, etiam quidam idiotæ de ſuis diuitijs ſuperbientes, laxant faciliter ora de ſermonibus quos neſciunt, vt de Theologia, de Aſtrologia, quã ſi verecundarentur aliquid ignorare, aut aliquando maiori dementiaq; non cognoſcunt in ſe deſpiciunt, in alijs tanquam ſuperuacua & noxia, ne videantur ea quæ ſunt vtilia, nę-

a quaquam

quaquam cognoſcere. Magna enim pars ſcientię eſt (dicit Hieronymus) ſcire quod neſcis, magnæ demùm dementiæ taliter agnoſcere, ſic igitur contentus vnuſquiſque terminis ſuæ facultatis, ne in alijs mordeat, quæ in ſe penitùs ignorat.

QVOD OMNES DIES ANNI boni ſunt, & omni anno, & omni die, & omni hora diei bonum & laudabile eſt opera quælibet ſancta, licita & honeſta inchoare.

NVnc ergò theologicè probemus obſeruationem horum dierum eſſe vanam & ſuperſtitioſam. Et hoc ponendo aliquas cõcluſiones collectas ex Doctoribus, pręcipuè ex Magiſtro Iohanne Gerſon, quarum prima talis eſt: Omnes dies anni ſunt opera Dei altiſsimi, patet hoc ex textu ſacræ ſcripturæ, Gene. 1. vbi per totum capitulum deducuntur opera ſex dierum, & qualiter primò opera Dei fuerunt dies & anni. Primum autem bonum à bono & optimo cepit operari Deus altiſsimus, & omnium creator eſt ſummum & optimum, ergò omnia eius opera bona ſunt. Gen. 1. Vidit DEVS cuncta quæ fecerat, & erant valdè bona, ergò dies & anni, cùm ſunt prima

ma eius opera, hoc idem atteſtatur regius vates Dauid in Pſalmo dicens: Tuus eſt dies, & tua eſt nox, tu fabricatus es auroram & ſolem. Quo circa canit Eccleſia: Aeterne rerum conditor, noctem diemque qui regis, & temporum das tempora, vt alleues faſtidium. Secunda concluſio dies anni boni ſunt, & omni anno, & omni die & hora diei bonum, & laudabile eſt opera quælibet ſancta, licita & honeſta inchoare, facere, operari & profiteri. Intellige, niſi præcepto Dei vel Eccleſiæ inhibeatur, ſicut in diebus feſtiuis aliqua opera laborioſa prohibentur. Prima pars huius concluſionis patet ex dictis in præcedenti concluſione, quia dies & anni ſunt opera ſummę & infinitæ bonitatis. Optimi autem eſt optima adducere, dicere ergò aliquem diem eſſe ex natura ſua malum, eſt iniuriari Deo, qui artifex eſt dierum & annorum, opus autem malum malitiam arguit artificis. Secunda pars patet, quia ſicut dies & anni, & etiam horæ diei à Deo creatore procedunt, ſic, & omne opus ſanctum, licitum & honeſtum, quod in omni die & hora inchoatur & perficitur à domino dirigitur, inchoatur, & perficitur, dicente domino: Sine me nihil poteſtis facere. Et rurſus: Omnia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factū

 eſt nihil,

eſt nihil. Ex quibus ſequitur, quòd ſuperſtitioſa & vana Religio ac meritò redarguenda eſt non inchoare operari vel perficere certis annis, diebus, opus bonũ vel ſanctum ab Eccleſia non prohibitum, & iſtud eſt expreſsè de mente Apoſtoli contra ſimiles his quibus ſcribebat ad Gala. 4. & eſt textus Auguſtini 25. q. 7. Quis vbi arguit & reprehendit illos de Galatia, ita dicens: obſeruatis dies & mẽſes, & tempora, & annos, ſequitur. Timeo autem vos, ne fortè ſine caſu laborauerim in vobis prædicando ſecundum fidem Catholicam: quę omnia iſta reijcit tanquam ſuperſtitioſa & vana, non ſi talis obſeruatio dierum fiat propter reuerentiam & ſanctitatem alicuius diei ſolennis, vel propter deuotionem ad aliquem ſanctorum. Sed ſi fiat talis obſeruatio propter euentus pericula, quæ conſueuerunt euenire his qui inchoant aliquod opus vel iter, arripiunt hoc vanum & ſuperſtitioſum, & ſine aliqua ratione, quolibet enim die & hora diei, & anno, bona & mala contingunt, cui ſnĩæ poteſt adaptari.

Quidam articulus Pariſienſis, quem ponit Gerſon in libr. de erroribus circa artem magicam, & eſt 20.

QVOD

QVOD IMAGINES DE ÆRE, plumbo, vel cera alba vel rubea, vel alia materia baptiſatæ, exorcizatæ, imò potiùs exſecratæ per artes Magicas, & quòd ſub diebus certis habeant virtutes mirabiles, quæ in libris talium artium recitantur, error non eſt contra fidem.

QVOD imagines de ære, vel plumbo, vel auro, vel cera alba vel rubea, vel aliæ materiæ baptizatæ, vel exorcizatæ & conſecratæ, imò potiùs exſecratæ per artes Magicorum, & ſub diebus certis, habeant virtutes mirabiles, quæ in libris talium artium recitantur Error. In fide in Philoſophia naturali & Aſtrologia vera artic. 21. ꝗ vti talibus & fidem dare non ſit idolatria & infidelitas Error. Notandum tamen eſt, quòd de imaginibus Aſtronomicis, quæ fiunt certis temporibus Planetis exiſtentibus in quibuſdam locis cœli determinatis, mouet ſanctus Thomas difficultatem, ſecunda ſecundæ q. *96*. art. 2. argu. 2. an ſit illicitum tales facere, vel eis vti ad corporum mutationem, puta ad ſanitatem vel aliquid huiuſmodi. Nam, vt refert Magiſter Robertus Holkot ſuper libros Sapien.

c.14. lectione 160. quòd temporibus ſuis quidam in Londonia dicebatur curari à quartana per imaginem Leonis auream ſecundum certam conſtellationẽ factam, & dicit, quòd hoc eſt difficile dicere, quòd ſit verum, propter mirabiles operationes corporum cœleſtium, quia hoc eſt certum inquit, quòd nihil eſt huiuſmodi illicitum, quod per naturam compleri poteſt, ſed reſpondet per ſanctum Thomam libr. q. art. & loco præallegatis, vbi ſanctus Doctor allegat beatum Auguſtinum 10. de ciuitate Dei, quòd opinio Porphirij fuit falſa de talibus imaginibus cõſtruendis. Verum eſt autem, quòd res naturales formas ſuas & virtutes conſequuntur ex corporibus cœleſtibus, ſed imagines artificiales nullam virtutem conſequi poſſunt ab arte, nec aliam virtutem habere poſſunt, niſi quã habent ratione materię, figura aũt nõ eſt principium alterandi, ideò non aliam virtutem cauſandi habet aurum talis imaginis, quàm aliud aurum alterius figuræ. Sed ſi alium effectum habet, hoc eſt ex operatione dæmonum, qui ſunt ludificatores hominum ſecundum Auguſtinum. Ideò tales imagines aſtronomicè virtutem ſortiuntur per dæmonem, cuius ſignum eſt, quod opum illis imaginibus quoſdã characteres

racteres imprimi, quia ad nihil naturaliter operantur. Vndè ſciendum eſt, quòd imagines aſtronomicæ & nigromãticæ in hoc differunt, quòd in factura nigromanticarum imaginum fiunt expreſſa quædam inuocationes dæmonum, vndè tales imagines pertinent ad expreſſa pacta cum dæmonibus inita. Sed in factura Aſtronomorum ſunt tacita pacta cum dæmonibus per quaſdam characteres & figuras, ab ipſis dæmonibus adinuentas, ad quorum characterum factionẽ dæmones facientibus ſuffragantur. Hæc de ſancto Thoma, vbi ſuprà, ex quibus expreſsè apparet, ꝙ tales imagines & characteres habent effectum ex operatione dæmonũ, & quòd vſus characterum & omnium figurarum (excepta figura crucis) & inuocatio nominum incognitorum & alligatio ſchedularum de Euangelio circa collum patientis cum cæteris conditionibus & multa talia, ad ſuperſtitionem pertinent ſecundum Augu. Et ſunt quædam reliquæ idolatriæ, ſed de his chartulis circa collum alligatis inferiùs dicemus.

QVOD INIENTES PACTVM cum dæmonibus tacitum vel expreſſum, ſunt Idolatræ, Hæretici, & alieni à Catholica fide.

TErtia concluſio. Sicut vera & Chriſtiana fides mirabilia operatur in benè credentibus, ſic & falſa & mala credulitas Deo permittente euẽtus malos interdum operatur, vel potiùs demeretur. Primam partem ad longum deducit per exempla Apoſtolus ad Hebr. 11. ſed de virtute fidei ipſa Euangelia multa loquuntur. Reliqua pars concluſionis experitur quotidiè in malè credulis & ſuperſtitioſis, quos ita DEVS punit propter malam fidem. Imò dum cognoſcit dominus nimium adhęrere aliquibus vanis obſeruantijs permittit aliquos euẽtus contingere. Et ita eos plus conſequentur firmari in tali opinione, vt maior fiat cæcitas eorum, & in laqueum cadant quem ſibi parauerunt. Per hæc igitur peccatum, quòd homines decipiuntur per cooperationes dæmonum, propter eorum falſam credulitatem præcedẽtem: & ideò obſeruatores talium multa incommoda recipiunt propter eorum falſam fidem, quæ alij nullatenus patiuntur, qui de talibus non curant.

QVOD

QVOD OBSERVANTES DIES *& annos per ſuam falſam imaginationem quicquid mali euenerit, imputant augurantes malitiæ diei & anni.*

PRæterea dum imaginatio talium obſeruãtium dies & annos arctatur nimis circa tales dies, quicqd mali euenerit, imputant augurantes malitiæ diei. Exempli gratia. Præcipitabatur aliquis ab equo effreni & indomito in via lubrica, vel flumine ſubmergetur, confeſtim vulgares vt audierint, aſsignabunt huiuſmodi infortunij cauſas diuerſimodè, quæ tamen nullatenus cauſæ ſunt huius caſus. Dicet vnus, quòd in exitu domus habuerit vnum catum, vel leporem, vel quòd in egreſſu domus offenderat pedem, vel quòd manè camiſiam auerſam induerit, aut calceus dexter pro ſiniſtro acceptus fuerit. Quod ſignum Cæſar Auguſtus reputabat infauſtiſsimum. Quibus omnibus & ſequentibus, cum innumeris alijs ſuperſtitionibus, potiſsimùm adhæret falſa credulitate, gens illa Hiſpanica, de prouincia Luſitania, vulgariter Andaluzia appellata (ſunt etenim valdè ſuperſtitioſi ſuper omnes alias gentes Hiſpanicas) vndè dicit quiſ-

piam ipſorum, ego ſic ſomniaueram. Crocitabat coruus ſuper tectũ, aut bubo cum ſtridore ſuperuolauerat (quod augurium Lucius Sylla accepit de morte ſua, *vt dicit* Appianus de bello ciuili) vel gallus præter horam vocem dederat. Vel ſi picæ garriãt, ſignificatur aduentus hoſpitum. Dicet alius, ecce mala dies erat, vel infortunata vel ægra. Dicet alius luna quarta erat, vel tertia, aut ſol in ortu nubibus obuolutus palluerat, aut ſtella decidens per aërem micauerat. Vel ſicut apud Comicum legitur introijt in ędes, alter alienus catus, anguis per impluuium decidit, de tegulis gallina cecidit, de quibus prolixè loquitur reprobando beatus Auguſt. 2. de doctrina Chriſtiana, c. 2. dicens, tales obſeruationes ſuperſtitioſas eſſe, ſicut aliqui cùm vident caligas à ſoricibus rodi timent & de aliquo infortunio euenturo. Vndè legitur Catonem quendam deriſiſſe, qui ſibi pro mirabili ſigno infortunij nunciauit caligas per ſorices eſſe corroſas, certè non eſt (inquit) mirabile; ſed mirabile fuiſſet, ſi caligæ ſorices corroſiſſent. Ad iſta pertinet, ſi homo ſurgens de lecto ad lectum redeat, quia ſternutauit antequam potuit ſe calciare. Item, ſi homini ſingultienti dicitur, teneas manu dextra pollicem manus

ſiniſtræ,

ſiniſtræ, vel ſicut me vidiſſe fateor quoſdã manu dextera mentum tenere interim quòd Euangelium cantatur, alios pedem dextrum eleuatum tenere, alius hoc, alius illud. Item, cùm pro malo accipitur, ſi duobus amicis ſimul ambulantibus puer medius intercurrerit, vel aliquod aliud animal: æſtimatur enim quòd eorum ſit amicitia diuidenda. Simile eſt redire domum, ſi homo ſtatim procedens offenderit, & tales multas fatuas obſeruantias ibidem recitat Auguſtin. tale ſimile eſt his duobus, quòd venatores, ſi eundo venatum fratribus aut ſacerdotibus obuiant, pro illo die de venatione diffidunt: cùm igitur tales ſignificationes non ſint à Deo inſtitutæ, dicunt Doctores, quòd tales obſeruationes ſignorum. Huiuſmodi ſunt introductæ ab humana vanitate cooperante Dæmonum malitia, qui gaudent implicare homines in vanitatibus & erroribus, & interdum caſu accidit, quòd tâle ſignum talis euentus ſequebatur, ſed poſteà quando homines inceperunt talibus indulgere, multa ſequebantur per cooperationes dęmonum, vt homines magis fierent curioſi, & arctiùs in talibus ſuperſtitionibus traditi. Vndè cùm nulla ratio poſſet eſſe, quare occurſus ſanctorũ virorũ venationem impediat,

impediat, quãdo modò eſt licita, & ex perſonis conueniẽtibus licitè exercetur, manifeſtum eſt, quòd hoc & alia ſunt ſuperſtitioſa & erronea, & vana, de quibus longum eſſet omnia proſequi, quibus falluntur & & fallunt homines ſtulti, & vulgares proſequentes experientiam quaſi certam, & fundant cõfictiones malas & falſas, nec aſpiciunt ad ea, quæ benè & proſperè ſucceſſerunt tali die, adeò etiam occupatur imaginatio eorum circa aliquos euentus minùs bonos, quod non poteſt conuerti ad alia bona, quæ illo die contingunt.

QVOD MERITO PERMITtit Deus tales augures & ſuperſtitioſos decipi, & in laqueum ſuæ vanæ incredulitatis incidere.

VNdè meritò permittit Deus tales decipi, & in laqueum ſuæ falſæ credulitatis cadere, quia Deo odibiles ſunt, ſecundum quod ſcribitur Pſalm. 3. Odiſti obſeruantes vanitates ſuperuacuè: vbi dicit Nicol. de Lyra, per ſomnia, auguria, & conſimilia, per quarum obſeruationem aliqui ſperant euadere pericula & tribulationes, ſed ſuperuacuè obſeruant, quia talis obſeruatio inutilis eſt & nociua, quia ſuperſtitioſa. Hæc ille.

QVOD

QVOD OBSERVATORES diei ſancti Vincentij, & conuerſionis ſancti Pauli, ſunt vani & ſuperſtitioſi cum ſuis ineptis verſibus, quibus dicunt: Vincenti feſto, &c. Et clara dies Pauli.

EX quibus omnibus poſſumus inferre, quòd obſeruatores dierum ſancti Vincentij & conuerſionis ſancti Pauli, ſunt vani & ſuperſtitioſi cum ſuis verſibus ineptis, quibus dicunt:

Vincenti feſto, ſi ſol radiet, memor eſto,
Para tuas cuppas, quia multas colligis vuas.

Et vltrà:

Clara dies Pauli, multas ſegetes notat anni,
Si fuerint nebulæ, aut venti, erunt prælia genti.

Hoc enim non poteſt ſtare, nec ratione naturali, nec Theologica, nec Aſtrologica probari, vt ſuprà dictum eſt: quia quòd illa die ſol radiauerit, vel ſint nebulæ, vel venti, de peraccidens eſt, quòd plures ſint vindemiæ illo anno, vel animalia pereant, vel prælia contingant, accidit non à tali die feſto, ſed vel potiùs à voluntate diuina. Nam ſæpè contrarium videmus eſſe certius.

QVOD

QVOD STERILITAS FRVctuum & animalium, & quòd prælia vigeant, non accidit à diſpoſitione quorundam dierum, ſed à diſpoſitione naturæ, & potiùs à voluntate diuina effectiuæ vel permiſſiuæ.

QVòd autem interitus pecorum, vel abundantia vel ſterilitas ſeminum, proueniat à voluntate diuina tanquam à ſuperiori cauſa, & hoc propter peccata patet Iohelis 1. quando propter peccata populi dicitur: Diſsipata ſunt horrea, diſsipatæ ſunt apothecæ, confuſum eſt triticum, ingemuit animal, mugierunt greges armenti, quia non ſunt paſcua eis, ſed & greges pecorum diſperierunt. Et Aggæi 1. Ponite corda veſtra ſuper vias veſtras, dicit dominus. Seminaſtis multum, & collegiſtis parum. Comediſtis & non eſtis ſaturati. Bibiſtis & non eſtis inebriati, & infrà. Reſpexiſtis ad amplius, & ecce factum eſt minus, & intuliſtis in domum & ego exſufflaui illud. Propter hoc (inquit) ſuper vos prohibiti ſunt cœli, ne darent rorem, & terra prohibita eſt, ne daret germen ſuum, & vocaui ſiccitatem ſuper terram & ſuper montes, & ſuper triticum, & vinum, & oleum, & quęcunque profert humus, & ſuper homines &

nes & iumenta, & ſuper omnem laborem manuum veſtrarum. Et 2. c. dicit: Percuſsi vos vento vrente & aurugine, & omnia opera manuum veſtrarum, & non fuit qui reuerteretur ad me. Hæc enim etiam proueniunt ex conſtellatione cœlorum, qui diuerſimodè influunt ſecundũ quod Deo ſeruimus vel non. Vndè Leuitici 26. Si non feceritis mandata mea, dabo cœlum vobis deſuper ferreum, & terram æneam, & conſumetur in caſſum labor veſter. Si autem in præceptis meis ambulaueritis, dabo vobis pluuias temporibus ſuis, & terra gignet germen ſuum. Sed de bonis, quæ à Deo procedunt propter conuerſionem & pœnitentiam, dicitur Ioelis 2. Zelatus eſt dominus terram ſuam & pepercit populo ſuo, & dicit: Ecce ego mittam vobis frumentum, vinum, & oleum, & replebimini in eis. Et non dabo vos vltrà opprobrium in gentibus.

QVOD VICTORIA BELLI NON diei, ſed ſoli Deo attribuenda eſt.

SEd de prælijs qualiter in pœnam peccatorum accidant, & à Deo bono & iuſto proueniãt in vindictam malefactorum, & patientiã bonorũ, lõgum eſſet enarrare, qa tota ſacra ſcriptura plena. Vndè & ſi plura bella

bella à malis hominibus, vel à principe tenebrarum concitentur, & à Deo permittantur: victoria autem belli non diei, ſed ſoli Deo attribuenda eſt, patet. Attribuere tantum opus, vt eſt victoria diei, eſt tollere honorem Deo debitum cuius eſt vincere, quòd autem victoria ſit ſolius Dei, habetur in multis locis ſacræ ſcripturæ: vt in libris Ioſuæ, Iudicum, Regum, Paralipomenon, & Machabæorum. Hoc teſtatur Salomon Prouerb. 21. c. ſic dicens: Equus paratur ad diem belli, dominus ad ſalutem tribuet. Indè eſt, quòd rex deuotiſsimus Dauid, quotieſcunque pugnaturus erat, auxilium Dei quæſiſſe & inuocaſſe legitur. Indè eſt prouerbium vulgare: *Los hombres hazen la guerra, i dios la victoria.* Hoc eſt, homines faciunt bellum & Deus victoriam. Ex quibus omnibus concluditur, quòd obſeruatio dierum ad faciendum aliquem effectum, qui rationabiliter expectari non poteſt à Deo miraculosè operante, nec à cauſis naturalibus debet apud Chriſtianos haberi ſuperſtitioſa & ſuſpecta de ſecreto pacto implicito vel explicito cum dæmonibus: & iſta eſt doctrina ſanctorum Doctorum, præſertim Auguſtini in pluribus locis, quibus has obſeruationes validè condemnauit, vt 5. de ciuitate Dei. 4.

confeſ-

confeſsionum, 2. de doctrina Chriſtiana, & recitantur multæ in decretis, 26. q. 5. & q. 7. pluribus capitulis.

QVOD SVPERSTITIOSÆ ſunt quædam mulierculæ, affigentes humeris paruulorum ſpecula vel fruſtula corij vulpis vel melotæ, ne inficiantur ab oculis vetularum.

SImiliter ſuperſtitioſæ ſunt quędam mulieres, affigentes humeris paruulorum quædam fragmenta ſpeculorum vel fruſtula vel peciolas ex corio vulpis vel melotæ, credentes per hoc tales paruulos non infici ab oculis maleficarum, hoc vanum & ſuperſtitioſum eſt, & ſine vlla ratione naturali, aut Aſtrologica, aut Theologica, vt ſuprà dictum eſt.

QVOD PVERI REALITER poſſunt faſcinari, hoc eſt à malo oculo infici, ſed quale remedium ſit adhibendum.

QVòd autem paruuli poſsint faſcinari, hoc eſt à malo oculo infici & indè lædi. Tenet ſanctus Thom. 1. part. q. 118. art. 3. ad 3. vbi dicit, quòd ex forti imagine immutantur ſpiritus corporis coniuncti, quæ quidem immutatio ſpirituum maximè fit

in oculis ad quos ſubtiliores ſpiritus perueniunt, oculi autem inficiunt aërem continuum vſq; ad terminatum ſpacium, per quem modum ſpecula ſi fuerint noua & pura contrahunt quandam impuritatem ex aſpectu mulieris menſtruoſæ, vt ait Ariſtoteles libro de ſomno & vigilia: ſic ergò cùm aliqua anima fuerit vehementer commota ad malitiam, ſicut maximè in vetulabus contingit, efficitur ſecundum modum prædictum, aſpectus eius venenoſus, & noxius & maximè pueris, qui habent corpus tenerum, ac de facili recipiũt talium impreſsiones. Poſsibile eſt etiam ex permiſsione, vel etiam ex aliquo facto occulto cooperatur ad hoc malignitas dæmonum, cum quibus vetulæ ſortilegæ aliquod fœdus habent. Hæc ille. Sed ad Galatas 3. ſuper illud quis vos faſcinauit veritati non obedire. Dicit glo. quòd quidam habent oculos vrentes in ſolo aſpectu inficiunt alios & maximè pueros, hoc idem dicit Petrus de Tarantaſia ſuper eodem paſſu. Sunt (inquit) aliqui, qui habent oculos vrẽtes, qui reſpiciunt paruulos teneros lædunt, ita vt cibum ex ſtomacho eijciant, & nauſeam patiantur, & hoc ſecundum naturã poſsibile eſt. Anima enim vehementer affecta immutat oculos. Oculus

lus immutatus immutat aërem, aër immutat teneram carnem pueri, & ſic lędit. Non tamen facienda eſt aliqua incantatio vel ſuperſtitio ad hoc remouendum, vt faciũt mulieres frequenter, ſed poſſunt apprehendi aliqua verba ſacra, vt hæc: Dominus mihi adiutor, nõ timebo, quid faciat mihi homo. vel oratio Dominica, cũ ſigno crucis, &c. quare periculum eſt firmare fidem & credulitatem talibus incantationibus, quæ tollunt omne iudicium & rationem ad oppoſitũ. Vndè meritò permittit Deus tales decipi & in laqueum ſuæ falſæ credulitatis incidere, vt dictum eſt.

PONIT QVASDAM SVPERſtitiones, vt per illas intelligere poſſumus innumeras alias.

SVnt aliæ innumerabiles & particulares ſuperſtitiones, quibus hoſtis antiquus quotidiè ad ſe trahere nititur genus humanum. Nam figere actus & ſpintera cuidam arbori apud Baſilicam ſancti Chriſtophori, quę ſita eſt ſuper montem excelſum prope ciuitatem noſtram Pamp. credẽtes per hoc ꝙ per totum annũ ſequẽtem non patiẽtur dolorem capitis, vanũ & ſuperſtitioſum eſt abſq; vlla ratione. Similiter puellas ſuſpendere capillos ſuos corã imagine

ſancti Vrbani in clauſtro noſtro, credentes per hoc capillos ſuos non poſſe cadere, vel debere pulchriores eſſe, vel aliqd aliud huiuſmodi vanum & ſuperſtitioſum eſt. Sed quàm piè & religiosè egerit quidam ex fratribus noſtris Canonicis, qui iam deceſsit ab humanis, qui huius rei ſuperſtitionem deteſtans poſt matutinas quadam nocte ignem candelæ, quam in manu geſtabat, applicuit, & ferè omnes cōbuſsit. Eodemq́; modo ſuperſtitioſum eſt, quòd ferè in omni hac noſtra patria vanè obſeruatur, vt dū fœmina eſt propinqua partui zonam vel corrigiam, quæ p̄cingitur, accipiētes ad Eccleſiā occurrunt, & cymbalum modo quo poſſunt corrigia illa, vel zona circūdant, & ter percutientes cymbalum ſonum illum credūt valere ad proſperum partum, quod eſt ſuperſtitioſum & vanum. Nam quòd ter campana ſonet, hoc potiùs vt ex hoc omnes audientes deuotè orent pro tali parturiente, & ferè periclitanti, offerentes beatæ virgini ter Angelicam ſalutationem, vt illa quæ immunis & libera fuit à tali dolore, ſicut ab omni peccato, liberet huiuſmodi mulierem à periculo illius horæ.

QVOD

QVOD SVPERSTITIOSÆ ſunt quædam vetulæ affigentes ſchedulas, ſiue nomina vulgariter nuncupata contra febres, cum quibuſdam vanis obſeruationibus.

SImiliter ſuperſtitioſæ ſunt quædam vetulæ affigentes quaſdam chartulas, ſiue nomina vulgariter appellata, etiam cum verbis Catholicis, ſed dicentes has nihil proficere, niſi ſcribantur in charta virginea, & ſuſpendantur verſus ſolem cum tribus filis tortis manibus alicuius puellæ virginis nomine Mariæ, & quòd illi ligatur, vel cui aliquam herbam pro ſanandis febribus comedere dederint, nihil hoc valere dicunt, niſi verſus ſolem in ſuo ortu genibus flexis hoc accipiat, vt mihi febricitanti nonnunq̃ quandam vetulam dixiſſe memini, hoc, inquam, ſuperſtitioſum eſt & vanum, & omni ratione carens. Nam, vt inquit Ioh. Gerſon, quid aliud ſonant iſtę traditiones, ſcribant hoc in Pergameno virgineo, portetur in figura triangulari, cũ characteribus incognitis, & thurificetur ſuſpendaturque ad collum, & fiant iſta certis horis, tũc infra triduum aut antequam triduum proueniet effectus ille, quem quærimus abſque dubitatione, imò hoc

ſub periculo capitis aſſeritur, hoc ſuperſtitioſum & diabolicum eſt. Vndè Auguſtin. & habetur 28. q. 2. c. illud. vbi dicit, quòd ad ſuperſtitionem pertinent omnes ligaturæ & remedia, quæ medicorum diſciplina condemnat quibuſcunq; rebus ſuſpendendum atque ligandum.

QVOD VERBA SANCTA ET reliquias poſſumus ſuſpendere in collo, & per eaſdem benedicere infirmos homines, vel iumenta, ſeruatis quinque conditionibus.

QVòd autem verba ſancta poſsint affigi in collo, & benedicere infirmos homines, vel iumenta, vel carmina ſcripta, vel verba ſacra, & quòd licitum ſit eadem ſecũ deferre & portare, hoc poſſum per ſanctũ Thomam 2.2.q.96.art.4. quinque conditionibus obſeruatis. Prima, vt caueant, ne verba aliqua contineant, quæ pertineant ad inuocationes dæmonum, expreſſas vel ſubintellectas. Secunda, ne contineant ignota nomina, quia ſecundum Chryſoſtomum talia metuenda ſunt, ne illis aliquid ſuperſtitioſum lateat. Tertia, ne materia verborum aliquid falſitatis cõtineat, quia ſic eius effectus nõ poſſet expectari à Deo, qui non eſt teſtis falſitatis. Quarta, ne ibi contine-

contineantur vana, vt characteres inſcripti præter ſignum crucis. Quinta, ne ſpes habeatur in modo ſcribendi vel ligandi, aut in quacunque huiuſmodi vanitate, quę ad diuinam reuerētiam non pertinēt, quia aliter iudicaretur ſuperſtitioſum. Vndè in decretis dicitur 26. q. 6. non licet attendere, niſi tantùm ſymbolo diuino, aut Dominicam orationē, vt tantùm creator & Deus omnium honoretur. Præter has quinque conditiones ponit Ioannes Nider duas alias in ſuo præceptorio, præcepto primo, c. 11. quarū prima eſt, vt in allegatione, prolatiōe, vel ſcriptura diuinorum verborum reſpectus ſolùm habeantur ad ſacra verba & ad intellectum eorum, & ad reuerētiam, ſeu ad virtutem diuinam, à qua expectatur effectus, vel ad ſanctas reliquias, quibus etiam præfata expectantur ſecundario, licèt à Deo principaliter. Secunda vt cōmittatur effectus, qui expectatur diuinæ volūtati, quæ ſcit vtrùm talis ſanitas plus ꝓſit inuocanti, vel minus, vel an obſit. Et hanc conditionem, inquit, ponit ſanctus Tho. prima. 2. in materia de gratia. & in 4. diſtinct. 15. quòd ſi nulla iſtarum ſeptem conditionum in opere intercеſſerit erit illicitum. Et prædicta probat illud Marci vltimo, Chriſto dicente: Signa eos qui crediderint

derint hæc ſequentur. In nomine meo dæmonia eijcient, linguis loquentur nouis, ſerpentes tollent. Item non minoris ſanctitatis ſunt verba Dei, quàm ſanctorum reliquiæ, dicente Aug. Non minus eſt verbum Dei, q̃ corpus Chriſti, ſed ſecundum oẽs licet reliquias ſanctorum ſecum reuerenter portare, ergò qualitercunque nomen Dei inuocetur ritè per orationẽ Dominicam, per ſalutationem Angelicam, vel alio modo licito ſpes haberi põt in eo committendo effectum diuinæ voluntati.

QVOD PER DIVINA VERba licitum eſt arcere lupos, ſerpentes, & locuſtas, & alia huiuſmodi, & quomodo hoc licitè fiat, & quomodo illicitè.

EX quibus dicit ſanctus Doctor 2.2. vbi ſuprà, & etiam in quodlibeto. 12. artic. 14. quòd prædictis ſeruatis conditionibus per diuina verba licitum eſt arcere ſerpentes, & eadem ratione quæcũque animalia, ſi ſolus reſpectus habeatur ad ſacra verba & ad diuinam virtutem. Quibus conditionibus obſeruatis, dico ſimiliter, quòd licitè poteſt fieri coniuratio contra lupos, vt arceantur à raptu, vel præda pecorum & aliorum animalium. Similiter contra locuſtas

cuſtas & contra mures vaſtantes fructus terræ,ſi nihil ſuperſtitioſum dicunt,docēt vel faciunt, vt dicit Guilhelmus Lugdun. vndè ſi quæratur, vtrùm liceat adiurare irrationalem creaturam? Reſpōdet ſanctus Thom. 2.2.q.90. quòd ſic per modum con cluſionis, quæ referri tunc debet ad diabolum, qui in nocumentum noſtrum vtitur irrationabilibus creaturis,& talis modus adiurandi eſt in Eccleſiæ exorciſmis, per quos dæmonum poteſtas excluditur ab irrationalibus creaturis,ſi enim referetur intentio ad irrationabilem creaturam quò ad ſe,quæ nihil intelligit, vana eſſet,& hoc modo intelligitur illud, quod ſcribitur Geneſis 3. quòd ſerpens callidior erat cunctis animantibus, quæ calliditas principaliter referenda eſt ad dæmonem, qui in ſerpente apparebat:ad ſerpētem autem non refertur, niſi inquantum calliditate dæmonis agebatur, ſicut lingua hominis alicuius dicitur erudita, quia prudenter mouetur ab intellectu, vndè ſequitur & ait Dominus ad ſerpētem gloſſa.i. Diabolum qui occultabatur & loquebatur in ſerpente,ita in ſerpente maledicitur, poſſumus ergò dæmones adiurare in irrationalibus creaturis, per virtutem diuini nominis,& tanquam inimicos repellere,ne nobis no-

ceant, vel ſpiritualiter, vel corporaliter, ſecundum poteſtatem datam à Chriſto, Lucę 10. Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſuper ſerpentes, & ſuper ſcorpiones, & ſuper omnem poteſtatem inimici, & nihil vobis nocebit. Si tãtum vtamur licitis verbis & adiurationibus, ſicut per paſsionem & crucem Chriſti & huiuſmodi, quomodo Simonem & Iudam adiuraſſe dracones legimus, & eis præcepiſſe, vt irent in deſertum locum. Si autem aliqua inutilia verba & ſuperſtitioſa facta admiſceantur verbis ſanctis, vt iſti incantatores equorum & iumentorum faciunt vermen quendam ſuſpendentes, & die lunæ creſcentis vel minuentis ſeruantes prohibendi ſunt, qui talia agunt, ſecundum illud Apoſtoli 1. ad Theſſ. 5. Ab oĩ ſpecie mala abſtinete vos. & extrà, de vita & honeſt. cler. cum ab omni.

QVOD DAMNABILIS ET igni tradendus eſt quidam libellus coniuratorius, qui in aliquibus Eccleſijs reperitur propter verba ſuſpecta & manifeſta mendacia, quæ in eo continentur & apparent.

EX ſupradictis videtur etiam damnabilis & igni tradendus libellus quidam coniuratorius contra tempeſtates cũ ſuis

ſimilibus,

ſimilibus, ſi reperiantur, quem ego penes me habeo repertum in quadam parrochia viſitationis meæ, qui incipit ſic: In nomine domini noſtri Ieſu Chriſti ad ſaluandum fructus terræ † Chriſti † Chriſti, ſed fortiter deſcendiſti ad terram, &c. Nam re vera inter bonas inuocationes plurima continet verba ſuſpecta & ſcandaloſa, & ad inuocationem dæmonum expreſſam, vel ſubintellectam pertinentia contra primam conditionem ſuperiùs poſitam per ſanctum Thomam, verba obſcura, ſuſpecta & ignota contra ſecundam, verba etiam continentia falſitatem cōtra tertiam, & ſic de alijs, quibus ſuperſtitionibus & mendacijs ferè totus hic libellus plenus eſt. Nam in ſecundo folio dicitur: Dominus dicit, pax in cœlo, pax in terra, pax ſit in iſto, alleon, iraſtem, drachon, ſalus tibi Deus magnus, Deus mirabilis. Et infrà: Coniuro te, alligo te per ælim, per olin, & per ſaboan, per ælion, per adonay, per alleluia, per tanti, per archabulon, per tetragrammaton, per mare, per mundum, per crura, per tibias, &c. & infrà. Sed ſitis alligati & conſtricti per iſta ſancta nomina Dei Alleluia, hir, ælli, habet, ſat, mi, filiſgiæ, adrotij gundi, tat, chamiteram, dā, yrida, ſat, ſathan. de 70. DEVS Agnus, omni-

omnipotens, Ieſus Chriſtus, aquila, &c. Nunc autem oro quid ſibi volunt iſta nomina alleon, iraſten, & drachon, & ſatan, &c. Inter nomen benedictũ Ieſum & Adonay & tetragrammaton. Nam ſecundum Apoſtolum 2. ad Cor. 6. Non eſt communicatio lucis ad tenebras, & Chriſti ad Belial. Nónne ſatanas transfigurat ſe in Angelum lucis, vt dicitur 2. ad Cor. 11. Sunt & alia nomina in hoc libello lõgè obſcuriora & ſuſpectiora, quę ſcribere omitto properans ad falſitatem quandam & manifeſtam ſuperſtitionem circa finem libri, vt dicit ſic: Coniuro te ſabella, quæ faciem habes mulieris & renes piſcis, caput tenés in nubæ & pedes in mari, ſeptem ventos baiulas, dæmonibus imperas. Adiuro te ſabella per iſta nomina per baleſtaco, per ariona, & adiuro vos ductores ventorum per Deum patrem, &c. & infrà. Sabella ſabella alta & excelſa, ventum validum contra illas, quas de terminis noſtris eijciat. Ex quibus patet, quòd non ſolùm ex verbis iſtis ignotis timendum eſt in hoc tractatu eſſe multa ſuſpecta & ſcandaloſa verba. Verùm etiam ex inuocatione huius monſtri ſabella apparere multa falſa & ſuperſtitioſa, imò pernicioſa & piarum aurium offenſiua, vt enim dicit Aug. in libro

contra

contra mendacium, maximè pernicioſum, quod fit in his, quæ ad Chriſtianam Religionem pertinet. Eſt autem mendacium, cùm aliquis exterius ſignificet contrarium veritati. Eſt autem contrarium veritati adiurare fabellam, veritati, inquit, non ſolùm Phiſicæ, ſed etiam Theologicæ, Phiſicæ patet. Nam nihil tali reperiri poteſt inter res naturales, quæ ſub certis generibus & ſpeciebus determinatis continentur. Nam ſecundum Philo. 2. de anima. Omnium natura conſtantium poſitus eſt terminus & ratio magnitudinis & augmēti, & hoc ab anima. Vndè cùm vnumquodque animalium habeat ſuam propriam ſpeciem, & quantitatem & operationem. Si ergò iſtud monſtrum habeat caput in nubibus, & pedes in mari, attingat à mari vſque ad nubes, ergò non connumerabitur inter res naturales per regulam ſupradictam. Repugnat etiam veritati Theologicæ tale quid eſſe, quia omnia creata in rerum natura à Deo creata ſunt, & inquantum hæc ſunt bona. Geneſ. 1. Vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valdè bona. Ratio autem boni conſiſtit in modo, ſpecie & ordine, quæ pertinent ad rationem cuiuslibet ſpeciei, vt dicit ſanctus Thom. 1. parte, quæſtio. 8. artic. 5. per modum

modum autem ſignificatur determinatio, ſiue commenſuratio principiorũ, ſiue materiarum ſeu efficientium ipſam. Ipſa auté forma ſignificatur per ſpeciem, quia per formam vnumquodque in ſpecie conſtituitur, ad formam autem conſequitur inclinatio ad finem, aut ad actionem, aut ad aliquid huiuſmodi, & hoc pertinet ad ordinem. Vndè ratio boni ſecundum quod conſiſtit in perfectione, conſiſtit etiam in modo, ſpecie & ordine. i. res, inquam, eſt perfecta & bona, & à Deo creata, & naturalis ſiue corporea requiritur, quòd habeat principia eſſentia. i. materiam determinatam in ordine ad formam determinatam, quæ dat eſſe rei, & per quam ponatur indeterminata ſpecie, & per conſequens habeat propriam operationem, ſed nil eorum eſt in hoc monſtro ſabella, ergò in eo nullum bonum eſt, & per conſequens non eſt à Deo. Patet, quia in eadẽ quæſtione, vt inducit beatus Thomas Auguſtinum in libro de natura boni, hæc tria, modus, ſpecies, & ordo tanquam generalia bona ſunt in rebus à Deo factis, quòd hæc tria vbi magna ſunt, magna bona ſunt, vbi parua ſunt, parua bona ſunt. Vbi nulla nullum bonum eſt, ergò à Deo non eſt tale monſtrum in rebus naturalibus, ſed nec erit

Deus vel Angelus, non Deus, quia nephas eſt Deo tales formas attribuere, quia Deus ſpiritus eſt, Ioan. 4. Cùm ergò blaſphemia ſit attribuere Deo talem effigiem, non ergò eſſet in ſpiritu & veritate inuocare Deum, ſed in manifeſta falſitate. Sed neque Angelus bonus poteſt eſſe ſabella, quia nihil monſtruoſum eſt in eo, ſed totus pulcherrimus, & in naturalibus, & in gratuitis. Neç vnquam ad ſuam operationem legitur accepiſſe tales formas menſtruoſas, ergò relinquitur, quòd talis inuocatio ſit ad principem dæmonum, quia etiam dæmonibus poteſt imperare, vt dicit Magiſter in 2. ſententiarum, diſtin. 6. c. 4. quamdiu, inquit, durat mundus, Angeli Angelis, dæmones dæmonibus, homines hominibus præſunt. Relinquitur ergò quòd tàm ex parte nominum ignotorum, quàm ex falſitate inuocationis huius ſabellæ, cùm iſta nomina ſint ſuſpecta & ſcandaloſa, & ſecundum Chryſoſtomum euitanda & cauenda. quòd vbicunq; ſimilis libellus con iurationis reperiatur eſt iure damnandus & igni tradendus, tanquam ſuperſtitioſus, ſuſpectus & ſcandaloſus, quòd ſi reperiantur talia nomina in Hebraicis nominibus, nos veri Chriſtiani non vtimur talibus terminis in Eccleſia. Imò magis eſt ſuſpi-

candum, cùm & ipſi Hebræi nephandi & malefici vt plurimùm ſint, & non ſolùm ipſi, ſed & quidam noui Chriſtiani ex ipſis ad fidem conuerſi pro magna parte in Hiſpania infideles hæretici & apoſtatæ à fide noſtris temporibus reperti ſunt. Nõ enim deſunt nobis coniurationes ſanctæ & honeſtæ & catholicæ approbatæ, per conſilia prouincialia & ſynodalia, quales ſunt in noſtra diœceſi abſque ſuſpicione aliqua, in quibus nihil continetur, niſi ſanctum & catholicum. Neque in eis vnum nomen reperitur ignotum, ſed inuocatio ſolùm ſanctiſsimæ Trinitatis & ſanctorum. Neque obſtat, ſi aliquando inuocetur nomen Trinitatis, & miſceantur aliqua nomina ſancta inter iſtas ſuperſtitiones, quia etiam frequenter multa inueniuntur obſeruari in artibus magicis, & ſortilegis, & ſuperſtitionibus, quæ ſunt ſancta & honeſta, vt ieiunare, caſtum eſſe, dicere Pat. no. & Euangelium, quia vt dicit Ioan. Gerſon in ſuo prologo Aſtrologiæ theologizatæ, quòd ſuperſtitio tantò peior eſt, quantò plura miſcentur bona, quoniam vndè deberet honorari Deus, honoratur Diabolus.

QVOD

QVOD SVPERSTITIOSÆ, *ſuſpectæ & ſcandaloſæ ſunt quædam ſchedulæ ſine nomine nuncupatæ, datæ quibuſdam ſuperſtitioſis quarum forma ponitur.*

SImiliter ſuperſtitioſæ & ſuſpectæ & ſcandaloſæ ſunt quædam ſchedulæ ſine nomine appellatæ, quæ dantur à quibuſdam ſuperſtitioſis, de quib. aliquæ peruenerũt ad manus meas ſub hac ſerie † on † coriſcion † matatron Caladafon, Corobam, Ozcozo, Vriel, vriel, Yoſiel, yoſiel, Michael, Azariel, Raphael, Daniel, Ya, Ya, Vba, Adonay, Sabaoth, Heloim, & ſimilia: & ratio eſt, primò propter auctoritatẽ Chryſoſtomi dicentis, quòd non debemus vti nominibus ignotis, quia talia metuẽda ſunt, ne ſub illis ſit aliquod ſuperſtitioſum latens, vt ſuprà dictum eſt, nam hoc Paulus intelligit, cùm dixit ad diſcipulum, prima ad Timoth. 8. Prophanas vocum nouitates deuita. Qualiter verba ſacra poſſunt deferri quinque conditionibus ſeruatis, dictũ eſt ſuprà, quòd ſi dicas ſunt nomina græca & ſacra. Dico tibi, quòd nos Latini ignorãtes linguam græcam, non debemus vti eis propter ſuſpicionem, non enim deſunt nobis termini latini ſermonis, vt quę-

ramus nobis terminos grȩcos & ſuſpectos in tali materia. Eadem ratione ſunt reprobanda quædam breuiola ſine nomine nuncupata, quæ data fuerunt olim contra febres à quodam nebulone quæſtore, quarũ forma talis erat: Ananiſapta ferit mortem quæ lædere quȩrit. Eſt mala mors capta dũ dicitur ananiſapta. Ananiſapta Dei, miſerere mei, à ſignis cœli, quæ timent gentes. Nolite timere, quia ego vobiſcum ſum, dicit Dominus. Nam in principio apparet falſitas, quia vbicunque iſta dictio ananiſapta reperitur in vocabularijs ſunt iſti duo verſiculi: Ananiſapta ferit mortẽ, quæ lædere querit. Eſt mala mors capta dum dicitur ananiſapta. Ananiſapta autem, vt dicit Guarinus, mala mors interpretatur, & quælibet litera repræſentat vnam dictionem ſecundum antidotum, nazareni, auferat, necem, intoxicationis, ſanctificet, alimenta, pocula, trinitas, alma. Eſt ergò ſenſus primi verſiculi, Ananiſapta, id eſt, mala mors Chriſti ex ſuo genere, vel ex parte Iudæorum precioſa. Ex parte Dei & fructus redemptionis ferit mortem. i. diabolum, quæ lædere quȩrit. Nam mortem noſtram moriẽdo deſtruxit Chriſtus, non ergò primus verſiculus ille ſchedularũ concordat in forma verborum, nec in ſenſu

cum

cum iſto verſiculo vero hîc expoſito, imò habet contrarium ſenſum & verba, vt patet intuenti. Sunt etiam ſuſpectæ illæ ſchedulæ ex parte dantis. Nam erat ille homo apoſtata à Religione fratrum minorum, nunc ſub habitu Canonici regularis, nunc ſub habitu ſancti Anthonij prędicando incedens. Nam vt dicitur Prouerbiorum 6. Homo apoſtata vir inutilis graditur ore peruerſo. Ex quibus ſequitur, quòd quæcunque ſimiles ſchedulæ, quæ à ſimilibus vel alijs idiotis hominibus traduntur, deberent magna cum diligentia priùs à ſapientibus examinari. Similiter dicit Guilhelmus Lugdunen. quòd illa breuia, quæ continent huiuſmodi verba, ſi quis portauerit hoc non peribit in igne vel aqua, non morietur morte ſubitanea vel peſte, vel conſequetur tale bonum, talia ſunt reprobanda, & non portanda, & peccant facientes & vtentes, conſulentes & vendentes, quia catholica fides nullatenus debet admittere ſimiles traditiones & ſuperſtitiones, quę dicuntur nomine ſuſpenſę ad collum, niſi de conſilio maiorum & ſapientium, quibus credere debemus, non indoctis & impijs idolatris non hominibus datis in reprobum ſenſum.

QVOD SVNT QVÆDAM ſpecies aliæ ſuperſtitionum, videlicet Pythonum & Maleficorum, & Diuinorum, & qui ſunt diuini Pythones & Malefici, & vndè prouenit eorum diuinatio.

SVnt & aliæ ſpecies ſuperſtitionum, videlicet Pythonum & Maleficorum, quibus proh dolor hac noſtra tempeſtate totum hoc regnum plenum eſt. Pythones.n. à Pythone Apolline dicti ſunt, quę dicebãt eſſe auctorem diuinandi, vt Iſidorus dicit 8.li. Etymologiarum. Diuini enim dicuntur, quaſi Dij pleni. Diuinitate enim ſe plenos ſimulant, & aſtutia quadam fraudulentiæ hominibus futura cõiectant. Vndè diuinatio eſt vna ſpecies ſuperſtitionis per quam quis aut occulta aut futura inueſtigare nititur, per pacta, aut occulta, aut manifeſta cum dæmonibus. Et hæc diuinatio habet plures ſpecies, quas tangit B. Tho. 2.2.q.95.artic.3.vbi dicit: Omnis diuinatio vtitur ad præcognitionem futuri euentus aliquo dæmonum conſilio vel auxilio, qđ quidem vel expreſsè imploratur, vel præter intentionẽ hominis ſe occultè dæmon ingerit ad prænunciandum futura quædã, quæ hominibus ſunt ignota, eis autem cognita.

gnita. Dæmones enim expreſsè inuocati ſolent futura prænunciare multipliciter: Aliquando præſtigioſis quibuſdam apparitionibus aſpectui hominum ingerentes ad pronunciandum futura, & hæc ſpecies vocatur præſtigium ex eo, quòd oculi hominum præſtringantur. In ſecundo artic. pręcedenti dicit, quòd omnis diuinatio ex operatione dæmonum prouenit. Vel quia expreſsè dæmones inuocantur ad futura manifeſtanda, vel quia dæmones ingerunt ſe vanis inquiſitionibus futurorũ, vt mentes hominum implicentur. De qua vanitate dicitur in Pſalmo: Non reſpexit in vanitates & inſanias falſas. Hæc ex dictis ſancti Thomæ.

QVOD NIGROMANTICI, PYthones & præſtigioſi ſint hi, ad quos populares concurrunt, vt futura agnoſcant, vel aut perdita ſibi reſtituantur, & quòd iſti ſemper miſcere conantur ſancta inter ſuas ſuperſtitiones, & hoc inſtinctu dæmonum.

EX quibus inferri poteſt, quòd præſtigioſi & Pythones & Nigromantici ſunt iſti, ad quos quotidiè populus ſtultus & inſipiens concurrit, vt futura cognoſcat, vel

aut perdita ſibi reſtituantur, quibus fiunt vt communiter dicitur, apparitiones dæmonum in filialis vel anulis, vbi veniunt inuocati ad futura prædicenda, vel ablata manifeſtãda. Et vt fertur iſti arioli ſemper miſcere conãtur ſancta inter ſuas ſuperſtitiones, vt atteſtantur hi ſimplices, qui ad ipſos concurrunt. Nam & infelices ipſi eodem die quo ſimilia nephanda perpetrare non verentur ſacrificium Euchariſtiæ celebrare infeliciter audent, quod probat Magiſter Ioan. Nider dicens in ſuo præceptorio: Malefici inſtrumenta ſuæ malitiæ per ſacramenta Eccleſiæ, vel per alia diuina tangere procurant, vt filum trahendo per chriſma ſanctum, imaginem terream ſub pala altaris ad tempus ponendo, & ſimilia faciendo. Nam ſacramento Euchariſtiæ, vt fertur, vtuntur in ſuis maleficijs, & plurima alia nephanda committunt miſcentes res ſanctas ſuis ſuperſtitionibus, ſed ex inſtinctu dæmonis iſta fiunt triplici de cauſa, vt ponit idem doctor. Primò, vt non ſolùm homines per talia perfidi fiant, ſed etiam ſacrilegi diuina quantum in eis eſt contaminando, vt magis creatorem ſuum offendant, & intimius animas proprias contemnant, & plures in peccata ruere faciant. Secundò, vt Deus ſit grauiter offen-

ter offenſus per homines ſecundum beati Auguſtini ſententiam. Dæmon maiorem poteſtatē in homines malos tribuat, quibus Deus concedit iratus, quod denegaret propitius. Tertiò, vt ſic ſub ſpecie boni apparentis plures ſimplices faciliùs recipiāt, qui tacta diuinis rebus & orationibus à Deo, putant etiam aliquid numinis obtuliſſe, vbi ſolùm maiora peccata ſunt commiſſa. Hæc ille. In alijs autem ſuperſtitionibus quæ fiunt ab iſtis ruralibus, & ſi dæmones nō expreſsè inuocentur, vt in propoſita quæſtione & ſimilibus, interſerunt tamen ſe vanis actibus & ſuperſtitioſis, vt mentes hominum decipiantur.

QVÆRITVR, VNDE DÆMONES ſciant futura interdum, & vndè tàm miros effectus facere poſſunt, aſsignantur cauſæ.

SEd quæritur, ex quo iſti Pythones & diuini manifeſtant occulta aut futura, & hoc ex pacto inito cum dæmone. Vndè & quibus ex cauſis dæmones ſciant futura interdum, & vndè tàm miros effectus poſſunt, cùm Deus permittit, efficere. Ad quā reſpondet Auguſtinus, de natura dæmonum, aſsignando ſeptem cauſas ſentētialiter, non quòd futura contingentia ſciant,

quia hoc ſolius Dei eſt, ſed coniecturant probabiliter. Prima, quia licèt ſint obtenebrati per priuationem luminis gratiæ, ſunt tamen lucidi lumine intellectualis naturæ. Secunda, plura ſciunt quàm nos propter experientiam temporum. Tertia, propter celeritatē motus, dæmones multa futura prædicere poſſunt, quæ hominibus latent, Quarta, ſua potētia, cùm Deus permittit poſſunt morbos immittere, & hos prædicere. Quinta, per ſigna futura poſſunt prædicere ſubtilius quàm Medicus videndo pulſum & vrinam. Nam ſicut Medicus videt per ſigna aliquid in infirmo, quod homo ſimplex non videt, ita & dęmon, quod nullus homo naturaliter videt. Sexta, ex ſignis quę procedunt ab animo homines coniecturant ea, quę ſunt vel erunt in anima aſtutiùs prudenti viro. Sciunt enim qui inſtinctus eorum ſunt ſimiliter ſecuturi. Septima, acta & ſcripta Prophetarum noſcunt, ex quibus futura prædicere poſſunt. Et hæc tanguntur 26. q.4. c. ſciendum. in gloſſa. Et vt dicit S. Thomas vbi ſuprà. Homines in ſeipſis effectus conſiderare poſſunt ſolùm dum ſunt præſentes ſicut homo videt ſortē cúrrere vel ambulare, ſed conſiderare huiuſmodi in ſeipſis antequam fiant eſt Dei proprium, qui
ſolus

ſolus in ſua æternitate videt ea, quæ futura ſunt quaſi præſentia. Vndè dicitur Eſaiæ 41. Annunciate quæ ventura ſunt in futurum, ſciemus quia Dij eſtis vos. Si quis huiuſmodi futura prænunciare aut p̄cognoſcere, quocunq; modo præſumpſerit, niſi Deo reuelāte, manifeſtè vſurpat ſibi quod Dei eſt.

VNDE DIVINI DICVNTVR, & diuinatio quàm graue ſit peccatum.

ET ex hoc aliqui diuini dicuntur, vt dicit Iſidorus in libro Etymologiarum, vt ſuprà notatum eſt. Diuinatio aūt quantum ſit peccatum, oſtendit ſanctus Thomas libro & quæſtione ſuprà dicta, artic. 4. Primò auctoritate, quæ ſcribitur Deut. 18. vbi dicitur: Non inuenitur in te, qui ariolos ſciſcitetur, & Pythones conſulat, Ratione probat ſic: Omnis diuinatio, quæ fit per incantationes Dæmonum, eſt illicita duplici ratione. Quarum prima ſumitur ex parte principij diuinationis, quod eſt pactū expreſsè cū dæmone initum p ipſam dæmonis inuocationē, & hoc eſt oīnò illicitum. Vndè contra quoſdam dicitur Eſa. 28. Percuſsimus fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactum, & adhuc grauius

eſſet, ſi ſacrificium vel reuerentia dæmoni inuocato exhiberetur. Alia ratio ſumitur ex parte futuri euentus, dæmon enim qui intendit perditioni hominum ex huiuſmodi ſuis reſponſis etiam ſi aliquando vera dicat, intendit homines aſſuefacere ad hoc quod ei credatur, & ſic intendit perducere in aliquid quod ſit ſaluti humanæ nociuum. Vndè Anaſtaſius exponens illud, quod habetur Lucæ 4. Increpauit illum dicens: Obmuteſce, quamuis illa fateretur dæmō, compeſcebat Chriſtus eius ſermonem, ne ſimul cum veritate etiam ſuam iniquitatem promulget, vt nos etiam aſſuefaciat, ne curemus de talibus, etiam ſi vera loqui videantur. Nephas enim eſt, vt cùm aſsit nobis ſcriptura diuina à diabolo inſtruamur. Hæc beatus Thomas, vnde. 11. q. 7. Epiſcopi à diabolo captiui tenentur, qui relicto creatore à diabolo auxilium quærunt.

QVOD PYTHONES ISTI ET nigromantici ſunt apoſtatæ à fide, & qui ad eos concurrunt pro remedijs rerum perditarum, & alijs huiuſmodi ſunt ſuperſtitioſi & claudicant à fide.

EX qui-

EX quibus colligitur, quòd cùm Pythones iſti & nigromantici, qui nunc vigent in hoc regno, qui expreſsè dæmones inuocant ad futura manifeſtanda, & alios effectus exercendos, ſunt apoſtatæ à fide. Vt dicit ſanctus Thomas in ſecundo ſententiarum. d. 7. q. 43. art. 2. ſimiliter & qui ad eos concurrunt pro acquirendis remedijs rerum perditarum, & infirmis, & ſanandis, vel ad cognoſcenda aliqua futura. & qui pluuiam vel alias neceſsitates corporales obtinere procurant per ſuperſtitioſas obſeruantias, ſunt etiam ſuperſtitioſi & claudicant in fide catholica. Sicut enim vera fides meretur dotari miraculis, dum opus eſt ad ædificationem, ita falſa fides portentis & figmentis in ſui damnationem, vel aliorum probationem demeretur illud. Peccant etiam mortaliter, quia faciunt contra primum præceptum, & etiam expreſsè prohibetur, Deuteron. decimooctauo: Non ſit qui Pythones conſulat neq; diuinos. Hi enim qui Pythones conſulunt, credunt per illũ actum realiter aſſequi quod intendunt, puta alicuius furti reuelationem, vel futuri euentus præcognitionem pluuiam, vel alicuius amoris adeptionem. Certum eſt, quòd qui talia credunt, conſequi per actum illum deceptum,

ceptum, quòd credãt illum actum aliquid exiſtere diuini numinis, & tunc talis fidem abnegat, vt habetur per Auguſtinum 26. q. 7. non obſeruabitis vbi enumeratis multis ſuperſtitionibus, ſic concludit, qui hanc & quaſcunque obſeruationes, aut facta, aut auguria obſeruat, aut attendit, aut conſentit obſeruantibus, aut talibus credit, aut ad domum eorum vadit, aut in ſuam domum introducit, aut interrogat, ſciat ſe fidem Chriſtianam, aut baptiſmum præuaricaſſe, & vt paganũ & apoſtatam, & Dei inimicum, iram Dei in æternum grauiter incurrere, niſi Eccleſiæ pœnitentia emendatus & Deo reconcilietur.

QVOD MALEFICI, MAGI, INcantatores, diuini & nigromantici, pro eodem ſupponunt, imò verius idem ſignificant communiter.

NVnc verò dicendum eſt de maleficis quibuſdam præſuppoſitis, primùm, ꝙ malefici, & magi, & incantatores, & diuinatores pro eodem accipiuntur communiter. 26. q. 4. ergò & q. 5. ſi quis. Malefici enim ſunt, vt dicit Magiſter Iohannes Nider in ſuo præceptorio. ca. 9. qui nituntur mutare corpora à ſanitate certa generationem

tionem impedire animam ad amorem vel odium concitare, & his ſimilia, ſicut dicit Iſidorus 8. Etymologiarum, c. 18. Malefici dicuntur ob facinorum magnitudinem, hi elementa concutiunt, & turbant mentes hominum, & ſine vllo veneni auſu, violentia tamen carminis interimunt.

QVOD MALEFICI DÆMONE operante poſſunt ſuis maleficijs & incantationibus veraciter homines lædere, agros & fructus eorum deuaſtare, & in quibus dæmones poſſunt homines ſpecialiter lædere, Deo permittente.

PRO cuius maiori declaratione notandum. Primò, vtrùm malefici poſsint veraciter ſuis maleficijs & incantationibus homines lædere, agros & fructus eorum deuaſtare, & ſi ſic quibus modis. Ad quam quæſtionem reſpondent Doctores Theologi, quòd malefici omnibus iſtis modis poſſunt procurare læſiones in hominibus & eorum rebus, cooperante dæmone. In quibus poteſt dæmon ſolùm lædere, & decipere principaliter, & malefici inſtrumentaliter vel miniſterialiter, quia vt dicit ſanctus Thomas in 4. diſtinct. 34. arti. 3. maleficia verè fiunt à dęmonibus non apparenter,

ter, tamen & qui inducunt eos ad hoc malefici vocantur. Poſſunt enim dæmones Deo permittente grauiter homines lædere, & hoc quintupliciter, vt dicit Magiſter Iohannes Nider in ſuo præceptorio, præcepto primo, c. 11. videlicet in rebus, fama, corpore, vſu rationis, & vita. De rebus patet Iob. 1. & 2. Cui pecora, domum, abſtulit & liberos. De fama patet in legenda beati Hieronymi originaliter. 3. parte Epiſtolarum, tractatu 15. Epiſtola 86. capit. 3. quòd diabolus ſe transformauit in formam ſancti Siluani Epiſcopi in Nazareth amatoris ſancti Hieronymi. Qui dæmon fœminam nobilem nocte in lecto precari & prouocari cepit ad luxuriam verbis, & indè factis ſollicitauit ad malum, quæ cùm clamaret, dæmon in ſpecie Epiſcopi ſtatim ſub lecto ſe abſcondit, vbi requiſitus inuentus per luxurioſa verba ſe mentitus eſt eſſe Epiſcopum Siluanum, in craſtinum autem ſanctus vir diſparente diabolo diffamatus eſt grauiſsimè, quia infamia tandem circa ſepulchrum ſancti Hieronymi, fatente diabolo, in poſſeſſo corpore purgatus eſt. De corpore patet in beato Iob, qui percuſſus eſt à diabolo vlcere peſsimo. Iob. 2. De nocumento vſus rationis & vexatione interiorum ſenſuum, patet in poſ-

ſeſsis

ſeſsis & arreptis per Euangelicas etiam hiſtorias. De morte, & quòd vita etiam quoſdam priuet, patet Thobiæ 2. de ſeptem viris virginis Saræ occiſis propter luxurioſum & effrenem appetitum in virginem Saram, qui eiuſdem non erant digni matrimonio. Hæc Nider, ſed quibus modis lædant.

QVOD MALEFICATVS A DÆmonio impeditur ab actu coniugali ſecundum petitionem ſortilegæ mulieris & maleficæ.

DIcit ſanctus Bonauentura in 4. diſt. 34. art. 2. q. 2. in reſponſione vltimi argumenti loquendo de impedimento matrimonij per maleficium, dicit, quod talis impeditus dæmonio impeditur, quòd abſiſtit & ſe obijcit ſecundum petitionem ſortilegæ mulieris & maleficę. Impetrãte hoc meritò infidelitatis, ſicut fides impetrat, vt Deus adſiſtat ad facienda miracula, ſic ſortiaria reſpectu perſonæ determinatę facit ſortilegiũ, quia diabolus in actu illo præſto eſt, & tũc vel propria virtute, vel per herbam, vel per lapidem, vel naturam occultam vim impedit, ne in actum exeat, non reſpectu alterius mulieris, quia ad hoc inuitatus fuit, aut quia DEVS non permittit.

Occultum

Occultum enim Dei iudicium hîc latet, ſicut patet in vxore Thobiæ. Hæc ille. Sed quare poteſtas maleficorum permittitur dæmonibus in actu generatiuæ potentiæ potiùs quàm in alijs. Reſpondet ſanctus Thomas in 4. diſtin. 34. arti. 3. ad primum, quia per eam peccatum originale tranſfunditur.

QVOD HERBA ET LAPIS, ET alia huiuſmodi, quibus vtitur malefica, nullam vim habent ad effectum maleficij, quantum eſt de ſe, ſed vtitur his maleficus, tanquam ſignis pacti initi cum dæmone.

ATtende tamen, quòd herba, vel lapis, vel alia huiuſmodi, nullam vim habent ad effectum maleficij, quantum eſt de ſe, vt dicit ſanctus Thomas 1. part. q. 115. art. 5. ad 3. allegans Auguſtinum 21. de ciuitate Dei. quòd dæmones allíciuntur per varia genera lapidum, herbarum, lignorum, animalium, carminum, rituum, non vt animalia cibis, ſed vt ſpiritus ſignis, inquantũ ſi hæc eis exhibentur in ſignum diuini honoris, cuius ipſi ſunt cupidi. His ergò rebus vtitur maleficus vel malefica inſtinctu dæmonis per pactum inuocationis tacitè vel expreſsè, vel ad infamandum creaturas

Dei,

Dei, quæ per ſe bonæ ſunt, vel ad maiorem credulitatem & deceptionem fidei animarum hominum perditorum, qui his & alijs vtuntur ad dęmonum inuocationem, non igitur vtitur maleficus, imò verius dæmon huiuſmodi tanquam rebus efficacioribus ad tale maleficium, ſed tanquam ſignis pacti illius inter ſe & ipſum maleficum, quem jam vt ſuum cultorem poſsidet, tanquam hæreticum & à fide alienum.

QVOD INIENTES PACTVM cum dæmonibus tacitum vel expreſſum ſunt idolatræ, hæretici, & alieni à catholica fide.

QVòd autem iſti ſint hæretici, eſt articulus de erroribus circa artem magicã, quòd inire pactum cum dæmonibus tacitum vel expreſſum nõ ſit idolatria, vel ſpecies idolatriæ & apoſtaſiæ. Error. & intendimus pactum eſſe implicitum in omni obſeruatione ſuperſtitioſa, cuius effectus non debet à Deo vel natura expectari rationabiliter. Vndè talia exercens, idolatra eſt, quia inter alios articulos de erroribus circa artem magicam, quos ponit Gerſon, quartus in ordine eſt, quòd per artes magicas dæmones in lapidibus, anulis, aut ſpeculis, aut imaginibus, nomine eorum

conſecratis, vel potiùs exſecratis inducere, cogere, vel arcere, vel eas velle viuificare non ſit idolatria. Error. & articulus 19. quòd ſanguis vpupę vel hœdi, vel alterius animalis, vel pergamenum virgineum, aut corium leonis, & ſimilia, habeant efficaciam ad expellendum dæmones miniſterio huiuſmodi artium. Error. Intellige hoc vt ſunt res, quia vt ſic ſunt, & bonę à Deo ſunt, ſed vt dictum eſt, vtitur his maleficus vt ſigno inuocati dæmonis tacitè vel expreſsè, & quod dico de his rebus intelligo de characteribus, quibus ſæpiſsimè vtuntur in ſuis ſuperſtitionibus.

QVOD VBI PER MALEFICIum concubitus non ſequitur, vel alterius alicuius malefici effectus, non ad nigromanticos, ſed ad Deum eſt recurrendum pro ſolutionis remedio.

ATtende tamen, quòd vbi per maleficium, Deo permittẽte, occulto iudicio, & diabolo procurante, concubitus non ſequitur inter coniugatos, vel alicuius alterius maleficij effectus apparet, non ad magos, & nigromanticos, & ſortilegos eſt recurrendum pro ſolutione & remedio, vt in hac noſtra tempeſtate ad quoſdã nephandos

dos ſacerdotes paſsim iſti vulgares concur rere non verentur. Sed ad Deum, per humilem confeſsionem & deuotam orationem. Vt habetur 33. quæſtio. 1. cap. vltimo. & Gerſon de erroribus, circa artem magicam inter quoſdam articulos Pariſijs declaratos, ponit quintum in ordine, dicens, quòd licitum ſit magicis artibus, vel alijs quibuſdam ſuperſtitionibus à Deo, aut ab Eccleſia prohibitis aliqua facere pro quocunque bono fine. Error. Quia ſecundum Apoſtolum, non ſunt facienda mala, vt bona eueniant. articul. 6. quòd licitum ſit etiam promittendum maleficia maleficijs repellere. Error. & de hoc habes exemplum in legenda beati Iacobi, qualiter ſoluit Filetum à vinculis, quibus Hermogenes maleficus eum arctarat, cùm non per incantationem, ſed virtute illius oraculi, ſcilicet, Dominus ſoluit compeditos, Dominus illuminat cæcos, Dominus eregit eliſos, &c. Cuius cõtrarium fecit Saul, vt habet 1. Regum vigeſimooctauo, vbi dicit, quòd Saul Pythoniſſam conſuluerit, nec ſperauerat in Domino, propter quòd interfecit eum, & tranſtulit regnum eius ad Dauid. Sed Magiſter Iohannes Nider pręcepto. primo, cap. decimo, mouens quæſtionem, an licitum ſit talia maleficia

 tollere,

tollere, qui reſpondet ſub diſtinctione conformiter ad Doctores, quòd aut tolli poſſunt ſine ſuperſtitioſis modis, vt per licitum exorciſmum, aut per orationem vel per interceſsionem ſanctorum, vel per ſacramentalem malefici confeſsionem, vel per præciſam oſtenſionem ſeu indicationem alicuius, qui ſcit vbi eſt imago, vel per ſolum motum localem, vel modo cõgruo. Similiter & ſic eſt licitum, aut non poteſt tolli, niſi per ſuperſtitioſum modum, vel per noua maleficiorum opera, & ſic eſt illicitũ per auctoritatem Apoſtoli ſupradictã, non ſunt facienda mala, &c. Hæc ille.

QVOD ET SI NIGROMANtici & malefici aliquando vera dicant, ſæpiùs tamen fallunt & mentiuntur, quare ad illos non eſt concurrendum.

QVare autem ad prædictos nigromanticos, ſacrilegos & diuinos, nullus debet concurrere vltra hæc quòd peccant mortaliter, & participes efficiuntur culpæ & damnatiõis ipſorum. Ratio eſt, quia ipſi & ſi, Deo permittente, aliquando vera dicunt, eorum tamen teſtimonio non eſt vtendum, quia ſæpiùs fallunt & mentiũtur. Patet, quoniam in ſpiritu veritatis falſitas non eſt, in ſpiritu autem mẽdacij plurimæ quan-

quandoque ſunt veritates, vt vnica latenti falſitate decipiat, vt dicit Gerſon de probatione ſpirituum. Hac ratione (inquit) prohibuerũt à teſtimonio veritatis quam fatebãtur, & Chriſtus dæmoniacos, & Paulus pythoniſſam, Actuum 18. Et alibi theologizat aliquando dæmon (ait Thimacus, vt patet in Euangelijs) etiam coram Ieſu quem tentare præſumpſit, & dicere ſcriptũ eſt: Angelis Deus mandauit de te. Et nihilominus prohibuit eũ Chriſtus, vt dictum eſt, ne teſtimonium quantumlibet in ſuperficie verum acciperetur à dæmoniacis, vel Pythonibus, vel magicis maledictis. Nã quæ communicatio lucis ad tenebras, & Chriſti ad Belial, vt dicitur 2. ad The. 6. Ratio prima, quia iſti Pythones & nigromantici ſunt excommunicati. Secunda, quia nullum verum bono fine dicunt. Tertia, quia continuò aut tãdem falſitatem ingerent, & ſimile præmiſerint veritati. Non eſt n. doctrina fallẽs, q̃ vera non miſceat, ſecundum Bedã. Sciendum tamẽ eſt, ꝙ aliud eſt inuocare dæmonẽ ad aliquid ſciẽdum vel agendũ ab eo (quod nunq̃ licet.) Aliud eſt ab ipſo nõ inuocato occurrẽte aliqd inquirere ꝓpter vtilitatẽ aliorũ, & maximè quãdo virtute diuina põt cogi ad dicendũ aliqua vera, ſicut aliquando fecerunt plures ſancti.

 QVOD

QVOD ACTVS ILLE SVBMERſionis imaginum & reliquiarum eſt ſacrilegium, & quid ſit ſacrilegium.

SEquitur nunc qualiter actus ille, ſcilicet ſubmergendi imaginē S. Petri ſit ſacrilegium. Nā, vt dicit S. Tho. 2.2.q.99.ar.1. Sacrilegiū eſt ſacræ rei violatio. i. ſacræ rei læſio, & probat ſic: ſacrum dicitur aliquid ex eo, qđ ad diuinū cultū ordinatur. Sicut aūt ex eo, qđ aliquid ordinatur in finē bonum ſortitur rationem boni. Ita ēt ex hoc quod aliquid deputatur ad cultum Dei efficitur quoddā diuinum. Et ſic ei quædā reuerentia debetur, quæ refertur in Deum: & ideò oē illud quod ad irreuerentiam rerum ſacrarum pertinet, ad iniuriā Dei pertinet, & habet ſacrilegij rationem. Hæc ille. Sed quòd talis ſubmerſio imaginis ſit ſacrilegiū, probatur per ipſum ex 3. art. vbi ponit, ꝙ ſpecies ſacrilegij diſtinguitur ſecundum res ſacras, & ꝙ ſacrilegium diuerſos habet gradus, ſecundum differentiam rerum ſacrarum, locorū & perſonarū. Tantò.n. ſacrilegium eſt grauiùs, quantò res ſacra in qua peccatur, maiorem obtinet ſanctitatē, inter res aūt ſacras ſummum locum obtinent ſacramenta, quibus homo ſanctificatur, quorum præcipuū eſt Eucharistiæ ſacramen-

cramentum, quod continet ipſum Chriſtum, & ideò ſacrilegiũ, quod contra hoc ſacramẽtum cõmittitur, grauiſsimum eſt inter oĩa. Poſt ſacramenta aũt ſecundum locum obtinent vaſa conſecrata ad ſacramẽtorum ſuſceptionem, & ipſæ imagines ſacræ & reliquiæ ſanctorũ, quibus quodãmodo perſonæ ſanctorũ venerãtur vel dehonorantur. Hæc ille. Conſtat. n. quòd in illo dementiſsimo actu ſubmerſionis imaginis S. Petri, vel alterius cuiuſcunq;, maximè illuditur ſanctus & dehonoratur, ergò cõmittunt ſacrilegiũ, & maximè illi, q prò dolor digniſsimo & precioſiſsimo ſacramento Euchariſtiæ abutuntur ad ſuas ſuperſtitiones & ſortilegia exercenda, vt cõpertũ eſt illos nephãdos Pythones & nigrò manticos in ſuis maleficijs frequenter abuti. Eſt ẽt ſpecialepeccatũ diſtinctũ ab alijs vt idẽ Doctor dicit ar. 2. prædictæ q̃ſtionis, quia in eo reperitur ſpecialis ratio difformitatis, quia ſ. violatur res ſacra per aliquã irreuerentiã, & opponitur virtuti Religionis, ita ꝙ ipſa irreuerentia & deordinatio, quæ fit rei ſacræ, dicitur violatio. Sicut. n. honor eſt in honorante, nõ in eo qui hono ratur, vt patet 1. Ethicorũ. Ita irreuerentia eſt in eo, q irreuerẽter ſe hƀt, quãuis ẽt nihil noceat ei cui irreuerẽtiã ꝑbet. Vndè ẽt

res ſacra non violatur. Tamen quãtum eſt in ipſo ſacrilego violat eam. Sicut & purpura regale indumentum facta honoratur & glorificatur. Et ſi quis hanc perforauerit morti damnatur, quaſi cõtra Regiam maieſtatem agens, quamuis nihil agat in Regiam perſonam ſecundum Damaſcenum. Ita ſi quis rem ſacrã violet ex hoc ipſo contra Deum irreuerentiam facit, & ſic per irreligioſitatem peccat. Hæc ille.

QVOD VERA FIDES IMAGInes aſſumit ad diuinum cultum in Eccleſia, non vt eis cultus latriæ exhibeatur, excepta imagine Chriſti, ſed quandam ſignificationem.

VEra enim fides imagines quaſdam aſſumit ad diuinum cultum in Eccleſia quas fideles adorant, & in tabernaculo erant imagines Cherubin (vt legitur Exod. 25.) quamuis neque in veteris legis tabernaculo ſeu templo, neque etiam nũc imagines cõſtituuntur, vt eis cultus latriæ exhibeatur, ſed ad quãdam ſignificationem, vt per huiuſmodi imagines mentibus hominum imprimatur & confirmetur fides de excellentia Angelorum & ſanctorum. Secùs eſt de imagine Chriſti, cui ratione diuinitatis latria debetur. Hæc ſanctus Thom.

Thom.2.2.q.494.artic.2.ad primum. Sed nunc ponere imagines Chriſti & ſanctorum, & adorare eas licet, quamuis non in veteri Teſtamento, vt idem Doctor tenet in tertio ſententiarum, & hoc adoratione duliæ tantùm, vt probat 3.parte, q.25.ar.6, de reliquijs ſanctorum, ergò faciens irreuerentiam imagini facit ſimiliter imaginato, quia vt idem Doctor tenet artic.2. eiuſdem quæſtionis. Damaſcenus introducit Baſilium, dicentem, imaginis honor ad prototypum pertinet.i.exemplar.

QVOD FACIENS IRREVERENtiam imagini, facit etiam imaginato per ipſam.

NAM, vt idem Doctor dicit 2.2.q.81.art.3.ad tertium quamuis imaginibus nō exhibetur Religionis cultus ſecundum qđ in ſeipſis conſiderantur, quaſi res quædam ſcilicet de ligno & lapide, ſed ſecundum quòd ſunt imagines ducētes in Deum incarnatum vel ſanctos, motus autem qui eſt ad imaginem, prout eſt imago non conſiſtit in ipſa, ſed tendit in id cuius eſt imago. Nam ex hoc quod imaginibus Chriſti exhibetur Religionis cultus, non diuerſificatur ratio latriæ, nec virtus Religionis. Hæc ille. Si ergò ſuo modo adorandi ado-

ratione duliæ fit imaginibus ſanctorum, quia eodem modo, quo fertur quis in imaginem ſancti honoris vel inuocationis, fit expreſsè vel interpretatiuè in ipſum ſanctum, vndè cùm meritum & actus Religionis conſiſtat in hoc, quòd homo reuerenter ſe habeat ad res ſacras. Sic (vt idem Doctor dicit in eodem libro q. 99. art. 3.) peccatum ſacrilegij in hoc conſiſtit, quòd aliquis irreuerẽter ſe habeat ad rem ſacram. Debetur autem reuerentia imagini ſacræ ratione ſanctitatis eius ſancti cuius eſt imago. Ideò neceſſe eſt, quòd irreuerentia exhibita ipſi imagini tendat in irreuerẽtiam & iniuriam ipſius ſancti, cuiuſmodi eſt actus ille, de quo in propoſito & aliorum plurimorum in ſimili neceſsitate irreuerenter & ſuperſtitiosè baptiſantium imagines & reliquia ſanctorum.

QVOD TRIPLEX POENA eſt ſacrilegorum.

SEd quæ pœna ſit Pythonũ ſacrilegorum ponit ſanctus Thomas eodem libro & quæſtione ſuprà nominatis, ar. 4. Et eſt triplex, aliquando excommunicatio, aliquando pecuniaria pœna, aliquando decapitatio. Hoc intellige ſecundum gradus diuerſos ſacrilegij, vndè ſecũdum eundem Doctorem

ctorem excommunicatione vel pœna pecuniaria debẽt ſimiles arceri à talibus nephãdis operibus, & in quo quis peccat per ea torqueatur, vt dicitur Sapientiæ 11. & hoc modo conueniens pœna ſacrilegi, qui ſacris iniuriam infert, eſt excommunicatio per quam à ſacris arcetur, & quia pœnę quaſi medicinæ quædam infligũtur, vt his territi homines à peccato deſiſtant. Sacrilegus autem, qui ſacra non veretur, non ſufficienter videtur à peccato arceri per hoc, quòd ſacra ei interdicũtur, de quibus non curat. Et ideò ſecundum leges humanas adhibetur pœna capitalis, ſecundum verò Eccleſiæ inſtituta, quæ mortem corporalem non infligunt, adhibetur pœna pecuniaria, vt ſaltem pœnis temporalibus homines à ſacrilegijs reuocentur.

QVOD ILLI SVBMERSORES imaginum & reliquiarum tentant Deum, & quid ſit tentare Deum.

DEindè dicendum eſt, qualiter iſti tentant Deum in ſuo actu, dicentes: ſubmergatur beati Petri imago, ſi nobis apud Deum pluuiam in imminenti neceſsitate non impetrauerit. Pro quo notandum eſt, quod vt dicit Thomas 2. 2. q. 97. per totũ. Deum tentat, qui experimentum ſumit, ſeu

ſeu explorat per ſua verba vel facta, de Dei potentia, ſapientia, pietate, & bonitate vel voluntate. Dicitur enim qui experimẽtum ſumit ſeu explorat tentare, quia tẽtare eſt experimentum de aliquo ſumere, nullus experimentum ſumit, niſi de re ignota vel dubia. Ex quo patet, quòd omnis Deum tentans, Deum ignorat, vel dubitat de aliqua perfectione eius, quod ſemper eſt peccatum. Sumimus autem experimentum de aliquo, verbis & factis. Verbis quidem, vt experiamur, an ſciat, quod quęrimus vel poſsit, aut velit illum implere. Factis autẽ, cùm per ea quæ facimus, exploramus alterius prudentiam, vel voluntatem, vel potentiam. Vtrunque horum contingit dupliciter: vno quidem modo apertè, ſicut cùm quis tentatorem ſe profitetur, ſicut Samſon, Iudicum 14. propoſuit Philiſtæis problema ad eos tentandum. Alio modo inſidiosè & occultè, ſicut Phariſæi tentauerunt Chriſtum, vt legitur Ma. 10. quandoque verò interpretatiuè, quando ſcilicet ſi hoc non intendat, vt experimentum ſumat, id tamen agit vel dicit, quod ad nihil aliud videtur ordinabile, niſi ad experimentum ſumendum. Si ergò iſti Deum tentant in ſuo facto ſuperſtitioſo, & verbis & factis, non apertè ſicut Samſon, non inſidiosè

ſidioſè ſicut Phariſęi, nō expreſsè, ſed quaſi interpretatiuè, quia & ſi non intendunt experimentum de Deo expreſsè aſſumere, aliquid tamen in hoc petunt vel faciũt, quod ad nihil aliud eſt vtile vel ordinabile, niſi ad probandum Dei poteſtatem, bonitatem, vel cognitionem. Nam præfigitur ibi terminus operandi ipſi diuinæ omnipotentiæ, præſtituitur modus, quo quaſi compellatur operari ipſi diuinæ ſapiẽtiæ. ſtatuitur etiam finis ipſi diuinæ bonitati & clementię. Nam quid aliud ſonant illa verba, ſi nobis apud Deum non impetrauerit pluuiam expoſtulatam, niſi tentare Deum dubitando de ſua omnipotentia, & præfigendo ſibi terminum ad diuinam operationem de ſua bonitate & clementia, quæ ex ſola gratia prouenit, velle per illicitos illos actus effectum attingere de ſua ſapientia, præſtituendo modum ſuperſtitioſum, quòd quaſi compellatur ad libitum eorum petitionem concedere. Non ſecundum ordinem ſuæ ſapientiæ, quæ attingit à fine vſque ad finem fortiter diſponit omnia ſuauiter. Sapientię 8. Scit etenim Deus vtrùm expediens ipſis illud ſit vel ne, ſed in quantum tempus miſerendi Deo conſtituunt ſimiles ſunt illis, de quibus dicitur Iudith 8. Qui poſuerunt terminum, vt ſi

transactis

tranſactis quinque diebus Deus non miſereretur eis, traderent ſe & ciuitatē ſuam in manu Holofernis principis Aſsyriorū: quos reprehendebat Iudith, inquiens, qui eſtis vos, qui tentatis Dominum? non eſt (inquit) iſte ſermo, qui miſericordiā prouocet, ſed potiùs qui iram excitet & furorem accendat. Poſuiſtis (inquit) vos tempus miſerationis diuinæ, & in arbitrium veſtrum diē conſtituiſtis. Vndè gloſſa dicit ſuper hoc, quod nec tp̄s, nec modum præſcribere domino debemus, magis arbitrio eius cūcta relinquamus. Vndè quidā puerum in oratione ſua dixiſſe legitur: fili Dei ſicut ſcis & ſicut vis, miſerere mei. Sicut.n. Iudæi illi, quos reprehendit Iudith, grauiter peccauerunt, præfigentes Deo terminum miſerationis, vt dicit Nicolaus de Lyra, ita & iſti imaginum & reliquiarū ſubmerſores. Vtrique enim viſi ſunt explorare diuina illicitè, quod etiam probat ſanctus Thomas q. ſuperiùs dicta, artic. 2. dicens, quòd talis tētatio eſt peccatum, quia prohibetur in lege Dei. Deuteron. 6. Non tentabis Dominum Deum tuum, & illud idem Dominus contra Diabolum, Mat. 4. Eſt etiam actus virtuti Religionis oppoſitus, quia vt dicit gloſſ. ſuper illud Pſalm. Et tentauerunt Deum in cordibus ſuis. Tentare

tare Deum eſt inordinatè poſtulare. Sed debito modo poſtulare eſt actus Religionis, ergò tentare Deum eſt actus Religioni oppoſitus. Cõfirmatur, quia finis Religionis eſt Deo reuerentiam exhibere. Vndè omnia illa quæ directè pertinent ad irreuerentiam Dei, Religioni opponuntur. Manifeſtum eſt autem quòd tentare aliquem ad irreuerẽtiam eius pertinet. Nullus enim præſumit tentare eum de cuius excellentia certus eſt. Vndè manifeſtum eſt, quòd tentare Deum eſt peccatum Religioni oppoſitum.

QVOD TENTARE DEVM eſt grauiſsimum peccatum, non tamen grauiùs quàm ſuperſtitio.

NAm ad Religionem pertinet proteſtari fidem per aliqua ſigna ad diuinã reuerentiam pertinentia, & ideò ad Religioſitatem pertinet, quod ex incertitudine fidei homo aliqua faciat, quę ad diuinam irreuerentiam pertinent, cuius eſt tentare Deum, & ideò eſt irreligioſitatis ſpecies & grauiſsimum peccatum, non tamen grauiùs quàm ſuperſtitio, vt idem ſanctus Thomas tenet in prædicta quæſtione, art. 3. & 4. & dat rationem, quia grauiùs peccat ſuperſtitioſus, & magis diuinæ reuerentiæ aduer-

aduerſatur, qui ſuo facto proteſtantur errorem contra diuinam excellētiam, quam qui proteſtatur dubitationem, vt qui tentat Deum, dubitauit de diuina excellētia, videlicet potentia, ſapientia, vel bonitate, vt dictum eſt.

QVOD ILLI SVBMERSORES imaginum ſcandalum committunt & ſtultè agunt.

EX his enim ſuprà dictis apparet, qualiter prædicti ſuperſtitioſi etiam ſcandalum committunt, quia ſuis dictis vel factis minus rectis, alijs præbent occaſioné ruinæ. Neceſſe eſt (inquit Saluator Mar. 9.) vt veniant ſcandala. Neceſsitas tamen hæc eſt conſequentis, non antecedētis. Non enim eſt neceſſarium, quòd prædicti illos inordinatos actus faciant antecedenter, ſed neceſſariò ſequitur, quòd plures ſaltē idiotæ ex illo actu ſcandalizentur conſequenter, cùm ad eorum exemplum alij ſimilia agere intentent, in hoc etiam grauiſsimè peccant (dicente Chriſto ibidē) Qui ſcandalizauerit vnum de puſillis iſtis, qui in me credunt, expedit ei vt ſuſpendatur mola aſinaria in collo eius, & demergatur in profundū maris. Super quo Nicolaus de Lyra loquitur, inquit Saluator, more Palęſtinorum,

norum, qui condemnatos ad mortem pro maiori crimine ligato ſaxo ad collum, præcipitabant in mare, ſenſus eſt ergò, expedit, &c. i. melius eſſet homini mori temporaliter, quàm ex malo exemplo ſuo facere alium ruere in peccatum mortale, quia ex hoc meretur mortem æternam, quæ grauior eſt morte temporali. Ex quibus infero, quòd melius eſſet hos nephandos ſuperſtitioſos & nigromanticos huius regni per rigoroſam inquiſitiõem punire, quàm quòd per eos tot animæ ſpecialiter perirent, & Deus tot plagas nobis infligeret. Stultè quoq; agunt per talia media ſuperſtitioſa diuinum quęrere auxilium. Nam quid ſtultius hoc actu ſubmergendi imaginem in aqua & reliquias ad obtinẽdum pluuiã. Quid inſaniùs quàm alloqui imagini & proteſtari contra ipſam, quæ aures habet & non audit, & oculos & non videt: vndè deridet ſpiritusſanctus, vel is, qui per ſpiritum ſanctum loquitur. Sapien. 8. c. ſimiles ſuperſtitioſos, cùm dicit: Non erubeſcunt loqui cum illo qui eſt ſine anima.

QVOD SACRILEGIA ET MAleficia habent efficaciam ex quinq;.

SEd quoniam falſa credulitate præditi, & ſimiles per tales actus illicitos firmiter

credunt infra certum terminum obtinere pluuiam, vel alios effectus. Nunc reſtat declarare aliqua. Et primò vndè ſortilegia & maleficia ſuum ſortiuntur effectum. Ad quod reſpondet Magiſter Iohannes Nider in ſuo præceptorio, præcepto 1. ca. 9. quòd ſortilegia & maleficia habent efficaciam ex quinque. Primò, ex parua confidentia quam homines habent in Deū, ideò permittit eos à dæmonibus impediri ſecundum illud. Pſalmus 110. Quoniam in me ſperauit & liberabo eum, ſcilicet iuſtum, & per argumentum à contrario ſenſu, qui non ſperant in Deum, dæmonis poteſtati relinquuntur. Secundò, ex errore qui in hominibus eſt, cuius penè frequenter eſt effectus maleficij ſecundum illud ad Rom. 1. Cùm cognouiſſent Deum, non ſicut Deum glorificauerunt, &c. & obſcuratum eſt inſipiens cor eorum. Tertiò, vt fides probetur bonorum, ſecundum Auguſt. quod probat per illud Deute. 13. Si ſurrexerit in medio tui Propheta, aut qui ſomnium ſe vidiſſe dicat, & prędixerit ſignum, aut portentum, & euenerit quod locutus eſt, & dixerit tibi: eamus ſequamurque Deos alienos quos ignoras & ſeruiemus eis. Nō audias verba Prophetæ illius, aut ſomniatoris, quia tentat vos Dominus Deus, vt palàm

Iàm ſciat, an diligatis Deum, an non. Quartò, propter pactum expreſſum vel tacitum, cum dæmonibus initum & ſocietatẽ, qualiter fit in omni ſuperſtitione, vt dicit Auguſt. de doctrina Chriſtiana, lib. 2. quæ ſocietas (vt dicit) ab omni penitùs fugienda eſt Chriſtiano. Quintò, ex deſiderio diaboli, qui conatur continuò decipere. 1. Petri 5. Aduerſarius veſter Diabolus tãquam Leo rugiens circuit, quærens quem deuoret, cui reſiſtite fortes in fide. Et c. 11. eiuſdẽ præſcripti libri dicit iſte Doctor, & conformiter ad ſanctum Thomam in ſecundo circa diſtin. 7. & 8. & in 4. diſtin. 34. & cõiter ſecundum omnes Theologos ibidem ſcribentes, quòd malefici (procurante dæmone) omnibus iſtis modis poſſunt procurare læſiones in hominibus & eorum reb., cooperante Dæmone, quibus poteſt dæmon ſolùm lædere & decipere.

QVOD MALEFICI NON FAciunt illos effectus immediatè actione propria, ſed talia faciunt per dæmones ex pacto cum eis inito. Et hoc, permittente Deo, ad cæcitatem, & in pœnam eorum, qui ſimilibus vanitatibus nimium adhærent.

NOn enim fiunt illa maleficorum operatione propria & immediatè, ſed talia fiũt per dæmones, qui (viſis maleficijs) immediatè ex pacto dudum cum maleficis à principio mũdi & tempore veris idolatriæ habito, ſciunt qualem effectum debent ad intentionem maleficiorum procurare, vt exempli gratia: Scopa quam malefica intingit in aqua, vt pluat, non cauſat pluuiam, ſed dæmon talibus viſis. Qui (ſi DEVS permiſerit) poteſtatem habet in omnia corporalia, & in aërem, & ventos, & nubes, & ſtatim talia procurare & cauſare valet. Maga ſiquidem dat ſignum per ſcopam, ſed dæmon illud procurat & agit, vt pluat per dæmonis actionem, cui Maga mala fide & opere ſeruit, & ſe tradidit obſequijs illius vel alijs, ſi quando imaginem terream, vel characteres, vel ſimile aliquid ad maleficandum aliquem maleficus facit, vel aliquãdo maleficio alicuius in aqua vel plumbo apparet, quicquid moleſtiæ infertur tali imagini, tale experitur fieri imaginato & omni maleficato, puta punctura vel alia læſura, quæcunque læſio realiter quidem infertur imagini per maleficum, vel per alium hominem. Sed inuiſibiliter dęmon maleficatum hominem eodem modo lędit, Dei permiſsiõe, ſi demeruerit

rueritreus,quod probat Magiſt. Gerſon 1. par.in triologio Aſtrologiæ theologizatę, propoſitione 21.ſic inquit: Angelos præſertim malos in artibus magicis, & omnibus ſuperſtitioſis operationibus, quæ nec rationem naturalem,nec miraculum verum habent, ſed ex pacto noto vel occulto non dubium operari, ac effectum ſortiri, vndè dicit in commẽto eiuſdem propoſitionis, allegando Auguſtinum: Oẽs tales obſeruationes tantò magis ſuſpectas & fugiendas eſſe,quantò ſæpiùs videntur ſuum ſortiri effectũ. Et idem Doctor contra ſuperſtitionem cuiuſdam Medici eod.libr.concluſ.6 vt ſup.dictum eſt, quòd ſicut vera & Chriſtiana fides mirabilia operãtur in benè credentibus,ſic mala & falſa credulitas, Deo permittente, euentus malos interdũ operatur,vel potiùs demeretur. Nam experimur quotidiè in malè credulis, quos ita Deus punit propter malam fidem, imò dum cognoſcit Dominus nimium adhærere aliquibus vanis obſeruantijs, permittit aliquos euentus contingere, & ita eos plus conſequẽter firmari in tali opinione, vt maior fiat cæcitas eorum,& in laqueum cadant,quem ſibi fecerũt. Et de erroribus circa artẽ magicam,ar.17.ſic inquit:Quòd per tales artes & ritus impios,per ſortile-

gia & carmina, per inuocationem dæmonum, per quaſdam inuultuationes, & geſtus, & talia maleficia nullus vnquam effectus miniſterio dæmonum ſubſequatur. Error. Nam talia quandoq; permittit Deus contingere, vt patuit in Magis Pharaonis, vel alibi pluries, vel ad probationem fidelium, ſicut habetur Deuter. 13. vel iniquorum hominum dignam flagellatiõem, vel quia abutentes ſeu cõſulentes propter malam fidem, aut alia peccata nepharia dati ſunt in reprobum ſenſum, & demerentur ſic illudi. Hæc ille.

QVOD AD DIGNAM FLAGELlationem & punitionem horum flagitiorum permittit Deus tot infirmitates, peſtilentias, & tempeſtates, ſterilitates quoque terræ, naſcentium fructuum, & interitum pecorum & iumentorum euenire.

EX quibus liquidè apparet, ex qua origine hac noſtra tempeſtate tot infirmitates, peſtilentiæ, ſterilitates terræ, naſcentium fructuum, frugum, & vinorum, accidant, totq; millia pecudum, aliorum pecorũ continuò pereant, totq; grandines, tempeſtates, & intemperies aërium & fulgurũ eueniant. Cùm (proh dolor) in hoc regno pro

pro maiori parte ad hos diuinos, Pythones & nigromanticos, (et pro re minima reperienda vel ſcienda) paſsim concurrũt puſilli & magni.

QVOD HIS DIEBVS HÆC PEſtis ſuperſtitionum maximè viget in principibus, prælatis, & nephandis quibuſdam ſacerdotibus.

VNdè põt verificari illud Eſaiæ 1. de nobis, ꝙ omne caput lãguidum, & omne cor merens à planta pedis vſque ad verticẽ non eſt in eo ſanitas. Per caput intelliguntur principes, ſecundum illud qđ ſcribitur 1. Reg. 15. de Saul rege, caput in tribubus Iſraël factus eſt. Per pedes, cor, & totũ corpus, inferiores & mediocres in corpore miſtico & ciuili intelligere poſſumus, qui circa has ſuperſtitiones & dęmoniacas abhominationes paſsim & abſq; vllo timore indies concurrũt, q deberent ab his ſtultitijs per principes ſeculares vel Eccleſiaſticos, & ꝑ fideles inquiſitores diſtrictiſsimè arceri. Sed nihil horũ fit, vt verificetur illud Gregorij in paſtore, cùm paſtor ꝑ arrupta vadit, neceſſe eſt vt grex ad ꝓcipitium trahatur. Sed væ illis, qa (vt idem Eſa. dicit c. 9.) Et diſperdet dominus ab Iſraël caput & caudam. i. malos principes & ſacerdotes

obſequentes eis, ſecundum Nicolaum in gloſſa morali. Nam in textu exponens ipſe dicit: Longęuus & honorabilis ipſe eſt caput & Prophet. loquens mendacium ipſe cauda eſt, & qui ſunt iſti Prophetę mendaces, niſi ſacerdotes quidam nephandi Pythones & nigromantici, ad quos populus iſte ſtultus & inſipiens paſsim cõcurrit, credens ab eis in ſuis infirmitatibus liberari, res perditas per eorum diuinationem recuperare fauentes malæ fidei & idolatriæ ipſorum in ſui damnationem & maximum ſcandalum aliorum. Sed væ illis omnibus, quia (vt dicit Eſa. c. ſtatim prænominato.) Et erunt qui beatificant populum iſtum, & qui beatificantur. i. decipiunt & decipiuntur. præcipitati ſcilicet in foſſam inferni. Dicuntur enim iſti Pythones falſicauda, quia adhærent diabolo tanquam principi eorum, ſicut adhærentes principi terreno vulgariter dicuntur ire ad caudam eius, & in iſta cauda. i. adhærentia per mendacia ſua incuruant populum à rectitudine veritatis, & humiliant eum per falſas ſuperſtitiones ad immolandum & adorandum dęmonibus, vel expreſsè, ſicut ipſi faciunt, vel ſubintellectæ, ſicut populus facit credendo ſuis maleficijs: ſed videãt principes & nobiles huius tẽporis, ſi immunes ſunt

ab hoc

ab hoc vitio ipſi qui ſimiles debent punire, & vtinã ſoli quoniã voluntariè ſeſe ducũt, & alios ſecum trahunt. Nam, vt dicit Iohã. Gerſon, de ſuperſtitioſa obſeruatione dierum. quòd tempore ſuo vnus principum cùm induceretur, vt q̃reret cõſilium à ſapiẽtibus, quos ſciebat eſſe tales, & ſibi beneuolos, vtrùm licitę eſſent ſuperſtitiones quas exercebat & credebat, reſpondit cur inquirerẽ à talibus. Ego ſcio.n. quòd diſconſulerẽt mihi. Ego tamen ſic agere & ſic credere penitùs diſpoſui, nec omittã, & in hac infelicitate poſitus & præuentus morte repentina deſtitit, vellet, nollet, nunc agnoſcẽs in inferno, quoniam odit Dominus obſeruantes vanitates ſuperuacuæ. Et contrà: Beatus vir cuius eſt nomen Domini ſpes eius, & non reſpexit in vanitates & inſanias falſas. Hæc ille.

QVOD SVPERSTITIO TANtò peior eſt, quantò in tali actu plura miſcentur bona.

SED dicunt iſti vulgares, quòd multa iubentur illis obſeruari ab iſtis nigromanticis in ſuis actibus & ſortilegijs, quæ ſunt ſancta & honeſta, vt ieiunare, caſtum eſſe, miſſas celebrare, & dicere Pater noſter & Euangelium, quod etiam ipſi nigroman

 tici

rici faciunt, ſed non attendunt miſeri, q̄d ſecundum Doctores Theologos, ſuperſtitio tantò maior eſt, quantò plura miſcentur bona, quoniam vndè deberet honorari Deus, honoratur diabolus. Colitur re vera dæmon per orationes & ſacrificia, & thurificationes iuſſas fieri in artib. magicis. Transfiguratur. n. Angelus ſatanæ in Angelũ lucis (vt ait Apoſtolus) Immutando doctrinas, & obſeruationes ſanctas, & amorẽ caſtitatis, & virtutis cauſa, vt ſeducat faciliùs, q̃ vt veneretur & colatur ſicut Deus. Nam (vt dicit Iohannes Gerſon de paſsionibus animæ, par. 3. conſideratione 16.) propter quid aliud iubemus in ſuperſtitionibus magicis fieri thurificationes & orationes deuotas & ieiunia, petit quoq; fieri miniſteria per pueros innocẽtes, niſi vt efficaciùs fallat & colatur ſicut Deus.

QVOD ILLI SVBMERSORES imaginũ, & qui in coniurijs & incantationib. concurrunt quotidiè ad hos nigromanticos, & cæteri in alijs ſimilibus, ſi ex ſuis ſuperſtitionibus obtineant optatum effectum à Dæmone accipiunt, Deo permittente.

EX quibus omnibus etiam poterit quis inferre. Vndè illi ſuperſtitioſi ſubmerſores

ſores imaginum & reliquiarum & alijs ſimiles credentes per ſimiles actus indubitanter pluuiam obtinere tempore neceſsitatis ſuum obtineant effectum, quia à dæmone, Deo permittẽte, ad vindictam malefactorum & peruersè credulitatis illorum. Similiter vndè coniuria illa nephanda, quæ ſuprà nominata ſunt, & aliæ ſuperſtitioſæ coniurationes, vt iacere lapillos contra nubes in coniuratione credentes, per hoc repellere tempeſtatem (vt fateor me vidiſſe quendam ſacerdotem ſic facientem.) Effectus enim, ſi quando veniat, non ex vi illius coniurationis ſuperſtitioſæ euenit, ſed ex pacto dæmonis expreſſo vel ſubintellecto cum cauſis prædictis, DEO permittente, vt dictum eſt. Habent enim dæmones efficacias magnas ad mutãdum corpora & elementa, cauſare pluuiam, & alios effectus & actiões aliquas mirabiles, vt ſcriptura ſacra docet de Magis Pharaonis. Exodi 7. & octauo c. qui per virtutem dæmonum veros ſerpentes & ranas fecerũt, vt ponit S. Tho. 1. par. q. 114. ar. 4. in corpore. Hoc idem ponit ſuper Iob. c. 1. Etiam poſſunt verè naturales effectus producere, ſed mediantibus ãgẽtibus naturalibus, vt idẽ Doctor tenet de potẽtia Dei. q. 6. ar. 5. Similiter ex his haberi poteſt, vnde hi q concur-

concurrunt his diebus ſine vllo Dei timore ad maleficos & diuinos iſtos pro recuperandis rebus perditis, ſi contingat aliquãdo reperiri, vndè hoc ꝓueniat. Poſſunt n. Angeli mali, quantum Dei prouidentia permiſerit, agere multa ſimilia ad Angelos bonos, tàm ob ſubtilitatem vigoremq́ue ſubſtantiæ ſuæ, q̃ hoc perſpicuitatem naturalis ingenij quam etiam propter experientiam diuturnitatem. Nunc in naturalibus actionibus ſurſum & deorſum in cœlo & in terra, nunc in operationibus miraculoſis Angelorum & omnium ſpirituum beatorum, quamuis errent frequẽter. Excęcat enim eos malitia amẽs, ſuperbia fremens, ſine lege & ordine liuor inſaniens. Excæcat etiam eos potiſsimùm iuſtũ Dei iudicium illudens eis, peruerſionesq́; eorũ & cognatus aduerſus electos ſuos conuertens in vſum ſuæ bonitatis.

QVÆ AVTEM ET QVOT NEphanda iſti nigromantici committant in ſuis diuinationibus, referant ſtulti illi qui paßim ad illos concurrere non verentur.

QVæ autem & quot nephãda iſti nepharij Pythones & nigromantici committunt in ſuis diuinationibus, etiam ſub prę-

textu

textu Religionis, puta ſacrificij vel ieiunij nouerunt ſtulti illi, qui quotidiè non verentur ad illos cõcurrere contra fidei pietatem, quæ has omnes impias ſuperſtitiones damnat, excecraturq́ue. Vt enim dictum eſt ſuprà, nec pudet me iterum repetere, quòd ſicut vera fides meretur dotari miraculis, dum opus eſt ad ædificatiõem: Ita falſa fides portentis & figmentis in ſui damnationem, vel aliorum probationem, demeretur illudi. Non ergò in his actibus Pythonũ & nigromanticorum ſpeciem ponere debemus, ſed in Deo, dicentes illud Pſal. In manibus tuis ſortes meæ, quæ dat per hoc intelligi, non in ſuperſtitionibus & ſortilegijs fictis, & plerunque noxis eſſe confidendum. Recta enim ſpes in Deo ponenda eſt, non in huiuſmodi vanitatibus, nec ſuis obſeruantijs. Obſunt aliquando Reipublicæ & viã ad hæreſes & idolatriam aperiunt. Nam articulus eſt Pariſienſis inter alios, primo de erroribus circa artem magicam, quam ponit Iohannes Gerſon prima parte, quòd per artes magicas, & maleficia, & inuocationes nepharias quærere familiaritates, & auxilia dæmonum, cùm ſit Idolatria.
Error.

QVAE-

QVÆRITVR VNDE PROVENit, quòd fœminæ in maiori numero reperiantur ſuperſtitioſæ quàm viri.

NVnc quærendum eſt, vndè prouenit, ꝙ fœminæ in maiori numero reperiũtur ſuperſtitioſæ & maleficæ quàm viri. Ad quod reſpondet primò Magiſter Iohã. Nider in ſuo p̃ceptorio, quòd triplici de cauſa: Primò, quia promptè ſunt ad credendũ. Fidem autem malam dæmõ principaliter quærit. Vndè Eccle. 19. Qui citò credit, leuis eſt corde. Secũdò, quia natura propter fluxibilitatem cõplexionis facilioris ſunt impreſsionis ad reuelationes capiendum per impreſsionem ſeparatorum ſpiritu, vt dicit Guilelmus Lugdun. quia cõplexione dum benè vtuntur multum bonæ ſunt, dũ malè peiores ſunt. Tertiò, quia linguã lubricã habent, & ea quę mala arte ſciunt, eis cõparibus fœminis vix celare poſſunt, ſeq́; occultè (cùm vires non habent) per maleficia vindicare quærũt faciliter. Vndè Eccleſ. 25. Cõmorari leoni & draconi minus nocebit, q̃ habitare cum muliere nequam. Breuis omnis malitia ſuper malitiam mulieris. Hæc Nider. & Io. Gerſon contra ſuperſtitioſam obſeruationem dierum dicit: quòd vetulę, pueri & puellæ, & idiotę, proniores

niores ſunt ad tales ſuperſtitiones credendum & obſeruandum, vndè ortum habuit illud epithetum vetulæ ſortilegæ.

QVÆRITVR VNDE PROVENIT, quòd res perditæ vel furatæ, quas quærũt ſimplices concurrentes ad nigromanticos in ſpeculis & fialis, ſiue vnguibus maleficorum, & cur malefici ad ſua maleficia potiùs recipiunt virgines mares vel fœminas, quàm corruptos, & vndè iſti nigromantici vt plurimùm turpes habeant aſpectus.

QVæritur etiam vndè prouenit, quòd res perditæ & furatæ, quas quærunt ſimplices concurrentes ad nigromãticos appareant in ſpeculis, fialis, ſiue vnguibus maleficorum nigromanticorũ, & cur malefici ad ſua maleficia potiùs recipiunt virgines mares vel fœminas quàm corruptos, & vndè etiam prouenit, quòd iſti ſortilegi vt plurimùm turpes habeant conſpectus. Ad primam reſpondet ſanctus Thom. prima parte q. 114. arti. 4. Ad 2. quòd hoc quidem poteſt dupliciter cõtingere, vno modo ab interiore ſecundum quòd dæmon poteſt immutare fantaſiã omnis, & etiam ſenſus

ſenſus corporeos, vt aliquid videatur aliter quàm ſit, hoc etiam interdum fieri dicitur virtute aliquarum rerum corporearum, ſicut alibi ponit exemplum, quòd quædam herba appoſita ad lumen candelæ, faciat trabes apparere ſerpẽtes. Alio modo ab exteriori, ſecundum quod dæmon poſſit formam & corpus ex aëre cuiuſcunque formæ & figuræ aſſumere, vt illud aſſumẽs in eo viſibiliter appareat, poteſt eadem ratione circumponere cuiuſcunque rei corporeæ, quamcunque formam corpoream, vt in eius ſpecie videatur, vndè dæmon, qui in fantaſia hominis format aliquam ſpeciem, ipſe etiam poteſt ſimiliter ſpeciem alterius ſenſibus offerre. Hæc ille. Sed & Guil. Pariſienſis in vltima parte de vniuerſo. dicit, quòd opere dæmonum fit per plures modos. Primò, naturali applicatione alicuius rei, quia poteſtatem habet in hoc pluſquam homo & ſcientiam, maximè quando Deus permittit exequi, vt ſuprà dictum eſt. Secundo modo, aſſumpto corpore poteſt ſe oſtendere aliquam rem, quæ non eſt vt lactucam, vt accidiſſe videtur moniali, de qua refert Gregorius primo libro dialogorum, quæ guſtata immediatè à dęmone obſeſſa eſt. Vel in maſſa auri, vt beato Antonio factum legitur, vel

lupum,

lupũ, vel vrſum, vel alia huiuſmodi ſe oſtẽdere pôt, & ſic tegere rem alienam ſuo corpore aſſumpto. Tertiò pôt turbare organum viſus, vt videatur res nubiloſa, quæ eſt clara, & huiuſmodi. Sicut ẽt poſt fletum lumen apparet aliter quàm anteà. Quartò in imaginatiuã potentiã operando tranſmutatione ſpecierum ſenſibilium, vel humores varios mouẽdo, vt appareant ignea vel aquea huiuſmodi, ſicut in melancholicis naturaliter fit, vel in dæmoniacis, vt dicit ſanctus Tho. 1. par. q. 111. art. 3. q. vt dicit Nider. Virgines tamen ad hoc idoneos vel idoneas dæmon mentitur triplici de cauſa, licèt corruptis idem oſtendere valeret. Prima, vt fingat falsò ſe caſtitatem amare quam odit, quia caſtiſsimã virginem ſummè odit, q̃ contriuit caput ſerpentis, vndè inſidiatur calcaneo eius. Vndè Deus ait ſerpẽti: Inimicitias ponam inter te & mulierem, & ſemen tuũ & ſemen illius, ipſa conteret caput tuum, & tu inſidiaberis calcaneo eius. Gen. 3. Hoc ẽt dicit S. Th. de potentia Dei. q. 6. ar. 10. ad 4. ꝙ dæmones vocati à virginibus veniunt, vt ducant homines in opinionem ſuæ diuinitatis, quaſi mundiciam ament. Secundò, vt ſic animas maleficorum, & eis credentium decipiant ad amicitiam dæmonis inclinatas, per in-

fidelitatem vitium ſub ſpecie boni, non ſub ſpecie mali. Tertiò, vt corpora ſic lædat innocentium vel minus vitijs infectorum, nam poſteà (vt per experientiam patet) tales habent viſum frequenter horribiliorem, quam anteà ex veſtigijs dæmonũ relictis in oculis vel facie videntis. Hæc ex Doctoribus prædictis, ſed & Ioan. Gerſon, de diſtinctione verarum viſionum à falſis, parte prima, ſic inquit: Cæterùm qui perſcrutatur acutius artium magicarum traditiones ſacrilegas & impias facillimè noſcit plurima ibidem obſeruanda proponi ſuper immoderatis ieiunijs & alijs non ad aliud quàm ad ſenſus & rationis perturbationem, quo fit vt etiam plerunque talibus dediti cadant in inſaniam & vultus, oculorumque errorem terrificiam potiantur. Hæc ille. Sed & hoc naturali ratione & experientia videmus. Nã, vt dicitur per quendam concionatorem Hiſpanicum: *Amarillo haze el oro al que ſigue ſu minero y tenblador el theſoro dela azogue al del venero.* (quod eſt dicere) pallidum facit aurum ille, qui ſequitur ſuum minerale, & tremulum qui tractat venam theſauri, viui argenti, & ſic de alijs mineralibus. Nam ſi facies Moyſi ſplendida facta eſt ex conſortio ſermonis diuini, ita vt non poſſent filij Iſraël proſpicere in faciẽ eius

propter

propter claritatem vultus illius, vt habetur Exodi 34. Nimirum ſi facies nigromanticorum & ſacrilegorum iſtorum turpes & teterrimæ appareãt ex conſortio tàm horribilium viſionum dæmonum, vt turpium animalium in quibus appareant, quorum vt dicit ſanctus Thom. ſuper Iob. 19. c. lectione 2. de grauitate huius peccati in principio dæmones frequenter apparent in figuris beſtiarum, quæ deſignant conditiones eorum ex prouidentia Dei.

FINIS.

IOANNIS TRITEMII, ABBATIS SANCTI IACOBI APVD Herbipolim, quondam verò Spanheimenſis,

TRACTATVS:

DE REPROBIS ATQVE MALEFICIS.

QVARE homines impij, mali &reprobi circa fidem, vt ſunt illæ mulieres, quas vulgò maleficas nuncupamus, ſpiritibus queant imperare malignis, cùm viri boni & fidei Chriſtianæ ſtudioſiſsimi obſeruatores, neque bonis ſpiritibus imperare poſsint, nec ſemper malignis.

Ad hãc quæſtionem ita me pridem memini reſpondiſſe. In omnibus diuinæ maieſtatis operibus ſeries & ordo pulchritudinis eſt, inuiolabilis æquitatis, quo ſingula conuenienter diſpoſita, in eo quem acceperunt gradu perſeuerant. Nam ſine ordine proprio libertas arbitrij, quam creator omnium dedit hominibus, nulla impellitur

pellitur violentia poteſtatis: quo minùs ſemper maneat in ordine, quem à principio creationis ſuæ homo primus accepit. Vndè nemo bonus inter mortales, niſi propriæ conſilio voluntatis adiutus per gratiam miſerētis Dei, & nemo malus niſi ſua ſpōte gratia deſtitutus propter obſtaculum peccati. Volūtatis autem rectitudine bonis ſpiritibus efficimur ſimiles, ſi pietatē fidei quam habemus in Chriſtum ſanctis & neceſſarijs operibus comprobemus. Et ſicuti bonæ voluntatis conſummatio bonos homines ſpiritibus pares facit angelicis, ita peruerſitas impiorum eos ſimiles reddit dæmonibus. Vndè mali homines atq; peruerſi, quantò amplius malitia propriȩ voluntatis deprauati fuerint: tantò fiunt dæmonibus affectu ſimiliores. Similitudine verò amicitiæ familiaritas introducitur, ex qua paulatim confidētia mutua generatur. Ex confidentia minoris in maiorem naſcitur imperium, ſiue ſit verum, ſiue aſtutia ſimulatū. Prauorum itaq; hominum, ſi quod imperium eſſe videtur in dæmones ex magnitudine prauitatis oritur, quando videlicet affectus eorum vſque adeò deprauatur, quòd concurrentiū ſibi dæmonum malitiam voluntate reproba, vel ſuperant vel ȩquant. Non enim ſunt

dæmones omnes malitia vel intelligentia pares, ſed eſt alius alio multum & aſtutior agilitate intelligendi & deprauata affectione longè deterior. Nam qui labentes è ſedibus altis terræ magis coniuncti cauernas ſpeluncaſque inhabitant: cæteris profectò ſunt obtuſiores, vſq; adeò quòd & gladios metuant & virgas minisque moneri videntur territantium hominum, quemadmodum in his cõtueri licet quos energumenos appellamus. Dæmones autem, qui magis remoti commorantur à terra, & ſubtiliores ſunt naturæ, & rariùs conueniunt hominibus. Homines verò malitia pleni quantò magis in voluntatis peruerſitate profecerint, tantò fiunt ſimiliores dæmonibus, à quibus in familiaritatem admiſsi, iam deinceps efficiuntur audaces, accipiuntque ſuper dæmones quorum familiaritate vtuntur imperium non violentæ poteſtatis, ſed fictæ ſimulationis. Dæmones enim vt eos homines, quos ſemel in deditionem acceperunt, voluntarios in eorum prauitate contineant, ſimulata ſe dominatione motos libenter ſe illis ſubijciunt, & quod ſponte faciunt, quaſi compellantur ad obedientiam fingunt. Nemo quippè verum ſuper Dæmones imperium conſequitur, niſi

quem

quem fides in Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum per ſanctitatis meritum fecerit DEO acceptabilem & amicum. Sic enim de verè credentibus in Dominum Ieſum ſcriptura dicit: Et eis dedit poteſtatem ſuper omnia dæmonia. Imperant ergò dæmonibus homines mali, quos illis maliuolentia ſimiles, ſimilitudo familiares, & familiaritas proprios fecit atque ſubiectos.

Quemadmodum ſi magno principi (quod fieri ſæpè contingit) ſeruorum quiſpiam humili natus loco diuturna familiaritate coniunctus imperare dicatur, à quo totum quod poſtulauerit ſine contradictione aſſequitur, vt magis ipſe dominum regere, quàm ab eo regi videatur. Iuxta hanc ſimilitudinem homines mali & reprobi, qui à dæmonibus in eorum admittuntur familiaritatem, & fiunt protractiore confidentia multum audaces, accipiuntque ſimulatum in illos, ne dicam familiare imperium, quod prauiſsimæ volũtatis ſimilitudine meruerunt. Vndè quicquid à dæmonibus ſibi ex cõpacto implicito vel explicito concurrentibus expoſtulauerint accipiunt, niſi quoties ordinatione diuina prohibiti, præſtare nequeunt qđ petitur. Nec tamen paſsim

reprobis & malis ita cōcurrunt omnibus, ſed illis duntaxat cum quibus interuenien te compacto aliquo fœdera inierunt, vt ſunt maleficæ mulieres, quæ homagium præſtitere diabolo, & inuocatores illi dæmonum quos vſitato vocabulo necromanticos vulgus nuncupat. Duo ſunt genera hominum, qui dæmonibus imperare licitè poſſunt.

Primum quidem illorum eſt hominum, qui meritò ſanctitatis Deo dilecti poteſtatem ab ipſo cōculcandi caput antiqui ſerpentis acceperunt, qualis in Eccleſia primitiua fuerunt Apoſtoli, eorumq; ſequaces atque diſcipuli, de quibus in ſancto Euangelio Dominus loquitur: In nomine meo dæmonia eijcient, & quia ſerpentes tollent.

Secundum verò genus eorum eſt hominum, quibus ratione ordinis in Eccleſia Dei conceditur, vt dæmones de hominum corporibus accepti poteſtate miniſterij depellant. Et hoc miniſterium exorciſtis in Eccleſia Dei committitur, quando videlicet à pontifice ordinantur.

Rurſus ſunt duo genera hominum, qui dæmonibus imperare cupiūt, quod quam illicitè præſumant iniquiſsimis conditionibus oſtendunt.

Primum

Primum genus pernicioſiſsimũ eſt maleficarum, quæ pacta ineunt cum dęmonibus, & profeſsione ſolenni præmiſſa in ius proprietatis, perpetuumque obſequium dęmonũ alicui ſemetipſas tradunt. Quanta mala hoc pernicioſiſsimum genus hominum faciat in imperio tuo, nemo eſt ſapientiſsime Cæſar, qui poſsit exprimere. Nam Deum inprimis fidemque Chriſti & ſacrum baptiſma negantes: ſe mente & corpore dæmonibus offerunt, homines & iumenta ſuis maleficijs infirmant, lædunt & occidunt. Non eſt morbus quem (permittente Deo) nõ poſsint inducere, quia cùm ſe dæmonibus in obſeruatione compactati fœderis famulatrices exhibent, illorum comparatione, quicquid voluerint, audent. Vndè non ſunt vſpiam tolerandæ, ſed potiùs in loco omni funditùs exterminandæ, omnium creatore Deo ſic præcipiente. Maleficos non patieris viuere. Maleficarum aliæ carminibus dæmones aduocãt, aliæ precationibus & ſacrificijs eos alliciunt, reliqua nefandis rebus & cærimonijs eos prouocantes in adiutorium impietatis ſuæ trahunt. Mirandum igitur non eſt, quòd maleficæ dæmonibus imperare videntur, quibus impietate peruerſæ voluntatis factæ ſunt ſimiles, & mutua

conuerſatione in malum humani generis concordes.

Secundum genus prauorum hominum dæmonibus imperare volentium illorum eſt, quos vulgò necromanticos appellamus, qui artes profitentur execrationibus plenas, quibus pollicentur ſe dæmones in circulum poſſe conuocare, vel in cryſtallum, ſiue vas aliud incluſos palàm viſibiles oſtendere. Hi pernicioſiſsimi homines pleni mendacio & ſuperſtitionibus tanta committunt mala, quanta bonus nemo poſſet excogitare. Nam, vt in obſequium ſibi dæmones alliciant, ſacrificijs turpiſsimis plerunque vtuntur & expreſſum cum eis ineunt pactum, Multos varioſq; libellos circumferunt ſpurcitijs, impietate, ac mendacio plenos, veterumq; Philoſophorum & ſapiētum nominibus fallaciter inſcriptos, quorum exhibitione incautos & curioſos plures decipiūt, & in foueam dæmonum ſecum trahunt. Promittunt magna & penitùs incredibilia, quorum auditione homines in admirationem mendaciter ſuſpendunt. Annulis, pentaculis, imaginibus, exorciſmis, & coniurationibus; dicunt ſe dæmones poſſe coartare malignos, vt in circulo vel in cryſtallo ſeu alio receptaculo viſibiles appareant, & ad omnia

nia interrogata diſtinctè reſpondeant. Hoc omnes quidem promittunt, ſed pauciſsimi noſtris temporibus inueniuntur, quibus maligni ſpiritus etiam malis per hunc modum obediant, DEO id iuſtiſſima ratione non permittente, ne curioſitas hominum ad nouitates prona, contempta religione CHRISTI ſuffragia in neceſsitate poſtularet à dæmonibus. Omnes autem quibus maligni ſpiritus aduocati coniurationibus necromanticorum obediunt, in eorum conſortium per pactum explicitum vel implicitum ſine dubio tranſierunt. Reliquorum verò maior eſt numerus, quibus obedire maligni ſpiritus deſpiciunt, quamuis in profanis ſe necromanticorum artibus omni tempore non vereantur occupare. Et quia noſtris maximè temporibus abundare cœpit iniquitas, & refriguit charitas multorum, iſti maledicti ac mendaciſsimi homines nimium inualuerunt, & quamuis contemnantur à dęmonibus, nihilominus in ſuis pernicioſis dogmatibus perſeuerantes multos decipiunt. Crede mihi Cæſar, quoniam hoc mendaciſſimum genus hominum ſacro imperio tuo valdè eſt pernicioſum, & ideò non minùs quàm Maleficarum ſcaturigo penitùs

penitùs exterminandum. Pollicentur magna, & mẽtiuntur omnia. Enimuerò cuncta, quæ in libris eorum promittuntur, vana ſunt & mentita, & nihil præſtant credentibus aliud, quàm dolos, fraudes & ſubtiliſsimas deceptiones. Quòd ſi quando videntur exhibere promiſſa nõ aliter quàm dæmonum id fieri cooperatione manifeſtum ſit omnibus, à quorum cõſortio non minus eſt fugiendum, quàm à ſæuiſsimis inferni cruciatibus. Occurrunt .n. plerúq; his necromanticis operationibus dæmones, & vt inuocatores ſuos incepta perfidia pertinaces contineant eis, ſi poſſunt rogata præſtant. Aliquando verò coniurationibus inuocati comparere deſpiciunt, & nihilominus inuocantium ſe mentes abduxerunt.

Eſt & aliud genus hominum, non minùs fatuum quàm ſuperſtitioſum illorum, videlicet, qui nullum volunt cum dæmonibus habere commercium, & nihilominus rebus vtuntur in operationibus vanis dæmonibus appropriatis, & ob id penitùs illicitis. Pictant enim characteribus magnã & occultam ineſſe virtutem, & ideò varios contra fidem Chriſti committunt errores. Verùm, quia nõ eſt huius temporis eorum recenſere veſaniam, propoſitum noſtrum proſe-

proſequamur. Quare autem boni & iuſti homines ſuper dæmones non conſequantur imperium breuiter eſt dicendum. Quemadmodum ſimilitudo voluntatum homines malos & impios pares facit eſſe dæmonibus, ita bonos & iuſtos diſsimilitudo voluntatum eis reddit omninò contrarios. Inter contrarios verò atque diſsimiles nulla poteſt eſſe familiaritas, ſed repugnantia potiùs continua verſatur & odium. Vbi autem nulla reperitur ſimilitudine voluntatum contracta familiaritas, neque confidentia poteſt eſſe vnius ad alium, neque mutuus in operatione mirabilium concurſus. Nec tu, Cæſar glorioſe, homo cùm ſis hominum moderator magnus, & princeps, quempiam tibi familiarem admittis moribus tibi omninò contrarium atque diſsimilem, & tuæ voluntati iugiter reluctantem. Viri autem boni & recti, quia prauiſsimæ volũtati dæmonum ſemper obnitũtur, nequaquam in eorum poſſunt tranſire conſortium, quibus nec volunt nec conſentiunt eſſe familiares, ſed eorum totis viribus refugiunt & deteſtantur occurſum, & ideò fictum illud de quo dictum eſt in eos non aſſequuntur imperium. Nuſquam enim tuta familiaritas quam voluntatum ſimilitudo nulla præceſsit,

ceſsit, nec poteſt inter contrarios eſſe concordia, nec inter diſpares voluntate conſtat amicitia. Nec tamen omnibus malis & reprobis paſsim dæmones obediunt, ſed illis duntaxat quibus confœderantur pactis & obſequijs & quos aliter nequeũt habere fideles inuocati libenter occurrũt, licèt ſe compelli mentiantur. Mirandum itaque non eſt, optime Cæſar, quòd maligni ſpiritus prauis atque peruerſis nonnunquam videntur obtemperare hominibus, quos ſicut diximus & maleuolentia ſimiles & pernicies in genus humanum fecit eſſe concordes. Sed procul ſit ab omni Chriſtiano praua ſimilitudine voluntatis velle imperare dæmonibus, quoniã ſi quis in hac vita malignorum ſpirituum habere conſortium cœperit, in futuro cum eis ſine fine ardebit. Sed quare boni & iuſti homines imperare ſanctis Dei Angelis nequeunt in quorum ſimilitudinem bonæ voluntatis tranſierunt? Puto, ex prædictis facilè quæſtionis huius daretur ſolutio, ſi differẽtia intellectuum ad memoriam reuocetur. Quamuis enim plures in Eccleſia Dei ſint homines conſtituti, quorum iuſtitia multis proficit ad ſalutem, paucisſimi tamen vſque adeò noſtris temporibus proficiunt, vt propter ſanctitatis meritum

vel

vel metuendi ſint dæmonibus, vel in conſortium familiaritatis recipiantur ab Angelis. Hinc fit, quòd homines noſtræ tempeſtatis, neque malignis ſpiritibus meritò ſanctitatis imperant, neque ſanctis Angelis familiares eſſe merentur, ſi qui verò in illum ſanctitatis gradum profecerint, quo miracula facientes in Eccleſia, quemadmodum ſancti quondam profecerunt, iam potenter & imperare dæmonibus poſſunt, & familiare beatorum ſpirituum habere conſortium. Certum eſt enim, quòd ſancti & Deo dilecti homines in primitiua Chriſtianorum Eccleſia maiora quõdam bonorum operatione ſpirituum beneficia præſtitêre mortalibus, quàm prauorum hominum impietas maleficia dęmonum miniſterio vnquam inferre potuiſſet. Multa enim poteſt mirãda precantibus quiſquis Dei cultor verus, ſimilis euaſerit Angelis ſanctis.

DE POTESTATE Maleficarum.

VNdè poteſtas hæc tanta maleficis, qua patrare tàm multa varia & miranda poſſunt etiam in vna hora, qualia vel quanta nullus bonorum facere poſſet in omni vita ſua.

Ad

Ad hanc quæſtionem ſi breuiter voluerimus reſpondere, neceſſariò dicemus, quòd omnis poteſtas à Domino Deo eſt, ſine quo nihil poteſt omnis creatura. Dicit enim in ſancto Euangelio Chriſtus: Sine me nihil poteſtis facere. Vndè manifeſtū eſt, ꝙ omnis poteſtas faciendi aliquid hominibus à Domino Deo & non aliundè cōceditur, ſiue bonum homines, ſiue malum operentur. Hinc ſanctiſsimus Præſul Auguſtinus dicit: Voluntas Dei eſt prima & ſumma cauſa omniū corporalium ſpecierum ac motionum, nihilque fit in iſta totius creaturæ ampliſsima & immenſa Republica viſibiliter, quod non de interiori inuiſibili atq; intelligibili aula ſummi Imperatoris aut iubeatur, aut permittatur, ſecundum ineffabilem iuſtitiam præmiorum atq; pœnarum. Vndè non eſt dubitandum Cæſar, quòd poteſtas illa maleficarum, in qua mirandos (cooperatione dæmonum) horrendosque producunt effectus à Domino Deo concedatur, cuius voluntati nemo poteſt reſiſtere, & ſine cuius influxu nec manum homo poteſt mouere. Concludunt enim ſancti Doctores, quòd neque dęmones neq; maleficę quicquam facere poſſunt, ſiue hominem lædere, ſiue iumentum, niſi omnipotens Deus

velit,

velit, conſentiat poteſtatemq́ue concedat, vt faciant quod iam peruerſa volũtate decreuerunt. Niſi Deus conſentiat & velit, nihil poteſt omnis creatura, alioqn ſi fieri aliquid eo non volente & conſentiente poſſet, ſequeretur neceſſariò Deum eſſe infirmum, qui prohibere nõ poſſet, quod fieri inuitus permittere cogeretur. Sed quoniam omnis homo in quantum creatura eſt à Deo dependet, nihil poteſt agere ſine illius voluntate à quo & velle habet & poſſe. Quicquid igitur maleficæ faciunt Deo fit permittente, ſine cuius voluntate nihil poſſunt, quia vt poſsint quod volunt, niſi Deus conceſſerit, neque à ſe neque à dæmonibus conſequerentur. Omnis itaque poteſtas à Domino Deo eſt, in quo & ſunt omnia & mouentur, ſicut in prima rerum omnium cauſa, quoniam à quo libertatem arbitrij accepimus, ab ipſo etiã poſſe quod volumus habemus. Sed cùm maleficarum ſit multum confuſus intellectus non arte humana perpetrant mala, quę faciunt, ſed cooperatione dæmonum: quos & natura ſubtiles ita & experientia longa fecit ad producendum miranda veloces. Non enim cauſantur mirandi effectus maleficarum ab huiuſmodi medijs quibus vtuntur ad maleficandum, vt ſunt capita

pita mortuorum, bufones, ſerpentes, characteres, imagines & his ſimilia, ſed ab inſtituente hæc ſigna diabolo, qui cùm ſit ſuperbiſsimus, Deo cupit in omnibus videri comparandus. Enimuerò quemadmodum omnipotẽs Deus quædam in Eccleſia ſua Sacramenta inſtituit, quæ dignè miniſtrantibus ipſo aſsiſtente ſalutarem deſignant & producunt effectum ipſo qui inſtituit operante ſalutem, ita & diabolus qui nihil plùs appetit quàm æſtimari Deo æqualis, quædam ſigna tanquam Sacramenta inſtituit, quibus inuocatus ab his quibus confœderatus pactis operator malignus aſsiſtit, & quoties Deus permiſerit, quod rogatur malum efficit, ſi non permiſerit ille, nihil omninò facit. Omnium ſiquidem effectuum necromanticorum & maleficarum operator diabolus eſt, qui per applicationem mediorum quæ priùs ipſe inſtituit in materiam ſubiectam opus producit optatum, aliquando realiter, aliquando ſolùm apparenter. Mulieres autem maleficæ, quæ iam voluntate deprauata & conſenſu in conſortium dæmonum per pacta tranſierũt, notas quaſdam & ſigna ſymbolica ab ipſis recipiunt, quibus aduocati mox dæmones occurrunt. Nihil in his pernicioſis operationibus

bus dæmonum fortius, ſtulta credulitate maleficarum quæ pactis augetur & votis, quoniam quantò vel dæmonibus vel eorum ſignis firmiorem adhibuerint fidem, tantò velociorem aſſequuntur ipſis cooperantibus operationem. Volũtatis enim maleficarum nimis truculenta deprauatio eas quodammodò conuertit in furorem, quo mentem præoccupante mox dęmones ſe furentibus applicant & effectum petitionis pactis inuitati & ſignis, Deo permittente, inſanientibus præſtant. Simile namque Plato recitauit in libro de furore Poëtico dicens: Quemadmodum bachantes fœminæ mente non ſana, mel & lac ex fluminibus hauriunt, mente autem ſanæ haurire nequeunt. Id autem efficit eorum animus in conſortium dæmonis mali extra ſe raptus. Exploratum habemus maleficas in fluminibus concitatis hauſiſſe butyrum temporibus, quod aliter fieri quàm dæmonis miniſterio nullatenus poteſt. Simili modo in odium traductę alicuius vel hominis vel iumenti ſuſpirantes interitum grauiſsimo agitantur furore, nihil aliud quàm vindictam in animo cogitantes. Res capiunt ad maleficium ſibi notas & familiares, inuocant dæmones, oſtendunt ſigna ab illis inſtituta ſimul

& characteres, & quod propria virtute perficere nequeunt, illorum miniſterio conſequuntur. Alius verò qui non eſt dæmonibus pacto & deditione ſubiectus, etiam ſi res conuenientes ad maleficium nouerit ſimul & modum operandi, quamuis exhibeat ſigna, raró tamen effectum conſequitur, propterea quòd inter familiares dæmonum non habetur. Vſque adeò quippè diabolus elatus ſuperbia Eccleſiam Chriſti æmulatur, vt quemadmodum non ordinatus Chriſti corpus non poteſt conficere, quantumlibet verba conſecrationis proferat: ſic etiam dæmon quantumuis inuocanti & ſigna ſiue characteres oſtendenti, quem pacto ſibi non nouit ſubiectum, aut nunquam, aut raró concurrit. Nam ſi omnibus ſe inuocantibus ſine pactis paſsim interpoſitis occurreret, non tot maleficas ſibi proprietatis iure dicatas poſsideret. Hinc eſt, ꝙ multi profanis artibus dediti dæmones ad circulum, ad ſpeculum, ſiue ad quælibet alia receptacula horrendis coniurationibus conuocare laborantes nullum conſequuntur effectum, quoniam aut Dei obſtat imperium, aut diabolus contemnit curioſum hominem ſibi homagio non dicatum. Tria etenim requiruntur ad maleficium,

cium, ſine quibus nullum conſtat eſſe perpetratum: Animo furens ac deprauata voluntate malefica, cooperatio quoque familiaris diabolica, & ante omnia permiſſio diuina. Quia ſi vnum iſtorum non concurrerit, maleficium perpetrare non poterit. Nam ſi Deus non permitteret, nec Diabolus quicquam nec malefica poſſet. Et ſi diabolus prauæ mulieris voluntati non occurreret, nullum illa maleficium perpetraret. Rurſum ſi malefica defuerit, diabolus maleficium nullatenus conſummabit. Vtitur enim voluntate furentis maleficæ diabolus tanquam artifex inſtrumento ad operandum, ſine quo non poſſet inferre maleficium. Et ſicuti dæmones in poteſtate acumineque ſubtilitatis ab inuicem differunt, ita maleficarum poteſtas non eſt in omnibus vna, ſed in ſingulis prout dæmonibus concurrunt natura ſubtilioribus vel groſsioribus diuerſa. Multa enim ſunt genera dęmonum, & certis inter ſe gradibus diſtant, ratione locorum in quæ cadentes à principio ſunt detruſi. Primum quidem genus dæmonum appellatur igneum, quod circa ſuperiorem peruagatur aërem, nec vnquam ante iudicij diem ad inferiora demergitur, ſed continuè ſub regionibus permanentes lunaribus,
 naribus,

naribus, nullum habent cum hominibus in terra commercium. Quòd verò ſub luna permaneant ſanctus teſtatur Auguſtinus in opere de agone Chriſtiano, *ſic dicens: Dæmones non habitant in cœlo vbi ſol & ſtellæ ſunt, ſed omnes ſub regione lunari verſantur.* Hinc motus vt reor Apuleus dæmonia dixit animalia eſſe ignita, propterea quòd Ariſtoteles confirmauit in fornacibus ardentibus quædam animalia parua ſæpiùs viſa volitaſſe pennulis apta, quæ totum æuum ſuum diuerſantur in igne, quoniam cùm igne oriũtur & cum eo extinguuntur, & ad ſuum vndè venerant locum euaneſcentes redeunt. Nulla ſunt eis cum maleficijs cõſortia, quoniam cùm demorentur in igne propter ſubtilitatem ſuam non poſſunt corpus induere groſſum ſiue aëreum. Secundum genus aëreum dicitur, quòd in aëre oberrans nobis propinquo commoratur. Hi quidem poſſunt ad inferiora deſcendere, & aſſumptis de craſsiore aëre corporibus, quandoque viſibiles hominibus apparere. Aëra, permittente Deo, ſæpiùs turbant, tonitrua & tempeſtates concitant, & omnes ſimul in perniciem humani generis conſpirant, More hominum affectionibus mouentur paſsionum, ſuperbia maximè & inuidia,

uidia, tanguntur q; perturbationibus continuis, & nec ſolido veſtiuntur corpore, nec vno conſiſtunt loco. Neque vnam omnes formam habent, ſed plurimas, easque ſæpiùs mutant, ſecundum varietatem affectionum quibus vel occurrunt maleficarum carminibus euocati, vel impulſi perturbatione ad nocẽdum. Habent enim omninò violentum & furioſum morem turbationibus plenum, vndè vehementer malefacti & perturbati repentinas plurimũm machinantur inſidias, & dum ſuas agunt incurſiones partim latere volunt, partim inferunt violentiam. Maleficæ hórum dæmonũ cooperatione ſuffultæ tantò ſunt ad maleficandũ potentiores, quantò ſuperiorem ex eorum ordine concurrentem fuerint aſſecutæ. In vita ſancti Anthonij diuus Athanaſius aërem plenum dixit eſſe dęmonibus, quod Mercurius anteà dixerat ter maximus: nullam videlicet mundi partem dæmonum pręſentia deſtitutam. Sanctus quoque Præſul Ambroſius dicit: Plenus eſt mundus ſanctarum virtutũ, quia plenus eſt nequitiarum. Vndè platonici dæmones in aëre volantes in modũ denſiſsimæ niuis ignitæ cupientibus tradidere viſibiles, ſi aliquandiu verſus cœlum ſole ſplendente irreuerberatis oculis

continuauerint obtutus. Sed neſcio an in aëre cauſetur obiectum ex conſiſtentia reali, vel certè oculorum motus interclu-ſus repræſentet imagines falſas, non ſine detrimento ſenſus tamen leui, promiſſo-rum cepi experimentum.

Tertium verò genus dæmonum terre-ſtrium dicimus, quos prolapſos è cœlo in terram pro ſuis demeritis minimè dubita mus. De his ſanctiſsimus præſul & martyr Chriſti Theophorus quondam Ignacius in Epiſtola quadã ita ſcripſit ad Epheſios: Nihil meliùs eſt quàm pacẽ habere, in qua omne telum euacuatur aëreorum ſimul & terreſtrium ſpirituum. Ex his autem dę-monibus alij verſantur in ſyluis atque ne-moribus qui venatoribus ponunt inſidi-as, alij verò patulis degunt in campis, qui nocte oberrare faciunt itinerantes, non-nulli commorantur in locis abditis atque cauernis, reliqui cæteris minùs furioſi & perturbati demorari cum hominibus in obſcuro delectantur. Non vno ducuntur affectu ſed vario, quoniam alij ſunt alijs minus deprauati, quanquam omnes ſint malis turbationibus pleni. Ex his quidam ſolis gaudent illuſionibus territare homi-nes, alij prædictionibus futurorum in ad-mirationem ſui trahere cupiunt audien-

tes,

tes. Nonnulli verò ad hoc ſummo conatu laborant, vt homines irrationabili furore turbatos aut melancholia furentes terreant, lædant vel occidant, quod experientia ſæpiùs factum agnouimus. Hinc ſanctus Ioannes Chryſoſtomus in tertio libro de prouidentia ad Stagyrium Monachum dicit: Omni actione diabolica potentior eſt ad nocendum mœroris magnitudo, quia dæmon quoſcunque ſuperat per mœrorem ſuperat. Eum ſi auferas, nihil à dæmone quiſquam lædi poterit. Hoc autem dæmonum genus raró eſt maleficis familiare, propter inconſtantiam affectionum, & leuitatem qua territare multos gaudent potiùs quàm vnius mulierculę ſubeſſe imperio. Commorantur tamen interdum vt pollicentur veſanis in vitro, vel in Cryſtallo ſiue in ſpeculo, & carminibus concitati reſponſa dant mulieribus, & ſi quis venturus eis malè dixiſſet in via prænunciant. Et hoc maleficarum genus multum aliquotiens differt à reliquis, quoniam quod illę maleficio reddunt infirmum, iſtę curare pollicentur: Verùm quia maleficium vtplurimùm repellunt maleficio, earum acceſſus interdicitur ab Eccleſia omni Chriſtiano. Quartum genus dęmonum nuncupatur aquaticum, quoniam ſe hu-

moribus immergens circa lacus & fluuios habitat, ira plenum, turbatum, inquietum & fraudulentum, quod in mari tempeſtates concitat, nauigiaque demergens in profundum, multis vitam aufert in aquis. Et iſti dæmones quoties aſſumunt corpus viſibile in ſexu frequentius apparent fœmineo, & in maſculino rariùs videntur, propterea quòd in locis verſantur humidis, & molliorem vitæ ductum ſequuntur, nec vile ſchema facilè cæterorum conſuetudine poſſunt aſſumere. Vndè Naiades Nereidesq; aquarum Nymphas non maſculino ſexu, ſed fœminino dudum nominauit antiquitas. A noſtris autem aquaticæ mulieres, id eſt, Waſſerfrauwen/communi vocabulo dicuntur. Qui verò habitant in locis ſiccioribus & ſubaridis, quoties hominibus corporaliter apparent viſibiles in viros ſe transformant. Diuerſarum quoque ſpecies aſſumunt beſtiarum, pro vt varijs tanguntur affectionibus. Sancti autem Angeli quoniam affectione nunquam variantur, vniformiter ſemper apparent in forma virili. Nuſquam enim legimus ſcriptum, quòd bonus ſpiritus in forma ſit viſus muliebri aut beſtiæ cuiuſcunque, ſed ſemper in ſpecie virili. At verò ſæpiùs viſi ſunt dæmones circa flumina &

fontes in ſpecie mulierum, aliquando choriſantes, aliquando capillos more fœminarum explicantes, nonnunquam verò cum hominibus loquentes, & varias ludificationes exercentes. Et hoc genus dæmonum non conſueuit cum maleficis habere commercium. Quintum genus ſubterraneum dicitur, quod in ſpeluncis & cauernis, montiumque remotis concauitatibus demoratur. Et iſti dæmones affectione ſunt peſsimi, eosque inuadunt maximè qui puteos & metalla fodiunt, & qui theſauros in terra latentes quærunt, in perniciem humani generis paratiſsimi. Hiatus efficiunt terræ, ventosque flammiuomos ſuſcitant, & fundamenta ædificiorum concutiunt. Noctibus aliquando de montibus turmatim egreſsi mirandas ſtupendasque in campis ducunt choreas, & quaſi vnius ducis metuẽtes imperiũ, ſubitò euaneſcũt ad ſignum, & ad ſua diuerticula reuertuntur. Interdũ nolarum inter eos auditur ſonitus, & ſe nonnunq̃ ſpiritus eſſe hominum, vita defunctorum mẽtiuntur. Nihil magis quęrunt quàm metum hominũ & admirationẽ. Vndè habemus compertum quòd ſimpliciores hominũ quoſdam nonnunquam in ſua latibula montium duxerunt ſtupenda mirantibus oſtendentes

dentes ſpectacula, & quaſi beatorum ibi ſint manſiones, amicos ſe viuorum mentiuntur. Ex his quoque dæmonibus quidã incubones ſunt theſaurorum, quos auaritia mortalium abſcondit in terram, & ne rurſus in vſus perueniant hominum, eos ſubducunt, furantur & cuſtodiunt, & quandoque de loco in locum tranſponunt. Et hoc genus dæmonum cum maleficis mulieribus nullum conſueuit habere commercium.

Sextum verò dæmonum genus appellatur lucifugum, propterea quòd lucẽ maximè horrent & deteſtantur: quia nec diebus vnquam apparent, nec alio modo corpus quàm de nocte poſſunt aſſumere. Hoc eſt negotium quod in tenebris perambulat, genus dæmonum imperſcrutabile ac penitùs tenebroſum, paſsionibusq́ue frigidis agitatum, malitioſum, inquietum & perturbatum, quod occurrentes homines nocturnis violenter comprimit horis, ſæpiusq́ue (Deo permittẽte) aut flatu quoſdam interficit, aut contactu. Maleficis non conuenit hoc genus dæmonum, neque carminibus arctari poteſt, quia & lucem fugit, voces hominum ſimulq́ue omnem tumultum. Aëreum maximè ad maleficia & fœminatum conſueuit occurrere, quo-

niam

niam cæteris eſt omnibus magis ſubtile, & audaciſsimæ temeritatis. Terreſtriũ quoque nonnulli maleficis, vt eſt dictum, ſubſeruiunt, qui tamen inferiori gradu habiti, maiora illa maleficia inducere minimè poſſunt. Cõſtat igitur manifeſtè quòd tota poteſtas maleficarum in qua tàm miranda faciunt dæmonibus à Domino Deo limitata conceditur, & quando ille non permittit, nihil operantur.

DE PERMISSIONE diuina.

QVare Deus cùm ſit iuſtus & vindex malorum, tanta maleficia in perniciem humani generis fieri permittit, quibus nõ ſolùm peccatores, ſed etiam innocentes multi pereunt grauiter cruciati.

Ad hanc quæſtionem taliter me dudum coram Maieſtate tua conſtitutum memini reſpondiſſe. Optimus Deus iuſtus & rectus, pius & miſericors, quicquid permittit, iuſtè permittit, quoniam iuſtus eſt, & non eſt apud illum iniquitas, ſed omnia in vero iudicio quę fiunt aut facit, aut permittit. Cùm ergò quæritur, quare Deus mala fieri permittat, reſpondemus. Ideò permittit, quia iuſtus eſt. Num videatur

Maieſtati tuæ ô Cæſar quam dedimus abſurda reſponſio, quoniam diuinæ bonitati non præiudicat vllatenus, quod mala fieri iuſtiſsima ratione permittit, potiùs autem præiudicaret ſi mala in præſenti mundo fieri non permitteret. Enimuerò ſi non permitteret fieri mala, iam homo peccare non poſſet, eſſet certè inpeccabilis quod ejus naturæ non conuenit, cui ab initio liberum arbitrium conditor omnium dedit. Homo etenim creatura cùm ſit & non creator, eſt neceſſariò tàm ad bonum conuertibilis quàm ad malum, cuius eſſe dependet à ſummo creaturarum opifice omnium, quemadmodum à cauſa ſui eſſe omne cauſatum. Creare verò ſoli Deo relictum eſt, qui eſt incorruptibilis & ſempiternus, corruptibile autem omne neceſſariò deficit, conſeruatur autem bonitate creatoris quamdiu cauſæ influentiam non amittit. Vndè fieri nec potuit, nec decuit quòd homo ex conditione ſuæ naturæ crearetur impeccabilis, quo ſolus gaudet naturaliter opifex omnium Deus, qui eſt incommutabilis & ſempiternus. Quoties verò confertur homini vt peccare nō poſſe videatur, nec libertas arbitrij tollitur, nec poſsibilitas ſimpliciter aufertur, ſed voluntas in bono confirmatur. Et quotienſcun-

cuiſcunque hoc donum confertur creaturæ, munus eſt gratiæ non naturæ. Dicit .n. ſcriptura: Deus ab initio creauit hominem & reliquit eum in manu conſilij ſui. Nam propriè loquendo eſſe nō poteſt, vt homo mortalis in originali diſplicentia conceptus & liberum habeat arbitrium, & non poſsit committere peccatum. Dicit enim ſanctiſsimus præſul Auguſt. Prima libertas voluntatis erat poſſe peccare, nouiſsima erit in gloria multò magis, non poſſe peccare. Itaque ſi homo peccare non poſſet, propriæ voluntatis ſuæ dominum non haberet. Vndè quamuis omnipotens Deus peccatum non velit, peccare tamen homines & malum facere iuſtè permittit, quatenus libertate arbitrij permanente, & virtus boni operis meritum, & prauitas voluntaria recipiat, quod fecerit malum. Nemo enim aut benè facit aut peccat inuitus. Iuſtè igitur omnipotens Deus peccare & malum facere homines permittit, quibus à principio libertatem arbitrij cōceſsit. Sunt autem multæ rationes à ſanctis Doctoribus dudum aſsignatæ, quare omnipotens maleficia tanta fieri per dæmonum cooperationem permittat, quarum ordine neceſſario breuiter faciemus mentionem.

Prima

Prima eſt, vt diuinæ manifeſtetur excellentia poteſtatis, qui ſolus eſt incommutabilis; & ſupra omnem longe poſitionem. Omnis autem creatura mutabilis, ad incommutabilem creatorem nullam habet comparationem. Vndè in Numeris legitur: Non eſt Deus quaſi homo vt mentiatur, nec vt filius hominis vt mutetur. In Eſaia quoque dicitur: Deus fidelis abſque iniquitate iuſtus & rectus. In libro etiam Thobiæ ſcribitur: Iuſtus es Domine, & omnia iudicia tua vera ſunt, & oẽs viæ tuæ miſericordia, veritas & iudicium. Et in libro ſancti Iob legimus: Abſit à Deo impietas, & ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis reddit ei, & iuxta vias ſingulorum reſtituet eis. Omnis igitur homo qui ſuam ignorantiam & infirmitatem rectè intelligit, quam ſit nihil comparatus ad creatorem ſuum patenter agnoſcit. Iuſtè namque Deus permittit peccare hominem, quo & libertas continuetur arbitrij, & excellentia hominibus innoteſcat magni Dei. Secunda ratio eſt, vt inperſcrutabilis Dei ſapientia innoteſcat mortalibus, quę nouit ex noſtris malis elicere bonum, cùm vnius peccatum alterius facit eſſe meritum ad virtutis incrementum. Nam ſi malum fieri non permitteret, quis noſtrum

ſtrum intelligeret bonum? Facit enim Deus bonum & ordinat, mala verò non facit, ſed ab impijs facta ne inordinatè veniant ipſe diſponit. Neq; malitia hominum Dei voluntatem impedit, neque poteſt homo quicquam quod Deus non permittit.

Tertia verò cauſa eſt, quòd omnipotés fieri maleficia permittit, vt manifeſtet ſuam clementiſsimam bonitatem in eos qui peccauerunt & egerunt pœnitentiã, quam nullatenus poſſet oſtendere, ſi creaturam non permitteret peccare. Nã ſi nullus eſſet peccator, nec Deus poſſet eſſe miſerator. Sed quoniam in multis offendimus omnes, vbiq́ue Deus inuenit quod remittat, vbiq́ue reus occurrit, in quo ſuam miſericordiam pius conditor oſtendat. Vndè ſanctus Præſul Auguſtinus: Si leuis morbus eſſet contemneretur Medicus, non quæreretur, ſi Medicus non quæreretur, morbus non finiretur, ideò vbi abundauit peccatum abũdauit & gratia, quæ ſola diſcernit redemptos à perditis, quos in vnum coaceruat maſſa perditionis, ab origine ducta creationis. Eſt ergò miſericordia Domini ſuper omnia opera eius.

Quarta verò ratio diuinæ permiſsionis eſt, vt iuſtitia creatoris in eos declaretur, qui peccauerunt, & non egerunt pœ-

nitentiam, quoniam ſi omnes beneface-rent, & nemo peccaret, nihil haberet Dei iuſtitia quod puniret. Vt ergò iuſtitia locum habeat, diuina permiſsione creatura peccat. Iuſtus enim eſt Dominus, *qui* reddet vnicuique ſecundum opera voluntatis ſuæ.

Quinta ratio eſt dignitas conditionis humanę, quia ſi Deus non permitteret peccare hominem, brutis videretur deterior, quæ nulla impellēte violentia naturæ motibus liberè vtuntur. Nā & ſi ratione bruta careant, liberum tamen naturæ motū habent, quem ſequuntur, in quorum comparatione homo videretur inferioris conditionis, ſi liberum non haberet arbitrium voluntatis. Permiſit autem homini Deus voluntatem liberam, cuì nec reges imperant, nec principes.

Sexta ratio eſt laus meriti conſtantiæ humanæ virtutis, quando iuſtum virum propterea laudamus, quia cùm potuiſſet tranſgredi non eſt tranſgreſſus, ſed gratia Dei adiuuante in bonæ voluntatis cōſtantia permanſit.

Septima ratio quare omnipotens Deus permittat dæmones tanta maleficia inter curſu maleficarū facere, eſt vt illi qui contempta veritate delectantur mendacio,

per

per inuentorem mendacij diabolum ſeducti penitùs decipiantur. Dignum eſt enim, vt incantatores atque maleficæ, qui ſalutaria Chriſti documenta ſequi deſpiciunt, à dæmonibus decepti omnes ad inferos demergantur in æternum puniendi. Suffragium à dæmonibus totius humani generis hoſtibus expetunt, & ſaluatorem mundi, quem ſolùm adorare debuerant, contemnunt. Iuſtum eſt enim, vt is qui veritatem ſpontanea voluntate deſerens adhæret mendacio, in interitũ à diabolo prꝗcipitetur. Octaua cauſa eſt manifeſtatio diuinæ poteſtatis, cuius potentia & virtus eſt ſuper omnem creaturam. Enimuerò cùm Deus omnipotens aliquando magna permittit diabolo, & parua quædam denegat, quam ſit infirmus humani generis hoſtis, & diuinæ Maieſtati ſubiectus in omnibus manifeſtat. Nihil enim à ſe ipſo poteſt Diabolus, ſed omnia quæ facit, Deo permittente facit. Cauſa igitur omnium prima, propter quam omnipotens Deus fieri maleficia permittit iuſtitia èſt, qua libertatẽ quam creaturæ ſemel à principio contulit, ordine inuiolabili cuſtodit. Verùm qa poteſtas creaturæ omnis à ſuo creatore dependentis reſtricta eſt & limitata, nec diabolum omne quod vult poſſe mani

feſtum eſt, nec hominem voluntate quantumlibet deprauatum. Voluntas quidem eſt libera, ſed poteſtas certis & neceſſarijs gradibus limitata. Quoniamquidem ſi dæmones poſſent omne quod volunt, nihil tutum in humanis permaneret, ſed labefactarent omnia. Ligatam verò poteſtatem dæmonum hiſtoria ſancti Iob manifeſto demonſtrat exemplo, quem non amplius tentare Satan audebat, quàm ei fuerat diſpenſatione diuina permiſſum. Nemo enim in preſenti mundo quantumlibet iuſtus aut fortis dæmonum furori poſſet reſiſtere, ſi pro eorum arbitrio libera ſemper nocendi poſſent vti poteſtate. Ante verò dominicam paſsionem maiore quàm poſteà libertate vtebantur poteſtatis, ſed Chriſto mortem pro nobis in ara crucis guſtante, valdè iam deinceps eorum eſt imminuta poteſtas. Saluatore in Euangelio dicente: Nunc princeps mundi eijcietur foras. Etenim Chriſti humilitas & perſeuerantia ſanctorum audaciam dæmonum valdè reſtrinxerunt, ita q̄ incentores malorũ rectè nũcupari poſſunt, impulſores verò minimè. Nec inualeſceret contra nos diabolus, niſi vires ex noſtris peccatis acciperet. Hinc nos ſcriptura admonet, dicens: Reſiſtite diabolo & fugiet à vobis.

vobis. Et iterum: Nolite locum dare Diabolo. Concludendo igitur ſermonem ad intelligentiam propoſitæ quæſtionis, quare DEVS fieri tot maleficia permittat, rationes credo ſufficienter manifeſtas. Nam & ſi voluntas dęmonum ſemper ſit iniqua, poteſtas tamen nunquam poteſt eſſe iniuſta, quoniam quòd malè vult ex proprio habet arbitrio, quòd autem malè facere poteſt ſolùm habet à Deo. Et hæc quantum ad eos pertinet qui mala faciunt dicta ſunt. Sed quare omnipotens Deus permittit dæmones lædere homines medio maleficarum, qui in nomine ſanctæ Trinitatis baptiſati ſunt, & fideliter credunt in vnigenitum filium eius Dominũ noſtrum Ieſum Chriſtum? Nam ſi malos, peruerſos, & infideles in corpore & in rebus tantùm lædere poſſent, coercerentur verò ab acceſſu & læſione bonorũ atq; fidelium, permiſsionis iuſtum rectè videretur eſſe iudicium. Nunc autem frequentiùs boni & innocentes dæmonum maleficijs infirmantur, & quandoque etiam vita priuantur, vt ſilentio iacturam rerum temporalium quam ſæpè maleficiati patiuntur tranſeamus, multis venit in ſcrupulum cur iſta permittat omnipotens, qui nihil permittit iniuſtè.

Huius propoſitæ quæſtionis non aliàs quàm à priſcis atq; catholicis accepi Doctoribus, quātum potero breuiter neceſſarias per ordinem aſsignabo rationes. Et prima quidem ratio eſt probatio fidei Chriſtianorum & experientia integritatis, vt maleficijs dęmonum flagellati diſcāt in paſsionibus carnis, quam fidem & dilectionem ad Deum habeant in abſcondito mentis. In proſperis eſſe longanimem non eſt difficile, ſed in aduerſis cum humili patięntia à Saluatore fidelium præſtolari auxilium, non mollium eſt, ſed fortium & verè fidelium Chriſtianorum. Didicit in ſua tribulatione ſanctiſsimus Iob, quantam in Deum fidei haberet conſtantiam, qui anteà in trāquillitate cuſtodierat ſine tentationis iaculo pietatem. Hinc ſimul notandum, quòd illi quos dæmonum vel hominum maleficia quomodocunque fecerunt infirmos, qui pro ſanitate recuperanda maleficos & incantatores quoſcunque vel accedunt, vel conſulunt, ſiue per ſe, ſiue per alios, contra Dei & Eccleſiæ præcepta faciunt, & neque fidem in Deum habent veram, neque dilectionem. Sanitatem quippè morituræ carnis Deo præferunt, & ſalutem non à Chriſto ſed à diabolo & eius miniſtro quærunt. Malunt enim

in no-

in nomine diaboli ſani ſed infeliciter viuere, quàm hîc pro Chriſti amore modicum pati, & poſteà cum eo in perpetuum gaudere. Qui verò maleficos non accedit, propterea quoniã Deus prohibuit, males viuere cum obſeruantia mandatorum Deî in egeſtate & ægritudine quàm cõtra Deũ in diuitijs & corporis ſanitate, ille DEVM veraciter diligit, & integritatem Chriſtianę fidei rectè cuſtodit. Nõ ſunt inter Chriſtianos tollerandi ô ſacratiſsime Cęſar homines mente corrupti & reprobi circa fidem, qui per maleficia curant maleficiatos, qui furta miniſterio dæmonum reuelant & adulteria, qui lapidum aut ſpeculorum inſpectione prędnunciant futura. Non exaudias illos precor qui diuinarũ legum ignari, huiuſmodi miniſtros dæmonum imperio tuo exiſtimant vtiles, propterea quod maleficio nouerunt maleficia diſſoluere, quoniam iſta pernicioſa curatio corporum, mortem inducit animarum, & facit homines à Deo creatore omnium recedere, & impijs apoſtatis dæmonibus adhærere, cum quibus poſt mortem damnabuntur in æternum.

Secunda ratio quare omnipotens Deus maleficio lædi permittat innocentes, eſt augmentum meritorum, vt videlicet pro-

bata eorum in tribulatione patientia, coronam gloriæ in cœlo digniorem mereantur. Nam vt ſacer inquit Auguſt. *Homo ſibi ignotus eſt quid ferre poſsit, quid non poſsit, aliquando metuit ſe nō poſſe quod tamen poteſt, cùm accedit tentatio quaſi interrogator quidam, homo inuenitur à ſeipſo, qui priùs latens neſciebat ſeipſum.* Diuus Archiapoſtolus Petrus, antequam ſuperueniſſet ei tentatio, & ſe latebat & alios quam eſſet inconſideratus & infirmus, acceſsit illa & apparuit, infirmitas quæ latebat. Maxima igitur hominis probatio tentatio eſt, ſacra teſtante ſcriptura: *Vaſa figuli probat fornax, & homines iuſtos tentatio tribulationis.* Facilis eſt in proſperitate patientia, quoniam mentem nulla pulſant aduerſa. Multæ autem tribulationes iuſtorum, ſed de omnibus liberabit eos Dominus noſter Ieſus Chriſtus.

Tertia diuinæ permiſsionis ratio eſt humilitatis cuſtodia, quatenus homo fidelis & iuſtus Deum ſemper timeat, & nūquam de ſua fortitudine vel iuſtitia præſumat. Hinc de reprobis dicit ſcriptura: In labore hominum nō ſunt, & cum hominibus non flagellabuntur. Ideò tenuit eos ſuperbia, operti ſunt iniquitate & impietate ſua,

prodiſt

prodijt quaſi ex adipe iniquitas eorum. Miſerentis Dei eſt, quòd homines bonos & iuſtos interdũ permittit aduerſitatibus concuti, quos nouit in proſperis non poſſe humiliari. Multos enim tribulatio fecit humiles, quos ſecũda reddidiſſent elatos. Denique maleficiorum timida imaginatio facit bonum hominem timere Deum ſuum, & eius ſedulò inuocare auxilium, quo munitus contra dæmonum incurſus, ſe poſsit confidere tutum. Nemo autem ſuperbus & præſumens de viribus ſuis à maleficijs dæmonum ſe tutum exiſtimet, quoniam quẽ inflatum ſuperbia Dei protectio deſerit, dæmonum maleficijs proculdubiò pateſcit.

Quarta ratio eſt, vt bonorum malorumq́ue diſcretio habeatur. Dicit enim de bonis ac Deo dilectis hominibus ſcriptura in actibus Apoſtolorum, quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Et ſanctus Chriſti amator Paulus in quadam Epiſtola dicit: Omnes qui volunt in Chriſto piè viuere, perſecutionem patientur. Sapientiſsimus quoq; rex Salomon in Prouerbijs dicit: Quem diligit Dominus corripit, & quaſi pater in filio complacet ſibi. Res Chriſtiano nimis glorioſa, pro Dei amore patiẽter tolerare

 aduerſa,

aduerſa, ſiue à malis hominibus inferãtur ſiue à dæmonibus. Datur enim poteſtas diabolo eiusque miniſtris lædendi homines bonos & iuſtos, non in eorum confuſionem ſicut petrones exiſtimant, ſed in maximam potiùs & certam animæ conſolationem. Enimuerò cùm benè viuit homo iuſtus neminem lædit, neminem offendit, nulli facit iniuriam, Deum ſuum toto corde diligit, timet & veneratur, omni ſollicitudine mandata eius cuſtodiens, & nihilominus tribulatur à maleficis, ſiue in corpore, ſiue in reb., ſiue in vtroq;, verè beatus eſt homo ille, qm̃ cùm probatus fuerit accipiet coronã vitæ, quam promiſit Deus his qui diligunt eum. Oĩs qui rectè viuit in vnitate fidei catholicæ Eccleſiæ Chriſtianorum, & mala in hoc mundo recipiens pro Dei amore patienter tolerat, certum eſt ſignum quod in Dei gratia ſaluandus perſeuerat. Quo circa de malis & reprobis ita ſcriptum legimus: Quare impij viuunt, ſubleuati ſunt, confortatique diuitijs. Domus eorum ſecuræ ſunt & pacatæ, & non eſt virga Dei ſuper illos, ducunt in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcendunt. Manifeſtum enim damnationis eſt ſignum, ſi hîc malè viuas in peccatis & vitijs Deo contrarius & in bonis fortunæ

corporis-

corporisq́ue ſanitate proſperatus. Quinta ratio quòd omnipotens permittit homines bonos & iuſtos tribulari à malis & reprobis, eſt propter mentis omnimodam purgationem. Nam ſicut ſcriptura dicit: Non eſt homo iuſtus in terra qui faciat bonum & non peccet. Sed cùm Deus nullum peccatum tranſeat impunitum, ordinat iuſtis hominibus per miſericordiam pro eorum delictis pœnas temporales, impijs verò & reprobis per iuſtitiam æternas. Commutat ergò ex miſericordia pœnitentibus pœnam æternam in temporalem, quam vel in hoc mundo patiantur neceſſarium eſt, vel poſt mortem in purgatorio. Verùm quia purgatorij tormenta ſunt horrenda atque grauiſsima; miſericors Deus pœnitentes quos diligit in hac vita purgare varijs modis cõſueuit, per incommoda diuerſarum in corpore & in rebus tribulationum. Proſunt enim maleficia impiorum bonis & iuſtis hominibus ad medelam, ipſis autem inferentibus ad damnationem.

Sexta ratio eſt vt homo per incurſus dæmonum maleficatus reuocetur ad pœnitentiam, & proponat in corde ſuo neceſſariam vitæ emendationem. Omnipotens etenim Deus non ſubitò, cùm peccamus,

immittit

immittit vindictam, ſed vſque ad præfinitum tempus noſtram expectat emendationem. Si verò pœnitentiam agere *neglexerimus* venit ad nos vindex malorũ, *quando* non putamus, & qui nos peccatores *in* tranquillitate pœnitendo recognoſcere contempſimus, in tribulatione ſerò tandem recognoſcemus. Hinc ſanctus Propheta in perſona Dei loquitur, dicens: Si dereliquerint filij eius legem meam, & in iudicijs meis non ambulauerint, & mandata mea non cuſtodierint, viſitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum, miſericordiam autem *meam* non diſpergam ab eis, neque *nocebo in* veritate mea.

Septima ratio quare omnipotens Deus permittit maleficia dæmonum præualere bonis & innocentibus, eſt vt amputetur eis nimium licentioſa peccandi occaſio. Sunt enim multi pauperes & infirmi Deo placentes, boni & deuoti & humiles, quos inopia & ægritudo corporis in Dei amore conſeruant, qui ſi diuites honoribuſque ſublimati eſſent, citò in profundum vitiorum à ſanctitatis propoſito defluerent. Non expedit omnibus ad ſalutem habere cum ſanitate honores atque diuitias, nec diuturnior vita hominem ſemper efficit melio-

meliorem. Propterea omnipotens Deus volens in eos quos elegit miſericordiam ſuam oſtendere permittit bonos, iuſtos & innocētes varijs calamitatibus ſubiacere. Et aliqñ per dæmones, aliqñ per malos homines, aliqñ per diuerſis alijs modis ac medijs aufert ab huiuſmodi hoïbus diuitias & honores, qbus malè p̄ſciuit vſuros, quatenus humilitatem in paupertate & abiectione cuſtodiant, quam in opulentia & ſublimitate poſiti minimè conſeruaſſent. Permittit etiam ſæpiùs multas eos & magnas ægritudines incidere, quibus læta ſanitas carnis maximam intuliſſet ægritudinem mentis. Denique permittit maleficio quoſdam ad mortem impelli, vt amputetur eis peccandi licentia, qua fuerāt abuſuri diutius in vita permiſsi. Hinc de viro iuſto dicit ſcriptura: Raptus eſt ne malitia mutaret intellectum eius, & ne fictio deciperet animam eius.

Octaua ratio diuinæ permiſsionis eſt, vt homines Sacramenta venerentur Eccleſiæ, quæ magnam habent virtutem contra omnia maleficia malignorum ſpirituum. Rarò enim maleficijs dæmonum læditur, qui Sacramenta & ritus Eccleſiæ Catholicæ debito cum honore veneratur. Et propria maleficarum confeſsione ſæpiùs audiuimus,

diuimus, quòd miſſarum auditio & vſus rerum benedictarum ab Eccleſia multùm infirment dæmonum poteſtates. Neque enim fruſtrà benedicũtur in *Eccleſia Dei*, ſed vt ſint quæ diuinæ protectionis munimen dæmonibus oſtendant metuenda ſignacula. De pueris verò & infantibus, qui in Chriſto renati maleficijs dæmonum vel hominum quandoque necantur, non dubitamus quin diuina prouidentia hoc fieri permittat eis in ſalutem, quæ omnia nouit in melius ordinare mortalibus. Sæpè tamen contingit infantes maleficijs perire propter delicta parentum.

FINIS.

DE VENEFICIO ET VENEFICIS, ſcripturæ diuinæ, & quorundam Patrum teſtimonia.

GAL.5. Manifeſta ſunt opera carnis, quæ ſunt hæc, adulterium, ſcortatio, &c. veneficium, φαρμακεία, *&c. de quibus prædico vobis quemadmodum & prædixi, quòd qui talia agunt, regni Dei hæredes non erunt. De pœna æterna Magorum & Veneficarum non reſipiſcentium, quid nobis ſtatuendum ſit, hinc colligere promptum eſt.*

Exodi vigeſimoſecundo: Maleficam non ſines viuere. Deuteron. decimooctauo: Non inuenietur in te, qui tranſire faciat filium ſuum aut filiam ſuam per ignem, diuinans diuinationes, præſtigiator & augur, neq; maleficus: neq; incantator, neq; interrogans Pythonem, neque magus, neque quærens à mortuis.

Abomina-

Abominatio enim Iehouæ eſt, quicunque facit hæc, & propter abominationes iſtas Iehoua Deus tuus eijcit illas à facie tua. Ier. 27. Negat Propheta audiendos eſſe Pſeudoprophetas, diuinos, augures, maleficos. 1. Sam. 28. Saul boni principis officium fecit, ſublatis è terra Pythoniſſis & Magis. 2. Reg. 1. Ahaſiæ regi vicio datur, quòd BaalZebub Idolum Ecronitarum, de valetudine ſua ſibi conſulendum duxit: ac tùm periere centum viri, cum ſuis ducibus, qui miſſi erant ad comprehendendum Heliam Prophetam, eò quòd is impium Regis inſtitutum improbaſſet, & quidem ſecundum legem. Deut. 18. Quid igitur de ijs dicemus, qui cum aduerſa valetudine correpti pœnas dant peccatorum ſuorum, non verentur Magos & Lamias conſulere?

D. Iohannes Chryſoſt.

Si quis Medicus eſt, potionemq́; dat, accipienda eſt, nec curiosè inquirendum qualis ea ſit, ſed habenda vti ſanitati conducens: ſin veneficus eſt, magus, incantator, non modò non inquirendum qualis ſit, ſed etiam vox fugienda, vtpotè letifera. De Fato, Serm. 7.

D. Auguſt.

D. Auguſt.

Porrò aduerſus Magicas artes, de quibus quoſdam nimis infelices & nimis impios etiam gloriari libet in nomine Dæmonum, ipſam publicam lucem teſtem citabo. Cur enim tàm grauiter iſta plectuntur ſeueritate legum, ſi opera ſunt numinum colendorum? An fortè iſtas Leges Chriſtiani inſtituerunt, quibus artes Magicæ puniuntur, ſecundum quem alium ſenſum, niſi quòd hæc maleficia generi humano pernitioſa eſſe non dubium eſt? Ait Poëta clariſsimus:

Teſtor chara Deos, & te germana, tuumq;
Dulce caput, magicas inuitã accingier artes.

Illud etiam quod alio loco de his artibus dicit idem Poëta:

Atque ſatas aliò vidi traducere meſſes.

Eò quòd hac peſtifera ſcelerataque doctrina, fructus alieni in alias terras transferri perhibentur, nónne in Duodecim tabulis, id eſt, Romanorum antiquiſsimis Legibus, Cicero commemorat eſſe conſcriptum, & ei qui hoc fecerit, ſupplicium conſtitutum? Poſtremò ipſe Apuleius nunquam apud Iudices Chriſtianos de Magicis artibus fuit accuſatus? Quas

vtique ſibi obiectas, ſi diuinas & pias eſſe nouerat, & diuinarum poteſtatum operibus congruas: nō ſolùm eas confiteri debuit, ſed etiam profiteri, Leges culpās potiùs, quibus hæc prohiberentur, & damnanda putarentur, quæ haberi miranda & veneranda oporteret. Ita enim vel ſententiam ſuam perſuaderet Iudicibus, vel ſi illi ſecundum iniquas leges ſaperent, eúmque talia prædicantem atque laudantem morte mulctarent, digna animæ illius Dæmones dona rependerent, pro quorum diuinis operibus prædicandis, humanam vitam ſibi adimi non timeret. Paulò pòſt addit Auguſtinus. Huius autem Philoſophi Platonici copioſiſsima & diſertiſsima extat oratio, qua crimen artium Magicarum à ſe alienum eſſe defendit: ſeq́ aliter non vult innocentem videri, niſi ea negando, quæ non poſſunt ab innocente committi. At omnia miracula Magorum, quos rectè ſentit eſſe damnandos, doctrinis fiunt & operibus Dæmonum: quos videat cur cenſeat eſſe honorandos, neceſſarios eos aſſerens perferendis ad Deos noſtris precibus: quorum debemus opera deuitare, ſi ad Deum verum preces noſtras volumus peruenire.

re. De Ciuitate Dei, libro octauo, cap. 19.

Imperatorum Chriſtianorum, Conſtantini, Conſtantij & Theodoſij. Item Ethnicorum, Diocletiani, Maximiani, Antonini, Iuliani, conſtitutiones aduerſus Magos, Aruſpices, Ariolos, & alios Maleficos, petere licebit è Codicis libro nono, Titul. 18.

DISPVTATIO DE LAMIIS, SEV STRIGIBVS, IN QVA DE earum viribus perſpicuè diſputatur à Thoma Eraſto.

FVR. Quæ ſuperioribus annis de Lamijs ſeu Strigibus inter nos diſceptata fuerant, ea ſic putabam argumentis firmata, vt contradictioni locus relictus non eſſet. Scio enim te de rebus tantis non feſtinanter pronunciare, ſed re tota diligenter verſata & excuſſa demùm ſententiam dicere. Secùs rem habere nūc me ipſa res docet. Etenim cùm heri fortè fortuna in Bibliopolio librum de Lamijs conſpexiſſem, eóque empto heluonis inſtar auidiſsimè deuorauiſſem, argumenta tua in eo non ſine admiratione confutata animaduerti. Mox igitur ad te accurri, vt certiorem huius te rei primus facerem. ER. At ego iam non vidi ſolùm, verùm etiam accuratè perlegi & examinaui. Meminiſti, puto, autorem libri, hoc ipſum, quod nunc feciſſe eum vides, ſtatim poſt edi-

tam

tam noſtram diſputationem, nobis indicauiſſe: nosque viciſsim rogaſſe, vt, ſi meliora, & certiora noſtris haberet, liberè bona pace noſtrâ, publicæ vtilitatis veritatisq; cauſa proferret. FVR. In memoriam ſimul reuocaſti etiam literas, quas ad virum pietate & doctrina ornatiſsimum ſcriptas legi: in quibus ſcribit tantum abeſſe, vt in ſummo librorum ſuorum capite abs ſe tu diſſentias, vt ferè nemo adhuc ſententiam ſuam ſolidius & doctius & præmuniuiſſe & confirmauiſſe videatur. Dum enim Striges illas puniendas concludas pagin. 214. verſu vigeſimo tertio, quæ ſcientes volentesque (nullo delirio, inſania, aut læſæ phantaſiæ morbo correptæ, nec à Dæmonibus obſeſſæ) Deum eiusque cultum abnegent, ac diabolo ſeſe dedant, ſecum te ſentire: qui tales Magorum nomine tùm in præfat. tùm libr. ſecundo, capit. ſecundo, comprehenderit. Putaui, cùm hæc legerem nullam porrò quæſtionem fore, an Striges iuſtè interfici poſſent? ſed hoc ſolùm quæſitum iri, an Striges noſtræ ſub Magis contineantur? & an cum dæmone deſerto Deo fœdus contrahant? ER. Rectè iudicas. Nõ enim aliud nunc agit vir ille doctiſsimus, & laudatiſsimus, quàm vt in imagine fieri duntaxat omnia oſtendat.

FVR. Equidem multa adfert, quæ & veriſimilia ſunt, & magnum in probando pondus habere videntur, argumenta tua propoſitum non ſatis demonſtrauiſſe. ER. Quid verò ais? An vel vnicum ex noſtris argumentis infirmatum aut confutatum putas? Falleris, ſi quid horum opinaris, toto cœlo. Si relegere noſtra & conferre cum illis libet, verum me dicere affirmabis ſine omni hæſitatione. Quin imò narrabat nuper nobis amicus, ſtudioſos quoſdam Iuris contuliſſe, atque idem iudicauiſſe. Minus multò dubitabunt Theologi. Nam ſanctis ſcripturis, non Iureconſult. placitis, quæ nunquã didicimus, rem confecimus: nec alijs argumẽtis impugnare quiſquam noſtra debet. FVR. Hoc autor ſtrenuè facit, dum argumenta tua imbellia & mutila eſſe probat, teq; Dei mentem non rectè intelligere oſtendit. ER. Conatus eſt facere: q̃d perfecerit, tùm intelliges, cùm inter ſe amborum rationes contuleris. FVR. Si moleſtum non eſt, pleniùs mihi, quæſo te, concertationem hanc explica. ER. Non eſt neceſſe. Dicta namq; ſunt vel omnia, vel ſatis multa, vt nihil deſideraturus ſis: ſi modò attẽtè relegere velis. FVR. Cupio tamen quædam apertiùs exponi, quæ vel non attigiſti, vel cócisè nimis propoſuiſti.

Capita præſentis diſputationis

poſuiſti. ER. Quando ita vis, age interroga. FVR. Primùm velim te ſagas vel definitione vel deſcriptione breui comprehendere. Deindè quomodo & quibus rebus à ſceleratis Magis diſtinguãtur, docere. Poſt hæc cur mortis ſupplicio affici rectè poſſint, audire iterum aueo. Deniq; argumenta, quæ tibi obiecturus ſum, diſſolui mihi opto. Et ne qua in parte me ipſum fallam, ante omnia nomina, quibus vſuri ſumus, diſtingui cupio. Etenim ſagæ, de quib. agimus apud Græcos & Latinos variè nominari videntur. Quippè φαρμακίδες & φαρμακεύτριαι à nomine φαρμακείας (quo nomine ars earum exprimitur) Græcis: Magæ, Lamiæ, Sagæ, Striges, Veneficæ, Incãtatrices, Maleficę, Latinis ꝓmiſcuè & cõfusè vocantur. Quàm porrò ſit incertus horũ nominũ vſus apud autores, & q̃ ſæpè confundantur, nimis ſcio. Nam & res diuerſas eodem efferunt, & eaſdem pluribus aut omnibus eloquuntur, vt vix aliquando appareat, q̃d ſtatuere oporteat. ER. Rectè mones. Vix n. res vlla vna tot & tàm diſcrepãtibus nominibus appellata eſt: cuius facti cauſam nobis patefaciet eorũ diſtinctio. Ergò ſcire oportet initio, μαγείαν, μαγγανείαν, γοητείαν, φαρμακείαν, apud Græcos ſæpè certas ſignificare vel artes, vel modos operãdi: ſæ-

Nomina Sagarũ multa & varia ſunt.

piùs inter ſe omnia ſic confundi, vt vnumquodque omnes ſignificet aut plures: ſæpiſsimè pro præſtigijs, impoſtura, *dolo*, fraude, calliditate, deceptione, *omnia poni*. Neque enim veteres (de doctis loquor) adeò rudes & vecordes fuerunt, vt non viderent, Magorum & ſimilium pollicitationes maxima ex parte falſas, & nil aliud eſſe, quàm fucos & præſtigia anileſque fabulas. Eadem propè eſt Latinorum conditio, ſiue à Græcis mutuati fuerint, ſiue ipſi inuenerint. Non enim eandem rem diſtinctè ſemper ſignificant, Magus, Vates, Incantator, Præſtigiator, Veneficus, Maleficus, ſed & frequenter vnum pro *alio* ponitur, & frequentiſsimè pro impoſtoribus omnia ſumuntur. FVR. Cur putas φαρμακεύτριας appellatas? ER. Nomen φάρμακον (vndè φαρμακεία, φαρμακεύτρια, φαρμακίς, deriuantur) in bonam & in malam partem à Græcis accipitur, quomodo etiam Latinis medicamenti & veneni nominibus vſi ſunt. Sed quia hîc de bonis & ſalutaribus pharmacis, quibus Medici inſtructi aduerſus morbos pugnant non diſputamus, hac nominatione relicta, de altera videndum erit. Reperimus igitur apud autores idoneos ſuprà dictorum nominum, quoties in malam partem ſumuntur, no-

Cur ſtriges vocatæ ſint pharmaceutriæ.

tur, notionem tripertitam eſſe. Etenim aliquando lethale venenum, non rarò philtrum, hoc eſt, amatorium medicamentum ſignificant: quod duplex etiam eſt. Nam alia ex his intra corpus ſumuntur, *Philtri duo* quæ ferè venena ſunt, aut certè venenata *ſunt genera.* & maligna: alia in verbis, characteribus, imaginibus, cæremonijs, actionibus, certarum rerum infoſsionibus, & ſimilibus magis conſiſtunt. Quæ tùm his, tùm illis, occupabantur, φαρμακεύτριαι & φαρμακίδες nominabantur: vt vel ex vno ſecundo Eidyllio Theocriti, quod φαρμακεύτρια inſcribitur, & eiuſdem ſcholijs ab vnoquouis intelligi poteſt. Tertia ſignificatio τῆς φαρμακείας paulò generalior eſt, ac pro omni incantatione ponitur, quocunque ea modo, aut quibus inſtrumentis obeatur, cuiuſcunque tandem finis gratia exerceatur: niſi fortè Necromantium, & alias Diuinationum ſpecies non comprehendat. Inter hanc & ſecundam ſignificationem hæc propè ſola eſt differentia, quod in amoris veneficio tantùm amoris conciliandi cauſa omnia fiant, ſiue carmine ſiue rebus alijs qbuslibet peragatur. In tertia oĩa & eadem aliqñ vſurpantur, ſed fines ſunt alij atque alij. Quanquàm & amo-

i 5 rum

rum incantamenta (de illis loquor, quæ non bibuntur, & corporibus non admouentur) ob id aliquando adhiberentur, vt amaſius, ſi redire nollet, necaretur. Quo fit, vt pertenuè ſit inter vtrunque ſignificatum diſcrimen: & quod de ſecundis dicitur, de tertijs etiam rectè dici poſsit. FVR. Teſtibúsne idoneis probare hæc potes? ER. Poſſum. Plato in libr. 11. de Legibus hæc habet: *Διτ]αὶ γὰρ δὴ φαρμακεῖαι κατὰ τὸ τῶν ἀνθρώπων οὖσαι γένος, ἐπισχοῦσι τὴν διαῤῥησιν. ἣν μὲν γὰρ τα νῦν διαῤῥήδην εἴπομεν, σώματι σώματα κακουργοῦσα ἐστι κατὰ φύσιν: ἄλλη ἣ μαγγανείαισί τισὶ καὶ ἐπῳδαῖς καὶ καταδέσεσι λεγομέναις, πείθει. τοὺς μὲν τολμῶντας βλάπ]ειν αὐτοὺς ὡς δύναται τὸ τοιοῦτον τοὺς δ' ὡς παντὸς μᾶλλον, ὑπὸ τούτων δυναμένων γοητεύειν, βλάπ]ονται.* Paulò pòſt duplicem quoque legem ob id ſanciendum monens, ait: *Διχλάβοντας δὲ διχῆ τὸν τῆς φαρμακείας περὶ νόμον, ὁποτέρως ἂν τὶς ἐπιχειρῇ φαρμάτ]ειν.* Poſteà lege poſita de illis, qui pharmaco exhibito nocent, alteram ponit de incantationibus his verbis: *Ἐὰν δὲ καταδέσεσιν, ἢ ἐπαγωγαῖς, ἢ ἐπῳδαῖς, ἢ τῶν τοιούτων φαρμακειῶν, ᾡντινωνοῦν δόξῃ ὅμοιος εἶναι βλάπτοντι, ἐὰν μὲν μάν]ις ὢν, ἤ τερατοσκόπος,]εθνάτω: ἐὰν δ' ἄνευ μαντικῆς ὢν τῆς φαρμακείας ὄφλῃ, ταὐτὸν καὶ τούτῳ γιγνέσθω.* Manifeſtiſsimè demonſtrat hîc

Plato duo facit genera malorũ pharmacorum.

Plato,

Plato, veteres priſco illo ſeculo φαρμακείαν vocaſſe non tantùm veneficia, ſed quamuis incantationis ſpeciem, qua nocere aliquis homini, iumento, frugibus conaretur (vtrùm enim per eum modum noceri poſſet, ipſe quoque Plato dubitauit.) Etenim ne de ſolis ligaturis, illicio, & carminibus (paulò antè etiam imaginum cerearum in triuio aut ſub limine defoſſarum meminerat) loqui videretur, addit generalem iſtam clauſulam, vel quocunq; alio incantamento. Alterum quoq; hoc obiter notandum hîc eſt, quòd verbis μαγεύω, γοητεύω, φαρμάττω, φαρμακεύω, pro eadem re ſignificanda vtitur. Sic & φαρμακεία, μαγγανεία, μαγγάνευμα, ἐπαγωγὴ, καταδεσμὸς, ἐπῳδὴ, idem in hoc loco ſignificant. FVR. Num & alios habes inſuper teſtes? ER. Ariſtoteles quoque nomine φαρμακείας ſic eſt vſus libro ſexto de hiſtor. animal. capit. decimo octauo, & libro nono, capit. decimo ſeptimo. In priore de Hippomane loquens, ait: καὶ ζητοῦσι τοῦτο μάλιστα πάντων, οἱ περὶ τῆς φαρμακείας. Et expetunt hoc maximè omnium Magi vel Incantatores. In poſteriore de aue loquens, ſcribit: καὶ λέγεται φαρμακεία εἶναι, διὰ τὸ πολυειδὴς εἶναι. Et fertur ei aui vis magica ineſſe. Hinc Sagæ apud Ariſtotelem libr. 6. de hiſtor. animal. cap.

Ariſtot. nomine φαρμακείας vtitur pro incantamento.

cap. vigeſimoſecundo, φαρμακίδες vocantur, cùm ſic ſcribit: διὸ καὶ αἱ φαρμακίδες ζητοῦσι καὶ συλλέγουσιν. Apud Ariſtophanem multò Ariſtotele antiquiorem legimus, φαρμακίδες Θετταλαί. Fuiſſe autem Theſſalicas fœminas Incantatrices ſeu Magas certum eſt. Pindari quoque interpres ſcribit, mulieres, quas φαρμακίδας vocat, auem ἴυγγα rotæ alligare, & carmina quædam accinere, vt amaſios reuocent abſentes. Verbum porrò φαρμακεύειν frequentiſsimè ab autoribus poni pro incantare, præſtigias & impoſturas exercere, ne admonitione quidem eget. Illud duntaxat adijciam, cap. decimooctauo Apocalypſ. φαρμακείαν poni pro ſuperſtitione vel impoſtura, cùm ſic ſcribitur: ὅτι ἐν φαρμακείᾳ σου ἐπλανήθησαν πάντα τὰ ἔθνη. Quis verò neſcit, Romanenſes non veris venenis, ſed ſuperſtitionibus & impoſturis dementauiſſe gentes? Ab initio quoque monui, nomina omnia Græcorum, quibus ſpecies quaslibet Incantationis aut Magiæ exprimunt, crebrò ab autoribus pro præſtigijs, idolis, impoſturis, &c. poni: quòd inania, futilia, falſa, inepta, fallacia, iudicarent omnia ferè, quæ à talibus tentantur aut fiunt. FVR. Cur φαρμακίδες appellarint intelligo: nunc cur Magas vocarint, indicato. ER. Minimè

Ariſtophanes.

Pindari interpres.

φαρμακεύειν ſignificat incantare.

Minimè obſcura eſt huius nominationis cauſa. Nam ex iam dictis conſtat, adeò latè patere nomen hoc, vt etiam Diuinatores paſsim Magi vocentur. Vt ſummatim dicam, accipitur Magi nomen ſemper ferè pro homine infami & inteſtabili. Etenim de ſolis Magis, qui venerunt Chriſtum adoratum, quid dicam non habeo, boni fuerint an mali. ſunt enim qui illud affirment, ac ſunt non pauci, qui deteſtabilem Magiam exercuiſſe, verùm in ea non perſtitiſſe, aſſeuerent. Docui euidenter ſatis, vt arbitror, in Antiparacelſ. diſputat. Magiam licitam nullam inueniri. Nam quæ θεουργία nominatur, & Angelos vel bonos vel malos etiam vtilitatis, non damni malíve cauſa, euocat, abſque commercio Cacodæmonis non exercetur. Nec Perſarum Magi, quos aliqui Philoſophos aut ſapientes appellant, non fuerunt Dæmonum cultores, & mirabilium, quæ naturæ vires excedũt, effectores. Qua enim re alia fuiſſent commendabiliores alijs, ſi non & plura alijs ſcire, & miracula edere poſſe viſi fuiſſent? Sacerdotes habuerunt aliæ quoque gentes, qui ſi nihil ampliùs fuiſſent, in admirationem tantam nunquam veniſſent. Sacræ quoque literę ſatis docent, Aegyptiorum, Perſarum, Medorum, Chaldæorum

Cur ſtriges vocentur Magæ.

Magi Perſarum fuerũt Dæmonum cultores.

dæorum Magos, non tantùm ſacerdotes, verumetiam Diuinatores,&miraculorum oſtentatores fuiſſe. Pro Magis ergò ſemper & vbique habiti ſunt, qui vel ſcire vel facere poſſe viſi ſunt,quæ à naturalib. cauſis effici nequeunt: quia videlicet maiora & admirabiliora ſunt, quàm vt modo naturali fieri queant. At quę nec in notas,nec ad occultas naturæ vires referri poſſunt, à naturalibus cauſis effecta non ſunt. Quare potentioris cauſæ beneficio perficiuntur. Cæterùm naturæ poteſtates ſuperant ſolus Deus, angelique boni ac mali. Horum ergò virtuti iuncta talia ſunt attribuenda.

Pro Magis qui habeãtur & habiti ſint olim.

Quòd porrò Magi, neque Dei neque bonorum Angelorum auxilio nitãtur in ſuis actionibus, vel ex eo liqueat, quòd, quæ tentant, ordini à Deo præſcripto prorſus repugnant. Requiritur igitur Cacodęmonum miniſterio eos vti. Sed nec Dæmones cuiuis aſsiſtunt, ſed illis ſeruiunt, quibus vi pactionis manifeſtæ aut occultæ ſe obligauerunt. Non enim quibuſuis ea verba pronunciantibus, aut res eaſdem vſurpantibus æquè adſunt. Requiritur enim certus homo, locus, tempus, agendi modus, certi characteres, figuræ,&c. Ex quo perſpicitur, nec actionum nec verborum hãc eſſe poteſtatem. Si .n. eſſet in ipſis

Magi Dæmonis opera vtũtur.

verbis

verbis vel actionibus inſita, quiſquis ea, & quocunque modo, loco & tempore pronunciaret, voti compos fieret. Et quid hîc eſt opus verbis, cùm conſtet Dæmones ſolis illis adeſſe, qui ipſis quouis modo ſunt per pactum obſtricti? Sequitur hinc vlterius, præſtigias & figmenta ferè eſſe, quæ facere imperitis ſupra naturæ vires videntur. Etenim quæ naturæ facultates excedunt, nec autorem habent Deum, videntur ſolùm eſſe, verè autem non ſunt, quod eſſe putantur. FVR. Nunquid igitur non verè ſpectra ſunt, quæ ab iſtis aliquando euocantur? Mulier certè in Endor vmbram ſeu ſpectrum Samuelem mentiens Sauli in conſpectum adduxit. Quod & ſi non fuit ipſe Samuel, tamen non prorſus nihil fuit. Quomodo enim loqueretur, quod prorſus nihil eſt? ER. Non dico eos prorſus nihil facere, ſed non eſſe, quæ videntur. Spectrum illud non erat omninò nihil, ſed non erat Samuel: ſed latebat ſub ea vmbra Diabolus. Non inficias eo interim, Dæmonem aliquando veri aliquid oſtendere, quoties vel ex iuſſu Dei, vel per naturales cauſas operatur.

Verùm veri aliquid faciant Magi.

Satis eſt in p̃ſentia oſtendiſſe, Magũ vocari, quiſquis auxilio Dæmonum apertè aut occultè

occultè ſcire, aut facere ſe poſſe profitetur, quæ naturalibus viribus perfici non poſſunt. Quòd porrò Sagæ exiſtiment ſe beneficio Diaboli admirabilia agere, & ex pactione talia ab ipſo poſtulent, certiſsimum eſt. Quare certum illud etiam eſt, Magas eas rectè nominari. FVR. Pluresne ponis ſceleſtæ Magiæ ſpecies? ER. Huius diſquiſitio huc non pertinet. Quare duobus verbis hinc me expediam. Partiuntur alij in plures, alij in pauciores partes. Nos alibi, vt ſcis, in Diuinatricem & Operatricem diſcreuimus. Etſi enim plerique omnes Magi, vtriuſque partis notitiam ſibi arrogent, vacant tamen alij huic magis, alij parti alteri. Et cùm Sagæ non admodum in diuinando, ſed in agendo magis occupentur, inter operatores Magos potiùs collocamus: nec tamen ex alterorum conſortio prorſus excludimus. Operatricis porrò Magiæ differentiæ ſeu ſpecies ferè petuntur ab inſtrumentis, ac modis agendi. Sed hîc etiam confuſio tanta eſt, vt certi & perpetui nihil ſtatui poſsit. Nec aliqua nos cogit neceſsitas hoc tempore in hanc rem ſuperſtitiosè inquirere. FVR. Nihil requiro hîc amplius: ſed illud potiùs audire cupio, quam ob cauſam Lamias voces? ER. Lamiæ vocantur propter ſimilitu-

Sagæ inter Magos cõputari debent.

Magia inteſtabilis ſpecies.

militudinem aliquam, quæ ipſis eſt cum Lamijs antiquorum. Horum enim Lamiæ ſpectra & phantaſmata erant, in formoſarum mulierum ſpecie cum inſigni ſplendore apparentia, quę ſeſe amore iuuenum captas mentiebantur, & cum ipſis conuerſabantur, dum eos perderent atque deuorarent. Empuſas & Marmolycias à veteribus nũcupatas ſcribit vnà cum Philoſtrato Cælius Rhodigninus. Tale ſpectrũ ſub Maximil. 1. Imp. propè Auguſtam circa annum Domini 1503. apparuit in forma Margarethæ à Roth, Abbatiſſæ Etesſtettenſis, quod non tantùm videri & palpari, verùm etiam loqui ſignificâtiſsimè potuit. Quoniam ergò Sagæ noſtræ non quidem ſpectra ſunt, ſed cũ ſpectris conuiuantur, colludunt, negociantur, libidinem exercent, ac infantum nonnunquam ſuccos expetunt, Lamiæ ſunt vocatæ. FVR. Vndè ſtrigum appellatio? ER. Striges nominantur ſimili de cauſa, ab aue huius nominis: quæ veteribus credita fuit noctu infantium labris vbera immulgere. Ouid. infantes abſque cuſtodia relictos ſolos à ſtrigibus è cunis rapi, ſanguinemque eorum exſorbere putat. Quia igitur & Sagæ creduntur infantum ſanguinem, pinguedinem, & ſaniem appetere, vt eis ad res ſuas peragendas

Cur Sagæ vocentur Lamiæ.

Spectrum Auguſtanum.

Cur ſtriges vocentur.

Cur Veneficæ. vtantur, ſtriges ſunt vocitatæ. FVR. Cur Veneficę dicuntur, cùm venenis aut venenatis rebus rarò (ne nunquam dicam) noceant? ER. Eodem modo Venefica Latinis, quomodo Græcis φαρμακεύτριαι ſeu φαρμακίδες ſunt nuncupatæ. Sicut enim pharmacum ita etiam venenum bonum pariter & malum eſſe poteſt. Accedit, quòd quæ exhibent, tametſi per ſe venena mala non ſint, venena tamen eſſe putant, & tanquam venena eſſent, propinant. Maleficæ ob id meritò cenſentur & nominantur, quia rarò aliquid iuuandi & commodandi gratia faciunt. Quippè omnia earum ſtudia, conatus, cogitationes, huc ferè diriguntur, vt noceant, non vt proſint, Cuius enim impulſu faciunt omnia, mendax & homicida ab initio fuit. Quocirca mirum non eſt, ſi pro ingenio ſuo diſcipulos ſuos inſtituat. FVR. Reſtat, *Cur Incantatrices.* vt, cur Incantatrices ab omnibus penè vocentur, dicas. ER. Incantare Latinis idem notat, quod Græcis ἐπᾴδειν, nempè accinere, ſeu admurmurare. Solent enim qui hoc maleficij genere vtuntur, verba quædam concepta, quæ carmina vocant ſcriptores, muſsitare: quorum viribus magna & admirabilia ſe efficere poſſe putant

& di-

& dicunt. Hic modus Veneficij ἐπῳδὴ Græcis, Incantatio Latinis vocatus, prorſus eſt vetuſtiſsimus: cùm antiquiſsimi Græcorum eius meminerint. Autor libro de Morbo ſacro, qui ſub Hippocratis nomine legitur, ſua ætate extitiſſe palàm oſtendit, & vocantur ab eo μάγοι, ἀγύρται, ἀλαζόνες. Eiſdem honoribus eos dignatur Plato, qui ſecundo libro de Republica ſimiliter nominat ἀγύρτας καὶ μάντεις. Perpauci verò ſic deſipuiſſe videntur, vt virtute in nominibus aut carminibus inſita putarent èffici, quæ ſe poſſe facere gloriabantur, ſed à Dijs ſibi facultatem conceſſam affirmabant: quod verba Platonis clarè probant: πείθουσιν ὡς ἔϛι παρὰ σφίσι δύναμις ἐκ θεῶν ποριζομένη, θυσίαισθαι καὶ ἐπῳδαῖς εἴτε τι ἀδικημάτ… γέγονεν αὐτοῦ ἢ προγόνων, ἀκεῖσθαι μεθ' ἡδονῶν τε καὶ ἑορτῶν: καὶ ἐὰν τι ἐχθρὸν πημῆναι ἐθέλῃ μετὰ σμικρῶν δαπανῶν, ὁμοίως δίκαιον ἀδίκῳ. βλάψει, ἐπαγωγαῖς τισὶ καὶ καταδέσμοις τοὺς θεοὺς, ὥς φασι, πείθοντες σφίσιν ὑπηρετεῖν. Perſuadent, inquit ciuitibus, penes ſe eſſe poteſtatem à Dijs profectam, qua ſacrificijs & carminibus quibuſdam iniuſtè ab ipſis aut maioribus eorum facta expiandi cum voluptate ac diebus feſtis: & inimico, ſiquidem vlciſci velint, iuſto pariter & iniuſto, minimo ſumptu nocendi.

Quippè illecebris & ligaturis quibuſdam Dijs ſe perſuadere poſſe, vt eos habeant obſequentes. Conſentanea his autor libri de morbo ſacro ſcripſit. Xenophon quoq; libr. 2. de dict. & fact. Socratis, iam, qua ratione amici comparandi ſint, diſputat, ſic ait: εἶναι μὲν τινὰς φασὶν ἐπῳδὰς, ἃς οἱ ἐπιστάμενοι ἐπᾴδοντες, οὓς ἂν βούλονται φίλους ἑαυτοῖς ποιοῦνται. Hic eſt ille Sirenum cantus, eodem teſte, quo prætern auigantes retinere & vincere fabulati ſunt Poëtæ. Hinc ἐπῳδὸς vocatur mulier apud Suidam ἡ ἐπᾴδουσα τοῖς νοσοῦσι παισί: hoc eſt, quæ carmen pueris faſcinatis aut incantatis accinendo medebatur. Huc pertinent omnes, qui verbis aut carminib. vel ſolis vel alijs rebus inſuper adhibitis, ſanguinem ſiſtere, vulnera curare, morbos quoſlibet pellere ſatagunt. Accenſendi & illi, q̃ in colligendis herbis, aut p̃parandis pharmacis verba admurmurant, vt ſalubriora efficiãt. ſunt. n. ἐπῳδαὶ ſiue carmina duplicia, quarum alijs ad nocendũ, alijs ad iuuandũ vtebantur: cuius rei in Cod. quoque de Malefic. & Mathem. mentio habetur. Frequentior tamen fuit illa prior nocendi ſpecies. Circes, Medeæ, Theſſalicarũ Veneficarum, Sirenum, aliarum taliũ nuſquam non meminerunt Poëtæ. Cui non eſt Horat. Canidia nota? Ad eandem hanc claſ-

Sirenum cantus.

Incantationes vſitatæ quæ ſint.

claſſem ablegandi ſunt Exorciſtę, qui conceptis verbis ſeu adiurationibus. & characteribus opinantur ſe Diabolos in circum includere, in annulos, in res alias, qui denique ſe eos cogere talibus, & quò volunt euocare arbitrantur. Ex prædictis patet, duo eſſe Incantatorum ſeu Incantatricum, ἐπῳδῶν genera. Alij enim manifeſta pactione cum dæmonibus inita, ſuas incantationes inſtituunt. Alij neſcientes verba ſeu carmina illa ex pacto cum Diabolo facto valere, ea ſic recitant, ac ſi in ipſis verbis aut characteribus vis illa tanta ineſſet. Qui, (etſi magna eſt inſcitia & ſtoliditas) tamen excuſabiles aliquo modo videri poſsint, ſi malitia deſit. Vtrique lædere ſtudent, magis tamen illis hoc eſt propoſitum qui fœdus & ſocietatem apertè cum damnatis illis ſpiritibus cõtrahunt. Quòd ſi aliquando ſtudeant prodeſſe, plerunque tamen vel hominibus, vel brutis, vel agris, &c. damnum inferre cupiunt. Alteri, licèt ipſi quoque ſæpè malè facere tentent, ſæpiùs tamen aut iuuare, aut voluptatem creare ſpectatoribus, aut ab eiſdem magnifieri cupiunt. Quòd verò Sagæ rectè Incantatrices vocentur, manifeſtè patet ex dictis. Etenim cæremonijs, imprecationibus, rebus alijs (quas virtute à Dæmoni-

Incantatorũ genera.

bus imbui ſomniant) ad hoc vtuntur, vt tempeſtates cieant, amicos hoſtes reddãt, turpes amores cõcilient, maleficijs homines, beſtias, ſegetes inficiant, morbos immittant, damnum omnibus, quos oderũt, afferant. Neque hoc ſolùm ſatagunt carmine & diris imprecationibus efficere, ſed & apertè cum Dæmonibus paciſcuntur, conuiuantur, & familiariùs, quàm conuenit, agunt. Quo fit, vt inter maleficos Incantatores iure optimo collocentur. FVR. Ne hîc quidem occurrit, quod amplius quæram. Quare dicito vndè Sagæ ſint nuncupatæ? ER. Sagæ dicuntur non ob id ſolùm, quòd ſatis agant, & in officio ſuo peſsimo diligentes nimis ſint, vt Acron iudicauit, ſed multò magis à ſagiendo denominatæ videntur, ſicut Ciceroni viſum eſt: quia ſcilicet multa ſcire volunt. Etenim ſibi perſuaſerũt, ſe & ſcire, & facere poſſe, quæ naturaliter ſcire aut facere nullus pôſsit. FV. Appoſita & valdè propria eſt hæc nuncupatio. Etenim plus ſibi arrogant, quàm ſciant ac didicerint, aut etiam efficere poſſint. ER. Nominibus expoſitis, facilior nobis reliquus labor futurus eſt: ſi præſertim cogitare velis, ſummam in dictionibus confuſionem exiſtere. In cauſa ſunt cùm alia plura, tùm hoc maximè, quòd nulla

Vndè Sagæ dictæ.

ferè

ferè eſt Magiæ Operatricis ſpecies, q̃ intra ſuos limites ſe contineat, & partem aliquã ab alijs non mutuetur. Nec aliter fieri põt, vbi res vera nulla ſubeſt, ſed imaginaria, ficta, & ementita ſunt vel omnia, vel certè pleraque tùm præcepta tùm opera. FVR. Dic igitur tandem, quid propriè Saga ſit, & qua ab alijs impietatis magiſtris re differat. ER. Saga eſt mulier Maga, vel Incantatrix, vel Pręſtigiatrix, (vel quomodo appellare cuique libet) quæ, abiurato prius Deo & religione vera, Cacodæmoni manifeſta ſe ſtipulatione mancipauit: vt (præter alias pollicitationes ac ſpes) ab eo doceatur carminibus, herbis, rebus alijs per ſe innoxijs Elementa turbare, tempeſtates ciere, hominibus, iumentis, agris, frugibus nocere: aliaque mirabilia, & Naturæ impoſsibilia facere. FVR. Niſi deſcriptionis tuæ partes ſingulas probes, non omnes tibi aſſentientur, ſcio. ER. Quòd Sagæ ſint & Magæ, Incantatrices, & φαρμακεύτριαι, & φαρμακίδες, in ſuperioribus manifeſtum fecimus. Magum enim vocari oſtendimus, qui ſe ſcire & facere perſuaſus eſt, quæ naturalibus viribus effici non poſſunt. Quare neceſſarium eſt, vt virtute dæmonis illa peragat. Etenim ea plerũq; tentant oẽs Magi, quæ Deo vel indigna ſunt,

Saga quid ſit.

vel ei diſplicent, & cōtra præſcriptum eius fiunt. Talia quiſnam putet à Deo vel Angelis bonis proficiſci? Taceo, quòd nō neſciunt potentia Diaboli ſe talia facere, quē ad id characteribus, circis, herbis, carminibus ſeu cōiurationibus, & pluribus alijs rebus aduocant: & quod falsò credunt, accedere talium virtute rerum cogunt. Ergò cùm Striges noſtræ ſimilia profiteantur, & prorſus putent res, quibus ad maleficia ſua vtuntur, poteſtate illa à diabolo donatas eſſe, non poſſunt è Magorum ſocietate vllo pacto excludi. Vt enim aliquando ſuſpicētur, vires illas in ipſis rebus; quas adhibent, inſitas, non à dæmone infuſas nuper fuiſſe, hoc tamen omnes confitentur, ſe de earum vi à Diabolo edoctas eſſe. Incantationibus quoque eas vti, ſeu imprecationibus (ἐπῳδαῖς) quibus in amorem alios pelliceant, odium inter alios ſeminent, hominibus & brutis noxam inferāt, minimè vel obſcurum eſt, vel dubium.

An carminibus vtantur Sagæ.

FVR. At nullis videntur carminibus aut coniurationum formulis ſeu conceptis verbis vti. ER. Etſi putantur ſola certarum rerum vſurpatione abſque vlla verborum admurmuratione res ſuas agere, non faciunt tamen quicquam talium abſque dira imprecatione, ac Diaboli inuocatione.

Carmen

Carmen porrò maleficum vocarunt veteres, & vocare nos quoque debemus, non tantùm longam cantationem, verùm etiam vno duobúſve ſolùm verbis contentam imprecationem. Sed & cereas imagines, characteres, & res ſimili curioſitate confectas, carmina vocarunt: quòd plerunque aut verborum muſsitatione, aut ſuperſtitioſa quapiam obſeruatione, à qua vires nouas illas adipiſci creduntur, apparari ſoleant. Equidem ſeculis omnibus φαρμακίδες pariter & ἐπῳδαὶ vocatæ ſunt mulieres, quæ ſine etiam carmine aliquid ſuperſtitiosè facerent, quo amaſios reuocarent, aut ſimilia deliramenta perficerent. Negari ergò nullo iure nullaque ratione poteſt, quin meritò tùm Magæ tùm Incantatrices, tùm φαρμακεύτριαι, ſeu φαρμακίδες (idem enim ambo hæc nomina ſignificant) nominentur. Præſtigiatrices quoque haud ineptè eas vocari, illud abundè probat, quod verè non faciunt quæ facere ſe putant. Sunt enim phantaſmata & meræ præſtigiæ Diaboli. Quòd cùm dicimus, non hoc volumus, eas ſemper omninò nihil facere: quippè aliquid ſæpè faciunt: at non id faciunt, quod facere volebant. Qui pingit hominem, non facit prorſus nihil, (facit enim pictum hominem)

Carmen quid ſit.

Præſtigiatrices etiã dicuntur Sagæ.

ſed veri hominis nihil facit. FVR. Haud ſatis tibi cunctas, qui Sagas ſub diuerſis Magiæ, tùm nominibus, tùm ſpeciebus velis recenſeri. ER. Ad hoc reſpondi iam anteà, vanitatis huius ſpecies veris differentijs carere: cùm nihil ſunt aliud, quàm præſtigiæ & deluſiones: res veræ ac ſolidæ nullæ. Quicquid enim facere videntur, illa omnia Satan agit pacti vi, vt videri vult, adactus. Quare nullæ etiam poſſunt hîc differentiæ certæ aſsignari. Differunt aliquo modo, vt ſuprà monui, tùm inſtrumentis quibus vtuntur, tùm agendi modis. Non enim ſe intra ſuos limites, (ſic enim facta eſt humana curioſitas, poſtquam ſemel tranſgreſſa eſt præſcriptos fines) continēt vlli: ſed de genere vno ad aliud temerè trāſiliunt. Vndè fit, dum ſinguli plura profitentur ac faciunt, vt certæ pręſcriptiones & termini poni non potuerint. Quocirca mirum non eſt eundem pluribus nominibus appellari, dum, quę plurium ſunt quaſi vernacula & propria, vnus facere conatur. Quòd ſi principia & ſubiecta differrēt, minor futura eſſet confuſio. Hic vbi primus autor & effector vnus idemque eſt, facilis eſt ab vno tranſitus ad aliud. Qua ratione factum quoq; eſt, vt omnia Incantationū nomina, Græca pariter & Latina,

non

non ſolùm confuſa fuerint, ſed etiam dolum, fraudem, impoſturam, præſtigias, vniuerſa ſignificēt: quaſi in omnibus nihil veri inſit. FVR. Satisfactū mihi eſt hac quidem in parte: quare ad alia progredi poteris. ER. Quòd præterea Sagæ ſeu Striges Deum, cultumq; diuinum omni cum pietate abiurent, ac mancipia diaboli ſe futuras ſtipulentur, probatione tàm non eget, quàm ego egere cuperem. Eſt enim, proh dolor, nimis, quàm oportet, manifeſtum & clarum. Qui negare auderet homo prudens, nullus mihi ante hac notus fuit. FV. Somnium eſt, atque in imagine ſola hoc fit. Quare non debet hoc in deſcriptione poni. ER. Non ignoro aliquos hanc rem nunc ita eleuare, ac ſi ſomnium aliquod duntaxat eſſet, re vera non fieret. Ego contrà ſentire ac loqui cogor. Etenim ſciētes, prudētes, re priùs apud ſe deliberata, cum Cacodæmone, quem eſſe illum ipſum non ignorant, paciſcuntur, ſi hęc vel illa facere, docere, dare, velit ſe aduerſarias ac hoſtes Dei pietatisq; futuras, & ipſi porrò ſoli ſeruituras. Cæterùm vt eſſe magis noris, ſignum corporibus earum, poſt manuum ſtipulationem oſcula & amplexus, imprimit, modò in vna, modò in alia parte, (in quod ſine ſenſu earum vel integram acum

Sagæ abiurant Deū.

aut

aut ferrum aliud acutum abſcondere valeas) vt eo ipſo, ceu ſacramento ipſos ſibi deuinciat. Quanquam non nego vnã non eſſe notam pacti ſeu fœderis vbique & in omnibus. Libenter enim variat, vt faciliùs decipiat. Omnes nihilominus vno conſenſu, quocunq; loco & tempore interrogentur: hoc ipſum confitentur: tametſi capitale ſibi fore prouideant. FVR. At ſunt anus Melancholicæ ac deliræ: item per ſomnia & imaginationem talia vident, verè autem nihil agunt. ER. Non ſolæ anus aut imprudentes fœminæ his malis irretiuntur, ſed iuuenculæ quoq; & integra ętate plurimę, adeoq́; viri hac peſte inficiuntur: quod negari à nullo poteſt. Et vt non nego inſipientes & fatuas eſſe, quæ ſe à dæmone mendaciorum patre dementari patiuntur, ita audacter affirmo, plerũq; callidiores (ſed petulantiores, libidine, ira, inuidia, odioque tabeſcentes ac pietatem contẽnentes) ab ipſo tentari & expugnari. Melancholicas verò nõ eſſe eas, id demõſtrat, ꝙ in omnib. alijs ſapiũnt, ꝙ peccare ſe ac malè agere p̃clarè norũt (& ob id ſummo ſtudio nequitiam ſuam occultãt) ꝙ ſimilia oẽs ferè ſcelera patrant, ſimilibusque modis & artibus in perficiendo vtuntur: quod denique alios eadem docent, ac varias artes ad perſuaden-

Non ſola fœminæ, nec ſolæ anus artem hanc exercent.

Non ſunt melancholicæ.

ſuadendum adhibent. Quid verò ſomnia obijciantur nobis? Quaſi verò aut ſemper dormiant, aut vigilantes nihil agant. FVR. An negabis eas per ſomnum plurima imaginari, quæ reuera non ſunt? ER. Minimè gentium. Sed de talibus non loquor. De illis nunc diſputamus, quæ & ſanæ & vigilantes faciunt. Qui fieri poſsit, vt tàm multis res eadem cum eiſdem circumſtantijs per ſomnum occurreret? Non eadem, ſed longè diuerſiſsima ſomniātibus apparere ſolent. Conſtat autem multas non rarò, diuerſis etiam locis captas, in narrationibus ſuis de præſentia, numero, die, locò, hora, facto, pharmaco, itione, reditione, occurſu hominum in itinere, & alijs talibus, preciſè eadem & conſentientia retuliſſe. Equidem quos obuios ſibi factos dicunt, ij, ſi interrogentur, rem ita habere teſtificantur. An hos etiam per ſomnium obuios eas habuiſſe affirmabis? Profectò qui à ſomniantibus & delirantibus fieri poſſe talia opinatur, ſatis ſanus capite non eſt. An non de viribus ſuis, cæremonijs, feſtis, conſuetudinibus, initiationibus, eadem omnes in vno loco degentes recitant? Alijs locis alias habere eas conſuetudines ac ritus, nullus negat: nec noſtræ affirmationi contradicit. FVR. Si certum eſt à vigilantibus

Nō in ſomno ſua agunt via.

pacta

pacta fieri, nō repugno ampliùs. Scio aliàs multa eas ſomniare, quæ nunquam in re tamen fuerunt. ER. Certum eſt, vigilántes de principio fœdus contrahere, & in ſocietatem recipi. FVR. Perge ergò. ER. Quæ in deſcriptione ſequuntur, nulla vel probatione, vel declaratione indigent. Qui enim neſcit & Sagas promiſsis Dæmonum circumuentas argentum, aurum, atque alia, quæ ſingulæ maximè concupiſcunt, ab eodem ſperare? Aequè notum eſt, omnes ſibi arrogare notitiam & facultatem in amorem illiciendi quos velint, odia inter cōiuges ſerendi, tempeſtates excitandi, morbos infligendi, denique multa & mirabilia conficiendi. Nec alias proferunt deſertionis ſuæ cauſas, quàm nunc commemoratas, aliasque his ſimiles, quoties ſuper ea re interrogantur. Nec eſt veriſimile, omnes hucuſque diſsimulaturas fuiſſe, ſi quas alias ad cauſæ factique ſui excuſationem conducentes nouiſſent. Quare ne de hac quidem parte ſcrupulus vllus reſtat. Meritò igitur antedictam deſcriptionem pro vera tantiſper retinebimus, dum vel falſa demonſtretur, vel melior adferatur. FVR. Cur non breui aliqua definitione potiùs expreſsiſti, q̃ longa illa deſcriptione? ER. Definitionem ideò nullam proponi-

Vigilantes ineunt fœdus cū diabol.

Cauſa deſertionis Sagarum.

proponimus, quòd ea ſit verorũ, conſtantium, & immutabilium, quorum hîc nihil admodum reperias. Nam præter deſertionem Dei, cultuſque diuini, & transfugium in caſtra diaboli, omnia ferè ſunt vel ementita & ficta, vel certè incerta, inconſtantia, lubrica, mutabilia. Multa promittit ſpiritus nequam donare & docere, quę nunquã verè præſtat: & quod aliquando præſtare videtur, merum eſt præſtigium & phantaſma. FVR. Iã igitur quo diſcrimine ab alijs Magis operatoribus diſtinguãtur doceto. Quo enim à Magis diuinatoribus diſcrepent, aliàs audiui. FVR. Si ſolæ Sagæ à Deo deficerẽt ad diabolum, eſſet quod diceremus. At alij quoq; Magi idem faciunt. Nullus enim poteſt mirabilia Naturæ vires tranſcendentia, præſertim ſi mali finis, aut delectationis, aut oſtentationis gratia peragere conetur, abſque Dæmonum opera facere. Quod cùm pleriſque Magis perſpectum ſit, cogunt eos, vt impiè credant coniurationibus ſeu exorciſmis, alijsque ritibus id efficere, quod effectum cupiunt. Non ſeruit autem facilè (& ne quidem poteſt ad eum modum ſeruire quibuslibet) deſertor ille ſpiritus alijs, quàm deſertoribus, aut fœdere ſocietatéve aliqua ſibi deuinctis. Pactum igitur vel aper-

Qua differant re Sagæ à Magis alijs.

apertum vel occultum interuenire oportet: licèt non ſemper æquè vel manifeſta vel obſcura ſit pactio, ſed gradus quidem vtrobique reperiantur. FVR. Aliquid habere Magos infames oportet, quod de Sagis affirmari nequit. Non enim tanta confidentia aliqui negarent, eas iniuſtè capitis pœnam ſubire. ER. In hac primùm re ali-
1. quid eſt diuerſitatis, quod Striges aperta & manifeſta modis omnibus ſtipulatione ſocietatem paciſcuntur cum Satana, ſeque in eius tutelam & patrocinium totas tradunt, abiurato priùs DEO: Magi autem Chriſtianorum (Ethnici, qui DEVM nunquam nouerunt, ab eo defeciſſe non dicuntur) maxima ex parte vel obſcurè & neſcientes inuoluuntur eius ſocietati, vel non æquè apertè ſe ei totos dedunt. Dico maxima ex parte ſic fieri, quia extitiſſe nonnullos legimus, qui non dubitarint ita paciſci cum eo, vt, ſi imperata faceret ad tempus certum, eius in poteſtate ſe poſtmodum fore promitterét. Sed vt hoc eſt in Magis alijs infrequens, ita in Sagis frequentiſsimum eſt, & propè perpe-
2. tuum. Diſtinguuntur deindè hoc ét, quòd plerique Magi opinantur dæmones poteſtate certorũ verborum, characterum, rituum, nominis Dei conceptis verbis & ceremonijs

remonijs comprehenſa inuocatione, nolentes cogi ad ea facienda, quæ facere iubentur. Hi ſi inſtituerentur & docerentur qua fraude fingat ſe cogi, quantoque periculo ſuo talia conentur, in viam facilè redirent, cùm non æquè, vt illi, capti adhuc ſint. Putāt hi tales ſe alijs præſtare hoc ipſo maximè, quòd artē adeò mirabilem adepti ſint: nec pugnare cum pietate opinantur, cùm præſertim Salomonem alioſque pios homines talia à Deo doctos perſuaſum habeant. Sagæ autem ſciunt cui fidem iurarint, cuique ſeruiant: nec diuina virtute, ſed eius potentia, cuius ductum ſequuntur, ſe omnia agere, quæ agunt, ingenuè & apertè oēs confitentur. In eo nonnunquam decipiuntur, quòd tantas vires in illis rebus, quas adhibent, occultatas, nō à Dæmone infuſas, iudicant: hoc ſolùm Diabolo acceptum referentes, quòd ipſo monente & docente talia cognouerint, & vti didicerint. His addi poteſt aliud, quòd 3.
Magi ex libris & Magiſtris, ſuas plerunque ineptias hauriunt, diligentique ſtudio libros conquirunt, preceptoreſque conducunt, è quibus myſteria, quæ ſcire deſiderant, diſcant. Striges contrà nullo vel libro vel præceptore vtuntur, ſed ab ipſomet Diabolo breui tempore de omnibus, ſi nō

4. verè, falsò tamen, erudiuntur. In fine quoque nonnihil cernimus differentiæ: qui in Sagis plerũq; malus eſt, cùm à Magis ſæpè nil aliud quæratur, quàm vt vel delectent, vel miraculorum effectores videantur: nōcereque nulli, niſi per iocum, ſtudeant. Ratio par eſt ferè inſtrumentorum, quibus tùm hæ tùm illi ſe ſuas res perficere poſſe cogitant. Vtrique tùm carminibus, characteribus, figuris, tùm rebus alijs prorſus varijs, & ſæpè ridiculis, Dæmonis iuſſa exſequuntur. Neutri etiam certis terminis circumſcripti manent, ſed alteri in alterorum fines ſubindè tranſiliunt: quod omnibus ferè Magis operatoribus maximè commune ſimul & proprium exiſtit. FVR.

Cõfuſionis artiũ Magicarum cauſa.

Quid hanc putas confuſionem præcipuè parere? ER. In cauſa eſſe videtur, quòd Veterator ille ſpiritus videt ſe neglectum iri, ſi non putetur ſaltem promiſſa præſtare. Quia ergò nouit, ſe, quod petitur, dare ſemper non poſſe, quod vno modo nō potuit, alio compenſare ſtudet, atq; ad eum modum artium ſuarum, vt ſic vocem, fines vel inuitus fœdè cōfundit. Quid enim faciat aliud, dum vera promittit, quæ præſtare nequit? Hoc nimirum agit, quocunque modo poteſt, vt non omninò mendax & impotens ſuis diſcipulis videatur. FVR.

Quæ

Quæ igitur & qualia exiſtimas Magos, aut per hos ipſos dęmones, efficere poſſe? Hoc ſi intellexero, illud etiam patebit, q̃d Striges poſsint, cuius item auxilio fretæ, talia ſibi promittant. ER. Cùm ex ſuperioribus ſatis patere putem, eas ſcire & confiteri quæcunque faciunt, ope & poteſtate diaboli, ſatis clarè expoſuerit, qui, quid dæmones hac in parte valeant, oſtẽderit. Equidẽ nihil magni & abſtruſi ſe ex ſe ipſis nouiſſe, non inficiantur. Nec à dæmone inſtitutas & edoctas ſe eſſe negant. Quare ſi maximè putant in rebus, quas vſurpare ſolẽt, vires ineſſe admirabiles, alijsq́; cunctis incognitas, ſibi tamen eas à Satana indicatas magno oẽs conſenſu conteſtantur. Quanq̃ experientia tot iam ſeculorum firmiſsimè & certiſsimè docuit, plurimas ex ipſis credidiſſe nouis eaſdẽ illas res facultatib. imbui, quoties eis vti in animum induxerint, & pro eo dono diabolo ſupplices factæ ſint. Cuius rei admonere eas vel hoc potuit, quòd tales vires non exercuerũt quoties & quando voluerunt, ſed quando eis vti à Dæmone iuſſæ ſunt. Quas in ſeipſis & ex natura propria poteſtates obtinuerunt res quælibet, eas pro natura viribusq́ue ſuis vbique & ſemper exercent, licèt idem effectus vel propter patientis incon- *Inſitæ rerũ vires ſemper inſunt.*

uenientiam, vel impedimenta alia nō perpetuò conſequatur. FVR. Cur non tādem quanta ſit diaboli poteſtas, exponis? ER. In Antiparacelſicis, ſatis, vt ego quidem arbitror, hoc declaraui: quorum ſummam hoc loco ſufficiet breuiter repetiuiſſe. Admirabilium rerum, quæ præter aut contra conſuetum Naturæ curſum atq; ordinem factæ videntur, vel ſunt verè, quod eſſe videntur, vel ſolummodò videntur aliquid eſſe, cùm tamen reipſa aliud ſint, quàm eſſe putantur. In priore genere continentur miracula vera, artificialia, & naturalia quędam. Miraculorum effectorem ſolū Deum eſſe, per ſe patet. Pertinet enim ad creationem, imò quædam eſt in eis creatio. Quocirca nihil hîc tribui Dæmoni poteſt. Quæ purè ſunt artificialia ad inſtitutū noſtrum non pertinent, cùm non dubitemus, quin talia Diaboli poſsint facere, aut facientes adiuuare. Iudicant Theologi, Dæmones, ſi non coerceantur à Deo, cuncta illa poſſe, quæ per localem motum confieri poſſunt. Quippè naturam ſuam non amiſiſſe, cum gratia Dei creatoris exciderunt, contendunt. Quare poteſt cibos, potum, res aliàs tales breuiſsimo temporis ſpacio ex remotiſsimis locis adportare. In his, ſicut in artificialibus, non mutatur eſſentia, nec fit

Quæ ſit Dæm. poteſtas in efficientia miraculorum.

fit noua aliqua ſubſtantia, quæ priùs non eſſet, ſed exiſtentium ante rerum fit alia compoſitio, dum aliter iunguntur res: & quantitas ſolùm, figura externa, ſitus, locus, &c. earum mutãtur. Naturalium, quæ verè & ſimpliciter talia ſunt, autor eſt alius nullus, quàm Natura, quæ Dei eſt ordinaria poteſtas rebus in ipſa creatione indita. Hæc ſi Dæmones proprijs viribus producere poſſent ſine interuentu naturalium ſeminum, creatores cogeremur fateri. Fiunt tamen ex his quædam ſupra ordinariũ Naturæ morem, at non ſunt ſimpliciter naturalia, quæ ſic fiunt, ſed partim Naturę, partim artis opera exiſtunt. Quis neſcit fructus mirificè poſſe (iuxta ſapores, colores, figuras, quantitatem) inſitione & cultura, alijsq; modis immutari? Certum eſt, poſſe adſtringentibus purgatoriam, inſalubribus ſalubrem, & contrà noxijs innoxiam qualitatem conciliari. Scimus etiam arte perfectum, vt qui propter aëris intemperiem naſci in certo loco non poſſent, nati ibidem fuerint. Deniq; manifeſtè viſum hoc quoq; eſt, vt aliqui multò temporius aut ſerius, quàm pro natura ſua & nati & ad iuſtam maturitatem perducti ſint. Talia ſi Dæmonem quoque facere, ac docere alios poſſe contendatur, non refragabor:

Dæm. non poſſunt naturales res producere.

ſed nihilo hîc præſtantior bono & diligente agricola (vel alio artifice, ſi in alijs rebus ſimilia fiant) fuerit. Hoc igitur proprium eius eſt, præſtigias ſenſibus obijcere, fictis rebus illudere, & pro rebus figmenta & inania ſimulachra proponere. Si naturalibus humorum, ſpirituum, membrorum, motibus vtens, morbos infligit (quod tamen ſine peculiari Dei conceſsione facere non poteſt) & abſcedens mouereque ceſſans eoſdem ſanare videtur, nihil facit, quod non potuiſſet à Natura quoque effici. Conſtat ex dictis, Diabolos neque vera miracula edere, neque res naturales ſine cauſis naturalibus producere, ſed vmbras tantùm fingere, quę videantur quidem res eſſe, quarum ſimilitudinem ſenſibus obijciunt, ſed non ſint. Quocirca neceſſariò ſequitur, ne Sagas quidem aliquid ſupra naturæ vires agere. Quinimò tantò ſunt Satana hac in parte inferiores, quantò corporatæ res impeditiores ſunt incorporeis ſubſtantijs. Non igitur poſſunt inſinuare ſeſe corporibus noſtris, vt ibi humores ac ſpiritus turbent: quod Satanæ aliquando à Deo conceditur. Conſtat hoc etiam, nullas recipere vires maiores, quàm ex ſe habeant, res illas, quibus ſe mirabilia præſtare ſtolidè opinantur. Si quid aliquando

Quomodo morbos inferat Dæmon.

Sagæ nihil ſupra naturã poſſunt.

corum

eorum accidit, quæ Cacodæmonis impulſu facere optabant, non ab illis rebus, ſed ab ipſomet diabolo factum credendum eſt. Facilè perſuadetur à ſe priùs dementatis, ab ipſis factum, cuius perficiendi poteſtatem ſibi à Deo conceſſam animaduertit. FVR. Intellexi quas nomines Sagas, & quantum tuo iudicio poſsint. De qua re cùm poſteà etiam dicendum ſit, nunc acquieſco: nunc iam an capitis ſupplicio afficì rectè poſsint, audire deſidero. ER. Nō ignoro eſſe multos, qui idipſum conſtanter negent: & pro ſententiæ ſuæ confirmatione multa & ſolida, vt ipſi quidem cenſent, argumenta congerant. Et ſanè cùm ſit confeſſum, eas neminem lædere illis rebus, quibus plerunque vtuntur, nec illorum quicquam poſſe, quorum ſibi effectionem inſcitè arrogant, iniquum videtur eas ad ſupplicium rapi. Auget iniquitatem, quòd nullæ aut perpaucæ repertæ ſunt, quæ lethalia & verè pernicioſa venena propinarint. FVR. Addam ego huic rationi tuæ alias. Primùm, nullas habent certas coniurationum formulas inſtar aliorum Incantatorum: ſed propter corruptam ab humoribus melancholicis, qui in ætate anili redundant, phantaſiam, ſomniant ſe lædere, quos ipſo facto nec læſerunt, nec

Sagæ iniuſtè videntur capitali pœna puniri.

1.

2.

3. nec lędere potuerunt. Eandem ob cauſam imaginantur, ſe artis maleficæ, neſcio cuius, peritiam tenere, cùm nihil minus di-
4. dicerint ac norint. Propter apoſtaſiam ſi putes puniendas, nullo id iure fieri contẽdam. Primùm quia imaginaria eſt illiuſmodi deſertio. Deindè nõ propter quamlibet defectionem irroganda eſt pœna capitis: niſi D. Petrum, aliosq́ue plures, qui Chriſtum negarunt, eidem pœnæ ſubijce-
5. re velis. Videndum porrò etiam fuerit, vtrùm reſipiſcant, vel in errore obſtinatè perſeuerent. Si redeãt in viam, cur reſpuas tu corpus, cùm Deus animam recipit? Si pertinaces maneant, cauendum ne cum corpore animam quoque perdas. An ſub
6. Moſaicum iugum reuocare nos ſtudebis? nec in tempus gratiæ nos incidiſſe cogitabis? Apud Moſen falſus teſtis occiditur, Deut. 19. Spõſa corrupta lapidibus obruitur, Deut. 22. Fur diurnus interficitur, Exodi 22. Tempus nunc eſt gratiæ alicuius. Quare nec adulteram præcipit Chriſtus necari, Iohã. 6. nec oculum pro oculo vult reddi, Luc. 6. Non tàm ſtrictè nunc iſta obſeruantur, ſed plurimùm mitigantur. ER. Ego contrà ſentio, eas legitimè & ſecundũ Dei voluntatem morte mulctari poſſe: q̃d verioribus rationibus in Antiparacelſ. diſputatio-

Sagæ ex Dei Voluntate occidi poſſunt.

ſputationibus ꝓbauiſſe mihi videor. Hoc *Argumen-*
primùm conſtat apud omnes eos, qui ſa- *tum 1.*
cras literas vel primis labris deguſtarunt,
Deum apertè mãdauiſſe, Magos extremo
ſupplicio afficere: & proindè Sagas quoq; *Striges cō-*
noſtras, quas ſub Magis comprehendi de- *tinentur*
mõſtrauimus, eidem pœnæ obnoxias cen- *ſub Magis.*
ſeri debere. Si verò aliquis hîc ambigit,
num rectè Sagas ponamus in cenſu Mago
rum, is, quæ ſuprà de hac re diximus, rele-
gat, & quæ poſteà dicere nos oportebit at-
tentè examinet. Non dubito, quin nobiſ-
cum ſit conſenſurus. FVR. De hoc poſteà,
cùm alias tuas rationes audiuero. ER. Ra- 2.
tio altera hæc eſt, quòd Deus per Moſen *Deus præ-*
22. Exod. manifeſtis & expreſsis verbis iuſ- *cepit Sagas*
ſit maleficas ſeu Magas (è quarum ſocieta- *interfici.*
te nunquam poterunt noſtræ Sagæ eximi)
pœna capitali puniri. Etenim ſiue nomen
Hebraicum, ſiue Græcum, ſiue Latinum
ſpectemus, ſemper verum hoc manebit,
Deum loco nuper citato præcepiſſe è me-
dio tollere omnes illos, qui opera diaboli,
hoc eſt, illicitis artibus & modis à Diabolo
excogitatis benè maléve aliquid perficere
cupiunt. At certum eſt, Sagas, quæcunque
mirifica & inſolita vel agunt, vel agere ſe
credunt, virtute Cacodæmonis agere.
Quicquid horum ſe profitentur ſcire, à

Moſis præceptum nõ agit de Veneficis propriè vocatis.

diabolo ſe accepiſſe, vniuerſæ omnibus têporibus & locis falſæ ſunt. Quòd verò Moſes hîc non loquatur de Veneficis, quæ veneno malo propinato aliquos necant, ex eo primùm patet, quòd eodem hîc vtitur nomine, quo 7. Exod. vtitur, ad ſignificandum Magos Pharaonis: qui non venenis, ſed præſtigijs cum Moſe certabant. Inuenimus idem, (vel ab eo inflexa) alibi quoq; poſitum: ſed nullo in loco venenum verum exhibentem, ſed vel Incantatorem, vel impium Diuinatorem, hoc eſt, cum Diabolis commercium & ſocietatem habentem vbique ſignificat, niſi vnum illum locum 4. Reg. 9. cap. excipere libeat. Hic enim *Iehu* reſpondet Iehoram interroganti, an pacificè veniret, quæ pax? adhuc fornicationes Iezebel, matris tuæ, & veneficia eius plurima. Fœminam hanc dæmonum cultui deditiſsimam fuiſſe, verumque Dei cultum ſummo ſtudio euertere & conculcare cupiuiſſe legimus: at ſcortatam & venenatis poculis homines interfeciſſe nõ legimus. Loquitur ergò Iehu de fornicatione & veneficio ſpirituali, ſiue de veneratione cultuque diabolorum. FVR. At Septuaginta interpretes aliter videntur verbum hoc intellexiſſe & conuertiſſe. ER. Si ſeptuaginta interpretum conuerſionem reſpicere

Septuaginta interpretũ cõuerſio

cere placet, confirmabitur magis ſentētia noſtra. Etenim paſsim ferè verterunt nomen, quo vſus eſt Moſes nominibus φαρμακῶ & ab eo deriuatis: quemadmodum Latini ferè maleficos & maleficia reddiderūt. Eodem nomine cùm vſus hîc & 7. Exod. fuiſſet Moſes (niſi quòd hîc maſculinum, 22. Exo. fœmininum genus poſuit) eadem nihilominus dictione φαρμακῶ interpretati ſunt: quia idem vtrobique ſignificari à Moſe iudicauerunt. Quanquam ca. 7. Exo. non tantùm φαρμακοὺς, verùm etiam ἐπαοιδοὺς vocent: ſicut agendi rationes, quibus Aegyptij illi Magi vtebantur, & φαρμακείας & ἐπαοιδίας pariter nominant. Ex quo euidenter probatur, hos viros exiſtimauiſſe, nomen Hebraicum, quod vtrobiq; interpretati ſunt, idem hoc ſignificare, quod Gręcis tùm φαρμακὸς, tùm ἐπαοιδὸς illo tempore ſignificabant. Cæterùm valdè imperitus rerum penè omnium fuerit, qui putet nominibus φαρμακῶν & φαρμακείας eos voluiſſe propriè nominatos veneficos & venena ſignificare.

Quis enim neſcit Aegyptios Magos, non venenis aut venenatis poculis cum Moſe pugnauiſſe, ſed incantationibus & præſtigijs eludere mandata eius voluiſſe? Magno verò conſilio videntur viri ſummi Hebrai-

Hebraicam vocem nomine φαρμακῶν expreſsiſſe, ne quis aliter poſſet exponere ac intelligere, quàm ipſa vox Hebraica ſignificaret. Certum eſt, verbum ἐπάδειν Græcis nil aliud denotare, quàm præſtigias exercere aut incantare: cùm vox φαρμακεύειν in bonam & malam partem accipi poſsit. Et cùm malum ſignificat, vtrumque hoc denotat, & venenis nocere, & præſtigias offundere. Quocirca ſapientiſsimè huic illud ſtatim initio ſuæ interpretationis iunxerunt, vt, quomodo deinceps φαρμακείας voce vſuri eſſent, omnibus pateret. FVR. Vis alia quoque ad hanc rem adducere? ER. Qui pius eſt, & Deum ſic veracem credit, vt eum, quod ſemel tantùm dixit, non minùs ratum habere velit, quàm ſi decies aut vigeſies idē repetiuiſſet, plura non deſiderabit. Satis euidenter probatum eſt, Deū omnes occidi velle, qui vetitis & dæmoniacis artibus ſtudēt vel nocere vel iuuare, ſiue id reuera præſtent, ſiue ſe præſtare putent. In horum cenſu cùm ſtrigas numerari, nulli omninò negare poſsint, manifeſtè ſatis probatū eſt, quod probandum ſuſceperā. Addam nihilominus alias quoque rationes, vt rudioribus quoq; ſatisfaciam. Idololatram interfici iuxta Dei præceptum poſſe certum eſt, ex 17. capit. Deuter.

Deus, cum Diabolo cō mercium habentes per artes vetitas, interfici vult omnes.

Deuter. vbi ſic ſcriptum eſt: Si quis inuentus fuerit apud vos, ſeu vir ſeu mulier, qui tantum ſcelus contra Deum ſuſceperit, vt cōtra eius fœdus eò deuenit, vt Deos alienos coluerit atque adorarit, idq́; vos poſt diligētem inquiſitionem verum eſſe compereritis, educitote ad portam virum illum aut mulierem, qui aut quæ flagitium illud fecerit, eumq́ue lapidibus obrutum necatote. An verò quiſquam homo tàm eſt impudens, vt neget Sagas eſſe Idololatras? Vter enim peccat grauiùs, aut magis eſt Idololatra, isné, qui Idolum adorat diaboli, eiq́ue ſeruit? an qui ipſimet diabolo ſit ſupplex? Striges nō adorant dæmonum imagines, ſed ipſimet dæmonibus ſeſe totas permittunt, in eorum clientelā ſe tradunt, mancipia ſe futuras promittunt, mandatisq́ue eorum ſe parituras, data fide ſtipulātur. An fuit vllis excogitata temporibus, aut excogitari porrò poterit magis nefaria & ſacrilega Idololatria? Nō puto. Cur ergò his potiùs, quàm alijs parcendum iudicant? FVR. Idololatras eſſe, ſi faciunt quæ tu eas facere aſſeris, nullus negare poterit. Sed nec Idololatras deſertores capitaliter puniendos dubitamus. In hoc verſatur diſputatio, vtrùm verè, an in ſola imagine hęc faciant? Sed pergito nūc: poſteà

3. Striges ſunt Idololatrarum omnium peſſimæ.

poſteà de hoc agemus fortaſſe. ER. Ad præ-
4 dicta hoc accedit, quòd ſæpenumerò alios quoque ad idem ſcelus perpetrandum, quibuſcunque modis poſſunt ac norunt (paciſcuntur ab initio ſe omnem hîc diligentiam adhibituras) inducere & cohortari ſolēt. De his seductoribus ſic loquitur Lex Dei capit. 13. Deuter. Si frater tuus eadem tecum matre natus, aut filius, aut filia, aut quæ in ſinu tuo eſt vxor, aut amicus æquè tibi charus atq; anima tua, clàm cohortatus te fuerit ad cultum Deorum alienorum, ne ei obſequundato, ne auſcultato, ne pareto, ne eius miſereſcito: *ſed interficitote, lapidib. obruitote, q vos à Deo* veſtro abducere conatus fuerit. Quid, quod mox domos, pecora, ſupellectilē, vnà cum totis oppidis, in quibus tales aliqui homines perditi reperti fuerint, qui ciues ſuos ad colendum Deos alios incitent, concremari præcipit? Vult igitur & mandat Deus ſeriò, vt non illi ſolùm, qui palàm & impunè deſertionem & apoſtaſiam conſulunt, ſed & qui clàm idem perſuadere alicui conantur, morte multentur. Et ſi quod oppidum tales ſceleratos non puniat, excindi totum imperat, inſtaurariq; impoſterum vetat. Quid hîc excuſabimus? Dæmonum cultores & Dei veri deſertores eſſe noſtras

Striges alios ſeducunt.

Striges

Striges certum eſt. Quòd alios quoque in idem ſcelus pertrahere ſtudeãt, æquè manifeſtum eſt. Quocirca propter nefariam deſertionem capitaliter in eas eſt animaduertendum propter ſeductionem, ſi compertum ſit, & non interficiantur, excidium alijs quoque impendet. FVR. Grauis hæc eſt oratio, & talis, quæ meritò contemni non poſsit. Sed quid reſponderi poſſe putem, deinceps indicabo, tu ad vlteriora procedito. ER. Merentur alia etiam ratione ſupplicium, quòd nimirum homicidæ ſunt: (vt quæ morbis abſumere, tùm homines tùm bruta conentur) quòd detrimento quocunque afficere quos odere, ſtudẽt: quòd odia inter coniuges ſerere, atque ad impudicos amores tùm virgines, tùm maritatas nõ impellere tantùm, verùm etiam cogere connituntur. Quæ, licèt per ſe ſingula ſint capitalia, magis tamen talia ſunt, quia miniſterio & famulari opera dæmonum cõficiuntur. Nec excuſabit eas, quòd res, quibus explere odia ſua conantur, virtute tanta præditæ non ſunt, qua efficere, quod optant, poſsint. Certum eſt nihilominus, hos earum conatus effectum ſæpè conſequi: eaſq; vehemẽter in ſinu ſuo gaudere, quòd perpetrarint, nec aliter putare, quã à ſe peracta fuiſſe. Etenim pertinaciter credunt,

5. *Sagæ ſunt homicidæ.*

credũt, herbas, imagines, characteres, verba, quibus ceu inſtrumentis agunt, potentia vel inſita, vel à dæmone acquiſita eiuſcemodi efficere poſſe. Adde quod ipſum Cacodæmona precibus, & quibus modis poſſunt, ſubindè incitant, vt ſe iuuent talia perficere: quod capitale eſſe nullus inficiari bonus & intelligens audebit, puto. Etſi enim per ſe huc aduigilent improbi ſpiritus, vt noceant, & inſtar rugiẽtis leonis (vt Petrus ait) circumambulantes quærant quos deuorent, tamen probabile eſt, ſæpè eos non fuiſſe cogitaturos, quæ inſtigati à Sagis tentant, & Deo permittente perficiunt. Fiunt quidem maleficia latenter ab ipſiſmet Dæmonibus, at nihilominus rectè vocantur & ſunt malefici, qui eos impulerunt. Magos famoſos & Necromantes, qui certis ſolùm carminibus vmbras aut Dæmones exciunt, etiamſi nemini nocere decreuerint, capitaliter peccare nullus negat. Quo pacto igitur non grauiùs peccet, qui eoſdem non carmine tacitam pactionem continente inuitat, ſed per apertam ſocietatem verbis ſupplicibus aduocat, & ad nocendum inflammat? Cur Moſes putandus eſt de ſtrigum pœna peculiarem legem tuliſſe, ſi pro homicidis habendæ ſunt? Etenim 35. cap. Num. clarè oſtendit, homici-

Cur lex peculiaris de Strigibus lata ſit.

homicidam eſſe quiſquis cũ animi ſui deliberatione ſciens & volens aliquem peremit, ſiue gladio, ferro, ſecuri, lapide, fuſte, pugno, interfecerit, ſiue laqueo, puluino, panno, manibus aqua ſuffocauerit, ſiue ex alto præcipitauerit, ſiue fame aut veneno necauerit, ſiue manus ſibimetipſi adferre coegerit, vel ratione alia quauis occiderit. Ergò ſi ſic res habet, vt quiſquis hominem è medio ſuſtulerit, ſciens ac prudens, quacunq; tandem ratione interitum ei procu rauerit, verè vocetur homicida, quid fuit opus de ſtrigib. ſpeciatim dicere? ER. Magna eſt cauſa cur lex ſpecialis debuerit ferri de Maleficis & Incantatoribus. Etenim longiſsimè alia eſt ratio eorum, qui veneno certo, quod nimirum tale eſſe cognoue runt, hominem è medio tollunt, & aliorũ, qui ſcilicet diris carminibus, Dæmonum inuocatione, exorciſmis, imaginibus, & characteribus Diabolo ſacris, rerum aliarum incantatarum, aut à Dęmonibus medicatarum exhibitione vel vſurpatione, ſeriò & ipſo facto perniciẽ alijs machinantur. Si reuera ſemper efficerent, quod moliũtur, otioſa videri potuiſſet, fateor: Iam verò quia experientia docuit, eas ſæpenumero rebus planè innoxijs, cuiq; nocendi nulla præditis, ad nocendũ vti: & prætereà

cognitum eſt, non ſemper, imò nec frequenter, eas voti compotes fieri, non ſine cauſa veteres peculiarem de his legem tulerunt, qua homicidij reos eſſe tales *artifices* ſanxerunt. Etenim Plato li. 11. de Legibus, ſic cenſuit: *ὅσα τὶς ἄλλος ἄλλον πημαίνει φαρμακοῖς, τὰ μὲν θανάσμα αὐτῶν διείρηται· τῶν δ' ἄλλων πέρι βλάψεων, ἤτε τὶς ἄρα πόμασιν, ἢ καὶ βρώμασιν, ἢ ἀλείμμασιν, ἑκὼν ἐκ προνοίας πημαίνει, τούτων οὐδὲν πω διερρήθη. διτταὶ γὰρ δὴ φαρμακεῖαι κατὰ τὸ τῶν ἀνθρώπων οὖσαι γένος, ἐπίχουσι τὴν διάρρησιν. ἣν μὲν γὰρ τανῦν διαρρήδην εἴπομεν, σώματι σώματα ἐστὶ κακουργοῦσα κατὰ φύσιν· ἄλλη ἡ μαγγανείαις καὶ ἐπῳδαῖς, καὶ καταδέσεσι*, &c. Palàm hîc affirmat Plato, non eandem eſſe *lethalium* venenorum rationem & incantatorum pharmacorum: & proindè diſtinctas de ijs leges ferri debere, cùm nocendi modus non ſit idem. Prior enim naturalis eſt, alter ſupra naturæ modum aſcendiſſe veteribus etiam viſus eſt. FVR. Acquieſco rationi huic, cùm quid rectè opponam non habeam. Potes ergò ſi quid amplius habes

6. attexere. ER. Quid quod exercitiũ huius

Striges exercent artem capitalem. artis ſeu vanitatis capitale eſt, etiamſi ſolius voluptatis aut ioci cauſa vel exerceatur vel expetatur? Quod dico, manifeſtè patet ex eo, quòd Deus ſeriò mãdat, vt qui

Vatem aut magũ con- Ariolum, Magum, vatem aliud conſulit ſolùm,

ſolùm,interficiatur. Quòd ſi vtentem con- ſilio eius,qui vetitam exercet artem,Deus capitaliter vult puniri,tametſi nil mali aut fecerit,aut facere cogitarit,qui, quæſo te, credi poterit,eum conſultori parcere voluiſſe? Par ratio eſt Magorũ,qui nil mali operãtur,ſed ludicra tantùm exercent, aut occulta quædam ſciſcitantur. Omnes.n. tales iubet Deus è medio tollere. Nec reddi cã poteſt alia, quàm quòd artes illicitas didicerunt. In cã eſt,quòd abſq; commercio Diaboli nec diſci nec exerceri poſſunt. Quiſquis.n. inſtrumenis naturalibus efficere tentat, q̃ Naturæ vires excedunt, nec ad eorum effectionẽ vtitur miniſterio Dei, vel bonorum Angelorũ, is neceſſariò Diaboli opera,intercedẽte pactione vel tacita vel manifeſta nititur. Quid.n.aliud excogitari aut fingi poſsit? Striges autem maiora tentare,quàm illarum rerum, quibus vtuntur,viribus effici poſsit, nemo negat. Eaſdẽ opinari res,quas adhibẽt, nouas ex blaſphema & inepta verborũ admurmuratiõe,dæmonũq; inuocatiõe, vires adipiſci nõ minùs certũ eſt. Pciſci ẽt cum diabolo, & lõgè quidẽ ſceleroſius alijs Incãtatorib. ipſa res docet:nec ipſæ diffitẽtur. Quocirca certius affirmari nihil poterit, q̃ nefarijs eas artib. & inſtrui & vti. Quis igitur occidẽ-

Cõſulens capitaliter peccat.

m 2 das

das vel hoc nomine inficietur? FVR. Atqui artem nullam tenēt, nec eius diſcēdę cauſa domo profectę quoquam ſunt: libros nullos habent: ac pleræque ne quidem legere didicerunt. ER. Reſpondeo, Legē Dei non illos ſolos punire, qui artem longam multis præceptis & regulis conſtantem, multo labore & tempore quęſitam perdidicerūt, verùm etiam alios omnes, qui propter initam cum Cacodæmone ſocietatē aliquid ab eo hauſerunt. Artem hîc nominamus vnius etiam rei cognitionem, ſiue experimentum aliquod vnum vel plura, quæ vulgò dicuntur Receptæ & artes, vt cùm quis dicit, artem noui hoc vel illud faciendi: ein Kunſt. Quid enim? An qui vatem de ſucceſſu inſtituti alicuius negotij interrogat, artem aliquam longam didicit? At occidendus erat ſecundum Legem Dei qui hoc fecerat, propterea quòd Deus blaſphemas artes, quæ diabolum habēt autorem & inuentorem, nec diſcere aliquos, nec exercere, nec alios eiſdē vult vti, ſiue boni ſiue mali cauſa id faciat. Nullo etiam loco ſcriptū reperimus, ſolos conceptis verbis, aut longiore carmine vtentes puniri debere, ſed in genere maleficos necare lex mādat, ſiue multis ſiue paucis vtantur verbis. Eadem. n. lege comprehenduntur oēs malefici,

Rei vnius notitia vulgò vocatur Ars.

ſici, qui quouis modo illicitas artes exercent, ētſi pro verbis ſubſtituāt vel cæremonias vel reculas alias per ſe innoxias: dummodò magiſtrum ſuum agnoſcant diabolum. Capitales ergò voluit eſſe artes tales Deus, non quia lógæ aut breues, difficiles aut faciles cognitu ſint, ſed quia ſine capitali pacto non diſcūtur: hoc eſt, quia & diſcentes & exercentes, & fructum ex eis expectantes, ſocietatē & fœdus cum diabolo vel apertè vel tacitè contrahunt. FVR. An aliquid inſuper addere dictis placet? ER. Pro ſeptima ratione hoc eſto, ꝙ fœdam & execrabilem exercent cum Cacodæmone libidinem. Certè ſingulæ ſuos habēt amaſios, ornatu, aſpectu, nomine diſtinctos. Et ſtatim à contracta ſocietate aut pactione congredi ſolent: ſicut vniuerſę, vbicunque captæ fuerint, magno ſemper conſenſu aſſeuerarunt. FVR. Quî hoc dicis? cùm vera carne deſtituatur diabolus, & ob id Veneris cupidine hominum inſtar nulla teneatur? ER. Non obſtat hoc ſententiæ dictisq́; noſtris. Non. n. vt ex ea actione voluptatē percipiat, ſed vt Sagis delectationem pariat, ipſis cōmiſcetur. Nec dubiū eſt, quin humorum, ſpirituum, & ſeminis commotione titillationem efficere valeat non minùs, ꝙ̃ eorundem perturbatione morbis

Diabolicæ artes cur capitales.

7. *Sagæ miſcēt corpus cum Diabolo.*

Cur cum Strigibus coeat Diabol.

excarnificare poteſt. Tanto illud hoc eſt faciliùs, quòd illic appetitionem ac motionem naturalem Strigis habet famulantem, hîc autem repugnantem. Aſſumit autem varia corpora, vt aiunt, de quibus minimè opus eſt plura dicere, dum certũ eſt, eum corpus ſibi circundare, quod videri & palpari poſsit, etiamſi vera caro non ſit. Probant hoc Lamię, ſeu Empuſæ veterum. Probat ſpectrum Germanicum ſeu Auguſtanum, cuius ſuprà memini, probant alia infinita. Sæpè namque iter facientibus occurrit in veri hominis ſpecie, vnà ambulauit, collocutus eſt, & in reliquis ita ſe geſſit, vt verus homo creditus fuerit. Ex fide dignis audiui certis in locis eos equitum nobilium inſtar hoſpitium petiuiſſe, vnà accubuiſſe, ediſſe, paulò poſt è conſpectu diſparuiſſe. Dignas porrò eſſe tàm dirum, & nefarium ſcelus audẽtes, quæ crudeliſſima etiam pœna plectantur, apertiùs eſt, quàm vt probari debeat. Præcipit Deus vt cum bruto coeuntes concrementur ambo. An non grauiùs delinquit, qui ſpurciſſimos ſpiritus in amplexus admittit imò allicit, ac ſolicitat? Addo coronidis vice hoc poſtremũ argumẽtum, Certiſsimum eſt Blaſphemos capitalibus ſupplicijs adficiendos, iuxta Legem: Quicunque malè dixerit

dixerit Deo ſuo, portabit iniquitatẽ ſuam. Et qui expreſſerit nomen Iehouę, moriendo morietur, lapidando lapidabunt eum vniuerſus cœtus. Leuit. 24. Conſtat autem horribilibus conuicijs Lamias, ἐκ τῆς προαιρέσεως, vt Satanæ gratificent, Deũ æternum proſcindere, ac odium erga hũc teſtatum facere diris blaſphemijs. Itaq; quibus pœnis ſint afficiendæ non eſt obſcurum. Etſi aũt ꝓpriè blaſphemus eſt, qui in Deũ conuicia iacit, animi ſui ſcelerata libidine & proteruia ductus: video tamen apud Iudæos, & in nouo ẽt Inſtrumento blaſphemos vocari ẽt eos, qui Deũ abiurant, & pietatem cultumq́; diuinum oẽm maledictis proſcindunt Act. 18. 6. Iac. 2. 7. 1. Petr. 4. 14. FVR. Friuola ſunt hęc, vt poſteà videbitur: tu nũc fabulam abſoluito. ER. Friuola vocas, & rides: at falſa eſſe nullis argumentis ꝓbas. Ego verò his me rationib. euidenter demõſtrauiſſe ſcio, Sagas iuxta pſcriptum Dei capitali ſupplicio obnoxias eſſe: nec peccare magiſtratũ, quicunq; tales morte multat: ſed voluntatẽ diuinã exſequi, rẽq; Deo gratã facere: ſi modò nocẽtes puniat. Cæterùm nõ infligitur pœna vel his vel alijs ꝓpter finem alium, q̃ vt cęteri abſterreantur, nihilq; tale audeant. Iccircò tã crebrò repetitũ apud Moſen legimus, quoties

Concluſio.

Cur pœna ſceleroſis infligãtur.

occidere aliquot ob perpetrata flagitia iubet, ideò fieri, vt alij videāt, ac timeant eadē cōmittere. Quam cauſam Plato etiam retulit, loco nuper citato ſic ſcribens: *οὐχ ἕνεκα τοῦ κακουργῆσαι διδοὺς τὴν δίκην (οὐ γὰρ τὸ γεγονὸς ἀγέννητον ἔσται ποτὲ) τοῦ δ' εἰς αὖθις ἕνεκα χρόνου ἢ τὸ παράπαν μισῆται τὴν ἀδικίαν. αὐτόν τε καὶ τοὺς ἰδόντας αὐτὸν δικαιούμενον, ἢ λοφῆσαι μέρη πολλὰ τῆς τοιαύτης ξυμφορᾶς.* Non infligendas ait pœnas propter maleficium, cùm quod factū eſt, infectum fieri nequeat, ſed vt deinceps ſcelera vitentur & à patratoribus & à ſpectatoribus, aut ſaltem minùs frequenter committantur. Iam ad argumenta, quæ ſuprà nobis occinebas, reſpondebo: niſi aliter tibi videatur. FVR. Audiam. & poſteà grauioribus tua confutare conabor. ER. Iterum dico, non ideò puniendas eſſe Striges, quia aliquid mirabilium illorum fecerint, quæ ſe feciſſe putarint, ſed quia opera diaboli talia facere tentarunt. Iam monui, Deum morte punire vatos & Magos, qui nemini detrimentum adferre vel in animum ſuum induxerunt, ſed vel futura ſolùm præuidere ſtudent, vel ſuis pręſtigijs delectationem alijs pariunt. Quid? an non occidere iubet, qui Diuinatoré conſulit, etſi nihil mali aliud cogitet? Cur verò tanta in hos ſeueritate animaduertere præcipit?

Sagæ non quia perfecerint mirabilia occiduntur, ſed &c.

præcipit? Cauſa reddi alia nulla poteſt, quàm quòd vel apertè vel tacitè ſocietatem cum Diabolo paciſcũtur, qui talia audent. Fruſtrà igitur obijcitur eas nihil damni dediſſe, quando nõ propter damnum datum, ſed fœdus cum diabolo percuſſum interfici eas vult Deus. Nec excuſat eas, quòd nulla certa formula vtuntur inſtar aliorum Incãtatorum. Poteſt enim pactio hæc varijs modis contrahi. Satis eſt, quòd diaboli auxilio agunt, quæ agunt. Nego inſuper pactionem hanc imaginariam eſſe, cùm à vigilantibus petatur & præſtetur, non ſine præeunte deliberatione. *Non vna eſt ratio paciſcendi cũ diabolis.*

FVR. Non quælibet deſertio eſt capitalis.

ER. Fateor. at talem, qualis eſt Sagarũ, extremo ſupplicio comprimi & coerceri nõ debere pernego. Alia fuit Petri abnegatio, vt ſuo mox loco audiemus. At ſi reſipit, miſeranda: ſi non reſipit, non occidenda cum corpore anima. Ad vtrumque vna facit reſponſio: Deum non velle, vt patratores ſcelerum capitalium ob id non trucidentur, quia vel pœnitere flagitij cœpit, vel nullo pacto pœnitet. At enim latronem pœnitẽtem dimittet Magiſtratus? aut pœnitere neſcientem non interficiet? Pœnæ, vt antè dixi, non infliguntur, quia vel reſipiſcat, vel non reſipiſcat ſceleroſus, ſed vt *Quæ deſertio capitalis ſit.* *Sceleroſi non ſubterfugiũt pœnã, quoties facti res pœnitet.*

exemplo ſupplicij cæteri abſterreantur. Non eſt neceſſe, vt anima quoque occidatur, cùm corpus occiditur. An enim nulli ex illis, qui vel iuſtè vel iniuſtè interficiuntur, ſeruantur? Abſit. Equidem ex vtriuſque multi & ſaluantur & damnantur. Hæc enim mors temporalis, neque ſaluat, neque damnat. Inſtituendæ ergò priùs ſunt, quàm occidantur. Nec ob id etiam reducere te ſub iugum Moſis volo (quanquam non video, vbi Lex Dei moralis ſublata ſit. Certè Chriſtus Matt. 15. ſtabilire eam potiùs videtur, quàm tollere.) Sed hoc ſolùm affirmo, quæcunque ſcelera Deus capitalia fecit, ea nunc etiam pœna capitis à magiſtratu abſque offenſa Dei coerceri poſſe. Non vrgeo, vt omninò fiat, ſed facientem nō peccare aſſeuero. Si poſſint aliqua mitiore pœna æquè feliciter reprimi, duriorem non flagito: cùm ob hanc finē pœnas inſtitutas docuerim, vt à ſceleribus homines earum metu auocentur. Nec rectè ſentit, qui gratiæ tempus in quo nos viuimus, huc vſq; iudicat extendi, vt maiorem ſceleribus libertatem putet cōceſſam. Viuimus ſub libertate Euangelij: ſed hæc libertas non iubet Magiſtratum ſcelera negligere, nec aliàs poteſtatem facit liberius peccandi. Non enim minùs nunc, quàm

Quæ Deus ſcelera capitalia fecit, nunc et pro talibus habenda.

Libertas Euangelij non iubet parcere ſceleroſis.

ſub

ſub Moſe, puniri cupit Deus ſceleroſos, propterante dictam cauſam: quòd nuper citatus Matthæi locus clariſsimè demonſtrat. Libertas Euangelij ad conſcientiam pertinet, non dat impunitatem ſcelerum: ac liberat nos à iugo cæremoniarum, non tollit moralem legem, eiuſq; pœnas. Quocirca non poſſet reprehendi Magiſtratus, ſi falſum teſtem, ſponſam corruptam, furemque diurnum, eo modo nunc plecteret, quo Deus plecti per Moſen iuſsit. Nec impedit, quod de adultera dicebas. Non enim prohibuit, quin ſecundum legem puniretur: ſed quia tentandi cauſa adduxerant, eos arguit. Taceo, quòd non venerat Chriſtus, vt iudicum ſubſellia occuparet. Quòd 6. capit. Luc. negat oculum pro oculo pendendum, non ad Magiſtratum politicumque ordinem pertinet, ſed ad priuatos. Vult enim docere, quanta eſſe debeat Chriſtianorum perfectio, & patientia erga proximum. FVR. Satis diu te audiui, tempus poſtulat, vt me viciſsim rationes tuas oppugnātem, & quæ breuiùs ſuprà dixi, verboſiùs explicantem & confirmantem audias. ER. Opponito quicqd excogitare, aut ex alijs diſcere potuiſti: libenti animo te feram. Equidem ſummum conatū tuum in reprehendendis noſtris & munien-

munien̄dis tuis ſummi beneficij loco ſum habiturus. FVR. Nego tibi primum audacter, Sagas comprehendi ſub Magis. Magno .n. interuallo à nefarijs Magis diſtant. Magi vltrò inſana quædam animi elatione impulſi, aut illicita curioſitate moti, applicant animum ad has artes: Sagæ autem à diabolo perſuaſæ faciunt, quæcunque hîc faciunt. Eſt autem longè grauiùs ex propria voluntate & deliberatione ſcelus committere, quàm illecebris quibuſdam ad hoc induci: nec eandem vtrique pœnam luere debent. Exemplo ſint duo homicidæ, quorum alter re apud ſe diſputata malè faciēdi libidine incitatus hominem occiderit, alter perſuaſionibus inductus idē patrauerit. Primùm capitis pœnam commeruiſſe certum eſt: alterum aut excuſabilem, aut longè mitiore pœna mulctādum dicimus: propterea quòd illius factū cauſam habet internam, huius externam. Pręterea non fuerunt noſtri temporis ſtriges cognitæ Moſi. Quare ſub Magorum complexu non potuit eas comprehēdere. ER. Si ſoli illi Magi, nomine Magorum continentur, qui omnia ſimilia habent, libenter dabo, Sagas inter Magos cenſeri nō poſſe. Iam enim demonſtrauimus, multa eos diſſimilia facere. Sed & ſcelere Sagas vincere pleroſ-

Aduerſus 1. argumētum obiectio.

Magorum ſpecies ſeu modi plures.

pleroſque alios Magos itidem docuimus. Verùm illo modo Magorum tantùm vna erit ſpecies. Nos autem oſtendimus, Magiam eſſe Diuinatricem & Operatricem: & huius etiam ſiue ſpecies, ſiue modos, ſiue gradus, ſiue differentias, plures inueniri monuimus. Propter confuſionem modi addiſcendi & exercendi, propter inſtrumenta, quibus ſæpè ijſdem plures vtũtur: propter finem etiam, qui vnus non eſt omnium, ſi de proximo loquamur, in veras ſpecies diſtrahi nõ poſſunt. Ex hoc tamen nunquam efficietur, non cõtineri omnes ſub vnius veluti generis complexu. An enim homo non eſt animal, quia multa habet, quibus alia quædam animalia carent? Habent Striges quædam propria, ſi cum alijs quibuſdam Magis comparentur, ſed propter hanc diſparitatem, non poſſunt ex Magorum genere eximi. Equidem communia ſunt Magorum omnium, (de operatoribus ago) pactio cum diabolo vel aperta vel tacita, & mirabilium naturæque vires tranſcendentium effectio, idque opera & auxilio Dæmonum. In quo hæc inſunt, is Magus eſt. At in Strigibus reperiuntur omnia. Nam & fœdus cum diabolo ineunt verè & apertè, & tentant facere, quæ naturaliter facere nulli homines poſſunt:

ſunt: & denique perficere talia ſtudent, nõ Dei auxilio & potẽtia, ſed Cacodęmonum opera. Cur ergò negas inter Magos numerari debere? FVR. Quia non eadẽ eſt vtrorumque definitio aut deſcriptio. Etenim Magus eſt, qui vel ex libris, vel à Dæmone alióve Magiſtro quopiam edoctus eſt, carminibus, ritibus ſolennibus, characteribus, imaginibus, figuris, rebus alijs, dęmones in eum finem euocare, vt ad poſtulata vel voce, vel nota, vel quocunque alio modo reſpondeant, opúsve aliquod præter & ſupra naturæ ordinem perficiant. At Lamia eſt, quæ ob præſtigioſum cum Dæmone contractum fœdus vel ſpõte vel diaboli hortatu auxilióve detrimentum aliquod, vel carmine, vel re alia per ſe non malefica adferre alicui tentat. ER. Quod hîc eſt diſcrimen tantùm, quod nos prohibeat Striges inter Magos numerare? Vtrique fœdus pangunt cum diabolis, tametſi Magi occultiùs & obſcuriùs id faciant. Vtrique vtuntur carminibus, figuris, rebus à diabolo medicatis, vt putant, ad id perficiendum, quod optant. Ego profectò nihil inter eos video diſcriminis magni, quã quòd deteriores ſunt Magis noſtræ Sagæ. Illi fermè ad futurorum præuiſionem, aut delectationem, aut iocum ſiue ludum, aut oſtenta-

Quid Magus.

Quid Saga.

Sagæ vincunt improbitate Magos.

oſtentationem agunt, quæcunque agunt: hæ ad perniciem & detrimenta aliorũ ſua omnia dirigunt. Illi putant ſe Dæmones cogere, & hac re alijs præſtantiores eſſe, hæ tanquam patronum, tutorem, ac Deum ſuum agnoſcentes, obedientiamq́ue omnem promittentes ab eo poſtulant, quod perficere cupiunt. Illi ex libris doctrinam ſuam hauriũt, hæ ab ipſiſmet diabolis plerunque inſtituuntur. Illi pietatem expreſſè non abiurãt, hæ totas ſe ei ſtipulata manu dedunt. Hæc & ſimilia non probant eas non eſſe ſub Magis comprehenſas, ſed tales Magos non eſſe tantummodò probant, ſic qui hominem non eſſe quadrupedem oſtendit, is non probat ſub animali nõ contineri, ſed tale animal non eſſe indicat. FV. Diſcrimen prorſus maximum in hoc eſt, quòd pactum Sagarum præſtigioſum eſt totum, & inualidum. ER. Quî ſic? An quia diabolus fœdifragus eſt, & per dolum ac mendacium agit? Quis vnquam dixit pactũ ob id nõ interceſsiſſe inter fœderatos, quia pars altera ſeruare pactum nunquam cogitauit, ſed ſimulatè egit, vt per fraudẽ alteram opprimeret? Aliud eſt paciſci & aliud pactis ſtare. FVR. Sed diabolus ſimulat ſe hominem: atq; oculos & phantaſiam miſeris vetulis præſtringit. ER. An Diabolus

Pactum Sagarum & Diaboli nõ eſt præſtigium.

Diabolus præſtigium eſt, ac imaginarium quiddam, res vera nulla? Non puto. Quid ergò? Corpus, ais, habet circum ſeſe præſtigioſum. At Sagæ hoc optimè norunt: & ſub hac vmbra Diabolum latere certiſſimè ſciunt. Deindè verum non eſt, corpus in quo ſe offert, corpus omninò nullum, ſeu imaginarium duntaxat eſſe. Nam ſi videri & palpari poteſt, verum vtique corpus eſt, non præſtigium. FVR. Non aduertis, quam tibi ſis cõtrarius? ſi te audiemus, ſimul ſunt præſtigiæ, & non ſunt. ER. Præſtigioſum eſt, ſi humanum corpus eſſe putes, quod mentitur ſolùm. Præſtigioſum nõ eſt ſi pro tali corpore habeas, quale eſt, pro aëre ſcilicet condenſato. Sed fruſtrà hoc ago, dum mihi tumetipſe ſuppeditas arma, quibus vincam. Quippè faſſus mihi es loco alio, Dæmones apparere aliàs integris, ſolidis, & expreſsis mortuorum cadaueribus, aliàs nebuloſis & euanidis vmbris circumfuſis. Priore forma νεκρομάντεις, poſteriore σκιομάντεις decipit. Quare totũ non eſt præſtigioſum. Verùm eſto, detur hoc tibi, corpus illud nil niſi præſtigias eſſe: an ob id pactio vera eſſe non poteſt? Equidem & loquitur & agit multa abſque viſibilis & palpabilis corporis aſſumptione. Deindè non cum corpore illo, ſeu quatenus

Quatenus corpus aſſumptũ ſit præſtigioſum.

Paciſci poteſt homo cum ſpirituali ſubſtantia.

tenus tūc corporeus videtur, cum eo contrahunt, ſed quatenus diabolus eſt, & inviſibilis & incorporeus ſpiritus. FVR. Atqui hoc non patitur naturarū diſparitas. ER. Nego tibi aliquod hîc eſſe impedimentum. An enim pactum inter Deum & Abrahamum, Moſen, & alios, irritū ob id fuit & præſtigioſum, quia cum eis locutus & pactus eſt, licèt non videretur? Prętereà ſi hęc naturarū diſsimilitudo non ſinit pactionem valere, ne Magi quidem alij pangere fœdus cum Diabolo poterunt: ſed erit hîc quoque imaginarium & falſum, quicquid tentatum fuerit. Striges certè nullæ ſic deſipiunt, vt corpora, in quibus eis apparēt, diaboli, verè humana corpora putent. Sciunt ab ipſis talia indui ad tempus, rurſusque deponi, cùm libet. Paciſcuntur nihilominus cum eo: quem diabolum eſſe clarè & certò cognoſcunt, quacunque ſpecie ſeu forma ſe oſtentet. Quid igitur comminiſci poterimus, aut quo argumento pactum nullum interuenire probabimus? Ego equidem nihil excogitari poſſe video. Etenim verum non eſt, dæmonem fœdus hoc ferire cum dormientibus, aut in ſolo ſpiritu oculorum & cerebri hæc fingere, nec extra eas tunc eſſe. Non enim omnia ad eum modum agit cum ſtrigibus, ſed

Diab. non paciſcitur cum dormientibus.

verè in mentita ſeu ficta forma comparet, veroq; cum ipſis loquitur extra ipſas exſiſtens. Et quòd hoc facere poſsit, ac ſæpè fecerit, tùm innumeris alijs exemplis, tùm vel vnica Saulis hiſtoria 1. Sam. 28. cap. firmiſsimè demonſtret. FVR. Pactum expreſſum intercedere nondum credere poſſum. ER. Age, detur hoc etiam tibi, expreſſum pactum non interuenire, an ob id ex Magorum numero excludentur? Nullo pacto. Equidem Magi plurimi non modò non contrahunt fœdus cum Diabolo apertum, verùm etiam putant ſe inuitam & repugnantem attrahere, & cogere: quos tamen propter occultum pactum pœna dignos cuncti iudicamus. Et cùm ad Sagas non vocatus ſubinde vltrò accedat, neceſſarium eſt, arctiorem inter Striges & Dæmonē, quàm inter eundem & Magos coniunctionē exſiſtere. Conſtat prætereà ex ſacris literis, Deum velle Magos propter hanc qualemcunque cum Diabolis communitatem occidi, etiamſi Magia ſua nulli nocuerint, aut nocere voluerint. (Probationem non expectabit qui meminit, Deum interfici velle de re dubia Magos duntaxat conſulentes.) Quî ergò parci eum voluiſſe putabimus ſtrigibus, quæ cum Dæmonibus longè familia-

miliariùs viuunt? Quocunque igitur nos vertamus, & quicquid tandem moliamur, ſemper hoc verum manebit, Striges inter Magos cenſeri, & pari cum ipſis ſupplicio ſceleratam eorum audaciam coherceri debere. FVR. Etſi nunc non occurrat, quid dicam, cogitabo tamen. ER. Quòd dicebas Magos ſponte, Sagas ſuaſore Diabolo talia meditari agere, non probat Magis eas non accenſeri. Nam & Magis multis autor eſt diabolus diſcendi Magicas vanitates: & Sagæ quoque nullo impulſore diabolo, tamen ei ſeſe tradunt. Sæpiſsimè filiæ à Matribus ſeducuntur, vt Magi impulſore alio quopiã & vanitati & impietati animum applicant. FVR. At Diabolus per alios inſtigat. ER. Si hoc excuſet, vix vllus ſceleroſus puniendus fuerit. Omnes enim à Diabolo vel apertè vel occultè incitantur: ſiue inſuſurret hoc ipſe, ſiue per alios ſuadeat. Aut ergò Magorum numero continentur Sagæ, aut Magi aliter deſcribendi ſunt: quod rectè nunquam fiet. Siue enim proprio conſilio Deum abiurent, & in tutelam Diaboli ſe dedant, ſiue ipſo conſultore permotæ id faciant, ſemper fœdere Diabolico tenebuntur. Quin conatus adſit vtriſq; mirabilia efficiendi, nullus, puto, dubitat. FVR. Vt maximè

Non propterea non ſunt Magæ, quia inſtigatore Diabolo peccãt

ximè concedam hoc, tamen grauiùs illi peccant, qui ex propria deliberatione id agunt, quàm quæ à dæmone illectæ ſunt. ER. Ego verò hîc non diſputo, illæné an hæ ſceleroſiùs agãt, ſed vtroſque inter Magos collocari oportere aſſeuero: cùm idem flagitium ambo committant. Nec aduerſatur nobis exemplum duorum homicidarum abs te propoſitum: ſed maximè noſtra confirmat. Etenim qui ab alio perſuaſus hominem occidit, non minùs eſt homicida, quàm qui à nemine impulſus idẽ admiſit facinus. (Accipi debet, quòd dicimus, de eo, qui non eſt coactus, ſed perſuaſus tantùm: & cùm facere non poſſet, perſuaderi tamen ſibi, vt vellet, paſſus eſt.) Quòd ſi ergò vterque homicidij reus eſt, quomodo non merebuntur ambo homicidij pœnam? FVR. Quia vnius factum externum, alterius internum habet principium. ER. At nego tibi homicidij principium proximum ſeu cauſam propinquam non fuiſſe animi deliberationem internã. Aut enim, qui alio impulſore aliũ vita priuat, inuitus & coactus facit, (de quo caſu hîc non agimus) aut volens. Quòd ſi volẽs interimit aliũ, quo pacto non habuit eiuſmodi homicidium cauſam internam? Deindè falſum eſt, homicidas non habere autorem

Homicida pœna tenetur etiã is, qui aliquo ſuaſore hominem interficit.

torem & inſtigatorē diabolum. Non enim illi tantùm diaboli ſuaſu mala agunt, qui Sagarum inſtar cum eo colludunt, ſic inquam, vt eum videāt, audiant, palpent, ſed etiam alij, qui eius ſuggeſtione ſceleratè agunt. Summa eſt, nūquam probabis homicidij pœna non teneri, quiſquis hominem occiderit (de priuatis loquor, non de Magiſtratibus) neque inuitè, neque alterius coactu. Quare nullum hîc habet locū diſtinctio externæ & internæ cauſæ. FVR. Exemplo Adami & Euæ oſtendi pōt, grauiùs delinquere, ac ſeueriùs puniendos eſſe, qui ſponte ſua malè agunt, quàm qui aliorum ſuaſione moti peccant. ER. Nihil probat tuū de parentib. primis ac ſerpente exemplum. Primùm enim ad inſtitutum non pertinet. Non. n. quoduis ſcelus capitale, homicidium eſt. Nam adulterium eſt capitale, qđ ab homicidio lōgiſsimè aliud eſt. Deindè non cōmiſerunt parentes illi noſtri homicidiū tale, de quali ſermo nūc eſt. Dum proponere exēplum debuiſti de duobus homicidis, quorū alter ſponte ſua, alter inſtinctu alterius hominem occidiſſet, patratoris & ſuaſoris exēpla proponis. Eua ſuaſit Adamo, vt pomum vetitum ederet, quod hortatu ſerpentis ipſa prius deguſtarat, ſed nō ita ſuaſit, vt ipſa non idem

Homicida omnis ſua ſorē habet diabolum.

prius feciſſet. Deindè ambo Adam ſcilicet atque Eua tranſgreſſores facti ſunt Legis, aliorum cohortatione. Etenim Eua ſerpentem, Adamus tunc Euam habuit impulſorem. Nullus ergò hîc homicida, qui à nemine inuitatus hominem necauerit. Denique nihil probat exemplum. An enim Adam non eſt ea pœna affectus, quo poſita erat comedentibus de fructu vetito? Puto nos omnes ſentire, vtrùm impunè ei fuerit. Mortuus certè non minùs eſt, quàm Eua, tametſi alia quædam incommoda inſuper paſſa hęc fuerit. Sed hîc non diſputo ego, vtrùm Sagæ leuiùs an acerbiùs (eſt enim pœna capitis vna mitior & tolerabilior altera) reliquis Magis ſint excarnificandæ, ſed hoc tantùm aſſero, negari non poſſe, quin ſpeciem Magiæ conſtituant, & ob eam cauſam Magorum pœnæ ſint obnoxiæ. FVR. Clarè ſatis video exemplum minimè quadrare, minùs etiam probare. ER. Quòd Moſis ætate ſtriges noſtras non fuiſſe contendis, ſententiam noſtram non infirmat. Fieri certè poteſt, vt & Magi aliqui exorti poſt illud tempus fuerint, quales tunc non extiterint, non tamen ob id non ſunt hi tales ſub Magis comprehenſi. Etenim Magum faciunt mirabilium effectiones Dæmonis virtute vel auxilio,

Vtrùm Sagæ Moſis et Chriſti têporibus fuerint.

auxilio, & vel aperta vel tacita cum eo pactio. Modi agendi, & inſtrumenta quibus agunt, itemq́; fines, non efficiunt Magos, ſed tales quoſdam Magos. Scio ante Chriſtum natum Magos nullos Chriſti & Ieſu nominibus vſos ad eijciendos aut aliter cogendos dæmones, quales poſteà enati ſunt plurimi: ſicut omnes norunt, & Luc. 19. Acto. teſtatur. An hos Magos fuiſſe aut Magica exercuiſſe negabis? Vix puto. Si Magi fuerunt ac ſunt, à Moſe condemnati etiam ſunt, licèt ætate illa nondum exiſterent. Cur non idem igitur in Sagis locum habeat? Eſto, non egerint tunc præcisè talia, qualia nunc agunt. (Chriſtũ certè abiurare ſpeciatim non potuerunt) An ob id, quæ nunc ſunt, ad illas nihil attinent? Dæmon his artibus à ſe excogitatis addit, detrahit, mutat aliquid, prout conducere iudicat, ſed rem ipſam interim non ex toto tollit. Iuſsit Moſes non erigere ſtatuas ad cultum proſtantes, nec ſciuit tunc fortè futurum, ꝙ Petro, Paulo, &c. poſteri eſſent tales erecturi: nec tamen nõ prohibuit lege illa ẽt noſtras? Deniq; certũ eſt, Deũ ſic leges tuliſſe ſuas, vt nõ præſentibus ſolùm temporibus, verùm etiã futuris congruerent: vtq́; non illa tantùm vitia, quæ in Dei populo vigebant, ſed & aliarum gẽtium, &

Leges Dei præſentib. & futuris cõgruunt.

ætatum ſcelera, quæ vel exiſterent alibi, vel naſcitura deindè eſſent, comprehenderēt. Quare nihil efficis hac obiectione, ſi maximè nullas tunc extitiſſe tales probare poſſes. FVR. Probabile tñ eſt, nōdum fuiſſe tales anus. ER. Imò probabilius multò eſt, viguiſſe tunc etiā hanc peſtem, aut eius vel ſororem vel matrem. Etenim præſtigias iſtiuſmodi deſcribit Orpheus, qui annis plus minus 1270. ante Chriſtum floruit, illo ferè tempore, quo Abimelech Iſraëlitas iudicauit. Ariſtophanes Theſſalicarum φαρμακίδων meminit non ſemel tantùm, quibus omnes ſcriptores attribuerunt, quæ noſtræ Sagæ nunc ſibi arrogant. An non Troiani belli temporibus fuiſſe ſcribit Homerus Circen & Sirenes, quæ carminibus ſeu incantationibus dementarent ſtultos? An non carmine ſanguinem repreſſum fuiſſe Vlyſsi ab Autolyci filijs affirmat? Cœptum porrò eſt Troianū bellum annis ferè 1200. ante Chriſti natiuitatem. Hippoc. in lib. de Morbo ſacro, Plato multis in locis, Ariſt. quoq; eadē ſcribunt, vt ex ſuprà dictis perſpicuū eſt. Circa 300. annum vrbis Romæ, anno videlicet tertio, Olympiad. 81. ante Chriſtum ex virgine natum 452. profecti ſunt in Græciam Legati ad petendas leges 12. Tabul. in quibus hæc

Antiquiſſima eſt ars Sagarum.

hæc peſtis apertè damnatur. Sed parum refert ſiue extitiſſe tẽpore Moſis, ſiue poſteà exortas putemus, dum rem ipſam prohibitam oſtendimus. Sufficiat oſtendiſſe aliquos paulò poſt Moſis gubernationem hanc Dæmonis artem exercuiſſe, cùm tu nullo prorſus argumento monſtrare poſſis, nullas tunc extitiſſe. Cur ergò non videatur noſtra ſententia tuę opinioni anteponenda? FVR. Chriſtus & Apoſtoli nullum talem curarunt. Quare veriſimile eſt, nullos tunc ab eis fuiſſe læſos. ER. Sed nec Melancholicum, nec Maniacum, nec Phreniticum, nec Epilepticum (niſi τοὺς σεληνιαζομένους Mat. 4. putes Epilepticos fuiſſe) nec alios fatuos, aut deliros, nec Podagricum nec Colicum, ſpeciatim & explicatè ſanatum legimus. An propterea nulli tũc fuerunt morbi tales? Et fuiſſe tunc his morbis afflictos, & à Chriſto vel Apoſtolis ſanitati reſtitutos credimus, dum omnis generis ægros ſanauiſſe ſcribuntur: licèt nominatim expreſſi non ſint. Adde ꝙ non lædunt ipſæ, ſed diabolus eſt læſionis autor, quãdo eis obſequens, ꝙ petunt, efficit. Quid igitur vetat, inter illos, qui à dæmonibus vexabãtur, hos ẽt ſanatos fuiſſe? licèt additum non ſit, qua occaſione diabolus affligere cœperit. Semel dicam omnia:

An Chriſtus Apoſtoli & Sagarum cauſa ægrotãtem ſanarint.

nihil omninò valent, quæcunque hîc obiecta nobis à te fuerunt. FVR. Ad alteram tuam rationem venio, quam apertè confutant: primùm Etymologia Hebraicæ dictionis, qua Exod. 22. cap. Moſes vtitur. deindè Septuaginta interpretū ſuffragium, & Rabinorum conſenſus. denique Ioſephi explicatio. Omnibus his probatur, vocem illam ſignificare, veneficam propriè dictā, quæ ſcilicet venenatis poculis, aut venenis veris quocunque modo oblatis interficit. ER. Ego contrà ſentio, pro ea poſitum fœmina (ſub quibus etiam viri comprehenduntur) quæ diaboli opera & arte conatur vel nocere vel benefacere, vel aliud aliquid agere: quod hoc modo probo. Vox hæc (& ab ea deriuatæ aliæ) nuſquam in omnibus Teſtamenti veteris libris ſignificat propriè dictum veneficium. (Repetita eſt Exodi 7. verſ. 11. Item 4. Reg. 9. verſ. 22. Item 2. Paral. 33. verſ. 6. Item Eſa. 47. verſ. 9. & 12. Item Ierem. 27. verſ. 8. Item Dan. 2. ver. 2. Itē Mich. 5. v. 12. Item Nah. 3. v. 4. Item Malach. 3. v. 5.) Ergò neque in 22. capit. Exodi in eo ſignificato poſita eſt. Quippè in locis alijs omnibus vel vaticinatorem, vel Incantatorem, vel quauis alia ratione dæmonis auxilio ſeu opera in rebus agendis vtentem ſignificat. Et quod 7. cap. Exod. ſic poſitum ſit à

Contra argumētum ſecundum.

Nomen à Moſe 22. Exod. poſitum, non ſignificat venena exhibentem.

ſit à Moſe, fatentur omnes ab ipſa veritate coacti. FVR. Sed liberiore ſignificato vſurpata ibi fuit. ER. Quomodo verò liberius vſurpatam, & nõ propriè potiùs acceptam dicis, qui aliter nullo in loco poſitam probare potes? Adfer locum, vbi citra controuerſiam ſignificet propriè nominatum veneficium, ſicuti ego adfero locum ex 7. cap. Exodi, vbi ex tua ipſius confeſsione aliud denotat. Si non potes, fatere te hac in re errare, aut ratione firmiore tuam opinionem confirma. Legitur eadem 18. Deu. quo in loco nemo ſanus aliud notare putet, quàm quod diximus. Loquitur enim Moſes ibi non de veneficis aut homicidis alijs, ſed de illis, qui cum Diabolis, & ab eo excogitatis artibus, commercium ac ſocietatem habent. Qui alios omnes intueri locos volet: verum nos dicere mox affirmabit. FVR. Heus tu, Non benè concludis, nomen in hoc ſignificato aliquot locis poſitum eſt. Ergò & vigeſimoſecundo Exod. idem ſignificat. ER. Reſpondeo in caſu noſtro firmè ſequi. Etenim de Hebraicarum vocum ſignificationibus non poſſumus aliundè iudicare, quàm ex ſacris literis. Ergò ſi nomen aliquod in veteri Teſtamẽto locis pluribus repetitũ eſt, idẽ aut ſimile ſemp ſignificet, neceſſariò ſtatuemus, id ab

Nomen Hebraicũ ſignificat cũ Diabolo cõmunionem habentem.

id ab eo propriè ſignificari. Quare vbicunque idem illud occurret, idem aut ſimile ſignificare pronunciabimus: niſi circumſtantiæ cogant nos in alio ſignificato accipere. Et hanc ſignificationem propriã eius non eſſe, per ſe eſt notum, niſi putare velimus ſpiritum ſanctũ nominibus crebriùs impropriè, rariùs autem, imò vix vnquam propriè voluiſſe vti: ſignificat igitur vox illa, non liberiore, ſed proprio ſignificato, Diuinatorem impium, Magum famoſum, Incantatorem, & hominem diabolicis artibus vtentem. Quod ſit Etymon vocabuli diximus, nunc quid 22. Exodi ſignificet videamus, ſi propriè poſitũ eſt vicimus. Etenim veneno ſeu toxico necans, nihil ſupra Naturæ leges, morem, vires tẽtat: nec eget ad id peragendum opera Diaboli magis, quàm homicidæ alij. Si impropriè poſitum contendatur, probare oportebit. At quomodo probabitur, cùm nulla res, nullaque ſpecies circumſtantiæ nos cogat à propria notatione recedere? Theologiq; omnes propriè ſumi iudicarint, veteres pariter & recentiores. Nos optimis rationibus propriè ſumi debere oſtendimus: & inter alia hoc etiam diximus, ſub homicidio contineri veneficium propriè ſic vocatum. Quiſquis enim ſciens ac prudens homi-

Veneficiũ propriè dictum, eſt

hominem interimit, quocunq; modo vel *ſpecies ho-*
inſtrumēto id peragat, homicidij reus eſt. *micidij.*
Tu cōtrà cenſes veneficium proprio egu-
iſſe articulo, quia multis cōditionibus di-
ſcrepet à cæteris homicidij ſpecieb. Clàm
enim committi, vt ne fortiſsimus quidem
vir ab inſidijs imbecillæ mulierculæ vel fa-
muli cauere poſsit: & ſub prætextu ſaluta-
ris poculi in illos, quos aut propter offi-
cia, aut neceſsitudinem amare debebas, &
ab inferioribus in ſuperiores. Quaſi verò
non cadere omnia hæc poſsint in alias ho-
micidij differētias. Nulli ne clàm occidun-
tur? nulli clàm ſtrangulantur, aut ſuffocan
tur à mulierculis, famulis, fratribus, libe-
ris, coniugibus, ſubiectis? Quo pacto igi-
tur ob hęc noua lege opus fuit? De clande-
ſtino homicidio Deut. 27. dictum: de pœ-
na & ſpeciebus varijs 35. Num. Quare ſu-
peruacanea hæc lex videri potuiſſet. FVR.
At Septuaginta interpretes verterunt φαρ-
μακὸν, quod nomen cùm in malam partem
ſumitur, ſemper apud Dioſcoridem, Gale-
num, & totam Græcorum antiquitatem,
pro veneno aut medicamento venenoſo
ponitur. ER. An putaſti aliquem tibi hoc *Græci olim*
conceſſurum? niſi fortaſſe Platonem, Ari- *nomine*
ſtotelem, Ariſtophanem, aliosque proba- *φαρμακῦ*
tos autores Græcos (& quidem vetuſtos) *pro incau-*
fuiſſe

...tamento ...ſtuntur.

fuiſſe neges. Dioſcorides cap. de Rhanno ait: Fertur ramos eius, ſi pro foribus aut feneſtris ponatur (*ἀποκρούειν τὰς τῶν φαρμάκων κακουργείας*) maleficia pharmacorum ſeu incantamentorum pellere. Non vocat hîc pharmaca res per ſe noxias, (quomodo enim pro foribus aut feneſtris poſiti rami, veneni importationem impedirent?) ſed Magicas. Galenus rarò ſic vſus eſt, fateor. Cauſa eſt in medio poſita. Docere enim artem Medicam, non Maleficia & Incantationes voluit: quod initio lib. 6. de Simpli. pharm. facult. teſtatur. ſic de Pamphilo ſcribẽs: *καὶ δὴ κέχρηται πρὸς περίαπτα καὶ ἄλλας μαγγανείας, οὐ περιέργους μόνον, οὐδὲ ἔξω τῆς ἰατρικῆς τέχνης, ἀλλὰ καὶ ψευδεῖς ἁπάσας. ἡμεῖς δὲ οὔτε τούτων οὐδὲν, οὔτε τὰς τούτων ἔτι ληρώδεις μεταμορφώσεις ἐροῦμεν.* Ideò ſe de talibus pharmacis (hoc enim nomine fuiſſe tunc appellata clarè oſtendit) nihil dicturum ait, quia extra fines artis Medicæ poſita, & falſa ſeu inualida ſint vniuerſa, fabulæ aniles, præſtigioſa & incantatoria ſeu Magica. Sic cum ſecundo libro de Compoſitione Pharmacorum *κατὰ τόπους* de *περιάπτοις* Archigenis loqtur, de eis ſe nihil dicturum ait, quia nullam rationem Medicam (*οὐδένα λόγον ἰατρικὸν*) habeant, ac ſola experientia iudicentur. Vocaſſe nihilominus talia vnà cum

alijs,

alijs, φάρμακα, licèt inania & inefficacia iudicaret, ex dictis conſtat. Sed & decimo libro citati prius operis, hæc habet. ἐγὼ τοίνυν οὔτε βασιλίσκων, οὔτε ἐλεφάντων, οὔτε ἵππων νειλώων, οὔτ' ἄλλου τινὸς, οὗ μὴ πεῖραν αὐτὸς ἔχω, μνημονεύσω. τῶν δὲ καλουμένων φίλτρων ἀγωγίμων ὀνειροπομπῶν τε, καὶ μισήθρων, τὴν ἀρχὴν αὖ, οὐδ' εἰ πεῖραν ἱκανὴν εἶχον, ἐμνημόνευσα, ὥσπερ οὐδὲ τῶν θανασίμων φαρμάκων, οὔ τῶν, ὥς αὐτοὶ καλοῦσιν, καθοποιῶν. ἐκεῖνα μὲν γὰρ αὐτῶν, καὶ γέλοια, καταδῆσαι τοὺς ἀντιδίκους, ὡς μηδὲν ἐπὶ τοῦ δικανικοῦ δυνηθῆναι φθέγξασθαι, &c. Num poſthac dices, Galenum malefica Sagarum inſtrumenta non appellaſſe pharmaca? Non puto. Rem damnauit, nomine φαρμακοῦ, nominari ab omnibus non ignorauit, nec ipſum ſic nominare piguit. Quid? an περίαπτα, & φυσικὰ remedia à nonnullis dicta & probata Medicis, non omnes perpetuò vocant φάρμακα, etiamſi mali cauſa vſurpentur, viq́ue venenata omni careant? Hippocr. etiam lib. de Morbo ſacro πεφαρμαγμένους ὑπ' ἀνθρώπων, vocare videtur incantatos ſeu incantatione læſos, cùm ibi de curationibus Magicis agat. Falſum ergò eſt, Pharmaci nomine Græcorum antiquitatem, Galenum, Dioſcoridem, alios omnes, non comprehendiſſe Magorum & Incantatorũ inſtrumẽta. Pręclarè ex his perſpicitur,

Septua-

Septuaginta interpretes rectè vſitateque Magos vocarunt Græcè φαρμακούς.

Septuaginta interpretes, cùm nomen Hebraicum vbique verterunt; nominibus φαρμακοῦ & φαρμακείας, &c. rectè vſitateque ſic vocaſſe, tùm maleficia tùm maleficos, qui ſcilicet Diaboli opera res mirabiles tùm ſcire, tùm agere ſtudẽt. Sic enim Græcos omnes tales nominare ſolitos fuiſſe longè ante Septuaginta interpretum ætatem certiſsimis teſtimonijs probaui. Vixerunt enim annis nõ multò paucioribus 130. poſt Platonem, vt vetuſtiores præteream. Quamobrem non potuerunt ignorare linguæ huius verũ vſum. Ne hîc igitur habes, quo nos oppugnes. De Rabinis fruſtrà hîc egero. Quis. n. dubitet, cùm Manaſſen ſcriptura dicit Maleficos reſtituiſſe cum Pythoniſsis, non accipiendum eſſe de veneficis veris? Quis putet Regem Nebuchadneſerem vocauiſſe veneficos ad iudicandũ & interpretandum inſomniũ? Cùm ex ipſo textu aperta ſit nominis ſignificatio, nõ eſt cur ſoliciti ſimus vlterius. Quanquam Rabinos non dubitem à nobis ſtare, non ab aduerſario. FVR. Quid Ioſepho reſpondebis? ER. Idem ferè. Neque. n. fidem mereretur maiorẽ ipſa ſcriptura, hoc eſt, ſpiritu ſancto. Quanquam cùm dicit: μήτε τῶν εἰς ἄλλας βλάβας πεποιημένον, credi poſsit, eum de Incantatricum pharmacis loqui.

Sed

Sed non eſt opus iſta ſuperſtitioſius examinare, dum aperta è ſcripturis argumenta habemus. Si Ioſephum citare non potuiſſe exiſtimes, etiam illud laudare oportebit, quod ſcripſit, Solomonem artem inueniſſe ad vſum & præſidium aduerſus dæmones: modum quoque cõiurationum & incantationum contra morbos inſtituiſſe. Eleazarum Hebræum ſe vidiſſe ſcribit, præſente Veſpaſiano Cęſare, per nares extrahere dæmonem ab obſeſſo, idq́ue virtute radicis à Solomone monſtratæ, quam in annulo incluſam haberet. Quis miretur, Ioſephum talia deliria probantẽ, hanc legem aliter interpretari? Niſi enim hoc ita faceret, ſemetipſum cõdemnaret. Scribit etiam Io. Franciſcus Picus, in Hebraica Ioſephi hiſtoria ſcriptum eſſe, tantam fuiſſe Abſoloni capillorum multitudinem, vt tonſor vnus vix octo dierum ſpacio incidere potuerit. Siue ſit ab eo ſcriptum hoc (Quod manifeſtum foret mẽdacium. Poſſet enim tot diebus mediocre pratum forcipe demeti) ſiue non ſit ſcriptum, conſtat ſuperiora eum ſcripſiſſe: & proindè nullius eſſe in hac quidem re momenti illius teſtimonium. Quocirca non infirmata eſt aduerſarij obiectionibus ratio noſtra ſecunda, ſed multò magis confirmata. Ad tertiũ

Ioſephus non eſt ἀναμάρτητος.

o argu-

argumentum,quo probatum eſt, eas tanquam Idololatras interfici poſſe, quid adfers? FVR. Nil aliud, quàm quòd Idololatras eſſe, Deumque abnegare nego. ER. Rectè. Non enim negari pôt, quin ſecundum Dei præceptum Idololatræ ſint capitis pœna mulctandi. FVR. Excuſari ſaltem exemplo D. Petri Apoſtoli Chriſtum abnegantis videntur: cuius factum grauiùs & deteſtabiliùs fuit Strigum facinore. ER. Exhorrui cùm legi, quæ tu breuiter attigiſti. Vno ad ea verbo reſpondebo, nullam eſſe inter Petri & Sagarum abiurationem ſimilitudinem. Petrus enim metu mortis ſic abiurauit Chriſtum, vt nunquam cogitauerit transfugere ad diabolum: nec cum eo vel apertè vel tacitè magis ſit pactus, quàm omnes alij peccatores paciſcuntur. At Sagæ nullius mali aut periculi metu coactæ, ſponte & ſine omni iuſta cauſa, (plerunque aut libidine incitatæ, aut odio vel ira inflammatæ, aut ſimilibus affectibus alijs abreptæ) Deum creatorem & liberatorem ſuum ſic abiurant, vt in aduerſarij caſtra ſe conferant, obedientiam promittant, ſe totas ei permittant, Dei & pietatis hoſtes ſe fore polliceantur, ad nocendum ſe comparent, in fœdos amplexus cum Cacodæmone veniant. Exprimit inuito mihi indigna

Contra argumentũ tertium.

Differt negatio D. Petri à negatione Sagarum.

indigna Petri & ſtrigum comparatio, vt dicere cogar, ſanum non eſſe, qui velit æqualitatem inter Petri & Sagarum peccatum quærere. Tu verò videris D. Petri amplificationibus tuis grauius & maius ſtatuere: quod rectè non fit. FVR. Idololatras occidi poſſe non inficior: At Sagas Idololatras eſſe, nondum tibi concedo. ER. Ego verô me nondum videre aſſero, quo prætextu negari poſsit eas Idololatras, & quidem omnium, quæ in mundo vnquam fuêre, peſſimas eſſe. Multi adorarũt Idola, putantes eſſe Deus, aut Dei ſtatuas: hæ ipſummet Cacodæmona, quem eſſe ſciunt Dei & Naturæ hoſtem, venerantur. Ex illis multi rectè ſe putarunt facere, id eſt, per errorem & ignorationem Deaſtris ſuis ſeruierunt, hæ certiſsimè norunt ſe flagitiosè & impiè agere. Hanc ob cauſam tanta conſtantia factum negant, ne pœnas, quas ſe commeritas eſſe non neſciunt, luere cogantur. Illis de vero Deo nihil conſtitit, hæ quem cognouerunt, deſerunt. Illi peculiare pactum contra conſcientiã non ſemper contraxerunt aduerſus Deum verum, hæ ſic abiurant Deum, & pietatem omnem, vt ſe hoſtes fore ſtipulentur. FVR. Sunt imaginaria hæc, nec verè ſic fiunt. ER. Non inficior, imaginaria & præſtigioſa eſſe multa,

Ante contractū fœdus facta non ſunt imaginaria

quæ poſt contractū fœdus eueniunt. Tunc enim cùm in ſua poteſtate quodammodò infelices illas habet diabolus, faciliùs quæ vult perſuadet. Antequam verò pactæ ſint, non fiunt eiuſmodi per imaginationē tantùm, ſed reuera ſocietatem & amicitiam contrahunt. FVR. Vndè tibi conſtat conflatum cum Dæmone pactum? Cùm non interfueris, nec ex teſtibus alijs fide dignis habeas, ex earum cōfeſsione habeas oportet. Si ſponte talia confitentur, vel ſunt impoſsibilia factu, vel poſsibilia: quæ tamen aut facta non ſunt, aut verè acciderunt. Si coactæ, parum valent, cum quæſtionibus intolerabilibus expreſſa ſint. Primi generis ſpontanea confeſsio, non meretur pœnam. Nec ſecunda, quia factum non fuit. Nec tertia, quia diabolus miſerarū phantaſiæ inculcat ipſas feciſſe, quod vel naturaliter accidit, vel ab ipſo perfectum eſt. Coactæ confeſsioni quis fidem habeat, vt ob eam occidendas iudicet? ER. At verò ſi non valet confeſsio quæſtionibus extorta, nulli (aut certè perpauci) vel latrones, vel proditores, vel facinoroſi alij, iuſtè plectuntur. Rari enim ſponte confitentur cómiſſa ſcelera. FVR. Vi tormentorum aliqui certè confitentur, quod perpetrarunt nunquam. ER. Sed quæſtionibus propterea nō extor-

extorquendam veritatem nullus ſapiens putet. Non propter quamlibet ſuſpicionem, aut leuem coniecturam ſubduntur tormentis rei, ſed cum argumentis factum plenè probari poteſt, aut non multò ſunt inferiora perfectis probationibus. Neque obſtat, quòd Iudex talia non vidit, cùm ſatis ſit alios vidiſſe. Reuelantur etiam occulta ſcelera omnia tandem, vt hîc ne diabolus quidem præuidere & cauere omnia valeat. Quare fruſtrà contemnas confeſſionem tormentis expreſſam. Spontanea cur valere non debeat, equidem intelligere vehementer velim. FVR. Quia vel confitetur impoſsibilia factu, vel quę fieri quidem potuerunt, facta autem non ſunt, vel facta ſunt, ſed non ab ipſis. ER. Credo te oblitum eius, quod probandum ſuſceperas, nempè pactum eas cum Dæmone non conflauiſſe. Non quæritur nunc vtrùm ſidera de cœlo detrahere, tempeſtates ciere, per aërem volare, per clauſas fores penetrare poſsint, ſed an cum Cacodęmone ſocietatem, vel pactum, vel amicitiam contraxerint? An hoc eſt impoſsibile factu? Non credo te hoc credere. Cur igitur iſta repetis, & fœdus nullum ferire cum Dæmone ijs oſtendere niteris? Et factu poſsibile eſt, & ſæpiùs quàm vellem factum eſt.

Occulta flagitioſa tandem deteguntur.

Societatem contrahere cum diabolo non eſt impoſsibile

Non ergò impoſsibile factu fatentur, cùm ſe pepigiſſe cum diabolo fatentur. Naturaliter hoc pactum non coit, ſed voluntatum conſenſionem adeſſe oportet ab vtraque parte. Non enim poteſt dæmon per ſe ſolùm fœdus tale erigere. FVR. At imaginatio & deluſio eſt, veri nihil. ER. Mira res eſt, cùm quis theſim defendere cœpit, certiſsima & veriſsima omnia negat, vt rectè ſentire videatur. Sacræ literæ ſatis clarè teſtantur non eſſe nihil quæ cum Dæmonibus homines agũt: probat idem omnium ſeculorum experientia: confitẽtur ſtriges vniuerſæ: demonſtrat res ipſa. An mulier in Endor nõ euocauit dæmonem ſub imagine Samuelis? An Magi Aegyptij non excitarunt ſerpentes? An Pſalm. 58. phantaſma proponit, cùm aſpides claudere aures ſcribit, ne vocem incantatoris audiant? An nullus ſerpentes carminibus, itemq́; mures in vnum locum coëgit? Docet ſcriptura Diabolum per ſuos prodigia editurum talia, vt electi etiam periclitaturi fuerint, ſi eos ſeduci poſsibile fuiſſet. Ergò non ſunt omnia imaginaria vt tu ais. Certum porrò eſt, non potuiſſe, & ne nunc quidem poſſe aliquem prædicta facere citra pactum diabolicum. Cur enim non omnes poſſunt, ſi pactio nulla requiritur? FVR. Non omnes artem

Non omnia ſunt vana prorſus, q̃ à Magis aguntur.

artem norunt. ER. Quaſi verò conſtet mulierem illam longam artem calluiſſe. An arte vlla dæmon cogi poteſt? Minimè. Ex pactione igitur adeſt. FVR. Si vaniſsima ſunt mendacia, quæ tanta conſtantia fatentur, quòd volent per aërem, quòd ſegetes transferant, & hujus generis multa faciãt, cur in reliquis tantopere confeſsionis certitudo opponitur? Cur cũ vna hora & illa dicant, & fœdus ſe cũ Diabolo percuſsiſſe fateantur, hoc magis, q̃ illa verũ credimus? aut cur non hoc, ſicut illa, imaginariũ putamus? ER. Cauſæ hæ ſunt, ꝙ illa fieri non poſſunt, hoc autem poteſt, quod ferè ſomniantibus apparent illorum imagines, hoc eſt, vigilantibus agitur: quòd illa à Diabolo eis perſuadentur, poſtquam eis iam imperat, eaſque liberius ac familiarius agitat, equitat, poſsidet, tractat. Poſſe fœdus cum diabolis homines cõtrahere, certum eſt. Contrahere ipſas vigilantes ac ſciẽtes, æquè notum eſt. Nondum eas à dæmone ſic teneri ac regi ante pactum, vt poſt pactum eas dementat, cõfeſſum ſimiliter eſt. Quid igitur miraris, hoc nos credere potiùs verum, quàm illa? Quòd ſi hoc etiam factitium contẽdas, quæro ex te, cur Deus occidi mãdauerit? Quia veneno ſis poculis lædunt, ais. Nihil enim adfers, nec adferre

 aliud

aliud potes. At monſtratum eſt, nuſquam in Biblijs nomen illud Hebraicum, quod Exod. 22. legitur, vera veneficia ſignificare. Deindè conſtat, capitale fuiſſe dæmonum vti opera, etiamſi nullis venenis læderent. Mulier illa in Endor apertè ſignificat Sauli, non ſibi licere incantationibus vti, quod Rex ſub pœna capitis vetauerit. veneficiorum nulla hîc fit mentio. Quia verò huius iam ſæpè mulieris facta eſt mentio, operæprecium fortaſſe fuerit totam hiſtoriam, quatenus huc pertinet, accuratè examinare. Primùm ergò obſeruãdum eſt, quòd non ignorauit capitale ſibi exercitium artis ſuæ fore. Huius enim rei gratia ſe notitiam eius habere negat: aut ſaltẽ exercere detrectat. Secundò, quòd vmbrã exciuit, & in vmbra dęmonem, non autem Samuelem: licèt opinaretur ſe Samuelem euocauiſſe. Tertiò, quòd etſi non illud præſtitit, quod ab ea petitum fuerat, ſcriptura tamen dicit eam hoc ipſum præſtitiſſe, hoc eſt, Samuelem excitauiſſe, licèt præſtigioſus fuerit Samuel. Quartò, quòd non ſcribitur, fœminam hanc damnum alicui dediſſe arte ſua. Quintò, quòd nullius longæ artis, quam didicerit mentio facta eſt. Sextò, quòd nec delirauiſſe, nec obſeſſa à dæmone legitur: multò minus quòd per

Hiſtoria mulieris Maga in Endor.

per imaginationem ſolam talia egerit. Poſtremò, quòd ſine peculiari cum Dæmone conuentione, quod fecit, facere non potuerit. Etenim alij, inprimis verò ipſe Saulus, qui hoc maximè voluiſſet, perficere nō potuerunt. In hac ergò muliere amplius aliquid fuiſſe oportet. Quocirca cum arte nulla cogi poſsit diabolus, neceſſarium eſt vi pacti & conuentionis eum mulieri vocanti adfuiſſe. Nihil enim aliud eſt excogitabile in hoc loco. FVR. Quid ex his efficere cupis? ER. Hoc volo, Sagas nihilo meliores eſſe. Primùm norunt artis ſuæ exercitium capitale ſibi fore: & ob id ſummo ſtudio celant. Secundò, vt non ſemper efficiant, quod volunt, ſed præſtigias tātùm offundant, tamē apud Deum perindè eſſe ac ſi perfeciſſent. Nam non minùs quàm illa, dæmones in ſpecie aliqua hominis accerſere ſolent. Et ſicut illa putauit Samuelem ſe euocauiſſe, qui tñ ei non apparuit, ita Sagæ quoque ſeipſas alioſque fallunt. Quartò, nocentiores ſunt illa, quæ ſemper nocere ſtudent. Quintò, vt de illa non ſcribitur longam artem eam tenuiſſe, ita noſtras quoq; non excuſare hoc nomine debemus: cùm non minorem illa cum Dæmone familiaritatem habeant. Sextò, apparet non eſſe delitia & ſomnia, ſed inte-

Comparatio Sagarũ & mulieris illius Maga.

gris ſenſibus ac mente poſſe cum dęmonibus pactionem ferire impias mulierculas. Cùm enim ſi illa non delirauit, noſtras per delirium omnia facere oportet? Et ſi paciſci illa potuit, quid impedit noſtras, quominus paciſcantur? Denique vt illa, non quia venenum alicui propinauiſſet, ſed qa Incantatrix eſſet capitis pœnam promerita fuerat, ita noſtræ quoque ſtriges puniri poſſunt, etiamſi nulli nocuerint. Certiſsimum namq; eſt, eas non per ſomnum, ſed per vigilias fœdus iacere ſolere. Non ergò me, ſed te gladio meo iugulatum ſentis. PVR. Nunquam, vt arbitror, confeſſuræ factum eſſent, ſi ſaperēt, ac vera eſſent, quæ eis intentantur crimina. ER. An non & alij facinoroſi hoc faciunt, quoties intelligunt ſe inficiari non poſſe? aut ſceleris eos pœnitet? Et ſanè animi eſt hoc minus mali argumentum. Quò enim quiſque obſtinatius negat, tantò minus eum flagitij pœnitet: quod res docet. Neque ego aliquas inueniri negaui, quæ ſine tormentis faterentur crimen ſuum, ſed raras eſſe monui. Etenim aliquæ ſolo metu quæſtionum liberè ad interrogata reſpondent. Nec deſipiūt, quæ ſic faciunt, ſed plus alijs, ſapiunt. Malunt enim ſine cruciatu dicere, quæ tormentis extorqueri poſſe intelligunt. Sed

Striges aliquādo ſine tormentis fatentur crimen.

nec

nec Melancholicæ ſunt, nec mentis ac rationis magis expertes (quod ſubindè repetit aduerſarius) alijs ſceleroſis: quod iã ſæpè eſt monſtratum. Certum non minùs eſt, nullas palàm, ſed apud illas ſolùm iactitare ſuam peritiam, quas ſperant in ſocietatem pertrahi poſſe. Si melancholico delirio laborarent, cum gaudio ſuas artes & mirabilium faciendi ſcientiam omnibus prædicarent. Quare caret omni fide & veriſimilitudine, quæcunq; allata ſunt ad excuſationem contracti cum diabolo fœderis, & horrificę apoſtaſiæ. FVR. Miſeret me infelicium, & ob id vellem, ſi poſſem, eas à carnificina liberare. Tu contrà, quicquid excogitari pôt ad inflammandos iudices, id magno ſtudio côuerris. Cùm aliud non potes, ſeducere alios clamitas. Quos inſulſæ anus ſeducerent, cùm ſint ipſæ deluſæ, niſi falſas imaginationes pro veris actionibus defendere velis? Cunctę.n. magiſtrũ ſuum dæmonem fatentur. Sexus ẽt iners, ætasque ſtupida probant nihil huius fieri. Denique tàm non cohęrent, quæ tùm Magiſtra, tùm ab ea inſtitutæ narrant, vt facilè amentes & obſeſſas à Dæmone intelligas. ER. Quæ hæc eſt pietas? Vt præconceptam in animo tueris opinionem, etiam ſolem meridie lucere negaturus videris,

Contra argumẽtum quartum.

Libet

Libet hîc Ariſtot. dictum 10. Ethic. vſurpare: ὃ γὰρ πᾶσι δοκεῖ, τοῦτο εἶναι φάμεν. ὁ δ' ἀναιρῶν ταύτην τὴν πίστιν, οὐ πάνυ πιστότερα ἐρεῖ. Quo tu animo audes abſque idonea & veriſimili probatione omnia inficiari, quæ non modò ſunt nota, verùm etiam certa & vera? Quæ vnquam Saga dixit, ſe aliquam in ſocietatem pertraxiſſe, quin idem altera, quę ſeduci ſe paſſa eſt, affirmarit? Diem, horã, locum, modum, occaſionem, ſucceſſum, ſimiliter ambæ cùm narrant, mentitæ nihilominus tibi ſunt. Multæ filiæ impuberes à matribus coactæ pepigerunt tãdem, eæque reſipiſcentes narrauerunt nullis pœnis inductæ. Si nihil credendum eſt vlli homini, ne tibi quidem credemus. Si credendum alicui, cur tibi potiùs abſque rationibus loquenti vis credi, quàm alijs cõſentanea veritati proferentibus? FVR. Quia ſomniant, & corruptam habent imaginationem. ER. Vndè hoc probas? Sciũt quid egerint, cum quo egerint, quomodo egerint, præſentia, præterita, futura: in rebus alijs nullis delirãt plus alijs: ad omnia aptè reſpondent: denique nihil eſt, quod accuſare poſsis. Loquor de illis, quæ vigilantes faciunt, non quæ dormientib. occurrunt. FVR. Sed magiſtrum agnoſcunt nullum excepto dæmone. ER. Scio. Non enim

Quomodo Sagæ alios ſeducant.

enim ſic ſeducunt, vt ſine adductione ad Diabolum artem doceant, ſed pollicitationibus & perſuaſionibus dementant, vt libidine adipiſcendi quod cupiunt, & addiſcendi res mirabiles, patiantur ſe ad dæmonem adduci, & in fœdus recipi. Hoc appellamus ſeducere, non autem, quod tu videris ſentire, artes eaſdem docere. Satis enim intelligunt ſine dæmonis opera, quę vi pacti fœderis acquiratur, neminem participem tantorum miraculorum fieri. Nec ſunt adeò ſtupidæ, vt ſemper inculcas: nec ſunt omnes fœminæ: nec ſunt omnes vetulæ: nec in rebus alijs vllis, vt dixi, vel ſtupidiores, vel ſtultiores alijs deprehenduntur. Narrationes quoque earum, cùm de rebus loquuntur, quæ vigilantes egerunt, ſic cohærent, tantuſq; eſt conſenſus factorum & dictorum, quãtum alibi vix vnquam reperias. Quocirca hîc etiam verba fundis: niſi communi ſenſu nos priuatos putes, aut hoc ſolùm verum eſſe, quod tibi videtur, perſuadere poſsis. Crudelitatem obijcis, à qua tantum diſto, quãtum ab aqua ignis, & ab albo nigrum. Lenitatem decere Chriſtianos probè ſcio: ſed quæ circumſcripta ſit verbo Dei, non degenerarit in vitioſam indulgentiã. Hæc laudabilis non eſt, ſed damnabilis. Pugnat

Chriſtianos decet lenitas verbo Dei præfinita.

enim

enim cum voluntate diuina, & in exitium plurimos præcipitat. Quid enim? ſi impunè ſit talia patrare, an non multos alios nefandis his ſceleribus, à quibus metu ſupplicij retrahuntur, contaminari neceſſarium eſt? Quæ ergò fuerit iſta miſericordia, quæ nec putre membrum ſanat, nec ſana ab eius infectione præſeruat? Meminerimus potiùs aureæ ſententiæ Athalarici Gotthorum Regis: Impium eſt, inquit, circa illos eſſe remiſſum, quos cœleſtis pietas non ſinit impunitos. FVR. Non de te, ſed de immanibus & Barbaris Iudicibus accipere debes, quæ dixi. ER. Sæuitia & tyrannis à Chriſtianis omnib. lõgè abeſſe debet. Qui tales ſunt cuius patris filij ſint, ſatis oſtendunt. Sed age, ſi quid aduerſus quintũ argumẽtum ſtruxiſti producito. FVR. Nihil admodum: niſi quòd iniquum videtur, vt magiſtratus voluntatem, quæ in actum non venit, tàm acerbè puniat. Diſtinguendũ quoq; eſt, inter ſani & inſani, ſeu deliri & fatui voluntatẽ. ER. Scio voluntatẽ peccandi à Magiſtratu puniri non debere, ſi in actũ non peruenerit. Scio ẽt ſtriges omnia facere, quæ poſſunt ac norunt, vt alijs noceant. Cùm non ſuccedit res, non minùs vehementer dolent, q̃ ob ſucceſſum effusè gaudent. Aliquãdo ipſis inſtigantibus dæmonem

Athalarici Regis Gotthorum dictum.

Contra argumẽtum quintum.

monem

monem negotiũ peragere, quoties iuſto Dei iudicio ei conceditur, ne quidem negare auſis, puto. Plurima certè agunt dęm. rogati & carminib. vel modis alijs euocati, q̃ ſi accerſiti & impulſi non fuiſſent, facturi non fuerant. Equidem ſerpentes aut mures non temerè cogunt, ſi Exorciſta eos pacti nullus admoneat. In forma Samuelis non apparuiſſet, niſi à fœmina Incãtatrice excitus fuiſſet. Nec ſerpentes illos coram Pharaone repræſentaſſent, ſi à Magis poſtulatum ab ipſis non fuiſſet. Ita nec morbos vel hominibus vel brutis infligerẽt, ſi Sagæ quieſcerent. Non ſunt ergò extra culpam oẽs ſtriges: & tantò peccant grauiùs, quantò modus nocendi eſt fœdior: quantoq; is eſt nequior, per quem lædere ſtudẽt. FVR. De Venereis amplexib. ſaltem retractabis ſnĩam, cùm nimis ſit ridicula, falſa, puerilis & inepta, vt ſuprà quoq; te monui. ER. Refuta, ſi potes, aliquid eorum, quę ſup. de hac ipſa re diſputauimus. Congreſſus hic ſtatim à pactione plerunq; fit, vt obſequentiores deindè habeat, faciliusq; à Dei cultu & obſeruatione ad ſui veneratione̋ traducat. FVR. At vetulæ exſuccæ, effœtæ & exangues nõ expetunt libidinem: cùm p̃ſertim voluptatem ex inuſitato congreſſu nullã capiant, propter mẽbri frigiditatem.

Agunt dæmones rogati, quæ aliàs acturi non fuerunt.

Contra argumẽtum ſeptimum.

Omnes

Omnes enim dicunt, virile diaboli membrum frigidum ſentiri. Sed ne dęmon quidem titillatione incitatur ad Venerem, & nec verò coire, nec generare poteſt. Quare imaginarius eſt concubitus, quādo ſcilicet altioris ſomni oppreſsionem deluſæ anus putant ſe libidinem expleſſe. ER. Ego certè nuſquam dixi, diabolum libidine inſtar hominum tētari: ſed amore ſe captum mentitur, vt in officio ſuos retineat cultores. Non neſcio interim quid de incubis aliqui ex veteribus ſcripſerint: quidque tùm Palladius Euagrij diſcipulus, tùm Alexand. ab Alexandro lib. de diebus Genialibus de eadem hac re tradiderint. Sufficit mihi communis omnium confeſsio, cùm, quod factum dicunt, fieri potuerit, & omninò veroſimile ſit. Quod diabolum attinet, poteſt corpus aſſumere craſſum & tactile. Poteſt idem mouere ſpiritus & ſemē, vt titillatio oriatur. Poteſt igitur voluptatem amaſijs illis ſuis parere. Quod ad ipſas attinet Striges ſunt illæ admodum libidinoſæ, vt quę ſe diabolo hanc etiam ob cauſam faciliùs permittant. Quæ tales non ſunt, non æquè promptè in hæc pacta veniunt. Equidem impias, audaces, impudentes, ſalaces, prorſus eſſe oportet, quæ tantum tamque horrendum facinus audent.

De Incubis & Succubis.

Striges ſunt libidinoſæ.

dent. Nec tu negas, impias ferè in hæc diaboli retia pertrahi. Quam ſint autem tales voluptatibus carnis deditæ, nullus neſcit. Addit ſtimulum Diabolus, vt maiore impetu & furore huc ruāt. Nec excuſat, quòd ſtupidas & effœtas anus vocas. Falſum quippè eſt, vetulas ſolùm irretiri. Vidi ego plurimas, at tàm anum nullam vidi. Qui negat omnis ætatis in hoc fœdus recipi, etiam bis duo quatuor facere inficiari audebit. Deindè quis non nouit, plurimas anus vehementiùs iunioribus quibuſdam prurire? Quam multas alioqui honeſtas anus viduas, hanc ob cauſam cernimus adoleſcentibus & iuuenibus robuſtis nubere? adeoq́ue connubia hæc multo ære emere? Hinc Prouerbio apud noſtros factus eſt locus, vetulas captas libentiùs lingere ſales iuuêculis. Si quotidiè talia fieri ab his conſpicimus, q̄ longè abſunt ab illarum audacia, ſcelere, ac furore, quæq́ue palàm nec impię ſunt, nec malę, quis dubitet illas immodeſtius, maioreq́ue ardore ad impuritatem ſine rationis fræno, aut infamię metu brutorum inſtar ferri? Ergò cùm Diabolus & poſsit tale quid facere, ac vetulæ (ſic enim tu plerunque vocas, non tantùm aſſenſum præbeant, verùm etiam expetāt, & in actum deducant, quod ex omnium

Anus aliquando in vetulis plùs pruriunt.

confeſsione liquet, quid tandem cauſę eſt, cur non vel hoc nomine ſint cremandæ? Cum bruto coeuntem capitis pœnam luere debere concedis. Das alterum quoque hoc, coitum cum dæmone etiam acerbiùs puniendum. At conſtat factum. Quare ergò parci illis debet? Si coniecturæ locum dare velis, non ineptè cogitaueris, Moſen ſiue Deum Exod. 22. ſtatim poſt Legem de Sagis, alteram illam de concumbente cum beſtia adieciſſe, vt tacitè aliquid huius rei nobis indicaret. Sic enim habet: Maleficã (ſiue Sagam) ne patiaris viuere. Qui cum beſtia rem habuerit, morte puniatur. FV. Sed merum eſt ſomnium, & in ſola imagine conſiſtit, quod hac ratione oſtendi poterit. Minùs videtur accidere poſſe, vt homo fortiſsimus, optimè ratiocinans, omnibus ſenſibus integris abſq; læſione vtés, vt ne ſuſpiciuncula quidem ſubeſſe videatur Melancholiæ, in falſam & vanam iſtam perſuaſionem labatur, vt membrum virile ſibi ablatum aſſeuerantiſsimè affirmet, q̃ vt vetula ſomniet ſe cum Dęmone rem habere. Cùm aũt illud fiat, hoc multò magis vſuuenire putandum eſt. ER. Ad hæc multiplex adduci poſſet reſponſio. Primùm non quadrat exemplum, in quo fit comparatio. Sic enim contexi argumentum debu-

Lex de Sagis & cum bruto rem habentibus contiguæ ſunt.

debuiſſet, ſi vir fortis integris ſenſibus neque Melancholia laborans, nec aliter deſipiens, imaginari poteſt ſe cum Diabolo rem veneream exercere, licèt huius nihil vnquam egerit, poterit hoc idem faciliùs in fœminam cadere, tu ex diſparatis terminis conſtruis. Nam in viro opinionem amiſsi membri, in muliere imaginationem concubitus, quæ diſparatæ res ſunt, proponis. Deindè nos credere iubes, quod neque noſtra neque patrum noſtrorum ætate creditum, factum, ſcriptum, fuit. Quis enim audiuit virum, in quo nulla delirationis aut inſaniæ ſigna animaduerterentur, de amiſſa virga cum teſtibus, quæ ipſo facto non perdidiſſet, conquerẽtem? Priuati vtriſque multi ſunt, ſed non vi Magici incantamenti, vel in imagine ſola, abſque omni deſipientiæ ſpecie. Quid enim Melancholici non imaginari ſolent? An integris ſenſibus ac mente vtens, pudendaque explorans nihil horum deprehendet? Retrahi nonnihil & contrahi non nego: ſed eouſq; cõtrahi, vt neutra pars promineat, & tùm viſui tùm tactui appareat, pernego. Quæ ad huius rei confirmationem ex Hippocr. libr. 2. Prognoſt. 10. citas, tàm non oſtendunt hoc, quàm non voluit ijs verbis Hipp. mõſtrare, Aethiopes albos *Hipp. 2. Progn. 10.*

p 2 eſſe.

eſſe. Quæ ex lib. 5. Recognit. Clemen. profert tuus ille, in ijs libris ſcripta nullibi reperiuntur. Vndè colligere potes, quãtum alijs tribuere teſtibus, quos citat, debeas. Cùm D. Petrus (vt autor ille ſcribit) Ethnicis feſta & ſacrificia ſua ad id inſtituta dicentibus, vt mens curis & laboribus aliquantulum ſoluatur, reſpondere vellet, ſic ait: Si ob hanc cauſam inuenta ſunt, cur in lucis & ſyluis inuocant dæmones? vndè inſani rotatus membrorum ſectiones? verendorum abſciſsiones? vndè rabidus furor? cur ſparſis crinibus furijs agitantur fœminæ? vndè fremitus & ſtridor dẽtium? vndè cordis & viſcerum mugitus? & omnia illa, quæ vel ſimulata, vel miniſterio Dæmonum compaginata ad terrorem ſtultorum & rudium proferuntur? An in his Clementis verbis dicitur aliquos imaginatos pudenda ſibi ablata, quæ tamen verè ablata non fuerint? Ego ſanè nihil tale deprehendo. Meminit ſectionis membrorum & amputationis pudendorum: nihil de hac imaginatione affirmat. FVR. Dicit ſimulata fuiſſe. ER. Primùm oſtendi nunquam poterit, eum voluiſſe dicere, gyros illos, ſectiones membrorum & verendorum, atq; alia deinceps numerata, ſimulata fuiſſe. Præter hæc dicit alia quędam ſimulata (vel

Refutatio eorũ, quæ ex Clemente falsò citantur.

etiam

etiam facta) fuiſſe ad terrendos ſimplices. Quòd ſi ficta fuiſſent omnia, nihil probauiſſet Petrus, qui oſtendere voluit animum non laxari & ſolui curis, & rebus talibus, ſed magis occupari. Qui porrò in veterum lectione verſatus neſcit, in Cybeles, ac Bacchi ſolennitatibus factitata talia fuiſſe? His adde quòd ne ſomniauit quidẽ Clemens, iſtos putauiſſe verenda ſibi ablata, quæ non reſecuiſſent ipſi, vel ab alijs amputata ſenſiſſent ac ſcirent. Non ſcribitur etiam, reſtituta deindè fuiſſe. Quomodo defenſurus eſſes, ſi accidiſſet illiuſmodi quippiam, nullo tales inſaniæ genere laborauiſſe? ſed quid eſt verbis opus? Antecedẽs ratiocinationis tuæ, ſi ex Hipp. & Clemẽte probatum velis, nihil niſi ſomnium eſt. Quare nec antecedens nec conſequens, nec conſequentia argumenti, vt in ſcholis loquuntur, valet. Sed eſto, ſcripſerit illud (quod dictum à te fuit) autor illorum librorum (Quos Clementis illius, qui Apoſtolis notus fuit, genuinos minimeque adulterinos eſſe nemo ſapiens dixerit) an propterea credendum cenſes? Epiphanius certè, & Ruf. in Apol. origenis, hos ipſos libros (qui Itinerarij nomine inſcripti etiam fuerunt, quia Apoſt. Petri peregrinationes continent) erroribus

Quantum fidei ſit tribuẽdum Itinerario D. Petri.

refertos tradunt. Quæſo te, an non, quę de parentibus & fratribus in eis recitat, fabulæ potiùs, q̃ veritatis ſimilitudinem obtinent? Sic certè viſum eſt doctis omnib. Taceo, quòd ex epiſtolis illæ, quæ ex Itinerario quædam tranſcripta habent, ob hanc ipſam cām veteribus ſuſpectę fuerũt. Scripſit etiam Dialogos inter D. Petrum & Appionẽ habitos, quos Euſeb. planè reijcit. Quid de Conſtitutionib. Apoſtol. ſit ſentiendum, nullus eſt hodiè Theologus, qui neſciat. Huic ergò autori (cui probabilia ſcribenti nemo temerè putet credẽdum) quis fidem habeat impoſsibilia narranti?

Quomodo pudenda dicantur ablata.

Dicimus vulgò ablata alicui pudẽda, quoties vſum eorum amiſit, ſiue ob reſolutionem, ſiue ob retractionem contigerit. Nec malè ſic loquimur. Oculus enim tantiſper rectè vocatur, dum viſionis eſt inſtrumentum. Hoc vſu cùm priuatus eſt, non magis oculus dicitur, q̃ pictus oculus aut lapideus. Etenim opere & potẽtia definiũtur inſtrumenta corporis, cuius gratia vnumquodq; factum eſt: vt cùm Gal. tùm Ariſt. docuit. Eſto igitur putarit aliquis non delirãs, ſe his mẽbris verè priuatum, licèt verum non fuerit. Et Saga aliqua per ſomniũ duntaxat cum dæmone rem habuerit: an ob id vel par eſt in vtroq; peccatũ? vel nulla

ſtrix

ſtrix dæmonis congreſſum paſſa eſt? Neutrũ ex antegreſsis efficitur. Nam qui ſpoliatur Magico incantamento vel mẽbris illis, vel viribus eorum, dolet ſibi accidiſſe, nec poſtulauit id à dæmone. At Sagæ coitione illa gaudent, eã expetunt, & virtute pactionis hoc ſibi Satanã debere putãt. Eſt igitur hoc capitale, non illud, cùm nulla pactio diabolica interueniat. Deindè quo medio concludetur, quia vna aliqua in imagine duntaxat corpus miſcuerit cum dæmone, nullam verè opus hoc peragere conatam? Quòd omnes fateantur ſcelus, & vnaquæque proprium ſuum amaſium nominet ac deſcribat, ipſe affirmas. An omnes falſa hac imagine per ſomnũ deceptas dicemus? At refellent ipſæmet Sagæ hanc noſtram opinionẽ: dum vigilantes, & in campis facinus ſe perpetrauiſſe aſſerunt: idemq; factũ alij quoq; probant. Solent enim ſæpè ex conuiuijs ſurgere, & è choreis paulùm ſecedere, ac re peracta ad ſocias redire. Ratio ergò tua, ſi maximè antecedens tibi demus, hoc ſolùm oſtendit, fieri poſſe, vt infelices illæ ſæpiùs viris dementententur, vt eſſe credant, quod non eſt: quod nos certè nunquam negauimus. Hoc inficiamur, omnes hac in parte ſic falli, vt nũquam ipſo facto ſpurcitiem hanc vigilantes peragere cum

Diabolo aggreſſæ ſint. Iam cùm nec antecedens verum ſit, quid de toto tuo argumento dicetur? FVR. Melancholicum delirium eſſe affirmabo. ER. Idem, quod anteà dixi, ipſe quoque repetam, nullum eius indicium apparere. Si, licèt nulla ſeſe nota prodat, nihilominus adeſſe vel adfuiſſe contendas, & ea ratione pro excuſatis habeas, quo, quęſo te, Iure, aut qua lege alios ſceleratos punies? FVR. Quia prudentes perpetrarunt, de quibus accuſati fuerunt. ER. Quid ſi ex Melancholia ſe feciſſe affirment? FVR. Nullo indicio eos inſanijſſe demonſtrari potuit. ER. Cur non eadem hęc ratio in Sagis locum habeat? Equidem nec ante nec poſt factū, nec in ipſo facto, plerunque vel ſuſpiciunculam reperias mentis inſanæ; vt excuſari ob eam cauſam poſsint, & impunè flagitiosè egiſſe debeant. Deindè ſi Melancholia laborant, quî fit, quòd inter ſe omnes tot iam ſeculis èt diuerſiſsimis locis captæ perpetuò conſenſerūt? Ne fingere quidem licet hîc aliqd (ſi in ipſa re nihil eſt, quàm imago aut phantaſma ſiue ſomnium) quod reſpondeas. Melancholici planè incredibilia ſibi perſuadent. Sed vix omnibus ſeculis duo ſunt reperti, qui idem imaginati fuerint. Ex quo apertè perſpicitur, falſiſsimum eſſe

Nunquam duo Melancholici idē

quod

quod dicitur, ſtriges Melancholico ſucco obrutas narrare imaginationes tantùm & fabulas. Non enim poſſet inter eas tantus eſſe conſenſus: non magis, inquam, eadem cogitarent, dicerent, facerent, quàm ſomniantes. Profectò Diabolus vix, imò ne vix quidem, poſſet eadem omnium phantaſijs viſa imprimere, ſeu imagines eaſdem in omnibus fabricare & fingere. Non enim ſpiritus omnium æquè apti ſunt ad recipiendum quælibet phantaſmata. Quocirca cum illiuſmodi concubitus tuo etiam teſtimonio capitalis ſit, atrocioreque pœna in tales animaduertendum nobiſcum iudices, quàm in alteros, qui cum brutis miſcentur, confiteri omninò cogeris, nullam eis iniuriam fieri, cùm legitimè interficiũtur: nec peccare Magiſtratus, qui hac in parte ſententiam Diuinam exequuntur. FVR. Vnum adhuc reſtat. Nihil enim ad illam obiectionem reſpondiſti, quę obſeſſas à Diabolo affirmat, & ob eam cauſam occidi iuſtè negat. ER. Ad hanc & alias omnes in Antiparacelſicis iam dudum reſpondi. Sed quid opus eſt reſpondere ad ſumptiones apertè falſas, quas prudens nullus ſit probaturus? quaſque ipſa rerum inſpectio euidentiaque refellit? Equidem obſeſſi crudeliter agitantur, affliguntur miſe-

imaginatã videntur.

Sagæ non ſunt obſeſſæ.

miſerabiliter, diſcerpuntur, ſternuntur, præcipitantur, torquentur: quorum omnium nihil patiũtur pleræq; ſtriges. Exempla, q̃ ex ſanctis libris citata legiſti, ſatis hoc ꝓbant, vt verba hîc fundere, actum ſit agere. Deindè obſeſsi non conſtant mẽte, aut ea ſaltẽ vti nõ poſſunt paroxyſmorum tẽpore. Morbis.n.excruciantur ita grauib. & acerbis, vt in exacerbationibus mente non videantur conſtare. Contrariũ accidit in Strigibus, q̃ & proſpera valetudine vtuntur, & nullũ ſignum oblæſæ mentis oſtendunt. Sed nec peregrino idiomate aliquando inſtar obſeſſorum loquuntur. Quid ꝙ obſeſsi, cùm interualla dilucida habẽt, deprecantur cum gemitu & dolore maximo, ſi qđ dixerunt aut fecerunt non rectè, nec cõnſenſum ꝓbuiſſe dæmoni lingua membrisq; eorum ipſis inuitis vtenti: Sagę tantum abeſt, vt pœnitere ſe ſcelerũ oſtendãt, vt maximè doleant, ſi qđ facere optabant, perficere nõ potuerint. Quintò ſolent iactitare ſtriges mirabilium rerũ peritiã, & neſcio quam edendi miracula ſcientiam: quorum obſeſsi nihil ſibi arrogãt. Sed nec pacti alicuius contracti cum diabolo meminere vnq̃ obſeſsi: nec delectati aliquando fuerunt Dæmonis præſentia: ſed lõgiſſimè à ſe abeſſe in perpetuum ore & corde petunt.

petunt. Sagæ cõtrà amaſios ſuos adeſſe lætantur, abſentes aduocãt, tardantes vrgẽt, aduenientes cum plauſu ſuſcipiunt: & interrogatæ pactas ſe fuiſſe vno ore omnes confitentur. Denique vix vllæ Sagæ obſeſſas ſe fatentur, cùm verè obſeſsi oẽs tempore quietis hanc vnam rem præcipuè doleant, lugeant, deplorent. FVR. Quî poſſet tantum in eas ſcelus & tanta impietas cadere, ſi non poſsideret mentem earũ Diabolus? ER. De obſeſsis loquebar, vti oẽs cũ ſacris literis loq; ſolent: cùm ſcilicet corpus occupauit Satan, & pro arbitrio ſuo ferè gubernat, agitat, equitat. Cùm mentẽ ſolam hactenus obſidet, vt ad flagitia impellat, non excuſatur qui ſic eſt obſeſſus, niſi oẽs ſceleroſos abſoluendos ſtatuas. FVR. Dicã ingenuè qđ ſentio, cùm de principio legi librum, putaui aliquid in eo eſſe ſolidi. Vt ſic putarem, duo me permouerunt. Primum eſt, ꝙ vir excellẽter tũ doctus eſt, tùm prudẽs & pius. Alterum, ꝙ à te rogatũ ſciebã, vt, ſi qd contra ſcribere decreuiſſet, firmioribus id argumẽtis pſtaret. Credidi igitur, eũ re diligẽtiſsimè ppẽſa meliorib. rõnibus nixũ noſtrã ſnĩam oppugnare auſum eſſe. At res ipſa clarè docet, eũ noui nil attuliſſe, ſed priora repetiuiſſe. ER. Sic hƀt res. ſi verũ eſſet, quod vbiq; & ferè ſolùm in

hac

hac cā inculcat, Lamias propter occupatā falſis imaginibus phantaſiā veras non admittere (ita profectò ſpeculum colore certo tinctum, non recipit colores omnes: ſed ingens eſt nihilominus diſcrimē inter ſpeculum & phantaſiam) probabiliter cogitaremus. Simile quiddam, ornatiſsimo & clariſsimo huic viro vſuueniſſe. Quia enim miſeratione infelicium fœminarum motus phantaſiæ hoc penitùs impreſsit, iniuriā eis fieri. (Nec falſus eſt prorſus: Nam & multę innocentes, quia à nocentibus indicatæ ſunt, occiduntur: & nocentes æquo atrociùs excarnificantur) non facilè deinceps veris rationibus locum dare potuit. Verùm vt de ægris & melancholicis affirmari hoc aliquatenus poteſt, ita in ſanis abſolutè verum eſt. Quicquid ſit, rectè à te dictum eſt, firmiora & meliora eum nunc non attuliſſe: quod mihi vehemēter doleret, ſi inueniri certiùs aliquid poſſet. Mori enim malim, q̃ in re tanta ſciens & prudēs errare: quoniā error talis impietate ſumma non caret. Faxit vnigenitus & æternus æterni Dei patris filius, Dominus noſter Ieſus Chriſtus, vt vnum in ipſo omnes ſentiamus, affectibusque poſitis in vnam veritatem animi oculos defixos habeamus. Amen. Cal. Iulij, anno 77.

FINIS.

IMPRESSVM FRANcofurti ad Mœnum, apud Nicolaum Baſſæum.



M. D. LXXXI.